

Sindler
Rector St. Gertrude

4117H

INSTITVTIONES
BREVES ET NOVÆ
REI BENEFICIARIÆ
ECCLESIASTICÆ:

SIVE

TRACTATVS DE BENEFICIIS
ECCLESIASTICIS.

Adhibita forensi, de litibus eorum, locis propriis
obseruatione.

*Authore P. GREGORIO Tholosano, Iuris vtriusque Do-
ctore, & Professore publico olim in vniuersitate Tholosana,
Cadurcana, & nunc in Pontimussana iurium civilis & Pon-
tificij quoque Professore & Decano.*

Cum Indicibus capitum, rerum & verborum
locupletissimis.

Ex libris

LUGDVNI

Apud Ioan. Pillehotte, sub signo nominis Iesu.

1602.

CVM PRIVILEGIO.

O P E R I S.

DICATIO.

HANC QVOQVE OPELLAM DE
SACERDOTIIS, SEV DE BENE-
FICIIS ECCLESIASTICIS; DEO
IMMORTALI, OPTIMO, MAXI-
MOQVE, VT RELIQVA: PETRVS
GREGORIUS DICAVIT, CONSE-
CRAVITQVE, AD GLORIAM ET
LAVDEM NOMINIS EIVS,
ET AD UTILITATEM
REIPUBLICÆ
CHRISTIA-
NÆ.

Handwritten signature or note at the bottom of the page.

ELENCHVS CAPITVM,
TRACTATVS VEL INSTITV-
tionum beneficiorum.

- Cap.j. **D** E legibus quibus vtimur in tractatione beneficiorum. fol.1. a.
- ij. De origine beneficiorum Ecclesiasticorum. 6.a
- iiij. De cultu diuino, sacrificiis, sacerdotibus, & annona eorum in lege veteris Testamenti. 9.a
- iiij. De cultu diuino, sacerdotio, sacrificiis & prebendis Christianorum. 11.a
- v. De rationibus quibus bona & reditus in Ecclesia retinentur. 18. b
- vj. De distinctione nominis beneficij & finitione beneficij. 24. b
- vij. De residentia beneficiorum. 32. b
- viiij. De titulis beneficiorum. 41. a
- ix. De reliquis verbis finitionis beneficiorum. 42. b
- x. De diuisione seu distinctione beneficiorum. 46. a
- De bene

ELENCHVS CAPITVM.

- xj. De *beneficis innominatis & habentibus
affinitatē cūm beneficiis nominatis.* 54.b
- xij. De *erectione seu cōstitutione beneficiorum
per nouam fundationem seu creationem,
atque primum de causa in eo conside-
randa,* 58.a
- xiiij. De *personis in noua fundatione conside-
randis.* 60.b
- xiiiij. De *locis nouæ fundationi commodo.* 70.a
- xv. De *dote quæ fundationi nouarum Eccle-
siarum accedere debet.* 74.b
- xvj. De *dedicatione & consecratione Ecclesie
fundata.* 83.a
- xvij. De *effectu nouæ fundationis vel erec-
tionis.* 85.a
- xviiij. De *secunda specie fundationis beneficij,
quæ fit per restitutionem extinctionis,
primum in genere.* 87.b
- xix. De *suppressione beneficiorum.* 88.b
- xx. De *unione.* 89.a
- xxj. De *tertia specie extinctionis beneficiorum
per extinctionem eorundem.* 98.a
- xxiiij. De *extinctorum per species beneficiorum
restitutione.* 99.b
- xxiiij. De *erectione beneficij, quæ fit per trans-
formationem.* 103.a
- xxiiiij. De *vacatione beneficiorum, sub qua etiam
conts*

ELENCHVS

*continentur modi amittendi beneficia,
& de vacatione in Curia Romana, &
extra. eodem b.*

- XXV. *De amissione & vacatione beneficiorum
ex certis modis vacandi, & primum de
vacatione extra delictum ipso iure indu-
cta. 17.b*
- XXVj. *De vacatione beneficiorum ipso iure in-
ducta ex causa delicti possessoris, & de
effectu vacationis ipso iure. 131.b*
- XXvij. *De vacatione beneficij ipso facto tātū. 139.a*
- XXvijj. *De vacatione beneficiorum ipso iure &
facto, & primum per renūciationem sim-
plicem in fauorem certae personae. eod.b*
- XXix. *De renūciatione cōditionali seu sub modo
reseruationis pensionis. 145.b*
- XXX. *De renūciatione cum regressu & ex causa
permutationis. 148.a*
- XXXj. *De effectu & communi causa renūcia-
tionis. 150.b*
- XXXij. *De vacatione per mortē seu per obitū. 167.a*
- XXXijj. *De vacatione per sententiam. 163.a*
- XXXiiij. *De acquisitione seu de collatione benefi-
ciorum. 174.b*
- XXXV. *De personarum beneficiandorum qualita-
tibus, & primum de legitimis eorum
natalibus. 175.b*

De

CYPIVVM

xxxvj.	<i>De ordine beneficiandorum.</i>	179.b
xxxvij.	<i>De etate legitima beneficiandorum, moribus & scientia.</i>	191.a
xxxviij.	<i>De personis qua conferre possunt.</i>	203.a
xxxix.	<i>De modis conferendi beneficia.</i>	212.b
xl.	<i>De iudiciis & controuersis seu litibus beneficiorum.</i>	217.b
xli.	<i>De transaetione litis beneficiorum.</i>	243.b

FINIS TABVLÆ SEV
ELENCHI CAPITVM.

EXTRAICT DV PRIVI-
LEGE DV ROY.

PA R grace & priuilege du Roy, donné & octroyé à Iean Pillehotté, Imprimeur ordinaire de sa Majeste à Lyon, d'imprimer ou faire imprimer tous liures nouveaux, n'ayans iamais esté imprimez, ou reueus, corrigez & augmentez outre leurs precedentes impressions, il est permis audict Pillehotte imprimer ou faire imprimer vn liure intitulé, *Institutiones breues & noue res beneficiaria Ecclesiastica, siue Tractatus de Beneficiis Ecclesiasticis: Authore P. Gregorio Tholosano, &c.* Auec defence tres-expressse à tous Libraires & Imprimeurs de ce Royaume, de n'imprimer, vendre, ne debiter ledict liure pendant le terme de six ans, à conter du iour & datte que ledict liure sera paracheué d'imprimer: sur peine de confiscation desdicts liures, & d'amende arbitraire. Car tel est le plaisir de sa Majeste, ainsi qu'il est plus à plain contenu esdictes lettres de priuilege. Donnees à Saint Germain en Laye, l'vnziesme iour du mois de Decembre, l'an mil cinq cens quatre vingtz & quatre. Et de son regne l'vnziesme.

Signees, Par le Roy en son conseil.

THIELEMENT.

DE BENEFICIIS
BREVE INSTI-
TUTIONES.

De legibus quibus utimur in tracta-
tione beneficiorum. CAP. I.

- 1 Quare agatur de leg. beneficiorū priusquā de materia.
- 2 Legum authoritas.
- 3 Legis bona iudicium ut conueniat negotiis.
- 4 Quæ leges sint proferenda in causis beneficialibus, & quod canones vincant leges ciuiles in spiritualibus.
- 5 Ius Pontif. quibus constituitur libris, & de stilo Curia.
- 6 De Concilio Basiliensi, & eius authoritate, & de Pragmatica sanctione.
- 7 De Consilio Constantiensi.
- 8 De Concordatis Gallicanis & Germanicis.
- 9 Locorum & Ecclesiarum consuetudines sequenda.

IN nomine Domini nostri Iesu Christi,
Sanctissima, & incomprehensibilis Trini-
tatis, Patris, Filij, & Spiritus sancti, in-
uocatus suffragius beatissima Virginitatis Ma-
riae, & omnium Sanctorum, Amen.

Quia de beneficiis Ecclesiasticis, lites & conten-
tiones oriuntur quotidianæ, tantaque nunc incessit

habendi libido, vt non onus sed lucrum & bona Ecclesiarum plures desiderent, & nihil non tentent vt ea assequi, & assecuta omnibus artibus cōseruare & defendere possint: placuit in epitomen & synopsis, quæ sparsim & in diuersis peregrinisque tractationibus inuenire potui, quæque vel iudicata vidi, vel audiui, methodo faciliori tradere, quæ prodesse & Reipublicæ, & doctos aliqua ex parte iuuare valeant & tyrones ad beneficiorum Ecclesiasticorum cognitionem faciliè manuducere, technas artésque iniuste ambientium vel possidentium refellere, bonorum autem iustam possessionē cōseruari possunt. Ordinem autem ab ea parte qua fundamenta tractationi cōstituantur, atque leui quadā velitatione primum detegemus quibus sit innitendum auctoritatibus & legibus. Imitabimur Pomponiū dum in l. 2. de Origine iuris, dicturus de magistratum auctoritate, iuris diuersas refert origines, & à quibus prodierit, quæue auctoritate receptum fuerit.

- 2 Principia prima eorum quæ bene geruntur, quæve prohibentur in republica consistunt in legibus: sine quarum constitutione erubescere se quippiam statuere vel decernere Iustinianus, quantumvis Imperator, ingenuè professus est, in §. consideremus, de triente & semisse. Nouella 18. c. 5. Atq; in l. illam, 19. de Collatio. lib. 6. C. tit. 20. dubitare se dixit resoluerere quæstionem occurrentem, quod nulla de ea constitutio proposita esset. Legum principia cōcedunt & philosophi, quemadmodum omnis ars sua habet principia, vt tradit cōtra Algazelē Auerroes, in Physi. disp. l. c. 57. Ius autem est ars boni & equi. l. 1. de Instit. iur. P. leges porro & ab his qui potestatem

tem condendi habent poni debent, vel approbati, vt necessariam habeant obseruantiam. l. i. & fi. C. de legib. & toto tit. C. de Veteri iure enuel. & in proximo Decretalium circa finem, & alibi. sufficiuntq; illa pro negotio decidendo, & ad eas vt ad æquilibrium lances, referenda sunt responsa & iudicia; sicut & sæpe legimus in sacra pagina Deum & Dominum nostrum Iesum Christum, consulentes ad legem reuertisse, vt D. Lucæ ca. 10. versic. 26. interrogatus à iurisperito, de vita respondit, *In lege quid scriptum est? quomodo legis? &c. Hec fac & viues.* & excusans discipulos D. Matt. c. 12. vers. 5. *In lege non legitis, quia Sabbatis sacerdotes in templo Sabbatum violant, &c.* Pugnâque illa Dæmonis & Christi ex lege omnino habuit fundamenta, D. Matthæi c. 4. & ibi sæpe scriptum est. Atque in pulchrè dictis Comitorum c. 65. ex Menandro proponuntur hi versiculi.

Τετα γὰρ ἐστὶ δὲ ἀπορία

Δὲ ἐν ἀνάγκῃ γίνεσθαι, ἢ ἐν νόμῳ

ἢ τὰς ἀνάγκας, ἢ τοὺς νόμους ἐστὶ τὸ ἐπιτελεῖν.

id est, *Tota enim sunt hec a, per qua omnia fiunt aut secundum leges, aut propter necessitatem, aut propter consuetudinem. Quæ videtur transcripsisse Modestinus; in l. ergo. de Legib. Lex proditur, vt appetitus noxius sub iuris regula limitetur, per quam genus humanum, vt honestè viuat, alterum non lædat, ius suum cuique tribuat, informatur. §. ideoque, in proximo Decretalium. & secundū Aristotelem, quem refert Athenæus lib. xj. Dipnosophiæ. lib. 2. cap. 22. Lex nihil aliud est, quàm determinatâ ratio iuxta ciuitatis consensum, quæ singula quo pacto facienda sunt declarat. Consentit Philo Iudaus, dum in libro de*

pœnis & præmiis, *Lex inquit nihil aliud est quàm iubens agenda, & vitanda prohibens: cui adstipulatur Cicero 2. de legib. Sequenda itaque lex, & secundum eam agendum & iudicandum, etsi dura videatur, l. prospexit. Qui & à quibus manu. liber. non fiant. P. Nec licet iudicibus de lege iudicare, secundum quam ipsi ferre iudicium debent, ca. in istis, 4. dist. l. nemo, de Sentent. & interloc. omnium iudic. alioquin, vt ait Cicero. 2. de inuent. *Potesus ab abitur peccandi, dum intelligunt iudices, non ex lege in quam iurati sunt, sed ex arbitrio iudicare.* Promittunt id ipsum iudices, dum promouentur ad munus iudicandi & se secundum leges iudicaturos, religione iurisiurandi obstringunt, l. rem non nouam, C. de iudic.*

- 3 Cæterùm quia conuenientes leges negotiis quibus feruntur esse debent, nec omnes leges ad omnia indifferenter negotia transferenda erunt, & vt ait Ouidius 2. de Remedio Amor.

Nam quoniam variant animi, variabimus artes,

Mille mali species, mille salutis erunt.

Corpora vix ferro quædam sanantur acuto,

Auxilium multis succus & herba fuit.

Vt bonæ legis signum est quod accommoda & propriè prospiciens negotio sit, c. erit autem lex, 4. dist. sic boni iudicis partes erunt, singulis rebus proprias leges adhibere. Eaque fuit intentio Solonis quando sanxit, vt singulis rebus singulæ leges præscriberentur, teste Demosthene contra Leptinen. Ius ita certum & finitum, l. 2. de iur. & facti ignor. lib. 22. P. tit. 6.

- 4 Proinde in causis beneficis delectus erit habendus legum, primum in genere, dehinc in specie. In genere, vt illæ leges quæ circa spiritalia, vel iuncta

ex spiritualibus & temporalibus, preferantur temporalibus seu secularibus. Clem. dispendiosa, de iudic. & ut dicitur in concilio Meldensi, *Canonum statuta custodiantur ab omnibus: & nemo in actionibus vel iudiciis Ecclesiasticis, suo sensu sed eorum auctoritate ducatur.* c. 1. & c. ne innitaris. de Constitut. lib. 1. tit. 2. sicuti & rescriptū in causis matrimonialibus & spiritualibus, pontificias leges vincere seculares. c. Euphemium. §. 1. 2. quæstione 3. ca. pen. & fin. de Secun. nupt. Assentitur Iustinian. in §. penult. in Nouel. ut clerici apud proprios episcopo. conuen. *Sed delictum, inquit, sit Ecclesiasticum, egens castigatione vel multa Ecclesiastica, Deo amabiles Episcopi hoc discernant, nihil communicantibus clarissimis proninciis iudicibus: Neque enim volumus talia negotia scire omnino civiles iudices, cum oporteat talia Ecclesiasticè examinari, & emendari secundum sacras, & diuinas regulas, quas etiam sequi nostra non dedignantur leges. & eadem ratione idipsum determinat cap. clerici, de Iudc. Neque utendum esse legibus Imperatorum in omnibus negotiis Ecclesiasticis, cautū expressè, in ca. legem Imperatorum. 10. dist. eo quod princeps secularis, in ecclesiastica negotia nō habeat potestatem: & ideo legem ferendo, Ecclesiasticas personas ad obediendum nequeat ligare, ut docetur exemplis. c. quæ in ecclesiarū, & c. ecclesiæ sanctæ Mariæ, de Cōstitut. c. bene, 96. dist. c. inter, 33. quæst. 2. Nisi forsitan ecclesia postulet à principe, per eū aliqua de re ecclesiastica sanciti legem, c. consilia, §. hinc etiam, 17. dist. vel nisi in fauorem ecclesiæ condatur lex à laico, cōformis ecclesiasticæ, l. generaliter, de Episc. & cler. C. c. 40. generaliter, & quæst. 1. vel nisi lex se-*

cularis principis approbetur, vel recipiatur à sūmo Pontifice, quo casu pro Pontificia haberetur : vt liquet ex pluribus trāscriptis ex iure ciuili in volumē Decreti & Decretalū: probāt & d. cc. quæ in ecclesiarum, & ecclesia sanctæ Marię, de Constit. vel nisi lex principis ageret de rebus temporalibus, in quibus faci canones nō dedignantur sequi sacras principum leges, vt in l. c. de Oper. noui nuntiat.

5 Vtemur ergo primo loco in beneficialibus ecclesiasticisq; caulis, & præcipuè, iure diuino, quod pro fundamento est iuris Pontificij; de hinc iure canonico positiuo, quod cōcluditur suis voluminibus, Decreto Decretalibus, Sexto Decretalū, Clementis, & Extrauagantibus, & stilo Curie Romanæ, prout ius diximus componi Canonicum, lib. de iuris arte. c. 8. vbi fusè de iure Canonico, stilo, & regulis Cancellariæ, quarum regularum quædam in Gallia pro lege immutabili receptæ sunt, vt suo loco admonēbimus, vt non possit illis derogari.

6 Inimur quoque in quæstionibus beneficiorū ecclesiasticorum, Pragmaticæ sanctioni quæ ex Cōcilio Basiliensi sumpta est, & in Gallia recepta, nisi quatenus postea per Cōcordata fuit ei derogatum. Cœpit haberi Concilium Basiliense, circa annum domini millesimū quadringentesimū trigessimū primum, & post multos annos absolutū : vt ait Platina in Eugenio 4. Gaguinus, Paulus Æmilius & alij. constatque ex vltima sessione 45. productum vsque ad annum millesimū quadringentesimū quadragesimū secundum, ita per vndecim annos, menses nouem, dies viginti septē, a Martino quinto primum in dictum Papiæ, & ob pestē ibi grassantē

inter

intermissum & Senas translatum: deinde interruptum ab Alphonso Arragonum rege, continuatum Basileæ post septennium ut habetur in §. si. de autoritate sacrorum Conciliorum, in Pragm. sancti. ubi gloss. ad verbum *facto*, notat translationis Basileam instrumentum factum fuisse Senis 26. Februarij 1424. absolutum sub presentia Sigismundi Imperatoris præfide Iuliano legato sedis Apostolicæ: & post eius revocationem subrogato Ludouico Cardinali Arelatensi, ubi annata beneficiorum damnata, vel temperata, & plura de beneficiis, & contra Hulsitas statuta: illinc orta pragmatica sanctio in Concilio Basiliensi edita, apud Bituriges in Gallia approbata à Carolo 7. rege Nō. Julij 1438. & publicata in senatu Parisiensi 3. idus Julij, eius anni, iuxta Gaguinum lib. 10. Quæ tamen nec sine discordia fuit seruata, circa menses collat. beneficiorum: quæ tamen postea sedata fuit per Sixtum 4. per distinctionem mensium, de qua in c. 1. de Treuga & pace in Extra. communi. lib. 1. tit. finali.

Sed non solum ex concilio Basiliensi composita est Pragmatica sanctio, sed partim etiam ex decretis approbatis consilij Constantiensis, habiti sub Martino 5. ut liquet ex tit. de autoritate sacrorum Conciliorum, quod est decretum Constantiensis synodi, acceptatum tamen & renouatum per Basiliense Concilium. Celeberrimum fuit illud concilium Constantiense initum anno Domini 1414. in Germania, cui interfuerunt quatuor Patriarchæ, Cardinales, 29. Archiepiscopi, 47. Episcopi, 160. vel secundum alios 270. Abbates, & Doctores, 564. præfidente ab initio Ioâne Papa aliquibus 23. vel 24. Neapolitano,

in schismate & postea Martino §.electo, eiectionibus tri-
 bus antipapis: & duravit annos tres & aliquot mē-
 ses, vide Onuphrium, & Platinam. Pragmatica por-
 rō sanctio fuit edita, nondum adhuc dissoluto con-
 cilio Basiliensi, nempe anno 1438. vt dictum est, &
 constat ex data ei apposita in fine eius, & titulo de
 conclusione Ecclesiæ Gallicanæ. Fuerūt autem po-
 stea in consilio Basiliensi quædam alia edita, quæ
 non fuerant ab Eugenio 4. confirmata, neque re-
 ceptum etiam fuit per Eugenium illud concilium,
 nisi in certis causis, vt ibi exprimitur, & notat Go-
 mes ad Regulam Cancellariæ de triennali possessore,
 in prefatione. Approbavit tamen Pragmatica
 sanctione contenta, quæ videbatur reprobasse Eu-
 genius Papa, vt habetur in §. ne tamen in dissolu-
 tionem, sub titulo de causis, in Pragmatica sanctio.
 vbi glos. ad verbum *dissolutionem*, notat, Eugenium
 4. ter conatum dissolvere consilium Basiliense, pri-
 mum, paulo post concilium Basiliense inchoatum,
 cū illud transtulit Bononiam: quam tamen retra-
 ctavit reuocationem, anno Domini 1432. 16. Kalend.
 Martij, sui pontificatus anno 2. per literas quæ inci-
 piunt, *ad sanctam Petri sedem*. Secundò reuocatio-
 nem aliā fecit, anno 1433. per tres bullas, sed & hęc
 dissolutionem iterum reuocauit eodem anno, per
 bullas alias, quæ incipiunt, *dudum sacrum generale*.
 Subinde tertiam indixit dissolutionem eiudē con-
 ciliij Basiliensis, cum ei non placerent decreta eius,
 potissimum de annatis, & de electionibus, idque 18.
 Septemb. 1437. quæ tamen reuocatio damnata vel
 melius nō admittā per regem Galliarum, & concilium
 ipsum Basiliense. Prohibuitque rex Carolus 7.

omnibus prælatis sui regni ire Ferrariam quo Eugenius 4. concilium trāstulerat, per literas publicatas in senatu Papiensi 10. die Martij, anno 1437. Inchoatum nihilominus per d. Eugen. 4. conciliū, 5. Idus Aprilis Ferrariæ, anno 1438. & ingruente peste Florentiam traflatum. In 26. & 27. sessione dicti concilij Basiliensis, tractatur de admonitione & citatione contra Eugenium Papam & Cardinales; in 28. & 29. agitur de contumacia Papæ Eugenis, & declaratur contumax quòd tractaret de dissolutione concilij. Decevit & concilium Basiliense in sessione 33. anno 1439. iuxta concilium Constantiense, sessio. 4. & 8. tres vt loquitur veritates, primū quod cōcilium generale est supra Papam. Secundò quod Papa concilium generale legitimè congregatum, sine eius cōsensu nō potest dissoluere. Tertio quòd prædictis veritatibus repugnās pertinaciter, est cēfendus hæreticus, quas tamen veritates tres damnauit Eugenius hbello qui incipit, *Moses seruus Dei*. Platina tamen, in eius vita, approbasse Eugenium consilium Basiliense sub finē vitæ eius, in hæc verba scribit, de eo loquens. *Concilio Basiliensi, vnde infinita mala orta sunt, auctoritatem dedit, approbatis eorum per literas apostolicas decretis*. Hæc Platina. Forfan hoc metu fecit, quia cum contemneret venire ad concilium, anno 1439. sessione 39. electus fuerit in locum eius Amadæus, olim Dux Sabaudie tūc heremita dictus Fœlix 3. qui tamen se pontificatu abdicauit, anno 1449. & cessit Nicolao 5. impellente & suadente Frederico 3. Imperatore, vt scribit Platina in Nicolao 5. volunt aliqui in fine tomi 2. conciliorum, hunc Nicolaum 5. acta concilij Basili-

liensis confirmasse, sed de concilio Basiliensi hæctenus, sufficit annotasse Pragmaticam sanctionem in beneficiorum causis in Gallia maxime & alibi, exceptis his quibus derogatum est, posse legis locum habere. Videndæ sunt bullæ Martini 5. & Nicolai 5. quæ determinant ea quæ recipienda sint edita in concilio Constantiensi & Basiliensi.

- 8 Rursum inter leges beneficiorum præcipuas, in Gallia sunt concordata inter summum Pontificem Leonem 10. & Franciscum eius nominis primum regem Galliæ, approbata Romæ in cõcilio septimo in Laterano habito, anno Domini 1515. vt colligitur ex prologo & datis Concordatorum, & de eorum authoritate fusè Rebu. in rubi, de coll. in Concord. Eiusdem authoritatis inter Germanos sunt cõcordata Germanica inita inter Iohannem Diaconum Cardinalem Legatum sedis Apostolicæ, & Fridericum Imperatorem & alios principes & Ecclesiasticos prælatos, approbata per Nicolaum 5. 14. Calend. Aprilis anni 1447. in quibus vel maxime referuationes quedam sublatae sunt, & relictæ collationes liberæ ordinariis Ecclesiis Germaniæ, & temperatæ extrauagantes execrabilis, & ad regimen. de præb. in extrauag. commun. Meminit de his concordatis Germaniæ Puteus decisio. 47. incipit. *Nicolaus 5. li. 1. Rebuffus in praxi beneficiorũ, ad regulam 4. Cancellariæ. Nos de his concordatis latius infra ca. 24. n. 20. Cassiodor. decisione. vnica de pactis, incipien. Concordata Germaniæ. Ioan. Paul. Ptolomæus decis. 85. incipien. *Viridunensis canonicatus & præbenda.**

- 9 Eunt & consuetudines Ecclesiarum, locorum, priuilegia principum, in his etiam beneficiis obseruanda

uanda, prout conuenientibus locis Deo fauente latius explanabimus, quomodo autem in istis iuribus concurrentibus leges vel canones quæ videbuntur concurrere sit procedendū, & quæ leges alius sint proponendæ, iam monui in lib. de Iuris arte. ca. 8. in fine, & in Methodo parua iuris lib. 2. circa finem, ideo non immorabor, & ad alia transeo.

De origine Beneficiorum Ecclesiasticorum
& causa. CAP. II.

- 1 *Historia originis beneficiorum repetitur: & primum docetur, religionem & cultum Dei ab omni seculo fuisse.*
- 2 *Cum religione fuerunt instituta sacrificia.*
- 3 *Quid sacrificare, & de variis rebus in sacrificio oblatis.*
- 4 *De origine & necessitate sacerdotis & sacerdotij.*
- 5 *Sacerdotum Ethnicorum annona & Sacerdotum.*

Vanquam in Syntagmate iuris, li. 16. c. 8. admonuerimus religionis ortum, progressum & ministros ex antiquo esse, nihilominus tamen nunc ad institutum ordinem conseruandum, non pigeat quædam ex illis paucis repetere, alia plura & huic loco cõmodiora coniungentes, quæ historiam, serie ab ortu religionis ad beneficiorum Ecclesiasticorum distinctionem & prouentus constitutionem retexere poterunt, & per synopsis exhibere. Initium ponò à religione ducendum; & illa, à nobis insito lumine in creatione naturæ humanæ per Deum, de quo scriptum est, Psal. 4. vers. 7. *Multis, inquit, dicunt, quis ostendit*

ostendit nobis bona? & respondet, signatum est super nos lumen vultus tui Domine, &c. Docent & creaturæ ipsæ earúmque consideratio, esse quoddam summū numen, summam causam, eamq̄, verum Deum, qui hæc omnia fecerit & conferuet: vt docet Iob. c. 12. vers. 7. & seq. & liber sapiētiae, c. 13. vers. 5. & D Pau. ad Roma. c. 1. vers. 2. Fieri etiam non potuit, vt qui ratione nitūtur homines, ita declinauerint ab illius splendore, vt non didicerint esse Deum, quamuis qualis esset, ignorauerint. Fuit primus homo, & priorum seculorum homines, imbuti & instituti in vero Dei cultu, fuitque semper Dei mentio & sententia, vt quamuis à vera semita Dei, homines quidam recesserint, vel malitia, vel negligentia: tamen remanserunt reliquię, etiam & opinio inter impiissimos, & Deū esse: quod & flagellis Dei, aut beneficiis, concedere vel inuiti, palámque asserere compulsi sunt. Hinc iuris gentium erga Deum religio esse dicitur, in l. 2. de iustit. & iure in P. vbi & aliàs docuimus, cultum Dei inditum à natura, modum autem colendi Deum alicubi à lege: vt tradit Aristote. lib. 5. Ethic. vbi & Albertus magnus in 5. Ethic. tracta. 3. c. 5. Religionem dicit, quæ superioris cuiusdam naturæ, quam diuinam vocat, curam ceremoniamque adfert: & vt ait Cicero 1. Tuscul. & de Leg. j. De hominibus nulla gens est nec tam immanfueta, neque tam ferrea, quæ non etiam si ignoret qualem Deum habere debeat, tamen habendum sciat. Et rursus de responsis Haruspicum, resp. *Quis est tam uocatus, qui aut cum suspexerit in celum, Deum esse non sentiat? & ea que tanta mente sunt, ut vix quisquam arte vlla ordinem rerum atque vicissitudinem persequi possit*

possit, casu fieri puer. quæ nos fusè prosequuti sumus
 explicatione longiori, Tomo 3. commentationum
 Syntax. Artis mirabilis, lib. de Deo, cap. 1. & 2.

Ex causa religionis inducta statim ab initio sacri-
 ficia, tum publica, tum priuata. vt ca. 4. Genes. doce-
 tur. Eaque ob plures & maximè tres causas, vt ho-
 noris, & laudis debitæ diuinitati testimonium ali-
 quod signaretur: & gratiæ haberentur beneficiorum
 acceptorum, si non perfectè, tamen qualitercunque
 animi gratitudinem referentes. Dehinc vt postula-
 rentur necessaria: & tertio, vt depellerentur noxia.

Sacrificare nihil aliud est quàm Deo munera 3
 offerre: vel breuius: sacrificare, est officium quod
 rei diuinæ faciendæ causa impenditur, apud Plato-
 nem in Eutyphrone. Sic quanquam veri Dei notio
 ex mentibus idololatorum exulasset, attamen ea
 quæ religionis erant, in superstitione retenta sunt.
 Atque quidam pro sacrificio, obtulerunt Deo bonâ
 & gratam voluntatem, preces, Laudes, Hymnos,
 Odas: quidam thura, fruges. Alij animalium victi-
 mas: vt caprum, Baccho: Ouid. 2. de Põto, vel asinũ,
 Plinius 24. li. 24. Cereri, porcam: Dianæ, Ceruam, vt
 sacrificarunt & Thessali canes, Isidi Anferem: Per-
 sæ, equum, Ouidi. 1. Fasto. alij immolabant Taurum,
 Gallum, Oues, Arietes, Porcum: & alij, quod cru-
 delius, ipsum hominem: vt Chij, Arabes, Scythæ,
 Phœnices, Galli, & similes, de quibus & vide Macr.
 lib. 1. Saturn. c. 5. & 7. & lib. 3. c. 6. Alexan. ab Alexan.
 lib. 6. c. fin. Alij spolia, alij alia vota, ahâve in sacrifi-
 ficium, & cultum offerebant munera, secundum ri-
 tus & placita vel propria, vel publica. Hinc ce-
 remoniæ, litationes, dedicationes, viscerationes,
 iusta

iusta sacrificia, patria, peregrina, & similia.

4 Subinde diuinis rebus ita authoratis, necessarij fuerant qui regulas sacrorum præscriberent, curarent & agerent: & ætis, templis, & tumultis vel lucis sacratis, quæ ad cultum diuinum desiderarentur, excquerentur, templa reficerēt, facta rectaque conseruarent, vt ait Aristot. 6. Polit. c. fin. & lib. 3. ca. 6. fueruntque inter eosdem Ethnicos sacrificia quæ necessario sacerdotem exigerent, eumque assiduū: vt refert Plato 6. de Legib. Quod pertinet iuriconsultorum Ethnicorum responsa, quæ sacerdotem dum sacra faceret, in ius vocari non permittebant: quod nõ posset inde dimoueri propter religionem. l. 2. de In ius voc. P. & Hermogenianus in l. vitricus, 60. §. fin. iuncto Caio. in l. vel senectutem, de Donat. in. vir. & vxor. P. propter sacerdotium adeptum, retineri commodè non posse matrimonium, dixit, ob impedimenta videlicet officij sacerdotij. Et Paulus in l. non distinguemus, 32. §. sacerdotio de Recept. arbit. lib. 4. P. tit. 2. *Sacerdotio, inquit, adueniente, videbitur an cogatur arbuet sententiam dicere. id enim non tantum honori personarum, sed & maiestati Dei indulgetur, cuius sacris vacare sacerdotes oportet* Quod & aliæ leges confirmant & religioni hoc beneficium excusationis tribuunt. Habuit & vnaquæque gentium natio, in sua superstitione sacrificulos, sacerdotes, sacrorumque ministros, Æthiopes, Phœnices, Athlantides, Phryges, & in summa omnes fere Barbari, Græci & Latini, quod admonuisse sufficet. Refert ministrorum horum ordines apud Græcos seruatos, Iulius Pollux, lib. 1. Onomasti. c. 18. Apud Romanos etiam erant flami-

nes. Dialis, Martialis, Quimalis, Viminalis, Vulcanalis, Carmentalis, &c. Sacerdotes, vt apud Liuum in j. Potitij, Pinarij, & Aruales, Augures, Dionys. Halicarn. 2. Salij, 12. Plutarch. in Numa, & alij quos piget ob falsam religionem recensere: de quorum farragine tamen, nomenclatura & superstitione, si quis videre multa desiderat, consulat Liliu Gregorium Geraldum in Syntagm. de Diis seu idolis Gentium.

Cum sacerdotibus habuit & nihilominus superstitio curam illorum, vt sacrificiorum: quare & Aristoteles refert 7. Polit. ca. j. Sacerdotibus fuisse circa exempla comestationes institutas. I Herodotus quoque scribit, lib. 2. inter commoda quæ accedebant sacerdotibus Ægyptus, fuisse, quod nihil ex re domestica contèrerent aut impenderent, sed eorum singulis cibi sacri cocti essent, & carnis bubulæ & anserinæ. Atque Geneseos 47. cap. refertur fuisse ex publico sacerdotibus agros & annonas. Apud Romanos, ab initio quidem creati per Romulum sacerdotes ex singulis curis qui haberent in victum sufficientem substantiam, vt ait Dionys. Helicarnassus, in 2. Postea non ita, sed publicis sacris prefectis, annonæ datæ ex publico, ceterique redditus collegis sacrificulorum distincti, quod & in sacris gētilitis vel familiarum institutis, à priuatis factitatum est. Indèque & sacerdotia dicta, quæ eius generis hominibus data eo nomine fuerunt. Meminit sepè Linius de sacerdotiis Ethnicorum vt libr. 30. dum notat filium Fabij, quo tempore factus est Pontifex maximus, habuisse tunc duo sacerdotia. Et colligitur ex epistolis Diui Ambrosij episto. 30. & 31. olim &

& Vestales, ex fisco & publico alitas, quod & docet Symmachus lib. 10. Epistolarum, epist. 54. Narrat & cap. Iudicum, Micham Idololatram fecisse sibi sculptile, eique ædificasse ædiculam separatam & creasse sacerdotem cum Ephod & Teraphim constitutis ei in annum stipendium decem argenteis, veste duplici cum victu. Memnit Plinius lib. 12, cap. 14. Sacerdotes Arabiæ, ex thure, quod ex Arabia Sabotham defertur, mensuram certam accepisse nomine Dei sui dicti Sabin, cui inferuebant: atque etiã in Thomna diuidi quoque inter sacerdotes eadem portiones, vt & lib. 12. c. 19. tradit, diuersas decimas Cynamomi inter sacerdotes Ægyptiorum. Rursum lib. 8. c. 2. veteres Romanos vina aut nouas fruges non prius degustasse, quàm primitias sacerdotibus libassent. Diis suis primitias quoque Ethnicos & eorum sacrificulis obtulisse, probatione facit quod scribit Cato 1. de Originibus, Mezentium Rutulis imperasse vt sibi offerrent, quas diis primitias offerebant, quare vocatum contemptorem Deorum. vt refert Macrob. 3. Saturn. ca. 5. Sed hæc hætenus de gentium moribus, & diuini cultus superstitione, annonaque & beneficiis sacrificulorum, dicta sint: quibus plura addere possem, nisi me de imposturis dæmonum, & erroribus Ethnicorum loqui pigeret. Et proinde illos missos faciam, tum quod indigni sint misceri verè sacris, tum etiam, quod si quæ bona inter sua sacrificia vsurpauerint, ea suffurari fuerint à vero Dei cultu, cuiusque religione, vt liquebit ex proxima veræ religionis historia & progressu, cuius volui separare filum à polluta illa idololatrarum religione, quam tamen volui nihilominus

ominus indicare, vt intelligant pertinaces, Ecclesiã Dei nihil absurdum, nihilve maudicum habere, ètica sacrorum religionem, & Dei cultum & prouentus, quod homines ratione vtentes luminèque vel naturali illustrati, non probauerint inter sua mendacia quæ veris coloribus obiectis, persuadere conati sint.

De cultu diuino, sacrificiis, sacerdotibus,
& annona eorum, in lege veteris testamenti. CAP. III.

- 1 Quòd cultus diuinus primùm ab Angelis fuerit exhibitus.
- 2 Quis sacrificia & verum cultum Dei docuerit, de Adam, & alus vsque ad Noachum.
- 3 De Noacho, Melchisedecho, Abrahamo & aliis.
- 4 De oratione cultus diuini tempore Moysi.
- 5 De ordinatione & reparatione ministris cultus.

OEpit cultus diuinus in Angelis, qui sacrificium laudis & honoris Deo deferunt, continuè laudantes viuentem in secula seculorum, vt ait Daniel cap. 7. & D. Ioan. Apocaly. cap. 4. vide quæ diximus lib. de Angelis, c. xj. in tom. 4. comment. Syntax. artis mirab. Angeli fuerunt primùm creati ante mundum, secundum Græcos: vt & tradit Damascenus, Suidas, & alij: quibus assentiuntur Hieronymus, Hilarius, & alij quidam. Sed scholastici post D. Augustinum & Rabinos in bereschit Rabba, cœlum, tempus, materiam, faciunt Angelis cœua: vt cumq; tamen sit, constat fuisse eos ante hominis creationem, & ex his quosdam lapsos, Isaia c. 14. ibi, *Quomodo ceci-*

disti de cælo Lucifer qui mane oriebaris, &c.

2 Inter homines, qui primus creatus est Adam, cultum quoque diuinum exercuit, & in suo exilio diuturnissimo, se Dei laudibus & Psalmis consolabatur, quare & Talmudici eum inter vndecim Psalmorum authores connumerant, atque in Bababathra, tradunt, eum condidisse Psalmum 92. qui apud Latinos 91. incip. *Bonum est confiteri domino cui inscriptio, Psalmus cantici in diem Sabbathi*, quo beneficium creationis & providentiam erga res creatas celebrat: eo quòd priore vespera Sabbathi creatus fuisset, & ideo illum simul atque Sabbathum illuxisset cecinerit. Traduntq; insuper Hebræi, Adamum primum bouem sacrificasse, illumque ritum filios docuisse. Addit Guillelmus Nangiacus, Adamum in spiritu docuisse filios Camum & Abelem offerre Deo decimas & primitias. Obtulit Cam agricola de fructibus terræ munera Deo: Abel pastor ouium, de primogenitis gregis sui & de adipibus eorum. Genes. 4. Enos dehinc filius Seth, aliis rebus seculi operam nauantibus, cœpit inuocare publicè nomen Domini, sacerdotium religionisque cultum publicè profiteri & exercere, Genes. 4. in fine, & ex consensu omnium Talmudicorum, hic censetur primus sacerdos publicus.

3 Noe post diluuium ædificauit Deo altare, & sacrificauit de cunctis pecoribus, volucribus & animalibus mundis. Genes. 8. vers. 20. Refertur & Genes. cap. 14. vers. 18. tẽpore Abrahæ fuisse Melchisedech Sacerdotem domini, qui offerebat ei panem & vinum: quod & repetit D. Paul. ad Hebræos, cap. 7. vers. 3. hunc volunt fuisse Sem filium Noe: dicunt enim

enim hebræi, & D. Hieronimus in traditionibus, & in epistola ad Euagium, à Noe vsque ad Aionem, omnes primogenitos, Pótifices, sacerdotésque fuissè. Hunc Suidas regnassè in Salè tradit 113. annis, addit Iosephus lib. 6. belli Iudæ. c. fin. cum ædificasse ibi templum toto erbe celeberrimum, in quo sacrificauit panem & vinum amore veterum: vide plura de hoc sacerdote, & quomodo duo fundauerit opidula sacerdotia, pro hostis pacificis Salem dicta, vnde & ipse rex Salem, vide Annium Viterbiensem in commentariis ad Xenophontem de æquiuocis, vbi & arguit Lyranum Bibliorum sacrorum interpretem. Eo tempore & Abraham in peregrinatione sua, inter Bethel & Hay ædificauit altare domino, & inuocauit nomen eius, Gen. 12. vers. 8. & c. 13. vers. 4. verum id forsàn non tanquam sacerdos fecit. Notant enim (vt dixi) vltra D. Hieronymum Rabini ad c. 25. & 26. Genesios, primogenitos ante Aaronem iuræ primogenituræ habuisse præcipuum vestem sacerdotalem dignitatem sacerdotij, iusque offerendi Deo, & vltra duplicè partem præbendam in nobis temporalibus patris. Deus hoc videtur renouassè non sine miraculo Exodi c. 13. dum sibi statuit reseruari & sanctificari primogenitos: quamuis & ibidem ratio alia addatur: successu tamen temporis, cum nec omnes primogeniti essent idonei ad tractandum cultum diuinum, in primogenitorum locum Deus iussit sanctificari sibi vnã tribum Leui, Num. 3. vers. 40. Reddunt aliqui rationè præelectionis huius tribus, quòd omnes ferè aliæ sacrificassent vitulo aureo, cum Moses ascendisset in montem secundum Rabinum Salomonem, ad c. 32.

Genes. alij tamen in causa ab eo dissentiunt : quamquam constet Levitici generis homines adhæsisse Mosis vindictam sumentibus ab Idololatriis, ut habetur in dicto c. 32. Exodi.

- 4 Tempore Moſis, religionis cultus ordinatus, certi delecti iussu Dei & consecrati sacerdotes, & ministri: sacrificia determinata, tabernaculum, altare, oblationes. Exod. c. 15. c. 16. c. 17. & seq. vsque ad 31. & ferè per totum Leviticum, & in princ. Numerorum. Erat Pontifex sacerdos primi & dehinc secundæ ordinis alij, & postea ianitores alijque ordinati. 4. Reg. cap. 23. vers. 4. Prohibita sacrificia privata. c. 17. Leuiti. Destinata fuerunt annonæ, quibus cultui diuino vacantes alerentur, primum quandiu peregrinabatur populus, oblationes factæ Deo, illis concessæ. Exod. cc. 28. & 29. Postquam verò populus peruenit ad terram promissam, diuisione facta, relictae sunt illis primitiæ & decimæ omnium, & oblationes Num. 18. & c. 34. Iosue c. 14. Ezechiel. c. 44. c. causa carpentis, de Verb. sign. c. 1. c. quamuis, c. prohibemus, de Decimis. c. 1. 6. quæst. 4. Statutum & quid ex sacrificiis deberet esse sacerdotum, Leu. c. 2. vers. 3. & c. 7. vers. 6. & c. 10. vers. 3. & c. 24. vers. 9. Constitutis sacerdotibus, & ministrorum gradus alij additi, partitis curis & annonis. Numero. cap. 4. & alibi.

- 5 David quoque, cum restitueret postea lapsum cultum diuinum, ministrorum gradus & vices ministrandi, distinxit, primo Paralipom. cap. 23. 24. 25. Et anno vitæ & regni sui ultimo, statum & formam sacerdotalis ordinis ex concilio & iudicio duorum Prophetarum Gad & Nathan composuit, redigitq;

in certum ordinē officia & res: vt refert liber Seder-
gnolam. cap. 14. & 20. diuisitque in viginti classēs
omnem numerum ministrātium cultui diuino, pro-
hibendo ne alij aliorum ordinem, & vices pertur-
barent, cū antea quisque Leuita, vndecumque
Hierosolymam venisset, quolibet tempore haberet
potestatem ingerendi se ministerio, citrà discrimen.
Deuteio. 18. vers. 7. scribit idipsum Iosephus lib. 7.
Antiquita. cap. 9. narratur & 1. Paralipome. cap. 22.
Reparato rursū templo per Ezechiam, ministeria
sacra quoque reparata & regis pētionibus nutrita.
2. Paralipome. cap. 29. Iosephus lib. 9. Antiquit. c. 14.
isque precepit populo & habitantibus Hierusalem,
dare partes sacerdotibus & Leuitis, vt possent va-
care legi domini. 2. Paralipom. cap. 31 vers. 4.

De cultu diuino, sacerdotio, sacrificiis, & præbendis Christianorum. CAP. IIII.

- 1 De translatione sacerdotij & legis antique, in nouum
sacrificium & sacerdotium.
- 2 Annona que data fuerint personis ecclesiasticis in
primiua Ecclesia.
- 3 Ecclesia primiua tempore Apostolorum diuitia.
- 4 Quando publicè distincti gradus Ecclesiasticarum
personarum.
- 5 Titulos maiorum & minorum beneficiorum, quis prius
diuiserit.
- 6 Datur initiū & progressus foundationū Ecclesiarum,
& reddituum earum.
- 7 De persecutionibus contra Ecclesiam commotis Scri-
barum, Neronis, Domitiani, Traiani.

- 8 De persecutione sub Antonino Philosopho & Se-
uero.
9 Quando Ecclesia cœperit prædia possidere, & ratio
eius.
10 Quiescit persecutio sub Alexandro Seuero, & ibi de
Vlpiano.
11 De septima persecutione sub Maximino.
12 De 8. sub Decio, & 9. sub Valerino.
13. De 10. sub Aureliano, & de 11 sub Diocletiano.
15 De 12. sub Maximino alio, & de actis Constantini
magni erga fidem Christianam & Ecclesiam.
15 Alia persecutiones Persarum & hereticorum.

1. **V**m aduenisset tempus definitum à Deo
C Misit Deus filium suum unigenitum factum
 ex muliere, factum sub lege, ut eos qui sub
 lege essent redimeret, ad Gal. c. 4. vers. 4
 in quo figuræ antiquæ veritatem: umbrae corpus
 acciperent & lucem. Translatum ita sacerdotium,
 translata lex & potestas antiquæ legis, in nouam. ca.
 translato, de Constit. Nouum vetumque reconcilia-
 tionis sacrificium, & verus sacerdos dominus
 noster Iesus Christus, ad Hebræos c. 2. & 3. cui data
 omnis potestas in cœlo & in terra, D. Matth. c. 28.
 vers. 18. omnia tradita à patre. D. Matth. cap. xj.
 D. Ioannis c. 3. vers. 35. Constitutus ab eo rex super
 Sion montem sanctum eius, prædicans præceptum
 eius, Psal. 2. D. Paul. ad Coloss. c. 2. vers. 10. Rex re-
 gum, dominus dominantium. 1. ad Timotheū cap. 6.
 vers. 16. Apoc. c. 17. vers. 14. & c. 19. vers. 16. Sacerdos
 in æternum secundum ordinem Melchisedech.
 Psalm. 109. ad Hebræos ca. 5. vers. 6. Ipse, ut rex, ut
 facer

facerdos summus & Deus, mandata & leges constituit veræ religioni: antiqua partim retinuit, partim sustulit, partim emendavit & auxit: sacrosanctum sacrificium præcipuum instituit. I. ad Corinth. cap. ii. vers. 13. D. Lucæ cap. 22. vers. 19. Ab eo, & à religione & fide eius, fideles, dehinc Antiochiæ primum Christiani dicti. Actor. c. ii. vers. 26. Huius religionis & fidei ministros, cultores & prædicatores, elegit discipulos & apostolos, D. Matthæi cap. 10. Marci 3. Lucæ 6. vocavit primum duodecim, & cepit mittere binos, data eis potestate in spiritus immundos, D. Mar. ca. 6. vers. 7. potestatem insuper in sacris distribuit: & ipse dedit quosdam quidem apostolos, quosdam Prophetas, alios Euangelistas, alios pastores & doctores, in consummationē sanctorum in opus ministerij, & adificationem corporis Christi, ad Ephes. c. 4. vers. 11. docetur & in c. sicut in vno corpore, & c. cum ex ministro, de hæred.

Annona porrò quam eis dedit qui suo ministerio & prædicationi manciperent, in hoc seculo exigua, verum sufficiens & sine inopia relicta & data & promissa, in victu & vestitu necessario consistens, admoniti vt in Deo spem solū ponētes, non essent solliciti de rebus temporalibus, vt nihil possiderent nec etiam peram deserrent, nō aurū, non argentum in Zonis, non duas tunicas haberent, non virgam, sed scirent certò nutriendos in, cum dignus sit mercenarius mercede sua, D. Matthæi cap. 10. vers. 9. D. Lucæ cap. 9. cum his remunerationem promisit copiosam in cælo, eamq; æternam & nulla æstimatione rerum temporalium æquandam. Venit Dominus noster Iesus Christus reducere errantes à via

Paradisi, à qua peccatum parentes nostros, nosque expulerat : via redeundi data Adamo erat, non vt viueret inter fœces huius seculi, impeditus deliciis vel falsis voluptatibus, sed vt in sudore vultus sui vesceretur pane suo, & terrâ labore subigeret quæ spinas & tribulos illi produceret. Genes. 3. Laborantes à Deo iuuantur rescianturque, & desidiosî reprobantur. Admonuit nos idê Deus dominus & præceptor, D. Matthæi cap. 6. versic. 31. & sequenti. *Nolite solliciti esse dicentes, quid manducabimus aut quid bibemus, aut quo operiemur, hæc enim omnia gentes inquirunt, scit enim pater vester cœlestis quia his omnibus indigetis. Querite ergo primum regnum Dei, & hæc omnia adicientur vobis. Nolite igitur solliciti esse in crastinum : crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipsi : sufficit diei malitia sua.* Et iterum D. Matthæi 19. vers. 29. *Si vis perfectus esse, vende omnia qua habes, & da pauperibus, & sequere me.*

- 3 Apostoli dehinc discipulique domini, & qui eo tempore nascente Ecclesia, sacra & cultû diuinum curarunt, & fidem seu religionem eandem Euangelizarunt, eadê annona & victus ratione contenti fuerunt, superflua contemnentes, & quo illa ætas perfectionis Christi nuperrimè sublata & in cœlum translata proximior erat, eò etiam & perfectius in modo viuendi se gerebat : & qui catechizabatur in fide, communicabat in omnibus bonis ei qui illum catechizabat, iuxta præceptû Dei & Apostoli ad Galatas 6. vers. 6. Qui altari seruebat, de altari vivebat. I. ad Corinth. ca. 9. cum secundum Apostolum, 16. de Præbend. fiebant & collectæ elemosynæ in diuersis regionibus, quæ distribuerentur & mitterentur

terentur his qui egerent, ad Galat. 2. & ad Corint. 9. Erant & ea ætate Christiani omnia cõmunia, factique Christiani vendebant possessa, & deferrebant pretium ad pedes Apostolorum, qui distribuabant oblata, per diaconos iuxta necessitatem cuiusque, Actorum 4. & secundum præceptum Dei, Deut. 15. vers. 4. *Omni indigent & mendicus non erit inter vos.* Et hæc fuerunt prima cunabula Ecclesiæ Christianæ, & diuitiarum eius.

Crevit postea numerus Christianorum & intra 4 viginti aut triginta ad summum annos, Euangelium, quod Romæ predicatum fuit, peruenit in vniuersum orbem, ad Rom. c. 1. ad Colossen. c. 1. vers. 6. & docet Irenæus in primo, & Iustinus aduersus Tryphonum. Quocirca tunc sunt publicè vbique gradus ordinum Ecclesiasticorum constituti, ostiarii, acolythi, lectores, exorcistæ, diaconi, presbyteri: ex quibus & per ciuitates præfecti, præfules, seu episcopi, vt proponitur in c. clericos. 21. dist. & tota 23. distinctione. Et quia inter idololatras suis superstitionis religionibus deditos, fuit disseminatũ verbum Dei, quæadmodũ tunc falsæ religioni vera opposita fuit, sic eorum sacrificiis & administris impietatis, oppositis sunt Ecclesiasticarũ personarum sacri ordines. Et in locis vbi erant flamines illorum, positi Episcopi, vbi Archiflamines, Archiepiscopi, sacerdotibus illorum, obiecti sacerdotes & presbyteri Christiani: cap. in illis, 80. distinct. quod constituisse diuum Petrum, scribit Clemens Romanus eius discipulis, epist. 1. ad Iacobum. Leo 9. epist. 3. Burchardus libro 1. Decretorũ cap. 155. vbi verum caput erat vniuersæ idololatricę, Romæ inquã, ibi positum

est caput sanctitatis, & culmen summi sacerdotij
 cap. B. Petrus & Paulus 2. quæst. 7. ex diui Ambrosij
 sermone 66. in natali DD. Petri & Pauli. Rursum in
 maioribus urbibus, Apostoli & eorum successores
 constituerunt Patriarchas & primates, ad quos ma-
 iores causæ Episcoporum deuoluerentur. c. vrbes,
 80. distinct. In minoribus ciuitatibus constituerunt
 Episcopos, in modicis pagis presbyteros. cano. epi-
 scopi non in castellis, ead. 80. dist. Tenent Episcopi
 Apostolorum locum, iuxta prophetiam Daudis.
*Pro patribus nati sunt tibi filij, & constitues eos principes
 super omnem terram.* cap. fin. 68. d. c. in nouo 21. dist. c.
 videntes, 12. quæst. 1. Elegerunt & Diaconos Apo-
 stoli, ca. dominus, 93. dist. Et diaconi quoque additi
 Episcopis in ministeriū eorum, & vt tanquā oculi,
 dum illi diuina celebrarent, prospicerent ne insidiæ
 fierent ab Ethnicis, c. diaconis, c. diaconi septem, c.
 diaconi Ecclesie, c. diaconi qui quasi oculi, 93. dist.

5 Notat Damasus in vita S. Eucharisti 6. summi
 Pontificis, & post cum Platina, Eucharistum titulos
 in vrbe Roma presbyteris diuisisse, & septem dia-
 conos in ordinem redelegisse, qui Episcopum custo-
 dirent prædicantē. Et isti sunt diaconi Episcopi qui
 & Archidiaconi distincti ab aliis diaconis presby-
 terorum, de quibus alibi. Eucharistus ita secundum
 diuisionem ciuitatis Romanæ per curias factam à
 Romulo, vt ait Dionys. Halcarnassæus in 2. consti-
 tuit curiis proprios presbyteros, qui sacramenta cu-
 iusque curiæ sibi commissæ hominibus præberent,
 anno Domini 112. vnde & curiones dicti, à curia vel
 à cura, & presbyteri Parrochiani, quod præberent
 sacramenta sibi commissis & vicissim, dicti commissi,

parochiani, quòd presbitero præbenti sacramenta & alimenta spiritalia, illi vicissim præberent aliméta & necessària temporalia, decimas & oblationes, ἀπὸ τῆς παρεχέν, à præbendo, & de hoc instituto Eucharisti, meminit Platina in eo. Isidorus tomo 1. consilior. Cyprianus lib. 1. epistolarum, epist. 9. Et hîc aliud genus annonæ accessit Ecclesiasticis personis. Quod autem fecit Eucharistus Romæ, id ipsum exequi tentauit per vniuersum orbem, Dionysius summus pontifex: qui adeptus est sedem Pontif. anno domini 267. & diuisit parochias seu terminos Ecclesiarum parochialium, per vniuersum orbem, singulisque assignauit propria cæmeteria, & intra distinctos terminos excrescentes decimas. c. 1. 13. q. 1. c. pastoralis, de His que fiunt à prælatis sine cõsen. capi. Et Dionysius ipse in epist. 2. Seuero Episcopo scripta, hoc se fecisse testatur. Diuisio illa fuit parochiarum tantùm, non Episcopatum: quia iam limites Episcopatum & Archiepiscopatum erant distincti, vt notat glos. ad d. c. 1. 13. q. 1. idque conseruatis limitibus dioceseon seu administrationum & prouinciarum, qui positi erant à principibus temporalibus antequam ibidem præponerentur Episcopi. ca. in illis verò ciuitatibus, &c. distin. quare & Episcopatus iurisdictio suam diocesim adhuc habere dicitur, & Archiepiscopatus, suam prouinciã: *διοίκησις* Græcis dicitur administratio alicuius loci, vel certæ partis prouinciæ, vel totius. Quemadmodum legitur in libro, qui inscribitur, Nouitia vtriusque imperij, sub Illyricana regione orientali, fuisse illas maximas prouincias, Macedoniam & Daciam: & sub Macedonia fuisse dioceses, seu alias minores prouin

prouincias, Achaiam Proconſularem, Cretam Conſularem, & alias præſidiales. Sub Dacia, Mæſiam, Dardanã & alias. Et ſub Illyrico occidentali, fuiſſe Pannonicas, Valeriam Ripenſem, Noricum & alias diœceſes. Meminit de diœceſi Ægypti diſtinctè ab alijs prouincijs. l. vnica, de Præſidijs carcerib. in lib. 9. C. tit. 5. Ex liberis ciuitatibus vel regionibus, Imperatores vel Romani, qui eas capiebãt & bello ſubigebãt, faciebant prouincias: nempe iure victoriæ, a vincendo ſic appellantes: ſic Veſpaſianus dicitur prouincias feciſſe Achaiam, Lyciã, Rhodum, Bizantium, Samum, liberas antè ciuitates. Et Thraciam, Ciliciam, Tracheam, & Comagenem, apud Suetonium & Eutropium lib. 4.

- 6 Fuerunt igitur ſacerdotes & prælati, iuxta determinationem parochiarum & diœceſeôn & prouinciarum ordinati: verum tamen, nõ omnes qui intra prædictos fines erant, Chriſtianum nomen ab initio amplexi ſunt, ſed paulatim cum tempore ad fidem conuerſi, non ſine ſanguine fidelũ Chriſtianorum, qui nõ niſi cum periculo capitis ab initio plerunq; apparebant. Nec tunc diuitiæ Eccleſiam onerabãt, principibus aduerſantibus religioni. Cum enim metu Tyrannorum nemo ſine periculo capitis auderet ſe profiteri Chriſtianum, nec niſi in certis illiſque paucis locis publice cultus religionis fiebat, nec licebat templa ædificare, aut ædificatis quid relinquere. Romæ vbi imperarunt Pagani, ferè vſque ad imperium Philippi primi, Arabis, qui imperauit ante Decium ſub Fabiano Pontifice ſummo et martyre, qui ſedit anno dõmni 239. vt ſcribit Oſius lib. 7. c. 13. Platina in Fabiano. Dicunt quidam hunc

hunc Philippum Gazas Imperatorias tradidisse Fabiano, ideoque iustum interfici a Decio, is enim Philippum & eius filium occidi curauit. Sicque scribit Ioannes Mairius in tractatu schismatum, & Sabellicus & Bergonensis lib. 8. Incipiebat Philippus cultum diuinum Christianus publicè profiteri, verum eo sublato, prohibitiones ne quis Christianam religionem amplecteretur, factæ, ne fidem libere omnes declararent, nève templa deo publicè sacrarent, & dotarent. Decidebant interim vbique terrarum paulatim idolorum templa, obstitentibus audacter Apostolis, vniſque Apostolicis & Christianis, & deficiebat & cedebat falsitas veritati, oportuit autè idolorum templa & superstitionem adimi & conuelli, prius quàm fides publicè & Dei templa vbique reciperentur, sic enim vt verus Hortulanus Deus, cœpit malas herbas euellere, priusquam bonum semen agris cordium hominum infeminaret. Et quia vberes sunt mala herbe, & difficulter euelluntur sic pluribus tempestatibus prius agitata fuit Ecclesia fidelium, & diu laborauit, antequam idololatriam à cordibus hominum eruere posset, ideo experta est plures persecutiones ex quo voluit Dei operi insistere, sapèque dum quiescere putaret commotos fluctus, tunc orti sunt fauores inimici vt non miuum fuerit, potuisse nisi tardè, re-ditibus abundare. Referam insigniores eius afflictiones seu persecutiones, diuersis & interpolatis temporibus excitatas.

Prima fuit mota ab Scribis Hierosolymorum, in qua D. Stephanus martyri coronam proptia morte obtinuit, Actoꝝ 6. Euseb. lib. 2. cap. 1. Secunda fuit
concita

concitata à Nerone, in qua DD. Petrus & Paulus cum alijs Romæ occubuerunt, & alij alibi fuerunt- que Romæ Christiani infimulati incendijs & miserè innoxij trucidati, vt scribit Cornelius Tacitus in 15. & Suetonius in Nerone. Tertia mota à Domitiano Cæsare, anno Domini 97. secundum Eusebium lib. 3. cap. 12. & Eutropium lib. 9. Quarta concitata per Traianum: & aliquandiu per Adrianum continuata, de qua meminit Plinius Nepos, qui eã excusatione Christianorum, aliquantulum temperauit, lib. 10. Epistolarum, & de ea Eusebius scribit lib. 3. cap. 26. Quemadmodum Adrianus ab Aristidè Philosopho Atheniensi, Quadrati Atheniësis Episcopi discipulo & Legato apprimè nobili & Sereno Grannio persuasus, Christiano persequi destitit, teste Eusebio Pâph. lib. 3. c. 3. 8. 9. & Hieron. de Viris illustr. Æquus & in Christianos postea fuit Antoninus, & in eos persecutiones cohibuit, vt scribit, Xiphil. ex Dione.

8 Verùm quinta persecutio, paulo post sub Marco Ælio Antonino Vero Philosopho, & Lælio Commodo Vero eius filio, in Asia & in Gallijs. Sexta orta sub Lælio Septimio Seuero, & filio eius Aurelio Bassiano Antonino Caracalla, anno domini 205. maxime in Africa & Ægypto, vt, scribunt Eusebius lib. 6. c. 1. & Paulus Orosius lib. 7. c. 17. Fuit hic Seuerus, qui octo primis annis Imperij non solum æquus & beneficus Christianis fuerat, sed etiam vulgo in eos fuerent palam restiterat, vt narrat Tertulianus libro quẽ edidit de hac persecutione ad Scapulam: postea tamẽ sub graui pœna, Christianos fieri vult, vt scribit Spartianus. Circa tẽpora horũ Cæsarũ, puto editam leg. 1. de Iudæis. C. lib. 1. tit. 9. qua prohibetur

hibetur quippiam legatæ Iudæis vel eorum collegio Antiochiensium, sic enim eo tempore Christianos vocabant Gentiles, Iudæos, ut plerumque.

Temporibus desinentis huius persecutionis, sub 9
 Urbano 1. Romæ Pontif. Max. qui sedem adeptus anno domini 220. tempore Antonini Hellogabali, cepit Ecclesia Romana prædia possidere, quorum prouentibus alebat Ecclesiæ ministros, & eos qui martyrum gesta conscribebant, secundum Petrum de Natalibus. Hic Pontifex cum qui ea alienasset vel violasset excommunicationi subiecit: ut legitur in epistola Urbani decretali apud Gratianum, & apud Platinam, Sabellicum & Polydor. Virg. lib. 6. de Inuen. rer. c. fi. Epistola ponitur in c. 16. videntes, 12. q. 1. ubi & ratio adfertur, cur præter morè Ecclesiæ primitiua, Ecclesia prædia, & immobilia tunc retinuerit. *Videntes autem, inquit, summi sacerdotes, & alij aique Levitæ & reliqui fideles, plus vilitatis posse conferre, si hereditates & agros quos vendebant Ecclesiis quibus præsidebant Episcopi, traderent: eo quòd ex sumptibus eorum, tam presentibus quàm futuris temporibus plura & elegantiora ministrare possent fidelibus communem vitam ducentibus, quàm ex pretio ipsorum: coeperunt prædia & agros quos vendere solebant, matrisibus Ecclesiis tradere, & ex sumptibus eorum vivere. Ipsa verò res in ditione singularum parochiarum Episcoporum, qui locum tenent Apostolorum, erant, & sunt usque adhuc, & futuris debent esse temporibus: è quibus Episcopi & fideles dispensatores eorum, omnibus communem vitam degere volentibus, ministrare cuncta necessaria debent, &c.* Meminit de hac epistola decretali Urbani 1. Ansel. lib. 7. c. 2. Burchardus li. 3. c. 3. Ino parte 3. Decret. c. 5.

Quere

- 10 Qui euit à fluctibus aliquantulum Ecclesia sub Alexandro Seucro, filio Mammaeae, qui & habuit inter statuas Heroum quas venerabatur in Latrio, imagines Christi & Abraham, fauebátque Iudeis, vt refert Lamprydus in eo, idq; fuit tempore Pontiani Romani sum. Pontif. qui sedem adeptus anno Domini 224. Scribit tamen Lactantius Vlpianum Alexandri tutorem, collegisse veterum principum aduersus Christianos edicta, idq; lib. 5. de officio proconsulis, vt rabiem iudicum aduersus eos inflammaret, quod forsitan fecerat, quod affinis esset Iudaeis ex Tyro Syriorum regione, vt ipse ait l. 1. de cens. lib. P. & faueret eis.
- 11 Quamobrem paulò post sub Maximino Imperij successore, septima Christianorum orta persecutio, maxime Praesulum & doctorum Ecclesiasticorum: verum quemadmodum ea cum eius crudeli imperio coeperat, sic etiam cum eodem finita, vt scribit Eusebius lib. 6. c. 19. Oros. lib. 7. c. 19. Iulius Capitolinus in eius vita: durauit autem per triennium, in quo non solum persecutus est Christianos, sed ultra, ficta acta Christi, & Pilati vulgauit, quae in collegiis docerentur, teste Eusebio. Qui euit itaque persecutio sub Philippo Arabe, qui Gordiano successit ferturq; eum fuisse Imperatorem qui primum professus publicè fidem baptizatusve fuerit cum filio & Seuera coniuge, vt paulò ante diximus.
- 12 Octaua rursus orta persecutio sub Decio, anno 252. in odium Philipporum quae durauit ad Galtenum vsque, vt ait Eusebius lib. 6. cap. 21. Noua fuit sub Valeriano, Eusebius lib. 7. cap. 9. & seq. Orosius li. 7. cap. 22. verum captus fuit à Sapore rege Persarum
Valeria

Valerianus, apud quem in continua seruitute con-
sensit & mortuus est, quo claro Dei iudicio perter-
ritus Galienus filius, pacem Ecclesiis trepida satis-
factione restituit, vt refert Orosius lib.7. cap.15. &
permisit Christianis recipere quæ prius habuerant,
veluti Cæmeteria, vt ait Eusebius lib.7. cap.13.

Decima fuit sub Aureliano Imperatore, qui pri-
mus diadema capiti imposuit, vt narrat Vespergensis 13
Abbas & Euseb. lib.7. cap.25. Undecima grauissima
sub Diocletiano in Oriente, & Maximino in Occi-
dente: quemadmodum refert Eusebius lib.8. cap.1.
& sequenti. Orosius lib.7. cap.25. circa annum do-
mini 302. fuitque nouennis, in qua seicè per vniuer-
sum orbem subuersæ sunt Ecclesiæ, & cunctæ sacræ
scripturæ, quæ inueniri poterant, in plateis publicè
combustæ, omnes ordines Christianorum trucidati,
ita vt, in aliquibus regionibus nullum vestigium
Christianismi appareret, vt notat Gildas libro de
excidio Britanniae.

Duodecima per Maximinū eorum successorem 14
renouata in Oriente, iuxta Eusebium lib.8. cap.17.
& Orosium lib.7. ca.28. In Gallia tamen & Germa-
nia, quas regebat Constantius pater Constantini
Magni, pax data Ecclesiæ, vt scribit Eusebius lib.1.
de vita Constantini, Sozomenes lib.1. c.6. Post hos
factus fuit Constantinus magnus Imperator, qui
Christianus effectus, vt ait idem Eusebius de vita
Constantini, & lib.9. Historiæ cap.9. & Sozomenes
lib.1. ca.3. sub Syluestro Romano Pont. qui adeptus
est sedem Romanam anno domini 315. Hic claudi
Idolorum templa iussit, vt liquet ex l.1. de Paganis.
lib.1. C. tit. II. Quam legem falsò quidã codices ad-

scribunt Constantio eius filio, cum tamen referat
 ad Constantinum Nicephor. lib. 8. cap. 18. & 25. & in
 Codice Theodosiano, lib. 16. tit. 10. l. 4. nisi dicamus
 & Constantium cum patre imperasse, quod verum
 est, & ita de utroque lex erit intelligenda. Misit &
 Constantinus ad omnes gentes Imperij ut repudia-
 tis idolis Christianam religionem amplecterentur:
 ut narrat Theodoretus lib. 1. c. 16. ipse templa ubiq;
 terrarum Deo ædificari iussit, teste Niceph. lib. 7.
 ca. 49. Et ex publicis tributis per singulas ciuitates
 vectigal centum deduxit, ac cuiusque locis & Ec-
 clesiis & clericis deputauit: eamque munificentiam
 firmam & perpetuam haberi voluit, Sozo. lib. 1. c. 8.
 aliâque pleiâque in fauorem Ecclesiæ statuit. inter
 cætera permisit Ecclesiis relinquere testamêto vel
 donatione, & Ecclesias libere ædificare. cano. futu-
 ram, 15. & seq. videntes. 12. questio. 1. l. 1. C. de Sacro-
 sanct. Eccles. Quod antea non docet diuus Ambros.
 aduersus Symmachum. Permiserunt id ipsum Mar-
 tianus & valentin. Cæsares, l. generaliter, 17. de Sa-
 cro sanct. Eccle. C. Extat & constitutio Martiani in
 Nouellas eius in Breuiatio Alarici: vetuit tamen
 postea Archadius Cæsar Ecclesiasticis quippiam
 donari, etiam testamento, l. 20. & 27. de Sacro sanct.
 Eccles. in Codice Theodosiano. Christianus tamen
 erat: forsan hoc statuit propter abusum clerico-
 rum, qui bona Ecclesiæ relicta, in proprias vo-
 luptates transferrent; vel secundum voluntatem
 & intentionem qua relicta bona erant, non dis-
 pensarent; vel quòd nimium bonis temporalibus
 intenti, diuinum cultum segnè exequerentur.
 Fuit enim & illa causa postrema, ob quam Vestales
 etiam

etiam inter Ethnicos, successione & possessione relictorum fuerunt incapaces, ut liquet ex Gellio lib. 1. c. 12. & D. Ambrosio aduersus Symmachum. Ceterum quemadmodum Symmachus conquestus est de hac lege contra Vestales edita, lib. 10. epist. epistola 54. CC. Valent. Theodor. & Archadio scripta: sic de lege Archadij conqueritur D. Hieronymus ad Nepotianum 7. part. 3. *Pudet, inquit, dicere: Sacerdotes idolorum, uirgines, uirgines, heredes captiui, solis clericis & monachis ut lege prohibetur? & prohibetur, non à persecutoribus, sed à principibus Christianis.* Ceterum notabimus leges Archadij predictas, non fuisse in Codicem Iustinianum transcriptas, & ideo reiectis, admissa lege Constantini magni, quæquam in Gallia & alibi alicubi, non sic Ecclesiis nouas possessiones, immobilia, sensus & feudales redditus, sine regio diplomate retinere, & nisi impetrato iure morticini vel à rege vel ab aliis à quibus licet.

Fuit decimatercia persecutio Ecclesiæ sub Sa-
 pore secundo Rege Persarum in Persia, suauu Mag-
 gorum & Iudeorum, ut scribit Sozome. lib. 2. ca. 8.
 Amian. Marcellinus lib. 25. & sub Isdegete & Gor-
 rano filio eius, quæ durauit per triginta annos. Eo-
 dem que ferè tempore mota alia decimiquarta per-
 secutio per Iulianum Apostatam, ut scribit Rufinus
 in 1. cap. 32. & 36. Amian. lib. 20. & Eutropius lib. 10
 quæ tamen sustulit eius successor Iouinianus: postea, non Ethnicorum, sed hæreticorum sæpe orta
 in Ecclesia impugnationes, & perturbationes, de
 quibus nunc dicere supersedebit.

INSTITUTIONES NOVAE
De Rationibus, quibus bona & redditus in
Ecclesia retinentur.

CAP. V.

- 1 Libertas adificandi Ecclesias, quomodo & quare
restricte.
- 2 Offerentium Deo bona voluntates non sunt respicienda.
- 3 Ratio cur bona etiam feudalia accesserint Ecclesiis.
- 4 Alia ratio.
- 5 Item quod libera detur dominis disponendi de rebus
suis facultas, tam in vita quam in morte. & contra
illos sint irrevocabiles.
- 6 Quatuor alie rationes fructuum colligendorum in
Ecclesia, ex quatuor causis ob quas dividebantur
fructus Ecclesia, de quibus & insequentibus 7. 8.
9 & 10.

Iam antea in 2. libro Syntagmatis iuris,
cap. 28. tradidimus aliquas rationes cur
ultra primitias & decimas, bona tem-
poralia in Ecclesia retinerentur: ut nihil
forsan addendum tunc videretur, cum illa sufficere
arbitramur, verum quia subit memoriam aliarum
rationum probatio, prosequendo originem benefi-
ciorum, non putavi ab instituto alienum breuiter
eam, proponere. Cum igitur primum Ecclesias ad-
ficare & eis relinquere & donare licuit: ne libertas
in detrimentum religionis conuerteretur, eadem
libertas adificandi, & modus relinquendi vel do-
nandi, diffinitus est iure Pontificio & Imperatorum
& Principum: ne Ecclesia sine cultu diuino deser-
ta constitueretur, destituta clericis ob nullum vi-
uendi

uendi beneficium, & ne victus relictī pretextu, iacta
ceptum opus imperfectum relinqueretur. c. nemo,
de Consecr. di. i. cap. ad audientiam, de Eccles. ædifi-
ficat. c. i. de centib. §. si quis ædificationem, de Ecclesi-
tit. Nouella 131.

Bona voluntas primo loco offerentium prædia 2
Ecclesiæ contemnenda non fuit, dum sponte Deo
de suis offert in testimonium sui obsequij, nõ quòd
Deus bonis nostris temporalibus egeat, ipse enim
nobis dedit, sed quia Deus acceptabile habet do-
num in recognitionē superioris Domini oblatum,
vt de decimis dicitur in c. tua nobis, 26. de Decim.
& gratum Deo iure approbatum, dum se quis &
sua deo sanctificat, l. generali lege, 13. & Authen. in-
gressi, de Sacrosanct. Ecc. C. Nouella 5. ca. 5. munera
Abelis acceptauit Deus, Gene. 4. & viduæ minuta
duo, Marci cap. 12.

Maluerunt plures se suaque potius Ecclesiæ 3
subicere, vt nutriti vel matri, quàm ditioni & Im-
perio principum. Et idcirco successu temporum,
tot ducatus, comitatus, principatúsque quod nunc
sunt & fuerunt, accesserunt Ecclesiis. Eo pacto Sa-
xones superati à Carolo magno iniquis animis tu-
lerunt imperium, nec prius quieuerunt, quàm ab-
actō iugo secularis Imperij, Episcopis permitteren-
tur vt diuina religione solum constringi videren-
tur, quamuis & gladius tēporalis illis non deesset,
& tributa quædam illis præstaret. Sufficiebat enim
Saxonibus, ad speciem exhibita libertas, quòd re-
gum & exactorum tributorum manus non pate-
rentur. sicut scribit Crantius lib. 2. Vandalicæ cap. 22,
Eadem ratione, vt idem scribit eodem lib. 2. c. 31.

quietè regi cœpit à suis prælatis, & populus impleri Alderburgū ciuitas, postquam conuersa ad fidem, concessa fuit ditioni Pontificis Marconis primum, per Othonem magnum cum omni Obotritorum prouincia, vsque ad fluuium Panin, & ciuitatem Demyn. Addidit autem Otho rationem dum hæc faceret: nempe se hoc agere vt Episcopi temporalium rerum affluentia haberent, vnde populi possent sibi conciliare fauorem, & honorabiles essent regulis. Legimus etiam Iosue cap. 20. & Nume. 35. ex iussu Dei datas vrbes Sacerdotibus & Leuitis ad habitandum, & suburbana earū ad alenda iumenta eorum, de possessionibus filiorum aliorum Israel.

4 Fuerunt & oblationes istæ bonorum & principatuū Ecclesiis à principibus, regibus & Imperatoribus factæ, in redemptionem peccatorum, cum ea bona relinquuntur Ecclesiæ, vt distribuuntur in alimoniam pauperum fructus, vt non immeritò qui ea retinent tanquam sacrilegi ab Ecclesia enciendi sint, in c. qui oblationes defunctorum, & 2. sequentibus. 13. quæst. 2. clerici ex bonis Ecclesiæ aliti, peccata populi dicuntur comedere. ca. pastor Ecclesiæ, 1. quæst. 2. Osee 4.

5 De hac si iustum & secundum naturam visum est voluntatem domini rem suam in alium transferre volentis, ratem haberi, §. per traditionem, de Rerum diuisione, apud Iustin. l. in re mandata, C. Manda. cum similib. id ipsūque iustum visum sit in libertate concessa disponendi morituris, l. verbis legis, de verbor. sign. P. l. 1. ad leg. Falcid. P. §. disponat, de Nuptus, in Auth. §. fin. de Leg. Falsa Cautio tollenda. si contractus irreuocabiles sint. l. sicut,

ficut, de Actionibus. l. in commodato, §. ficut, Com²modati; si donationes firmæ sint, l. velles necne, de Reuoc. donat. C. si liceat collegiis licitis, vicis, ciuitatibus, municipibus; donare & legare, l. recusare, §. item si municipes, l. omnibus, 26. ad Senat. Trebell. in P. l. 3. C. eod. l. ciuitatibus, l. si hæres, §. vicis; de legat. l. hæreditatis, 12. de hæred. instit. C. l. col²légium, eod. tit. C. Quid prohibet quominus possit relinquere, donari, Ecclesiis & earum præpositis? Certè ad inuidiam dignitas Ecclesiæ, vt neque vlla alia, est trahenda. l. ad inuidiam, C. de his quæ vi metusve causa sunt. ne deteriores conditiones sint meliores inferioribus, vt ait l. seruus, 4. Quod vi aut clam, P. l. non solum, 13. de Noxalib. act. cap. eum qui, de Præb. in Sex. Nec personis Ecclesiasticis officium debet esse damnosum, arg. cap. cum non deceat, de Elect. l. sed si vnus ex signatoribus, Quibus mod. testam. aperian. P. Nec religionis ratio obesse debet quæ solet alioquin titubantia & dubita firmare; & omiſſa stricta iuris tatione, maxima & potissima ratio habetur, quæ pro religione facit, vt respondit Papinian. in l. iunt personæ, 43. de Religios. & sumpt. fun. P. Quare & omni remedio Pontificali & principali compelluntur hæredes, relicta a defunctis ad pias causas, præstare, & implere circa ea statuta, l. hæreditas, §. j. de Petitio. hæredit. l. nulli, C. de Episcop. & cler. Auth. hoc amplius, C. de fideic. §. si verò, de hæredib. & Falcid. Nouel. j. cap. si hæres, cap. tua nobis, de Testa. lib. 3. tit. 16. Consensus gentium omnium est, diuinæ maiestati dicata non posse sine grauissimo crimine sacrilegij templis adiri: sacrilegiumque grauius esse furto, haberèque

capitale supplicium. l. aut facta, 16. §. locus, de Peenit. P. de quo nos multa lib. 33. Syntag. iur. c. 16.

- 6 Quatuor insuper rationes possunt colligi reddituum Ecclesiæ, ex quatuor partibus in quas statutum erat dividi fructus. Prior erat pars destinata alimentis præpositi Ecclesiæ, seu Episcopi: secunda, quæ danda erat aliis clericis officio diuino vel ministerio ibi laborantibus: tertia, ad nutriendos pauperes: quarta ad fabricam Ecclesiæ, & ad eam sertam tectamque habendam. cap. quatuor, cap. Vulteranæ, cap. de redditibus, 11. qu. 2. Neque quisquam dubitat has iustissimas esse causas. Quod pertinet enim ad ministros, dignum est eos ali ex labore Ecclesiæ præstito, c. extirpandæ, c. cum secundum Apostolum, de Præbend. D. Matth. ca. 10. D. Marci 6. D. Lucæ 9. cap. cum sit Romana, 9. de Simonia. & scriptum est, *Non alligabis os beati iuranti.* Deut. 25. ad Galat. 6. *Necque iniquum est, si qui spiritualia nobis seminant, merentur temporalia,* 1. ad Corinth. 9. quia alioquin merces laboris non est neganda mercenario. Leuit. 19. Deuter. 24. Tobie 4. Salarium laborum ex pacto ne peti potest, & si conuentione constitutum non est, extraordinario iudicio peti honestè potest, l. 1. de Variis & extraord. cognitio. l. vnc. C. de Salar. Remuneratio naturalis est, & ad remunerationem, laborum naturalis etiam obligatio, l. sed & si lege, §. consuluit, de Petit. hæred. P. l. Attilius, de Don. P. Et quamquã procurator de litis parte cum cliente pacifici non possit, tamen nihil prohibet salarium ratione laboris à procuratore peti. l. si remunerandi, 6. in princ. & §. Marius, & l. Salarium, 7. Manda. P. vide quæ dixi lib. 27. Syntagma. c. 2.

Clerici olim omnibus suis propriis renuncia- 7
 bant vel Ecclesiæ consecrabant, unde æquum erat
 de parte quæ Deo datur nutui, ratione cuius &
 clerici dicendi, cap. cum secundum Apostolum. de
 Præben. c. clericos, 21. distin. quemadmodum & apud
 Græcos ij dicebantur *εὐεργετοὶ*, quos Athenienses in
 vrbes à se captas desertas, aut parum populosas
 mittebant, certam portionem possessionis singulis
 assignantes, vt scribit Suidas in verbo *εὐεργετοὶ*.
 Reparationes etiam Ecclesiarum necessariæ sunt,
 ne illis collapsis cultus diuinus tollatur & proinde
 cum satis fugidi sint homines, maximè seculis,
 & essent tempore persecutionem ad reedificandas
 & instaurantas Ecclesias, fructus illi Ecclesiarum
 subducto cultu diuino, rectius non potuerunt re-
 seruari, quàm ad hunc effectum, iuxta prædictos
 canones, & ca. decernimus, 10. quaest. 1. ca. vni. 10. q. 3
 cap. 1. & de Eccl. edificat. Reseruati autem fructus
 reliquos in fauorem pauperum, nemo sanæ mentis
 potest reprehendere; non minus quàm cum Apo-
 stolorum tempore, Christiani vendebant quæ ha-
 bebant & ferebant pretia ad pedes illorum, vt di-
 stribuerentur secundum qualitatem & necessita-
 tem cuiusque. Bona Ecclesiæ fuerunt, vt secundum
 prouidentiam prælatorum distribuissentur paupe-
 ribus, inter quos erant qui nihil habentes se Dei
 obsequio & seruitio mancipabant; & alij inopes
 Bona sponsæ Christi Ecclesiæ inquam relinquuntur,
 vt dispensatores eius, membris Christi distribuunt,
 non vt sibi conferant, c. aurū, c. gloria Episcopi, 12.
 q. 2. D. Ambro. lib. 2. Officio. c. 28. *Bona Ecclesiæ sunt
 patrimonio Christi*, ca. cum ex eo, de Elect. in Sext.

& dominium eorum, penes Deum. Communis eorum vsus pauperum & præpositorum cum & illi propria non habent. cap. expedit. 12. quæst. 1. id ipsum in c. fin. quoniam quicquid, 16. q. 1. vbi distinguitur, vt ita demum participare debeant in bonis Ecclesiasticis præpositi, si aliunde nihil habeant, non aliter: aditurque sententia valde Ecclesiasticis metuenda, ex D. Hieronymo ad Damasum Papam, *Qui bonis parentum & quibus sustentia ipsorum, si quod pauperum est (De bonis Ecclesie agit) accipiunt, profecto sacrilegium incurrunt & communicant: & per ab-sionem saluum, iudicium sibi manducant & bibunt.* Quod in eisdem verbis iterum relatum in c. clericos, cum 3. canonibus sequentibus, 1. quæst. 2. & glo. in explicatione dicti cap. clericos, valde laborat & nihilominus tandem concludit, debent quidem clericis qui deserunt Ecclesie, portionem ex bonis Ecclesiasticis, si abundantes suscipiunt curam: quia nemo tenetur militare suis stipendiis: veruntamen peccare mortaliter, si abundantes accipiant, & ex cupiditate sua reseruant, nisi & sua Ecclesie & pauperibus communicent. Citantur in eadem glossa alij conuenientes textus iuris Pontificij. Addamus Prosperum lib. 2. de vita contemplatiua, ca. 9. & 10. cuius verba referuntur in cap. 7. pastor Ecclesie, 1. quæst. 2. addemus & Concilium Aquisgranense, ca. 107. in quibus traditur, quod pastor Ecclesie, his quibus sua sufficiunt non debet aliquid erogare: quando nihil aliud sit habentibus dare quam perdere. Et quod nec illi qui sua possidentes dati sibi aliquid volunt, sine grandi peccato suo vnde pauper victurus erat, accipiunt, & c. D. Paulus gloriam suam,

suam, eamque maximam ducebat sibi esse, quamuis qui Euangelium annunciant, de Euangelio viuere debeant, quòd Euangelium gratis prædicasset, & manibus suis operando necessaria sibi suppeditasset, & 1. ad Corinth. ca. 9. *Ego autem*, inquit, *nullis horum q' vobis Euangelizanti bonis & suis sum, expedit enim mihi mori maoris, quam ut qui gloriam meam euocuet.* Euacuandam autem iri intelligebat, si ab his quibus prædicabat voluisset accipere vitæ temporalis expensâ: sperans in futuro seculo maius præmium se accepturam, sicque explicatur in ca. 9. sacerdos, 1. q. 2. Audi & D. Paulum dicentē act. c. 20: *Agenti in nihil us concupui, sicut et si fecis, quoniam ad omnia quæ mihi opus erant, & his qui mecum sunt, ministrarunt manus vestre.* D. Augustinus quoque, in epistola 50. ad Bonifacium, relatus in can. 3. quod autem nobis, 23. quæst. 7. bona Ecclesiæ dicit esse pauperum, & prepositorum si pauperes sint, & vt compauperum: verba eius, *Quæ tamen bona, si pauperum compauperes sumus, & nostra sunt & illorum. Si autem priuatum quæ nobis sufficiant possiderimus, non sunt illa nostra sed pauperum quorum procuracionem quocummodo gerimus, non proprietatem nobis usurpatione dampnabili vendicamus.* Et rursus in cap. conuenior, 23. q. 8. bona clericorum dicuntur esse pauperum, quæ nec in potestate sunt Imperatorum, nempe quòd in tempore necessitatis sint egenis communicanda. ca. sicut hi, 47. distinct. 1. sancimus. C. de Sacrosan. Eccl. Videant & Ecclesiastici, quid de bonis Ecclesiæ ab illis possessoribus sentiat D. Chrysostomus in c. 26. D. Matth. hom. 86. Legimus apud Sozomenem lib. 7. histori. eccl. ca. 25. & Sozomenem lib. 8. cap. 12.

cap. 12. Chryfantum Episcopum nihil præter duos panes pro victu, singulis diebus ex bonis Ecclesiæ accepisse.

- § Nec inutilis erit consideratio intentionis eorum qui largiti sunt bona Ecclesiis, ratione cuius & iuxta eorum voluntatem, si quod iustum est seruetur, expendi debent, nec possunt in alios usus conuerti, l. 1. & 4. de Administr. rer. ad ciuit. pertinen. lib. 50. P. tit. 8. nisi forsan ex causa in magis pios, arg. li. legatum ciuitati, 10. de Usu & usufruct. leg. lib. 33. P. tit. 2. cum similib. ibi. nota. Non ignoro tamen hinc quod dicunt ex consuetudine hodie ferè vbiq; receptū, vt perfecti vel beneficiati possint de fructibus beneficiorum præceptis disponere & testari: quam certè consuetudinem non ausim dicere corruptellam, neque disputabo quid fiat, sed tracto quæ sicut sacrosancti canones iubent. Liceat mihi tamen per venerabiles & sanctos & bonos præpositos tantum referre, de hac consuetudine quod D. Augustinus dixit in tractatu 50. in Ioann. c. 12. qui refertur in ca. 12. exemplum domini accipe. 12. quæst. 1. *Exemplum*, inquit, *domini accipe conuersantis in terra: quare habebat loculos, cui angeli memmisstrauerunt? Nisi quia Ecclesia sua loculos habiurus erat. Quare fures admisit, nisi vt Ecclesia patienter fures tolleret?* Neq; hic esset contemnenda principis secularis authoritas, vt in Gallia regis qui habet Imperium à Deo, & vt Christianus debet bona Ecclesiæ conseruare: perquam sollicitè caueretur ne bona & redditus Ecclesiæ in abusum venirent. Vt olim rex Iudæ Ioas, consilio sacerdotis Ioiadæ, prohibuit sacerdotibus accipere pecuniam in tēplum Dei. per sanctos & transeuntes
 conse

consecratam & oblatam à populo, donec refectum fuisset templum: neque ex Gasopilacio pecunia ad illa opera accipiebatur, quin adesset scriba Regis, & Pontifex in numeratione pecuniæ. 4. Reg. 12. & 2. Paralip. 24. Conseruare debet princeps Ecclesiæ præpositos in suis priuilegijs & libertatibus, verè in vltra in malis, potius debet in bonis Ecclesiæ prouidere: reipublicæ enim curam habet, & Ecclesia est in republica, non respublica sola in Ecclesia, vt ait Opta. Mileuit. lib. 3. ad Paimenia. Sic & aliquando Concilium generale Chalcedon. c. 26. & Carthaginense quartum dum videret Episcopos abuti dispensatione bonorum sibi commissorum, statuerunt Episcopatibus & conomos pro bonis temporalibus regendis, adèpta administratione Episcopis: quod & firmatum Concilio 7. generali sub Iustiniano 1. probatur, & c. cum simus, 9. quæst. 3. c. diaconum, ca. volumus, ca. quia quibusdam, 89. distin. Nouella Instit. 6. 7. & 133. Cæterùm illa prohibitio disponendi de fructibus Ecclesiæ, de que illis non appropriandis intelligitur de clericis beneficiatis habentibus administrationem: non de percipientibus fructus ex Ecclesia ratione mercedis, secundum glossam ad c. fin. ad verbū reseruati, de Offic. ordinarij, in Sex. aut ratione laboris, aut magisterij, vt notat copiosè glos. fin. ad can. 12. de quibusdam, 37. dist. Non dubitatur etiam, pauperem clericum, qui sine proprijs est, & habet patrem, aut matrem, aut proximos pauperes, posse illis elargiri quippiam ex bonis Ecclesiæ ratione eleemosynæ. Si enim tenetur pauperibus etiam extraneis ex illis concedere, multò magis & proximis. c. 1. de Cohabit. cler. & mulie. cap. omnino
confi

confitemur & ibi plura Glossâ congerit, 31. distinct. Dicunt tamen iura, id permitti elemosinæ causâ, non autem ob pompam & fastum proximorû, quia tunc & dantes & accipientes ad restitutionem tenerentur, c. l. peruenit, 16. quæ est. 7. ca. peruenit, 1. q. 3. vbi & Gregorius 7. Episcopos qui nõ sacerdotibus sue dioceseos decimis & oblationes dabant, sed militibus laicis seruatoribus (sic loquitur) & quod grauius dicit, consanguineis, ponit inter maximos hæreticos & Anichritos & Simoniacos: vbi tamẽ glossâ terg uersatur, illud putans de iure decimandi dictum, sed non de fructibus decimarû, cum tamen textus de vtrisque agat. Atque Lambertus Scafnaburgensis narrat. Episcopum quemdam Bâbergensem, coacta excommunicatione & priuatione Gregorij 7. favore militum, quibus multa largiebatur, Ecclesiam illam retinuisse per aliquod tẽpus: & in ipsius Gregorij regesto lib. 5. simile quiddam reprehenditur in Henrico Episcopo Metensi.

- 8 Dicitur & in ead hæc, de testam. per viam elemosinæ de fructibus beneficij posse beneficiatum disponere, non aliter. Addere licet quid de hac testauerit Clemens 4. qui factus sum. Pontifex scripsit nepoti de dotanda & maritanda sorore, & monuit, ne propter suam dignitatem eam vellet altiori tradere, & se tantû nisi opem futurum, si filio militis si nuptis desponsasset, in trecentis libris Turonensis non amplius. Refert eius epistolam Petrus Micelius Hispanus, notarius Burchunonensis, scriptor Hispanice historię, in ea Historia, pagina 69. & Onuphrius in annotationibus ad vitam Clementis 4. apud Platina. Putarem & ego, si quidem meum
petere

peteretur iudicium, nunquam fuisse eam intentionem Ecclesiæ permittētis bona clericis, neque largientium eadem eidem, vt prælati vel præpositi seu beneficiati fructus sibi proprios facerēt, vel in suos vsus profanos, aut proximorum transferrent. Alioquin enim, & Ecclesia delinquendi occasionem dedisset, quod absit dicere: & qui bona largiti sunt Ecclesiis, si cogitassent quidem vel præsumpsissent leuiter, futurum vt prælati Ecclesiarum voluissent ex illis proximos ditare, nunquam donassent; & elegissent potius suis & proximis relinquere, quam ita ad extraneos transferre vel videre talem vsum vel abusum contrarium intentioni. Quamobrem sublato abusu, non video, si tam sancte institutum Ecclesiæ seruetur, de vtendis & distribuendis bonis Ecclesiasticis, prout diximus habuisse iustas causas, quomodo possit conuelli, prætextu eorum quæ in Ecclesia primitiua seruata sunt, vt bona oblata distribuere pauperibus & indigentibus. Nam & hoc etiam nunc fieri debere iura statuunt. Quemadmodum cōtrà, non video quomodo bona possunt defendi ab Ecclesia, si prælati, qui custodia & distributioni faciendæ iuxta sacros canones præpositi sunt, perniciose illis abutantur in contumeliam Dei & largitorum.

Subinde non potest improbari quòd immobilia Deo consecrentur: nam & Deus hoc permisit, & vetuit proximus largitorum, redimere, *Leuit. 27.* & *ca. nulli liceat, 12. quæst. 2.* At nullam video me habere defendendi prælatos rationem, dum ea bona extra vsus destinatos, iuxta propriam effusionem, in profana cōuertunt. Sed relinquamus hanc grauem
nimium

nimum restitutionis lapsus causam, quæ curæ debet esse Pontifici maximo & Cōcilis, imò verò quæ potius cuique Ecclesiasticæ personæ committenda, ne inimicis & hostibus fidei ipsi sint scandalo, obnoxij Dei inevitabili iudicio, quod durissimè animadvertet in eos qui suæ perditionis fuerunt auctores, & alius scandalo. Et sperandum melius in futurum, siquidem verum sit quod legi in quodam libro inscripto onus Ecclesiæ, cap. 16. de sexto statu Ecclesiæ, §. 9. Refert enim Thelephorum scripsisse, Ecclesiam in sexto statu reformandam, & propter excessus procorum puniendam, deinde reddituram ad paupertatis integritatem, &c. quæ sequuntur, quæ non transcribam, ne officio alieno à Iuriconsulti munere fungi videar. Propero ad finitionem beneficij.

De Distinctione nominis beneficij, & finitione. C A P. V I.

- 1 *De beneficij nomine in genere.*
- 2 *Beneficiorum in genere distinctio.*
- 3 *Beneficij Ecclesiastici Synonima.*
- 4 *Beneficij nomen quando omnia genera beneficiorum
et quando tantum certa complectat.*
- 5 *Beneficij Ecclesiastici finitio.*
- 6 *Munus quæ significet.*
- 7 *Beneficiorum onera realia.*
- 8 *De beneficiorum annatis.*
- 9 *De decima Pontificali.*
- 10 *Patronus ab Ecclesia nutriendus.*
- 11 *De horis canonicis discendis à beneficiatis.*

12. De pœnis non dicentium, & num teneantur ad restitu-
tionem fructuum perceptorum.
13. Scholasticus vel clericus, num teneatur horum cano-
nicas dicere.

BENEFICII nomen, generalem habet ap-
pellationem, per quam, bonum omne
vel privilegium, vel aliud alicui datum,
ex quo iuari possit, vel melior fieri, con-
tinetur. In commendato, §. sicut, Commodat. P.
Bonorum appellatio, aut naturalis, aut civilis est.
Naturaliter bona dicuntur, quòd beent, hoc est
beatos faciant: beare est prodesse, l. bonorum ap-
pellatio, 48. de Verb. signific. Beneficium dici non
potest, quod nulla utilitate sentitur, ut ait Cassiad.
lib. II. cap. 28. beatum dicit Isidorus, lib. 10. Etymol.
quasi bene auctum: sic Seneca 3. *Insolens est beata
vxoꝝ*. Plautus in Penulo etiã, videtur beatam vxo-
rem referre ad bona quæ vxor habet, bonam, ad
probos mores. Dum ait, *Bonam ego quam beatam esse
primò dici m. d.* Sic apud Eustathiũ ad Odyssæa. §. 6.
ὄλβος apud Græcos opes sunt. Et *ὄλβιος* diues & bea-
tus, id est, ut loquamur cum superiori acceptione
nominis, qui auctus est utilitate diuitiarum. Sic
enim & Socrates in œconomico Xenophontis,
dixit τὰ *ρεῖματα* possessiones & diuitias, ἀπὸ τοῦ
ρεῖσθαι, ab utendo, ex quibus vñs aliquis vel vti-
litas percipitur: ut contra, bona propriè dici non
possunt, quæ plus incommodi quam commodi ha-
bent, ut notat Iabolenus, in l. propriè bona, 85. de
Verbo signific. Quare & bona licet, deducto omni
aie alieno. l. subsignatum, 37. §. bona, co. tit. de Ver-

bor. signif. l. mulier bona, 72. de Iure dot. Ita in summa beneficij nomen ad omnē largitionē, utilitatis alicuius concessionē, referri poterit, vt & in c. cum liberum, de Sepult. dū religiosi, qui mortui corpus, quod effoderāt in aliena Ecclesia, tenētur restituere, & omnia beneficia quæ inde consecuti fuerint.

2. Verūm quia non de omni beneficio instituta est tractatio nobis, distinctione beneficiorū piū vtemur: dicemusque beneficium aut esse seculare, seu temporale, aut Ecclesiasticum seu spiritale, vt in c. felicis. §. si qua verò feuda, de Pœn. in Sex. libi, *si qua verò feuda, locutiones, officium, beneficium vel spiritale vel temporale, &c.* & in Clem. 1. vers. à feudis, eod. tit. Ex his quædam sunt purè secularia, à secularibus seu laicis personis, secularibus, & de re seculari, concessa: id est, cum dans, accipiens & res, seculares seu temporales sunt. Quædam purè ecclesiastica, de rebus ecclesiasticis, viris ecclesiasticis, per ecclesiasticos concessa. Quædam ex his iuxta, quæ possunt diuersi generis esse. Si quidem à secularib. seu à laicis res profane donari possunt Ecclesiis vel ecclesiasticis personis, in causam piam vel ecclesiasticam. Quædam contrà, ex rebus vel prouentibus ecclesiæ, donari possunt personis laicis: vt feuda, præbende seu mercedes laborantium: purè beneficia secularia dici possunt, auxilia vel remedia, quæ dantur à principibus: vt beneficium Hadriani, seu epistolę eius, cōcessum fideiussoribus. in §. si plures, de Fideiuss. l. si. de Constit. pecun. C. Beneficium restitutionis in integrum, l. 7. de In integr. restitut. P. feudum seculare, tit. de Duobus fratub. à capitaneo inuesti. lib. 2. feudor. tit. 18. tit. De Beneficio fratris,

lib.1. Feud. tit.20. Participat cum secularibus, feudum quod datur laico ab Ecclesia, vt c. quæ in Ecclesiarum, 7. de Constit. feudum & dictum Ecclesiasticum, cap. 1. & 2. de Feud. lib. 3. tit. 20. Proventus etiam vnius præbendæ, qui dantur magistro gratis docente Grammaticam, c. pen. de Magistris. lib. 5. tit. 3.

Beneficium magis propriè Ecclesiasticum illud est, de quo nobis proponitur tractatio, quod synonyma hæc habet: vt in primis dicatur beneficium, cap. 1. de Reg. iur. in Sex. ca. cum in eunctis, de Elect. de hinc sancturariū Dei, c. consuluit, de Iure patron. item Ecclesia, d. c. consuluit, & c. fi. Ne præla, vices suas, & sacerdotiū à factis tractatis, c. pen. Ne præla, vices suas, quo & nomine dictum apud Ethnicos, & apud Lunum lib. 9. *Gens putiā, cuius ad aram Hercules familie erat sacerdotium, &c.* Inde apud Modestinum in l. 1. ad l. Iul. de ambi. P. *Vi magistratum, sic sacerdotium petere ultra præscriptam firmam, habet centum aureorum multam cum infamia.* & in l. vitreus, 60. cum 2. sequentibus, de Donat. inter virum & uxorem, in P. sacerdotium superuentens dabat occasionem soluendi matrimonij bona gratia: quia vix vtrique vocare commodè quis possit. idè Nouella 26. c. si agitur & de sacerdotio, in l. non distinguemus; §. sacerdotio, de Recep. arbit. Erat & Ethnicis sacerdotium cum numere & cura exhibendi ludos populo in honorem suorum idolorum, quæ deos dicebant: quare pro diuersa populorum appellatione, & ludorum, diuersam quoque appellationem sortita sunt beneficia, quemadmodum in l. 1. de Naturalibus, lib. 5. C. ut. 27. Constantinus meminit non licere senatoribus, præfectis, vel diuin-

piris, vel his quos sacerdotij Phœnicarchiæ vel Syriarchiæ ornamenta condecorant: donare aliquid filiis susceptis ex ancilla, &c. De sacerdotijs etiam Altarchia, & Syriarchia meminit l. vni. de offic. comitis Orientis. lib. 1. C. tit. 36. de Asiæ sacerdotio, & l. in honoribus, 8. de Muneribus patrimonio. lib. 10. C. Meminit & l. fin. de Expens. ludorum in C. Theodosiano, de ludis Altarchis, Syriarchis, Agonotheis, & Asiarchis. Et iterum de ludis sacerdotalibus Africanorum & aliorum, & editione illorum, mentio fit in l. 1. de spectacul. eodem. Cod. Theod. & in l. 145. de Decurio. & l. 176. eo. tit. & l. fin. de Tyronibus, in eodem Cod. Theod. Et apud Optatum Milevitanum lib. 3. & Victorem de persecutione Vadal. D. Augustin. in fine epistolæ 5. Sacerdotiũ etiam in iure pontificio, pro ordine & dignitate eius qui accepit sacrificandi potestatem, pro presbyteratu. ca. translata, de constitutio. c. nemo, c. cum ex eo, de Electio. in Sex. facit cap. clericos 21. dist. Inde dicimus, quædam beneficia sacerdotalia, quæ presbyterum exigunt seu sacerdotem, quædam non sacerdotalia, vt dicemus Deo fauente suo loco, & interim doceri potest ex ca. cui de non sacerdotali, de Præb. in 6. Dicitur & aliquando Episcopatus sacerdotium, l. si quenquam, de Epi. & cler. C.

4 Rursum beneficij appellatio in iure, generaliter ad plures species beneficiorum refertur: aliquando ad certas contrahitur. Generaliter continet omnia in c. 1. de Regul. iur. in Sex. continet ita præbendas, quæ in victu & vestitu consistunt. cap. olim, de Verbo. signifi. canonicatus, in cap. 9. ex multis, l. q. 3. & alia vt notat glo. ad c. vnic. de Reum permuta.

in Sex.gloss.in c.execrabilis, in verbum, *beneficium*, de Præb. in Extrava.Ioha. 22.c. postulasti, de Resc. Strictè contra aliquando beneficium intelligitur, quando profertur ab homine, maximè in impetrationibus, vt tradit Cardina. in Clem.si Romanus, de præben.Nec etiam appellatio extenditur ad alia quam ad nominata in impetrationibus, vt in c.cum in illis, 16.de Præb.in Sex. in materia odiosa restringibili appellatione beneficiorum non veniunt dignitates, nisi expressè dicatur, vt Cl.i.de sequestr. possessio. & fructuum. Clem.i. de causa posses. Id ipsum de curam habentibus dicitur, ne veniant appellatione simplici beneficij, c.fin. de Præb. cõque & curam habètia & dignitates trãscant in aliud nomen elegans & proprium, alia autem beneficia in-nominata remaneant in puris terminis, vt de con-ventionibus dicitur in l.iurifgentium, §. i.de Pact. Si tamen à lege nomen beneficij profertur, gene-rale ad omnia intelligitur, nisi exceptio vel ratio singularis beneficia distinguat, secundum Felinum ad c.postulasti, 16.colum.de Rescrip.

Ecclesiastici beneficij, prout nunc tractamus, de-
finitio, à nobis tradita & explicata libr.17. Syntag.
iur.c.2.erit: vt sit *distincta & spiritali muneri con-
iuncta iurium ecclesiasticorum portio, & certis adibus
sacris in hoc assignata, vt perpetuo per clericos ad vitam
vienda, clerico legitime assignetur.* Duo in beneficij
sunt, tẽporalia bona, & munus spirituale: quemad-
modum in homine, anima & corpus, si quis obie-
cerit, r.q. 3. Illaque bona temporalia, non quidem
communiter à pluribus percepta, sed dum vnitim
sunt distincta, faciunt beneficium, in c. ex parte, de

Concessio.præbe. Munus spiritale, in beneficiis est officium, quod impendi debet Ecclesiis ab his qui titulum, vel redditus beneficij capiunt, quod propter qualitates diuersas beneficiorum diuersum est, prout impositum est, vt si præbenda detur cū onere dicendi singulis diebus Missam, in c. significatum, de Præben. si oporteat Sacramenta administrare, prædicare verbum Dei, vt in curam habentibus animarum, vel cum alio onere.

- 6 Munus in iure, tria significat, l. tribus modis, 18. de Verbor. signi. P. primum donum cum causa. l. inter donum, 194. de Verbo. signi. & promiscuè prodono hodie. Mar. in l. munus, 214. de Verbo. signi. vide Laurentius Vallam lib. 6. Elegantiæ. c. 39. Alciat. 3. dis. punctio. c. 13. quamuis lex Cincia muneris distinctionem quandam adhiberet; prohibendo ne quis ob causam orandam, donum munusve acciperet, apud Festum & Liuum l. 34. Secundò Munus dicitur onus sine honore. l. honor, §. 1. de Mune. & hono. P. vt tutelæ, militiæve munus. Tertiò munus dicitur officium, vt militaria munera: interdum cū honore, interdum sine honore; dicta l. honor, & l. munerum, de Muner. & hono. P. Munus quod necessariò obimus, more, lege, imperiõve eius qui iubendi habet potestatem. l. munus propriè, 214. de Verbor. signi. Officium ab efficiendo, apud D. Ambrosium li. 3. Officio. Munus interdum & personæ, interdum patrimoniij quando res debent, vt personæ quod corporibus, labore, cum sollicitudine animi ac vigilantia existit. l. 7. & fi. de Muner. & hono. P. Disputat porrò pluribus Ioãnes de Selua, in tractat. de beneficio, 1. parte, q. 7. num beneficia habeant munus spiritale, verum nos paucis dicimus, ea

que muneris appellationi subiciuntur, & in beneficium inueniri possent, & officium quod & labore & anno sit exequendum. Neque quisquam est ordo Ecclesiasticus, qui non habeat sibi coniunctum munus & officium, quod clarè liquet ex titulis de Offic. Archidia. de Offic. Archipresbyt. de Offic. primicerij. de Offic. sacristæ. de Offic. custod. de Offic. vicarij.

Onera realia seu munera, quæ ratione rerum beneficiorum præstatur, multa etiam inueniuntur inter quæ iura Episcopalia ordinata & extraordinaria, subsidiaria, c. de monachis, de Præb. c. conquirente, de Offic. ordin. c. cum Apostolus, de censib. c. requisiisti, de Testa. Si exemptio vlla beneficii non defendat, c. quoniam, 21. & c. penult. de Priuileg. Sunt & pensiones onerantes fructus beneficij, vt in c. nisi eiserit viii prouidi, de Præben. c. quamuis, eo. tit. in Sext. c. ad audientiam, in 2. de Rescrip. Docebit autem quid sit pensio, & in quibus rebus beneficij constituatur, & de alijs quæ ad eam pertinent, vltra Gigantè tractatu de pensionibus, Rebuffus in tractatu de pacif. posses. in decima octaua extensione, à na. 92. vsque ad 139. Sed & tractatu de congrua portione, examinat quæ pensio præstanda sit à beneficiario, eius vicario perpetuo. iuxta cap. extirpanda. 6. qui verò, de Præben.

Sunt & rursus annatæ, quæ & vacantia dictæ, ad onera beneficiorum pertinentes, quæ dantur adueniente noua vacatione & collatione, de quibus tit. de annatis, in Pragmati. & Cõcorda. in Extraua. suscepti, ne sede vacante, in Extrauaganti. communib.

Proxima annatis est decima pontificalis, de qua in Clem. vlti. de Decimis: quæ etiã potest ad principes

pertinere, ex privilegio summi Pontificis, alioquin enim imponi non potest, c. clencis, de immu. Ecclesia. in 6. quod tamen cap. ex parte correctum est, per Cle. vii. co. tit. Tradūt etiā Regem Gallorū generali privilegio suffultū, vt possit cū videbitur hāc decimam à beneficiarius exigere nomine doni gratuiti, vt notatur in stylo parlamēti. 4. par. ti. 4. de privileg.

- 10 Est & onus alendi patronum Ecclesiæ vbi ad summam peruenit penuriā seu inopiam. cap. nobis, de Iure patron. Alia onera ponuntur, alimentatio pauperum, Ecclesiarum reparatio, alimenta clericorum, in c. vobis enim. 23. cum 8. sequentibus 12. q. 2. c. 1. & 4. de his, de eccles. ædifica. Disputatū & de reparatione ecclesiarum amplius in ca. fi. de his que fiunt à maio. par. cap. Imperatores etiam Theodosius & Valēmia. in l. neminem, 11. de Sacrosanct. eccles. onus rerum ecclesiasticarum in angaris & parangaris ponunt. *Neminem inquit, ab angaris vel parangaris, vel plaustris, vel quolibet munere excusari precipimus, cum ad felicissimam expeditionem nostris nummis omnium provincialium per loca, quæ iter accipimus, debeant nobis solita ministeria exhibere, licet ad sacrosanctas Ecclesiarum possessiones pertineant.* Rursum idem Casares, in l. nullus penitus, 21. de Cursu publico. lib. 12. C. tit. 51. *Nullus penitus cuiuslibet oranis dignitatis, vel sacrosanctæ Ecclesia, vel domus regia, tempore expeditionis, excusationē angariarum vel parangariarū habeat.* trās scripta in li. 5. Synop. Basilic. tit. 1. c. 7. Angariarum nomine vigilæ, stationes, gestationes, in vsum belli contineri, tradit Vegetius 2. de re milita. Quæ necessitatis causa tempore expeditionis subeuntur, angariæ nomen ipsum, necessitatem & accelera

accelerationem cursus & vectationis ostendit: vt non possit haberi ratio reium aut personarum pro illis, siquidem, vt Herodotus lib.8. scribit, agens de publicis censuribus, qui nobis *les Postes*, dicuntur, τῆτο, inquit, τὸ δὲ δράμημα τῶν ἵππων καλεῖται Πέρσαι ἀγγαρίον. id est. Hunc censum equoium Peisæ vocarunt *angarion*, ἀγγαρίον ibi Ionicè pro, ἀγγαρεία, quod est ipse cursus equoium, vnde ἀγγαρεία officij eius præstatio, *angaria*. Suidas quoque annotat ἀγγαρείαν esse, ἀναγκὴν καὶ δουλείαν ἀκρίσταν, καὶ ἐκ βίας γινόμενην ὑπηρεσίαν, id est, *Angariam* esse, coactā & inuitam seruitutem, & seruitiū quod aliquis vi adactus obit: quare *angaria* eius, illius officij præstatio, quum quis ad currendum vel baiulandū aliquid adigitur. Distinguitur ab *angaria*, πῶς ἀγγαρεία: ἔστι enim, vt dicunt Graeci, ἀγγαρεία ἢ παροδὸς ἢ διὰ τῆς δημοσίας ἐδῶ τῆς καὶ δὲ δρόμον ἐγγύσης, ὡς τισὶν ἐντέθεν ὅτι τῦρον. πῶς ἀγγαρεία ἢ ἢ δὲ τῆς πλαγίας ἐδῶ. Archadius Iunior. in l. fin. §. cursus vehicularis, de Vaca. muner. lib. 50. P. ut. 4. munus hoc dicit personale. *Cursus vehicularis*, inquit, *item angariarum præbitio, personale vultus est.* Statuerunt aliquando Honorius & Theo. CC. l. ad instructiones, 7. de Sacros. Eccl. C. ad instructiones pontium & itinerū, etiam diuinas domos & venerabiles Ecclesias teneri, eoque, non essent inter fordidam munera. Fuerūt & alia onera & rebus Ecclesie imposita; cum à personis Ecclesiasticis, tum etiam à temporalib. seu secularib. magistratib. & principib. que tamen reiecta fuerūt, nisi in quantū per Ecclesiam approbata sunt, vel ab ea liberè cōcessa auxilij charitativj gratia, iuxta c. i. de Immunita. Ecclesiar. in Sex. & cap. 4. eius. t. t. apud Gregor. facit Authen.

vel constitutio Frederici, Cass. de Sacrosancta Eccl.
 C. Pugnatur eōtra has illicitas angarias exactas, & im-
 positas Ecclesiæ & personis ecclesiasticis, aduersus
 Ludouicum Regem Galliarum Iuo Carnutensis,
 epist. 266. 73. 82. 151. 271. & ait summum Pontificem
 sub anathematis vinculo prohibuisse: & quamuis
 etiam secundum Iacobum de Arena, Iac. Rauennatem,
 Iacob. Buttigarium, Baldum ad had instructionem, de Saci. Eccl. C. teneantur Ecclesiæ con-
 tribuere cum laicis ad refectiones mœniorum &
 pro fortificatione, vt loquuntur, ciuitatis, tamen
 non possunt de iure cogi per laicū gubernatorem,
 vel per principem: sed per earum iudicem compe-
 tentem, vt notant Cynus & Baldus ad d. leg. ad instru-
 ctiones, vide Guido. Papæ. decisio. 78. & d. 7. Distin-
 guunt & Cynus & Baldus vltra, quod si contributio
 fiat ad muros & mœnia ciuitatis, ad ornatum
 eius, quod personæ ecclesiasticæ nec Ecclesia ad
 eam tenentur: si verò fiat ob necessitatem, & ob
 belli suspicionem, teneantur: ita tamen, vt per se-
 cularem iudicem non possint cōpelli, sed per Epi-
 scopum. alleg. c. 1. de Immun. Eccles. in sex. Obser-
 uandum tamen, onera realia rebus imposita, tran-
 sfire in Ecclesiam: & eam ad præstationem obliga-
 re, vt disputat Guido Papæ. decis. 79. Bartho. Et Peti.
 de Bella Petri. in l. rescripto, §. fin. de Muner. & hon.
 P. quia constitutio principis ligat possessiones cleri-
 corum in eorum territorio sitas, c. postulasti, de for.
 compet. & temporalium bonorum ratione, clenci
 principibus sunt subiecti. §. his itaque, n. q. i. c. solitæ,
 de Maior. & ob. facit cap. si tributum, & ibi Ar-
 chid. n. q. i. Si tamen realia illa non sunt onera ad-
 hærentia

herentia rebus, superinducto non possunt onerari clerici clericaliter viuentes, pro rebus etiam rusticis, tamquam pro sordidis muneribus, vt in l. placet, C. de Sacro. Eccles. Plenus de hac re Guido Papæus, dec. 381. 382. 383. 384. vbi & de nobilibus, vt non contribuunt etiam ad onera rebus quas acquirunt imposita.

Clericis hominibus insuper fuit iniunctum onus aliquod dicendi officium diuinum seu precum ordinariarum, nec in summa datur beneficium nisi propter officium, c. si. de Rescrip. in Sex. c. pastoralis, c. 3. §. fin. de appellatio. Diurnum officium & nocturnum, preces sunt, quæ certis & designatis horis dici debent, iuxta sacrorum canonum sanctiones; vnde dicuntur horæ canonicæ, quæ quibusdam locis dici debent, vt in Ecclesiis collegiatis signo dato, pulsatis campanis, vt c. 1. de Celeb. Missa. alicubi sufficit priuatim dicere: & ex causa perimititur, vt simul & semel omnes vno contextu mane dicantur, iuxta cap. 1. de Celeb. Missa. Iam enim & tempore Clementis Romani, & Apostolorum, distinctæ sunt preces aliquomodo iuxta certas horas, vt liquet ex libris eius constitutionum apostolicarum, & tempore Clementis Alexandrini, vt ipse scribit 7. Stromenti, n. erant distinctiones seruatae, & meminit de tertia, sexta, nona, Cômune hoc omnibus, vt obnoxij dictioni horarum, eas dicat sine syncope, attentè, deuotè, & sine interruptione. c. dolentes, de Celeb. Missa. Cle. 1. eo. titu. Intitulati Ecclesiis collegiatis, singulis diebus & horis tenentur in Ecclesia esse, vt pensum suum orationum, decretis temporibus persoluant, alioquin si non satisfaciunt,

ciant, & admoniti contemnāt, possunt deponi, iuxta ca. fi. 92. disti. ex concilio Græcorum Bracharenſi Martini c. 64. & Toletano l. ca. 5. Cæterum in questione num omnes clerici teneantur ad munus seu officium dicendi horas canonicas; distinguendum est, de clericis & officijs precum; aut enim sunt presbyteri, & proculdubio tenentur, dicto cap. i. de Celebratio. Missa. & clem. i. eo. tit. aut sunt in minoribus ordinibus constituti, infra subdiaconatum, in quo casu subdistingendum, an habeant beneficium, an non habeant. Si non habeant, consuetudo excusat, ut non teneantur ad horas canonicas. arg. cap. cum dilectus. de consuet. Panor ad cap. i. de celebra. Missa. Quod si quis ex patrimonio Christi viueret, & esset intitulatus ecclesie, putarem eum teneri ad horas aliquas, d. cap. fin. 92. disti.

12

Quare Iohannes Calderi. ad cap. i. de celebra. Missa. tradit beneficiatum non dicentem Officium per negligentiam, & nulla rationabili causa excusatum, teneri ad restitutionem fructuum perceptorum tempore quo non dixit. Ratio poterit prior eius sententiae dari: quod ob non residentiam possit quis privati beneficio, ca. penul. & fi. de Clem. nõ residẽ. Si vocati contumaces non venerint, cap. vii. eod. tit., in Sex. nempe ob cultum diuinum non factum, idẽ multo magis poterunt, quo tempore non dixerint officium, & cultum intermiserint, fructibus eius temporis. Secunda ratio, quia datum ob causam, ea non soluta repeti potest. l. i. & sequentibus. de Conditio. causa data causa non secuta. P. toto titulo. C. de condition. ob causam datorum datur, autem beneficium causa officij, ut dictum est.

Et pio

Et proinde dicebat repeti posse fructus Calderin. neque ferendum eum qui lucrum quidem amplectitur, onus autem subire recusat. l. vni. §. pro secundo, de Cadu. tollen. C. l. fin. §. sed cum in secundam, C. de fur. regula iur. secundum naturam. Dura tamen visa est hæc sententia Cardinali, neque etiã placuit Pano. ad d. c. r. de Celebratio. Millia. num. 9. Cuius sententiæ contrariæ ratio prior esse potest, quæ respondet secundæ adlatæ in fauorem sententiæ Calderini: Quòd beneficium non detur simpliciter, eamque ob solam causam, vt cõtinuè & perpetuò officium horalve canonicas dicat, sed etiam quia clericus est, & vt assumptus in sortem vel partem Dei, nutriatur in sorte illa dominica c. 2. c. episcopus, 4. ca. cum secundum apostolum, de Præben. aliàsque ob causas. Quamobrem etsi vna ex illis deficiat, nempe quòd non dicantur aliquando horæ canonicæ, tamen dum aliæ remanent, quæ suadent beneficium retineri, sustinebitur beneficij possessio. arg. l. liberorum, xj. §. 1. de His qui notan. infamij. Deinde 2. pro omissione diuini officij, alia pœnitia seu pœnitentia à iure negligentibus est imposita, quam priuationis aut restitutionis fructuum perceptorum, vt in c. 29. si quis in cleo. 7. q. 1. in quo ex Concilio Agathensi, c. 64. sic scribitur. *Si quis in cleo constitutus, ab Ecclesia sua à iuribus iocernibus defuerit, id est, in Natiuitate domini, I paschalia, Pascha vel Pentecoste, dum potius secularibus lucris studet quàm seruitio Dei parere, conuenit vi & iocno. à communione suspendatur. Similiter diaconus aut presbyter si per tres hebdomadas ab Ecclesia sua defuerit, huius damnationi succumbat* Requirit & ius admonitiõis & conuictiõis

ante depositionem c. fi. 92. dist. Possunt & iudici à confessionibus aliæ pœnitentiæ ex arbitrio pro circumstantiis omissionis diuini officij, cum hodie rigor canonum pœnitentialium non seruetur, sed remittatur ex arbitrio confessorum. cap. 2. & ibi glo. ad verba, *visum fuit*, &c. quæsitum, de Pœn. & remissio. lib. 5. tit. 38. c. mensuram, de Pœnit. dist. 1. cap. tempora, 26. q. 7. Neque obest quod dicitur, propter non residentiam priuationem induci beneficiorum: nam hoc verum est, dilationibus & vocationibus, reique cognitione adhibitis. Sed nec in illa priuatione quam fieri posse dicitur, mentio habetur, quòd idèò debeat damnari ad restitutionem fructuum perceptorum ante priuationem ob non residentiam, etiam per decennium, quo absens fuerit, in ca. ex parte, de Cleti. non residen. Arbitratur tamen Panor. ad d. cap. 1. de Celeb. Miseraum. tutius esse in foro conscientie & animæ priorem sententiam, de restitutione fructuum, credere veniè, at in foro fori posse contrariâ locû habere verû pro omissione dicti officij, posse nihilominus absolutionem dari, imposita pœnitentia, vt qui omisit iterum dicat officium; neque putat peccatum mortale, si per obliuionem, vel propter infirmitatem, vel ob alia quædam impedimèta, & nò ex malitia fuerit omissum: quæadmodû & excusabitur qui nò habet libros seu Breuiarium vt dicat, dummodò officij omissionem suppliceat, per psalmos alios, vel *Pater noster*, &c.

- 13 Porro controuertitur, num absens studioû causa, teneatur horas canonicas dicere. In qua quæstione, sunt qui dicant scholarè nò teneri, si dimiserit vicariû idoneû in Beneficio, vt Bal. in proœmio Decretalium ad verbû, *Gregorius*, nu. 14. Ioânes Andreas

ad c.1. de Celeb. Missa. Ioannes de Lignario, ad cle. 1. eo. tit. Lucas de Penna ad l. hac lege, de Prox. sac. serinio. l. 12. Can 4. q. Sunt alij qui dicant, scholasticum siue is beneficiatus sit, aut non, siue in maiorib. siue in minorib. ordin. fuerit constitutus, teneri horas dicere, vt nec Episcopus ratione studij valeat dispensare, cuius sententia est Nicolaus de Ploue, in tract. de horis canonicis, parte 1. q. 6. post alios ibi citatos, & Albertus Trotius in tracta. de perfectione clericorum, c. 42. & alij. Porro Host. & Ioan. And. vt refert Alberic. de Ferraris, de horis cano. nu. 22. dicunt expresse ita non fuisse definitum, & libenter audiueros quod de eo Ecclesia statueret. vt refert Hotatius Lucius de priu. schol. priu. 100. Et mihi certe liberum erit dicere scholasticis maxime profuturum, si diuinis officis incumbant, postulantes a domino scientiam & scripturarum intelligentiam. hac enim est copuliosa via ad doctrinam veritatem plus orare, quam studere, vt plura notabilia hac de re tradidi, videnda in com. ad lib. 2. Syn. artis mirab. c. 1. to. 1. com. et. Ordinatis vero in Ecclesia aliqua, aut intulatus seu beneficiatis, officium dicendum erit, psallendumque modis tenendus, secundum mores Episcopatus, in quo quisque, erit intulatus vel beneficiatus, c. institutio Missarum, de Cosec. dist. 1. c. h. 12. dist. Potest & clericus inferius Episcopo, se accommodare officio diuino quod ipse dicit. Clem. 2. de Celeb. Missa. si ipse cum Episcopo horas dicat, non aliter, secundum mentem eius Clementi. Item si quis habeat plura beneficia diuersorum officiorum, precum, potest dicere horas, secundum usum maioris seu dignioris beneficii, & magis dignum trahit ad se minus dignum. capit. quod in dubiis, de

Consecrat. Eccles. vel alta: etiam in officis diuinis aliis dicendis, Clem. dignum, de Celeb. Missa. ca. de his, 12. dist. quòd si beneficia sint equalis dignitatis, potest eligere officium eius quod voluerit, eritque locus gratificationi. arg. c. duobus, de Rescr. in Sext. & l. fin. de religio. & sumpt. funer. P. Si tamen publicè agendum sit officium diuinum, dum praesens erit in Ecclesia, eius Ecclesiae ritum & ordinem seu formulam psallendi & celebrandi sequetur, secundum consuetudinem eiusdem, & alius ibidem existentibus conformis efficietur, ca. in his, 11. dist. c. p. cognouimus, 12. quest. 2. c. quia circa, de priuilegiis, cap. de monachis, 16. q. 1. Ex còcilio Tridentino hodie vsus communis Romanus receptus, antiquus ex principio Pij 2. Mantuae concessò, domestici regis & reginae Franciae, capellani & clerici eorum, poterant officium dicere. ad vsum Romanum vel Parisiensem. Vide de his, & de pluribus quaestionibus de officio diuino per beneficiatos & alios clericos obeundo, apud Cosmam Guymier, in còmen. ad §. 1. tit. qual. horæ sunt dicendæ extra Choium, ad verbum, *reueantur.*

De residentia beneficiorum.

C A P. VII.

- 1 *Quòd residentia in omni beneficio exigatur etiam minoris valoris.*
- 2 *Uti maioris in dignitatibus.*
- 3 *Cardinales residere tenentur in titulis.*
- 4 *De ratione residentiae.*
- 5 *Alia ex adficionum religionis & honorum Ecclesiarum.*

fiarum detrimentis, sumpta residentia ratio, & de presentia magistratum necessaria.

- 6 *Presentia prepositorum multam prodest.*
- 7 *Quomodo priuetur beneficio non residentis.*
- 8 *Residentia absentis excusari potest dispensatione aut consuetudine.*
- 9 *Et quando pro presente habetur, ut si qui adsint proprio prelato, vel summo Pontifici.*
- 10 *Si absint studiorum causa, & rationes.*
- 11 *Quamdiu duret hoc studiorum privilegium, & 12.*
- 12 *De percipiendis per studentes fructibus beneficiorum.*
- 13 *De absentia rationabili excusante non residentiam, ut infirmitatis causa.*
- 14 *Inimicitie capitales.*
- 15 *Peregrinatio.*
- 16 *Negotia Ecclesie.*
- 17 *Dispensatio, & quando cessant excusationes.*

VERBA que in finitione ponuntur, quibus significatur portionē bonorum temporalium esse certis adibus assignatam, aperte probant, ratione adium sacramentorum vel beneficij, prepositos fructus percipere, & cum fructibus munera spiritalia illius Ecclesie non alterius, curare debere, & ideo ut possint ea exequi, exigere assiduitatem prepositi. Quare constituitur regula generalis, omne beneficium requirere residentiam, cap. ad hæc, 13. de Præb. ex concilio Lateranen. sub Alexandro 3. habito, cap. relatum est, 4. cap. quia nonnulli, cap. quia in tantum, de Cler. non resident. cap. fin. de Offic. Vicar. cap. peruenit, de appellatio. cap. singula, 89. distinct.

1. generaliter sancimus, 40. de Episcop. & cleric. C. quantumvis sit minimum, c. conquerete, 6. de Cler. non residenti. Quia postquam quis minimum acceptauerit, & de eo debet esse contentus, vel illud dimittere non cum illo aliud iungere, d. cap. quia in tantum, 5. cap. præterea, 14. cap. de multa, de Præb. cap. execrabilis, circa finem, de Præben. in Extrava-gant. communib. & vnicum Vicariatum iure quis potest habere tantum, ca. fin. de Offic. Vicar. neque licet iure communi possidere vnum beneficium & vnam Vicariam, perpetuam maximè, nec duos Vicariatus, can. 1. eod. tit. de Offic. Vicar. duabus enim Ecclesiis nemo commodè inferuire potest, & dum vtramque curare properat, neutri fidem reddere quibit, ca. presbyteros, 16. quæst. 1. l. nemo, de Asses. C. d. c. quia in tantum, de præb. & c. quia nonnulli, de Cleric. non residen. Placuitque vt habens Ecclesiam, si alteri se permittit intulari, priori priuetur, c. literas, de Concessio. præb. ca. si quis iam translatu, 21. quæst. 1. c. super inordinata, & c. de multa, de Præben. Et si clericus non possit, vel nolit residentiam in beneficio facere, non erit ei conferendum, cap. relatum est nobis, 4. de Clericis non resident. lib. 3. tit. 4.

2. In maioribus etiã, multo magis habebit idipsum locum, & residere tenebunt in illis eorum præpositi: sic in sessione 6. cap. 1. de reformatione, in Concilio Tridentino in hæc verba constitutum. *Si quis à Patriarchali, primatiali, metropolitana seu Cathedrali Ecclesia, sibi quocunque titulo, causa, nomine seu iure commissus, quocunque ille dignitate, gradu, & præeminentia præfulgeat, legitimo impedimento seu iusto, &*
- sativa*

rationabilibus causis cessantibus, sex mensibus continuus extra suam diocesim morando affuerit, quarta pars fructuum unius anni fabrica Ecclesie, pauperibus loci, per superiorem Ecclesiasticum occupandum poenam ipso iure incurrat: Quod si per alios seu menses in huiusmodi absentia perseverauerit, aliam quartam partem fructuum simuliter applicandam, eo ipso amittat. Crescente vero contumacia, ut seueriori sacrorum canonum censura subiiciatur. Metropolitani suffraganeos Episcopos absentes; Metropolitanum vero absentem, suffraganeus Episcopus antiquior residens poena interdicti ingressus Ecclesie eo ipso incurrenda infra tres menses per literas seu nuntium Romano Pontifici denunciare teneatur: Qui in ipso absentes, prout cuiusque maior aut minor contumacia exegerit, suprema sedis auctoritate animaduertere, & Ecclesis ac pastoribus utilioribus prouidere poterit, sicut in domino nouerit salubriter expedire. Idipsum postea confirmatum & explicatum in eodem concilio, sessio. 23. cap. 1. de Reformatione: & ponectum ad Cardinales & in Bulla Pij. 4. super residentia praelatorum, & aliorum residere debentium, sub data 7. Kalen. Decembris anni 1564. & Pontificatus eius anni 5.

De Cardinalibus, quod illi etiam in suis titulis teneatur residere & alioquin admoniti priuari possint, tractatur in c. 2. de Cleri. non resident. Iustinianus in §. & illud etiam definimus, cap. 2. Nouelle 6. Quomodo oporteat Episcop. &c. Statuit, ut nemo venerabilium Episcoporum foris à sua Ecclesia plusquam per totum annum abesse auderet, nisi per imperialem hoc fieret iussione, tuncque esset inculpabilis; alioquin sacratissimis utriusque diocesios

Patriarchis , iniungit, vt compellant Deo amabiles Episcopos suis inhætere sanctissimis Ecclesiis , ab-
sentes vocent , & contumaces præsent Episcopatu.
Et in Nouella 123. §. interdicimus , de Sanctissimis
Episcopis prohibitum , ne vltra annum Episcopus
relinquat Ecclesiam suam, etiam ex necessitate, aut
cum licentia Metropolitani aut Imperatoris. Et si
fecerit, prohibetur, ne ci ab œconomo Ecclesiæ ad-
ministrantur expensæ: dehinc statuitur, admonendos
à Metropolitanis vt redeant, & si non redierint, re-
uocandos iuxta canonicas sanctiones & regulas, &
nisi intra definitum tempus rediisset, ab Episcopatu
expellendos , & alios in locum eorum subrogandos.

- 4 Ratio residentix, vt monui à cura & sollicitudine
impedenda Ecclesiis , oritur , *vt attendant præpositi
sibi & vniuerso gregi , in quo Spiritus sanctus posuit,
regere Ecclesiam Dei , quam acquisiuit sanguine suo.*
Act. 20. Et vt alibi præcipitur , *vt in omnibus labo-
rent & ministerium suam impleant.* 2. Timoth. 4. D.
Ioan. ca. 10. cap. si rector 43. distinct. ca. aduersus, 7.
quæst. 1. c. nisi de Renunciatio. Implere autem non
possunt , si greges sibi commissos mercenariorum
more deferant, si custodiæ eorum non incumbant,
quam sine peccato maximo omittere non possunt,
obnoxij rationibus reddendis animarum quæ pe-
rierint eorum negligentia & absentia: sanguis enim
illarum de manibus illorum à supremo iudice re-
quirendus. Ezechiel. 33. & 34. & Act. 20. cap. Ephesus
43. distinct.

Nemo etiam ignorat quantũ detrimenti accedat
rebus & ædificiis Ecclesiarũ , & religionis incultæ,
ob absentiam Episcoporum & præpositorum, quot
hæresi

hærefes absentibus pastoribus sequerunt in gregem deſtitutū custode, etenim lugubria hæc spectacula, ante oculos cuiusque obuerſantur, vt non opus sit memoriam narratione longa & vulnera refricare. Hocque commune malum, & maioribus & minoribus Ecclesiis neglectis contigit. Testis erit ipsa Roma, quæ postquam Clemens 5. anno Domini millesimo trecentesimo quinto, tranſtulit sedem & curiam in Galliam, sensit inæstimabilem rei suæ iacturam: nam per septuaginta quatuor annos, quibus ibi remansit, cum omnium Christianorum magno incommodo, vt ait Platina in vita Clem. 5. templis vrbis magna ex parte ob solitudinem, & situm corruere, absentibus us ad quos ea restituere pertinebat: totæ Italia tumultibus & seditionibus propriis penè corruit, labefactatis moribus, donec restituta fuit sedes loco pristino, per Gregotiū xj. qui omnia quoque collapsa reposit, & mores reformauit suo aduentu, vt scribit Plat. in Grego. ii. Volater. libr. 22. Anthropologia. Magistratum sollicitudo & cura, præſentes semper desiderat præpositos, vt non sine ratione licitum nõ esset præſidi Prouincie egredi Prouinciam nisi voti soluendi causa, & ea lege ne abnoctare ei liceret, teste Matia. Iuisc. in Lillud, 15. de Offic. præſid. in P. Sicut nec Tribunum plebis per vnum diem abesse Roma licuit, vt ait Dio Cassius, lib. 37, sic enim scribit de Metello nepote, qui se, vrbe relicta, ad Pompeiū contulerat. *καίτοι μηδ' ἕμιν ἀπὸ τῆς πόλεως ἀπολιτῶσαι ἐκ τῆς πόλεως ἔξω.*

Atque Gellius lib. 3. cap. 2. Titus Liuius lib. 36. referunt edictum à Consule, non licuisse Senatoribus, quibus ius sententiam dicendi in senatu esset, &

minoribus magistratibus longius vrbe abire quàm eo die redire possent. Nec prætori licuit vrbe abesse vltra dicem dies. Cicero 2. Philippica.

- 6 Rectius geritur negotiū vbi presens ac testis est is cuius est ipsum negotium, vnde ortum adagium. *Frons accipitio prior*, id est, potior & melior, apud Plinium lib. 18. ca. 6. Meminit Plutarc. in Apoph. Antigonum Secundum, cū esset aduersus Ptolomæi regis absentis milites pugnaturus, gubernatōique admoneret plures esse naues hostium, dixisse: Pro quot nauibus supputas quòd ego hic præsto sum? sentiens ad omnia negotia plurimum habere momenti si princeps magis strenuus presens cunctis rebus interfit.
- 7 Cæterum non dicitur ipso iure priuatus beneficio, si in eo residentiam debitam non præstiterit, sed opus est causæ cognitione & iudicio, ca. 2. & ca. relatum, de Cleri. non resident. Quia plures esse possunt causæ, quibus absentia sine damno & culpa esse possit. Et prouide vocandus est absens, vt contumaciā cōuictus, priuatur, c. inter quatuor, & c. fi. de Cleri. non resident. quod si nesciatur vbi absens sit, vt difficile vocari possit, voce præconis publicè, vel in loco beneficij vocatur. ca. tuæ deuotionis, n. de Cler. non resident. in eius §. 1. datur alia pœna absentium, vt in eos procedatur etiā per sententiā excommunicationis & suspensionis, & in c. fin. eius tituli, alia vt per subtractionem prouentuum addicandorum Ecclesis derelictis cogantur redire.
- 8 Excusari autem potest absentia beneficiati, primum per conuentioniam, in simplicibus beneficijs, c. cum iam dudum, de Præbend. 2. ex dispersione plurium

plurium beneficiorum possidendorum, sufficit enim dispensatum in altero residere. *Glos. ad §. sed insuper, in verb. Pluralitate, de Collat. in Pragma. sanctio.* Cùm enim aliquid conceditur, omnia censentur collata, sine quibus concessio vti non possumus. *l. 2. de Iurisdic. omnium iud. P. l. fin. de Offic. eius cui manda. est iuris. P. L. quidam consulabant, de Re iud. P. c. cum vigesimum, de Offic. deleg.*

Tertio, quis excusetur à residentia in his causis absens, in quibus nihilominus habetur pro presentere: cuius primum exemplum sit, in absente existere in seruitio summi Pontif. c. si eius familiaris sit. c. cùm dilectus, c. ad audientiam, 21. de Cler. non resident. & in personis quæ videntur esse pars corporis principis. vt *l. quisquis, ad leg. Jul. majest. ca. si quis cum militibus, 6. quæstio. 1.* Idipsum si sint in seruitio vel familiaritate sui Episcopi, duo videlicet ex canonicis, non amplius habent enim tanquam presentes, integram præbendam exceptis distributionibus quotidianis, c. ad audientiam, 21. & cap. de cætero, de Cler. non resident. Ecclesia in Episcopo & Episcopus in Ecclesia, d. c. scire debes, 7. quæstio. 1. Familiares olim dictos famulos, docet Seneca lib. 6. epist. quia & Osceis olim famulus dicebatur: quemadmodum apud Vlpian. in *l. 1. de vi & vi arma. P. familiaris* appellatione serui continentur, & in *l. adiles aunt; §. familiaris, de Ædilit. edicto. P.* Et qui subiciuntur nobis familiar nomine continentur, vel lege, vt vxor vel natura, vt filij, nepotes. *l. pronuntiatio, 195. §. familiaris, de Verb. signific. Sunt & familiares qui frequenter cum aliquo conuersantur, vnde familiaritas, in l. obseruandum, de Offic. præsid. P.* Atque in

dicto c. cùm dilectus, de Cleri. non resid. familiares suos summus Pontifex dicit eos, qui circa illum se obsequiales exhibent, & qui in seruitio eius sunt. Sunt quippè & homines liberi, qui bona fide nobis seruiunt, l. qui bona fide, 23. & l. homo liber. de Acquir. rer. dom. P. Familiares & commensales Papæ dicuntur officiales, & alij qui cupiunt panem seu annonam ex palatio eius, qui custodiam palatij habent, & alij, vt notat Gomes in fine proœmij ad regulas Cancëllariæ. Bonifacius 8. in c. fin. de Verbor. signif. in Sex. clericos proprios & domesticos Episcopi explicat dici, qui familiares existunt, & sunt eius expensis continuè domestici, commensales, etiam si quos ex illis aliquando pro gerendis eius negotiis abesse contingit. Omitis familiaris est domesticus, secundùm Felinũ ad c. in literis, de Testib. Dominicus etiam ad d. c. fin. de Verbor. signif. in Sex. veram dicit esse familiaritatẽ quæ corpore & dentibus fit. Vide multa quæ ad explicationem familiaritatis, commensalitatıs, & seruitij prælatorum pertinent, apud Gomes. ad regulam Cancëllariæ, de impetrantibus beneficia vacantia per obitum familiaris Cardinalium, q. 13. quæ omnia docent, pro negotijs prælati familiares ei adesse, & ita pro præsentibus in beneficio habēdos, tanquã absentes pro necessitate Ecclesiæ, cũ prælato Ecclesiæ inserviāt.

- 10 Secundò, pro præsentibus habentur, qui studiorum causa absunt, l. Seia, 20. §. Pamphilæ, de fundo instructo. lib. 33. tit. 7. iuncta lege Pauli, l. quæsitum est, 76. de Lega. 3. Idèò beneficiati absentes studiorũ causa, excusantur à residentia, maximè si absint de licentia Episcopi, constituto Vicario, c. cùm ex eo.

de Election.in Sex.cap.tuæ,c.relatum,de Cleri.non residen. c.licet, de Præbend.& c.2.de Priuilegiis,in Sext. etiamsi sint religiosi, Clem. 1. §. cæterum, de Stat. monach. Idipsum si absint,non vt discant, sed vt doceant, cap. fi. de Magistris. Videnda sessio 5. de Reformat. Concilij Tridentini. Ratio alia istius excusationis, quòd studiorum causa absens, videatur pro utilitate Ecclesiæ abesse, dicto c. cum ex eo, de Election.in Sext.& cap. fin. de Magistr. nam eruditi, & qui erudiunt, illustrant Ecclesiam, & ei veluti columnas ædificant, quibus sustineri & conseruari possit: necessariâque Ecclesiasticis censetur etiam canonum & temporalium cognitio, maximè prælati, c. 1. & 2. 39. distinct. Sunt qui dicant, studentem, vt gaudeat hoc priuilegio absentia, petere & obtinere debere licentiam a superiore, cuius in arbitrio sit inquirere, num studij quibus incubare decreuit sit iufficiens & idoneus, Gl. ad c. relatû, ad verbum *prælatorum*, de Cler. non residen. & ibi Pano. & alij, qui dicunt etiâ denegante Episcopo licentiâ, posse adiri superioré, vel eius vicariû qui concedat. Addit & gl. ad c. inter quatuor, ad verba, *sine iusta causa*, de Cler. non residen. non debere clericum abire etiam ex iusta causa, sine licentiâ sui prælati, cum bonum nec sit faciendû sine eius licentiâ, c. cum monachi, 16. q. 1. propter obedientiâ, ne conténatur, & propter quâ omitti etiam debet bonum, c. 99. quid ergo, 11. qu. 3. ex Gregor. c. 12. lib. 35. in Iob. Sed & Episcopi olim quamuis iustâ haberét causam absentia, tamen non excusabantur, nisi licentiam seu permissionem impetrassent, vel à Metropolitano, vel ab Imperatore, ex cuius iussu poterant Reipublicæ negotia

alibi agere per annum, §. & illud, cap. 2. Nouell. 6. Quomodo oporteat Episcop. &c. notat & Balsamon in Concil. Chalcedon. c. 4. Neque poterant ad curiam principis venire etiam pro necessitate Ecclesiae, priusquam accepissent literas permissorias à suo Metropolitano vel principe, §. nō autem aliter, cap. 3. dictæ Nouellæ, Quomodo oporteat Episcop. generaliter etiam presbyter vel alius clericus, transiens in alienam dioccesim recipi non debet, sine commendatitius literis sui Episcopi, per totam 71. dist. & 72. quæ etiam dari non debent nisi ab instanter rogato, ca. 2. d. 72. dist. ex Concilio Carthagin. 3. cap. 21. & ex Concilio Antiocheno, c. 7. c. fin. 71. dist. Veruntamen receptor est sententia, hoc beneficium absentiarum causa indulgeri iure ipso sine licentia praelati. per d. c. relatum, de Cler. non resid. Si sic legamus c. relatum, quod absentes possunt remoueri, nisi de licentia suorum praelatorum, vel studio literarum, vel pro alius causis honestis contigerit eos abesse: quo loco distinguetur licentia ab studio literarum. Receptum & ita consuetudine fieri ubique, vt beneficiati se ad studia literarum conferant, sine licentia praelati. Panor. ad c. tuæ, nu. 5. & Imola ad c. ex tuæ, nu. 9. de Cler. nō resid. Legum autem optima interpret consuetudo, l. si de interpretatione, de Leg. Dehinc & autoritate Apostolica licentia generalis studendi, & declarata causa legitima absentiarum, data est, in c. si. de Magistris, quæ inferiori Episcopus non potest retractare. c. cum inferior, de Maior. & obedi. Quamobrem & dicunt, pro literis de non residendo, vel pro licentia studendi, nihil posse exigi, Archidiacono. Præpositus, Domini

minicus ad c. de quibusdam, in 4. & 9. 37. distinct. Rebuffus in praxi beneficio. tit. de Dispensatione ratione ætatis, eo quòd hoc sit beneficium iuris & debitum. Addere licet, quòd frustra precibus impetratur, quod iure communi conceditur. l. vnica, de Thefauris, lib. 10. C. tit. 15. Hic excipio leges & statuta capitulorum, si quæ sint quæ velint impetrari debere à capitulo licentiam studendi, vel ab Episcopo, eaque de re tempus definitum sit: nam illæ seruandæ erunt. cum Canonici in receptione in canonicatum iurauerint statuta & consuetudines collegij se seruatuos, Ratione etiam obedientiæ claustralis, permissio in studiis erit etiam prælati exigenda. Clem. 1. §. cæterum, de Stat. monach.

Cæterum excusatio concessa studiorum causa 11
absentiæ, in perpetuum tempus non est, sed ad certum, legitimum studij perficiendi gratia. d. Clem. 1. §. cæterum, de Statu mona. ca. cum eo. de Elect. in Sex. ibi, *Et si vero n. s. septenni*, &c. vide de septennio studiorum causa concessio, & quando continuum & discontinuum iungitur eius septennij tempus, apud Horatium Lucium, de Præilegijs scholasticorum, præuil. 96, & 94. Tempus studiorum completorum concessum graduandis in Concordatis Gallicanis, decennium in Magistris seu Licentiatas aut Baccalaureis in theologia: septennium, in Doctoribus seu licentiatas in iure Canonico & Civili, aut Medecina: quinquennium in Magistris seu Licentiatas in Artibus, à Logicalibus inclusiuè, §. præterea volumus, verum tempus autem, de Collat. in concor. vbi excipiuntur nobiles ex vtroque parente, patet videlicet & matre, in quibus, pro quin-
queni

quennio expressè iuris ciuilis & Pontificij, non pro graduandis in theologia, dicitur sufficere triennij studium, quod firmatur constitutione Ludouici 12. arti. 7. 9. xj. & concilio Basiliensi seu Pragmatici. sanctione, in §. Tertia pars præbendarum, verfic. *videlicet*, de Collat. quinquennium ad minus in iure ciuili perdiscendo requirit Iustinia. in §. sed quia solitum, in proœmio, vt mirari non possim de quorundam temeritate, quos aliquando vidi acceptasse potestatem contendere statuta Academiæ cuiusdam, qui nūquam mysteria Academiarum cognouerant. imò nec per omnes gradus ad summum peruenerant, audacter inter alia capitula statuisse contra ipsius scientiæ patrem Iustinianum, sufficere triennium. Verùm transeat hic articulus cum erroribus aliorum, ipsi videant num qui non norint colores, de his iudicare possint. Et poterit Academia tranquilla & viris doctis instructa, de tempore conuenienti graduandis, non addicta legibus incertis, pro ingenio & capacitate eorū qui profecisse & melius se gradum ostendent, disponere. Verùm tēpus studiorum definiti in sua plenitudine oportuit, non tam fauore graduum, quantum perfectæ scientiæ adipiscendæ, cuius ratione absentia studiorū tempus quinquennij vel septennij definitum est à sacris canonibus, vt pudendum fuerit lege velle minuire in aliqua Academia iure statuti, tempus à summis Pontific. studiis concessum, & inter priuilegia Academiæ repositum, contra eos qui erexerunt Academias priuilegiatas, & ita priuare personas ecclesiasticas hoc priuilegio absentia studiorum causa. Erit ergo septennium ad minus, cōcessum absentia studio

studiorum causa clericis & beneficiatis, per d. c. cum ex eo, de electio. in Sex, confir. Concil. Trident. sess. 5. c. 1. de Reformat. in fine, dummodò in Academia priuilegiatis studeant, nõ in villis aut alius oppidis per seipfos sine Academia priuilegiata, c. fraternitatis, de Cleri. non residen. & non potest tempori ita fauore studiorum concessõ, eiusque priuilegiis derogari per consuetudinem aliquam, vt dicitur in c. fin. de Magist. Angelus consil. 245. in. 6. dubio. Antonius Butrigar. consil. 42. Horat. Lucius in priuilegio scholasticorum, 98. in tertia ampliatione.

Hinc sequitur quod etiam nominatum decisum ¹² est, vt studiorum causa absentes habeant fructus beneficiorum, reseruata pensione, vel sufficientibus fructibus Vicarius in eorum locum pendente tempore in Ecclesiis subrogatis, d. c. cū ex eo, de elect. in Sex. ca. fin. de Magistris, ca. licet, de Præb. ca. 2. de Priuileg. in Sex. in Concil. Tridenti. sessio. 5. cap. 1. de Reformation. in fine. Si tamen de præbendarum & canonicatum fructibus percipiendis agatur à canonicis vel præbendatis studiorum causa absentibus, subducuntur distributiones quotidianæ, quæ non nisi præsentibus in choro dantur, d. ca. licet, de Præben. & glos. ad ca. fin. ad verb. *integro*, de Magistris. quod & in aliis absentibus excusatis rescriptum in c. cætero, de Cleri. non residen. apud Grego. cap. vnic. tit. in Sex. glos. fi. ad cap. 2. Priuileg. in Sex. Obseruandum tamen, vt si tantum quotidianæ sint distributiones, quæ faciunt præbendam, & vltia sit quedam distributio quæ in fine anni datur singulis, dicta glossa præsentibus debita, datur tantum studentibus absentibus, si verò fiât distributiones tantum illis qui houis diuini officij intersūt, & nõ aliis qui non

inter sunt, quâuis in vrbe vel in clauſtro præſentes ſint, neque illæ illis qui ſtudiorum cauſa abſunt debentur. Niſi illæ diſtributiones eſſent ſolæ quæ præbendam conſtituerent, nam tunc illæ darẽtur ſcholasticis abſentibus, ne priuilegium ſtudiorum de conſequendis fructibus præbendæ in abſentia ſit inutile, & vt aliquid operetur, vide Fel.conf. 18. & ad c. ſi. de Magiſt. & ad c. Iacobus, de Simo. Boerũ decif. 17. nu. 3. Horatium Lucium, de priuileg. ſcholastic. priu. 98. limitatione 3. Nec obliuit gloſſæ antiquæ, quæ videbantur dubitaſſe, num eſſent dandi redditus eccleſiaſtici clericis exiſtentibus in ſcholis, eo quòd redditus illis darentur pro ſedulitate ſeu diligentia adhibita officiis conſeſſis, vt in c. 26. conſeſſo, 12. quaſt 2. & ibi gloſſ. ſina. & cano. generaliter, & ibi gloſſa, & can. charitatem, 16. q. 1. Siquidem illud dubium hodiè expreſſis conciliis ſublatur eſt & deciſum. Magis tamen videretur obefſe c. ſi. de Reſcript. in Sex. dum Bonifacius 8. reuocat gratias à ſe & prædeceſſoribus per importunitatem petentium ambitioſam conſeſſas, & per indulgentias perpetuas, de percipiendis fructibus beneficiorum ſuorum, diſtributionibus quotidianis duntaxat exceptis, ſiue in ſcholis eſſent, ſiue in altera Eccleſiarum ſuarum reſiderent. Cateiùm dicemus in illo c. Bonifacium agere de indulgẽtis perpẽtuis ratione ſtudiorum, vel aliter conſeſſis, non autem de temporalibus, ſtudijs iure conſeſſis, quæ non incidunt in ambitioſam, & prohibitam petitionem vel impetrationem; eo quòd motu proprio ſum. Pontif. ſiue petitione vllius cenſeantur conſeſſæ in diſpoſitione legis generalis, quemadmodum alia priuilegia

legia in corpora iuris clausa, vt notat Baldus nu.2. Barthol. nu.6. Castrenf. nu.6. Iafon. nu.15. ad Authēt. quas actiones, de Sacrofanct. Ecclē. C. Neq; etiam summus Pontifex derogando priuilegiis quibuscunque, ideo censetur derogasse priuilegiis in corpore iuris clausis, gloss. ad Authen. qua in prouincia, ad verba, *omni priuilegio*. Vbi de crim. agi oport. C. gloss. ad. §. hæc considerantes, ad verb. *priuilegio*, Vt omnes obediant Iudicib. prouincia. in Authent. glossa ad l.2. §. legatis, ad verba, *non compelluntur*, & ibi Barthol. & ad l. hæres, in princip. & ibi Barth. quoque, de Iudic. P.

Sed hæc hæctenus de illa excusatione quæ studi-
 13
 diorum causam habeat. Videamus de alia quæ à residentia dispensat, si videlicet absentia sit rationalis, dicta Clemen. 1. §. ceterum, de Stat. monach. vbi notat glossa inter rationales causas esse, si absit propter loci & aeris intemperiem, propter infirmitates, vel propter capitales inimicitias. Idem notat gloss. fin. in cap. fin. de Cleri. non resident. Infirmitas quippe excusat absentem non venientem, cap. ad audientiam, §. de Cleri. non residen. ca. præsentium, 7. quæst. 1. Et serui intelliguntur, qui per infirmitatem prohibentur quominus reipfa inseruiant, l. 3. §. Stichus, de Statu liber. & tales tempore infirmitatis pascendi sunt, l. in rebus, §. possunt, Commoda. P. Alia ratio in ca. 1. de Clerico arguota. ne metu huius priuationis tempore infirmitatis, alij deterreantur ab obeundis muneribus ecclesiasticis. Tertia, ne afflictio detur afflictio, si daretur priuatio beneficij aut fructuum, c. cum percussio, 7. quæst. 1. c. ex parte, c. 3. & fin. de Cleri. arguota. l. diuus Marcus, de Offi. præsid.

præsid. P. laure succursum, de Iure dot. P. Quo fit vt beneficiato seu prælato ægrotanti non imponatur priuatio, sed detur coadiutor, c. scripsit, c. quamuis, 7. quæstio. 1. & ferè per totum titul. de Cleric. ægro. Coadiutoris prima & optima ratio fuit, vt daretur ad supplendum officium eius, qui illud non potest exequi, vel propter senectutem, vel propter morbum, vel alio modo, cap. 2. de Supplen. negligen. prælat. in Sext. vbi glossa 2. ait, coadiutoriam finni morte eius cui datur, neque mortuò eo qui iuuabatur, censi coadiutorem in locū eius subrogatum. Videbis autem plura de coadiutore & eius potestate, in glos. ad §. cui rei graue, ad verbum, *In iustitio*, de Collat. in Pragmat. sanct. & apud Rebuffum in tractat. nominationum, quæst. 8. num. 26. apud Cardinalem, & Ioannem Andreã, ad c. fi. de Cleric. ægrota. Oldrad. Cõsil. 44. vide & c. vnic. de Cleric. ægrota. in Sexto.

- 14 Capitales inimiciæ excusant a contumacia non venientem, in c. bonæ memoriæ, in 2. de Election. Interaperies quoque aeris, & mortis imminens metus, c. quorundam, 74. dist. c. ad supplicationem, & c. nisi cum pridem, de Renunciat. Item alia legitima impedimeta itineris, iuxta l. 2. si quis cautio, P.
- 15 Exit & causa peregrinationis excusatio, adhibita licentia sui prælati, gloss. ad cap. relatum, ad verb. *Prælatorum*, & ad c. inter quatuor, ad verba, *Sine missa causa*, de Cleric. non resid. per c. 36. non oportet ministros altaris, de Consecrat. distinct. 5.

Item si abest pro negotiis suis, c. præsentium, 7. q. 1. vel pro negotiis Ecclesiæ suæ, d. c. ad audientiam in fine. de Cleric. non resid.

Postremò

Postremò & à residentia excusatur cui indulgentia datur à summo Pontifice, ea de re, cap. penult. de Cleric. non resident. Quæ tamen gratia, vt reliqua priuilegia, expirat reuocatione, vt c. si. de Rescript. in Sex. vel necessitate in Ecclesia existente clericorum, c. pen. ex parte, de Cler. non resid. c. placuit, 21. quæst. 2. vel cessante causa excusationis, veluti ægritudine, impedimēto, &c. c. cùm cessante, de Appel. Ladigere, §. quamuis, de Iur. patr. P. vel elapso tempore præfixo excusationi, vt in c. cū ex eo, de Elect. in Sext. elapso septennio,

De Titulis Beneficiorum. CAP. VIII.

1 *Titulus beneficij vnde formetur,*

2 *Titulus an alienari possit.*

Erbà illa rursus, *Certis adibus assignata*, posita in finitione beneficij, indicant titulum beneficij, ex quo beneficium, & beneficiatus appellantur. Mos antiquus fuit, ne admitterentur in clerū, nisi in certa Ecclesia adscripti essent, in qua digni essent habiti qui stipendiis ecclesiasticis nutrentur, vnde & clericus diceretur, c. cùm secundū Apostolū, de Præb. in Sext. c. clericos, 21. dist. totque tantum in Ecclesia instituebantur, quot nutrirī poterant, non plures, c. 1. de Institutio. lib. 3. titul. 7. cap. quoniam, 9. de Vita & honesta. cleri. c. fin. de Verbo. significa. l. non plures, de Sacrosanctis Eccles. C. §. 1. vt determinatus sit num. clericor. in Nouel. & tot ordinabantur quot nutrirī poterant, cap. autoritate, de Institutio. cap. cùm Martinus, de Constitutionib. cum similib. Inde ab

Ecclesia in cuius albo erant descripti clerici, eius Ecclesiæ & tituli esse dicebatur & vt clerici Ecclesiæ sancti Stephani, sancti Pauli, &c. & ex illis clericis, eidem Ecclesiæ maioribus ordinibus inferuitui creabantur ordinati, vt formula ordinationis in ordine Romano docet, vbi sic ponitur pronüciatio Archidiaconi nomine Episcopi, *De titulo sancti Stephani, eligimus Petrum in lectorem ad eundem titulum.* Et hoc est quod legimus in sacris canonibus, neminem sine titulo ordinandum, cap. sanctorum canonum, & cap. neminem, in 1.70. dist. ex Concilio Urbani 2. habito Flacentiæ, & Chalcedonensi c.6. meminit & Niceph. Calixtus lib. II. ex istis ordinatis, assumptos diaconos, subdiaconos, & ex diaconis, presbyteros: eò etiam pertinet diuisio fructuü Ecclesiæ, quorum vna pars, clericis scilicet, in ea intitulatis, debebatur. in c. de redditibus, & ca. quatuor, 12. qu. 2. Et quia illa portio à certa Ecclesia nominata, titulo aliquo distincto ab aliis percipiebatur, fiebat vt ei Ecclesiæ adstricti essent ordinati, sub eius annona & titulo, nec possent se ab eadem in aliam sine proprii Episcopi consensu, transferre, & si de facto id fecissent, possent reuocari, etiam per sententiam excommunicationis: quemadmodum refert Gregorius Turonensis, lib. 10. c. 14. Factum de Theodulpho diacono Parisiensi, à Raignimüdo eius Episcopo excommunicato, quòd ab Episcopatu Andegauensi noluisse redire ad propriam Ecclesiam. Et in Concilio Tridentino, sessione 23. c. 16. statutum, ne vllus in posterum ordinetur clericus, quin illi Ecclesiæ, aut pio loco, pro cuius vtilitate aut necessitate assumitur, intuletur, vbi suis fungatur munerib. néve incerus

vageretur sedibus : & vt, si locum inconsulto Episcopo deseruerit, ei sacrorum exercitiò interdicatur. Idem statutum antea in Concilio Niceno, c. 15. & 16. in Antiocheno, c. 7. Chalcedonensi c. 13. can. sanctorum, 70. distin. Trahi in argumentum potest, quod Constantinus, in l. mancipia, de Seruis fugitiuis, statuit, vt mancipia diuersis artibus prædita, quæ ad Rempublicam pertinent, in usdem ciuitatibus permanerent, nec inde auocarentur vel sollicitarentur, & quod Valent. & Theodos. CC. iubent in l. fin. eiusdem tituli, publicos seruos deputatos fabricis, vel aliis operibus publicis, si tanquam propriæ conditionis immemores se immiscuerint ancillis, vel dominibus alienis, restituâtur pristinae conditioni cum vxore & liberis.

Hæ intitulationes, quæ requiebant assiduitatem seu residetiam intitulatum & clericorum, imposuerunt necessitatem Episcopis ordinandi tantum eos qui haberent titulum alicuius Ecclesiæ, aut sufficiens patrimonium ad victum quod pro titulo esset, alioquin non habentem ordnantes eum nutrent donec illi prouidissent de aliquo beneficio Ecclesiastico. ca. 2. 4. & ca. tuis quæstionibus. 23. de Præbend. Et promde factum vt non minus obligari aut alienari possent bona pro titulo supposita, quàm bona ipsa Ecclesiastica, aut nisi obseruata solennitate, ca. sine exceptione, 12. quæstio. 2. & ita disputat glossa ad d. c. tuis quæstionibus, ad verbum, *distinctionari*, & ibi Panorm. videlicet si res certæ in titulum definitæ: nam tunc illæ sunt inalienabiles, nõ etiam, si generaliter patrimonium pro titulo fuerit suppositum: nam eo casu ex patrimonio alienari bona po-

rerunt, sicque intelligenda prædicta gloss. ad d. cap. tuis quæstionibus, alioquin fallax & dubia. Et ita quoque in comitiis Aureliæ habitis, artic. 12. decretum. Proventus vel bona supposita in titulum clericalem, ab ordinato vel alio eius nomine nõ posse alienari, vel hypothecæ subiecti vel oppignertati à tempore promotionis: consentit Cõcilium Tridentinum session. 21. de Reformation. ca. 2.

De Reliquis verbis finitionis beneficij.

CAP. XI.

- 1 Beneficia perpetuò à prouisis, id, quandiu vixerint.
- 2 Ratio prior, argumenta matrimony corporalis.
- 3 Alia, à beneficio principis permanente.
- 4 Alienatio rei Ecclesie permissa.
- 6 Beneficiati an usurarij, an usufructuarij sint, disputatur.
- 7 Beneficiorum Ecclesiasticorum capaces clerici tantum, non laici.

Postrema verba finitionis beneficij docent perpetuò possideri debere beneficia à prouisis seu clericis, qui ea possideant, id est, quandiu vixerint. Perpetuū intelligitur, primò per subrogationem similium, & eiusdem qualitatibus & officij, vt in l. proponebatur, de iudicis. P. l. cum debere columnam, de Seruit. vrbanoꝝ. præd. l. si grege, de Legat. l. l. sicut, §. penul. Quod cuius. vniuers. P. l. seruitutes, §. si sublatum, de Seruitut. vrbanoꝝ. præd. P. Perpetuum ita beneficium

ficium inter clericos, quia vno mortuo alius in locum eius in beneficio substituitur. Itē perpetuum, quod per vitam habentis conceditur, quandiu videlicet vixerit. l. 1. de Iure dot. P. §. 1. de Perpetuis & téporalib. act. Item & in perpetuū datum, quod sine præfinitione téporis conceditur, l. 3. de Except. P. alioquin nihil simpliciter perpetuū sub sole dici potest, quod generationi & corruptioni obnoxium sit, ex motu continuo. §. vt autem lex, de Non alienan. reb. Eccles. in Nouell. quod & secundum Ptolomæum lib. 1. quadripartiti operis, cap. 2. procedit ex duplici materia circulo lunæ supposita, igne & aere, ex volubilitate, cursu, ortu & conuolutione stellarum. Sic omnium rerum semper quasi naturali lege, mutatio est. Ælius Spartianus in Seuero Imperatore. *Creata, omnino & mutabilia.* Quorum enim esse à mutatione incepit, ea omnia mutationi sunt subiecta, aut in interitum eum, aut sunt per electionem aut pro voluntate mutabilia, vt ait Ioannes Damascenus, lib. 1. Orthodoxæ fidei, cap. 3. Causam mutationis Rerum publicarum, etiam esse censet Socrates in Repub. Platonis, quod sic natura comparatum est, vt nihil permaneat, sed in ambitu quodam mutationem quandam temporis accipiat, quod & refert Aristotel. libro 5. Polincor. cap. 12. Moriuntur regna, principatus, impèria, ciuitates etiam quæ aratro subiiciuntur, l. si vsusfructus, 21. Quib. mo. vsusfruct. amittit. Horatius lib. 1. Carmi. Od. 16. & in summâ, vt ait Lucretius l. de Natura.

Et quasi longinquo fluere omnia cernimus æuo.

Et hoc modo perpetua non dicerētur beneficia, habita ratione mutationis, extinctioni, & alterationis,

quæ possunt aliquando beneficis accidere, vt dicemus, Deo fauente, paulò post, in ca. 19. & sequentibus, vsque ad 25. Dicimus autem & perpetua, intentione euentium, quæ est vt perpetuò sint, & semper per clericos regantur, & clericis conferantur vtenda quædiu vixerint; quæ & intentio legis & canonis est, vt etiam nolit semel prouisos illis priuari, sine maxima, eaque iustissima causa. c. 1. de Cleric. argro. c. scripsit, c. quamuis, c. qualiter, ca. petisti, 7. quæst. 1.

2 Cuius rei prior ratio à matrimonij corporalis firmitate, quod non potest dissolui nisi morte coniugum: ca. an quod in subditis, & ca. quos Ceus 33. q. 2. D. Mathæi c. 19. l. 1. de Rit. nuptia. P. & dotis causa perpetua, l. 1. de Jure dot. Neque matrimonium ad tempus iniiri potest. Æquiparatur autem coniunctio Ecclesiæ & prælati matrimonio. in hac indissolubilitate & alius quibusdam, cap. inter corporalia, de Transl. Episcop. c. sicut vir, 7. quæst. 1.

3 Alia, quòd beneficia principis non habent finem temporis vel loci, l. iuris peritos, de Excusatio. tutor. P. nisi ex potestate concedentis dicamus, quod verum est, à summo Pontifice beneficia posse conferri ad tempus, vt liquet ex c. pastoralis, 7. quæst. 1. ca. si gratiore, de Rescrip. in Sex. vnde pèdent còmendæ. Hinc etiam, quòd beneficia perpetua sint, concluditur non posse in viuorum beneficiorum locum quemquam ordinari, nec viuens beneficium antequam vacet, posse impunè concedi, vel possideri, c. in primis, 2. quæst. 2. c. non furem, 2. cum qui, 7. q. 1. c. 1. 2. 3. & c. ex tenore, de Conces. præb. cum similib.

4 Sequitur etiã ex verbis finitionis, quibus dicitur, *Ad vitam ueniam, dari beneficium beneficia*: benefici-

ciatos non habere alienandi bona Ecclesiastica auctoritatem, quia ius vtendi fruendi, est, salua rerum substantia, §. 1. de vsufruct. apud Iustin. in l. 1. eod. tit. P. minus autem est in vsu, l. 1. de vsu & habita. P. §. 1. eod. tit. apud Iustin. cap. fin. de Pignor. extant tit. de reb. Eccles. non alien. apud Greg. lib. 3. tit. 13. & lib. 3. Sexti Decret. tit. 9. & lib. 3. Clementina. tit. 4. tota 12. quæst. 2. l. nubempus cum sequentib. C. de Sacrosanct. Eccles. & in Nouellis de Ecclesiastica. rerum alien. & simil.

Controuersia est, num vsurario an vsufructuario; §. similis sit possessor beneficij, idque ratione dispositionis inter viuos & in vltima voluntate, fructuū, vt querit glossa ad c. quia nos, ad verbum *testamentum*. de Testam. & nos tractauimus lib. 42. Syntag. cap. 7. magna quippe inter vsurariū & vsufructuarium distinctio, §. 1. de Vsū & habitatio. l. 1. 2. 3. 4. §. 11. 12. de Vsū & habit. P. l. 1. de Vsufruct. §. 1. eod. tit. apud Iustin. vsufructus sine vsu non est; vsus sine fructu, l. si habitatio, 10. §. si vsus, & §. per seruum, 14. §. vsufructus, de Vsū & habitat. P. vsus personalis non transfertur, l. 2. §. domus, cum §. ll. sequent. de Vsū & habita. Quidam putāt beneficiarios similes vsufructuaris: quod habeant potestatem locandi fructus Ecclesiæ, cap. si. Ne Prælat. vices suas; cap. 2. de Loca. verū illa iura id non probant: quia non in sui gratiam, sed Ecclesiæ propriæ, locare illis permisum, vtc. 2. de locato docet. Alij contra dixerunt tantum vsurarios, quorum & nos sententiã sequimur, cum solo victu & vestitu contēti esse debeant; cap. clericus qui, & c. duo, 12. quæst. 1. & reliqua debeant vsibus pauperum Christianorum & cultui

diuino, & aliis pijs negotiis, quibus debent illa tri-
 buere, cap. Episcopus, 10. quæstio. 2. 1. ad Corinth. 6.
 cap. res Ecclesiæ, cap. nulli, cap. si priuatum, cap. fin.
 12. quæstio. 1. Sunt enim dispensatores tantum, non
 proprietarij vel vsufructuarij, cap. præcipimus, 12.
 quæstio. 1. ca. non satis, 86. distinct. Et vititur Episco-
 pus rebus Ecclesiasticis, non tanquam proprijs, sed
 velut commendatis, ca. sine exceptione, 12. quæst. 1.
 & reuocatur donatio fructuum ab eo facta, vltra
 20. solidos, in cap. 57. si quos de seruis, 12. quæstio. 2.
 Nec licet mancipium Ecclesiæ emancipare Epi-
 scopo, nisi aliud quippiam valoris eiusdem donet
 Ecclesiæ, & habeat consensum & subscriptionem
 clericorum, cano. si quis qualibet, & cap. qui man-
 cipium, 12. q. 2. c. si quis Episcopus, 12. q. 5. Alexan. ab
 Imola. consilio 15. volum. 2. tradit, volentem testari
 de fructibus, & quæsitis ex beneficio, dispensatio-
 nem obtinere debere, & licentiam à summo Ponti-
 fice, Panorm. etiã ita resoluit, in ca. cum esses, nu. 21.
 de Testam. & ostendit pluribus, beneficiatum esse
 vsurarium & non vsufructuatum, nec facere fru-
 ctus suos, nisi in quantum pro victu & vestitu suffi-
 ciant, si aliunde non habeat: suos tamen posse dicere,
 non vt proprios habeat, sed in quantum distribuere
 possit quibus debet, puta in pauperes: & alia à iure
 statuta: non in proximos, vel alios non indignos,
 vel in alia, quàm pia opera, quod & probat cano. si
 quos de seruis, 12. q. 2. vbi donatio de fructibus, fa-
 cta, reuocatur, facit & cano. iudicatum, 89. distinct.
 vbi Episcopatus & patrimoniũ Episcopi, intelligi
 debent, quantum ad dispensationem, quia clerici
 sunt dispensatores bonorum Ecclesiasticorum, cap.

præcipimus, 12. quæst. 1. cap. non satis, 86. distinct. & ita etiam oportet exaudire iura quæ fructus suos facere beneficiatos aliquando dicunt, alioquin inquit c. 3. de Præb. ratio nulla permittit, ut quod pro communi utilitate datum esse cognoscitur, propriis cuiusquam vñibus applicetur. Cæterùm glossa ad cap. præsentis, de Officio ordinarij. Sext. distinguit, & ibi Ioan. Andreas & Hostiensis, ad cap. si quis, de Pecul. clerico. inter clericum habentem administrationem & non habentem: ut clericus habens administrationem possit donare, moderatè tamen, quandiu viuit: & ita comparari posse usufructuario, c. cæterùm, de Donat. cum verò ceperit infirmari, non possit: quòd tunc, inquit, nihil habeat præter vñum, & vsuario comparetur. Et addit Ioannes Andreas, quòd hñc administrator, dominus non sit, sed procurator, ca. 2. de Donat. quare hic inquit glossa elemosynam quidem facere potest, cap. ad hæc, de Testam. testari verò non potest, ca. cum in Officiis, cod. tit. cum similibus. Quòd si clericus non habet administrationem, sed sit simpliciter clericus, & personaliter, ut ait glossa, beneficiatus, in vita & in morte comparatur usufructuario, quantum ad id, ut faciat fructus suos, & sic de perceptis & reconditis possit testari, & ait probari hanc distinctionem, ex cap. requisivit, §. illud, de Testament. Qui tamen §. loquitur de fructibus & bonis peruenientibus ab beneficiatum administrationem non habentem, aliunde quàm occasione Ecclesiæ, de quibus non dubitatur quin non possit testari. ut in cap. quia nos, 9. & cap. relatum, 12. de Testament. Authen. licentiam, de Episcop. & cleric. C. Quare

Panormit. ad d. cap. cùm in officiis, nu. 7. reprobat glossam, ca. praesenti, & ait prohibitionem testandi de fructibus Ecclesiae, etiam habere locum in simpliciter beneficiatis, ut in canonicis & praebendis, quamvis consuetudo sit in contrarium, quam improbat, nisi in modicis, iuxta cap. ceterum, & ca. relatum, de Testam. sic idem 9. Panorm. in c. 1. & pen. de Pecul. cleric. Nullo modo beneficiatum de fructibus beneficij posse testari defendit Archidiaconus ad cap. statutum, §. assessorem, de Rescript. disputat & idem Archidiaconus in summa, 12. quaest. 5. tum beneficiatus testari possit de fructibus ex praebenda. & Speculat. in tit. de testam. monachor. §. 63. Joannes Andreas, ad c. relatum, in 2. de Testam. Buringar. in Clement. fin. de Pignor. Porro Guido Papae, in decisio. 110. ait permissionem testandi de bonis quaesitis ex labore in Ecclesiam impenso, vel aliunde, intelligendam in simplici clerico vel sacerdote, administrationem vel curam animarum non habente, non in aliis. *Nisi inquit, sit consuetudo in contrarium, quo casu valeret,* per ca. ceterum, §. licet, de Testam. canonicos vero regulares, nullo modo testari posse, §. illud, de Monach. in Nouell.

6. Quod si verum sit, ut verissimum puto, clericum beneficiatum non posse ipso iure disponere vel testari tanquam de propriis & patrimonialibus, de fructibus beneficij, multo magis & prohibetur illi libera dispositio ipsius beneficij, ne possit illud iure haereditario in quem voluerit transferre, quia sanctuariũ Dei iure haereditario transferri nequit, cap. consuluit, de Iure patron. cap. ex transmissa, de Iure patron. c. 1. de Praeb. c. ex transmissa, & cap. ad extirpandas,

pandas, de filijs presbyt. neque quisquam eligit sibi
 successorem propria authoritate, c. Episcopo, in 1. &
 2. & c. plerique, ca. Moyfes, c. Apostolica, §. quæst. 1.
 nisi accedat cōsensus superioris & electorum, vt in
 ca. si transitus, & ibi glossa. 79. dist. can. petusti, 7. q. 1.
 Neque enim hodiè defertur sacerdotium, vt olim
 fiebat, iure sanguinis filius tribus electæ, Nu. 3. & 25.
 Exod. 28. & 29. quo fit quoque vt neque coram or-
 dinario, vel ordinario iure, quis possit beneficium
 in fauorem personæ à se electæ beneficium renun-
 ciate, & nisi ex authoritate summi Pontif. vt dice-
 mus infra cap. 28. in vacatione per renunciationem.

Postrema verba finitione beneficij, quæ tradunt 7
 clerico legitimè conferri debere beneficium: ostendunt
 & clericos tantum beneficiandos, idque iure
 & per legitimam collationem. Et ostendunt laicos
 beneficiorum esse incapaces: vt in cap. cum adeo, de
 Rescriptis, cap. 2. de Institution. cum similib. & sine
 canonica institutione beneficium teneri non posse,
 cap. 1. de regul. iuris. in Sext. de quibus suo loco Deo
 fauente postea tractabimus copiosius: hæc interim
 sufficient pro intelligentia finitionis.

De diuisione, seu distinctione beneficiorū

C A P. X

- 1 *Diuisio prior beneficiorum, in propriè & impropriè beneficia.*
- 2 *Subdiuisi, in maiora: & minora & quæ maiora sint vt summus Pontificatus.*
- 3 *Cardinalatus. 4. Patriarchatus. 5. Primatia.*
 6. *Archiepiscopatus 7. Episcopatus.*
 8 *Chorepi.*

- 8 *Chorepiscopatus. 9. Abbata. 10. Abbatia relatione, maiore & minora.*
 11 *Beneficiorum 3. diuisio; in curam habentia, animarum, & non habentia.*
 12 *Beneficiorum 4. diuisio, in regularia & secularia, & qua sint illa. 13 De commendata.*
 14 *De 5. diuisione, in collegiata & simplicia beneficia.*
 15 *De conuenualibus & capitularibus.*
 16. *De 6. diuisione, in patronata, & non patronata.*
 17. *De 7. diuisione, in beneficia villa murata, & non murata.*
 18 *De 8. diuisione, in habentia dignitatem, personatum, officium, preposituram, administrationem.*
 19 *De prepositura.*
 20 *Prelatura sunt dignitates.*
 21 *De 9. diuisione, in beneficij anominata, & inominata.*
 22 *Prioratus, & species.*
 23 *De Archidiaconatu. 24. De Archipresbiteratu. 25. Se Præmiceriatu.*
 26 *De curatis & eorum synonymis. 27. De Monachatu.*
 28 *De præbenda simplicis, vel canonicali.*

Beneficiorum diuisionem iam tradidimus, lib. 17. Syntagmatis, cap. 3. quia tamen ordo institutus tractatus beneficiorum, & eam desiderat, paucis ea quæ ibi pluribus explicauimus, & ea quæ ibi paucis, hîc pluribus explanabimus. Prima itaque diuisio erit, in beneficia quæ propriè beneficia, & quæ non propriè talia. Propriè beneficia sunt, ea quæ habent has notas vel signa; si insit portio distincta, si in perpetuum conferantur, & per Episcopum, & habeant munera spiri

Spiritualia coniuncta, quibus alia adduntur à Panor. concil. 47. incip. *Illud de iure queritur, an in literis*, in vol. 2. consi, Anchar. ad c. 1. de Reg. iur. in Sex. Dec. ad rub. de Reser. Si prouisus sit persona Ecclesiastica, & in summa, si conueniat finitio beneficij Ecclesiastici proximè explicata. Impropiè beneficia illa dicètur, quæ prædicta nō admittūt, de quibus postea.

Subdiuidemus beneficia propriè accepta, primū² in maiora & minora: & erit secunda diuisio, ex cap. penult. de Verbor. signif. c. maioribus, de Præbend. Talia autem dicuntur, vel ratione dignitatis, vel ratione prouentuum. Ratione dignitatis & ordinationis, primum beneficium & maius, est summus Pontificatus, c. 1. de Maled. ibi, *in depressionem officij, & beneficij nostris*, & c. ab ea enim potestate omnes reliquæ ecclesiasticæ tanquam eius adiutrices & suffraganeæ pendent, c. ad honorem, de Authorit. & vñ. pallj. Sedes Apostolica, prima sedes, post illam aliæ Patriarchales, c. vrbes, 80. dist. In persona Petri omnis Ecclesia significata est, vt ait D. Augustinus super Ioannem tracta. 50. ad c. 12. ca. 6. quodcunque ligaueris, 34. q. 1. & Leo Papa ad Episcopos Veinenses, epistol. 87. Huius muneris scilicet publicationis salutis æternæ sacramentum, ita dominus ad omniū Apostolorū officium pertinere voluit, vt in beatissimo Petro Apostolorū omniū summo principaliter collocaret: vt ab ipso, quasi quodā capite. dona sua velut in corpus omne diffunderet: vt exorté se mysterij intelligeret esse diuini, qui ausus fuisset à Petri soliditate recedere, quod refertur in cap. ita dominus noster. 19. dist. & quemadmodum ex lib. 7. Etym. Isidori, c. 12. refertur, in c. clericos, §. Pontifex. 21. dist.

21. distinct. Pontifex princeps sacerdotum, est quasi via sequentium. Ipse & summus sacerdos, ipse & Pontifex maximus nuncupatur. Ipse enim efficit sacerdotes atque leuitas, ipse omnes ecclesiasticos ordines disponit, ipse quid vnusquisque facere debeat, ostendit. docetur & in cap. in nouo, ea. 21. dist. De primatu eius sacerdotij etiam agitur, & quomodo Vicarius Dei in terris, sit sum. Pontif. in ca. 2. & 4. de Translat. Episcop. Nos copiose iam egimus de summo Pöt. eiusque potestate, lib. 15. Syntag. c. 3.

3 Secundò, inter maiora beneficia, Cardinalatus, ratione tituli adhaerentis est, vt in c. 2. de Cleri. non resid. & ratione officij seu dignitatis, pars corporis sum. Pontif. c. si quis, 6. q. 1. Vt de consiliariis Imperatorum in l. quisquis, ad Leg. Iuliam maieft. C. Cardinales fratres coadiutores sum, Pontif. ca. fundamenta, §. docet, de Elect. in Sex. c. per venerabilem, Qui filij sint legit. collateralles, c. Cōstantinus, 96. distinctio. columnæ Ecclesiæ, Clement. si quis suadente, de Pœn. Vide quæ diximus de Cardinalibus & præstantia eorū, in 15. Syntag. iur. vniuersi, c. 4. Gomez. in procem. Regular. Cancell. quæst. 4. & tit. iuncta glōf. de Numer. & præstātia Cardinalium.

4 Tertiò, Patriarchatus inter maiora beneficia, qui quatuor sunt. Romanus, Cōstantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, c. inter quatuor, de Priuil. c. sancta Romana, eod. tit. de Priuileg. in Extrauag. commun. c. sancta Romana, de Election. Patriarchæ minores summo Pontifice, maiores primatibus, ca. vrbes, 80. distinct. Diximus de Patriarchis, lib. 15. Syntagmat. cc. 5. 6. 7. 8. 9. vide Iuonem epistol. 238. de illis.

Quarò,

Quartò, primatia, aliud beneficium maius, quæ 5
 Metropolitanis præest in aliquibus, veluti prima
 sedes & maior alicuius regionis, cap. nulli Archie-
 piscopi, 99. distin. & de reuerentia primatum, cap. 1.
 eadem 99. dist. diximus, & de primatibus, nos lib. 15.
 Syntagma. c. 10. in primatiæ & Patriarchali potesta-
 te definienda, antiquus mos seruandus. cap. duo, de
 Officio ordin. vide Iuonem epist. 58. 65. & 133. & de
 primatu Lugdunensi apud eundem, epistol. 61. 65.
 68. & 122.

Quintò, Archiepiscopatus, cui præest Metro- 6
 litanus, in præcipua ciuitate prouinciæ residens,
 habens sub se Suffraganeos Episcopos, in c. vni. 101.
 distin. cap. nulli, 99. dist. Archiepiscopus, princeps
 vel primus Episcoporum, c. clericos, 21. dist. Nos mul-
 ta de Archiepiscopis & Metropolitanis. in d. lib. 15.
 Syntag. cap. II. vide cap. saluator, de Præben. in Ex-
 traug. commu.

Sextò, Episcopatus, beneficium maius Episcopi 7
 vocati sunt in partem sollicitudinis Archiepiscopi:
 in ca. 1. & seq. 9. quæst. 3. quibus cura data est Eccle-
 siarum, Episcopi dicti, can. clericos, 21. distinc. est inti-
 tulatio beneficij Episcopatus, vt in c. 1. 18. qu. 1. nos
 de Episcopis multa diximus, lib. 15. Syntagm. cap. 12.
 & in explicatione c. conquerente, de Offi. ordi.

Septimò, Chorepiscopatus, pars regionis vel 8
 dioceseos Episcopi, à particulari quodammodo
 Episcopo gubernata, constituebat beneficium, do-
 nec sublati fuerunt Chorepiscopi vt inutiles, cap.
 quamuis, c. Chorepiscopi, 68. dist.

Octauò, Abbatia inter maiora beneficia nunc. 9
 Abbas pater monachorū inter prælatos numeratur
 in c. 2.

in c.2. de Iudic. Abbatia est virorum, & mulierum, cap. indemnitatibus, de Electio. in Sext. nos multa de Abbatis, & Abbatibus, lib. 15. Syntagm. c. 13. vide glos. ad cap. ex transmissa, de Renunciat.

IO Sunt alia beneficia etiam, quæ maiora & minora, relatione facta ad alia, dici possunt, quæ ex aliis diuisionibus colligi poterunt, & idè omitto, ne multoties repetere idipsum oporteat.

II Tertia diuisionis beneficiorum, vt alia dicantur habere curam animarum: alia minime. De hac distinctione, in c. cum singula, de Præbend. in Sext. cap. de multa, eod. tit. apud Gregor. cum similib. Cura animarum dupliciter consideratur, vt notat Innocentius, ad cap. cum satis, de offic. Archidiacono, primum quando is qui beneficio præficitur, tenetur sacramenta conferre certis personis eiusdem beneficii, Clement. dudum, versic. *verum*, de Sepult. & vt ibidem, tenetur prædicare, seu proponere verbum Dei, & confessiones audire facit, c. 1. eod. tit. de Sepultur. apud Gregor. cui etiam datur absoluendi & ligandi potestas, in cano. omnis vtriusque sexus, de Pœnit. & remissio. Quamobrem quæ eius generis sunt beneficia, exigunt præpositum actû presbyterum seu sacerdotem: vel qui talis intra annum fieri possit, c. licet canon. & c. commissa, de Electio. in Sext. excepto legitimo impedimento, ca. cum ex eo, de Electio. in Sexto. Secundo loco, curam animarum dicitur habere beneficium, ratione curæ iurisdictionis contentiosæ forensis, quæ adhæret quibusdam beneficiis, vt c. execrabilis, §. si. de Præb. in Extrauag. communib. c. dudum, in 2. de Electio. habet ita curam Archidiaconus, c. 1. de Offic. Archi.

& Archipresbyter, cap. 1. de Offic. Archipresb. Non curata vulgò, seu sine cura dicuntur, quæ prædicta non habent beneficia simplicia, collatione facta cum curam habentibus, à quibus distinguuntur: & ita beneficij appellatione tantùm continentur generali, cum alia transeat in proprium nomen, ca. si. de Præb. vt de iurisdictionum conuentionibus dicitur, in Iurisdictionum, 7. §. 1. de Pact. P. Dixi de curionibus, plebanis & Vicariis perpetuis, lib. 15. Syntagmatis. cap. 24.

Quarta diuisio, vt beneficiorum alia regularia, 12 alia secularia sint: illa quæ personis regulam religionis aliquam professi sint: hæc, quæ clericis non religiosis conferuntur, e. cum de beneficio, cap. cum singula, de Præbend. in Sext. Clem. 1. de Electio. §. statumus de Collationib. in Concordat. Quæ sint regularia vel secularia, primum cognoscimus ex fundatione, in qua statuitur per quos sint regenda, gloss. in §. idem ordo, ad verb. *regularibus*, de Coll. in Pragmat. sanction. Ioannes de Selua, tractat. de beneficio, in 1. parte. quæst. 4. num. 13. Deinde contra erectionem, erunt vel secularia, regularia: vel contra, regularia secularia, si per quadraginta annos pacificè fuerint possessa à personis alterius qualitatis quàm fundatio statuatur, dict. c. curæ de beneficio, de Præbend. in Sext. Rota dec. 32. quæ incip. *sine dubitatum*, in Nouis. Ioannes Staphilæus auditor Rotæ, in tract. de literis gratiæ, & formis expectatiuarum, forma 8. Requiritur autem, vt possessio illa pacifica habeat titulum, scilicet institutionem, & bonam fidem, aliter non mutaretur qualitas beneficij, per c. vigilantis, de præscript. & latè probat Rebuffus ad §. vo-

lumus, ad verbum, *regularia*. de Collat. in Concord. Tempus quadraginta annorum, commune est inter Ecclesias ad Ecclesiastica præscribenda, c. de quarta, de Præscription. cum similib. eius tituli, c. cum Ecclesia, de Cauf. possession. & propriet. Authent. quas actiones, de Sacrosanct. Ecclesi. C.

In hac quarta diuisione potest addit tertium genus beneficij, quod citra præscriptionem qualitatis, à persona alterius qualitatis quam beneficiû exigat, naturâ, possidetur, sed sine præiudicio naturæ beneficij, & per dispensationem, eo commédato olim ad tempus certum, certæ personæ, hodie vt plerumque quandiu commendatarius vixerit. Vocant hoc beneficium commendatum, *commendã*, vt si regulare beneficium à summo Pontifice conferatur, nomine *commendæ* seculari: nam ideò nõ mutatur beneficij natura, nec fit ideò *seculare*. Meminit de hac *commenda*, c. qui plures, 21. quæst. 1. c. nemo deinceps, de Election. in Sexto. vbi legenda glossa, ad verbum, *commenda*, quæ plura notabilia de *commenda* scribit. Nos etiam plura in 15. Syntagm. iur. c. 38. interim annotabimus, duplici de causa fieri *commendam* Ecclesiæ: nempe vel in vtilitatẽ Ecclesiæ, vel *commendatarij*: in primo *commenda* titulum non dat beneficij, *commendatario*, dic. c. nemo deinceps, de Elect. in Sexto. & dicitur potius custodia, quæ reuocari potest, quod repugnat beneficij naturæ, quod est perpetuum, vt diximus in finitione. In secundo autem casu, beneficium censetur, in vtilitatẽ *commendatarij*, *comméda* facta, quam possidere potest quandiu vixerit. Explicat Gomes, ad regulam Cancellariæ, de Publican. resignatio. quæst. 4. & ad reg. de

de Trienn. possess. quarst. 5. gloss. ad §. licet euidenti
causa, de Election. in Pragmat. sanction.

Quinta diuisio, in beneficia Ecclesię Collegiatę, 14
& simplicia. Collegiata, in quibus tres vel plures
simul instituuntur, vt cultui diuino inferuiant, vt
corpus faciant, habeantque commune & vnum
Collegij sigillum, syndicum, arcámque cõmunem,
l. i. §. quibus permillum, Quod cuiusque Vniuers. no-
mine. c. dilecta, de Excessib. prælat. Tres saltem in
Collegio requiruntur conficiendo, quamuis, post-
quam fuerit institutum, penes vnum possit retineri
ius Collegij, l. Neratius, 85. de Verbo. signific. l. sicuti,
§. si. Quod cuius. Vniuers. nom. notat gloss. ad c. i. de
Elect. quemadmodum in monasterij nomine, tres
saltem debent institui monachi, vt habetur in No-
uella 14. de His qui monasterium institutum non
absoluunt. & in l. detestatio, 40. de Verbor signific.
Vnicus seruus familię appellacione non continetur,
nec duo quidem familiam faciunt. Intelligimus
autem Collegium in beneficium transire, si sit ap-
probatum à superiore, qui probandi auctoritatem
habet, non aliter: vt in l. i. & l. cum Senatus, 20. de
Collegis illic. P. Signa Ecclesię Collegiatę ex qui-
bus cognoscatur, tradit Guido Papaus decis. 258.
quę notantur in ca. dilecta, de Excell. prælat. com-
mune sigillum, ca. significauit, de Appellat. cõmune
refectorium, commune dormitorium, de quo Inno-
cent. in c. postulanti, de Iure patron. & notatur in c.
à nobis, de Iure patron. attamen non requiri præ-
dicta signa semper simul cõcurrere, vt scribit Fran-
cis. de Zabarellis ad d. c. dilecta, & c. hi qui, de Ætat.
& qualitat. Simplex Ecclesia, hic, non collegiata

dicitur in qua prædicta non sunt & cui clerici non sunt corpus vnum facientes, quamuis ex illis qui in ea sunt, alij alius subiiciantur, quod in omnibus ferè Ecclesijs locum habet; maximè curam habentibus animarum, in quibus presbyter necessariò saltem debet habere vnum clericum qui secum psallat, & alia munera obeat, quæ tradit ca. vt quisque. de Vita & honesta. clericor. Interest valde inter ista beneficia, potissimum in iure patronatus, quod non est liberum in collegiatis perinde ac in simplicibus beneficis. nobis, de Iure patrona. & in alijs quæ ex superioribus colligi possunt.

- 15 Cæterùm Ecclesiarum collegiatarum, quædam regulares, quædam seculares sunt. Collegiata regulares seu regularium personarum, conuentuales vt plerumque dicuntur, d. ca. nobis, de Iure patron. & cænobia. Aliæ seculares, capitula, c. edoceri, c. capitulum, de Rescrip. Omnes Cathedralæ Ecclesiæ, Collegiatae sunt, sed non omnes Collegiatae, Cathedralæ: vbi sedem habet Episcopus & Cathedralam, ibi consilium proprium, capitulum, quasi paruum caput post caput qui Episcopus est, cuius qui in capitulo sunt membra censentur, & cum quibus disponere debet negotia Ecclesiæ suæ Episcopus, cap. nouit, 4. & c. quanto, 5. de His quæ fiunt à præla. sine consens. capitul. lib. 3. titul. ii. nisi consuetudo esset eontraria, quæ recipitur, ca. 3. de Consuetud.

- 16 Sexta diuisio, in patronata & non patronata. Beneficia patronata ea dicuntur, quæ ad præsentationem personæ idoneæ per patronum, fundatorem videlicet, vel dotatorem, vel eorum hæredes, Episcopi conferunt, institutione facta præsentati per patronum

patronum laicum aut clericum : sine præsentatione quippe non fit institutio, nisi patronus laicus fuerit in mora præsentandi per. 4. menses, patronus verò clericus per sex. c. 1. §. fin. de Iure patron. in Sex. c. 3. §. fin. c. eam te, c. si verò, de Iure patrona. ca. 2. de Supplend. negligens, prælat. facit pro iure patroni, c. nullus, cap. cum laici, de Iure patron. Cui nec censetur etiam summus Pontifex derogare, per gratiam de conferendo beneficio generaliter amissam, c. cum in illis, §. illis verò, de Præbend. in Sext. Beneficia non patronata, liberæ relinquuntur collationi, sine ope vel præsentatione aliqua cuiusquam patroni.

Septima diuisio quæ in Gallia maximè confide- 17
ratur, vt alia sint beneficia villæ muratæ, alia non muratæ. Villas vulgus vocat *villagium*, quasi villarum coniunctionem, à villis & ago, id. cogo, addo: villa quippe ædificium est rusticum, fructuū recipendorū causa. Ita Cato 4. de lingua Lat. *Vi*, inquit, *quæ agebant, actus: sic quæ vehabantur, via dicta, quò fructus conuehebant, villa: quæ ibant, ab ista, iter appellarunt*, &c. villa fundi accessio est, l. fundi vsusfructus, 8. Quib. mod. vsusfruct. vel vsus amittitur. lib. 7. P. titul. 4. congregatio villarum in agris vicos agrestes facit; quia vicus constat ex domibus, & in oppido vici à via, quòd ex vtraque parte viæ sint ædificia, vt ait Cato eod. lib. 4. de lingua Lat. & vici in urbibus quoque, villa ita propago, in c. 3. de Eccl. ædificand. Villa itaque non murata, erit vicus vndeunque apertus ruri. Villa murata, oppidū cinctum muris vel vallo, in quo affluentia populi, & hominū insigniorum quàm sint in pagis rusticis, ideò in villis muratis, beneficia seu parochiæ exigūt capaciorē

prepositum. quia populus ibi magis curiosus & peritus. Sicque beneficia villæ muratæ, ab aliis distinguuntur, in §. in Ecclesiis autem parochialibus, de Collatio. in Pragmat. sanct. in §. statuimus, in 2. de Collat. in Concord. & ibi Rebusius multa adfert, & tractat. nominationum, quest. 16. Alia porro est ciuitas à villa mutata: quod ciuitas privilegiata sit, & maior, & dignitatis præstantioris vrbs dicta, ab vrbo seu aratro, ciuitas mœnibus cincta: nam in vrbe condenda aratrum circum ducebatur, vt muroium spatia definirentur, l. pupillus, 239. de Verb. signific. c. si ciuitas, de Senten. excomm. in Sext. Cicero pro Sestio, *T. in diuicilia conuicta, quas vrbes vocamus, inuento & iuramento iure & humano, mœnibus se fecerunt.* Et iterum i. de Republ. *Quam cum locus manique seppisset, eiusmodi conuictionem tectorum, oppidum vel vrbem appellarunt, distinctim, spatiique communibus.* &c.

- 18 Octaua diuisio, vt alia dicantur habere dignitatem, alia personatū, alia officiū, alia administrationem, alia præpositurā, c. i. de Consuetud. in Sex. c. de multa, de Præben. c. execrabilis, eod. tit. de Præben. in Extreuag. communibus. Dignitas generaliter potest accipi pro qualibet prærogatiua in Ecclesia, quæ alio nomine dici potest personatus, & ita gloss. i. ad cap. quia nonnulli, ibi accipi ait, & in cap. ad aures, de Rescriptio. & in c. de multa, de Præbend. secundum verò Barthol. ad Li. de dignitatib. lib. ii. C. est honor, alicui propter merita, specialiter principis vel legis beneficio impensus: laudabilis cuiusque status, & hac lata appellatione continebitur personatus, Archidiaconatus, Primiceriatus, & similia,

vt notat Archid. ad c. i. de Consuet. in Sext. Cùm tamen propriè personatus cõsistat tantùm in prærogatiua sedis & aliorum, sine tamen iurisdictione, vt notat Collectaneus, ad c. de multa, de Præbend. & Archid. ad dic. c. i. de Consuetud. quod facillè cognoscitur, quando quis habet maiorem præeminentiam, quàm canonici alij, etiam antè recepti, in choro ac capitulo, & processionibus; non tamen tantam habet prærogatiuam, quantam illi qui habent dignitatem, c. dudum, in 2. de Elect. Singulariter autè dignitas in causa beneficiorum, dicitur facultas administrandi in aliqua Ecclesia cum aliquâ iurisdictione, vt notat glos. & Archid. ad dictum c. i. de Consuetud. Administrationē obnoxiam esse redditioni rationum videtur iudicare, ca. monachi, §. qui verò, de Stat. monach. Exempla administrationum ponit gloss. ad d. c. i. de Consuetud. in Sext. ad verbum, *administratio e*, sicut inquit est Cameraria, vel vt quis sit vestiauius, vel elemosynatus. Comprehendit & generali nomine administratio, prioratus, & alia beneficia, Clem. i. & sibi Cardinalis, quest. 6. de Rescript. cap. 2. de Ætat. & qualita. glos. tamen ad c. præsentis, ad verbum, *seruari*, de Offic. ordinat. in Sext. videtur aliam explicationem adferre, & beneficia illa dici habere administrationē, in quibus præpositus subire debet curam, & sollicitudinem aliquorum bonorum Ecclesiæ; opponit autem simpliciter & personaliter beneficia. Gemman. ad dictum cap. præsentis. Beneficium sine administratione est, quando ei nulla dos est assignata; quando præpositis adueniunt quædam ratione laboris seu personæ, quales arbitrantur præbendatos,

& canonicos, Officium est rerum Ecclesiasticarum administratio, sine præeminētia & honore officium dicere possemus, vt Sacristariam, cap. i. de Offic. Sacrist. custodiam, cellarariam, & similia in quibus aliquid fieri debet, officium enim ab efficiendo dictum; & est quod quisque efficere debet, observata locorum, temporum & personarum ratione. Hic diutius immorarer, si certa regula diuersitatis nominum, officiorum, personarum, & dignitatum adferri posset, sed quia mores Ecclesiarum in his sunt considerandi, subsistam. siquidem pro consuetudine illarum diuersa, quod in vna est dignitas, in alia est tantum officium: & contra, sic de aliis vt late docet glos. ad Extrauagantem, execrabilis, ad verbum, *personatus*, de Præb. in Extrauag. communib. quemadmodum primicerius interdum alicubi dignitas, alibi officium, alibi personatus, in ceterum accessissent, de Constit.

19 Præpositura etiam per se dignitas est, quæ habet prioratum super alios & curam, vnde & præpositus ei præfectus. c. quamuis, 9. de Verb. signific. cap. saluator, 1. quæst. 3. c. 1. de Ætat. & quarta. ordin. c. constitutus 2. de Appellat. cap. ex parte, de Cleric. non residenti. cap. ex ore. de His quæ fiunt à prælat. sine consens. capitul.

20 Inter dignitates non ambigitur esse connumerandas prælaturas, cuiusmodi sunt Episcopatus, & Abbatia, cap. 2. de Iudic. tit. de Regia ad prælaturas nomination. in Cõ cordat. c. ne pro defectu, & cap. nihil, de Election. c. vbi periculum, §. & ne, eod. tit. in Sex. Minister fratrum minorum seu Guardianus, prælatus nuncupatur, gloss. in Clem. 1. ad verbum,

prælatum, de Electio. Piores conuentuales perpetui, Clem. i. de Supplen. neglig. prælatus. Prælatus, quasi alius antepositi, præ alius lati, vel elati, vnde perfecti alius omnes in eo quo præferuntur, prælatus censentur maiores & minores, ratione subordinationis & potestatis maioris, potioris, vel minoris: quare & sumpto largè vocabulo, curiones parochianus præpositi, Prælatus illorum dicentur. vt in c. cum ab Ecclesiarum prælatis, iuncta superscriptione, de Offic. ordin. cap. de rectoribus, in fin. & cap. tua, de Clerico ægrotan. Inter prælatos etiam annumerantur qui iurisdictionem habent ordinariam, & non recognoscunt in superiorem Episcopum vel Archiepiscopum, & tantum possunt in sua Ecclesia quantum Episcopi in suis, cuiusmodi est Thesaurarius sacre capelle Parisiensis & Bituricensis, gloss. ad Cle. i. ad verbum, *proprium*, de Reb. Eccles. non alien. Felinus ad ca. decernimus, colum. fin. de Iudic.

Nona beneficiorum diuisio, vt alia sint nominata, alia innominata. Nominata sunt ea quæ propriam habent qualitatem extra cõmunia beneficij. Innominata quæ generali nomine beneficij dicuntur, cuiusmodi præbendæ, quas & continet beneficium, vt in c. ex multis, §. constituimus, l. qu. 3. ibi, *Beneficium Ecclesia, quod quidam canonicam vel præbendam siue ordines vocant*, &c. Inter nominata sunt quæ proximè explicauimus, Pontificatus summus, Patriarchatus, Primatiæ, Archiepiscopatus, Episcopatus, Abbatia, Præpositura.

Sunt & prioratus beneficia nominata, de quibus diximus in lib. 15. Syntagmat. c. 18. vbi duo in beneficio positi sunt, ibi honoratior, vel qui prius dign-

tatem habuit, prior dicitur. Ita priores seculares, & regulares; secundum qualitatem Ecclesiarum. Regularium autem, alij priores conuenticales, alij claustrales. Conuenticalis, qui per se cœnobio præest, in quo non est Abbas. Claustralis, qui sub Abbate, & in eius absentia præest, in claustro monachis. Vide Clem. 2. de Rescript. Clem. 1. & 2. Ceterum, de Stat. monachor. c. cum ad monasterium, eod. tit. de Stat. monach. In seculari Ecclesia prior dicitur vel rector primitiuus qui non habet curam animarum, rector habitu. Qui autem curam exercet, rector actus, Vicarius perpetuus dicitur, in c. extirpanda, §. qui verò, de Præbend. sunt & prioratus Ecclesiarum seu Collegiorum secularium.

- 23 Est inter nominata Archidiaconatus, de quo nos lib. 15. Syntagmat. c. 20. cuius præpositus dicitur Archidiaconus, de cuius officio in c. 1. & 2. & toto tit. de Offic. Archid.
- 24 Item Archipresbyteratus & Decanatus, de quibus tit. de Offic. Archipresby. & nos diximus lib. 15. Syntagmatis, cap. 21.
- 25 Primiceriatus, de quo in tit. de Offic. primicerij. c. cum accessissent, de Constitutio. cuius præfectus primatum inter alios collegas vel collegiatos tenet, de quo nos dicto lib. 15. Syntagmat. cap. 22.
- 26 Sunt & beneficia curam animarum habentia, dicta curata vulgò, vel cum cura, can. de multa, de Præbend. dicta & Vicariæ perpetuæ, vbi est alius rector qui prior dicitur, vt in c. extirpanda, qui §. qui verò, de Præben. c. 1. & fin. de Offic. Vicar. c. postulasti, de Rescript. item dicta parochiæ, titulo de parochiis. Rectoriæ, cap. fin. de Præbend. Plebanæ, et

ca. fin. Ne cleric. vel monach. secul. negot. se immil.
succursus seu auxiliarius vel additæ Ecclesiæ ma-
trici, vt in can. ad audientiam, de Eccles. ædificand.
Decius ad ca. ex parte, de Rescrip.

Monachus rursus in Ecclesia Collegiata, est 27
beneficium, nomen proprium habens, gloss. ad ca. 2
de Iudic. in Clement. Panormitan. ad ca. monachi,
de Stat. monach.

Quamuis etiam nomen præbende possit accom- 28
modari generaliter omnibus beneficiis. ca. ex mul-
tis, 1. quæst. 3. c. postulasti, de Præbend. attamen con-
trahitur in speciem, & facit beneficium nominatum
distinctum ab aliis, quando portiones præbendales
diuise sunt & certæ, vt in c. ex parte, de Concessio.
præbend. cuius duæ species, simplex, & canonicalis.
Præbenda simplex, est ius recipiendi certos prouen-
tus in Ecclesia Collegiali, competens ex diuino of-
ficio, cui præbendatus deseruit. notatur ad cap. cum
Martinus, de Constitution. & c. fin. de Præbend. &
datur clericis secundi gradus in Ecclesia. Præbenda
canonicalis dicitur, cui omnia quæ diximus in præ-
benda simplici requiri, & alia vtra insunt, vt ius
suffragij in comitis vel consiliis, quod vocant vo-
cem in capitulo, item sedes in choro, vocat stallum
in choro & capitulo, & alia de quibus in ca. dilecto,
& ca. pro illorum, de Præbendis. Clementina vt hi
qui, de Ætate & qualitate & ordin. Canonicatus
regularis alicubi per se facit beneficium nomina-
tum gloss. ad Clement. 2. de Iudic.

INSTITUTIONES NOVAE
De Beneficiis innominatis & habentibus
affinitatem cum beneficiis.

CAP. XI.

- 1 Beneficia innominata, quae assidue dantur tituli coadiutoria.
2. Affinia beneficiis, tamen improprie beneficia, ut coadiutoria.
- 3 Feuda. 4. Patrimonium clericici. 5. Penso super Beneficio. 6. Xenodochia.
- 7 Operaria. 8. Collegialia loca, & quando. 9. Praestimonia.
- 10 De capellanis & capellis, quando sint beneficia.
- 11 De preceptoribus seu commensis sacrorum militum.
- 12 De manualibus beneficiis. 13. De commendis.
- 14 De collatis iure regalia.
- 15 De prebendis datis pro labore. 16 De Vicariatu & officialatu. 17. De officio Ecclesiasticis non collatis in titulum.

1 nter beneficia innominata annumerari voluerunt; quae assidue seu assiduus percipit in Ecclesia, in cap. penul. de Clerico non residen. item quae in minoribus ordinibus constitutus datur, c. 2. de Praeb. item coadiutorias, de quibus in c. grandi, de Supplen. neglig. praelat. in Sexto.

2 Et haec haec tenus dicta sint de beneficiis quae proprie dicuntur beneficia Ecclesiastica, videamus nunc de his quae habent affinitatem quandam & similitudinem cum veris beneficiis, & tamen talia non sunt, de quibus & tractauimus alibi, li. 15. Synt. c. 1.

Primum tales erunt coadiutoræ, quæ non habent subrogationem in locum coadiuati, qui non est idèò minus titularius verus & possessor, c. de rectoribus, cum sequentibus de Cler. ægro. & tota 7. q. 1.

Secundò, feudum Ecclesiasticum, quod beneficium quidem dicitur, §. 1. in Quib. caus. feudum amitta, & titu. Quæ sit prima causa beneficij amittendi.

Tertio, patrimonium clerici, quod pro beneficio supponitur, & dicitur titulus ordinandi, c. tuis quaest. 1. de Præbend. c. Episcopus, eod. ut.

Quarto, pensio super beneficio, imitatur beneficium, sed non est: c. quamvis plenissima, 4. de Præb. in Sext. ca. ad audientiam, in 2. de Rescript. quia & non clericis dari potest ob mercedem, vel ob aliam causam, ca. possessiones, 16. q. 1. & facit c. nisi essent, de Præbend. potestque extingui.

Quinto, Xenodochia, leprosanæ, eleemosynariæ, non constituunt beneficium, si rector constituatur, ad bona illis destinata colligenda, conseruanda & distribuenda, Clement. quia contingit, de Religios. domib. vbi in §. 1. prohibetur ne dentur in titulum beneficij. *Nisi, inquit, in fundatione aliter dictum sit, aut sit de rectore loci per electionem prouidendum.* Videntur Clem. per literas, 2. & ibi gl. singulares, de Præb. Reb. in tract. nominationum, quæ st. 15. nu. 12. 13. 14. 15. Vnita etiam hospitalia vel alia loca pia Ecclesijs, pro beneficio habebuntur: d. Clem. per literas, facit vno ex duobus vnū, c. sicut vnire, de Excess. prælac.

Sextò, operaria, id est, officium curadi fabricam Ecclesiæ, non est beneficiorum, sed affinis, qui laicus potest ei præfici. vt notat Decius in c. definimus,

num. 11. de Iudic. æditi olim qui curam habebant publicarum ædium, & templorum, Aristot. 6. Polit. in fine, Plato 6. de Legib. quaestores & affectuatores sacrae pecuniæ vocat. Æditi etiam Iustiniano, qui ædes tuentur, §. 1. de Tutel. l. 1. §. tutores, de Tutel. P. Ædilium hæc cura Romæ secundum Varron. 4. de lingua Latin. Pompon. in l. 2. §. item qui essent qui ædibus, de Orig. iur. P. quamquam & ultra *ἱεροδόλας* seu templi custodem fuisse constet, ut liquet ex hypothesi l. annua his verbis. 20. §. At Titia, de Annuis, legat. lib. 33. P. tit. 1.

8 Septimo, Collegialia loca, quæ ad tempus conceduntur, inter beneficia Ecclesiastica propriè non annumerantur: si tamen dètur in titulum, & perpetuò ad vitam in aliqua Ecclesia, cèsentur beneficia, ut in Ecclesia sancti Salvatoris, quæ est in suburbis civitatis Mōtispestul:, & in Ecclesia sanctæ Trinitatis Magalonæ, Rebutius tractat. nominationum, quæst. 15. num. 21.

9 Octavo, præstimonium non est inter beneficia, quando cōsistit in solis temporalibus percipiendis, contra si habeat aliquod onus inuictum spiritale, & habeat inuictam residentiam. Oldrad. consil. 81. Dominic. concil. 89. nec quæ presbytero stipendi, & mercedis causa dantur, erunt inter beneficia, Oldradus consilio 140. Tradit Gomes ad regulam Cancellaria, de Publicand. resignatio. quaestione 2. in fine. Præstimonium non requirere aliquam residentiam, nec habere aliquam denominationem.

10 Nonò, Capellania imitatur beneficium, sed inter officia annumeratur, in can. Apostolica, §. quæst. 1.

Capel

Capella dicitur locus in Ecclesia priuatus, consecratus Deo tamen, vel extra Ecclesiam, c. Ecclesiæ, de Consecrat. distinct. 1. cap. ad hæc, de Religios. domib. ex cuius constructione vel dotatione, fit quodammodo beneficium, si probetur ab Episcopo, & queritur ius patronatus, cap. nobis, de Iure patron. Potest & fieri & haberi in domo priuata capella secundum Innocentium, ad can. ad hæc, de Religios. domib. & in c. ex literis, de Iure patron. cum auctoritate videlicet Episcopi. Ioannes Fab. ad §. religiosum, de Rerum diuis. Alexand. ad leg. 1. de Religios. & sumpt. funer. P. Vocantur alio modo capelle in Ecclesia, altaria, quæ non construuntur sine consensu Episcopi, c. si quis, in l. 17. qu. 4. c. quaesitum, l. quaest. 3. c. nullus, de Consecrat. distinct. 1. Equiparari capellaniæ beneficium, & idem in impetratione beneficij, capellaniam iam possessam, vt reliqua beneficia tunc possessa, exprimi debere, scribit Rebuff. in tractat. de Pacif. possess. num. 87. & 88. & in tract. nominationum, quaest. 9. num. 27. Differentiã tamen inter capellam & capellaniam, facere videtur idem Rebuff. in Commentar. ad titulum de forma mandati, ad verbum, *cap. ibi*, in Concordat. quod capellania soleat dici illa quæ non est per se separatum, sed est intra aliam Ecclesiam fundata constructa. & iuxta Felinum ad ca. ex parte, de Rescript. & in ca. cum venerabilis, de Exception. Capella autem dici possit, Ecclesiæ fundata per se, etiamsi sit parochialis, vt liquet ex can. 1. de Capellis monachorum. can. nobis, de Iure patronatus. Panormitanus ad can. exposuisti, in §. notabili, de Praebendis. ita capellæ & capellaniam, erunt beneficia:

glos.

glof. i. ad cap. si beneficiorum, in fine. de Decimis, in Clement. quò pertinere potest quod statuit Carol. Mag. lib. 5. capitularium, c. 182. *Placuit, inquit, nobis ut sicut ab Episcopis & reliquis sacerdotibus ac Dei servis admoniti fuimus, ne capella in nostro palatio, vel alibi, sine iussu Episcopi, in cuius est parochia, fiant.* Erant inde dicti Capellani minores capellis præpositi: maiores verò & summi capellani apud Francos erant clericorum causis prælati. Dicti porò primitus capellani à cappa sancti Martini, quam reges Francorum ob adiutorium victoriæ in præliis solebant secum habere: quam ferètes & custodientes cum cæteris Sanctorum reliquiis clerici, capellani cœperunt vocari, ut omnia refert Valafidius Strabo, Abbas Augensis, c. si. de incrementis, rerum Ecclesiasticarum: & alibi nos. Si tamen Capellanz fundatæ per laicos non fuerint à diccessano approbatæ, & (ut loquuntur) spiritualizatæ, non censentur beneficia, nec ab Episcopo cõferri possunt, sed sunt sub pia dispositione fundatoris. Ioan. Faber. §. nullius, de Rerum diuis. aded fundatores & heredes eorum, possunt tales Capellanas donare sine Episcopo cui voluerint, tanquam profana beneficia. Guido Papæus decif. 187.

- ii Decimò, præceptoriz dictæ commendæ factorum militum, veluti ordinis hospitalij sancti Ioannis Hierosolymitani, beneficia quidem secùdum quid Ecclesiastica dicuntur à Barbatia. ad Clem. causam, col. 51. de Elect. tamen non propriè dicuntur ex genere communium beneficiorum: eò quòd personæ conferentes, & quibus conferuntur, non sint laicæ vel Ecclesiasticæ, sed tertij ordinis. De his beneficiis fit

mentio in cap. exhibita, de Priuileg. in Extrauag. communib. in c. dudum, de Decim.

Vndecimò, beneficia manualia regularia non 12
 propriè Ecclesiastica dicuntur: nempe ea quæ ex
 arbitrio præpositi dantur & reuocantur, non con-
 ceduntur in titulum, ca. vnic. de Capell. monach. in
 Sex. c. cùm ad monasterium, §. tales, de Stat. mona.
 c. 1. §. fin. de Priuileg. in Sext. beneficia quippe per-
 petua esse debet, c. præcepta, §. distinct. tamen be-
 neficia dici, & in impetrationibus aliorum benefi-
 ciorum exprimi debere, placuit Rebuffo in tractat.
 Nominat. quæst. 9. nu. 25. quia (inquit) talia possunt
 esse perpetua, & ita pro perpetuis iudicabuntur, ar-
 gumen. l. sufficit, de Condition. indeb. & quod non
 possit Abbas à beneficio remouere prouisum mo-
 nachum, ex malitia & sine causa: & si sine causa re-
 motus fuerit, potuit restitutionem petere contra
 Abbatem, coram superiore Abbatis, gloss. in §. &
 idem ordo, ad verbum, *perpetuis*, de Collation. in
 Pragmat. sanction. vbi & concludit hæc manualia
 cum perpetuis posse permutari. Facit & Innocent.
 ad cap. insinuante, Qui cleric. vel vouent. Rebuff. in
 tractat. Nominat. quæst. 9. nu. 25. & de Pacif. possess.
 & in tractat. de Pacif. possessor. §. limitatione, num.
 275. vbi copiosè & de restitutione hac secundum
 quam iudicatum perhibet: additque manualia. hæc
 beneficia non censeri reuocata per mortem Abba-
 tis, ex Panorm. ad cap. fin. de Precar. Decius ad c. ad
 nostram, per illum textum, de Cõfir. vtil. vel inutil.
 At cū causa posset reuocatio permitti, vt in c. 2. §. fi.
 de Stat. monac. multò difficilius tamen reuocabile
 erit manuale beneficium, si fuisset eius collatio per

sum. Pontificem prouiso confirmata; quo casu non potest reuocari ab Abbate, vt scribunt Ioan. Andreas, & Domin. de sancto Gem. ad c. presentem, de Offic. ordinar. in Sexto. Aliter in summa, quilibet prioratus regularis censetur ad naturam reuocabilis, nisi sit curatus, vel conuentualis, Aegid. decis. 203. & nisi à Papa conferatur, aut confirmetur collatio Abbatis ex certa sciētia summi Pōtificis, non etiam si simpliciter. Panor. ad c. nisi essent, in fin. de Præb. Cardinal. ad Clem. 1. ad verbum, *reuocari*, de Suppl. neglig. praelat. Plena namque & libera dispositio beneficiorum, est in manu summi Pontificis, Clem. 1. in fine, Vt lite penden. nihil in noue. aut nisi beneficium ab Abbate collatum sua natura esset perpetuum, quo casu nō posset ab Abbate reuocari quia talis collatio intelligatur facta cum sua qualitate. Clem. vnic. de Supplend. neglig. praelat. cap. vnic. de Capell. monach. in Sex. c. 1. eod. tit. apud Gregor.

13 Duodecimò, commenda beneficij ad tempus facta ab Episcopo, beneficium non est, quia & commendatarus amoueri potest. cap. nemo deinceps, de Elect. in Sex. Rota decis. 244. in Antiq.

14 Decimoteitidò, beneficia quæ conferuntur à principibus iure regalæ, non propriè beneficia dicuntur, Molinæus ad regulam de Infirmis renuncianti. nu. 136. quia à laicis beneficia Ecclesiastica iure cōmuni nō cōferuntur, vt dicemus in collatione Deo iuuante.

15 Decimoquartò, præbendæ assignatæ ædituis vel symphoniacis, pueris, seu catoribus, œconomis, magistris, syndicis, & aliis officialibus pro labore, non sunt propriè beneficia: assignantur ædituis & assisus in c. penult. de Præb. magistris, in c. 1. & c. quia nonnulli

inulli, de Magist. de reliquis notatur in c. cum Martinus, de Conit. de salario syndici, in c. vn. de Synd. li. 1. tit. 39. & de aliis præbendis profanis datis ab Ecclesia clericis pro labore, in ca. possessiones, & c. si. 16. q. 1.

Decimoquintò, Vicariatus generalis cum datur ¹⁶ pro pontifex, seu officialatus, siue generalis, siue ad certam partem Episcopatus, qui dicitur foraneus, non erunt inter beneficia, de quib. in Clemen. 2. de Rescrip. & ibi videnda gl. facit & c. 1. & 2. de Offic. Vicar. in Sext. nam potius hæc officia quam beneficia dicuntur, vt liquet ex titul. de Offic. Vicarij.

Decimosextò, officia Ecclesiastica, nisi conferantur ¹⁷ in titulū, non erunt inter beneficia: qualia sunt conuentualia, elemosynarix, Cellarariæ, Sacristiæ, vt numerat glos. ad Cle. 1. §. ad hæc, ad verb. *officia*, de Stat. monach. custodiæ, c. 1. de Offic. custod. cap. 1. de Offic. Sacristæ, Thesaurariæ, & similia.

De erectione seu constitutione beneficiorum per nouam foundationem seu creationem: atque primū, de causa in ea consideranda. CAP. XII

- 1 Dicendorum circa erectionem beneficiorum, ordinatio.
- 2 De noua foundatione seu creatione beneficij.
- 3 De causa sine qua edificare non licet nouā Ecclesiam.
- 4 Causa plures; si populus indigeat oratorio; si de nouo ad fidem conuertatur; si crescat multitudo fidelium, si parochia laicos habet fines; si multiplicatus cultus diuinus; si fructus excreuerunt.
- 5 Absque necessaria causa noua Ecclesia, in præiudicium aliquarum, non debent edificari.
- 6 Minus propter spem questus.

1 **S**uperioribus explanationibus, quibus dictum est de origine, finitione, distinctione & diuisione beneficiorum. addendum nunc erit methodi causa, quomodo instituantur seu erigantur beneficia. Cui quaestioni triplex forma erigendi subnectetur & disputabitur. Prior est, quae per foundationem nouam seu creationem fit. Secunda, quae accidit per restitutionem extincti: Tertia, quae per immutationem status antiqui beneficio contingit; de quibus ordine dicendum, & secundae formae erit coniungenda explicatio extinctionis beneficiorum, ut possimus facilius intelligere restitutionis formulas. De foundatione itaque prius agamus noua.

2 Noua fundatio dicitur, quando fit beneficium quod nunquam fuerit, idem & dicitur beneficium creatum, ex non ente, & de nouo erectum: in can. dilecto filio, de Praebend. ibi, *quodam in spiritali de nouo creando*, &c. & in Clem. fina. de Rescrip. ubi rescriptum de conferendo beneficio vacante, non comprehendit beneficium de nouo creatum: dicitur & creata noua dignitas praecentoriatu, in cap. cum olim, de Consuetud. haec fundatio fuit inuente religione usurpata, & postea in locis quoque de nouo ad fidem conuersis, ut in ca. 1. de Verbor. sign. in Sex. Considerabimus in noua hac erectione, causam, personas, locum, dotem, aedificium, effectus.

3 Causa prior est. bona intentio aedificare volentis, ne sub praetextu religionis & pij operis, in perniciem ipsius aliquid committatur: probandi enim sunt spiritus & zelus, num sint secundum Deum; & num damnū aliquid possit consequi. Nam, ut ait Iustin

in §.1. de Ecclesiastic. tit. Nouell. 67. *Multi simulantes
 ædificare orationis domos , suis medentur langoribus,*
 non Orthodoxarum Ecclesiarum ædificatores facti,
 sed speluncarum illicitarum. Ided & mandat an-
 tequam ædificatio fiat, haberi consensum Episcopi,
 & hærè disquisitionem intentionis. Speciosum no-
 men templi & Ecclesiæ; & pietatis plenum videtur
 opus per se , ædificare Ecclesias & templa; verùm
 imponi posset ab impus his titulis simplicibus:
 vt factum per hæreticos, de quibus Imperatores
 Archadius & Honor. in l. 3. C. de Hæret. *Cunèti
 hæretici nõuerint omnia loca sibi adimenda esse, siue sub
 Ecclesiarum nomine teneantur, siue diaconica appellen-
 tur, siue decanica, siue in priuatis ædibus vel locis huius-
 modi cœtus copiam præbere videantur, &c.* & Theo-
 dor. & Valentinian. CC. in l. Arriani, §. eod. tit.
 prohibent hæreticis, ne publicè cocant, nève sibi
 ædificare quasi Ecclesias possint. Martia. Imperator
 idem statuit in l. quicumque, §. vniuersi, eod. titu.
 de Hæretic. idipsum vetitum l. 2. C. de Summa
 Trinitat. l. conuenticula. 15. C. de Episcop. & Cleric.
 & in §. nullus, Nouellæ 37. & in Nouella 131. c. 14. &
 Nouella 132. idipsum prohibitum de templis paga-
 norum idololatiarum, in l. omnia, §. & l. si quid da-
 tum, C. de Paganis. Antiqui Ethnici religionis causa
 coire permittebant: dum tamen hoc non fieret con-
 tra Senatusconsultum, quod illicita Collegia pro-
 hibebat, l. 1. §. sed religionis, de Collegiis illic. lib.
 47. P. tit. 22. sic Vlpian. in l. 2. de Extraordin. crimin.
 lib. 47. P. tit. 11. *Sub prætextu religionis, vel sub specie
 soluendi voti: cœtus illicitos, nec à veteranis tentare
 oportet.* Cultus diuinus & formula eius, locaque,

non ex arbitrio singulorum sed ex lege & publica
 auctoritate pendere debet. Sicut Deuteronomio. cap. 12.
Non facietis singuli quod vobis rectum vi-
detur, sed quod praecepto tibi hoc tantum facit dominus:
nec addas quicquam vel minuas. & Levitic. c. 17. prohi-
 bitum ne alibi quis audeat sacrificiū offerre quam
 in loco destinato & publico. Quocirca causa qualis
 sit ædificandi est examinanda, eaque publicanda
 populo conuocato per Episcopum, dum instituent
 publicam supplicationem indictam pro eligendo
 loco, & initiando orationibus facris, & crucis fixio-
 ne. §. si quis autem, de Ecclesiast. tit. in Nouellis.

4. Causæ iustæ ædificandi Ecclesiam & fundandi, vel
 creandi beneficium, plures esse possunt, cum neces-
 sitatis, tum honestatis & utilitatis, & incrementi
 cultus diuini. Primam si populus indigeat oratorio
 vel Ecclesia: quo causa noua erigi potest, & de redi-
 tibus altarum Ecclesiarum illis non necessariis, ei
 poterit portio assignari per Episcopum. cap. fin. de
 Eccles. ædificand. Secundò, si de nouo conuertan-
 tur Ethnici vel Turcæ ad fidem, & nulla adhuc sit
 Ecclesia, fundanda noua erit. c. 1. de Verbor. signific.
 in Sexto. Tertio, si crescat multitudo fidelium: quæ
 Ecclesiis iam constructis recipi, vel alimentis diui-
 nis seu Sacramētis commodè non possit refici: quo
 casu etiam Episcopatus nouus posset creari. vt in c.
 53. præcipimus. 16. quæst. 1. & noua primatia, in cap.
 nulli, 2. 99. distinct. Si quãdo vnus pastor non possit
 sufficere, vel si vnus ea quæ sunt boni pastoris non
 possit præstare, ca. 1. de Concessio. præb. in Extrauag.
 commun. cum messis creuerit plures operarij mit-
 tendi sunt ad eam colligendam, cap. in nouo, 21. dist.
 cap.

évnico.de Offic.delegat.in Extrauag. communib:
 facit DD. Matth.cap.9.Luce 10.Quartò, si vna pa-
 rochia habeat domos valde ab Ecclesia distantes
 vt difficile sit,maximè in hyeme,irabribus vel niuif-
 bus impediendis, in eam parochianos venire,vel
 deferi sepeliendos vel baptizandos; poterit alia
 in loco conueniente; quòd possit pars parochiano-
 rum facilè conuenire, ædificari, constitutis rediti-
 bus & perpetuo Vicario, c.ad audiètiã,3.de Eccl.
 ædific. Quintò,pro multiplicando cultu diuino,ad
 honorem Dei vel Sanctorum eius; volentes ædifi-
 care & fundare,non sũnt reicièdi vel improbandi:
 imò verò excitandi: quemadmodum eius rei gratia
 iura concedunt ius patronatus ædificantibus & do-
 tantibus.Glos.ad c.nobis,de Iure patronat.Archid.
 ad c.hortamur,71.distinct. Hugo ad cap.Piæ mētis,
 16.quæst.7.Sextò,eadem ratione,si exererint fru-
 ctus & redditus Ecclesiæ vnus,qui sufficiant duabus
 vel pluribus,diuidi possunt,& alia addi,quæ ratio-
 nabilis causa scissionis beneficiorum,vel diuisionis
 præbendarum,visa est in cap.vacante,de Præbend.
 quæ ad cultus diuini augmentum pertinere potest,
 & ne personæ Ecclesiasticæ pinguedinis nimie abu-
 su, bonorum Ecclesiæ, habeant delinquendi occa-
 sionẽ,vt pulchrè explicatur in c.Saluator, de Præb.
 in Extrauag.communib.Ratio etiam diuisionis be-
 neficiorum, ad augmentum cultus diuini refertur,
 in c.vnic.de Offic.deleg.in Extrauag.communibus.
 cui rei debent auxilium vniuersi Christiani,in prin.
 21.distinct.& c.ex parte,de Constitution.

Planè si causa rationabilis nõ sit necessaria,noua
 Ecclesia in præiudiciũ antiquæ, ædificari nõ debet:

cap.2.de Ecclef.ædificari.& fi fiat, opus nouum denunciarî debet ædificâti,nomine Ecclefie antiquioris.can.1. & 2.de Oper.noui nunci. Quare qui antiquæ Ecclefie præft curio,vel alius,poteft intercedere feu fe opponere ædificationi nouæ, fi eius interfit: vel propter oblationes, feputuras, vel alias obuentiones,vt refoluit per plura Guido Papeus in decif.360.iuxta not.in c.dilectus, de Capel.monac. & not.ad c.1.de Relig.dom.fed melius facit d.c.1.& 2. de Op. noui nunc. Itaque remedio nunciationis noui operis vti poteft,& vtili actione,quæ datur & fupercifario,l.1. §.1.& l.3. §.pen.de No.op.nunc.P.

6 Multò magis prohibita erit ædificatio; fi turpis quæftus gratia voluerit aliquis construere: veluti cum conuentione,vt quicquid ex oblationibus Ecclefie aduenerit, cum clericis eius diuidat,quia pætionem huiusmodi ius prohibet, & ea lege ædificatum confecrari vetat.c.fi quis Basilicam,de Consecr.diff.1.Prohibuit aliquando Nicephorus Phocas Imperator Græcorum,vt habetur inter conftitutiones eius,ne de nouo conftituerentur monafteria, vel Xenodochia, vel nofocomia, néve eis vel aliis ecclefiis nouis agri & alia darentur, ne propter multitudinem Ecclefie iam conftitutæ defererentur, iuffitque eam ædificatarum curam agi & geri.

De personis in noua fundatione confiderandis. CAP. XIII.

- 1 *Personarum tres species confideranda: fundantium, approbantium, confentientium.*
- 2 *Omnes non prohibiti cuiuscunque sexus, fundare possunt*

possunt ecclesias, dummodo sint Christiani.

- 3 Episcopus cogit potest adificare novam Ecclesiam necessariam.
- 4 De personis quæ debent foundationem novam auctorare, deque Episcopatum fundatione.
- 5 Quomodo intelligatur, quod Imperatores erexerint sedes Archiepiscopatus & Episcopatus.
- 6 Ecclesie fundantur auctore & vocato Episcopo, imò & monasteria, & ibi ratio, ad evitandam ambitionem & vanitatem.
- 7 Si exempta loca, auctoritate sum. Pontificis quid statuendum sit.
- 8 Alia ratio, cur monasteria ex arbitrio non liceat construere, ne turbetur Respublica novis religionibus.
- 9 Licentia libera religionis, malorum causa in Republica.
- 10 David quòd bello sanguinem fudisset, templum adificare Deo prohibuit.
- 11 De personis quorum interest non adificari, in nova adificatione adhibendis.
- 12 De Abbatis facultate postulanda, in Ecclesiis sibi subiectis adificandis, & num Ecclesia adificata sine consensu Episcopi, & postea eo approbante, possit agere pro dote contra fundatorem.

OST causam, quæ impellit ad erectionem, novi beneficii, quærendum est de personis quæ erunt vel fundantes, seu quarum sumptibus instituitur beneficium, & ædificatur Ecclesia: vel approbantes, seu quarum auctoritate foundationes & erectiones egent: item quæ consentire debent. Priores breviter illæ di-

cuntur, quæ non prohibentur: & ita utriusque sexus possunt fundare suis sumptibus Ecclesias & beneficia. Iura enim quæ tribuunt ius patronatus ratione foundationis, vel donationis Ecclesiarum, quamvis loquantur in masculino genere, cap. nobis, de iure patron. ca. Frigentius, c. piæ mentis, c. filius, 16. q. 7. & similia, tamen & de mulieribus intelliguntur: Lex enim aut natura in negotiis agendis quæ pendent ex natura & potestate communi humana, non introduxit sexus differentiam, l. maximum vitium, de Liber. præte. & maximè in his quæ spectant ad cultum diuinum non est masculus, non femina, sed distinctio sexus apud Deum: omnes enim mercedem à domino expectare possunt. D. Paulus ad Galat. 3. c. 1. 29. q. 2. c. 1. de Coniugio feritorum. §. hinc autem, de Monach. in Nouel.

- 2 Verùm, fundatio Ecclesiarum à fidelibus seu Christianis fieri debet, vt in c. piæ mentis, ibi, *omni Christiano, &c. Sec. & qui Christianus, &c.* & in ca. quicumque fidelium, ibi, *fidelium.* 16. quæst. 7. Non possèt ergo Paganus, Iudæus, Turca, imò nec hæreticus: quia separatus à fide non potest vti legitimus Christianorum priuilegiis, l. quicumque, l. quoniam multis, C. de Hæretic. Iungèda sunt quæ in proximo cap. 9. superiori diximus. Videntur & hæretici destituti facultate fundandi: ex eo quòd bona eorum sint fisco applicanda, in l. Manichæorum, C. de Hæretic. capitul. cùm secundùm leges, eod. tit. in Sexto Proximi sunt hæreticis schismatici, cap. inter hæresim, 24. quæst. 3. & pròinde diuisis ab vnitæte pastoris, non tutum est permittere Ecclesias adificare, ne eas subtrahant ab vnitæte: idipsum de his qui à
fide

fide apostatarunt, & lapsi sunt, vel in Iudaismum, vel paganismum: nā Iudæi possent conuerrere ædificationes in Synagogas, quæ eis interdiciuntur nouæ; reliqui ad erroris possent transferre abusum. Vide Paulum de Citadinis in tractat. de Iure patro. parte 3. causa prima acquirendi nume. 6. & sequentibus, vbi & tandem nume. 36. generalem constituit regulam, quòd omnes qui habent liberam rerum suarum administrationem tantum & dominium, possunt construere Ecclesias, & ex fundatione ius patronatus sibi acquirere: quòd fundandi materia similis sit potestati testificandi, idèd omnes qui non prohibentur, possunt fundare, dictis canonibus, quæcunque & præ mentis, 16. quæst. 7.

Potest, imò debet, & cogi potest Episcopus, nouam Ecclesiam fundare in locis vbi populus illa indiget, vt in ca. ad audientiam, in 1. & ca. sequent. & fin. de Eccles. ædificand. & iubet summus Pontifex Episcopo, populo crescente, ædificare Ecclesiam, & non obstante iuramento de non alienandis bonis suæ Ecclesiæ, partem aliquam suæ Ecclesiæ dare nouæ. Oratorium & quilibet potest in proprietate sua ædificare, nō solum in domo, sed etiam extra, dum tamen in eo non celebretur sine licentia Episcopi, cap. vnicuique, cum duobus sequentibus, de Consecrat. distincti. 1. ca. Religiosum, 12. quæst. 2.

Personæ autem, quatum authoritas requiri & adhiberi debet, pro diuersa beneficiorum euegendorum qualitate, sunt quoque distinguendæ: Ecclesiæ nāmque Episcopales vel Archiepiscopales, non possunt erigi sine authoritate summi Pōtificis, ca. 34. mutationes, 7. q. 1. Is quippe assignat singulis
 dæces

diocesefes & prouincias , c. 1. & 11. de Concell. præb: in Extrauagan. Ioan. 22. c. Saluator , in Extrauagan. communiibus. c. vn. de Off. delega. in Extra. comm. Diuifio prouinciarum tamen duplici confideratione obferuanda eft: vel habita ratione cultus diuini, vel ratione temporalium. Quòd pertinet ad cultum diuinum ; adfignatio prouinciarum & diuefion fieri à fummo Pontifice potest, fine præiudicio diuifionis principum : quemadmodum & diuifio prouinciarum vel vnio fit per principes laicos, l. fi eadem , de Offic. affell. P. l. vnica , de Metropol. Beiyto. lib. 11. C. fine præiudicio Ecclefiarum. Cauendum enim eft , ne cum cuiufpiam scandalo diuifio fiat, ca. nihil, de Præfcrip. & ne cum præiudicio alterius, c. vni. de Offic. delega. in Extraua. comm. neque in temporalibus fummus Pontifex debet vfurpare Regia, neque Rex in fpiritualibus, temporalia. c. per venerabilem, Qui filij funt leg. cap. Imperium, & fequent. 10. dift. Quare in ca. vnico, 101. dift. diuifio prouinciæ per Imperatorem facta, non confituit duos Metropolitanos: idipfum traditum in ca. 1. lege Imperatorum, 10. diftinct. vbi hæc ratio, quod æquum vifum eft , ad neceffitatum mündanarum mobilitatem , Dei Ecclefiæ commutari , honoréfque ac diuifiones peiperi, quas pro fuis caufis faciendas fenferit Imperator. Et cùm leges civiles canonicis funt inferiores, fic in c. querimoniam , de Iure patron. absurdum videtur omnino, ad fingulas patronorum fecundum humanam conditionem mutationes, Ecclefiarum ordinationes mutari , & rursum in can. 10. hæc quippe eft ordinatio Dei, 3. q. 6. in fine. Neque Ecclefiæ Dei per difcordias , regum

diuisiones, aliqua damna pati necesse est. Et hinc pendet ratio quare hodie inueniantur Episcopatus habentes plebes, vel iurisdictionem spiritalem in diuersis regnis, in quorum confinio sunt: vel in diuersis prouincijs diuersorum principum laicorum: nempe, quod post institutionem Episcopatum, per seculares principes diuisæ sint regiones, & aliter distincti vel usurpati fuerunt limites, remanentibus tamen Ecclesiarum prioribus finibus, Solent tamen principes, vel reges, Episcopos alterius regni vel regionis, ubi habent sedem, hortari vel cogere constituere in regno vel regione sua, pro rerum spiritualium exercitio & iurisdictione, officialem seu vicarium, quem idè vocant, officialem foraneum. de quo in Clem. 2. & ibi glo. ad verbum *Foraneo*, de Rescrip. & in c. Romana, de Offi. ord. in Sex. Talem habent Barroducti, qui regis Galliarum subiciuntur supremæ dominationi, quorū Episcopus Tullensis est. Forsan hoc inductum fuit ad personarum Ecclesiasticarū leuamē, vel quia principes metuunt, ne sub prætextu religionis, secreta regni euulgentur: vel etiam quod regnorum & prouinciarum diuersa sint Ecclesiasticis personis indulta privilegia, & leges alię dictę, quæ discutī in proprio loco facilius possunt à proprio iudice & officiali.

Possēt tamen quod diximus, summum Pontificem solum Cathedrales & maiores Ecclesias creare, aliquo modo dubium vident, ex his quæ legimus in historiarum & legum monumentis, Imperatores & principes sedes Episcopales & Archiepiscopales eiexisse; nisi intelligamus erectionem illam fuisse ab illis procuratam, & redditibus fundatam, & per
 summum

sum pontificem confirmatam. Proinde sic intelligendum est quod statuit Iustin. in §.1. de Privileg. Archiepiscopi Iustinianæ primæ, &c. Nouel. II. vt Episcopi primæ Iustinianæ ciuitatis Archiepiscopi haberent authoritatem, & ita fecit ex Episcopatu Archiepiscopatum. Et statuit quoque, Aquis, quæ est Daciæ prouincia, ordinari Episcopum, quod in §. quod tamen, ca. 3. de Ecclesiastic. tit. Nouel. 131. videtur profiteri se fecisse secundum Vigily sanctissimi Papæ definita. & in §. simili quoque modo, quod est ca. 4. eius tituli, de Eccles. tit. idem Iustin. tradit, se dedisse ius Archiepiscopatus Iustinianæ Carthaginis, quod dederat Iustinianæ primæ. Et fuerunt tres ciuitates nomine Iustinianæ, & priuilegio Archiepiscopatus à Iustiniano donatæ, Iustiniana in Aphrica Carthagenensium dicta, Nouella 131. à Iustiniano vindicata ab hostibus, & restituta imperio Romano. Alia fuit Iustiniana secunda, in Cypro insula; quæ fuit patria Theodoræ vxoris Iustiniani, teste Nicephoro. Alia fuit Iustiniana noua, in Lazica prouincia, quæ antè Petreon dicebatur, vt scribit Iustinian. in Nouella 28. de Moderatore Hellesponti. Meminit de Ioanne primæ Iustinianæ Episcopo Gregorius I. scribens Larifseo Archiepiscopo lib. 2. indict. 11. epistola 7. seu c. 46. & in c. 52. frater noster, 16. quæst. 1. Sic legimus Carolum magnum nouè Episcopales seu Cathedrales sedes erexisse, Monasteriensem, Lugdero præfide: Bremensem, Vuilicardo præfule: Mindensem, Heiberro præfule: Halberstadensem in Saxonia, Hildegemo præfule: Ofnaburgensem in Saxonia, Suiuitione præfule: Padebunnensem, Harimario præfule: Verden

Verdensen, Sumberto præf. Hamburgensem, Heridago præfule: Hildemensem, Gunthero præfule: & crexisse duos Episcopatus in metropolitanas sedes, Hamtuagensem, & Saltzburgensem seu Iuua-rensem, vt scribit Albertus Crantius lib.1. Saxonie, c. 5. 6. 10. & lib. 2. cap. 14, Irenicus lib. 3. cap. 10. & 44. Refertur & in cõstitutione 8. Nouella Alexij Comneni Imperatoris Græci, titulo de erigendis Episcopatibus in metropoles, fuisse factum decretum Imperiale in præsentia tunc cõuocatae synodi, licere Imperatori, Pontificalem thronum Ecclesiis largiri, & Episcopatus vel Archiepiscopatus in metropoles erigere, &c. Possem aliorum Regũ & Imperatorum fudationes, & nouas erectiones aut diuisiones Episcopatum & Archiepiscopatum, adferre, nisi ista exẽpla sufficerent. Solus ergo summus Pontifex creat nouos Episcopatus, creatos diuidit & vnit solus, c. præcipimus, §. si cui, 16, q. 6. c. sicut vnire, 8. & ibi Glo. ad verbum, *pertinere*, de Excess. prælator. Glo. ad cap. quod translationem, ad verbum, *rescripta*, de Offic. ordinari. Cũ tamen Episcopatus nouus in alterius iam facto Episcopatu erigitur, requiritur vt prior cõsentiat Episcopus & plebs. cap. 51. multis, & ibi Glof. 16. quæst. 1.

Alia beneficia inferiora & creari, & diuidi, & 6 vniri possunt ab Episcopo loci, dic. cap. sicut vnue. quamobrem dum beneficia vel Ecclesiæ ædificari & dotari debent, vocandus erit Episcopus in initus constructionis, dotationis, & cõsecrationis in locis nõ exemptus à potestate ordinarij, c. nemo, de consecrat. distin. 1. §. 1. Vt nullus fabriçet orator. domos præter voluntatem Episcopi, &c. Nouell. 67. §. sin
autem

autem de Ecclesiastic.titulis. Nouell.131.atque in §. illud,ca.1.de Monach.Nouella 5.monasterium non potest ædificari, quin prius licentia impetretur ab Episcopo loci, qui ibi manus extendat ad cœlum, & per orationem locum Deo consecret, figens in eo salutis nostræ signum, nempe venerandâ & honorandam verè crucem. idē in §. si quis autem voluerit,c.7.de Eccl.tit. Nou.131. Placuit & in Concilio Chalcedonensi,ca.4.relato in c.10.quidam monachorum, 18.quæst.2. neminem aut ædificare, aut constituere monasteria, aut oratorij domum, sine consuetudine ipsius ciuitatis Episcopi.Et in Agathensi Concilio,ca.27.& in c.12.de Monachis,18. quæst.2. cautum vt de monachis, monasterium nouum,nisi Episcopo aut permittente aut approbante, nullus incipere aut fundare præsumant.Rursum in eodem Concilio Agath.c.58. & Epaunensi,c.10.& in ca.13. Cellulas,18. q.2. Cellulas nouas aut congregatiunculas monachorum absque Episcopi notitia prohibitum instituere. Idipsum statutum in Concilio Aurelianensi,ca.24.relato in c.nullus, 14.eadem 18. quæst.2. ibique ratio adfertur, vt euitetur ambitio. Sic enim verba eius textus sunt: *Nullus monachus monasterij congregatione relicta, ambitionis & vanitatis impulsu Cellulam construere, sine Episcopi permissione, vel Abbatis sui voluntate præsumat.* Reuocantur & Ecclesiæ ad dominium Episcopi, si velit quis eas sine eius consensu fundare. in cap. cum olim propter,14.§. insuper, de Priuilegiis. cap.placuit, 1.quæstio.2.§. si quis autem, 1. de Ecclesiastic. titul.§. igitur, *Vt nullus fabricet orator domos.* in Authentic.

Quod

Quodd si loca exempta sint à potestate ordinaria 7
 Superior summus Pontifex consulendus in funda-
 tione. Sic enim expressè Alexand. 4. de Privilegiis,
 in Sex. rescripsit. *Authoritate sedis Apostolica*, inquit,
de fratrum nostrorum consilio statuimus, quòd oratoria
vel capellas, in locis non exemptis, sine diocesanorum
ipsorum locorum licentia, exempti construere non pre-
sument, scilicet in locis non exemptis, in locis verò
exemptis prohibetur id fieri nisi privilegium speciale
vel licentiam habeant sedis Apostolicae. Ibi tamen
 Glos. ad ea verba, notat diocesanum censeri, in
 exemptis summum Pontificem; & eius legatum à
 latere, posse id ipsum concedere: argum. c. 1. de Ver-
 bor. signific. in Sext. & c. si Abbates, 36. de Election.
 in Sext. Antiquitus tamen, non licebat absque li-
 centia sedis Apostolicæ Ecclesias construere, vel
 dedicare, cap. omnes Basilicæ, 3. cum quatuor se-
 quentibus de Consecr. distinct. 1. c. bonæ rei, 22. qu.
 2. & notat Gloss. ad dic. canon. omnes, ad verba,
absque precepto, vel illos 5. canones fuisse locales;
 vel de Episcopali fundatione agere; vel hodie in
 aliis Ecclesiis locum non habere præterquam in
 Episcopalibus. Ratio alia præter ambitionem, &
 vanitatem, qua plures impellerentur ad novas ædes,
 & monasteria construere, adfertur in Concilio
 Chalcedonensi, c. 4. hæc, ἐπειδὴ δὲ τινες τῶ μοναχικῶ
 κερημένοι παράσχηματι, τας τε ἐκκλησίας καὶ τὰ πολιτικά
 διατάρασσουσιν παράγματα, περίοντες ἀδελφωρῶς ἐν ταῖς
 πόλεσιν ἢ μὴν ἀλλὰ καὶ μοναστήρια ἑαυτοῖς σμυτῶν ἐπιτη-
 δεύοντες ἢ δ' ὄξιν μηδ' ἕνα καὶ μηδ' αὐτῶ ἰσχυρομένω, μηδ' ἐν σμυ-
 τῶν μοναστήριον ἢ ἐκκλησίαν οἶκον καθ' ἑαυτὸν γινώσκον τῶ τ' πέλως
 ὑπισκῶσθαι. *Verum quoniam nonnulli speciebus monachicis*

pra se ferentes, & Ecclesiam & civilia negotia perturbant, in civitatibus indifferenter vagantes, ac praeterea monasteria sibi ipsis construere aggredientes; placuit neminem quidem usquam edificare, neque constituere monasterium, vel oratoriam domum, praeter Episcopi civitatis consensum. Sic in ca. vii. de Relig. dom. in Sext. ut evitaretur religionum diversitas, quae nimiam confusionem parere posset in Republ. Christiana, Concilium Lugdunense prohibuit novas religiones, neve quis eas novas adinveniret, ne novum ordinem, vel habitum novae religionis assumeret; & subicitur ibidem, praesumptuolam temeritatem diversorum ordinum potissime mendicantium, effrenatam quasi multitudinem adinvenisse: Id ipsum & ante definitum fuerat in Concilio Lateranensi sub Innocen. 3. habito, c. 13. relato in c. si. de Relig. dom. Ne nimia, inquit Synodus, religionum diversitas gravem in Ecclesia Dei confusionem inducat, firmiter prohibemus, ne quis de cetero novam religionem inveniat; sed quicumque ad religionem converti voluerit, unam de approbata assumat; similiter qui voluerit religiosam domum de novo fundare, regulam & institutionem sumat de approbata. Peperit aliquando in Ecclesia Dei tempore Apostolorum, haec opinio praestantioris magistri, quam pro exemplari ex arbitrio sequi volebant Christiani primi, schismata, & contentiones inter Christianos. Sic enim scribit Divus Paulus I. ad Corinthios I. cap. vers. 10. & sequentibus. Obsecro autem vos, fratres, per nomen Domini nostri I. s. Christi, ut ipsum dicatis omnes, & non sint in verbis schismata: sitis autem perfecti in eodem sensu & in eadem sententia. Significatum est enim vobis de vobis,

fratres

fratres mei, ab his qui sunt Chloes, quia contentiones sunt inter vos, Hoc autem dico, quod unusquisque vestrum dicit: ego quidem sum Pauli, ego autem Apollo, ego verò Cepha, ego verò Christi. Dimissus est Christus? Nunquid Paulus crucifixus est pro vobis, aut in nomine Pauli baptizati estis? &c. Et rursus c. 3. eiusdē Epist. vers. 3. & seq. Cum enim sit inter vos zelus & contentio, nonne carnales estis, & secundum hominem ambulatis? Cum enim quis dicat ego quidem sum Pauli: alius autem ego Apollo: nonne homines estis; Quid igitur est Apollo quid verò Paulus? ministri eius cui creditistis, & unicuique sicut Dominus dedit. Ego plantavi, Apollo rigavit, sed Deus incrementum dedit. Itaque neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat, Deus, &c. Admonet & D. Paul. Colossenses, in Epistola cap. 2. vers. 18. Nemo vos seāucat volens in humilitate & religione Angelorum, que non vidit ambulans, frustra inflatus sensu carnis sue, & non tenens caput ex quo totum corpus per nexus & coniunctiones subministratum & constructum, crescit in augmentum Dei, &c. Luce meridiana hoc clarius est nimia religione vel verū superstitione, quosdam deceptos sæpius turbasse Rempublicam Christianam, & hæreses inde produisse, hæresiarchas & affectas, qui sub pretexto religionis, sibi proprium modum & viuendi & intelligendi delegerunt, ex quo pernicies & clades, imò strages animarum & corporum subortæ sunt: quid Catharorum, Donatistarum, Arrianorum, Anabaptistarum, Vualdensium, Pauperum de Lugduno, & aliorum hæreticorum hypocrises & vitæ reformatæ simulationes, inuenerunt mali, res ipsa manifestè docet, & quot sub mo-

nachali habitu, vel prætextu religionis facta impia fuerint, non est quod referam : quantæve templarius fuerint imposita, aliisque viuendi separatis formulis, Quod inter probatas etiam regulas, hostis humanæ naturæ Dæmon seminauerit contentiones, satis etiã liquet, vt plures inter se odio Vaticano se mutuo fuerint persecuti alius ex aliis prodeuntibus; vnde & alicubi disputatur quæ melior sanctiorve regula, num eiusdem ordinis etiam, qui alios produxerit integra remaneat forma viuendi: cum tamen contendere deberent (pace regularium dixerim & cum bonâ venia) potius de reformatione iuxta regulam, quam ab institutoribus acceperunt, quam de laxiori formâ viuendi amplectenda. Certè (vt sine inuidia & verè dixerim) existimo probos sanctosque viros, qui viuendi formam, & viam ad vitam æternam compendiosam præscripserunt cœnobus, si resurgerent, vix vestigia alicubi suæ institutionis agnitu- ros. Sic enim paulatim descuerunt alicubi à suis regulis monasteria & Ecclesie, vt tantum nomen retineant. Sed hæc est malitia temporis & dierum nostrorum, & senium sæculi, quod videtur repuerascere, quantumuis per sacrosancta Concilia, & mandata summorum optimorumve præfulum, medicina adhibenda, fuerit decreta. Et hæc turbant Rempublicam Christianam, & probos, bonosque cœnobitas & monachos, in contemptum malorum hominum traducunt, ob malos mores eorum, qui eundem ordinem nomine tenus præ se ferunt. Quamobrem prospexerunt iura predicta, ne temerè reuisiones nouæ admitterentur; quòd plures sint qui

qui veniant in vestibus omnium, intus autem sunt lupi rapaces, & sub religioso habitu interdum fiant exploratores & proditores regnorum & sub specie pietatis sursum deorsumque politica & temporalia regna, imperia, principatus, versent, turbent, agitent, & saepe subvertant; non contenti vacatione delecta orationis, verbi Dei & cultus diuini, nisi quoque rerum temporalium speculatores & peritos haberi & videri velint, quod iam reprobatum est per l. consulta diuina, 23. de Testam. *Absurium* (inquit) est, si promiscuis actibus rerum irrentur officia, & alij creditum alijs subtrahat; & precipue clericis, quibus opprobrium est, si peritos se velint disceptationum esse forentium. Iustiniano tribuitur illa lex, ab alijs Iustino, quod magis probo, vel ea repetita erit ab altero illorum, quia eadem verba extant in l. repetita, de Episcop. & cleric. C. *Nemo Deo militans implicat se negotiis secularibus*, 2. ad Timotheum cap. 2. can. sed nec procuratio, Ne clerici vel monachi seculari negotio se immisceant. lib. 3. P. tit. 50. Iniuriam cultui diuino facit, qui semel ei mancipatus, ad negotia curanda secularia se abiicit; & superbe tantum, laicorum potestates & secularium prudentiam deprimit, vt pretextu religionis se illis praefert, & in omnibus curiosè se immisceat appetat. Nec mihi reprehendendæ magis videntur personæ Ecclesiasticæ; quæ negotia secularia sibi vsurpant pertractanda publicè, quàm laici qui impudenter & ambitiosè quæ sacerdotum sunt volunt præstare, simplicitati sacerdotum illudentes, contra. cap. cum ex iniuncto, de Hæret.

Prodit ex nimia licentia data vnicuique , vel ex,vsurpatione non reprehensa religionis libera, idololatix impietas prius apud Ethnicos : qui ex nimio amore eorum quos amabant , vel metu eorum quos sibi nocere posse arbitrabatur,coeperunt eosdem venerari. Dehinc coeperunt erroribus addi errores ; & nullo prohibente sub religionis & diuini cultus nomine , ferè singuli pro arbitrio & prout sibi expedire videbatur , Deos & religionem confinverunt. Et dehinc addicti propriis sententiis, coeperunt turbare Rempublicam : donec Senatus aliquando,reformandarum religionum causa,potestatem quibusdam concessit : vt est apud Liuium, lib.30. & videnda quæ diximus lib.33. Syntagmatis inris c. 7. Statuitque Senatus , ne noui Dei,nouaue religio inconsulto Senatu admitteretur , iuxta legem 12. Tabularum in qua sic legebatur. *Separatim nemo habessit Deos nève nouos , siue aduenas nisi publicè ascetos priuatim colanto.* Quæ ideò refert Cicero statuta,ne confusio in religione fieret. Quemadmodù eadem ratione hodiè non licet Sãctorum reliquias venerari , nisi eorum quos Ecclesiam in numerum Sãctorum redegisse , autoritate summi Pontificis, constabit:c.1.& 2.de Religios. & venera. Sanct. lib. 3.tit.45.Hæc autem ita seruari curabit Episcopus,& ne sine dote conueniente,vt dicemus,ædificiũ fiat.

10 Profubuit aliquando Deus Dauidi, ædificari sibi templum : Paralipom. c. 22. & vers. 8. *Et factus est sermo domini ad eum , Multum sanguinem effudisti, & plurima bella bellaisti , non poteris adificare domum nomini meo tanto effuso sanguine coram me : filius qui nascetur tibi , erit vir quietissimus & ipse adificabit domum*

domum nomini meo, &c. Fuit autem Dauid præfigurator Noui testamenti, e. quod autè, 32. qu. 1. vt certè homicidæ nunc prohiberi videantur ab hac fundatione, vt notat Glof. ad c. 1. ad verba, *prohibitus est*, de Consecrat. distinct. 1.

Aliquando etiam personæ considerabuntur in erectione beneficiorum eorum quorum interesse potest non ædificari nouam Ecclesiam, veluti si Episcopatus nouus in territorio alicuius Episcopi erigatur, eius consensus & plebis adhibetur, in c. si multis, & ibi Glof. 16. qu. 1. & Glof. si an c. nulli, 99. distinctio. in diuisione parochiæ debere requiri consensum parochiani presbyteri, inuito tamen eo, si noluerit consentire, posse diuisionem fieri per summum Pontificem: cap. 1. de Ecclesiis ædificand. Verùm si sine præiudicio antiquæ Ecclesiæ, & redditibus, et & nouæ sufficientibus, fiat diuisio, non poterit eius Ecclesiæ præpositus legitimè repugnare Episcopo diuidenti vel nouam construenti, quare Episcopi sententia in hoc executioni demandatur, non obstante appellatione quacunque: & ita resoluit Panorm. ad dic. cap. ad audientiam, num. 16. & conciliat Glossas contrarias alioquin. Nam Glof. c. ad audientiam, ait, non posse Episcopum etiam ex causa diuidere parochiam: contrarium autem, vt possit, tenet Glossa apertè in c. nulli, 99. distinct. Glossa dehinc ad c. 1. 10. distinct. ait existente necessitate & ista causa, Episcopum posse cogere rectorem Ecclesiæ & plebem ad contributionem nouæ Ecclesiæ ædificandæ, tanquam delegatum à sede Apostolica. Sic etiam statutum Concilio Tridentino sessione 21. c. 4. de Reformat. facit in arg. cap. 1.

de Reb.Eccle.non alien. & c.sicut vnire, de Excess. pralat. glos. in c.constitutus, de Religios. domib. Si verò diuisionem vellet facere beneficij vel Ecclesie Episcopus sine causa, non cogeretur prior Ecclesia vel eius præpositus, consentire: id ipsum dixit Glossa in Papa volente diuidere Episcopatus: nec debet aliis iugum imponere, quod Episcopus impositum subire recusaret. cap. si scit se, 2. quæst. 6. Possunt & alio modo meo iudicio conciliari Glossæ in hac repugnantes: vt si in parochia aliena nouum beneficium creetur, nullis bonis à priore acceptis pro fundatione secunda, possit creari ab Episcopo ex iusta causa, inuita priore Ecclesia, nouum beneficium: quòd si quid à bonis prioris accipiatur, adhibendus sit eius consensus. Licet enim vno fieri possit Ecclesiarum titularibus & possessoribus non vocatis: tamen (vt dicunt) dimembratio, seu bonorum Ecclesiasticorum alienatio, fieri nequit illis non vocatis sine tractatu, causæ inquisitione, aut sine solennitatibus in distractione rerum Ecclesie requisitis, in c. sine exceptione, 12. quæst. 2. c. dudum, de Reb. Eccle. non alien. in Sex. & sic Rota decidit Decis. 229. incipit. *Quod in dimembratione*, in Nouis, Ruslámque cõcluditur in Decis. 347. incip. *si Abbas*, in Nouis, quòd nec Abbas cum capitulo potest dimembrare (sic loquitur) prioratum, & ibi constituere, beneficium custodiæ vel Sacrificiæ cum fructibus, nisi vocato priore: cùm non sit nudandum vnum altare, ad aliud cooperiendũ. c. cùm causam, de Præben. statutum & in c. 74. bonæ rei, 12. quæst. 2. ex Concilio Tolet. 9. c. 5. vt si quis Episcoporum in parochia sua seu diocesi monasterium construere volue

voluerit, & hoc ex rebus Ecclesiæ cui præest ditare decreuerit, non amplius ei quàm quinquagesimam partem dare possit, ne graue damnum adferat suæ Eccle. Ad Ecclesiam verò, quæ monasticis non informatur regulis, aut quam pro suis magnificare voluerit sepulturis, non possit amplius quàm centesimam partem Ecclesiæ suæ cui præest, conferre: relicto tamen arbitrio Episcopo, num monasterium vel Ecclesiam aliam voluerit dotare: & vt ibi Glos. scribit, hoc Episcopus potest facere sine consensu capituli sui, in illa quinquagesima vel centesima, quod & dixit c. pastoralis, 9. de His quæ fiunt à prælat. sine consensu capit. non obstâte iuramento præbito in adeptione possessionis Episcopatus de non alienandis rebus Ecclesiæ suæ. c. tua, de Eccles. ædific. cum lex ei hoc permittat. Cæterùm alterius Ecclesiæ parochialis fructus, alteri dare monasterio vel Ecclesiæ, vel de nouo illi in fauorem alterius imponere pensionem etiã consensu patroni, non licet sine consensu capituli sui, vel summi Pontificis, d. c. pastoralis, de His quæ fiunt à prælatis sine consensu capituli. cap. Pastoralis. 7. de Donatio. fuit & deinceps permittit Episcopo donatio quinquagesimæ, & centesimæ tantum, si modò id sine graui detrimento suæ Ecclesiæ faciat, & si semel, non amplius: alioquin factum reuocaretur, si præscriptum non obuciatur. c. Apostolicæ. 9. de Donation.

Addamus quæ tradit Panorm. consil. 89. incip. *Ex ibemate*, lib. 2. consil. nu. 1. non posse sine auctoritate diocesanæ ædificari Ecclesiam in loco non exempto, & Abbatem esse diocesanum in Ecclesiam sibi subiecta: ratione cuius possit permittere cum

ea aliam quoque ædificari, vel ædificatã sine licentia, ratam habere. Notat & fingulare eodem consil. nu. 2. non obesse Ecclesiæ fundatæ, quòd Episcopi consensus non fuerit petitus, nec idèd minus agi posse per Ecclesiam ad dotem consequendam confirmante & approbante ædificationem Episcopo. Eò quòd (inquit) Episcopi consensus in fauorem Ecclesiæ consideretur, ne quis ineipiat ædificare, & cceptum opus imperfectum relinquat; quod autem fauore alicuius inductum est, non debet in odium conuerti, l. quod fauore, de Legib. P. c. quod in gratiam, de Regul. iur. in Sext. Ratificatio illud facit, & argumento erit quod statuitur in simili, c. si qua de rebus, 12. qu. 2. vbi si alienatio facta fuerit de rebus Ecclesiæ à capitulo sede vacante, sine consensu superioris, relinquatur arbitrio futuri Episcopi, an velit ratam habere alienationem; quia forsitan vtilius est Ecclesiæ habere pretiũ quàm rem. Et sic quamuis alienatio sit nulla ratione solemnitatis omisã, c. sine exceptione, 12. qu. 2. tamen non debet retorqueri prohibitio in fauorem Ecclesiæ introducta, in eiùdem præiudicium, si ea alienatio ei videatur vtilis: Gloss. in c. 1. ne sede vacan. Id ipsum sumatur, ex sententiã in causã minoris lata; quæ, si fuerit contra minorem indefensum prolata, inutilis dicitur omnino iure: quòd si pro minore feratur, quamuis indefenso, vtilis. l. non eò minus, C. de Procurator. Subinde, quamuis ædificatio Ecclesiæ temeraria sit sine autoritate Episcopi facta; tamen non erit improbanda in utilitatem eius qui temerè fecit: cum prohibitio facta sit in odium non fauorem temerè ædificantium. §. si quis autem, cum sequentibus de Ecclesiã

Ecclēsiasticū, quare odium in fauorem conuertī eorundem nō debet, ca. si necesse, de Donatio. inter vir. & vxor. c. 2. de Translat. Episcop. l. Papinianus, 20. de Minorib. vīgintiquin. annis. Sicut nec contractus dolo mitus, validus est, l. & eleganter, de Dol. P. attamen qui dolum commisit, inuito eo cui dolum fecit, non potest ex capite doli per se commissi, contractum infirmare: l. transactioe finita, C. de Transact. sic in alius, l. 2. ad Senatusc. Velleia.

De loco nouæ fundationi commodo.

CAP. XIII:

- 1 *Orandi locus, nec apud Ethnicos aut Christianos semper fuit certus: & qui primi aras, templa & simulachra statuerunt.*
- 2 *Certus locus & Iudais & aliis cultus diuini causa determinatus aliquando.*
- 3 *Ecclesis adificandis congruus locus eligi debet.*
- 4 *De congruis locus in erigendis Episcopatibus & Archiepiscopatibus, ratione dignitatis.*
- 5 *Et de congruo loco ratione salubritatis vel securitatis.*
- 6 *Item ex arbitrio Episcopi eligi potest locus.*
- 7 *Quomodo Episcopus designet atrium Ecclesie adificande.*
- 8 *An dominus locum teneatur vendere ad Ecclesiam adificandam.*

Ecundū qualitātē vel dignitatem beneficiorum, locus conueniens eligi debet: aliquādo & inter Ethnicos, & veri Dei cultores, certus nō fuit orādī vel colēdi Deū.

Et

Et Herod. in 2. scribit, Ægyptios primos diis feci
 idolis, aras, simulachra & delubra statuisse, Apud
 Græcos Cecropem primum omnium Iouem ap-
 pellasse; simulachra & constituisse tradit Isidorus.
 Persæ neque statuas, nec aras, neque templa con-
 stituere, consuetudinem habuerunt: quinamò hoc
 facientibus infamæ tribuêre, quòd non, quemad-
 modum Græci, sentirent Deos ex hominibus fuisse
 ortos, sed in editissimis quibusq; conscensis monti-
 bus Ioui hostias immolabant, omnem gyrum cæli
 Iouem appellantes, vt scribit Herod. in 1. In India,
 vt scribit Ctesias de rebus Persicis, est locus sacer
 qui est in tractu inhabitabili regionis, quem sub no-
 mine Solis & Lunæ venerabatur. De Germanis lib.
 de Monb. German. Cornelius Tacitus refert, eos
 templa non habuisse, neque cohibere parietibus
 Deos, neque in vllam humani oris speciem assi-
 milare, ex magnitudine cœlestium arbitratos fuisse,
 sed lucos ac nemora consecrassè: deorumque no-
 minibus appellasse, secreta illa. Zeno Stoicus & Pla-
 to dixerunt, templa facere non oportere, quòd ni-
 hil quod esset compositum esset diis dignum, vt re-
 fert Clemens Alexandrin. libro 5. Stromaton. Fue-
 runt in illis regionum diuersi mores quibus postea
 & templa, & luci pro locis, vbi cultum diuinum ex-
 hiberent, erant. Et apud Ciceronem in legibus sic
 leges scriptæ antiquæ *Constructa à patribus delubra
 habent: lucos in agris habent, & larum sedes.* Fue-
 runt tandem in tot locis à gentibus templa appo-
 sita, vbi numen aliquod sibi adorandum constituif-
 sent, vt neque castra essent sine templo, quòd in
 principis castrorum, aut iuxta tabernaculum ducis,

milites construebant: nempe ædiculam, intra quam signa & Aquilam venerentur, vt refert Alexand. ab Alexandro lib. 1. Genial. dierum. c. 11. Fuerunt & diuerfa nomina locis dicatis numini imposita, secundum diuerfa (si credamus Cornel. Frontoni de differentis vocabulorum) ait enim quòd fanum sit locus Fauno consecratus. Templum in loco augurato. Sacellum paruulum ædificium Dus consecratum. Delubium, in quo homines piacula sua deluunt. Lucus, locus fulmine ictus & arboribus tectus. A quo tamen Frontone dissentiunt in aliquibus alijs veluti in fano, quod à fando, dicunt, quòd fando consecraretur, & in delubro, vt testis Macrobius lib. 3. Saturn. cap. 4.

Qui verum Deum cognouerunt, vbique ipsum² adorabant, quem sciebant vbique auditurū & presentem, certa tamen loca vel aptiora orationi elegerunt, vel semota ab omni perturbatione: cœperunt & postea habere tabernaculum in castris, vt liquet ex Exodo, postea & ædificatum templum, in quo certus cultus diuinus esset. Denegatum aliquando templum Samaritanis, qui multum diuque disputarunt cum Iudæis, in quo loco esset adorandum. Legitur apud Eliam Leuitam in historica Cabala Iudeorum, Cutheos seu Samaritanos, qui relictī erant in terra Israel à tempore Scenaserib, existentibus principibus eorum Sanballat & alijs, impetrasse ab Alexandro magno, vt liceret sibi quoque templum ædificare: quod fecerunt in monte Gazirim quod templum Cutheorū hæreticorū, stetit circiter per annos duccētos, donec euertit illud Ioānes filius Simeonis, filij Hasmonei cognominati Hircanij. Iusserat

Iusserat autem Dominus per Moſem populo, Deuterom.ca.12. verſ. 13. *Cauo ne offeras holocauſta tua in omni loco quem videris, ſed in eo quem elegerit Dominus: in una tribuum tuarum offeres, & facies quæcumque præcipio tibi.* Hinc illa quæſtio Domino Ieſu Chriſto propoſita, Dni Ioannis cap. 4. verſic. 20. *Patres noſtri adorauerunt in monte hoc* (nèpe in Samaria) *& vos dicitis quia Hieroſolymis eſt locus ubi adoraro oportet.* Et reſpondit ei Ieſus. *Mulier crede mihi, Quis venit hora, quando neque in monte hoc, neque in Hieroſolymis adorabitur Pater; vos adoratis quod nescitis, nos adoramus quod ſcimus, quia ſalus ex Iudæis eſt, Sed venit hora, & nunc eſt, quando veri adoratores adorabunt Patrem in ſpiritu & veritate, &c.*

- 3 Post aduentum itaque Chriſti, templa ſeu Eccleſiæ ædificata, vt diximus in origine beneficiorum: ſed non niſi cum electione cauſæ & loci conuenientis: quamuis enim in omni loco quis poſſet priuatum rectè Deum venerari, & colere, quemadmodum & Chriſtus formã dedit cum in montem oraturus ſæpe aſcendebat: D. Matthæi ca. 13. & D. Petrus in ſuperiorem partem hoſpitiij, Actor. 20. tamen publicè preces fieri debent in locis publicis, & in quibus multitudo populi conueniat ſupplicatura, idè ei rei debent eſſe loca accommodata: ſic D. Clemens epiſtola 2. ad Iacobum fratrem Domini, *Eccleſias inquit, per congrua & vtilia facite loca, quas diuinis precibus ſacrare oportet* Refertur à Gratia. in cap. 28. Eccleſias, 16. quæſt. 7.

- 4 Episcopatum & Archiepiscopatum congrua loca deſcribuntur in c. 3. Epifcopi, 80. diſtinct. ex ca. 2. epiſtolæ 3. Sinaclæti, *Epifcopi in caſtellis, aut modicis ciuitati*

ciuitatibus, non debent constitui: sed presbyteri per castella & modicæ ciuitates atque villas, debent ab Episcopis ordinari singuli per singulos titulos suos. Adde-
 taque ratio, cur non nisi in maioribus ciuitatibus
 debeat poni Episcopatus: Ne nomen Episcopi
 alibi vilescat, videlicet ratione opinionis vulgi,
 quod potius exteriora quærit & cõsiderat. Idipsum
 scripsit Leo I. epistola 85. cap.2. relatus in cap.1. de
 Priuil. Quare Ioannes 22. in c. Saluator, de Præben.
 in Extrauag. communibus diuisit dioccesim Tholo-
 sanam in quatuor alias, & quatuor oppida Montis-
 albani, sancti Papuli, de Riues, de Lumberis, crexit
 in ciuitates, & posuit postea Episcopatus: erecto
 Episcopatu Tholosano in Archiepiscopatum. Sta-
 tuit & Clemens I. Papa epistola 1. ad Iacobum fra-
 trem Domini, in matricibus & præcipuis regionis
 cuiusque ciuitatibus, ponendos Archiepiscopos:
 & in regijs populorum ciuitatibus, Patriarchas, aut
 Primates: quod transcriptum in c. illis, & ca. vrbes,
 80. dist. c. 2. 99. dist. Non debet etiam constitui Epi-
 scopi in dioccesibus quæ nullû antea habuerint, illa
 autem diocesis quæ aliquando habuit, proprium
 habere debet, c. 50. felix, 16. q. 1. nisi in tantum Chri-
 stianorum multitudo excreuerit, vt alio indigeat:
 eo obseruato ne vilescat dignitas Episcopalis, c. 53.
 præcipimus, 14. quæst. 1. quo casu auctoritate solus
 sum. Pontificis, non aliorum Episcoporum nouus
 Episcopatus ponitur. c. 34. mutationes, 7. q. 1. Notat
 Gl. ad c. præcipimus, 11. q. 1. Ita non erit diuidenda
 vna prouincia in duas, ne inueniatur in vna eadem-
 que prouincia duo Metropolitanæ Episcopi. ca. vni.
 101. dist. c. 1. 10. dist. nisi (vt dictum est) incrementum
 populi

populi id exigeret. Sic in vna terminatione seu sub
 usdem limitibus, non debent esse plures Eccle-
 siæ parochiales, sed vna tantum cum suis capellis.
 Et si quæstio fuerit de terminatione duarum ma-
 tricum, plebes vtrarumque discernant: & si non
 conuenerint, his Dei iudicio discernatur: c. 54. plures
 baptismales, 16. quæst. 1. cap. 3. vno, 10. quæst. 3. quia
 nec vnus præponi duabus Ecclesiis debet, sed sin-
 guli singulis: facit c. in apibus, 7. quæst. 1.

- 5 Congrua iursum loca Ecclesiis dicentur, iuxta
 Glos. ad can. Ecclesias, 16. quæst. 7. quæ non sunt in-
 firmitatibus obnoxia, nam & propter aerem pesti-
 lentem, vel habitus terræ infectos permittitur Ec-
 clesiam relinquere & in aliam transire: cap. 6. quo-
 rundam, 74. distinct. item congrua quæ persecuto-
 ribus non infestentur, si difficilia non sint aditu, si
 malorum societate non grauantur. Etenim ea si ac-
 cidant possunt iam constitutas Ecclesias aliud trans-
 ferre: c. 36. tribus, de Consecrat. distinct. 1. permisit
 & Ecclesiam dimittere canon, ei qui habitat, cum
 populo qui ei mortem minatur: in c. nisi cum pudem,
 de Renun. Et proinde in medio populi homicidæ,
 non bene dicetur congruus locus ædificationi.
 Quinimò hæc fuit causa cur Geladius ademit Pon-
 tificatum & Pontifices proprios Scillacenis: quod
 duos sibi datos Episcopos necassent, cap. 25. ita nos,
 25. quæst. 2. Debet & esse locus foundationis liber
 ab omni seruitute & onere, vt ait Panormit. ad c. 1.
 de Censib. quod & ibi probat textus.

- 6 In summa vbiunque videbitur Episcopo com-
 mode ædificari posse Ecclesiã, ibi congruum dice-
 mus locum. Curauit & Constantinus magnus lib
 fiet

fieri Ecclesiam portatilem, quae ubicunque locorum esset, & maximè in bello circumferri posset: ne in solitudine etiam agens ubi opus esset, Deum colere, & diuina Sacramenta participare deberet, ædibus sacris careret: ad quam veluti ad tabernaculum semper præstò fuere sacerdotes & diaconi sine intermissione ministeria diuina, iuxta statas Ecclesiae ceremonias, obeuntes, vt scribit Niceph. Calixti, lib. 7. Histor. Ecclesiast. cap. 46. Sozomenus lib. 1. Historiæ Tripartit. c. 9.

Designatio loci Ecclesiae ædificandæ, ab Episcopo fit quoque. Statuitq; Iustinian. in §. si quis autem voluerit, c. 7. de Ecclesiast. titul. Nouell. 131. ne prius quis ædificare vel ædificium incipere posset Ecclesiae, quam Episcopus loci ibi crucem fixerit, & orationem ibidem fecerit, & atrium designauerit, quod & statutum in §. vt nullus ædificet oratorij domos, &c. Nouella 67. & ca. nemo, de Consecrat. distinct. 1. Nihil prohibet etiam, præsentem Episcopo fundare volentem quantitatem & formam loci describere, sicut narrat Niceph. Calix. libr. 7. Histor. Eccles. cap. 34. Constantinum post baptismum suum sanatum à lepra, manibus suis ligone accepto in palatio suo, quod Lateranense dicitur, primùm terram fodisse, & Ecclesiae formam in nomine Domini nostri Iesu Christi Saluatoris, describere cõpisse. Designatio ædificationis, non tam iuxta artem architecti, quantum ex spiritali significatione fit. Siquidem iusserunt Apostoli Christianis fundere preces suas Oriëntem versus, vt paradisum vnde cecideramus, respicientes, suppliciter à Deo petamus, & à Domino nostro, vt in antiquam nos patriam &

locum unde cecidimus restituere velit. Fuit autem paradus in Oriente. Rursusque scribitur, *Adurabitur vbi steterunt pedes eius*; Zacharias autem ait, *in Oriente pedes Domini stabunt in montem Olivarum è regione in Hierusalem*, ut tradit Athanasius libr. de diuer. quæst. q. 14. eandem rationem adfert Ioannes Damascenus cur ad Orientem orandum sit. Idipsum & scribit Clemens Alexan. lib. 7. Stromat. Dehinc, *Quod Deus visitavit nos oriens ex alto* Lucæ i. c. vers. 78. sic vocavit Christum Zacharias, cap. 3. vers. 8. *Ecce enim ego ad locum setuum meum in orientem*. Malachia cap. 4. Vers. 2. *Et orientur vobis impetibus nomen meum, sol iustitie, & sanctas in pennis eius*, &c. Atque in libro Sapientia, ca. 16. vers. 27. dum loquitur de mannae miraculo, quod non poterat exterminari igne, & tamè exiguo radio solis calefactum tabescebat. Ut notum (inquit) omnibus eliet, quoniam oportet præuenire solem ad benedictionem tuam, & ad orientem lucis te adorare. Christus verus Sol iustitiæ, *Qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*, D. Ioannis cap. 1. Sicque & orationes fiebant ad Orientem. Qui & mos adorandi quodam lumine naturali cõmunis fuit etiam gentibus: præcabantur enim numen ad Orientem conuersi recto vultu, manibus passis, seu expansis, & in cælum sublatis & protensis, cuius ritus extant argumenta apud Ovidium 4. Fastorum.

Hac dea placanda est, hac tu conuersus ad ortus

Dic quater.

Et apud Virgilium lib. 4. Æneidos.

Surgit, & aethery spectans orientis a solis

Lumina, ritè cauis undam de fismine palmis

Sustulit

Sustulit, ac tales efficit aetheris vapores.

Sic etiam meminit Tertullian. in Apologetico, Sed & per seque vestram, inquit, affectione aliquando & coelestia adorandi ad Solis ortum labia vibratis. Et qui sacrificia offerebant ortum respiciebant, ut indicat Virgilius lib. 12. Æneid.

Luce fugant, in conuersi lumina solem

Dant frugibus manibus salsa, &c

OI

Sic etiam Vitruuius lib. 4. de Architectu. cap. 5. dum de ratione ædificandi ædes sacras agit, sic scribit. *Ædes autem sacra Deorum immortalium ad regiones, quas spectare debent, sic erunt constituenda, ut si nulla ratio impedierit, liberique fuerit potestas, aëris signum quod erit in cella collocatum, spectet ad vespertinam cæli regionem: ut qui ad erant ad aram immolantes, aut sacrificia facientes, spectent ad partem cæli Orientem, & simulacrum quod erit in æde, & ita uia sapientes conuertuntur ad eam & Orientem cæli.* De more ædificandi etiam Plutarc. in Numa. consentit & Clemens Alexand. lib. 8. Stromat. *Quæ erant* (inquit) *ex exemplis antecessoribus respiciebant ad Occidentem, ut qui stant uultu conuerso ad imagines doceantur uerti ad Orientem.* Clemens Romanus rursus lib. 2. Constitution. Apostolorum, c. 61. Episcopum admonet, *Cui et ut Ecclesia sit longa domus ad Orientem conuersa, ex utraque parte pastophoria habens: ad orientem que nauis habeat similitudinem, in cuius medio sit Episcopi sedes, ad cuius utrumque latus considere presbyteri, & diaconi assistant succincti & expediti, &c. & pauld post, omnes simul assurgentes & ad orientem conuersi, post catechumenorum & poenitentium exitum, supplicent Deo cælum cæli tenenti, idque ad*

Orientem : in memoriam veteris possessionis paradisi , ad orientem positi , unde primus homo contempto mandato, consilio serpentis obtemperans, expulsus fuit, &c. & lib. 7, earundem constitutionum cap. 44. dum de benedictione vnguenti agitur mystici; Oret autem versu. Orientem, nam id scriptum est in 2. Paralipomenon, &c. videlicet 2. Para. c. 5. vers. 12.

- 8 Potest ad locum Ecclesiæ pertinere questio, num qui cogatur, locum congruum ædificio vendere, de qua Paulus de Citadinis in tractat. Juris patron. in 3. parte & causa 2. acquirendi. nu. 87. vbi resoluit cogendum pretio iusto dato, favore religionis & ex causa publica. Sicuti de itinere ad sepulchrum dicitur, in l. si quis sepulchrum, de Relig. & sumpt. fune. P. & argumento libertatis ratione cuius seruū communem vèdere cogitur dominus. l. i. de Commun. seruo. manu. C. l. vni, §. illud, de Latina libert. tolle. C. addit & alia, que apud ipsum videto. Quibus addo, quòd maxima ratio est, quæ pro religionē facit, l. sunt personæ, de Relig. & sumpt. fun. P. & quòd causa animarum fauorabilior corporali, l. sancimus, C. de Sacrosan. Eccl. & quòd ob causam publicam cogitur priuatus res suas etiam modico accepto pretio dare, l. item si verberatum, §. 2. de Rei vindic. P. vel nullo, l. Lucius, de Euictho. P. cogitur & seruum vendere dominus, in l. 2. ce His qui sunt sui vel alieni iur. P.

De dote quæ foundationi nouarum Ecclesiarum accedere debet. CAP. XV.

1 *Fundatio de quibus dicitur in beneficiis erectis.*

2 *Patro*

- 2 Patronus fundans, ad dotationem ipso facto, videtur se obligare.
- 3 An autem Episcopus consecrans indotatam, teneatur dotare Ecclesiam.
- 4 Dos Ecclesia in quibus rebus constitui potest. & 6.
- 5 Oblationes & alia qua aliunde personis beneficij dantur, non constituunt beneficium.
6. 7 De Episcopatum dote.
- 8 De distributionum diuersa qualitate in prebendis,

Vndatio Ecclesie seu beneficij, potest ¹ poni vel ratione fundi in quo edificatur: vel ratione fundi qui pro redditibus colligendis constituitur: vel pro alijs proventibus assignatis. Sic legimus Dauidem emisse aream Areunæ labusæi, ad edificandum altare domino, 2. Regum c. 24. vers. 21. Et in Concilio Vuormacensi, cap. 50. & in cap. 1. de Censib. lib. 3. tit. 39. statutum, vt vnique Ecclesie vnus mansus integer, absque vilo seruitio tribuatur. Et presbyteri in eis constituti, non de decimis, neque de oblationibus fidelium, non de domibus neque de arcis vel de hortis iuxta Ecclesiam positis, neque de predicto manso aliquod seruitium faciant, præter Ecclesiasticum, verùm hæc dos non semper sufficiens esset oneribus ferendis ab Ecclesia: & proinde iudicium Episcopi adhibendum, vt sufficientem dotem constituat, vel definiti curet, antequam permittat edificari, vel dedicari quæ sufficiant ad luminaria, ad sacrum ministerium, ad custodiam incorruptionis Ecclesie, ad seruientium alimenta, eaque de re instrumentum donationis confici, & deinde

non aliter quemquam. c.2. Vt nullus fabri. orator. domos, &c. Nou. 67. cap. nemo, de Consecr. distin. 2. can. 1. placuit vt quoties, 1. quæst. 2. in Concilio Bracharen. 2. c. 5. & Vnormacen. c. 3. ne tanquam domus priuata consecratur aliter Ecclesia. ca. 2. de Supple. neglig. pralat.

2 Qui aggreditur ædificare Ecclesiam, ipso facto videtur se obligare ad eam dotandam: non aliter quam pater generans filiam, ei dotem debet: ca. pia mentis, 16. quæst. 7. notat Glos. ad can. nemo, de Consecrat. distin. 1. Glos. ad c. cum licet, de Consecrat. Eccles. vel alta. Panorm. consi. 89. incip. *ex thēmate*, lib. 2. consil. Officium paternum est dotare filias, l. qui liberos, de Rit. nupt. P. l. fin. de Dot. promisc. videtur autem is pater qui dat esse, vel nutium fundationi, vnde & patronus dicitur. Pater creationis mundi Deus; adoptionis & regenerationis Christus, institutionis & formationis, mentis præceptor & institutor; formationis & artificij, artifex: productionis rerum Oceanus; ætatis prerogatiua senex; conseruationis, patronus, aduocatus, defensor; *πατήρ* Græcis, quasi, *πατὴρ αἰς τὴν πόλιν*, hoc est, ex se genitos seruans. Dos pro oneribus matrimonij datur, l. dotis fructus, de Iu. dot. in P. l. pro oneribus, C. eo. tit. c. salubriter, de Donat. inter vir. & vxo. Beneficio fructus percipiendi adsignantur beneficiato, vt seipsum nutiat, & onera beneficij ferre possit, c. de monachis, de præb. ca. 2. de Supplend. neglig. prælat. Qui fecit Ecclesiam fundari aut consecrari, tenetur eam dotare, ca. cum sicut ex relatione, 8. de Consecrat. Eccles. vel alta.

3 Vbi & Glos. notat ad verbum, *consecranda*, et

Baziano, quòd si Episcopus omittat exigere cautionem, vel si sine dote consecret, ipsemet teneatur Ecclesiam dotare, sicuti tenetur ei providere quem ordinaverit sine titulo: c. 1. cap. Episcopus, c. cum secundum Apostolum, de Præbend. Quod tamen Bernardus glossator verum credit, dummodò Episcopus possit eam dotare sine læsione suæ Ecclesiæ: aliter non, nisi Episcopus haberet proprium. Quia delictum Episcopi non debet nocere Ecclesiæ cui præponitur, cap. 3 si Episcopum, 16. quæst. 7. Glossa etiam ad cap. nemo, de Consecratio. distinct. 1. consentit Bernardo, sed tamen ita demum cogendum Episcopum fundare suis sumptibus Ecclesiam novam per illum sine dotatione congrua dedicatam; si prius discussæ fuerint facultates fundatorum, & fuerint inventæ non sufficientes: quo casu in subsidium dandam esse in ipsum Episcopum actionem, argum. l. 3. §. 1. si mensor falsum mod. dix. l. fin. §. fin. de Eo per quem factum facit, & c. P. Nam si fundator possit dotare, cogetur: cap. præ mentis, 16. qu. 7. & si mortuus fuerit, potest hæres eius ad ipsum compelli, §. si autem, & §. si quis ædificationem, de Ecclesiæ. tit. vbi & cogitur qui cœpit ædificare Ecclesiam, eam perficere intra quinquennium; & si sit Prochotrophium, vel Xenodochium, intra annum. Leo Imperator Nouella 14. de His qui monasteriũ imperfectum relinquunt, statuit, vt si quis ædificauerit monasterium, nec dotem sufficiẽtem dederit, & moriatur ab intestato relicto liberis, si tres sint liberi, monasterium seu Ecclesia quadrantem bonorum eius habeat: si ultra ternarum numerum solibus multitudo relicta procedat, inter succedentes

liberos connumeretur monasteriū, & accipiat, deducto ære alieno, quantū quisque acceperit. Quòd si defunctus mortuus fuerit sine liberis, relictis parentibus, diuidatur substantia inter parentes proximos, qui vnā partem, & monasteriū, qui aliā partem dimidiam accipiant: si parentes non superint, nec filij, sed tantum agnati; res bonorum perueniat ad monasterium, triens ad cognatos pertineat: si vero fundator testatus sit, & nihil reliquerit monasterio, ut antistes loci sufficientem monasterio partem accipiat, reliquis iuxta testamentum valituris. Ulpianus quoque in l. in princip. & §. item si sine causa, de Pollicita. libr. 50. P. tit. 12. vult promittentem se facturum opus Republicæ, etiam sine causa, obligari si cœperit facere, & cœpisse intelligendum esse, si fundamenta iecit, vel locum purgauerit, si locus illi petenti destinatus fuerit, si apparatus siue impensam in publico posuerit. Et Paul. in l. æstimationem honoris, 16. §. 1. de Murrer. & honor. libr. 50. P. tit. 4. Qui pro honore pecuniam promisit, si soluere eam cœpit, totā præstare, operis inchoati exemplo, cogendus est. Modestinus rursus in lex pollicitatione, 9. & l. si quis ob honorem, 11. de Pollicit. docet, & ipsum promittentem & heredem eius ex pollicitatione operis, ad complementum teneri. Dos Ecclesiæ & pro modo facultatum patroni & dignitate præfecti seu qualitatis Ecclesiæ erectæ constitui debet argumento constituendæ dotis à patre filiæ & genero, l. cum post, 69. §. gener à socero, & §. nuptis, & l. quæro quantæ pecuniæ, 60. de iure dotium, P. Obseruabimus ipsam in fundatione Ecclesiæ nouæ, quæ dotanda est ex redditibus alterius, nempe

nempe vt oporteat redditus pro vtriusque dote sufficere, vt in c. ad audientiam, 3. de Eccles. ædificand. c. Saluator, de Præbend. in Extrauag. communib. c. vacante, eod. tit. apud Gregor. aliter non permitteretur diuisio, ca. quicumque, c. Ecclesie, 16. quæst. 1. cum grauamine alterius Ecclesie, cap. bonæ rei, 12. quæst. 1. Hic exigimus vt fundator de suis bonis & legitime quæsitis fundet: nam illud certum est, quia etsi monasteria aut Xenodochia vel quid aliud de pecunia quæ pro sacris ordinibus datur, construuntur, mercedi non proficit, c. non est putanda elemosyna, 27. 1. qu. 1. ex Epistolano. Leonis lib. 7. Epistol. vbi additur quòd quidquid in Dei sacrificio ex scelere offertur, Dei non placat iracundiam, sed irritat. vt in Prouerbio. cap. 22. scriptum. *Hostia impiorum abominabiles, quæ offeruntur ex scelere.* Quæsitæ ex vsuris eandem habent causam, & maiorem prohibitionem: quòd fiant largitiones de alienis quæ restitui debent: cap. 1. & 2. de Vsur. lib. 5. tit. 19. c. debitores, de Iureur. & ita in c. cum tu manifestos vsutarios, eod. tit. de Vsuris. Statutum restituendas vsuras acceptas ab his à quibus acceptæ, & si mortui sunt, eorum hæredibus, & si nulli sunt, pauperibus. Dicitur est Prouerb. 3. *Honora dominum de tuis iustus laboribus,* & rursus Ecclesiastici 44. *Qui offert sacrificium de substantia pauperum, quasi dicitur ac filium in conspectu Patris,* & c. immolantis, 14. quæst. 5. Id ipsum in aliis ex rapina, tyrannide & impiis artibus quæsitis dicendum, ex quorum elemosynis seu fundatione quis non meretur nomen patroni, vt scribit Paulus de Citadinis in tractatu de Iure patron. 3. parte in causa lacquirendi, nu. 56.

& sequentibus, vsque ad 65. Si tamen de malè quaesitis, in quibus non est locus repetitioni, agatur, dicunt interpretes in remissione peccatorum fundari, & dotari posse Ecclesiam, eleemosynas fieri, vt explicat Gloff. ad dic. ca. 27. non est putanda, 1. quaest. 1. ad verba, *ex l. eius rēta*. Quòd si ex rebus alienis de factò ædificata Ecclesia vel cōsecrata, quia quod semel consecratum est non potest restitui, debet pretium dominis ab Ecclesia reddi. c. comperimus, 14. quaest. 6. semel enim Deo dicatum non debet in vsus profanos conuerti, c. ligna, de Consecrat. dist. 1. c. aurum, 12. quaest. 2. Iuxta stipulantem, §. sacram, de Verbor. oblig. regul. iur. semel Deo dicatum, in Sext. l. æde sacra, de Contrah. emptio. P. Dotus sufficientia consideranda est habita ratione temporis foundationis, quia eo tempore conueniens esse debet dicto c. nemo, de Consecra. distinct. 1. c. placuit, 1. quaest. 2. notatur in c. conquerente, de Episcop. & cler. Quare si tunc sufficiat, & postea, vel ratione cladis superuenientis, vel caritatis annonæ, desinat esse sufficiens, vel fuerit imminuta lapsò facultatibus patrono, erit maximè Episcopus sine onere, arg. l. 2. §. si eo tempore, de admitt. rer. ad ciuit. petiti. lib. 50. P. tit. 8. imputarè que sibi debet Ecclesia si patronum antequam laboretur facultatibus nõ interpellauerit, quemadmodum responsum de Republica, quæ suo tempore officialem suum sibi obnoxium non exegerit, antequam destitueretur facultatibus. l. 1. de Peri. nominator. libr. 11. C. titulo 33. Quanta autem esse debeat dos Ecclesiæ, & eius sufficientia, explicat Glo. ad c. cum sicut, de Consec. Eccles. vel alta. & ibi Panorm. ad cap. vni. §. sanè, de Stat.

Stat.regular.vt si de rectoria, vel Ecclesia parochiali agatur,reditus sufficiant saltē victui duorum, presbyteri inquam & clerici ad minus:quia nō possit presbyter celebrare & diuina officia solus exequi:cap.vt quisque,de Vita & honestate clericor. c. proposuisti, de Fibus presbytero. Expediret tamen, si fieri posset, duobus presbyteris parari necessaria, vt si fortē vnus celebrans in casum aduersam ægritudinis incidere:quo non posset mysteria inchoata perficere, alius vices subiret, iuxta ca. illud, 7. q. 1. Et aliquando placuit,vt dos tribus sufficeret, cap.vt quoque, de Consecrat. distinct.1. vltra etiam debet sufficere dos ad iura & onera Episcopalia soluenda, & ad hospitalitatem conseruandā, vel exercendam, c. de monachis, de Præbend.ca.2. de Supplend. neglig. prælator. ca.1. de Præb.in Sexto. Quòd si de monasterij fundatione agatur, tunc dos sufficere debet ad nutriendos presbyteros diaconos, subdiaconos, cantores & lectores secundum numerum destinatum:§.1. Vt determinat, sit numer. cleric. ca.1. de Institution. Nisi forsan monasteria sint mendicantium, quibus sufficit habitandi congruum locum dare; cum ea tamen prouidentia, vt consideretur populi liberalitas num possint ibi cōmodè ex liberalitate ciuim nutriti. Cùm enim elemosynis contenti esse debeant, non licet illis bona proprietatis iure possidere: sed vel mendicare debent, vel labore proprio viuere c. exiit qui seminat. 3. de ver. significa. in Sex. habenda etiam hic ratio ne numerus monasterio designatus mendicantium possit esse oneri ciuitati: & ne nimia paupertas cogat ad turpia. Poterant nihilominus in causa necessitatis cogi

cogi ciues officio iudicis laici illis elargiri eleemo-
 synas : Gloss. in cap. 1. ad verbum *inferre*, i. distinct.
 cum ad opera misericordiæ omnes teneantur. cap.
 domino sancto, 50. dist. ca. exigunt, quæst. 7. Panor.
 ad c. 1. de Emptio. grandis enim culpa est, si sciente
 te fidelis egeat, qui præsertim egere eiubeat : &
 si omnibus debetur misericordia, iusto amplius, ca.
 non satis, 86. distinct. Leo Imperator in nouella 14.
 de His qui monasterium imperfectum relinquunt,
 tradit monasterium non dici absolutum, & idè
 relinqui imperfectum, nisi saltem ibidem tres con-
 stituantur, iuxta vocem Domini, *Vbi duo vel tres con-
 congregati in meo nomine fuerint, in medio illorum sum,*
 Diui Matthæi ca. 18. vers. 20. Cùm quæstio erit de
 Ecclesia collegiata, ad ipsum respondendum, vt
 saltem pro duobus aut tribus sufficiens dos esse de-
 beat. Duo faciunt congregationem; tres collegium.
 Gloss. in c. 1. de Elect. l. Neratius, de Verbor. signif.
 Quamuis ius collegij possit remanere penes vnum
 omnibus sublatis aliis : cùm ius in vnum resciderit;
 l. sicut, §. fin. Quod cuiusque Vniuers. nomin. P. l.
 filius familias, 114. §. penul. de Legat. 1. sicut fami-
 liam non faciunt vnus aut duo, sed tres, l. detesta-
 tio, 40. §. 1. de Verb. signif. Et Cicero pro Cæcinnâ,
 disputans de interdicto vnde vi, *Facile (inquit) pro-
 batur ius qui Latine sciunt, in vno seruulo familiam non
 valere. Et rursus, Familia constat ex pluribus seruis,
 & vnus homo familia non est* Cardin. ad c. 2. quæst. 14.
 de Rescript, in Clement. & Panorm. ad c. 1. de Elect.
 collegium Ecclesiasticum posse cõstare dicit duo-
 bus, quamquam in collegio seculari tres requiran-
 tur: tamen Glossa ad c. nobis, de Iure patron. ait tres
 facere

facere Ecclesiam Collegiatam, & prioratum conuentualem, idem glos. in Clement. 2. de Præscript. ait. Potest vtraque sustineri sententia per l. vbi numerus, de Testib. ca. pluralis, de Regul. iur. Sed tutius & honestius erit, non fundare collegium vel conuentum, nisi saltem tres sint. Nam facilius per tres expediri negotia communia quàm per duos poterunt. Cùm enim duo tantùm erunt, poterunt ab inuicem dissentire, & pares in sententia, negotia infecta relinquerentur, naturali existente ad dissentiendum facilitate. Si verò tres sint, duorum sententia vnus opinioni præferetur, & secundum eam expediri poterit negotium, l. item si vnus, 17. §. principaliter, de Receptis arbitris. P. Quot capita. tot sententiæ, l. quia poterat. ad Senatusconsultum Trebellianum. c. quia diuersitatem, de Concessio. præbend. Hocquæ vel maximum malum in societatibus & collegiis, aliisque conuentibus hominum, vt potius numerentur quàm ponderentur sententiæ suffragia, & vbi numerus suffragiorum præponderat, ibidem sistatur conclusio: de quo conquestus aliquando Plinius Iunior, lib. 12. Epist. epist. 12. ad Ariam, dum agit de Senatus cuiusdam placito, quod non probat. *Sed hoc (inquit) pluribus visum est, numerantur enim sententia, non ponderantur: nec aliud in publico consilio potes, in quo nihil tam inæquale est quàm æqualitas ipsa. Nam cùm sit impar prudentia, par omnium ius est. &c.*

Rogaret forsitan aliquis ex quibus rebus consistere 4
 dos Ecclesiæ, fundandæ possit; Possemus autè respō-
 dere, & vniuersa bona, patronum in dotem Ecclesiæ
 suæ

suæ dare posse exemplo l. mulier bona, de Iure dot.
 P. l. nulla lege, C. eod. tit. Sed rursus dicimus, eam
 posse constare vel ex pluribus, vel paucioribus: est
 enim beneficij nomen vniuersale: quemadmodum
 notat Panorm. ad ca. significatum, de Præb. cap. cum
 venerabilis, de Exception. Quare dos vel fundatio
 non continet singulares in specie res, sed omnes
 quæ eius iuris censentur, vt dicitur de appellatione
 hæreditatis: l. hæreditas, 50. de Petition. hæred. talis-
 que hæreditas dicitur, licet res vllæ in ea non sint,
 l. l. C. de Euict. l. pecuniæ verbum, 178. §. hæreditas;
 de Verbor. sign. l. pœnales, 32. §. honorariæ, ad Leg.
 Falci. P. l. l. §. incorporales, de Rer. diuis. vt genera-
 liter, & ea quæ in iure vniuersali consistunt reman-
 nente nomine accessionem & decessionem accipiunt,
 vt peculium, l. peculium, 40. de Peculio. Grex, l. si ex
 toto, 8. l. si ex grege, 21. de Legat. 1. & Dos, l. 4. de
 Iure dot. P. Res etiam beneficij & Ecclesiæ, iuxta
 Ecclesiastica appellantur, cap. 2. de Reb. Eccles. non
 alien. c. fin. de Pactis, in Sex. Consistent itaque iuxta
 Ecclesiastica, aut res dotationis eius esse poterunt,
 mobilia immobilia, c. terrulas, & seq. 12. quæst. 2. ca.
 hoc ius, 10. quæst. 2. Fundus qui mansus dicitur, pro
 dote, in cap. 1. de Censib. vbi Glossa existimat man-
 sum dici Italico sermone, idem quod iugerum ter-
 ræ; quantum possint vno die arare boues. Forisan
 Latine loquentibus mansum à mandendo, vt apud
 Nonium Marcellum. Nisi dicamus iuxta priorem
 significationem, mansum quod die exacto substitit
 ab opere aratrum, & in eo iugero remansum sit.
 Poterat & generalius mansum dici immobile præ-
 dium cuiuscunque sit quætitatis, Ecclesiæ ædificanda

proprium aditum. Dehinc possunt dari in dotem iurisdictionis seculares, vt in cap. fin. Ne clerici vel monach. in Sext. item decimæ, primitiæ, vt in parochialibus, c. 1. 13. quæst. 1. titulis, de decimis, & diximus supra in Orig. beneficior. cap. 2. Item oblationes, vota & à fidelibus elargita, c. omnis, de Cõsecr. dist. 1. cap. causa Carpenfis, 8. & cap. cum inter vos, de Verbor. signific.

Illud tamen notandum, in solis oblationibus non posse nouæ Ecclesiæ seu beneficio dotem constitui, aut congruam pensionem seu portionem Vicario perpetuo, vt obseruat Rebus. Tractat. de Congrua pensio, c. 10. & tr. quia incertum est, num futuræ sint oblationes. Idipsum dixit de distributionibus quotidianis, quæ non solent dari nisi assistentibus officio diuino, & fieri possit incertum, num quis interesse possit: & ided illæ non constituuntur pro congrua portione. Rota Decis. 134. in Nouis, incip. *quanti*, &c. & Decis. 706. in Antiquit. Computantur autem in congruam portionem ea, quæ quis potest habere ratione sui beneficij, non quæ aliunde consequi potest: licet accedant beneficio iam constituto. Quemadmodum hæres computat in quartam Falcidiæ, quæ iure hæredis capit, non quæ alio iure, l. in quartam, ad Leg. Falc. Sicq; Anchare. ad Clement. de Decim. tradit, distributiones quotidianas non esse computandas in valore censendo beneficij, sed fructus tantum, qui percipi solent de corpore beneficij: & illi grossi fructus qui veniunt in portatis, noemadmodum etiam in proprijs terminis ait regula Cancellar. 60. & quia distributiones quotidianæ non percipiuntur de corpore

corpore beneficij, sed ratione personalis seruitij, Oldrad. consil. 118. incip. *ex virtute*, Bellamera consil. 34. incip. *suppositio*, in 4. dubio. Rota in d. decif. 134. in Nouis. Rebuffus tractat. nominat. quæst. 9. nu. 39. Neque etiam imputantur in congruam portionem Vicario aliarum fundationes postea factæ in Ecclesia, quod eas non capiat iure Vicariæ. Rota d. decif. 134. in Nouis, & 766. incip. *quæritur*, plenè. si modò alius etiam non Vicarius habere posset: nam tunc eas recipit ratione maioris oneris iniuncti quàm Vicariatus, & ratione remunerationis, idè non imputabuntur in congruam portionem, argu. c. cum in officiis, de Testa. multò minus etiam computabuntur, quæ recipere potest Ecclesiæ præpositus, pensionis causa ob laborem docendi pueros, quod aliunde ea adueniant quàm ex munere Vicariæ, & alteri dari possint.

6 Erunt & sub nomine beneficij seu dotis sufficientis, concludenda iura quæ debentur ex laudabili consuetudine, ratione benedictionis nubentium, & sepulturæ mortuorum, quæ licitè exiguntur sine pacto. c. ad Apostolicam, 42. de Simon. quarta mortuorum, quæ debetur ab aliis Ecclesiis parochiali Clemen. dudum, de Sepult. item ius eligendi, vel conferendi beneficia, vt c. cum olim, 14. de Maior. & obedient.

7 Sunt & ultra hæc quædam propria certis beneficiis maioribus & minoribus, quibus possunt redditus colligi. Quemadmodum Episcopatum dos habet singularia iura pro dote, quæ ponuntur in cap. conquerente, de Offi. ordin. veluti cathedraticum, ca. 1. 10. quæst. 3. ἐν ὁποῖα ἵκνῃ, nempe pecuniam quæ
datur

datur ob inthronifacionē vel confirmationem prælatorum inferiorum, §. si quid autē Episcoporum, & §. sed neque clericum, de Sanctiff. Episc. procuracionem, cap. cūm Apostolus, de Censib. quartam Episcopalem, cap. officij, c. requisisti, de Testa. cap. de quarta, de Præscription. Indictiones extraordinarias ratione charitativi auxiliij, d. c. cūm Apostolus, de Censib. & d. c. conquerente, de Offic. ordin. multarum compendia, & redditus ex iurisdictione, Clem. penult. de Elect. c. licet, de Pœn. cap. irrefragabili, §. fin. de Offic. ordin.

Habet Pontificatus maximus ultra peculiare⁸ redditus ex decimis clericalibus, ex annatis, in Extrauag. vnic. de Decim. in Extrauag. commun. idē in §. fin. de Mandat. Apostolic. & titul. de Annat. in Concord. statutum, in impetrationibus beneficiorum obtentis à summo Pontifice, exprimendum esse verum valorem beneficiorum, & de quo per Doctores, ad c. ad aures, de Rescript. per Gloss. ad Clem. i. ad verba, *vel aliter*, de Præbend. quæ tradit non inueniri iure communi cautum, exprimendum esse in impetrationibus verum valorem beneficij, sed hoc primum introduxisse Urbanum 6, Fuit & facta taxa beneficiorū impetratorum à Curia Romana, sublata in Concilio Constantiensi, & moderata in fauorem viuētis tunc Pontificis tempore Concilij Basiliensis, vsque ad quintam partem pro subsidio status eius & Cardinalium. in reliquis prohibita annatorum exactione quocunque titulo, c. i. de Annat. in Pragmat. sanction. In Gallia tamen non seruatur, nec recipitur illa decisio de Annatis quod exor̄e ibi sint constitutiones quas dicunt

purlales: & sufficit in Gallia in impetrationibus factis beneficiorū, seu in supplicatione facta summo Pontifici de conferendo, dicere quod fructus eius beneficij non excedūt summam 24. Florenorum de Camera. Sic etiā taxæ beneficiarum annatarum fuerunt factæ nominatim sine præiudicio libertatū Ecclesiæ Gallicanæ, §. item quod huiusmodi, de Annatis, in Pragmat. sanct. Fuit & regula Cancellariæ de valore beneficiorū in impetrationibus exprimendo, olim tantū in dignitatibus seruata, non in aliis minoribus beneficiis, aut in motu proprio concessis: postea tamen ab vtraque extensionem accepit, vt ibi notat glossa. Ferunt autem expressionem illam valoris statutam primū, ne fraus fieret taxationi, & ne in pluralitate beneficiorum, quāpiam pluriū stipēdia recipiat, contra c. quia nonnulli, de Cler. non resident. c. ad aures, de Rescript. Non exprimebantur tamen olim in beneficiis in quibus non est taxa, in hospitalibus administrationem habentibus, in monasteriis monialium: hodie contra, quia & Annatæ feruntur introductæ ad subuentionem Papæ & Cardinalium, tanquam charitatiua subsidia. Habentur & in Curia duo libri taxarum, vnus pro officialibus, alius pro annatis quorum inuentor fertur Ioan. 22. & Benedictus 12. eius successor taxas pœnitentiariæ sacræ ordinauit: vt scribit Polydor. Virgilius libr. 8. de Inuent. rer. ca. 2. vide Felin. ad cap. 2. de Rescript. Exofas has taxationes nimium excreſcentes habuisse Alphonsum Regem ex Antonio Panorm. de dictis & factis eius; refert Gomes ad dictam regulam de valore exprimendo in impetrationibus beneficiorū, eūque

que dixisse Harpias non amplius insulas colere, sed ex insulis in Romanam curiam migrasse. Habet insuper pontificatus summus res alias quæ dicuntur de temporalitate Ecclesiæ, & reditus ex regum & Imperatorum liberalitatibus, ex regnis fundatariis seu tributariis, veluti ex regno Sicilia, ca. Constantinus, 96. distinct. de cuius patrimonio tractat Gregorius lib. 1. epistolarum, epist. 2. 68. 70. scribit & de patrimonio Ecclesiæ in Africa, lib. 1. epist. 73. de Patrimonio in Neapoli. lib. 5. epist. 11. de Patrimonio in Campania. lib. 2. epist. 40. de Patrimonio in Dalmatia. eod. lib. 1. epist. 41. 44. 61. de Patrimonio in Gallis. lib. 5. epist. 10. & epist. 52. & 55. Fuit & alibi Patrimonium Ecclesiæ de quo nihil ultra: exempla enim hæc pauca sufficient. Longum enim esset si Episcoporum, & Patriarcharum, Primatum, Metropolitanorum, patrimonia persequi vellem, Ducatus, Comitatus, Marchionatus, & ditiones adicere: quæ omnia quilibet habent ita sibi cognita, ut aliquando aliquibus ea sint notiora magis quam diuinum officium & munus coniunctum.

Admonebimus tantum in collegiatis Ecclesiis beneficia seu prebendas ex distributionibus variè constari & distribui, iuxta foundationum leges, quæ ad quatuor capita referri possunt, ut ait Henricus Bohic. ad ca. cum omnes, de Constitut. & Gloss. antiqua ad tit. Quo tempore quisque debeat assere in choro, in Pragm. sanctio. ad verbum *distributiones*, & notatur in c. cum Martinus, de Constit. c. vñi. de Cler. non resident. in Sex. prima quippe species distributionum est in quibusdam Ecclesiis: ubi prebende non sunt distinctæ, quamvis numerus cleri-

corum vel præbédatorum, sit certus vel distinctus, inter quos quidem omnia communia, sed tamen ex communibus singulis diebus datur certa præbenda, vel demensum, singulis præsentibus in loco Ecclesiarum, quamvis non intersint horis vel officiis diuinis; nempe aliquot libræ panis vel mensura vini, vel aliorum: & istæ distributiones præbendæ sunt, c. cum nonnullæ, de Præbend. & dignitat. in Extrauag. commun. Idem dicitur de maioribus fructibus quos grossos dicunt, qui annuatim distribuuntur, in cap. relatum, de Præbend. Secunda species distributionum est in Ecclesiis, in quibus præbendæ sunt quidē distinctæ, & ultra est mensa communis, ex qua dantur distributiones etiam illis qui non intersunt horis officiorum, dummodò sint præsentibus, quales fiunt in Ecclesia Parisiensi quotidiana de pane: dicitur tamen quòd ad lucrandum panem illius diei oporteat præbendatis vel canonicis interesse vel Matutinis, vel Missæ, vel Vesperis. vide glo. ad d. ca. vnic. de Cleric. non resident. in Sext. & ibi Ioan. Andream. Tertia species est, distributionum quotidianarum, quæ fiunt in pecunia tantum præsentibus, & qui intersunt horis sine fraude in quibus fiunt distributiones: & istæ sunt veræ distributiones quotidianæ, vt in d. Extrauag. cum nonnullæ, de Præb. in commun. Extrauag. & in Extrau. Ioānis 12 dilecto, alias incipiens, *postulasti*, eod. tit. de Præb. Quarta species distributionum generaliter erit, omnium emolumentorum quæ distribuuntur, vel diuiduntur præsentibus, & qui intersunt tantum diuinis officiis, vt anniuersaria & alia, de quibus in Clem. vt hi qui, de Ætat. & qualit. ordinan.

De Dedicacione & consecratione Ecclesiæ
fundandæ CAP: XVI.

- 1 Dedicatio quid, & quomodo fieret.
- 2 Sacrum quid, & consecratio:
- 3 Delineamenta prima; & progressus dedicationis temporum, & de forma consecrationis Ecclesiæ.
- 4 Semel consecrantur Ecclesiæ, quod explicatur.
- 5 Consecrationis minister solus Episcopus.

Ecclesiæ de nouo fundata, post ædificationem dedicanda & consecranda est: ab iis quibus oportet, iusve est. Omne inquit Isidor. lib. 6. Etymolog. quod Deo datur, aut dedicatur, vel consecratur: quod dedicatur dicendo datur, vnde & appellatur. Lilius libro 1. *Multa alia sacrificia locaque sacris faciendis, quæ Argæos Pontifices vocant, dedecant.* Fariæ Varro. 5. de ling. Latinâ, ait nominatâ, quod Pontifices in sacrandi fati sunt finem. Verbis enim solemnibus utebantur, & verba præbant consecrâdo ædes Pontifices, cum Imperator vel magistratus dedicarent: vt liquet ex Lilio lib. 9. dum de dedicatione ædis Concordiæ in arca Vulcani agit, & Varro 5. de lingua Latinâ. Verba significabant, & pronunciabant verbis conceptis dedicationem veluti exemplum ex Lilio in 1. Romuli. *Iupiter (inquit) Foveas, hæc sibi victor Romulus Rex regia arma fero, templumque his regionibus, quas animo metatus sum, dedico, sedem opimus spoliis; quæ regibus ducibusque hostium casis, me auctorem sequentes posteris ferent.* Et lib. 10. Virginius. *Hanc, ait, ego aram plebeia pudicitia dedico.*

- 2 Sacrum erat Deo & cultui diuino consecratum, siue locus, siue pecunia, siue ædes, siue ara. l. sacra, 9. de Res. diuis. P. §. sacre res, de Rerum diuision. Consecratio fiebat olim à Consule vel Imperatore accenso foculo, cum Tubicine, verbis prisca & solemnibus, præcunte veid pontifice maximo præfante carmen capite velato, concione aduocata ac iullu populi, & postea decreto Senatus. De quibus omnibus Alexand. ab Alexand. lib. 6. Gemalium dierum, c. 14. Cicero oratione pro Domo sua, vbi & constat in cõsecratione templorum & dedicatione, Pontifices præeuntes, postem manu tenuisse; veluti in symbolum, quod munus, oblationem, dedicationem Deo factum, mancipi sui facerët nomine Dei cui res quæreretur in perpetuum, seu perpetua religione. Quare & apud Cicero. 2. de Legibus, non tantum verbis consecrationes, sed etiam manu fieri dicebantur: vt innuit Ouidius 1. Fastorum.

Sacra vocant augusta patres: augusta vocantur

Templa, sacerdotum ritè dicata manu.

Diuini iuris, sacra, vel dicata, dicuntur. l. i. de Res. diuis. Manum postibus admouendo, Pontifex possessionem loco Dei capere videbatur. Cum traditionibus visum fuerit domania transferri posse, l. traditionibus, C. de Pact. §. per traditionem, de Rerum diuision. Propemodum, similis formula transferendi Res in Ecclesiam proposita, in ca. 2. de Consuetud. que ibi Scotatio vulgo dicta traditur, forsitan & vulgus malè pronuntiabat, & corruperat nomen, consecratio, que fiebat per Põtificem admota manu ad postem. Refert autè Innocent. 3. ibi in hæc verba.

Si quis possessiones aliquas claustris vel aliis religiosis
locis

locis, in bona valetudine vel ultima voluntate pro suorum
 vultu remedio peccatorum conferre, hanc conferendi for-
 mam esse proponitur, quod in huiusmodi donationibus,
 modicum tera consecuit in manu accipere, vel in extre-
 mitate pally quod manu pralati Ecclesie sustinetur, aut
 super altare ponendum sub testimonio videntium & au-
 dientium, sub dicta forma qua scotatio vulgariter ap-
 pellatur, &c. Iubeturque donationem illam irritam
 esse, cum huiusmodi (inquit) signum quod scota-
 tio dicitur, non tam factæ donationis, quàm tradi-
 tæ possessionis sit euidens argumentum.

Definitionis templi rudimenta fuerunt, quando 9
 Iacob tulit lapidem quem supposuerat capiti suo,
 & erexit in titulum, fundens oleum desuper: & post
 conceptum votum ait, quod lapis ille vocaretur do-
 mus Dei. Genes. c. 28. vers. 18. & sequentibus. & rur-
 sum quando in Sichem erecto altari inuocauit su-
 per illud fortissimum nomen Domini, Gene. 33. ver-
 20. & c. 35. vers. 6. & 14. Moyses sacravit Deo taber-
 naculum cum mensa & altari, cum vasis æreis, &
 aliis ad diuinum cultum necessariis, idque diuinis
 precibus, & sancti olei vnctione: Exod. c. 30. & c. 31.
 & de dedicatione & vnctione altaris Nu. 7. sic Leu.
 cap. 8. Moses vnctionis oleo liniuit tabernaculum
 cum omni supellectile sua, cumque sanctificans asper-
 sisset altare septē vicibus, vnxit illud & omnia vasa
 eius, labrumque cum basi sua sanctificauit oleo, &c.
 Inuenitur & consecratio templi Salomonis 3. Re-
 gum cap. 8. agitur & de dedicatione altaris notū,
 Machab. 1. c. 4. Obseruata antiquitus multa in dedi-
 catione templi, quæ non minus hodie seruantur, vt
 locus ab omni possessione & potestate, infidibusque

dæmonis expurgatus, sacris precibus, & mysteriis orationis & sacramentorum puritati sit idoneus, & lubentius à Deo supplicantes exaudiantur, vt refertur in concepta formula consecrationis & dedicationis, 3. Regum 8. c. Forma consecrationis & dedicationis docetur à Durando lib. 1. Rationalis diuinorum officio. c. 6. vt primùm ædificata Ecclesia, accedente Episcopo cum clero, prius intus duodecim cruces in Ecclesiæ parietibus pingantur: & iuxta totidem accendantur luminaria, exeant deinceps omnes ab Ecclesia, vno tantùm ibi relicto & concluso diacono. Episcopus verò cum populo interim circuit Ecclesiam exterius cum orationibus, aspergens parietes aqua benedicta cū fasciculo hyssopi; veniens autem ad oclusam portam, percutit super liminare baculo pastorali dicens, *Auoluite portas principes vestras, &c.* cui respondet inclusus diaconus, *Quis est iste rex gloria?* Cui iterum Episcopus, *Dominus fortis & potens:* & eadem repetuntur singulis circuitationibus. In tertia verò aperto ostio Pontifex ingreditur Ecclesiam cum paucis ministris dicens, *Pax huic domui;* reliquo clero & populo foris remanente, incipitque Litanias. Fit postea in pavimento Ecclesiæ crux ex cinere & sabulo, in qua dehinc totum alphabetum Græcis & Latinis literis describitur. Atque iterum Episcopus aquam benedicit admixto sale, cinere, & vino, dehinc cruces in parietibus depictas vngit Chrismate. Et quemadmodum hæc visibiliter per Episcopum fiunt, ita Deus per inuisibilem virtutem operatur. Legimus apud Abdiam Babylonicum, D. Bartholomæum in purificatione templi dæmonis Astarot, quod sancti sic aut

ficauit, & in Ecclesiam conuertit, fuisse vsum signo crucis impresso muris per latera, & benedictione: quod & cæteri quoque Apostoli & Discipuli Domini fecerunt in diuersarum Ecclesiarum erectione seu fundatione. Nunc & vltra, omnes Basilicæ cum Missa debent consecrari, c. 3. de Consecrat. distinct. 3. tamen ibi Glossa ait, non esse de substantia Missam: diuinis tamen precibus sacrandas. cano. Ecclesias per congrua, 13. de Consecrat. distinct. 1.

Semel porro tantum consecrandæ, nisi aut dubitetur num fuerint consecratæ, aut nisi postquam consecratæ fuerint, sint pollutæ vel destructæ omnino, c. solemnitates, 16. §. 1. c. Ecclesiæ, 18. c. Ecclesiis semel, 20. de Consecrat. distinct. 1.

Solus consecrationis minister hodiè Episcopus est, §. sacra res, de Rerum diuis. c. nemo, de Consec. distinct. 1. sic nec in consecrata Ecclesia, altaria consecrari, vel profanari, seu destrui sine Episcopo possunt: c. nullus, c. placuit, de Consecrat. distinct. 1. qui & in ædificatione altaris immobilis, debet prospicere, ne sine sacris lipsanis Sancti alicuius erigatur, aut ne sine dotatione, dic. c. placuit, in mobili altari non ita, quod sit ex tabella lapidea consecrata, super qua vbiunque in loco non consecrato, potest celebrari Missa, & dicitur altare portatile, de quo in c. fin. de Priuil. in Sexto.

De effectu nouæ erectionis vel foundationis.

CAP. XVII.

1 *Mandatum de prouidendo, non continet beneficia de nouo creata, nec reservatio beneficiorum.*

- 2 *Episcopatus erectio facit civitatem.*
- 3 *Fundans Ecclesiam legitime, fit patronus, & acquiris
ius praesentationis ad beneficium.*
- 4 *Patronam faciunt, fundatio, dotatio, dummodo ante
consecrationem fiant.*
*Patroni plures possunt esse eiusdem Ecclesia, etiam si
aequaliter non contribuerint dotationi vel adifica-
tioni Ecclesia.*
- 5 *Nona fundatio non mutat qualstatem loci Ecclesia.*

Singularia quaedam consideranda erunt tandem nouae erectionis, primum vt beneficia de nouo creata non veniant aut contineantur sub mandato Clem. fin. de Rescrip. Existimauit & Iacobus Simoneta aliquando sacri palatii Apostolici auditor, in tractat. de Reseruat. quæst. 12. non contineri sub reservatione beneficiorum alicuius Ecclesiae, beneficia de nouo creata: citat Rotam decis. 32. num. 7. in Antiq. sed ego eam decisionem non inueni, & per Clement. fin. de Rescrip. contrariam tamen sententiam firmavit in terminis, vt dicunt, Gaspar de Perusio in tractat. Reservationum, versic. *qua autem beneficia reseruantur*. num. 8. & Mandosa in 7. quæst. tertiae regulæ Cancellariae, quo loci reiectis contrariis, concluditur aduersus sententiam Simonetae, nu. 12. ibi, *Contraria opinio verior est tenenda.*

2. *Secundò, hoc singulare vt quando Episcopatus alicubi ponitur, fiat ciuitas: ca. Saluator, de Præb. in Extrauag. communib. tractatur ad Extrauagantem iuris ciuilib, qui sint rebelles.*
3. *Tertio, vt qui de cōsensu superioris Episcopi vel summi*

sum. Pontificis, ædificauerit seu fundauerit Ecclesiam, efficiatur eius patronus: c. decernimus, 16. q. 2. ca. nobis, de Iure patron. & habeat ius prouidendi, consulendi, & sacerdotem inueniendi seu præsentandi ad regimen eius Ecclesiæ: c. quicumque 30, §. 1. 16. quæst. 7. Sine præiudicio tamẽ prioris Ecclesiæ & patroni eius, si ex prioris Ecclesiæ redditibus secunda noua ope alicuius fundetur. Et proinde, cum diuiditur Ecclesia parochialis, qui eam fundauit remanet patronus, & præsentat in secunda Ecclesia, & cum eo maioris & primæ Ecclesiæ rector: ca. ad audientiam, 3. de Eccles. ædificand. Patronus quoque & is in diuisione nouæ creatæ addidit, vt in dic. can. ad audientiam, dominus loci qui addidit nouæ ædificationi triginta acras terræ, fit patronus. vt ibi notat Panor. mi. num. 3. Acra terræ iuxta Hostiensem, mensura terræ apud Anglos, *Acre*, Gallis aripentum vel arepennum, dimidium iugeris: quod continet centum viginti pedes in longitudinem, & sexaginta in latitudinem: sicque Columella lib. 5. ca. 1. Gallos dixisse arepennum testatur. Quamquam alij existiment iugerum acram dici, quatum videlicet par bouum potest vno die arare: quod constat ex duobus actibus quadratis, & quod duo actus iuncti sint iugerem dixerint: Columella dicto li. 5. c. 1. actus quippe quadratus, qui & latus pedes cetum viginti, & longus totidem, ita duo arepenna Gallica, habent iugerum. Dicunt & vt opinor, Norman *Acre*, à nomine actus quadrati qui iugerum facit.

Patronum faciunt, dos, ædificatio, fundus. De dotatione & constructione, in ca. filiis, 16. quæst. 7. de Fundatione, in can. Abbatem, 18. quæstione 2.

Oportet

Oportet autem hæc interuenire ante consecrationem: nam si postea accedant, non dant ius patronatus: quippe quia patronus à patre; qui ad esse produxit. Neque etiam post consecrationem potest imponi seruitus vel onus rei sacræ, vel ius patronatus: secundum *Glos. ad c. piæ mentis, 16. quæst. 7. facit l. seruitutes, 14. §. si. de Seruit. P. l. eueri, Commun. prædiõr. P. ca. prætereæ, 24. de Iure patro. ca. 3. §. 1. de Iure patron. & ibi Glos. ad verba; ad inuio; c. Eleuterius, 18. quæst. 2. Cæterum Paulus de Citadinis tractat. iuris patron. 3. parte, in causa 2. acquirendi, num. 77. 13. quæstione, existimauit & post consecrationem posse quæri ius patronatus; dotatione, fauore Ecclesiæ, vt retrotrahatur perinde ac si ab initio facta fuisset, pro quo mihi videtur textus expressus in c. cum sicut, de Consecrat. Eccles. vel alta. *Sicuti dicitur de filiis qui legitimantur consequente matrimonio, perinde ac si ab initio interuenisset matrimonium.* in c. tanta, Qui filij sint legit. §. fin. de Nupt. cū simil. Sed & obseruanda singularis *Glos. ad princip. 63. distinct. dum ait, neque ob omnem donantem ante consecrationem, idem effici semper patronum; nisi tantum dederit de bonis, vt sufficiant ad luminaria, & ad necessaria ministrorum.* Sicque notat *Glos. ad c. quicumque fidelium, 30. ad verbum, aliquod, 16. q. 7.* Neque etiam ex fundatione vel dotatione ius sibi hoc acquirant Infideles, Iudæi, Hæretici, Pagani, vt docet Paulus de Citadinis tractat. de Iure patr. in 3. parte, causa 1. quæst. 5. & sequentibus per c. piæ mentis, & c. quicumque fidelium, 16. quæst. 7.*

§ Possunt autem plures eiusdem Ecclesiæ esse patroni, si plures sufficienter fundauerint, vel dotationerint

uerint: & quamuis vnus plus quàm alius cōtribue-
 rit in fundatione, nihilominus eque omnes sunt pa-
 troni, nec vnus plus quàm alius, vel magis minúsve
 patronus dicitur, quia vnus ex sociis qui minus cō-
 tribuit pecuniarum, æqualiter censetur socius cum
 magis contribuyente, quod industria vt plerumque
 in defendēda Ecclesia superet pecuniam alterius,
 per l. societates contrahuntur, §. & l. si non fuerint,
 pro Socio, P. Patronatus etiam causa magis respicit
 ius quàm res patrimonij, & pro indiuiso pluribus
 vni patrono etiam ex diuersis partibus succeden-
 tibus, æqualiter competit. Clem. 2. de Iure patron.
 c. 1. & 2. eo. apud Greg. Inueniuntur idē vnus Ec-
 clesie plures patroni, quamuis non æquales in do-
 tatione, vt in c. ad audientiam, de Eccles. edificand.
 dum nouæ constitutæ Ecclesie in subsidium alte-
 rius, sit patronus dominus terræ, qui triginta acras
 terræ dedit: item Ecclesie matricis rector, ex cuius
 bonis aliquid pro fundatione secundæ acceptum:
 item & fundator matricis Ecclesie. Si tamen nihil
 contribuetur matrix & primatiua Ecclesia, non ha-
 beret ius patronatus, vt singulariter notat. ad dic. c.
 ad audientiam; numer. 11. & 12.

Cæterum noua fundatio & erectio in diuisione 6
 prioris Ecclesie, non efficit quominus executores
 gratiarum, & iudices causarum à sede Apostolica
 deputati, procedere possint in diocesis, diuisis,
 perinde ac ante diuisionem. c. 1. de Concess. præb. in
 Extrauag. communib. cap. vnic. de Offic. delegat. in
 Extrauag. communib. Dehinc præceptum, & sta-
 tutum vniuersis prælatis, capitulis, & aliis qui-
 buscunque personis Ecclesiasticis directum, non
 impeditur

impeditur per descensionem vel erectionem Ecclesiarum, quominus vires suas fortiat in visitatione, & procuratione, & iurisdictione earum, ut antea nisi mandato Apostolico postea expressè derogatur, ca. 2. de Concession. præbend. in Extrauag. commun. Et postremò non permutat diuisio Ecclesiastica beneficiorum limites secularis iurisdictionis: quemadmodum diuisio prouinciarum per seculares facta, non turbat limites iurisdictionis aut potestatis spiritualis c. vii. ioi. dist. l. vnic. de Metropo. Berytho lib. ii. C.

De Secunda specie erectionis beneficiorum, quæ fit per restitutionem extinctionis: primum in genere. CAP. XVIII.

- 1 Restitutio & restituere quid.
- 2 Restitutio, est & restauratio deperditæ vel extinctæ.
- 3 Beneficia quibus modis extinguuntur.

Restitutio præsupponit aliquando fuisse beneficium, sed eo tempore quo fit restitutio non existere: restitutio id reparat quod læsio ademit: l. in Fabiana, §. videamus, de Usuris. P. & quantum ablatum fuerat l. restitutio, 24. §. restitutio, de Minor. 25. annis. P. l. vn. C. de Reputat. *Restituere*, inquit paulus l. restituere, 75. de Verb. sign. P. *is videtur, qui restituit quod habiturus esset actor si ei conuersa facta non fuisset.* Et rursum in l. restituere autem, 35. eod. tit. *Restituere is intelligitur, qui simul et causam actore reddit, quam is habiturus esset, si statim iudicij acceptis tempore res ei reddita*

reddita fuisset. In summa restitutio omnem causam, accessionem, & fructus cōtinet. l. plus est restituere, & l. fin. de Verb. signifi. l. hæc verba in stipulatione, 73. eod. tit. l. in condemnatione, 124. de Regul. iur. P. l. i. de interd. P. §. restitutoria, eod. tit. apud Iustin. & in l. i. de Sententiam passis & restit. C. Antoninus exuli Licimano ait, Restituo te in integrum: vt autem scias quid sit in integrum restituere, honoribus & ordini tuo, & omnibus cæteris te restituo.

Vt imur & restitutionis ideò nomine pro instauratione, renouatione, & in pristinum statum reductione: quemadmodum & restitui vina dixit Plinius lib. 14. cap. 17. *Vina* (inquit) *in apothecis canu ortu mutantur quadario, posteaque restituntur sibi.* Dicitur & paries restitutus, postquam dirutus reedificatus fuerit. l. sicut autem refectio, 7. Si seruitus vendicet. P. eaque restitutione ius dicitur reuiscere seruitutis quod erat in pariete antequam deponeretur, vt ibidem dictum, & in l. & si fortè, 6. Si seruitus vendic. P. Restitutio ita beneficij est, quando beneficium extinctum reponitur in primum statum quo antè fuit, sublato impedimento, vel extinctione suscitata.

Circa quam restitutionem cogimur antequam de ea agamus, de extinctione prius agere; vt possimus singulis speciebus singulas restitutiones adiuuere. Proinde dicemus extinguere beneficia, vel per suppressionem, vel per vnionem, vel per destructionem ædium, vel sublato omnino beneficio, de quibus ordine pauca admonebimus vt præuia restitutionum.

INSTITVTIONES NOVÆ
De suppressione beneficiorum,
CAP. XIX.

- 1 *Suppressio beneficij quid.*
- 2 *Causa suppressionis beneficij.*

1 ppressione beneficia desinunt esse, veluti si in Ecclesia collegiata, deficientibus facultatibus, numerus restringatur præbendarū, & ita inter præbendas sublatae non numerentur, sed taceantur; hoc enim est suppressere, quod facile tamen non permittitur, ne minuatur cultus diuinus: c. ex parte, 13. de Constit. sic supprimitur dignitas primiceriatus in Tullensi Ecclesia, in c. cum accessissent, eo. tit. de Constit.

2 Causa suppressionis numeri præbendarum, generaliter vt & communiter est, diminutio fructuum Ecclesiae: in c. fin. de Verbor. signific. eò quòd in Ecclesia non debeant plures clerici recipi, quàm nutrirì ex redditibus sine penuria possint: cap. 1. & c. auctoritate, de Institutio. cap. quoniam vt ait, de Vita & honest. clericor. ca. cum Martinus, de Constit. §. 1. Vt determinat, sit num. clericorum sanctissimæ maioris Ecclesiae, & cæterarum Ecclesiarum Constantinopolarum. Nouella 3. & in tit. de Mensura ordinandorum clericor. Nouella 16. & in §. sed neque effusas, Quomodo oporteat Episcopos, &c. cap. 8. Nouel. 6. in quibus omnibus fit suppressio clericorū super numerum ordinatorum, per mortem illorum, donec perueniatur ad mensuram seu numerum institutioni Ecclesiae definitum. Id ipsum videntur statuisse Theodosius & Honorius, in l. non plures, 4. de

de Sacrosanct. Eccl. C. Ex quibus duæ rationes suppressionis eliciuntur: prior ne plures sint quàm nutrirî possint & ita mendicitas clericorum in opprobrium veniat cleri, ca. diaconis, 93. distinct. siquidem ubi expensæ fiunt ultra redditus, sequuntur debita ex mutuo acceptis, & paulatim Ecclesia ad nouissimâ inopiam peruenit. Et alia, quod contra intencionem & prouidentiam fundatorum, plures admittantur. in §. 1. Vt determinatus sit numer. cleric. Nouell. 3. Tertia potest accipi ex Nouella 10. de Referendaris, ubi Iustinianus referendariorum numerum contrahit ad octo, & ex quatuordecim tunc existentibus, vult suppressionem fieri per mortem eorum, donec peruenerint ad dictum numerum. *Vipste*, inquit, *causa à nobis honorata deinde in multitudinem effusa, ne propria imminuatur honestate.* Etenim multitudo interdum confusionem habet, & officij & ministerij quibusdam facit utilitatem. quemadmodum in cap. legimus, 24. in fine 93. distinct. ibi, *Diaconos paucitas honorabiles, presbyteros turba contemptibiles facit.* Et multi sacerdotes pauci sacerdotes, multi nomine, pauci re. c. multi sacerdotes, fin. 40. distinct.

DE VNIONE, CAP. XX.

- 1 Unio, extinctionis beneficij species est.
- 2 Unio quid, & eius species,
- 3 Unio perpetua, quid differat à temporali.
- 4 Unio fit beneficiorum vacantium, & antequàm vacent.
- 5 Quæ Ecclesie uniri possunt.
- 6 Unio Episcopatum ad summum solum Pontificem

INSTITUTIONES NOVÆ

pertinet, & unio prouinciarum ad principem pertinet: qui alij alia unire possint.

- 7 Vniendi ius prescriptibile est; & Abbas quomodo uniat,
- 8 Capitulum sede vacante, num possit unire beneficia Episcopatus.
- 9 Unio diuersarum dioeceseon, vel exemptarum à quo fiat.
- 10 De solemnitate unionis,
- 11 Temerè uniones fieri quare non debeant, alioquin cur dissoluenda.
- 12 Unio cum iusta causa fieri debet.
- 13 Eaque vera; & quid si sub falsa fiat.
- 14 Vniendi beneficia, que possunt dici iusta cause.
- 15 Unionis effectus,

1 **S**ecunda species extinctionis beneficiorum erit unio; sic enim scribit Rota decision. 370. nota quòd ubi, in Anti. nota quòd ubi unitum est beneficium & alteri annexum, perdit nomen beneficij, & non debet dici beneficium sicut ante unionem dicebatur: siquidem pars separata per se totum non facit, & una eademque res diuerso iure censeri non potest, l. eum qui ades, de Usucapion. P. c. quia circa, 22. de Priuileg. Sic & Glos. ad Clem. per literas, de Præb. tradit, per unionem extingui, vel supprimi nomen beneficij; quare nec per se dicuntur talia beneficia vacare, Clem. 1. & ibi Ioan. Andreas de Rescript. & Clem. 1. de Suppl. neglig. prælator. Frederic. tracta. Peimutat. quæst. 33. Gomes ad regul. de Trienniali possess. quæst. 8.

Vnio beneficiorum, est duorum vel plurium benefi- 2
 ciorum in perpetuum coniunctio, cap. sicut vnire, de
 Excess. pralat. Hic porro vnionem in propria signi-
 ficatione dicimus, quando ita beneficia coniungun-
 tur, vt ex duobus vnum tantum & veluti tertium
 quoddam genus fiat, i. ceterone facta in vno priuile-
 giorum vtriusque, veluti in c. cum dilectus, de Eo
 quod vi metusve causa fit, & c. recolentes, de Statu
 monachor. Omittemus namque alias vnionis spe-
 cies quæ tres hac iuncta ponuntur à Glos. ad cap. &
 temporis, 48. ad verbum, vnire, 16. quest. 1. & Glos.
 ad c. Ne sede vacã. ad verbum, vniendi, vbi tamen
 Hostiensis quinque ponit: nos autem tres tantum
 cum glossa admittimus. Primam propriam, alias
 minus proprias, nempe quando Ecclesia vna alteri
 subicitur, in qua quæ iungitur non extinguitur, sed
 amittit nomen suum, & accipit eius cui subicitur.
 Fitque in ea subiectio per modum vnionis: alioquin
 enim sola subiectio non facit vnionem: cum per il-
 lam subiectionem non transferantur bona subiectæ
 in eam cui subicitur, c. pastoralis, de Donation. &
 ibi Glossa magna. Tertia species vniendi, quando
 Ecclesie vnite remanent quidem in suo statu, sed
 vni personæ subiciuntur, vt si duo Episcopatus, vel
 aliæ Ecclesie ita vniantur, vt ab eodem pralato re-
 neri possint, c. Ne sede vacante, ca. & temporis, 16.
 quest. 1. formulæ autem vniendi diuersas vniones
 expriment, vt opus non sit diutius in illis immorari.

Distingui & potest vno temporalis à nostra per- 3
 petua; nam quædam fit vno in gratiam, & utilita-
 tem personæ alicuius; quædam in fauorem & vri-
 litatem Ecclesie. Quæ in utilitatem fit personæ,

temporalis est: dupliciter, vel quandiu is qui vnio vnuit; aut reuocauerit, si sub beneplacito suo cōcesserit: vel quandiu is cui est concessa, viuet, c. si gratiosè, de Rescript. in Sext. aliter enim si ad beneplacitum sedis Apostolicæ concederetur; vel si dignitati non personæ fieret vnio, siquidem dignitas non moritur mortua persona administrante, d. ca. si gratiosè, c. quoniam Abbas, de Offic. delegat. Dicitur etiam temporalis: si ad vitam praelati certi conceditur, eo namq; mortuo vnio desinit esse, c. i. Ne sede vacan. de hac vnione, in ca. relatio, & sequenti 21. quæst. 7. plerumque in fauorem personarū vniones factæ reprobantur, vt neque etiam fieri possint per summum Pontificem in locis vbi reseruaciones Summi Pontificis sunt sublata, vel propter Pragmaticam sanctionem, vel propter Concordata, Glos. ad c. finale, §. fin de Elect. & reseruat. in Pragm. sanct. ad verbum *exceptum*: quia inquit vniones personales sunt indirectæ reseruaciones; & quod vna via prohibetur alia permitti non debet, l. fin. Si mancip. ita fuerit aliena. C. c. constitutus, de Concess. præb. ca. tuæ, de Procurat. Et quâuis fauore personarum possit concedi dispensatio ad plura beneficia, ca. de multa, de Præb. In earundem tamen fauorem non debet fieri vnio, per quam præiudicium fieret Ecclesiis, per quam vna alij subiiceretur, & sic fuisse olim in Senatu Parisiensi iudicatum refert Glo. in d. Pragm. sanct. Rarè etiam permitti istam vnionem in fauorem personæ, traditur in c. i. 21. q. 1. quod in ea sit species negotiationis, & turpis lucri proprius; & ab Ecclesiastica consuetudine alienū sic eodem tempore in diuersis Ecclesiis clericum annumerari.

Vnio fit Ecclesiarum & antequam vacent, & 4
 cum vacant, in Clem. 2. de Reb. Eccl. non alien.

Vniri solent Ecclesie quæ symbolum & qualita- 5
 tem propè similem habent in qua conuenire pos-
 sunt; aliæ vix aut nunquam patiuntur vnionem ve-
 ram, communi iure, quemadmodum non possunt
 vniri regularia beneficia parochialibus Ecclesiis ab
 Episcopo, ex statuto Concilij Tridentini, sessione
 24. c. 13. de Reformat. In vno enim & communi of-
 ficio non debet esse dispar professio, iuxta præcep-
 tum Dei: *non arabis in boue & asino*. Id est, homines
 diuersæ professionis in vno officio non sociabis;
 Deuteron. 22. c. 22. in noua actione, 16. q. 7. & ibi: qui
 sociantur nõ debent discrepat professione vel ha-
 bitu. Non possunt vniri etiam beneficia iuris patro-
 niatus laici, sine consensu patronorum ab Episco-
 pis, aut coniungi Collegiatis Ecclesiis, vel in eas
 conuerti, Gloss. ad c. nobis, ad verba, *in capella*, de
 Iure patron. Nec hoc ipsum facere possit legatus à
 latere. Vt ait Ioannes Baptista de Cassialupis, in
 tractat. de Vnioni. artic. 3. num. 12. quia non potest
 Episcopus derogare. c. cum dilectus, de Iure patron.
 ca. decernimus, 16. quæst. 7. Aliter in Ecclesiastico
 patrono, qui habet ius patronatus ratione Ecclesie,
 & non ratione patrimonij, vt notatur ad d. ca. cum
 dilectus, de Iure patron. & c. dilectus, de Offic. de-
 legat. & de Cassialupis vbi supr. Prohibet & Con-
 cilium Tridentinum sessione 14. c. 9. de Reformat.
 ne confundantur termini seu limites dioceseon &
 parochialium Ecclesiarum: ne vna & eadem Eccle-
 sia fiat diuersarum dioceseon cum graui incom-
 modo subditorum, ne parochiales Ecclesie, Vicarij

perpetua, vel simplicia beneficia vnius diœceseos coniungantur, aut vniantur perpetuò beneficiis, monasteriis, aut locis piis, alterius diœceseos, etiã prætextu, augmenti cultus diuini, aut ratione augendi numerum beneficiatorum, aut qualibet ex causa: ex eò enim offenderetur ius commune, & consilio generaretur, contra distinctionem Dionysij summi Pontif. in cap. Ecclesias, 13. quæst. 1. cap. pastoralis. de His quæ fiunt à prælat. sine consen. capit. Sede vacante, etiam eius beneficium vni non potest, & vniõ facta reuocatur defensore sede carente, cap. Ne sed. vacan, quamquam ab Episcopo beneficia vacantia vni possint, Clem. 2. ibi. *vel si vac. bit.* iuncta Glos. de Reb. Eccl. non alien. Non impedit vniõnem reseruatio beneficij vniõdi facta per summum Pontif. Rota decis. 19. *nota quòd reseruat. in Antiq. Calder. consil. vltimo, sub titulo de Reb. Eccl. non alien.* Quia vniõ concernit proprietatem beneficij; & collatio Papæ quæ fit propter reseruationem, cõcernit fructus beneficij, idè vniõ tenet, licet effectus vniõis, Papæ reseruatione suspendatur pro eo tempore, quo confertur beneficium. Quamobrem & vniõ posset beneficium ab ordina- riõ antequã vacet, quod contineretur sub expecta- tiõne generali, vel mandato Apostolico si vacaret, Rota decis. 253. *nota beneficia aa quod, in Antiq. qu- mus processus factus fuerit per executorem man- datis, vt cap. cum accessissent, de Constitution. Ioannes Andrie. in additionib. ad Speculatorem, tit. de Præb. & ad ca. literas, ad verbum, statutum, de Rescrip. Ratio prior, quòd cū vniõ fiat maximè ex necessitate Ecclesiæ, valere debet l. peto, 69. §. 1*

de Legat. 2. Secunda, quòd mandatarius generaliter est expectans, ad omnia beneficia prius vacatura aspirans: quare beneficium singulare non videtur deberi, arg. l. fin. §. cum optio, de optio. lèg. lib. 33. P. tit. 5. Item 3. per vnionem non dicitur vacare beneficium quod vnitur, Rota deci. 370. in Antiq.

Vnire porrò potest solus summus Pontifex Episcopatus, ca. sicut vnire, de Excell. prælat. cap. quod translationem, de Offic. legat. ca. & temporis, & ca. postquam hostilis, 16. quæst. 1. cum simil. quemadmodum ad solum Imperatorem pertinet, ex duabus prouinciis vel duobus officiis, vnionem facere, vt in illud, Vt iudices sine quoquo suffragio. in Nouel. Officia dominationis Asiæ, & Phrygiæ, & Patasiânæ Prouinciæ ad vnum officium iudicis per Iustitiam reducuntur: ad ipsum de Archiepiscopatibus & maioribus beneficiis dicendum, vt eorum vnio ad summum Pontificem pertineat. Archiepiscopus in sua diocesi, non etiam in suffraganei nisi cum eius consensu, vnire beneficia ex causa potest; & Episcopus quoque in sua diocesi; dicto ca. sicut vnire, de Excell. prælat. & c. vnio, 10. quæst. 3. quia Episcopus habet sub sua potestate liberam dispositionem Ecclesiarum suæ diocescos. c. Sanctorum, 70. distict. ca. decretum, can. regenda, 10. quæst. 1. c. 2. cano. vnaquaque, 9. quæst. 3. Verùm vnit cum consensu super capituli, nisi præscripserit, vt solus possit, Clemen. 2. iunct. Gloss. de Reb. Eccl. non alien. Interpr. ad cap. sicut vnire, de Exces. prælat. per c. 1. de His que fiunt à prælat. sine consen. capit. ca. 1. de Reb. Eccles. non alien. in Sexto. Quòd si capitulum nollet vnioni ex iuxta causa faciendæ, consentire, posset compelli si

iustam contradicendi rationem non habeat, vt dicunt Archidiaconus Hostiensis & alij ad d. c. sicut vnire. nisi vellet Episcopus vnire mensæ suæ, vel mensæ capitulari. nam non posset etiam cum consensu capituli sui, non obstâte consuetudine contraria, quæ velut corruptela reprobatur, in Clem. 2. §. fin. de Reb. Eccles. non alien. quia, non potest sibi in factio proprio esse author Episcopus, vt docet ibi Glos. & Alexand. consil. 79. *circa primum*, volum. 1. & consilio 106. incip. *quoad presens*, eod. volum. 1. veluti nemo seipsum instituere in beneficio Ecclesiastico potest, cap. si. de Institut. Nec æconomus suum factum authorare potest, c. hic vsus in fine. 10. q. 2. nec tutor. l. i. & Lupillus, de Authort. tutor. P. Potent tamen Episcopus Ecclesiã Abbati subiectam, eius consensu cum sibi subiecta vnire. Clem. 3. §. ad hæc, de Stat. monach. Poterit & legatus à latere, in prouincia sibi decreta, vnire Ecclesiam parochialem mensæ Episcopali, eius prouinciæ, vel alteri dignitati ex causa: Rota decif. 118. incip. *secundum maiorem partem*, in Nouis. & decif. 58. incip. *legatus de latere*, in Nouis. Ægid. decif. 513. dummodò non fiat vnus in præiudicium iuris Episcopalis. Et hæc latius explanant Innocentius & alij, ad cap. si. de confir. util. vel inutil. Speculator in titulo, de Legato, §. nunc vtrò videndum. & ibi Ioannes Andreas in additionibus, fuse Ioannes Baptist. de Cassialupis, tract. de Vnionib. artic. 3. Legatus quippe maior ordinario in prouincia sibi commissa, cap. 1. & 2. de Offic. legat. Nisi Ecclesiæ vniendæ reseruatæ essent sedi Apostolicæ, vt notatur per Rotam in dicta decif. 118. in cuius additionibus citatur Extrauagãs Benedicti 12.

quæ incipit, *dudum felix*. Excipiuntur & beneficia electiua Collegiata, Ecclesiarum cathedralium dignitates, & ipsæ Cathedrales Ecclesiæ, quæ nõ permittuntur collationi legati, cap. deliberatione, de Offic. legat. in Sex. Legatus etiam qui non est de latere, non poterit vnire: quia non potest conferre. ca. 1. de Offic. legat. in Sext. vbi inuenis inueniet distinctionem legati missi, nati, & de latere.

Potest alius quàm Episcopus aliquando vnire 7 beneficia, si ius hoc præscripserit: quia vnire iurisdictionis est, idèd præscribi poterit vt similia, Cle. 1. §. ad hæc, de Stat. monach. & ibi Ioan. Andreas, Panor. & Innocent. ad d. c. sicut vnire. Notat & Panormit. Abbates qui habent Ecclesias pleno iure sibi subiectas, curus ratione videntur plenè habere iura Episcopalia vnire posse. Gloss. in Clemen. 1. de Rebus Eccl. non alien. Panorm. ad ca. significasti, de Foro competen. & ego ita puto verum, si regulares Ecclesiæ sint ei pleno iure subiectæ, non etiam omnino si seculares sint, vt in c. 1. de Capell. monach. nisi haberet iura Episcopalia in illis, c. quoniam, 21. de Priuileg. ca. vnic. de Capellis monach. in Sexto, non aliter, c. cum ex iniuncto, de Hæret. subiectio quippe facta Ecclesiarum Abbati non officit iuribus Episcopalibus.

Capitulum sede vacante etiam poterit Ecclesias 8 dicte celeos vnire ex causa, dummodò nihil ex beneficis deperat quod ad ius Episcopale pertineat, secundum Lapù, Zabarellam, Ioã. ab Imo. ad Clem. 1. §. ad hæc, alias, si quis autem, de Stat. monach. facit quod notatur ad c. vn. de Maior. & obed. vidèdus & Baptista de Caccia lupis, tract. de Vnion. ar. 3. nu. 19.

- 9 Quòd si res duarum Ecclesiarum vindicantur sint diuersis prælatis subiectæ, ab illis authorisatio vnionis petenda, Rota decis. 177. incipiente, *Emanicipatio facta*, in Nouis. quæ tradit illud notari in c. dudum, de Reb. Eccl. non alien. in Sex. Clem. si vna, eod. tit. melius in Glos. canonis, in venditionibus, 40. 17. quæst. 3. facit c. sanè, de Foro comp. Alioquin enim si Ecclesia alterius diœcesani vnatur, iuribus diœcesani nullum fiet præiudicium, ca. 2. de Relig. domib. glos. ad Clem. 2. ad verba, *Alien. Ecclesie*, de Reb. Eccl. non alien. Exempta Ecclesia exemptæ vniri potest per Episcopum: at non exempta vniri non potest exemptæ nisi per summum Pontificem: quia in præiudicium Episcopi fieret, cum per vnionem eam alienatio fieri videatur, vnde consulendus summus Pontifex, c. fin. de Reb. Eccl. non alien.
- 10 Solemnitas in vnione nõ magna exigitur, præter eam quæ cauet, ne vlla iniuria aut damno Ecclesie afficiantur: quo fit, vt dum ea executioni demandatur, inuentarium seu repertorium conscribatur rerum Ecclesie vnitæ; ne si dissolutionem fieri contingat, ea amittantur vel retineantur. nec eam impedit, si dicatur quòd ante eam non fuerit tractatus adhibitus, Rota decis. 166. *nota quòd vbi fit Vnio*, in Antiq. & in decisio. 658. *dic quòd vno*, in Antiq. Æneas de Fulconib. tractatu de Reseruatiõibus, in 4. quæst. princip. 23. effectu. Quod forsitan quis intellexeret si iusta, necessaria & euidentis causa esset, vt Ecclesia vnita haberet præpositum vel defensoriem, alioquin non valeret decretum quod sine tractatu & solemnitatibus, quòd vnus Ecclesie decimæ alteri adiudicarentur, vt expressè decisum videtur, in cap.

in c.1.de Reb.Eccl. non alien. nisi dixerimus, in eo c.1.agi potius de alienatione,quàm de vnione,quod vetus est,quia in symbolizantibus facilius est transitus,l.1. Non licere habitator. Metrocomix. lib. 11. C.tit.55.l.cum pater,77. §. libertatis, de Lega 2. Solemnitas adhibitionis capituli multa exigit, nec est in sola vacatione, nisi vocetur decanus, qui faciat congregare capitulum, si quid tamen ex solemnitatibus omissum fuerit, summ. Pontifex poterit supplere defectum vnionis ex certa scientia, vt docet Alexander lib.6 concilio. consil. 219. Poterit & capituli consensus post vnionem adhiberi, vt idem ait, & docet, c. circa, vers. *postea consensum*, de Iure patrona. c. cum vos, de His quæ fiunt à prælat. sine consen, capit. c. si qua de Rebus, 12. quæst. 1. Consensus porro possidentium beneficia, cum vniuntur, non exigitur; si tantum post mortem illorum vnio sit sortitura effectum, & sine præiudicio illorum; quod melius explicari nequit quàm verbis constitutionis Clementis 5. in Clem. 2. de Reb. Eccl. non alien. *Si vna Ecclesia, inquit, alteri Ecclesie vel dignitati alicui vel præbenda, per Episcopum suo consentiente capitulo vnatur, aut religioso loco donetur: ex eo quòd rector ipsius ad hoc vacatus, vel si vacabat defensor ei super hoc datus non extitit, nequaquam id poterit infirmari, &c.*

. Vniones temerè non sunt faciendæ Ecclesiarum, 11 quòd videatur per illas imminui cultus diuinus, & redditus, qui pluribus sufficerent ad vnã Ecclesiam reuocari. c. fin. de Verbor. signif. Atque Concilium Tridentinum in session. 7. ca. 6. statuit, vt vniones perpetuæ à quadraginta annis citra factæ, examinentur

nentur ab ordinariis, tamquam à sede Apostolica delegatis; & quæ per subreptionem vel obreptionem inuenientur factæ: declarentur irritæ; & ut illæ quæ à dicto tempore citra concessæ nondum in totum vel in parte sortitæ sint effectum, & quæ deinceps ad cuiusvis instantiam fient, nisi eas ex legitimis aut alijs rationalibus causis, coram loci ordinatio vocandis, quorum interest, verificandis, factas fuisse constiterit, per subreptionem obtentæ præsumantur. Et propterea nisi aliter à sede Apostolica declaratum fuerit, viribus omnino careant. Eandem etiam reuisionem vnionum Episcopis demandat idem Concilium Tridentinum, rursus session. 24. c. 13. & sessioni. 25. de Reform. c. 9.

- 12 Neque omnis causa quæ videtur quibuscunque sufficiens ad sustinendam vnionem, iusta censetur perpetuò, sunt enim Episcopi qui interdum ob lacrum, vel ambitionem, vel inuidiam Ecclesiarum, vniones permittere possent. Et sunt quædam collegia quæ ita opiparè viuere decreuerunt, ut victum clericalem sibi sufficere non arbitrentur, nisi vocentur Rabini, & ea ratione vel per obreptionem, vel subreptionem, vniti sibi procurant beneficia, parum postea de cultu Ecclesiarum illarum solliciti. Non enim cultum augere, sed culinam satagunt, quod abominabile coram Deo: & quamuis quoad homines, per dispensationem & vnionem subreptitiam à summo Pontifice extortam fucum faciant, tamen non arbitror posse defendi erga Deum per literas obreptitias vel subreptitias. vel per importunitatem & fucum obtentas, quominus reddituri sint rationem de fructibus eo modo traductis. Quemadmodum

modum & improbatum unio ab Episcopo facta Ecclesie sibi subditæ cum monasterio, in compensationem damnorum quõdam per illum monasterio illatorum: quia delictum personæ non debet conuerti in damnum Ecclesie, c. cum olim, 2. de Priuil. Sed monasterio pro damnorum repetitione contra inferentem referuatur actio coram superiore, & in hac hypothese sic defendunt auditores sacri Palatii, in decision. Rotæ 611. incip. *disc quod si Episcopus*, in Antiq.

Debet itaque fieri unio cum iusta causa, eaque vera: attamen si sub falsa fiat non redditur unio ipso iure nulla, dummodò aliæ iuris formulæ & solemnitates fuerint obseruatæ, & idè impetrans beneficium quod sub falsa causa unium dicit, nõ potest acceptare, donec ea fuerit annullata, quæ tamen probata falsitate annullatur. arg. l. si Prætor, 75. §. Marcellus, de Iudic. P. Et ita concludunt Domini de Rota, decis. 168. *nota quod falsitas causa*, in Antiq. & decis. 169. *nota quod ubi beneficio*, in Antiq. ubi & hoc singulare dicitur, unionem non egeat expressione causæ, ne ex falsitate causæ expressè annulletur. Cæterum sine vlla causa facta unio non valet, decis. Rotæ 511. *nota quod unio ex falsa causa*, in Antiq. Quod intelligendum de unione quam constat factam esse per superiorem; non autem quando præscriptio firmaret unionem: quæ videtur fortior. Siquidem triplici medio quis potest asserere iure unium esse beneficium; nempe vel quia unium ab ordinario, vt Clem. si vna, de Reb. Eccl, non alien. aut per concessionem summi pontificis, aut per præscriptionem. Sicque sufficit probare beneficium esse unium

unitum à tanto tempore cuius initij non extet memoria, Rota decis. 205. *nota quòd ubi quis dicit beneficium unitum*, in Antiq. & in decis. 375. *nota quòd ubi allegatur*, in Antiq. sufficitque in his quæ acquiruntur immemoriabili tempore, allegare tempus sine titulo, vt ibidem dicitur, post Innocentium ad cap. dudum, de Decim. & interpretes ad cap. si diligenti, de Præscript. iuncta l. hoc iure, §. ductus aquæ, de Aqua quotid. & æstiva.

- 14 Causa autem iusta aut legitima vnionis esse poterit multiplex; veluti primum, si monasterium diuiserit Ecclesias sibi subditas prætextu pensionum sine autoritate superioris; sit enim tunc iure reuocatio & vnio diuisionis, c. autoritate, in fi. de Præb. Secundò, iusta causa vnionis Ecclesias maiores vel minores ipsa paupertas: si non possint per se nutrire deficientibus facultatibus, proprium præpositum, vt in Concilio Tridentin. session. 24. ca. 13. de Reformat. c. 1. §. ad hæc, de Statu monacho. c. 48. & temporis, 16. q. 1. iubet & Concilium Tridentinum Episcopis, session. 21. cap. 7. de Reformatio. si Ecclesiæ nimia egestate laborent, & earum patroni, vt refici nequeant vel cultui diuino satisfacere, eas transferant ad matrices vel viciniores Ecclesias. Tertio, si tam vicinæ sint sibi Ecclesiæ, in quibus sit penuria populi, quæ possint ab vno præposito faciliè regi, vnio censetur permissa, d. c. & temporis, 16. quest. 1. ex epistola Gregorij lib. 2. Epistolar. epist. 31. Benenato Episcopo scripta. Quarto, si vna Ecclesia habeat minus quàm decem parochianos, alteri iungenda. capitulo vnio, 3. §. fin. 10. quest. 3. Quintò, quemadmodum paupertatis necessitate,
- sic

sic hostili incurſu deſertæ Eccleſiæ, aliis iunguntur, ſi nulla ſit ſpes reſtitutionis & reſectionis, vel populo deficiente, in c. 49. poſtquam hoſtilis, 16. q. 1. c. ſin. §. hoſtilitatis, 25. qu. 2. Sextò, ſi ob prædonum vel latronum incurſus, vel propter morbos, Eccleſia deſtituta ſit populo, cap. 2. de Religioſ. domib. dicto ca. ſin. hoſtilitatis, 25. quaſtio, 2. Septimò, tranſfertur vna in aliam Eccleſiã cui iungitur, ſi monaſterium. ſit poſitum in loco nationis perueſtæ, ca. officij, 38. de Elect. Octauò, ſi capiatur locus beneficij ab infidelibus, illud alteri annectitur. cap. ſin. de Paroch. Nonò, ſi præbendis pauperibus vniantur, reſtã congrua penſione Vicariò in loco beneficij, c. expoſuisti, 33. & c. extirpandæ, §. quia verò, de Præben. Decimò, inuenta eſt iuſta cauſa vnionis, fauor collegiorum & inſtitutionis iuuentutis: vt ilis beneficia prioratus maxime & capellæ pingues vniuntur. Fauor etiam religionis fecit vt monaſteris Eccleſiæ iunctæ ſint, interdum parochiales, interdum alterius generis, vt liquet titulo de Capellis monacho.

Vis & effectus vnionis eſſe primo loco poterit, 15 vt annexum & id quod annectitur, pro vno beneficio habeantur, & poſſint ab vno ſine diſpenſatione ad plura teneri, c. ſuper eo, 6. de Præbend. in Sex. ca. eam te, de Ætat. & qualitat. ordinan. Secundò, beneficium menſarũ vnitum, non dicitur vacare mortuo eo cui adminiſtratio eius data eſt. Clem. 1. de Suppl. neglig. præla. Clem. frequens, de Exceſſ. præl. Tertio, beneficiorum vnitorum vacatio, non fit alterutriuſ. ſed aut ambo vacant, vel non, vnòve collato annexum collatum cenſetur. Gloſ. ad c. gratia, 7. ad verba, *de iure tenens*, de Reſcript. in Sex. facit l. ſi com

si communem, 14. Quemad. seruitut. amittan. P. I.
 vna est via, 18. de Seruit. rusti. præd. accessorium ita
 sequitur principale, cap. accessorium, de Regul. iur.
 Quamobrem si viuente possessore titulario, bene-
 ficium eius alteri sit vnitum, & postea is moriatur,
 beneficium non dicitur vacare, neque tanquam va-
 cans impetrari poterit per mortem vltimi possesso-
 ris, vel alio modo, quia per vnionem extinctum vi-
 detur nomen beneficij. vt tractant interpretes ad c.
 cum accessissent, de Constitution. Gloss. ad Clem.
 per literas, de Præb. Ludou. Gomes ad regulam de
 Trienniali possess. quæst. 8. Baptista de sancto Seue-
 rino tractat. de Vnionc, Ioan. Andreas ad Clem. 1.
 de Rescript. & ad Clem. 1. de Suppl. neglig. prælat.
 Hincque deciditur quoque dubium de mandata-
 rio expectate vacatione, vt non possit in vim man-
 dati post mortem vel cessionem eius cuius in vita
 beneficium vnitum est, petere beneficiũ tanquam
 vacans sibi conferri; etiamsi in mandato posita sit
 clausula, *anteferri*: nam cum mandata est fieri vnio
 beneficij possessi, dat ius in beneficio seu in re ei
 Ecclesiæ cui vnio fit, quamuis effectus vnionis sit
 suspensus ad diem decessus, vel decessus possessoris
 beneficij. Fit enim vnio, vt dictum est, antequam
 vacet beneficium, d. c. & temporis, 16. qu. 1. & cap. 1.
 Ne sede vacan. etiamsi Papa nondum vnisset, sed
 mandasset vniri. Neque clausula, *anteferri*, potest
 impedire Ecclesiam cui vnio facienda vel facta vi-
 uente possessore, eò quòd clausula illa, *anteferri*,
 posita in gratiis beneficialibus, non extendit robur
 suum nisi ad gratias sibi similes, non ad maiores.
 arg. eorum quæ traduntur ad c. sedes, 15. de Rescript.
 & cap.

& cap. qui ad agendum, de Procura. in Sext. Gratia verò vnionis, maior dissimilis est à gratia mandati. Cùm vnio perpetua sit, & in fauorem Ecclesiæ, vtilitatēque plurium: Mandatum verò odiosum, & ambitiosum, temporale, & singularis personæ, & restringendum, c. quamuis, 4. de Præben. in Sext. In casu tamen quo Papa mandauit fieri vnionem, si antequam facta fuerit mandauerit fieri provisionem mandatario cum clausula, *anteferri*, mortuo possessore suspendetur pro eo tempore faciendâ cum effectu vnio, seu vnionis effectus, & mandatario quandiu vixerit dabitur: Sicuti collatio quæ sit impetranti beneficium in titulum, etiamsi hat reservationis Papalis, non impedit vnionem respectu proprietatis beneficij, sed suspēdit pro eo tempore eius effectum, vt notat Rota decil. 19. *ro a quod rē seruatio*, in Antiq. Et istis omnibus subscribit Gōmes in tractatu mandatorum de Prouidendo, nu. 9. & 10. Quartò, efficit vnio, vt qui vnita possidet beneficia possit in alterutro residere, & liberetur ab alterius residentia, seruiendo ei per substitutum. ca. extirpandæ, §. qui verò, de Præb. d. c. & tempous, 16. qu. 1. perpendendo ibi verba, *quod ibi resideat, vbi commodius & vtilius erit*. Quintò, quando Ecclesia vnitur alteri, quæ vnitur assumit naturam eius cui additur sua amissa. vt in c. recolentes, de Stat. monachor. Quòd si duo beneficia æqualiter sibi vniantur, communicant sibi mutuò meliora priuilegia, quæ ideo conseruantur. Sicut & malus boni societate eius priuilegij fit particeps, c. non est culpandus, 32. quæst. 1. l. 1. in princip. de Rei vxor. actio. C. l. 2. circa finem, communia de Legat. At verò si

duæ Ecclesiæ ita iungantur, vt non fiat confusio: vt duo Episcopatus duorum Archiepiscopatum; remanent in suo iure Ecclesiæ singulæ, & vnus Episcopus erit diuersorum Archiepiscopatum, secundum Ecclesiâs sibi subiectas, cum vterque Metropolitanus retineat suum ius, cap. quia monasterium de Religiosis domibus. Siquidem vnio nihil demit ex iuribus Episcoporum, quæ in vnitis habebant ante vnionem, cap. 2. de Relig. domib. etiamsi confirmetur per summum Pontificem vnio ab inferiore vel legato facta, cap. fin. de Confirmat. utili. vel inutili. Quia summus Põtifex, honorem suum non reputat, vbi suum Episcopi amittunt, cap. ecce, 99. distinc. neque ideo quod summus Pontifex suscipit aliquem in suam protectionem, illum eximere censetur à iurisdictione Episcopi proprii, cap. ex parte, de Priuilegiis. & ordo Ecclesiasticus confunditur, quando sua cuique iurisdictione non seruat, c. peruenit, ii. quæst. i. sicuti nec recepti in confraternitatem seu societatem hospitaliorum vel templariorum militum, non eximuntur à iurisdictione suorum Episcoporum, cap. ex tuarum, & ca. penult. de Priuilegiis. Sed hæc hæctenus de secunda specie extinctionis beneficiorum, de vnione: de qua plura videre poterunt qui egebunt, apud Petrum de Perusio, in tractatu vnionum, & Baptistam de Cassilupis: nunc de tertia extinctionis specie, quando beneficia destruantur, dicamus.

De Tertia specie extinctionis beneficiorū
per distinctionem CAP. XXI.

- 1 De extinctione beneficij per destructionem eius, & de mutatione noui operis, & de sententia excommunicationis timenda.
- 2 Extinctum & videtur beneficium, ademptis, dignitate, cultu diuino, & ministris.
- 3 Si conuertatur in proprios vsus.
- 4 Si reliqua desint, ut fiat abusus.
- 5 Si ab infidelibus occupetur beneficium.
- 6 Si ordo vel regula beneficij tollatur.
- 7 Vel religio eius reprobetur.

EXtinguntur rursus beneficia, quando
 auctoritate Pontificia seu Episcopali vel
 alio modo ades sacræ destruuntur vnā
 cum redditibus: quod accidere potest plu-
 ribus modis. Primum, quando improbatur fun-
 datio & subruitur eius ædificium in præiudicium
 alterius Ecclesiæ vel prælati ædificatum: cuius mo-
 di erit ædificatum post operis noui nunciationem,
 sine iure siue iniuria, contra prohibitionem seu de-
 nunciationem fuerit ædificatum, ca. 1. & 2. de Oper.
 noui nunc. l. 2. & l. prætor ait, §. ait prætor, de Oper.
 noui nunciat. P. Maximè, quando denunciatio facta
 fuerit ex iussu iudicis, seu superioris prælati: quia
 sententia pastoris, siue iusta, siue iniusta, timenda
 est, c. i. n. quæst. 3. vbi agitur de sententia-excom-
 municationis, quæ semper à subdito timenda est
 propter periculum animæ: nisi forsan quis excom-
 municaretur à iudice à quo appellauit, post inter-

positam interpellationem, ob causam ob quam appellatum est vel nisi excommunicationis sententia contineret intolerabilem & irreparabilem errorem, c. personas, 40. de Sentent. excommun. aut si pro indebitis actionibus quis excommunicaretur. c. ad quorundam. de Excessib. prælat. & in quibusdam aliis, in quibus sententia excommunicationis ipso Iure declaratur nulla.

2. Secundò, extingueretur beneficium, si à loco ubi est, eius dignitas subtrahatur, veluti quando in ca. fin. 25. quæst. 2. ciues priuantur dignitate & sede Episcopali, quòd duos Episcopos sibi datos necassent: vel si propter delictum, clericorum statutum fuerit, ne in posterum talis Ecclesiæ dicatur quisquam clericus: videtur namque tunc Ecclesia illa sua privilegia & ius suum amittere, vt c. placuit, ca. trabes, de Consecrat. distinct. 1. c. & hoc diximus, 16. quæst. 7. aut si inhibitum sit amplius ibidem missas aut diuina officia peragere: cum inutilis sit eius fundatio & mortua fiat, actus viuientis nullo modo exercens; non secus quàm mors ciuitatibus accidit, quando inducitur aratrum, nec ibi societates hominum quæ ciuitatis viuere faciunt, exercentur, l. si vsusfructus ciuitati, 21. Quemad, vsusfruct. amit. Pl. vsusfructus, §. fin. Quand. dies vsusfruct. legat. cedit.
3. Tertio, extingueretur si summus Pontifex permitteret monasteriis Ecclesias in proprium usum conuertere, c. pastoralis, de Priuileg.
4. Quarto, si propter defectum reliquiarum, vel abusum deliciatur templum, vel altare, veluti in c. placuit, de Consecrat. dist. 1. ca. & hoc diximus, 16. q. 7. ex Oregenis homilia 15. in cap. 21. D. Matthæi.

Quintò

Quintò, non censetur esse beneficium, quod ab infidelibus occupatur, & vbi nullus fit cultus diuinus: quod vel ex eo liquet, quòd qui tale habet beneficium ad aliud vocari posset, perinde ac si nullum haberet. ca. pastoralis, 7. quæst. 1. Et proinde etiam Ecclesiæ Cathedralis occupatæ ab infidelibus capitulum, alibi translatum; non potest sibi eligere prælatum; sed eius promissio ad solum summum Pontificem pertinet, ca. sancta Romana, de Election. in Extrauag. commun. & tempore hostilitatis, Ecclesia censetur sine pastore & defensore: idè eodem pendente, contra eam in rebus eius quiescit nec continuatur vel fit præscriptio. c. ex transmissa, de Præscr. c. prima actione 2. in fine 16. quæst. 3. c. si sacerdotes, 10. §. fin. eadem 16. quæst. 3.

Sextò, destruuntur beneficia, quando vniuersus ordo regulæ extinguitur; vt quando templariorum ordo per vniuersum orbem sublatus, qui antea probatus. c. cum & plantare, de Priuileg. vbi & de abusus quibusdam illorum tunc apparentibus.

Septimò, id ipsum dicemus, quando nouæ religiones inuentæ & reprobatae reiciuntur: nam eorum bona & collegia dissoluntur, vt in c. fin. de Relig. domib. apud Gregor. c. 1. eod. titulo in Sexto, vt & in l. 3. de Colleg. illicit. lib. 47. P. tit. 22. Neque successit, quòd semel Deo dicatum non possit in vsus profanos conuerti, c. quod semel, de Regul. iur. in Sext. ca. qui semel, 9. quæst. 3. ca. aperuit, 14. quæst. 7. c. ad hæc, de Religios. domib. Clem. quia contingit, eod. tit. Nam hoc verum est, quandiu remanet dicatio vel consecratio: non etiam quando res deducitur ad non esse, & illud amittit quod prohibebat,

& efficitur tanquam non Ecclesia, vel tāquam non consecrata, euocatis sacris, vt in l. sacra loca, de Rer. diuis. P. & apud Lium lib. 5. & euocari posse dicit Macrob, lib. 3. Saturnal. c. 7. l. inter stipulantem, §. sacram rem, de verbor. oblig.

De Extinctorum per species beneficiorum restitutione. CAP. XXII.

- 1 *Suppressum beneficium quomodo restituatur.*
- 2 *Vno diuisione restituatur, expressè vel tacite, & quomodo.*
- 3 *Dissolutio vnionis, causæ cognitionem exigit, & vocationem eorum quorum interest, & eorum qui vnire possunt.*
- 4 *Extinctio beneficij destructi, quomodo restituatur.*
- 5 *De consecratione Ecclesiarum hereticorum.*
- 6 *Et de reconcubatione polluta Ecclesia per fusionem sanguinis aut feminas.*

1 **R**ecognitis causis & modis extinctionis beneficiorum, facile nunc erit ex submotione causarum, & veluti ex antithesi, restitutionem conuicere. Quamobrem dicemus, beneficium per suppressionem sublatum, restitui emersione, & redintegrato statu, vt in c. cum accessissent, & c. cum Martinus, de Constitut. facilius autem suppressum quàm extinctum restituitur. Quia voluntate ipsorum quorum interest suppressum, eorundem consensu contrario & voluntate detegitur, & in pristinum statum reponitur: Sicut libertas suppressa per seruitutem, facile per

per manumissionem detegitur, in l. manumissiones, de Iustit. & iure. P. veluti, si diminutis fructibus fiat suppressio præbendæ, illis excrefcentibus restituatur, vt cessante ratione & causa permissionis suppressionis, cesset permissio. arg. c. cum cessante, de Appellat. l. adigete, §. quamuis, de Iure patron. P. facit & propius c. ex parte, 13. de Constitut. .

Ita in vnione, restitutio fiet per diuisionē vnionis, c. 1. Ne sede vacante, c. sicut vnire, de Excessib. prælat. Fitque illa diuisio expressè, vel tacitè: expressè, quando ita nominatim statutur, vt diuidatur, d. cap. sicut vnire, vel si reuocatur vnio, cap. si gratiosè, de Rescrip. in Sext. Tacitè, primò per contrarium actum reuocationem inducètem, vt si Episcopus aut Abbas, Ecclesiam mensæ suæ vnitam contulerit alicui in titulum, videtur à se separare & dissoluere, in sui præiudicium, non autem successoris. Clem. 1. & ibi Barbatia. de Rescript. Rebuffus in tractat. congruæ pensionis, num. 101. Secundò, si vnitum beneficium mortuo illo qui illud tenebat separatim conferatur nemine contradicente, quemadmodum olim quidam prælati faciebant, conferentes beneficia monachorum mensis vnita, reprehensi in Clem. 1. de Excess. præl. Tertio, dissoluantur vniones per obreptionē vel subreptionē obtentæ, sub quacunque verborum forma, vel derogatione impetratæ; vt beneficia ita vnita cum vacauerint separatim conferri possint, ex Concilio Tridentino sessio. 25. de Reformat. c. 9. Quarto, si per vnionem tollatur hospitalitas, vel fiat dissolutio religionis, & illa dissoluitur. c. 1. Ne sed. vac. Quintò, si cesset causa vnionis, cessabit vnio, arg. c. cū cessante, de App.

cap. suggestum, de Decim. veluti si vnione facta per paupertatem, vt in c. i. §. ad hæc, de Stat. monacho. superueniant diuitiæ, ca. cùm Martinus, de Constit. Si facta ob metum hostium, prædonum, ob aeris intemperiem, causæ illæ amplius non sint. Sextò, si vnio incipiat nocere Ecclesijs, tollitur, arg. ca. suggestum, de Decimis. ex qua etiam causa, reuocantur statuta facta in præiudicium Ecclesiarum. c. quæ in Ecclesiarum, & c. Ecclesia, de Constit. cap. fin. de Reb. Eccl. non alien. c. non minus, c. aduersa, de immun. Eccl. c. fin. eod. tit. in Sex. Septimò, dissolutur vnio, ad tempus facta, adueniente tempore: vel morte eius cuius causa indulta est, c. noui, i. Ne sed. vacan. Octauò, in summa, causæ superuenientes contrariæ his quæ persuaserint vnionem, possunt persuadere solutionem: cùm res de facili ad suam naturam reuertatur, c. ab exordio, 35. distin. l. si vnus, §. pactus ne peteret, de Pact. P.

- 3 Cæterùm in hac dissolutione, causæ cognitio quoque erit adhibenda, num fieri debeat, num causa præsupposita vera sit, & si sine scâdalo Ecclesiæ fieri possit, c. i. Ne sed. vacã. vocatis his quorum interest veluti si agatur de dissolutione vnionis factæ à capitulo, vt canonici vocentur, c. exposuisti, de Præb. c. super eo, eod. titu. in Sext. l. de vnoquoque, de Re iudica. Debet & fieri per eum qui habet authoritatem vniendi, quod fusè explicat in legato summò-ve Pontifice Petrus de Perusio, in tracta. de Reuoc. vnio. c. 4. Et sine dubio, summus quidem Pontifex potest vniones dissoluere & reuocare, & Legatus à latere in prouincia sibi decreta; quòd in ea possit quæ potest Episcopus ordinarius, c. i. de Offi. deleg.

in Sexto. Si tamen agatur de Reuocatione vnionis facta per summum Pontificem, distinguetur num ea fuerit plena & extraordinaria potestate facta, & tunc non poterit dissolui à legato vel ordinario: cum beneficium principis debeat perpetuò manere ca. decet, de Regul. iur. in Sexto. Iuris peritos, de Excusat. tuto. P. Quòd si Pontif. summ. ordinaria potestate vnuerit, potest ea vnio dissolui à legato de latere, & ab ordinario. Exceptis hospitalium vnionibus: cum circa hospitalia potestas legati sit restricta, videnda Glos. ad Clem. per literas, de Præben. quemadmodum nec potest legatus cognoscere seu (vt dicunt) se intromittere de dignitatibus, de quibus in cap. deliberatione, de Offic. legat. in Sexto. Si verò agatur de beneficiis vno exempto, vel ambobus exemptis, & immediatè summo Pontifici subiectis, non poterit legatus aut Episcopus vnita dissoluere sed tantum summus Pontifex, c. auctoritate, de Priuileg. in Sexto. Potest nihilominus Episcopus ex causa, dissoluere vnita per legatum: quia vtraque potestas par, cap. i. de Offic. lega. in Sexto. Multò magis ex causa, Episcopus poterit reuocare per se factam vnionem, c. sicut vnire, de Exces. præl. cum consensu aliquando capituli, vt Clem. si tua, de Reb. Eccles. non alien. Potest & capitulum sede vacante, dissoluere: verumtamen Episcopus postea electus posset illam solutionem reuocare: quia capitulum, & qui temporalem sede vacante habet potestatem, alienare non potest res Episcopatus, vt pluribus explicat prædictus P. de Perusio d. tractatu de Reuocat. vnionis, c. 4. & 15. & 16. & hæc de restitutione beneficij secunda, per vnionis solutionem.

4 Tertiò autem restituntur beneficia extincta tatione ædificij destructi, si ædificium reparetur vel restauretur, & si ob defectum reliquiarum id acciderit reliquiis vel sacris ipsis appositis. Si ob necatum Episcopum, Episcopatus fuerit ademptus, poterit restitutis priuilegiis uenia concessa reddi. Si ab hostibus fuerit occupatum beneficium hostibus expulsis poterit iure uelut postliminij restitui in integrum. cap. pastoralis, 7. quest. 1. l. cum loca, de Religio. & sump. fun. Poterit & generaliter reuiuiscere beneficiũ uel restitui sublata causa, quæ eum uiuere impedit, uel quæ cultum diuinum non permittebat exercere. Veluti, si parietes Ecclesiarum denciantur, uel igne cõflagrauerint: aut confectum omnino altare consecratum, tunc certè ædificium sacrum interire dicemus. Et denuo ædificata Ecclesia eget noua consecratione & restitutione. Non ita si conuerit tantum tectum Ecclesiæ uel aliqua pars ædificij, maiori parte, cum altari subsistentibus illæsis, c. ligneis, & c. proposuisti, iuncta Glad. verb. *recomendari*, de Consecratione Ecclesiar. cap. de Fabrica, 25. de Consecratio. distinct. 1. Ex Cõcilio Triburenfi aliquãdo propter necessitatem permissum, ut sicubi à Normannis, Sclauis & Hungaris aut aliis malis Christianis, Ecclesiæ fuerint quocunque modo succensæ, & exuste, possit in capellis cum tabula tamen consecrata, Missa celebrari, c. concedimus, de Consecrat. distinct. 1. Ecclesiæ nihilominus dedicatæ, non consecratæ, immunitate Ecclesiastica utuntur, c. Ecclesiæ, de Iure immunitatis. Potissimũ dum tabula consecrata inducitur. Nã ea per se consecrata facit, ut ubique posita fuerit, altare faciat

consecratum,quandiu ibi est.Eaque veluti Ecclesia portatili vsus Constantinus Magnus, vbicunque esset locorum,secum iubens eam circumferri,& ad quam veluti tabernaculum, præsto erant diaconi & sacerdos,qui sine intermissione mysteria, & ministeria diuina exequerentur, vt ait Sozomenes lib. 1.Histor.Tripatitæ,ca.9.

Solent & Ecclesiæ pollutæ per Arianos hæreticos, de nouo consecrari, si antè non fuerint per Catholicos consecratæ; eò quòd per illos non fuerint in forma Ecclesiæ consecratæ, contra si fuerint à Catholicis consecratæ,& postea pollutæ ab Arianis,quo casu reconciliantur tantum, cap. Ecclesias Arianorum,21.& ca.Arianorum Ecclesiæ,22.& seq. 23. Agapitus, de Consecrat. distinct. 1. Ecclesiæ ab Arianis sacratæ,vel dedicatæ,non Ecclesiæ, sed prostibula dicuntur ab Optato Mileuitano lib. 1. & in princip.2.contra Donatistas. Transferuntur au em Arianorum & aliorum hæreticorum templa, vt paganorum,in cultum dñinum, inuectis in illis sacris ipsanus vel reliquis Sãctorum, dicto c.Arianorum. Et ibi ex D.Gregorio lib.3.dialogorum ca.30. referitur miraculum, quod factũ fuit in vna dedicatione Ecclesiæ Arianorum. Nempe quòd quando, cum supplicatione publica, ad dedicandum Deo illum locum clerus cum populo venisset, & magnus esset concursus,enserunt inter pedes porcũ grumentem discurrere huc illuc velut portæ exitum querentem, à nemine tamen visum; vt signum creditum fuerit, quòd ab illò loco immundus Spiritus exiret habitator & incola antè eius. Testatur autè se adfuisse Gregorius. Misæque celebrata populum cle

clerúmque abiisse : & eadem nocte supra tectum Ecclesiæ magnum strepitum auditum ; perinde ac si quis errando in illo discurrisset : sequente verò nocte, longiorem sonitum auditum, subitoque postea tanto fragore insonuisse, vt à fundamentis tota Ecclesia crederetur conuulsa, vltra tamen in posterum nullam antiqui hostis inquietudinem apparuisse, vel auditam fuisse.

Si Ecclesia etiam fuerit polluta fusione seminis, vel sanguinis ex malitia fusi, reconcilianda, non reconsecranda erit cum asperzione aquæ benedictæ per Episcopum non alium simplicem sacerdotem, mixto cinere & vino, c. proposuisti, & c. aqua, c. fin. de Consecrat. Eccles. vel alta. ca. de fabrica, 25. de Consecrat. distinct. 1. Idipsum si polluatúr per sepulturam excommunicati. ca. consuluisti; eod. titul. Mirandum autem non est, quòd tanta vis sit aquæ iustralis, vel benedictæ, vt expiare & purificare possit polluta & conspurcata: id enim elemétaris aquæ natura & vis non efficit, sed virtus Dei impressa per sacras orationes. Aqua naturalis lauat spurcitas corporales; virtus verò diuina purificat spirituales supra itaturalem aquæ operationem, datque secundum benedictionem, naturam aliam. Vt de aqua Zelotipiæ dicitur Numerorum ca. 5. cui miscebatur terra de pauimento tabernaculi. Deditque benedictio facta aquis à Deo potestatem generandi pisces & alia, Genes. 1. versic. 21. & 22. ita aqua lauacri consecrati Christo Christiani, D. Paulus ad Ephes. 5. & regenerantur, Diui Ioannis ca. 3. nos multa de aquæ in purgationibus, vel expiationibus vi, diximus lib. 31. Sæntagmat. ca. 8. & lib. 16. ca. 5.

De Ereptione beneficij quæ fit per transformationem CAP. XXIII.

¶ *Transformationum beneficiorum species.*

PRæter nouam creationem & restitutionem, beneficij erecti alia inuenitur, quæ mutatione formæ primæ in aliam, fit: veluti, si ex Abbatio fiat Episcopatus: ex Episcopatu, Archiepiscopatus; vt in c. Saluator, de Præben. in Extrauag. communib, si ex parochia, monasterium; vt in c. si Episcopus, iñ. quæst. 2. ex capella, Colligiata Ecclesia, Glos. in c. nobis, ad verb. *in capella*, de Iure patron. ex beneficio regulari seculare: vel contrà, ex seculari regulare; in c. cum de beneficio, §. de Præben. in Sext. ex non curatis, curata seu curam animarum habentia. ca. dudum, de Elect. Sic de similibus, in quibus mutatur quodammodo natura cum per eam mutationem suscipiant diuersitatem in gubernatione & prouisione, c. si eo tempore, de Rescript, in Sex. cum in illis, de Præb. in Sexto. Quemadmodum & dum regulare vnius ordinis beneficij in alterius ordinis regulari, fit translatio, nam laxior vel strictior regula, & diuersi habitus, alterant quodammodo ius beneficij, vt in c. vnic. de Religios. domib. in Sexto. ca. sanè, de Regularib. Id ipsum, si ex non patronata, fiat patronata Ecclesia, ex non exempta, exempta, vel contrà. Vide quæ de forma & eius distinctione & regulis, diximus lib. I. Syntagmat. iur. vniuersi, ca. II.

De

I N S T I T U T I O N E S N O V Æ
De Vacatione beneficiorum, sub qua continetur modus amittendi etiam beneficia:
& de vacatione in curia Romana, &
extra, CAP. XXIII.

- 1 Beneficium vacans quando dicatur.
- 2 Vacatio qua ficta, & qua vera.
- 3 Vacatio in curia Romana per reservationem clausam in corpore iuris.
- 4 Et per alias reservationes summi Pontificis.
- 5 Quae beneficia in specie vacare dicuntur apud sedem, & tanquam reservata à solo sum. Pontifice conferri possunt: quid si reservatio sit pensionis?
- 6 Si vacet per depositionem praelati
- 7 Si electores eligant scienter indignum.
- 8 Si beneficium sit datum in commendam.
- 9 Si vacet per ademptionem aliorum beneficiorum.
- 10 Aut per promotionem ad Episcopatum.
- 11 Aut fuerit resignatum in curia.
- 12 Aut resignatum ibidem ex causa permutationis
- 13 Aut si essent beneficia in curia litigiosa cum distinctione.
- 14 Aut si vacent per priuationem in ea curia.
- 15 Si collatio reservati non sortiatur effectum.
- 16 Si maiores dignitates sint post Pontificalem, vel aliter reservata specialiter sint beneficia, exceptis quibusdam nationibus.
- 17 Quando dicatur beneficium reservatum generaliter.
- 18 Reservationes Papae, quando expirent.
- 19 Beneficia qua vacare dicantur in curia per reservationem specialem vel generalem, & quid sit reservatio.

- 20 De reservationibus ex Concordatis Germania, & de alternatis collationibus cum ordinario.
- 21 De tempore quo coeperunt reservationes; deque diuersitate illarum generalium & specialium, & ad quae beneficia pertineant.
- 22 De mentalibus reservationibus & Papa potestate in beneficiis.
- 23 Reservationum causa.
- 24 Legatus de latere facit reservationes, & ibi de quatuor modis conferendi vacatura beneficia.
- 25 Reservationum effectus.
- 26 De affectione beneficii & quando extinguitur affectio & reservatio.
- 27 Concilium Tridentinum quas sustulit reservationes.
- 28 Vacantia beneficia, sede Episcopali vacante, vacant in curia Romana.
- 29 Expirant reservationes provisione, etiam non adempta possessione
- 30 Beneficia quae dicantur vacare extra curiam.

Explicitationem erectionis beneficiorum sequitur consideratio vacationis & vacationem collatio. Beneficium vacans dicitur, quod à nemine possidetur seu occupatur, ut notatur ex Rubr. de Concessio. praebendae vel Ecclesiae non vacantis, iuncto c. 2. eius tituli ubi prohibetur ex Concilio Lateranensi, ne conferantur beneficia antequam vacent. Probat & Glos. ad c. vnicum, ad verb. *vacansum*, Ne sede vacante. in Extrauag. comunib. ut haereditas vacans, quae iacet à nullo adita. l. 2. de Crimin. expila. haered. lib. 47. P. tit. 19. l. haereditariae, de Fur. P. & bona vacantia, quae à ne

à nemine saltem iure, possidentur titulo de Bonis vacantib. lib. 10. C. tit. 10. vacans mulier, quæ nupta non est, & à nemine iure possessa, l. qui coetu, §. 6. qui vacantem, ad Leg. Jul. de Vi publ. P. Vacantia beneficia dicuntur, & quæ de nouo creata sunt, à nullo possessa antea, quibus nondum prouisum est de præposito, Clem. fin. de Rescript. & ea quoque quæ post collationem destituta sunt pastore, quæ priuatio præsupponit habitum. c. ad dissoluendum, de Desponsa. impub. l. Iulianus, de Diuort. P. l. de cem, de Verb. oblig. P.

2 Beneficij vacatio triplex, aut ficta, aut non vera, aut vera: ficta, quando ad effectum tantum certum, non absolute quis euat beneficium: veluti ob causam permutationis, quia non videtur vere vacare, nec ideo potest alteri quàm cõpermutanti conferri, c. vni. de Res. permut. in Sext. quando etiam renunciatio non admittitur à superiore, non cõsetur vere vacare beneficium, vt conferri alij possit, ca. admonet, de Renuncia. ca. si qui verò, 23. & c. si quis presbyter, 24. 7. quæst. 1. ex Concilio Nicenq, cap. 16. & Antiocheno, c. 3. Non vera etiam vacatio beneficij dicitur, quæ solo facto, non iure inducitur, de qua agemus Deo fauente, mox. Vera vacatio contra, erit, quando potest beneficium conferri veluti destitutum præposito, de quo etiam postea.

3 Rursum beneficia vacantia dicuntur vel vacare in curia Romana, vel extra curiam: quidam addunt & apud sedem Romanã. Gomes ad Regulam Cancellariæ, de Trienniali possessor. Vacatio apud sedem Romanam, dupliciter intelligitur; primo modo proprie: & tunc dicitur illa quæ est in corpore iuris clauis

clausa, iuxta cap. 2. de Præben. in Sext. Ea enim, quæ dum vacant sedis collationi reservata sunt, ab alio conferri non possunt quam à summo Pontifice, d. c. 2. cuius generis dicuntur quæ vacant per mortem nunciatorum, vel legatorum, euntium Romam, vel redeuntium, si in Curia loco moriantur, vel in vicinis locis: item beneficia curialium si in loco Curia, vel in vicinis locis moriantur, ad quæ profecti fuerint infirmitatis, peregrinationis, recreationis, aut alia ex causa: & si profecti cum intentione redeundi ad Curiam. Loca verò vicina dicuntur intra duas dietas, remota, ultra. Item & beneficia eorum, qui, dum Curia de loco in locum se transfert, moriuntur in itinere, vel si agroti relictæ in loco ubi Curia residebat mortui sunt. Sicque omnia hæc beneficia apud sedem vacare dicuntur, etiamsi ipsa sedes vacet. ut probatur in c. præsentis, 34. de Præb. in Sext. Consentur quoque vacare apud sedem Ro. beneficia Cardinaliū, & officiariorum summi Pontificis, dum moriuntur; ita vacabunt apud sedem beneficia possessa per moriētes, Vicecancellariatus, camerarij, auditorum causarum, & literarum contradictarum, & aliorum Curia officialium, c. ad regimen, de Præb. in Extraug. communib. Vide Gomef. ad regulam Cancell. de Impetration. benefic. vacantis per obitum, questio, 15. Excipiebantur aliquando Ecclesia parochiales, quæ dum vacabant, sede Romana vacante, vel antequam sedes Romana vacaret, si prospectum de collatione illarum non esset, poterat ab ordinariis conferri, non expectato nouo Pōtifice, c. statutum, 3. de Præb. in Sex. propter periculū immunēs animarū ob diutinā vacationem.

Quemadmodum & postquam beneficia vacassent in Curia, si nõ fuissent collata à summo Põtif. intra mensem, poterant conferri ab ordinario liberè, c. 3. de Præben. in Sext. quod tamen fuit postea prohibitum in ca. 1. de præb. in Extratrag. communib. vbi non permittitur ordinarius per quantumcũque vacauerint Ecclesiæ in Curia, conferre.

- 4 Secundò, vacare intelliguntur beneficia apud sedem, quæcunque vacant in Curia extra reservationem prædictam conclusam in corpore iuris communis, per alias reservationes summi Pontificis, vt notat Glof. ad dict. ca. statutum, 3. de præb. in Sexto, Ita proprie loquendo, omnis vacatio apud sedem, potest dici vacatio in Curia: sed non contrà, omnis vacatio in curia, non potest dici vacatio apud sedem. Quia licet reservata per Extravagantem, ad regimen, cõtingat alibi quã apud sedem vacare: tamen in Curia vacare videntur, non tamen apud sedem quia illa non est ex vacationibus reservationum conclusarum sub corpore iuris. Sicque Rotam defuisse mense Nouembri 1533. refert Gomes, in comment. ad regulã Cancellariæ, de Trien. possel. qu. 31. Disputant interpretes latius quæ beneficia dicantur vacare in Curia, quæ apud sedem: nos diutius non immorabimur, & quod pertinet ad præsentem quæstionem vacationis, dicemus vacare in Curia vel apud sedem ea beneficia, quæ solius summi Pontificis reservata sunt collationi: qualia sunt prædicta, & quæ vel expressè vel tacitè cõsentur reservata, maxime autem expressè reservata: quia reservatio habet vim nouæ provisionis, propter clausulã *ex nunc prout ex tunc providemus*, vt notat Gomes

ad regulam de Impetiatione beneficij viuentis, q. 4. Notandum tamen quod scribit Panoim. ad c. cum venerabilis, num. 2. de Præb. beneficia per deuolutionem apud sedem vacantia, posse legatum Papæ conferre, non autem vacantia in curia: quia que iure deuoluto ex negligentia inferiorum collatorum per Concilium Lateranense, deuoluuntur ad collationem summi Pontificis, conferuntur à sum. Pontifice, non tanquam reseruata, sed tanquam ab ordinario, vt notat Æneas de Fulcomb. quest. 2. principali num. 12. sic legatus deuoluta potest conferre, in dic. c. cum venerabilis, de Præb. non autem reseruata, Ægidius decis. 106.

Admonebimus porro nunc in quibusdam casibus beneficia dici vacare apud sedem seu in Curia, Primum si Papa propter bonum pacis, & concordia in resignatione beneficij de consensu duorum, alicui constituat pensionem. Dicunt enim beneficium sic pensione grauiatum ita affici, vt adueniente vacatione nullus præter Papam de eo disponere possit, & censetur reseruatum, si credamus Guillelmo de Monteseirato in commentarijs ad Pragmaticam sanction. fol. 51. dubitat tamen de hac resolutione, etsi singularis videatur, Gomes ad Rubric. de Trienna. possess. que. 31.

Secundò, quando Ecclesiastica dignitas, vt Episcopalis, vacat per depositionem prælati, censetur vacare in Curia. c. ad regimẽ, de Præb. in Extr. com. c. post translationem, de Renun. c. nisi cum pridem, eod. tit. c. inter corporalia, de Translation. Episcop.

Tertiò, si electores eligant ad Episcopatum scienter indigni, vel non obseruata forma Concilij,

c. quia propter. de Elect. potestas eligendi non deuoluitur ad proximum superiorem, vt in aliorum beneficiorum electionibus, sed ad summum Pontificem, qui solus cōferet, per c. quāquam, 18. de Elect.

8 Quartò, quando summus pontifex dedit pontificium in commendam, licet antè vacauerit extra Curiam, per talem tamen commendam manet reseruatum, vt vacatione cōmendæ adueniēte, nullus inferior possit postea de eo disponere. teste Feder. de Senis, in tract. Permutat. q. 15. Romanus consil. 150. Archid. & alij, ad ca. 15. cui procuratio, 42. de Elect. in Sexto. per illum textum, vbi & Glos. ad verbum, *confirmatus*, ait. Nota quòd eo ipso quòd Papa dat administratorem vel visitatorem Ecclesiæ Cathedrali, si postea canonici eligant etiam ignoranter Episcopum, non tenet electio, quasi Papa dando visitatorem, ad se prouisionē reuocauerit: & sic dixisse Compostellanum ad cap. cum nobis olim, in fine de Elect. fuisse pronunciatum in Curia, sed non bene iure probari. hæc Glos. ibi ad quem Ioan. Andreas postea addit, quod prædictus Compostellanus allegat, c. vt nostrum, de App. c. quia cunctis, de Cōces. præb. l. qui absentis, de Acquir. pos. P. & sic iure probari. In Gallia tamen beneficia commēdata vacant, per mortem commendatarij, & sic etiam impetrantur, vt refert Rebuff. tract. de Pacif. posses. num. 44. Nauarrus etiam in Anchiridio seu Manuali confessorum, ca. 25. num. 126. tradit vacante beneficio per mortem commendatarij, censerī beneficium vacare eo modo quo vacabat tempore quo fuit ei cōmendatum: quod, inquit, stilius Romanæ Curia hodiè seruat palam. Paris de puteo decis. 158; nec refert an

quis moriatur in Curia. Moheda decis. 99. Rebus. in Praxi Benef. titu. de Reseruat. nu. 31. Sicque si beneficia erunt affecta & reseruata summo Pontifici, & fuerint cōmendata, post mortē cōmendatarij, remanēt affecta, quod accuratē disputat Jacob. Simoneta tractat. de Reseruat. benefic. q. 59. quia & cardinales, & cōmendatarij debent tenere Ecclesias cōmendata in priori statu, nō diminuto cultū solito. Pam. ad c. querelā, de Elect. & ad c. de Monachis, de Præb.

Quintò, beneficia possessa, quæ Papa statuit vacare per adeptionem aliorum beneficiorum secundorum, cœntentur reseruata collationi sum. Pontificis: & dicuntur vacare in Curia. Rota decis. 63. de Reformat. in Antiq. sicque seruat. Est & regula Cancellariæ 64. quæ de illa reseruatione & vacatione disponit. videndus Rebuffus in praxi beneficior. de Reseruat. num. 40. Mandosa in quintam regulam Cancellariæ, proinde Rota decis. 14. de Rer. permūt. in Antiq. ait, beneficia huiusmodi reseruata & vacantia per adeptionem secundi, interim non posse permutari, idipsum in dicta decis. 65. & semper hoc promulgata fuit Extrauagans Bonifacij. ad regimen, in fine, de Præben. in Extrauag. cōmun. quæ & per alios Pontifices innouatur, utpote quæ sublata & expirasset per eius obitum, quodd suo tempore tantum valere voluerit. Cassadoi. decis. 3. in fine, de Constituit. Rota etiam decis. 250. incip. *nota quod ubi Papa.* in Antiq. ait, Quodd ubi Papa gratiam facit habenti beneficium, obtinendi beneficium in futurū, ea lege ut per assecutionem secūdi dimittat, primum, assecuto secundo vacat primum apud se dem ne possit etiam permutari à possessore.

IO Sextò, hodiè beneficia eorum qui promouentur ad Episcopatum, sunt sedi Apostolicæ reſeruata, & in Curia vacant, per dictam Extraua. ad regimen. Rota in decif. 1. de Ret. permutatio. in Nouis. Sic- que emendatum ius antiquum, c. cum in cunctis, §. cum verò, de Elect. vbi ordinarij poterant conferre beneficia vacantia per promotionem ad Episco- patum, vide Mandosam ad primam regulam Can- cellar. quaest. 13. & 14. vbi & vacare putat post con- ſecrationem, etiam ante adeptam possessionem: ſecundum autem Caſſiodorum decif. 2. non niſi poſt adeptam poſſeſſionem: cuius ſententia venor pu- tatur. Explicat & fuſe Glo ad Clementinam 1. ad verb. *nota 1*; Vt lite pendem. & Panormit, quoque concil. ioi. num. 3. volum. 2. poſt confirmationem & poſſeſſionem putat tantum.

II Septimò, reſignata omnia beneficia in Curia, ſunt ſua. Pontif. reſeruata, & dicuntur vacare in curia Romana, per ca. 2. de Præb. in Sex. quamuis procu- ratio ad reſignandum alibi facta fuerit. Gloſ. Arch. & Ioannes Andreas ad Clem. 1. ad verbum, *co l. iij.*, Vt lite pendent. nihil innouet. & ibi Panor. num. 6. addit rationē, Quia ibi renuncians cenſetur mori. Vide Rotam decif. 33. in Antiq. de Præben. ibi, *nota quòd vbi beneficium*, &c. Simonetam tractatu de Reſeruat. q. 28. Hodiè tamen beneficia reſignata in Curia per eum qui non ſuperuixit per viginti dies, iuxta regulam Cancellarię non vacant in Curia, ſed extra, & conferuntur per Ordinarios vt vacantia per obitum, quamuis olim diuerſum ſeruaretur. Simoneta tractatu Reſeruationum, quaſtione 28. in fine.

Octauò , beneficia etiam resignata in Curia ex 12
 causa permutationis, in Curia vacant, licet permutatio non fuerit sortita effectum, Rota decif. 1. & si.
 de Res. permutat. in Antiq. licet decisio 4. eiusdem
 tituli videatur contrarium asserere: & verior prima,
 iuxta Felinum ad c. cum venerabilis, 3. col. ad finem
 de Except. Simoneta in d. quæst. 18.

Nonò , si duo vel plures de beneficio litigant in 13
 Curia Romana, & qui possidet moriatur ibi, alius
 vel alij extra, vacabit in Curia & solus erit colla-
 tionis Pontificis maximi. Contra si is qui possidet
 moriatur extra Curiam, alius in Curia, & ibi ordi-
 narius conferet vt vacans extra Curiam, quòd si su-
 perstes adhuc vnus ex collitigantibus sit, determi-
 natur his, & ex euentu iudicij num mortuus in Curia
 ius haberet; vt conferatur à summo Pontifice, non
 aliter. Clem. 1. Vt lite non contestat. nihil innoue.
 Non vacabit tamen in Curia Romana beneficium
 quod ad confirmationem sum. Pontificis pertinet:
 nam confirmatio non facit ea vacare, sed adeptio
 possessionis, etiamsi de confirmatione litigantes in
 Curia Romana morentur; durat enim prima va-
 catio vsque ad confirmationem factam. cap. quam
 periculosum, & c. quam sit, de Elect. Deci. ad c. 1. de
 Confir. vtil. vel inutil. & consil. 149. & ita concludit
 glo. ad d. Clem. 1. ad verbū, *collatio*, Vt lite penden.

Decimò , beneficium dicitur vacare in Curia 14
 Romana, si quis eo fuerit in Curia priuatus, vt ne-
 mo alius quàm Pontifex max. illud conferre possit.
 Simoneta tractat. Reseruat. cap. 29. citat Barthol. &
 Bald. ad l. si quis sub conditione, de Testam. tutel.
 Dicitur & ibidem beneficium dici vacare in eo,

loco in quo eo priuatus quis fuit per sententiã, non
 in loco in quo beneficium situm reperitur, Rota
 decif. 56. incip. *Nota quod ubi*, de Præb. in Antiq.
 firmat Gambarà tracta. de Lega. nu. 124. 125. Constat
 & per Extraiugantem, ad regimen, de Præb. in
 Extr. com. quam omnes Pontifices in initio Ponti-
 ficatus innouant, beneficia vacantia per depositions-
 nem vel priuationem specialiter referuantem. Ve-
 runtamen Aeneas de Fulcomib. tractatu de Resigna-
 tione, in 3. qu. principali, nu. 12. hoc intelligit de pri-
 uatione iuris: contra in priuatione hominis, nã tunc
 ait collationem beneficij ad ordinarium pertinere.

- 15 Undecimò, si beneficium, quod vacat in Curia
 Romana, alicui confertur per sedem Apostolicam,
 isque mortuus fuit antequam acceptauerit illud,
 iterum dicitur in Curia vacare, cum collatio non
 censeatur effectum sortita, nisi per acceptationem.
 c. si tibi absentis, de Præb. in Sext. Geminian. ad ca. 2.
 de Præb. in Sext. Oldrad. consil. 57. incip. *reseruauis*,
 Iacob. Simoneta quest. 31. ubi enim, qui iure proprio
 prouidet, si prouisio non habeat effectum, iterum
 potest prouidere, c. si electio, 26. & c. si compromis-
 sarius, 37. de Elect. in Sext. Beneficiũ enim affectum,
 ut dicitur, seu reseruatũ, semper durat affectum,
 etiamsi non duret causa, propter quam affectum
 fuit: & postquam in manus Papæ peruenerit, non
 redit ad inferiores, donec de ipso Papa disposuerit.
 ut scribit Bernardus de Bisigneto, in regula 20. inci.
Papa reseruauit. in antiquioribus decif. Rota. arg. l. si
 cognatis, de Reb. dub. P. & l. 2. de Noxalib. action.
 Ideò, inquit, si qua officialiũ vel familiarium Papæ
 beneficia sint reseruata, & desinant esse officiales
 vel

vel familiares, nihilominus beneficia eorum referuata censentur, etiam ea quæ ante officium vel familiaritatem, vel tempore eorum habuerunt, donec de his Papa disposuerit.

Duodecimò, in regula Cancellariæ 3. & in Extr. 16 traugant. Ióannis 22. Excecrabilis, de Præbend. referuat sum. Pontifex suæ collationi & dispositioni omnes dignitates maiores post Pótificalem in Metropolitanis & Cathedralibus Ecclesiis. Meminit & Iacob. Simoneta tract. Reseruationum, quæst. 99. constitutionis Pij Papæ V. sub data Romæ apud sanctum Petrum anno 1566. 6. Kal. Februar. per quam omnia beneficia vacatura per crimen hæreseos sibi referuauit, quo loci tamen ait, illam, aut similes reseruationes, quæ non sunt in corpore iuris clausæ, non impedire in Germania collationes ordinario- rum: quod & dicendum in Gallia, in qua reseruationes generales vel speciales sublatae sunt, nec impediunt ordinarios collatores, §. 1. de Reseruationib. tam generalibus quàm specialibus sublatis, in Concordat. exceptis tribus casibus, in quibus Rebuffus ad d. §. 1. ait admitti reseruationes: primus, quando vacatio inducitur in Curia Romana iuxta reseruationem clausam in c. 2. de Præb. in Sext. Secundus, si agatur de beneficiis officialiũ Curie Apostolicæ, per Extr. ad regimen, de Præb. in Extr. comm. nisi in iure regaliæ vacent, vt ait Rebuffus conclusum in Senatu Parisiensi 3. Iulij, 1338. Tertius casus est, in beneficiis maiori- bus & dignitatibus cõclusis reseruationibus in corpore iuris. de quib. in Cle. vni. de Rer. perm. Enumerat illas Probus in Additionibus ad Ioan. Monachũ, ad c. præfenti, de Off. ord. in Sex.

- 17 Dicitur autem generaliter beneficiū reservatum collationi summi Pontificis, vbiunque Papa apposuerit manum, c. vt nostrum, 56. de Appellation. Roma. consil. 335. incip. *Circa primum*, &c. veluti si facta collatio per sum. Pontificem vel legatum eius non tenet, vel propter subreptionem literarum, vel propter indignitatem personæ, aut super nullitate provisionis Pontificalis, requiratur cognitio causæ: tunc enim dicitur ita beneficium Papæ affectum, vt ab alio non possit conferri. Panor. & alij in c. inter dilectos, de Excessib. prælat.
- 18 Reservationes tamen Papæ expirant per collationem ab eo factam, Rota decis. 9. & n. de Præben. in Nouis. & 24. eo. tit. in Antiq. Gomes ad regulam de Triennali possess. quæst. 5. & 30. & sic tenet Old. consil. 57. & Decius 20. tit. de Præben. & licet beneficium sit ex reservatis, ex cap. 2. de Præb. in Sexto. nihilominus eo ipso quod Papa disposuerit de ipso beneficio, censetur per illam collationem cessare reservatio, vt possit deinceps ordinarius de ipso providere, vt & de litigioso cessante lite, in cap. 1. Vt lite pendente. in Sext. Clem. 1. eod. tit. Etiam si collatio sum. Pontificis, ex sua causa sit inutilis, vt declarat Romanus consil. 335. eamque esse communem sententiam tradit Gomes, in d. quæst. 30. in Regulam Cancell. de Triennali possess. dummodò, inquit, summi Pontif. literæ de collatione sint expeditæ, non autem si simplicem concesserit supplicationem, per quam non extinguitur reservatio iuxta Felinum ex mente Rotæ, ad Rubric. de Constitutio. Quemadmodum nec extingueretur reservatio omnino, si ex noua collatione iterum fieret
 refer

referuatio veluti si sum. Pontifex vacans beneficium referuatum, conferat familiari vel officiaro, vel si det in commendam, vt ibidem docetur. Aut si prouisus per Papam ante acceptationem collationis moriatur, nam & eo casu adhuc residet sub referuatione beneficium: Oldrad. consil. 57. si tamen acceptasset, quamuis moreret ante adeptam possessionem, expnaret, sic intelligenda decis. Rotæ 882. incip. *noia q' iud' ubi g' au' i*, & c. in Antiq. & deci. 283. *noia quod ubi Pap'.* in antiq.

Decimotertio, expressè summi Pontifices, vel in ¹⁹ specie, vel in genere aliquando referuant suæ collationi beneficia, quæ ab aliis non conferuntur. Est enim referuatio collationis vel electionis Ecclesiastici beneficij, per potestatem habentem ab ordinarius ad se facta euocatio; vt tradit Æneas de Fulconib. in quæst. 1. principali, nam. 1. facit decis. Rotæ 28. 30. & 32. de Præb. in Antiq. Lapsus allegatione 84. Complectitur enim electionem vt collationem, vt in ca. si eo tempore, de Elect. in Sexto. Rebuff. in praxi, titulo de Referuat. num. 32. & seq. Referam exēpla ex Bullario collecto per Laetium Cherubinum, vt Pius V. ubi, constitutione ordine 164. incipiente, *Sancitissimis in Christo*, 24. Ianuarij 1565 statuit, & referuauit sibi à tempore illo vsque in quinquennium, omnia conferenda beneficia & singula Ecclesiastica, cū cura & sine cura, regularia cuiusque ordinis & secularia, vbilibet vacatura, in singulis mensibus Ianuarij, Februarij, Aprilis, Maij, Iulij, Augusti, Octobris, & Nouembis, aliàs quàm per resignationem extra Romanam Curiam; ad collationem cuiuscunque, prouisionem, præsentationem,

tionem, electionem, seu quamvis aliam dispositionem, pertinentia. Permissit tamen Episcopis residentibus in sede duntaxat; & quandiu residerent in sua diœcesi, vt possent de quibusvis, dignitatibus, personatibus, officiis; administrationibus; canonicatibus & præbendis, ac aliis beneficiis cum cura ac sine cura, secularibus ac quorumvis ordinum regularibus, ad eorum collationem, prouisionem, præsentationem, electionem, seu quamvis aliam dispositionem (non tamen simplicem institutionem) pertinentibus, quæ antea in singulis mensibus Ianuarij, Martij, Maij, Iulij, Septembris & Nouembris vacare contigerit: dummodò aliàs dispositioni Apostolicæ reseruata generaliter, vel ex generali reseruatione sedi Apostolicæ affecta non essent liberè disponèdi facultatem, Voluit tamen, quòd Archiepiscopi, Episcopi, & Patriarchæ, de collatione, & prouisione seu alia dispositione beneficiorum, in reliquis mensibus, scilicet Ianuarij, Martij, Maij, Iulij, Septembris, & Nouembris, pro tempore vacantium, quæ ex tunc prout ex ea die, & è contrâ, reseruauit (vt præfertur) suæ dispositioni, se introumittere non possent, &c. Menses reseruati in Germania collationi beneficiorum sedi Apostolicæ Ianuarius, Martius, Maius, Iulius, September, Nouember. Menses ordinariorum, Februarius, Aprilis, Iunius, Augustus, October. December Sicque confert summus Pontifex, in primo, postea ordinarius, Episcopus aut capitulum in secundo: summus Pontifex tertio; ordinarius, in quarto, & sic alternatiuè, exceptis aliis reseruationibus, si quæ sint. Similis constitutio reseruationis & alternatiuæ in mensibus

sex collationis beneficiorum vacaturorum, extat eiusdem Pij V. ordine Bullarij prædicti 165. incip. *Sanctissimus in Christo Pater.* & Gregorij 13. incip. *Sanctissimus*, ordine 6. & alia Sixti V. in fine Bullarij atque Gregorius 13. constitutio. 68. incip. *In Ecclesijs*, ann. 1580. 18. Nouëbris annullat dispositiones seu collationes beneficiorum etiam per obreptionem à sede Apostolica vel ab alijs, quoquunque modo factas, personis prohibitis propter genus, propter hæresin, & apostasiam à fide; & declarat omnia beneficia eiusdem quomodocunque collata, ad nouam summi Pontificis dispositionem pertinere. Similem edidit constitutionem Pius V. ordine 29. incip. *cum ex Apostolatus.* Sixtus rursus V. in ordinationibus & constitutionibus Cancellariæ Apostolicæ, cõstitutio. 17. incip. *Sanctissimus*, inter cætera beneficia sibi reseruat reseruata, iuxta constitutionem Benedicti 12. *Ad regimen*, de Præben. & per constitutionem Ioannis 22. *Execrabilis*, & omnes Ecclesias Patriarchales, Archiepiscopales, Episcopales, Monasteria virorum, item dignitates, beneficia omnia: ad collationem, præsentationem, electionem, quamcumque aliam dispositionem Episcoporum, Archiepiscoporum, Patriarcharum, Abbatum, & aliarum Ecclesiarum, sede vacante collatoris, donec provideatur eis de successore: item dignitates suorum Cardinalium & familiarium, & eorundem beneficia vacantia: beneficia etiam collectorum & subcollectorum fructuū sedi Apostolicæ debitorum, Curialium, dum Curia transferretur, cubiculariorum, cursorum titularum Cardinalium, & reseruata per prædecessores.

Inue

20 Inuenitur & referuationis species in Concordatis initis à Nicolao 5. sum. Pontifice per Ioannem sancti Archangeli diaconum Cardinalem, in partibus Germaniæ sedis Apostolicæ tunc legatum de latere, ex vna parte; & Fredericum Imperatorem, & alios principes Germaniæ seculares & Ecclesiasticos, ex alia: quæ approbata fuerunt per eundem Nicolaum quintum, anno Dómini 1447. 14. Kalendas Aprilis, Pontificatus sui anno 2, vt liquet lex eius constitutione incipiente, *ad sacram Petri fidem*, & in Bullario Cherubini, inter Nicolai V. constitutiones ordine 1. Fuit autem in his Concordatis, vt ibidem probatur, statutum super modificatione & prouisione Ecclesiarum, & Ecclesiasticorum beneficiorum quorumcunque; iuris scripti referuatione, & constitutionum, *excecrabilis*, & *ad regimen*: atque reductæ tantum referuationes ad præscriptas iuris cõmunis peculiare retentiones. Permittitur etiam in eisdem Concordatis, in Metropolitans, Cathedralibus atque immediatè non subiectis Ecclesiis, monasteriis, sedem Apostolicam immediatè recognoscentibus, canonica electio infra tempus constitutionis Nicolai 3. incipientis, *cupientes facienda*. Alioquin vt ad dictam sedem deuoluta beneficia censeantur; confirmatione tamen prædictæ electionis petenda à Papa, tali clausula addita. *Nisi ex rationabili & euidenti causa ac de dilectorum fratrum nostrorum Cardinalium consilio, de digniori & utiliori persona duxerimus providendum*. Referuat etiam ibidem sibi Papa monasteriorum monialium dispositionem & tunc per commissionem ad partes. Cætera verò beneficia & dignitates, vult vt illi conferant, ad quos

quos antea spectabāt, in mensibus tantū Februarij, Aprilis, Iunij, Augusti, Octobris, & Decembris, dispositione quamvis alia, reservatione, gratia expectatiua, quacumque sub forma verborum factis & faciendis, non obstantibus. In reliquis autem sex mensibus collationem sibi reseruat, si tamen eam intra tres menses non fecisset, seu si beneficia suorum mensium intra tres menses non contulisset, potestatem conferendi illis ipsis eandē permittit. Statuit insuper annatas, secundum taxam mediorum fructuum soluendas, aut si excedāt, moderandas. Et Clemens postea 7. in dicto Bullano constitutione eius 46. incip. *admonet nos*, dicta Concordata Germanica cōfirmat, atque statuit irritas esse à p̄latis & principibus factis collationes in mensibus sum. Pontificis, & prouisos per eos teneri ad restitutionem fructuum, reseruātque prouisis à sede Apostolica, contra intrusos actionem. Dehinc tamen Gregorius 13. in constitutione 42. inter constitutiones eius insertas in dicto Bellario collecto per Cherubinum incipiente, *quæ in Ecclesia*, constituit, ne, quod supra statuerat Nicolaus V. quòd post tres menses si non contulisset sum. Pontifex, ordinarij conferre possent, locum haberet: vult tamen vt prouisi, à tempore collationis intra tres menses, teneātur ordinariis collationem significare,

In summa colligere debemus paucis, Reserua- 21
tiones omnes p̄dere ex summi P̄tificis potestate, qua euocat ab ordinariis collatoribus, vacaturi beneficij futuram collationem, neque hoc inuentum antiquum dicitur, cum abj referant ad Nicolaum I. qui sedit anno Domini 1360. vt Thomas Felcius tractatu

tractatu referuationum. alij ad Ioannē 22. qui præ
 fuit anno 1322. vt Gomes in proœmio regularum
 Cancellariæ, alij ad Clementem 5. qui fedit anno
 805. & deinceps dicunt à successoribus ampliatas
 iustas ob causas, sine quibus, vt præsumi debet pro
 summo Põtificè, non fuisset potestati ordinariæ de-
 rogatum, c. non nos, 40. dist. c. quamuis, de Rescrip.
 in Sex. idèd propter causarum varietatem referua-
 tiones fuerunt & diuersæ Speciei, vel generales, vel
 speciales, de quibus ex professo Iacobus Simoneta
 tractat. de Referuationibus beneficior. quæstio. 4.
 Generales, quando generaliter referuantur colla-
 tioni summi Pontificis vel alterius, beneficia vaca-
 tura, putà in diœcesi. Feder. de Senis in tractat. de
 Rerum permut. argum. c. cum in partibus, de Verb.
 signifi. in Sext. talis & illa potest esse quæ est ex di-
 spositione iuris communis, in c. 2. de Præb. in Sex. c.
 præsentis, eod. Extrauag. ad regimen, de Præb. cuius
 tamen generalitas non extenditur ad Episcopatus,
 Gloss. & dd. ad d. c. 2. de Præb. in Sext. facit consil.
 Lud Romæ. 340. Veniunt tamè Abbatiæ, secundum
 Gemmi. ad d. c. 2. qui improbat ibi Glossam contra-
 riam, quæ tamen communiter approbatur contra
 Gemmanum, per Ioan. And. Philippum in dic. c. 2.
 Collectaneum ad c. fin. de Præb. quæst. 8. Ioan. Mo-
 nachum ad c. inquisitores, de Hæretic. nisi forsan &
 referuationes de his & aliis exceptis mentionem
 expressè facerent; vide latè, quæ comprehendantur
 sub referuatione generali, Iacob. Simoneta in d.
 tractat. Referuationum, quæst. 4. 6. 7. 9. 10. 11. 12. 13
 Speciales referuationes possunt dici, quæ sunt extra
 ius commune, per regulas Cancellariæ, vel per
 summum

summum Pontificem factæ, aliqua etiam Extrauagante decretali, vel si ad indiuiduum restringatur, vt si referretur certum beneficium, vel à certa persona possessum: suntque variæ ita, de quibus agit Gemina. consil.12.& Ægidius consil.35.

Eò pertinere possunt reservationes dictæ mentales, quibus aliquando Pontifex. Max. reseruat beneficium, vel in specie, vel in genere, per bullam, vel breue, vt personæ gratæ prouideat quam non exprimat; sicque in mente retinet: & ita fit in nullius expressæ personæ fauorem. de quibus Simone-ta in dicto tractatu quæstio.15. sufficit enim in reservatione sola summi Pontificis voluntas, cap. in memoria, 19. distinct. Glof. ad verbum, *canonico*, in fine, cap. olim, de Verb. signifi. quia potest sum. Pontifex ex plenitudine potestatis supra ius positum dispensare. cap. proposuit, 4. de Concesil. præb. cap. 2. de Præb. in Sext. facit cap. cuncta per mundum, & seq. 9. quæst. 3. cap. ex tuarum, de Authoritat. & vsu pallij, Clem. 1. ad finem, Vt lite penden. Et Papa est ordinarius ordinariorum totius orbis iurisdictione habens vniuersalem, vt ait Glof. ad c. feceris, §. fin. ad verb. *primata*, de Poen. in Sext. & nullus ordinarius maior ipso Pontifice maximo in collatione etiam beneficiorum, vt ait Roman. consil. 335. num. 7. alij namque in partem tantum sollicitudinis, hic autem in plenitudine assumptus potestatis, c. ad honorem, de Author. & vsu pallij. Quare, vt tradit Bald. ad l. rescripta, C. de Precibus. Imperator. offeren. omnia beneficia mundi Ecclesiastica, sunt Papæ manualia, id ipsum ait & Ludou. Gomes in proœmio regular. Cancellariæ, & ad regulam, de non tollendo iure

quæfito. qu. 1. verf. *ilud tamen*. Et ita priuare poteft quemlibet in beneficialibus iure fuo, etiam fine caufa, iuxta ea quæ tradit Archidiacon. tractatu de hærefi, quod & tractat Felin. ad c. quæ in Ecclefiarum, de conftit. Aymon. tractat. de Antiquit. temp. 1. parte, num. 37. Gabriel. libr. 3. de Iure quæfito non tollendo. Conclufiones 1. limitat. 1. nu. 9. Pari modo poteft fola voluntate præuenire in collatione omnes orbis collatores ordinarios, Feder. de Senis, in 4. quæftio. de Rerum permutat. Ioannes de Selua tractat. de Benef. 3. parte quæftio. 60. Rota decif. 17. incip. *tu et de mori*, in Nouis.

3 Neque carere ratione exiftimādum eft referua-
 tiones, cùm dicantur introductæ non folum ratione
 poteftatis, verum etiam vt per illas fum. Pontifex
 poffit providere facilius de beneficiis viuis literatis
 & virtute præftantibus, quibus Eccleſia maximè
 eget, c. cùm ex eo, de Elect. in Sex. quibufque mun-
 dus illuminatur, Authen. habita, C. Ne filius pro
 patre: quemadmodum eadem in caufa funt cur in
 pluralitate beneficiorum perſonis gratia & diſpen-
 ſatio fiat, in c. de multa, de præben. fuit & caufa re-
 ſeruationum abufus ordinariorum, & electorum,
 qui tantum ſuis proximis & amicis contēptis ido-
 neis, & literatis cōferebāt: & ea antiqua caufa fuit,
 cur Nicolaus 1. ſummus Pontifex, in c. 4. porro, 63.
 diſtinctio. referuauit ſibi collationem Eccleſiarum
 Epifcopatuū Treuerenſis & Coloniae Agripinenſis,
 tractat & Buſſarus conſi. 126. nu. 13. incip. *Nicolaus 1.*
 libr. 2. Et hodiè præſumendum eſt non niſi ex iuſta
 caufa referuationis fieri, cùm non præſumatur ſum.
 Pontifex, velle ſine caufa iuriſdictiones aliorum
 turbare

turbare & inuertere, c. quamuis. de Rescrip. in Sex. c. non nos, 40. distinct. etsi voluntas propria Pontif. pro iusta habeatur ratione, quia & motu proprio maximè reseruaciones ab eo fiant & concedantur. Iacob. Simoneta tractat. reseruatiouum quæst. 80. Felin. ad c. fin. de Testib.

Concessiæ reseruaciones legatis etiam de latere, 24 cum temperamento seu modificatione tamen, cap. præsentis, & ca. deliberatione, de Officio Legat. in Sex. & per Glos. fin. ca. fin. de Concess. præb. in Sext. & ibi Geminian. notat, olim fuisse modos quatuor prouidendi de vacaturis beneficis, quorum vnus per illud ca. correctus est, alij non: quorum primus refertur quando per Papam prouidetur per dictum cap. proposuit, de Concess. præbendæ: alius, quando legatus reseruat, iuxta c. cum dilectus, de Iure patr. tertius ex dispositione iuris communis, vt si recipior in canonicum, habeo ius ad præbendam vacaturam ex dispositione, ca. relatum, de Præben. & ca. cum super, cum ibi notatis, de Concess. præbend. 25

Reseruacionis effectus est, non vt Papa sibi velit ius conferendi acquirere, nam iam hoc habet, & per cõcursum cum omnibus ordinariis per præuentionem confert, c. cuncta per mundum, c. per principalem, 9. quæst. 3. & quod semel meum est amplius meum fieri non potest, §. sic itaque discretis, de Acton. Sed vt alius, reseruando, ius adimat collationis. Et nihil interest facta fuerit reseruatio cum decreto irritandi, aut sine eo, vt pluribus disputat & concludit Iacob. Simoneta, de Reseruati. q. 13.

Alius affectus dicitur, affectio, quia per reseruati- 26 onem à sum. Põtificè factam sequitur vt beneficia

irritans: quæ omnia afficiunt præbendam & beneficium, scilicet ne tunc, & quandiu affecta vel reservata remanent beneficia per appositionem manus sum. Pontif. conferri possunt ab inferiori, cuius manus dicuntur ligatæ etiam eo ipso quod Papa appositione manus suæ signat supplicationem, seu provideri mandat, vel aliàs disponit de vacanti vel vacaturo certo vel incerto idque à die datæ signationis factæ per Papam, maximè si adiectæ essent clausulæ reservationis & decreti. Rota decis. 25. in Antiq. & 6. in Novis. verùm si dispositio Papæ ex aliqua esset restricta, hoc non procederet de iure ubi Papa apponeret manum sine decreto & reservatione, ad beneficium vacaturû; imò de iure posset acceptari ab expectante, c. 1. §. ex parte, de Concess. preben. in Sex. ca. si capitulo, cap. si soli, eod. tit. ca. dilectus, 2. c. inter cetera, de Preb. Cancellaria quamvis videatur sine distinctione sequi, solam supplicationem afficere, vt tradit Rota dd. decisionibus, Simon. tract. Reserva. quæst. 60. Dicitur autem beneficium affectum, semper durare affectum, vt habetur in decis. 1. 13. 14. 15. de Preb. in Antiq. II. in Novas. 20. in Antiquior. Ancha. cõsil. 138. Videlicet in reservatis à iure sum. Pontifici, nam possessoribus mortuis vel sum. Ponti. adhuc durat affectio, vt in curabilibus & aliis aliter in aliis beneficiis affectis per solam manus Pontificis appositionem, quæ postquam sortita est semel effectum, per mortem possessoris desinit esse affectum, & per novam vacationem conferri potest ab ordinatis. Glos. in Regula, contra nostri temporis, per illum textum sumptum à contrario sensu, Iacob. Simon. tractat. de Reservat. quæst. 33. num. 7.

fusè in quæst. 58. & 59. refert autem contrarias sententias in 58. num. ex prouisione mutili sum. Pontif. censeatur beneficium affectum: & distinguit & concludere videtur, quòd ex prouisione facta incapaci, inhabili, nulliter, remaneat beneficium affectum & reseruatum, iuxta c. inter dilectos, de Excell. p. alar. quod & tuetur Rebuffus in Praxi beneficior. ca. de Reseruatione, num. 30. Roman. consil. 335. & ibi fusè Mandosa in additionib. Extinguitur etiã affectio si reseruatio esset temporalis, elapso tempore: vt in c. 2. & 3. de Præb. in Sex. Geminian. consil. 93. Simon. d. quæst. 58. num. 14. & 15. nisi quid aliud in reseruatione contingat fieri, quod gratiam perficiat ante lapsum temporis, vel si reseruatio cum tempore, aliam contineat substantiam. Si quidem aliquando, Papa reseruat suæ dispositioni aliqua beneficia, & morte eius tunc extinguitur reseruatio: non ita si reseruauerit dispositioni sedis Apostolicæ, quia est tunc perpetua, cum sedes sit perpetua nec extinguatur, cap. si gratosè, de Rescrip. in Sexto. & ibi Archidiacon. Ioannes Andr. & alij, & glos. & interpretes ad Clem. 1. de Probat. Feder. de Senis consil. 112. in princip. Lud. Roman. consil. 260. Caslado. de Constitut. decis. 3. num. 3. Gambaia tract. de Legato, lib. 3. num. 195. Quòd si facta fuerit reseruatio sub clausula, *dispositio nostra, & sedis Apostolicæ*, &c. licet præcedât verba, *dispositionis nostra*, tamen si facta fuerit reseruatio motu proprio, largè intelligetur, vt morte non extinguatur. Domi. ad d. c. si gratosè, ad finem de Rescrip. in Sexto. Sed & si Papa concesserit ordinario collatori, vt possit quatuor vel plura aut pauciora beneficia reseruare, & mortuus fuerit

fuerit antequam is referuauerit, durat referuatio post eius obitum: quia res nō est integra quod pertinet ad Pontificem, sed eius respectu, est perfecta, idēd non expirat morte eius, per nota. ad c. si super gratia, de Offic. deleg. in Sex. c. si cui, de Præben. in Sext. idem dicendum si Papa concedat ordinario potestatem de conferendis tribus aut pluribus beneficiis vacantibus in Curia, nam ea gratia transit ad successorem concedentis. Simon. q. 47. nū. 5. & 6. Sciendum tamen referuatione sublata, remanere affectionem, per impositionem manus Papæ, donec effectum sortiatur per regulam 9. Cancellariæ, ut nullus præter Romanum Pontificem possit conferre, vel in illis se ingerere. Cassado. dec. fin. incip. *utrum referuatis*, nū. 7. de Præb. Mandosa, in 1. qu. II. Regulæ Cancell. & hæc secundum iura anteriora.

Cæterum in Concilio Tridentino hodiè ex sess. 27
24. c. 19. de Reformatio. sic legitur: *Decernit Sancta Synodus, mandata de prouidentia, & gratias qua expectatiua dicuntur, nemini amplius, etiam Collegiis Vniuersitatibus, Senatibus & aliis singularibus personis etiam, sub nomine indultis, aut ad certam summam, vel alio quouis colore concedi, nec hætenus concessis cuiquam uoliscere. Sed nec referuaciones mentales, nec alia quacunque gratia ad vacatura, nec indulta ad alienas Ecclesias vel monasteria, aliorum, etiam ex sancte Romana Ecclesia Cardinalibus concedantur. & hætenus concessa abrogata cessantur.* Abrogationis rationes fuerunt quæ olim iustæ ad vacatura prouisiones inhibuerunt, in c. 2. de Concess. præben. & c. de testandæ, eod. tit. in Sext. Referuaciones tamen in corpore iuris insertæ non videntur reuocatae.

neq; ab ordinarijs ex illis affectiones possunt vsur-
 pari, nisi in casibus à iure permissis, vel à Sacrosan-
 ctis Cõcilijs. Ut si ex beneficis apud sedem vacan-
 tibus in Curia, Papa defuncto, parochialis Ecclesia
 vacauerit, ordinarius poterit ante mensem confer-
 re, per c. si Apostolica, de Præb. in Sexto. per ratio-
 nem à Rebuffo positam in forma nouæ prouisionis,
 vers. *dummodo tempore data*, num. 14. quo loci etiam
 ostendit, ordinarium, sede vacante simplicia bene-
 ficia alia cõferre non posse, postea verò posse rectè,
 cap. statutum, de Elect. in Sext. In reseruatis quippe
 beneficijs iure præfixus est terminus quo debeat
 sum. Pontifex conferre, & quo elapso sedeat pote-
 stas ad ordinariũ, cum tamen in cæteris beneficijs
 in curia non vacantibus nullum summo Pontifici
 constitutum sit tempus ad conferendum, vt ait Æ-
 neas de Fulcomb. 4. quæstio. principali, effectu 20.
 Gaspar de Perus. tractat. Reseruatiõnũ, qu. 5. Potest
 & Episcopus per potestatem concessam à Concilio
 Tridentino, session. 24. c. 15. de Reformat. ad paucio-
 rem numerum reducere & supprimere præben-
 das & canonicatus in Ecclesijs Cathedralibus &
 Collegiatis, si tenues sũt præbendæ, & vnire be-
 neficia aliquot simplicia cum consensu capituli, &
 patronorum laicorum, si qui sint: non obstantibus
 quibuscunque constitutionibus, priuilegijs, reser-
 uatione generali aut speciali, aut affectione.

- 28 Quatuordecimò, beneficia quæcunque vacantia
 & vacatura, sede Episcopali vacante, ex peculiari
 regula Pij V. die 9. Martij publicata, anno 1567. sunt
 reseruata collationi summi Pontificis solius, cum
 irritanti decreto & clausula. idem in constitutione

Ioan. 22. execrabilis, constitut. Sixti 5. ordin. 17. de Cancellaria Apostolica.

Cæterum hic generaliter obseruatur, reseruationem Papæ etiam expirare per vnicam collationem, possessione etiam non secuta vel apprehensa. Rota decis. 14. de Præb. in Antiquis. & 9. de Præb. in Antiquioribus nisi enim collatione in beneficio datur à concedente, cap. si tibi absenti, de Præb. in Sext. c. si. de Concess. præben. in Sext. Iacob. Simo. tract. de Reseruat. quæst. 55. & 56. Rota decis. 28. in c. nota quòd ubi Papa, in Antiq. & proinde si prouisus de reseruato beneficio per collationem sum. Põtifi. in apprehendenda possessione commiserit violentiam, & ita ius suam amiserit, iuxta c. eum qui, de Præben. in Sext. ordinarius poterit illud conferre velut non amplius reseruatum, Lopus allegat. 127. Sic enim etiam reseruatio vacantis beneficij in Curia, per solam Papæ prouisionem expirat, si prouisus extra Curiam decedat, postquam prouisionem ratam habuerit. Rota decision. 9. de Præbendis. in Antiquioribus. Philipp. ad cap. præsentis, §. fin. ad finem, de Præbend. Sed hæc hæctenus dicta sint de reseruationibus, & vacationibus in Curia seu apud sedem Apostolicam.

Nunc porro sufficiat notare breuius, extra Curiam Romanam vacare beneficia quæ iure ordinario ab ordinarius conferri possunt.

De amissione & vacatione beneficiorum
certis modis vacandi : & primùm de va-
catione ipso iure extra delictum inducta.

C A P. XXV.

- 1 *Vacationis beneficiorum generales modi, & quid vacatio ipso iure ex delicto, vel quasi.*
- 2 *Vacatio sine delicto ipso iure, ex quibus inducatur, & quod accidat ex adeptione secundæ beneficij.*
- 3 *Per illam tamen possessione prioris de facto non privatur, & eam defendere potest pluribus ex causis.*
- 4 *Matrimonio clerici contracto, vocant ipso iure eius beneficia, etiam si matrimonium postea separatur.*
- 5 *Sed num idem verum sit, si clericus sit in maioribus ordinibus constitutus, qui contraxerit matrimonium, qui uxorem ducere legitime non potest.*
- 6 *An concubinary priventur beneficium ipso iure, dispensatur, & de pœnis & ordine pœnarum in concubinary.*
- 7 *Concubinary quis dicatur.*
- 8 *De vacatione ipso iure per non promotionem ad sacerdotium.*
- 9 *Promotionis non factæ excusationes dari possunt.*
- 10 *Pacificus possessor quando dicatur vel non.*
- 11 *Per non promotionem beneficium vacans, an possit permutari vel renuntiari per non promotum.*
- 12 *Ex causa electionis quando inducitur ipso iure vacatio.*
- 13 *De beneficio possessore sine dispensatione, & de regula de Trienniali possessore.*

- 14 *Sequeſtrationem beneficij turbans, amittit ius quòd
in eo habet*
- 15 *Intrusus ius ſuum amittit.*
- 16 *Alienans immobilia ſua Eccleſia temerè, illa priua-
tur ipſo iure.*
- 17 *Commèda beneficij data ab Epifcopo & data à ſum.
Pontifice quando expiret.*
- 18 *Ingreſſu & profeſſione religionis beneficiati, vacant
ipſo iure eius beneficia.*

Beneficia iurſum vacare, & pro hoc amit-
ti dicuntur; aut ipſo iure tantum; aut
ipſo facto tantum; aut ipſo iure & facto
ſimul, aut per ſententiam. Ipſo iure va-
care dicitur, quando poſſeſſor amittit ius beneficij
vel eo priuatur, ita vt poſſit alteri conſerri quam-
quam de facto poſſeſſionem detineat. ca. licet Epif-
copus, in 2. de Præben. in Sext. cap. cùm noſtris, de
Conceſſion. præb. Ipſo iure & ſolo aliquid fieri di-
citur, quando ſiue hominis miniſterio, autoritate
legis, & ſine ſententia fit. Gloſ. in laudemus, §.
æconomus, ad verbum, *primitur*, C. de Sacroſanct.
Eccleſ. & ſine alia admonitione quàm legis, l.
magnam, de Contrahen. & comm. epifc. C. Porro
ipſo iure tantum beneficium vacare dicetur, vel ex
quafi maleficio, ſeu ſine maleficio: vel ex maleficio
poſſeſſoris. Ex quaſi maleficio, quando quidem ob
crimè aliquod nominatù nō inducitur priuatio, ſed
ob alia quæ culpam, vel aliquam ſpeciem maleficij
habêt, iuxta. l. de Oblig. quæ ex quaſi delict. naſcun.
vt contrà, ex maleficio inducetur ob crimè aliquod
nominatùm, l. ex maleficio, 4. de Obligat. & action.
Ipſo

- 2 Ipso iure sine delicto vel sine crimine personæ, vacare dicemus beneficium, primum quando possessor beneficii, alterius de nouo collati nanciscitur possessionem, quod non potest possideri cum iam possessio sine dispensatione, nam adeptione incompatibilis vacat primum, c. cum nostris, de Concess. præb. ca. cum in cunctis, 7. §. 1. de Elect. ca. 1. & fin. de Offic. Vicar. cap. constitutus, de Filiis præby. cap. de multa, de Præb. c. cum singula, eod. tit. in Sex. cap. si plures, cod. titulo in Clem. quod maxime obtinuit post Concilium Lateranense, quo in d. ca. de multa, prohibita pluralitas, & inducta vacatio prioris. olim non ita, sed dabatur optio possessori retinendi quod voluisset ex duobus incompatilibus, si imposita esset necessitas alterum relinquendi. ca. eam te, de Ætat. & qualit. & ibi sic explicant Ioannes Andreas & Panormit. eoque modo intelligenda optio in c. referente, de Præb. Hodiè tamen & dabitur electio alterutrum retinendi, si conferantur simul à diuersis eodem tempore, duo vel plura beneficia. vt ait Panormit. ad d. cap. de multa, num. 11. de Præben. Ponitur porro istius modi prioris vacationis ipso iure resolutio aperta, in cap. licet Episcopus, 28. de Præben. in Sext. cuius verba. *Licet Episcopus beneficium quod cum animarum cura tenebas (postquam aliud accepisti consimile, ac ipsius possessionem pacificam habuisti, vel per te stetit quominus haberes eandem) possit alteri de iure conferre, illum tamen cui contuleris non debeat, ne non vocato, cum forsitan possis ius tibi competere retinendi, in possessionem ipsius indicere coporalem: ex quibus nota, ipso iure vacare beneficium, quod possit conferri: non autem de facto,*
 cùm

cum possessio ab alio retinetur. Nam collatio quæ est donatio iuris quod est in potestate collatoris, non exigit vocationem eius qui eo iure priuatur. Quemadmodum non obstante quod quis rem meam de facto detineat, eo non vocato possum de ea disponere, & ius quod in ea habeo, in alium transferre, l. qui potest, 26. de Regul. iur. toto titul. de Hæred. vel action. vendi. l. qui tabernas, de contrah. empt. P. c. venerabilis, de Præb. At aliter in possessione corporali statuendum, quæ adimi cupiam nequit invito sine causæ cognitione. l. extat, Quod metus caus. l. si quis in tantam, C. Vnde vi. quia qui possidet videtur quodammodo cum titulo possidere, quamuis iniusto. c. volumus, 16. quæst. 4. nec itaque possessio beneficij beneficiato nisi vocato & audito, adimetur, in c. cum nostris. de Concess. præb. cap. 2. Causa possessio. cap. in literis, de Restitution. spolia. imò pro possessore interim erit præsumptio iuris, quandiu de iure actoris non constiterit, l. fin. C. de Rei vendi, & si prouisus alio potissimum possessore, vellet propria authoritate ingredi possessionem, tanquam intrusus iure suo priuaretur, cap. cum qui, de Præb. in Sext. Idcirco debet iudiciali formalia experiri contra possessorem vocatum, vt sibi tradat possessionem. l. fin. Si per vim vel alio mod. & c. C.

Possessori autem exceptio vel defensio non erit, deneganda: cum possit eam possessionem pluribus modis duorum beneficiorum, vel iuris sui causam tutari: veluti si excipiat ius sibi per dispensationem esse possidendi vtrumque beneficium, vt c. si gratiosè, de Rescrip. in Sext. ca. de multa, de Præben. vel

vel si ad tempus concessum fuerit vt possit possidere fructus prioris, ca. non potest. 21. de Præbend. vel quod habeat vnum beneficium in commendam, aliud intitulum. ca. qui plures, 21. quæst. 1. vel quod fructus possessionis tanquam commendatarius commissus per Episcopum, possideat, c. nemo deinceps, de Elect. in. Sext. Potest & beneficiatus de nouo prouisus, retinere possessionem primi pro expensis in eum factis, ca. quicumque, 12. q. 4. vel si superior secundi beneficij prouisionem noluerit confirmare, vel noluerit ratam habere acceptione per eum factam, & illum ad primam Ecclesiam reuocet, ca. admonet, de Renunt. & ibi Panorm. num. 12. & ad c. de multa, num. 15. de Præben. nisi ad secundum transierit ex licentia superioris ratam habentis aut expresse, tacite, tacendo per sex menses. Possunt & aliæ rationes coniungi, ob quas etiam qui habet ius confirmationis electionis, non debet celeriter electionem confirmare electione non facta ex concordia, vbi est competitor, & nisi eo vocato cum peremptoria dilacione, c. fin. de Election. in Sexto.

4 Secundò, vocat beneficium ipso iure extra maleficium per coniugium clericij qui beneficium possidet, ca. 1. & 3. de Cleric. coniugat. cap. diuersis fallacius, §. eod. tit. vbi tamen mandatur, vt priuentur beneficis qui vxores acceperint, quibus verbis videretur dicendum, nõ ipso iure sed per sententiam clericos vxorem ducentes spoliãdos esse beneficio: nisi dicamus cum glos. ad d. cap. 1. ad verbum, *relinquenda*, de Cleric. coniuga. iussionem illam referri ad priuationem detentionis de facto, vacare tamen nihilominus ipso iure. Sicque & intelligendum,

c. cum

c. cum decorem, 8. eod. tit. dum dicitur conjugatis beneficium conferri non posse, etsi habeant adinendum. Et eo casu possessionis priuatio fit per ordinarium, nisi ipse ordinarius clerico conjugato contulisset beneficiū: tunc enim quod ipse male egit, non poterit emendare: sed facienda erit priuatio per superiorem Episcopi, d. c. diuersis fallacis. His tamen videtur resistere vnum ca. Joānes, 7. de Cleric. conjug. dum statuitur clericum conjugatum, non esse molestandum si non deferat clericalem tonsuram, dummodò nullum percipiat beneficium Ecclesiasticum, ex quibus videtur concludendum clericum tonsuratum, quamuis habeat vxorem, dummodò tonsuram deferat, posse habere beneficium Ecclesiasticum. sed respondet ibi glossa, per verba, *beneficium Ecclesiasticum*, intelligi posse stipendium ex Ecclesia ob officium gestum à clerico, quòdve clericus vxoratus potest gerere, non autem de beneficio quod datur in titulum. Possēmus & dicere, olim clericos vxoratos habuisse beneficia Ecclesiastica etiam in titulum, si perpetuam vouissent castitatem, & essent virginis vnius mariti singulares, vt in cap. sanè, 2. de Cleric. conjug. & si ordinati essent consensu vxorum ex Concilio Agathen. c. 17. c. Episcopus benedicti, 6. §. 1. 77. distinct. Eo modo in cap. sanè si conjugati, 6. de Conuersion. conjug. lib. 3. tit. 32. potest clericus conjugatus eligi in Episcopum, si vxor eius prius professa votum castitatis sacrum sibi velamen imponat, & religiosam vestem assumat. Hoc modò etiam in c. n. omnino, 31. distinct. constitutum, non licere Episcopo abiicere à cura propria & alimentorum eius vxorem. Clerici in

minoribus ordinibus Ecclesiasticis constituti, infra
 subdiaconatū, possunt vxores ducere: & si beneficia
 habent, ea tenentur relinquere & vxores retinere.
 d. c. 1. de Cler. Matrimonium dicitur per consensum.
 & verba de præsenti, c. tuæ fraternitati, 25. & c. si. de
 Spons. Id ipsum dicitur, si sponsalia per clericū con-
 tracta fuerint per verba de præsenti, etiā nuptus nō
 celebratis, quia illa sponsalia matrimoniū faciunt.
 Glof. ad cap. vnic. ad verbum, *lericalibus*, de Clenc
 conug. in Sext. Aufr. decis. capellæ Tholosanæ 239.
 Panor. ad c. 1. de Cleric. conug. num. 5. glof. & inter-
 pretes ad c. gratiæ, de Rescript. in Clem. vbi & Glo.
 ad verbum, *resignantes*, notat singulare; Quod si
 clericus contraxerit matrimoniū, quod postea dis-
 solutum fuerit per ingressum religionis vxoris non
 cognita, iuxta c. ex publico, & cap. quorundam, de
 Conuersio. conug. amittere nihilominus ipso iure
 beneficiū, quod & sumat & tradit obtinere Panor.
 ad c. 1. de Cleric. conug. nu. 6. si post matrimonium
 contractum vxor intrauerit religionem, id ipsum
 si dissoluatur postea, quod vxor inueniatur consan-
 guinea: semel enim per contractum matrimony ex-
 tinctum fuit ius quod habebat contrahens in ipso
 beneficio, quod ideo vacat, nec reuiuiscit licet ces-
 set postea causa extinguens, c. quā periculosum, 8.
 7. quæst. 1. cap. quæris, de Consecrat. dist. 4. & gratia
 semel perempta non reuiuiscit, licet res reuertatur
 in pristinum statum, submota causa ex qua iam in-
 ducta perempto, d. ca. gratiæ, de Rescript. in Clem.
 cū etiam qui contraxit matrimonium de factō,
 videatur ex eo renunciaſſe iuri beneficij, cū re-
 nunciatio iuris fiat, per factum actum contrarium
 iuri.

iuri.c.ex ore, de His quæ fiunt à maio. parte capitul. ubi in Glos. fin. iura similia plura citantur. facit & l.2. de Iure domi. impetra. C.

Et in his ferè omnes conueniuntur, dum agitur § de clerico beneficiato vxorem ducente existente in minoribus ordinibus: cum vxorè retinere cogatur. At non ita facilis quæstio, num si clerici beneficiati in maioribus ordinibus constituti, puta si subdiaconi, diaconi, presbyteri, si vxorem de facto duxerint, cum eas iure non possint retinere sed cogantur relinquere, priuentur beneficiis, & ita num vacent ipso iure. In qua quæstione diuersæ etiam sunt & penitus contrariæ sententiæ, quas refert Stephanus Auzenus in decis. 139. capellæ Tholosa. & Panor. ad c.1. num. 8. & ibi Henric. Bohic & Ioan. Andreas, de Cleric. conjugatis, putant ipso iure etiam hos clericos in sacris ordinibus constitutos, priuari beneficiis, ideòq; ipso iure vacare. consentit Gl. ad §. & nihilominus, ad verbum, *dispensatum*, de Concubin. in Pragmat. sanct. Si enim, inquiunt, qui licitè contrahunt matrimonium in inferioribus ordinibus constituti, priuantur beneficiis: multò magis qui illicitè in maioribus existentes, ne melioris conditionis videantur illicitè agentes, quàm qui licitè agunt: quod esse non debet, c. nuper, de Biga. c. eum qui, de Præben. in Sexto. Alia ratio, quòd in maioribus ordinibus constitutus, videtur tacitè renunciaisse beneficio per matrimoniũ, veluti per actum contrarium constituti, & quantum ad illum pertinet, videtur habuisse beneficium pro derelicto, c. ex transmissa, de Renunciat. idque à simili probatur, ex c. eum qui, de Præb. in Sexto. dum quis adeptione

secundi beneficij priuatur primo, quamuis & se-
 cundo priuetur per intrusionem. Et rursus in cap.
 quanto, de Translatio. Episcop. Episcopus qui pro-
 pria autoritate à sua Ecclesiâ in altam se transtulit
 priuatur propria & ea quam ambiuit. Atque hanc
 sententiam putat veriore d. glossa. d. Pragmaticæ
 sanctionis: consentit Gloss. ad cap. 1. ad verbum,
relinquenda, de Cleric. coniug. & in Innocentij 5.
 Concilio Rom. ca. 5. & in c. 2. decernimus, 18. distin.
Decernimus (inquit) *ut qui in ordine subdiaconatus &*
supra, uxores duxerint aut concubinas habuerint, officio
atque eos (inquit) *beneficio careant, & iterum in cap.*
eos, 32. dist. Ecclesiastico qui post subdiaconatum vxo-
ribus vacare volunt, ab omni sacra ordine remouemus,
officioque ac beneficio carere decernimus. Quod si ab
Episcopis communiti non se correxerint, principibus in-
dulgerimus licentiam, ut eorum feminas mancipent ser-
uituti: si vero Episcopi consenserint, eorum prauitati-
bus, ipsi officij interdictione priuentur: quod sumptum
 ex Concilio sub Vrbano 2. ad Melphiam habito.
 cap. 13. Perpendi pro eadem sententia posset cap.
 sane sacerdotes, 4. de Cleric. coniugat. dum ait,
sane sacerdotes illi qui nuptias contrahunt, que non nu-
ptia sed contubernia sunt potius nuncupanda, post lon-
gam poenitentiam, & vitam laudabilem continentis,
officio suo restitui poterunt, & ex indulgentia Episcopi
sui indulgentiam habere: verba quippe, restitui pote-
 runt, indicant priuationem præcessisse: facit insuper
 quod presbyteri qui nuptias attētant ex hoc facto,
 incidunt in suspicionem hæreseos, vt scribit Diaz
 in praxi Canonum criminali, cap. 74. post Ioannem
 Lapum ad Rubricam, de Donat. inter vir. & vxor.

Simancas in Catholicis institutio. ca. 40. statutūque est presbyteros de facto matrimonium contrahentes, deponendos, c. presbyter, 28. d. essequē irregulares, vt neque in minoribus ordinibus suscepti ministrare possint, nec ad maiores possint subdiaconi conscendere sine dispensatione, c. 1. & 2. Qui cleric. vel vouentes matrimonium contrahere possunt. Alij dicunt per matrimonij contractum, ipso iure non priuari beneficio in maioribus ordinibus constitutum: verum per sententiam priuandum, & ideo ante priuationem reum huius matrimonij posse renunciare beneficium, & ita iudicatum in Senatu Parisiensi in causa renunciationis Ioannis Panissieres, refert Papius in secunda parte notariorum lib. 8. pag. 565. Ioan. Andreas eius videtur sententiæ, quæ mihi humanior & maior videtur; & sic etiam explicari iura pro aliâ sententiâ adducta possunt, sicq; cogitur distinguere Panoim. ad c. 1. num. 7. de Cler. coniug. dum disputat, an promotus ad subdiaconatum & vltra, amittat ipso iure beneficia per matrimonium, proque concordia glossatum, & Ioannis Andreæ ad c. Ioannes, de Cleric. coniug. Quandoq; inquit matrimonium non tenet ex defectu consensus, vt quia clericus erat furiosus quo casu eius beneficia non vacant: quia non peccauit furiosus, nec matrimonium contrahere potest. c. dilectus filius, 24. de Sponsal. & matrimon. ca. neque furiosus, 32. quest. 7. Quandoque matrimonium non tenet ex defectu ætatis sponsæ, & idem dicendum, quia illud matrimonium habetur pro sponsalibus de futuro, ca. 1. de Sponsal. in Sex. c. fin. de Desponsat. impub. Quandoque non tenet propter ordinem sacrum, &

tunc Ioannes Andreas ait, non priuatum ipſo iure
 beneficus, ſed priuandum per ſententiam, quia co-
 gitur vxorem dimittere in Eccleſia Occidentali,
 quæ ab Orientali in hoc differt: & preſbyteri Ori-
 entales inueniuntur & feruntur vxorati. quia Ori-
 entalis Eccleſia non acceptauerit votum caſtutatis,
 vt habetur in Synodo 6. Nicena cap. 13. cap. Nicena
 Synodus, 12. & ſeq. quoniam in Romani ordina-
 tione canonis, 31. diſtinct, Socrates lib. 2. hiſtorie
 Tripartitæ, c. 14. Sozomenes lib. 1. c. 22. Nicephorus
 Calix. lib. 8. 19. Explicat Gloſ. in c. diaconi, 28. diſt.
 vbi dicitur in Eccleſia Orientali & Occidentali lici-
 tè contrahi matrimonium à cõſtitutis in minoribus
 ordinibus, c. ſi quis eorum, 32. diſt. Ac cõſtitutis verb
 in ſuperioribus, ſcilicet in ſubdiaconatu & ſupra,
 nunquam licuiſſe contrahere matrimonium, etiam
 à tempore Apoſtolorum. Differentiam autem eſſe
 inter Orientales & Occidentales clericos in ſacris
 conſtitutos; quòd Orientales ſi contraxerint ante
 ſuſceptionem ordinis ſacri, poſſunt vti licitè mat-
 rimonio iam contracto; ſed vltèrius non poſſunt con-
 trahere, ſi illorum vxor moreretur: Occidentales
 autem etſi ante ſuſceptionem ordinis ſacri contra-
 xiſſent, non poſſunt vti matrimonio iam contracto
 licitè: de quo per totam diſtin. 31. apud Gratia. quòd
 interdictum à tempore Innocentij & Syriçij Pap.
 qui continentiam ita indixerunt diaconis, cap. pro-
 poſuiſti, & c. plurimos, 82. diſt. Antea namque pote-
 rant Occidentales ſicut orientales vti matrimonio
 in ſacris conſtituti, contracto ante ordinationem.
 Subdiaconis, etiam quantum pertinet ad vſum
 matrimonij iam ante ordinationem contracti, con-
 tinen

tinentiam indixit, vt se abstinere ab vxoribus. Gregorius sum. Pontif. can. ante triennium, 31. dist. Sicque putant intelligi dictum Stephani Papæ in c. aliter. 14. ca. 31. distinct. dum ait, Sacerdotes & diaconi Orientalium in matrimonio copulantur, id est, copulato vtuntur, & ita etiam tradit Antonius Florentinus in 2. parte Historiæ, titul. 9. c. 3. §. 1. sic Nicolaus ad Consulta. Bulgarorum, cap. 40, vtrum presbyterū habentē vxorem sustentare & honorare deberent, respondit, debere, & esse ferendū, eo quod tunc Bulgari habeant à Græcis & Arameis sacerdotes, antequā à sede Romana prælatos accepissent.

Sed quid dicamus de concubinariis publicis videndum, num ipso iure priuentur beneficiis, vt cōferri possint sine alia admonitione, & illis non vocatis. Et vt breuiter absoluauius, arbitror cōtra eos ordinario iudicio seu extraordinario cōtendendum, vt per sententiam illis priuari debeant antequam vacare censeantur. Monendus ergo primum concubinarius, vt ab hac impudica vita desistat; & si contumax sit, per sententiam deponendus priuandusve erit, vt incorrigibilis & insanabilis, §. nec non & huiusmodi, de Publicis concubinariis, in Pragm. sanctio, vbi & pœnæ aliæ. Quia verò monitio requiritur, ideo non ipso iure sed per sententiā inducitur priuatio. Triplex autē ad veram contumaciā monitio requiritur, c. de illicita, 24. q. 3. c. sacro, c. contingit, de Sent. excō. vel vna peremptoria pro omnibus potissimum in notorius, l. nonnumquam, de Iudic. l. tres denunciations, C. Quomodo & quādo iudex vt in quæstione publici cōcubinarij, & in c. cū sit, de Appell. c. constitutionem, de Sent. excō. in Sext.

Siquidem si occulti essent concubinarij, non sufficeret vna monitio ad priuationem beneficij, nec sufficeret generaliter monere, vt clerici abiciant concubinas, nisi nominatim illis vt hoc faciant, insinuetur, *Glos. ad d. §. nec non*, sic vt qui privilegio clericandi priuandi sunt, debent nominatim & teprius moneri, vt se corrigant. *Clem. i. de Vita & honesta. cler. vt & quando proceditur per modum contumaciæ ad criminis vindictam in alius, fieri ita expedit. prout Glossa & Doctores notant ad c. vestra, de Cohab. clericor. & mulier.* Neque occulto concubinatio potest imponi pœna à iudice; verum ipse in sua conscientia scire debet, ad celebrandum accedere sibi non licere, & se haberi apud Deum pro deposito seu suspenso ab officio; donec dignè fuerit confessus & pœnituerit. *c. fin. 33. distinct.* Si tamen Concubinatus ita esset notus & manifestus, vt nulla tergiversatione dissimulari possit sine scandalo, poterit Episcopus sine alia monitione vti depositione, *c. decernimus, 28. distinct. c. qualiter, 2. de Accusat. idque de rigore iuris & interueniente scandalo, c. non debet, 30. quæst. 1. diuque contumaciter continuato delicto, c. i. de Cleric. peregrin. c. presbyter, 81. distinct. quemadmodum & concubinæ ipse nolentes relinquere clericos, excommunicandæ, ca. si concubina, 55. de Senten. excom.* Obseruandum tamen, postremum quodammodo fuisse publicorum concubinariorum remedium, nam non statim ad illud perueniebatur: sic enim statutum fuerat, vt clerici tenentes concubinas moniti si non reliquissent, excommunicarentur: dehinc contumaces, ab officio & beneficio suspenderentur; postremo non

resipiscer

resipiscentes priuarentur & deponerentur, c.3.4.6. de Cohabitat. clericor. & mulier. prohibita etiam confabulatione cum suspecta, aliter non abstinate excommunicato, cap. 2. cod. titul. neque rigor etiam nunc omnino sequendus, eò quod defectus nostrorum temporum, quibus non solum merita, sed corpora ipsa hominum defecerunt, distinctus in omnibus non patitur remanere censuram, ca.7. fraternitatis tuæ, 34. distinct.

Concubinarius hinc dicitur proprie, qui solutam 7 mulierem & corruptam, nullaque sibi propinquitate sanguinis vel spiritualitatis vinculo coniunctam, domi vel alibi detinet, & cum ea commiscetur. Alioquin si commisceatur cum maritata, dicitur non concubinitus, sed adulterium; cum virgine, stuprum: cum proxima, vel consanguinea, incestus: c. lex illa, §. cum ergo, 36. quæst. 1. Dicuntur & publici concubinarii, qui mulierem de incontinentia suspectam & diffamatam tenent, & per superiorem suum admoniti ipsam cum effectu non dimitunt, §. publici autem concubinarii, de Public. concubinariis, in Concordatis. Atque in Concilio Basiliensi sessio. 20. publici concubinarii intelligendi sunt, non solum hi quorum concubinitus per sententiam, aut per confessionem, in iure factam, seu per rei euidenciam quæ nulla possit tergiversatione celari notorius est. sed & multo magis ij concubinarii erunt publici, qui penes se habentes concubinam, tanquam uxorem nutriunt, publicosq; filios vt veri patres nutriunt; talesque nominant impudenter, à quibus tunc omnino abstinentum censet Bernardus Diaz, in practica criminali canonum, c. 73. ita quod

non sit licitum (inquit) ab illis audire diuina, quamuis nulla sit monitio superioris: eo quod talis sit suspensus ab officio & beneficio, vt si celebret incurrat irregularitatem. quod colligit ex Panoimit. ad cap. veltra, de Cohabitat. cleric. vel muli. vbi & textus hoc ipsum ait cum distinctione, vt quandiu occultus est concubinaris vel toleratur, non depositus, possit Missa ab eo audiri, & sacramenta sine scrupulo ab illo accipi, quae non habent vim à ministri persona, sed ab ordine eius & verbis Dei à ministro prolatis. Contrarium si notus & manifestus esset concubinaris, vel damnatus: nam nemo debet ab eo audire Missam; non quod potestatem consecrandi ideo habere non dicatur: sed vt ita contemptus, à peccato resipiscat: eò pertinet cap. nullus Missam audiat, 5. & c. præter hæc autem precipimus, 6. 32. distin. & Glossa in dicto ca. nullus ait. Illud tenendum pro certo, quod si concubinaris sit notorius, siue per sententiam, siue per confessionem, siue per rei euidentiam, quod debeat euitari. In Concilio Tridentino session. 24. cap. 8. de Reformatione. posita sunt generaliter poenae contra concubinaros, laicos & clericos: & session. 25. ca. 14. de Reformatione, relatae contra clericos quae à canonicis imponuntur, vt si à superioribus moniti non se abstinerint, si beneficia habent tertia parte obventionum & proventuum fructuum priuentur, quae fabricae Ecclesiae, vel alteri pro loco arbitrio Episcopi applicentur: si perseverauerint, secundae monitioni non parentes, fructibus omnibus priuentur, praedictis locis addicendis, à beneficiorum administratione auulsi, quoadiu voluerit ordinarius

Episco

Episcopus. Et si ita suspensi adhuc non obediant, perpetuò ab officiis & beneficiis amoucantur & priuentur, inhabilesque sint ad officia & beneficia Ecclesiastica donec se emendant, & cum illis dispensatum fuit à superiore. Inhibetur autè hæc cognitio Archipresbyteris & Archidiaconis, ea solummodo permissa Episcopis. Quod si beneficia isti concubinarij non habeant, nec pensiones Ecclesiasticas, iustum in eodem Concilio, iuxta delicti qualitatem & perseuerantiam, vt ab Episcopo carceris pœna, vel suspensione ab ordine vel inhabilitate puniantur: alijsve modis iuxta sacros canones, veluti per sententiam, excommunicationis, vel aliter. Immunditia & scandalum concubinitus, sine pœna in puritate Ecclesiastica locum habere non debet; cum & inter laicos sit improbatus ex lege diuina, *non moech. beris*, c. meretrices, 32. quæst. 4. c. pœnale, 14. quæst. 5. quo præcepto omnes cuiuscunque generis & qualitatis sint continentur. Imò multò magis sacerdotes & personæ Ecclesiasticæ, quæ lumen dicuntur mundi, c. sacerdotes, 92. distin. & mente & corpore debent esse mundi, c. necesse, 1. quæst. 1. c. in grauib. cum 2. seq. 3. quæst. 7. quia magnum inconueniens dicitur sacerdotè corpus Domini consecrantem, esse immundū, cap. sacrosancta, & seq. 1. quæst. 1. vita clericorum bono debet exemplo esse laicis, c. qualis, 8. quæst. 1. c. beatus, 6. quæst. 1. Prohibuit Leo Imperator omninò omnibus concubinas Nouella. 91. tanquam religioni & moribus Christianis & naturæ contrarium. videnda quæ de hac prohibitionem diximus lib. 10. Syntagmat. iuris vniuersi, c. 1. & de meretricib. cap. 2. Affines enim sunt

meretrices & concubinæ, eo excepto quod creditur peccare cōcubina cum vno:meretrix, cum multis, vt notat Balsamon ad can.26. Epistol. Basilij ad Amphilogium:verùm de his hactenus & de secundo modo vacandi ipso iure.

- 8 Tertio, igitur dicemus vacare ipso iure extra crimen beneficia, nulla monitione præcedente, per non promotionem ad sacerdotium intra annum, à die, adepti regiminis seu adeptæ pacificæ possessionis, vel à die quo stetit per ipsum quominus adpisceretur, si beneficium parochialis Ecclesia sit, vel si egeat sacerdote, c.licet canon.14. & c.commissa, 35, de Electio. in Sext. quod & locum habet in vicariis perpetuis in Clemen.vnica, de Offic. Vic.lib.1.ut.7. Quod ex iure nouo Pontificio decisum fuisse quidem arbitrantur, cum antea, vt aiunt, non priuaretur per non promotionē, ipso iure beneficio prouisus nisi si necessitas Ecclesia vrgeret, & admonitus esset prouisus à superiore, vt ad presbyteratū, diaconatum vel subdiaconatum vel alium ordinem Ecclesiasticum se promoueri curare quo egeret beneficium, & id facere cum posset, nolisset: nam tunc tantum priuari poterat officio vel beneficio; cap. cum in cunctis, 7.§.inferiora, de Elect. Quamquam & glossa ad c.licet canon, ad verbum, *pruatus*, dicat eam decretalem remanere incorrectam hodiè. Quod si verum erit, dicendum est tempus c. licet canon, habere locum in priuatione & vacatione iuris, sine admonitione, quando tempus lapsum est. At §.inferiora, habere locum, quando intra tempus annum Ecclesiæ necessitas suadet habere sacerdotem, quo casu non ipso iure per non promotionem

intra annum, sed tantum post admonitionem, causa cognita induceretur tantum per sententiam priuatio, cum & necessitas Ecclesiæ possit efficere, vt non obstante privilegio de non residendo, absentes reuocentur ad Ecclesiam, c. penult. de Cleric. non reside. Simile adduci potest in argumentum, quod de additione hæreditatis dicitur, dari à lege tempus hæredibus ad deliberandum num repudiare vel adire velint, & si nemo illos interpellat vsque ad triginta annos si extranei sint hæredes, & si sui, vsque ad 60. l. licet incontinenti, 8. de Iure deliberan. C. Aliquando tamen breuius tempus desiniri posse à iudice, interpellantibus creditoribus num velint adire hæredes vel repudiare, idque breuius, intra quod respondere teneantur, l. si curatoris quondam C. de Iure deliberan. lib. 6. C. titul. 30. Multa etiam accidere possunt quæ celeritatem desiderant, nec patiuntur longiorem dilationem, quorum aliqua enumerat Glof. ad cap. fin. ad verbum, *celeritate*, de Elect. in Sext. & Iurilcon. in l. 1. §. fin. & l. 2. & 3. de Ferus, lib. 2. P. tit. 12. Ed pertinent c. i. c. quæris, 6. de Ætat. & qualitat. ord. c. iniuriam, 60. d. c. fin. de Offi. Vicarij: in quibus potest quis cogi per subtractionem beneficiorum, promoueri ad presbyteratum, & alios Ecclesiasticorum ordines, si qua sit causa per quam non possit promoueri, alteri debet dari beneficium. Et Glof. ad Clement. vnic ad verbum, *promoueri*, & ibi Panormit. de Offic. Vicar. tradunt penam c. fin. de Offic. Vicar. non esse sublatam per dictam Clement. vnicam, aut per cap. licet canon, de Elect. in Sext. Id est, inquit glof. quod etiam intra annum priuari possint, qui moniti non se promo-
uerint

uerint ad sacerdotium. Ceterum cum dubitem,
 num iudex possit abbreviare terminum seu bene-
 ficium temporis à iure concessum ad promotionem
 faciendam, quòd iudex non sit supra legem, sed se-
 cundum eam iudicare debeat, l. nemo, de Sentent.
 & interlo. omnium iud. c. 1. de Constitut. cum simil.
 vt executor iuris. l. 2. post originem, de Orig. iur.
 P. c. per tuas, 40. de Sentent. excõmun. dubito quo-
 que, num ordinarius ante annum tempus, possit
 beneficiatum ad ordinationem sacerdotij cõpellere.
 Quocirca si velimus vitare correctionem iurium
 dicendum erit, iuxta Glo. ad d. c. licet canon, ad verb.
privatus, quòd quando agitur de beneficio sacerdo-
 tali, post annum per non promotionem sine alia ad-
 monitione ipso iure vacat beneficiũ, d. c. licet canõ.
 Si verò agatur de alius beneficiis nõ sacerdotalibus
 vel non parochialibus, si habeant certum ordinem
 annexum, non induci vacationem per non promo-
 tionem etiam post annum sine admonitione & sen-
 tentia: quemadmodum, inquit, dum de Episcopatu
 agitur, ad negligentiam arguendam sine alia moni-
 tione, sufficit tempus à canonibus constitutum, c. 1.
 circa finem, 100. distinct. sed nec mihi hoc placet
 diffugium, eò quòd §. inferiora, c. cum in cunctis,
 loquatur etiam de beneficiis curam animarum an-
 nexam habentibus. idcò melius (vt opinor) dicemus
 cum principio Glossæ d. c. licet canon, ad verbum,
privatus, olim factam fuisse tantum priuationem be-
 neficij habentis curam animarum, per sententiam
 tantum ob non promotionem iniunctam. Nunc verò
 post annum & non ante, ipso iure per non promo-
 tionem induci vacationem ex Concilio Lugdunensi

in d.c. licet canon. Quod & expressè mihi videtur cautum in eodem Concilio in c. commissa, 35. eod. tit. in Sext. de Election. per illa verba, *Commissa tibi parochialis Ecclesia, quamquam tantundem de anno transuerit, quod infra ipsum nequeas iuxta statutum generalis Concilij Lugdunensis ad sacerdotium promoveri, non est, nisi tunc demum cum ex toto fuerit ipse annus elapsus censenda vacare, nec potest antea alteri te nolente conferri* verba quippe ibi notanda sunt. *Quamquam tantundem, &c.* quæ adimunt potestatem conferendi ordinariis per non promotionem, quamvis constet ex anno dato ad promotionem ita exiguum tempus superesse, vt non possit promoueri. Ratio erit, quod licet certum sit conditionem exituram, tamen expectandum est, donec existat l. huiusmodi legatum, 13. Quando dies legat. ced. P. lib. 36. titul. 2. maximè in Pœnalibus & odiosis sanctionibus, l. in illa stipulatione, & l. insulam, 124. de Verborum obligationi. P. in quibus, si stipulatus sum intra certum tempus mihi ædificari insulam, sub pœna, & tantum ex illo tempore elapsum fuerit, vt constet intra illud quod superest; non posse ædificari insulam, tamen agi non potest ad pœnam, nisi totum tempus præterierit, quod ædificatum constitutum fuit: quamvis agi possit ante diem, in quantum interest opus cœptum perfectum nõ fuisse, & imperfectum relinquere sic intelligendæ leges alioquin superioribus contrariæ l. hoc iure, 10. l. si ita stipulatus esse, de Verbor. obligat. P. Nisi dicamus cum Speculatore in titulo de Obligationibus & solutionibus, versic. *quid si promissisti ante diem*: pœnam quidem committi, sed exigi non posse.

Potest

9 Potest & alia ratio dari cur ante anni integri lapsum, non possit conferri beneficium per non promotionem, quod possit & die postremo dispensatio de non promouendo obtineri, vel à summo Pontifice, vel ab Episcopo, qui potest dispensare vsque ad septennium studiorum causa; dummodò prouisus promoueatur ad subdiaconatum, & Vicarium sui loco idoneum præponat Ecclesiæ parochiali, c. cum ex eo, 34. de Elect. in Sex. Clem. vt hi qui, de Ætat. & qualitat. Vide Concilium Tridentinum sessio. 7. de Reformat. c. 12. & sessio. 24. c. 12. Sunt & subducenda ex anno utili ad promouendum impedimēta legitima, quibus quis prohibitus est sine culpa sua promoueri ad sacerdotium, dicto c. commissa 35. §. 1. de Elect. ibi, *rationabili causa cessante*, & ibi, *si promoueri iusto impedimento detentus, intra tempus non potuisti*: veluti si post impetrationem beneficii quod sacerdotium desiderat, intra annum efficiatur sine culpa sua irregularis, ex quo non potuit promoueri, puta si casu, vel morbo amisit oculum, vel manum; nam tunc nec priuandus, nec compellendus, c. cum in cunctis, §. hoc sanè, de Election. & ibi Gloss. Aliter autem si culpa propria incidisset in talem irregularitatem, quo casu priuandus esset beneficio, vt notat Gloss. ad c. licet canon, ad verbum, *priuatus* de Elect. in Sexto. Et sic putat intelligendum c. 1. de Ætat. & qualitat. ordina. Addit in super dicta Glossa, eandem irregularitatem præcedentem impetrationem exprimi in impetratione debere, alioquin per eam non excusari à non promotione, quia eam tacere non debuit, cap. quando, & cap. fin. 24. dist. c. exposuisti, de corpore vitiat, c. nisi cum pridem.

§. per

§. personæ, de Renunciat. Possêt etiam excusatio legitima esse promotionis non factæ, si prouisus non potuit adipisci possessionem pacificam: putà quia lis ei mota est, dicto c. commilla, de Electio. in Sext. Item vt ibi Glossa notat, ad verba, *Iusto impedimento*, si post possessionem adeptam pacificam, per totum annum agridine detentus fuerit: vel si absens fuerit Episcopus, & commèdatarias literas habere non potuerit: si Episcopus noluerit eum ordinare: ob quas & similes iustas causas si propter non promotionem collatum fuerit alteri beneficium, excipiet non promotus ac iustè se defendet, eritque secunda collatio improbanda, per c. cum Bertholdus, 18. de Re iudica.

Porro excusationem, quod quis non curauerit se ^{or} promoueri intra annum ad sacerdotium, propter litem motam admittimus: ne si presbyter factus cadens à lite & beneficio priuatus sit, cogatur mendicare in opprobrium cleri, cap. diaconi, 93. distinct. litis enim dubius est euentus, l. quod debetur, de Pecul. P. oportet autem litem motam esse super titulo & iure beneficij. Nà de rebus beneficij mota, non videtur turbare titulum, vt ideo minus pacificè dicatur possidere, quemadmodum & pacificus intelligendus possessor, si statim non fuerit passus controuersiam, vel postea per vnum aut duos menses, vt ait Lopus per ca. fraternitatis, de Frigid. & maleficia. & ad hoc vt pacifica ad hunc effectum quesita dicatur possessio, sufficit quod semel incepit pacifice possidere, nec habetur ratio litis postea ei motæ, cap. dudum, de Electio. l. ex empto, de Act. emp. P. aliter facilè possêt quis sibi litem confingere

fingere aut certè faciliùs quàm nunc fiat, cum dolosè
 supponuntur noui impetrantes, non alia de causâ
 quàm suspendendę promotionis, vel piscandi aliud
 pinguius beneficium, & ita dolo malo: quem forsân
 in aliis quis diceret bonum dolum, si id ageretur vt
 euitaretur mala de supponente suspicio, & bono
 animo, l. at qui natura, §. cùm me, de Negot. gest. P.
 II His obseruatis resoluemus, in summa, beneficiũ
 tertio loco vacare ipso iure per non promotionem
 intra annum, beneficio requiente sacerdotè, quare
 nec post annum, prouisus poterit illud coram ordi-
 nario renunciare, aut permutare, quia vacat: ideo in
 vim resignationis non poterit ordinari conferre,
 nec vti clausula collationis, *vel aliàs quouis modo
 vacet.* quæ tamen adici cum possit solum à summo
 Pontifice, poterit & efficere in renunciatione per-
 mutatione coram eo facta, vt prouisio sustineatur,
 vt notat Rebuffus in practica beneficiorum, in for-
 mula signaturæ, & in titulo de Requisitis in literis
 collationis, nu. 16. per c. 2. de Præben. in Sexto.

Quartò autem in causa electionis beneficium
 vacare poterit multipliciter: veluti primũ, si electus
 intra mensem, à tempore electionis ei presentante,
 aut si intra tempus sibi præstitutum, electioni non
 cõsenserit, vacat prælatura, c. si religiosus, de Elect.
 c. quam sit, de Electio. in Sext. nisi conditionis eius
 sit electi persona, quæ non possit præstare consen-
 sum sine licentia superioris; quo casu longius tem-
 plis concedendum, in quo cõmodè possit per ele-
 ctiores à superiore consentiendi peti licentia, quo
 elapso, electus iure priuatur; & possunt electores
 de nouo eligere, c. si electores, de Elect. in Extrau.

commun. item secundò, si electus intra tres menses post consensum electioni præstitum, non petierit confirmationem, priuatur iure quod habuit per electionem, c. quàm sit, de Electi. in Sexto. Et tertio vacabunt beneficia Episcopi electi, post consecrationem, aut post menses datos ad consecrationem obtinendam, c. cum in cunctis, §. cum verò, de Elect. Suprà autem c. 24. dum ageremus de quinto modo vacandi apud sedem Apostolicam, disputatum ab interpretibus, monuimus an vacatio potius à tempore adeptæ possessionis pacificæ, quàm à cõfirmatione fieret: sed tamen in omnibus istis temporibus peremptoris, excipièda erit cãusa iusti impedimèti quæ excusat. Impeditus enim non differt, cap. quia diuersitatem, de Concession. præb. sic in Clem. 2. §. attendentes, §. statuumus, de Stat. monach. statutum, vt ad regimè Abbatiarum assumptæ, in monasteriis in quibus Abbatissæ sunt solitæ benedici, infra annum à suæ confirmationis tempore computadum, munus benedictionis suscipiant: alioquin à iure suo, nisi sit causa rationabilis, profus se nouerint cecidisse, per illos ad quos id pertinet, prouisione de Abbatissa monasterus ipsis canonicè facienda: notanda verba, *nisi sit causa rationabilis*. Quemadmodum & electio Episcopi, quæ facienda est intra tres menses, extenditur ex iusto impedimento & causa vltra ad plures menses, sine periculo priuationis iuris electorum, c. ne pro defectu, 41. de Elect. c. de Syracusanæ, 28. & c. benè nouit, 61. dist. possunt dici impedimenta ægritudo, viarum periculum, bella, superioris causa, Curia frequens mutatio, Glosi ad d. c. quàm sit, §. fin. ad verbum, *impedimento*:

lege quoque impedimenta excufationem præbent poſita in l.2. Si quis cautio.P.cap.fignificante, 6.de Pignorb.c.cùm parati, de Appell.cap.Epiſcopus ad Synodum, 18. diſtinct. Quarto, ſi electi ad regimen Eccleſiarum, ante confirmationem electionis de illis celebrata, ſe ingerant adminiſtrationi Eccleſiarum, vel eam ſibi committi, tanquam procuratoribus ſeu œconomis procurauerunt per ſe vel per alium, pro parte, vel in totum, iure ſi quod per electionem quaſitum illis fuerit, eo ipſo priuati ſunt, c. auaritiæ, 5. de Elect.in Sex.& ibi Gloſ. ad uerbum, *priuatos*, ait, olim fuiſſe priuatos ex eo caſu per ſententiam, hodiè uerò ipſo iure. Ad cauſam electionis quoque quidto loco pertinere uiderur, quod dicitur in ca. cupientes, 16. §. cæterum, de Electio.in Sext. quod ſi electores electione facta per concordiam, vel in diſcordia intra octo dies poſtquam commodè poterunt, non præſentent electionem electis, qui culpabiles ex ipſis in hoc extiterint, omnibus beneficiis ſuis quæ in ipſa Eccleſia de cuius paſtoris electione agitur obtinent, per triennium continuum ex tunc inchoandū, ipſo iure declarantur ſuſpenſi: ad quæ ſi intra illud tempus ſe propria temeritate vel alio quaſito colore ingeſſerint, ipſo iure illis perpetuo priuantur. Subinde qui oppoſit aliquid electioni factæ, vel appellat ab ea proponens aliquid cõtra formam electionis, vel contra perſonã electi, ſi deficiat in probatione, à beneficiis quæ habet in Eccleſia de cuius electione agitur fit per triennium ſuſpenſus, & ſi intra triennij tẽpus propria authoritate adminiſtrationi illorũ ſe immiſcuerit, ipſo iure illis priuatur, in c.1. §. ſin. de Elect.in Sext

Beneficia rursus quinto loco, ipso iure vacabunt absque delicto, quæ quis de facto possideat, si illa sine dispensatione possideri non possint, que tamen legitima ostendi non possit nec eius titulus intra tempus exhibitioni constitutum ab ordinariis Episcopis, quibus autoritate Apostolica munus hoc de titulis & dispensationibus inquirendi delegatum est, quibusque si fidem non faciant, ita vacare censeantur beneficia, ut à collatoribus alius cõferri possint, c. ordinarij locorum, 3. de Offic. ordinat. lib. 1. Sex. titul. 16. quia beneficium sine canonica institutione possideri non potest, c. 1. de Regul. iur. sic non exhibita dispensatione duo vel plura beneficia ab eodem possideri non poterunt, cum pluralitas sit iuribus inimica, c. quia nonnulli, de Cleric. nõ resid. tota 21. quæst. 1. cum similib. Hic tamen erit observandum ne possit obici regula de pacificis possessoribus triennialibus. Quod cum saepe disputatum fuisset in Rota, tandem conclusum, regulam de Trienniali possessore non molestãdo, habere locum in possidente duo beneficia curam animarum habentia per triennium, & sic in incompatilibus, imò & in beneficio possessore à non promotore per triennium, & dantur plures huius sententiæ rationes per Ludou. Gomeium ad regulam de Trienniali possessore. quæst. 10. ibique comprobationes, & contrariorum rationum reiectiones, & Glos. antiqua ad eãdem d. regul. Cancell. notat habere illam locum in beneficio possessore, quod alioquin ipso iure vacaret, vel per sententiam priuatione facta: argum. l. in rebus, 4. §. fin. de Precar. Ratio principalis est, quòd illa regula de Trienniali possessore,

excludit tantum duos casus, in quibus locum non habet; nempe si per simoniam, vel intrusionem possessionem quis nactus sit, & exceptiones in non exceptis firmant regulam, l. nam quod liquidè, de Penu lega. Deinceps & rationes quibus præscribendi causa subnixæ est, habent locum in incompatilibus, & obtinent vim dispensationis, nempe ut lites finiantur, ut dicitur in dicta regula & c. finem litibus de Dolo & contumac. & l. properandum, C. de Iud. Item ne domina beneficiorum sint sub incerto, l. i. de Usucap. P. certique sint proprii Pastores, qui mercenariis à Deo præferuntur.

- 14 Sextò, vacat ipso iure beneficium, & veluti ex quasi delicto adimitur, si is qui litigat de ipso, sequestratione de eo statuta, sequestrationem impedit, vel fructus sequestratos quoque modo præsumpserit occupare: idq; ultra sententiam excommunicationis in quam incidit; Clem. i. de Sequestra. posses.
- 15 Septimò, qui propria authoritate alio possidente, beneficij possessionem nactus fuerit, priuatur ipso iure beneficio, c. eum qui, de Præb. propter violentiam & vim. l. extat. Quod met. caus. P. cù simul. ibi nota, & ita etiam nominatim statuit Francisc. pius rex Galliar. eius nominis, edicto lato 1539. artic. 60.
- 16 Octauò, est casus in ca. vñic. ambitiosæ, de Reb. Eccles. non alien. in Extrauag. commun. ut qui alienat immobilia quomodocunque sui beneficij, sine authoritate summi Pontif. vel superioris, censeatur ipso facto priuatus Ecclesia cuius bona alienauerit, quæ absque vlla alia declaratione vacare censeatur ut possit à collatoribus conferri, & nihilominus alienata possint reuocari. Paulus Papa 2. constitutionem

tionem edidit hanc anno Dominicæ incarnationis
1468. Calendis Martij Pontificatus sui anno 4.

Nonò, beneficium datum in commendam per 17
Episcopum, si Ecclesia parochialis post sex men-
ses à commenda, liberum est, & alij dari potest, quia
commenda illa in ulterius tempus dari vni noti po-
test, c. nemo deinceps, de Elect. in Sext. Notandum
tamen in hoc casu, ex defectu temporis commende
Episcopalis, non propriè dici vacare Ecclesiam ex
persona commendatarij, sed ex causa qua vacabat
antequam cõmendaretur, quia hic commẽdatarius
est tanquam procurator qui administrationem ha-
bet Ecclesiæ tantum, c. relatio, 21. q. 1. c. cum nobis
olim, 2. §. fin. de Elect. Contrarium tamen dicemus
de commenda quæ datur à summo Pontifice in per-
petuum hodiè & veluti in titulum; vnde & vero
titulatio æquiparatur commendatarius, vt docet
Rebuffus in tract. de Pacifi. posses. à nu. 35. vsque ad
50. & Glos. ad d. c. nemo deinceps, ad verb. *commen-*
dari, de Election. in Sexto.

Decimò, per professionem regularis vitæ, ipso iu- 18
re vacat beneficium post annum probationis, post-
quam ingressus est beneficiatus religionem: & intra
annum, etiamsi eo tempore expressè eius accedat
assensus, id est, si velit ex integro vitam mutare, &
renunciauerit beneficio, vel expressè professionem
fecerit seu scièter habitum professorum receperit;
aliter non, nisi post annum probationis professione
facta: quo casu & tanquam vacans alij conferri po-
test, c. beneficium illius, 4. de Regul. lib. 3. Sexti. tit.
14. c. ex transmissa, de Renuncian. 1. Gonsaldus, 17.
q. 2. & habetur in regula Cancellariæ 44.

De Vacatione beneficiorum ipso iure, in-
ducta ex causa delicti possessoris: & de
effectu vacationis ipso iure.

CAP. XXVI.

- 1 Quomodo per simoniam vacet beneficium ipso iure & de triplici simonia, & de ea quæ non est commissæ à possessore beneficii.
- 3 Num simoniacus amittat alia beneficia sine simonia obienta.
- 2 Num possint beneficia simoniaci impetrari, ante simoniam declaratam.
- 4 A laico beneficii investituram impetrasse, pro simonia & hæresi habitum.
- 5 Hæreticus quomodo ipso iure priuetur beneficio.
- 6 Schismaticus quomodo ipso iure priuetur beneficio Ecclesiastico.
- 7 Homicida quando priuetur ipso iure suis beneficiis.
- 8 Occidens suæ Ecclesiæ rectorem, ipso iure priuatur beneficiis Ecclesiasticis: item si parentes occidat.
- 9 Non autem si alios occidat, ipso iure priuatur sed priuandus est.
- 10 Cardinalem vel Episcopum, persequens, vel consensuens persequentibus, ipso iure priuatur suis beneficiis, si iniuste hoc agat.
- 11 Includens beneficiatum, & cogens eum beneficium suum renunciare, ipse quoque ipso iure suis priuatur.
- 12 Falsarii literarum Papæ, an beneficia vacent ipso iure.
- 13 Beneficium quod vacat ipso iure, est impetrabile.
- 14 Priuatus ipso iure beneficio non facit eius fructus suos.

- 15 *Et amittit dispositionem beneficij.*
 16 *Nec agit petitorio.*
 17 *Neque beneficium quo quis ipso iure est priuatus, impetrabile est per mortem eiusdem.*

Xpedita parte vacationis ipso iure extra delictum, videamus quomodo vacet beneficium ipso etiam iure per delictum. Quod pluribus modis potest accidere: primum ex crimine simoniæ, decisi. Tholosanæ capellæ 438. Felinus ad c. in nostra, de Rescript. quod olim non ipso iure, sed per sententiam inducebat priuationem, c. presbyter, l. q. l. ubi, *Ecclesia priuetur*, c. 2. de Concess. præben. Hodie beneficia simoniacè impetrata vacant, & impetratio per simoniam obtenta nulla est, nec collatio valet, ca. cum detestabile, 2. de Simonia, in Extrauag. commu. Vt neque, inquit, prouisi possint fructus suos facere, sintque ultra excommunicati, nec possint absolui ab excommunicatione ab alio quàm à summo Pontifice, nisi in solo mortis articulo, & teneantur ad fructuum restitutionem cum periculo animæ suæ perceptorum. Iubetur & in c. infirmatum, 13. de Simon. vt si quis sit notoriè diffamatus habuisse simoniacum ad beneficiorum ingressum, adimatur ei beneficium (id est, possessio beneficij) cum ius nullum habeat) si verò occulta sit simonia, ex qua tamen infamia laboret, debeat se purgare canonicè. Neque etiam iuuatur temporis præscriptione, qui habuit ingressum per simoniã, per regulam Cancellariæ, de Triennali possessor. quia habet vitiosum ingressum, can. ordinationes, 113. & seq. sunt nonnulli, l. quæst. l. cum facta

simoniaca, imò pretium, fauor, & obsequium, pro beneficio reuocantur, ibidem, & in ca. cum pridem, & fin. de Pact. c. constitutus, de Transactio. Intelligimus tamen hic de simonia reali non mentali, & de ea quæ consistit in dando vel accipiendo, & sic sapè iudicatum fuisse in Rota tradit Ludou. Gomes, ad d. regulam de Triennali possess. q. 12. verba enim cum effectu intelligi debent, ca. relatum, de Cleric. non resid. Intelligetur quoque, de conuentionali, seu de ea quæ in promissione fit, vt eodem notat Gomes per eandem rationem quòd verba cum effectu intelligi debent, d. c. relatum, de Cleric. non resid. & l. si quando, de legat. 1. P. Et cum æquiparantur dare & promittere pro beneficio, Panor. & Felin. ad c. tua nos, de Simon. sic vera putatur simonia realis, & conuentionalis, quæ maius crimen habent, quàm mentalis, quæ per solam pœnitentiam, vt dicunt omnes, ad cap. fin. de Simon. elui potest: quod & ibi textus probat. Quamuis enim nomine simoniæ generali, contineatur mentalis, cum reali & conuentionali, dicto ca. sunt nonnulli, i. quæst. 1. tamen propriè realis & conuentionalis solum continentur, iuxta c. cum super, de Confessis. cap. Mattheus, de Simonia. Panorm. ad cap. cum clerici, de Pact. Neque etiam solæ preces in dubio emissæ, inducunt simoniam punibilem, c. tua, c. cum essent, de Simo. Quàmquam in beneficialibus actus reciproci *facio ut facias*, vel, *do ut facias*, inducunt simoniam, iuxta tradita per Corneum, consil. fin. & per interpretes ad c. pastoralis, de Rescript. & ita iudicatum fuisse tradit Gomes in citato loco. Attamen singulare est quod notat idem Gomes in fine quæstio. 12. ad regulam Cancell. de Triennali possess. quòd illi

qui sola conuentione simoniam, cōmittunt, beneficio non sunt ipso iure priuati, sed priuandi per sententiam, nisi simonia realiter dando vel accipiendo cōmittatur, vt late probat Guillelmus seu Collectaneus, in collectio. decisionum tit. de Consti. decis. 5. Nec hic sequendus Petrus Ancharanus dū in cōsil. 293. ait, indistinctè simoniacū non esse priuatū ipso iure beneficio, & consequenter habere titulum coloratum: vel intelligendus est loqui de simoniaco occulto, & quādiu occultus est, quia Ecclesia non iudicat de occultis. c. nobis, de Sent. excom. c. vnic. vt Ecclesiast. benef. sine diminutio. conferan. Paria enim sunt secundum iudicium exterius, non esse vel non apparere, l. in lege, de Cōtrah. empt. P. idēd simoniacus eo modo quādiu occultus est, censetur vel præsumitur habere titulum coloratum, ex communi præsumptione, quod bonus quilibet habeatur donec de contrario liqueat. ca. fin. de Præsumption. Aliter Simoniacus manifestus, & ipso iure priuatur beneficio, & dicitur detestabilior omni peccatore, c. tāta est, c. per tuas, de Sim. grauissimū enim scelus, de quo vide quæ diximus lib. 33. Syntag. c. 13. & pulcherrima & notabilia. Quæri tamen posset, num Simoniacus possit priuari beneficio, ratione cuius non ipse sed alius simoniam cōmisit? Et respondeatur nō posse possideri beneficiū ad quodd simoniacè quis electus est, neq, ita electus alio cōmittēte simoniam iure electionis gaudet: sed debet dimittere tale beneficiū. Atq, in prælatis eo modo obtētis nō potest quis ab Episcopo superiori dispēsationē habere; in inferioribus beneficis cōtrā, c. pen. de Elec. & ibi Panor. ait ibidem, ideo beneficio priuari ipso iure.

Idipsum dixit in c. nobis, de Iure patron. sententiã que eius approbata est per Rotam, vt tradit Lud. Gomes, ad Regu. de Trien. pos. in mēse Martio 1536. Sunt quædam quæ licet non imputetur ad pœnam impediunt tamen sacramenti signaculum: ambitio quippe parentum non imputatur filio ad pœnam, obest tamen ei ad munus Ecclesiæ accipiendum, c. si quis infaniens, 12. §. fin. 15. quæstio. 1. cap. 1. quæst. 5. Si tamen quis data opera in odium electi commiserit simoniam, vt per eam electus iure suo priuaretur, nõ ei nocebit inficio; vel nec etiã sciẽti, si reclamauerit. c. tuis literis, c. ex insinuatione, de Simon.

- 2 Quærit & rursus Angelus Clauasius, ad verbum, *simonia*, 6. an qui in beneficio commisit simoniam, alius priuatur quàm per simoniã adeptis & possessis? Respondetur simoniacum suspendi à beneficio, & interdum deponi per sententiã, ca. sanè quisquis, 15. quæst. 3. ca. inquisitionis, de Accusation. & Papius Tomio 3. notariorum lib. 2. pag. 90. tradit, quod ad priuationem beneficij alicuius sufficit, quod is in alio beneficio commiserit simoniam, eaq; de causa priuabitur non solum beneficio empto, sed etiam alijs beneficijs; quia simoniacus est incapax possessionis beneficiorum vt infamis, nisi absolutus, aut dispensatus fuerit cum illo, ca. ex diligenti, 17. & ibi Glos. ad verbũ, *infamia*, de Simon. Occultus simoniacus suspensus etiam erit quod ad se pertinet; non quod ad alios, sed suspendendus, cap. 1. & 2. 1. quæst. 3. Vnde si renúciat beneficio ita acquisito, potest vt ordine suo, post peractam pœnitentiã, & alijs beneficijs licitè habitis: at eo beneficio in quo simonia commissa est retecto, non potest agere pœnitentiã,

c. inquisitionis, de Accusati. Quod si manifestus sit simoniacus suspensus est quoad se pertinet & quoad alios ipso iure, c. prater hoc, §. verū, vers. officiorum, 32. distin. & quamvis beneficium renunciet vel dimittat, tamen eget dispensatione at quilibet notorius criminofus, c. fin. de Tempori. ordinat.

Praxis in Gallia obtinuit aliquando, ut beneficia 3 vacantia per simoniam impetrari etiam ante declarationem simoniae possent, atque possessionem nancisci & defendere impetrantes contra antiquum possessorem simoniacum possent. Et si ipse intercederet vel se opponeret, sufficeret lite introducta, per titulum, acta, & testes, docere de Simonia. Quod & puto adhuc obtinere non obstante constitutione Regia edita in Comitibus Aureliae habitis, articulo 4. quae vetat, iure deuoluto conferri alicuius beneficia per eius incapacitatem, nisi incapacitate prius declarata. Quippe quod incapacitas praesupponit titulum possessoris: at simonia nullum dat titulum, ob vitiosum ingressum, ut diximus.

Inter simoniacas promissiones habitum est, acci- 4 pere à laicis beneficijs inuestituram, vnde & Henrici 4. Imperatoris tempore, qui sibi mordicus inuesturas vendicabat, dicta est Henriciana heresis, ut scribit Abbas Vipergerensis, & ob illam simoniam & alia quaedam, fertur illi ademptum ab electoribus imperium & datum filio eius Henrico, ut scribit Helinoldus in Chronicis Sclavorum, c. 32. Extat & constitutio ex Concilio Parisiensi, c. 8. in c. si per ordinationem, §. sub 63. distincte. ut si quis per ordinationem regiam, honoris scilicet Episcopalis, culmen peruadere nimia temeritate praesumpserit, à

comprovincialib. loci illius Episcopi recipi nullatenus mereatur, quæ indebitè ordinatū cognoscūt, &c.

5 Secundò, ob crimen hæreseos; si quis manifestus sit hæreticus priuatur beneficiis & officiis Ecclesiasticis, c. ad abolendam, de Hæretic. vbi Glossa notat, manifestum hæreticum dici, qui se talem esse profitetur & asserit, vel qui pro tali damnatus est, vel qui prædicat dogma hæreticum, aut asserit vel defendit. Eadèmq; dicenda de his qui consentiūt fauentq; hæreticis, aut eos defendunt, qui hæreticorum pœnis puniuntur, c. excommunicamus, de Hæretic. c. vt commissi, eod. tit. in Sex. Ratio potest esse, quòd bona hæreticorum fisco addicantur ipso iure, c. cùm secundum leges 19. de Hæret. l. 4. C. de Hæretic. & lib. 16. Cod. Theodosia. tit. 5. l. 43. 52. 54. ita & vetitum, vt qui impugnant Ecclesiam, ne nomine aliquid Ecclesiæ possideant, c. quo iure, §. legantur, 8. dist. Ita & hæretici, credentes, receptatores, defensores, & fautores eorum, ipsorumque filij vsque ad secundam generationem, ad nullum Ecclesiasticum beneficium vel officium publicum admitti debent: quòd si fiat, factum declaratur inutuum & inane, c. 2. §. hæretici, de Hæretic. in Sext. imò qui ad preces harum personarum dignitates, personatus & alia quæcunque Ecclesiastica beneficia fuerint affecuti, priuantur acquisitis, per d. c. 2. §. ad hoc quoscunque, de Hæretic. in Sext. Notat Præpositus post Dominicum ad dictum c. quo iure, 8. dist. & Compostellan. ad c. quod sicut, de Election. crimen hæreseos, facto inducere beneficij priuationem; Idipsum Ancharan. consil. 288. incip. *ultra alia scilicet*. Felinus ad c. 2. de Rescr. Nicola. de Milis,

in suo Repertorio. Panorm. post Innocentium ad c. inter dilectos, de Excessi. præla. Refert Papus lib. 3. Rhapsod. aresto. titul. 6. duo aresta Curie supremae Parisiorum, quibus iudicatum fuit impetrata beneficia tamquam per hæresim vacantia, rectè etiam ante declarationem hæresis impetrata videri, dummodò vocentur in adeptione possessionis controuersa, priores possessores, ex quorum hæresi fuerunt collata, vt sciatur num se esse nouæ religionis, quæ hæresis est, asseuerent; nam si denegent non damnati, relinquitur eis restitutionis ad beneficium spes, ex c. 112. omnes cuiuslibet, l. quæst. 1. & ex c. 1. §. fin. de Præscription.

Si quis etiam in schismate adhæserit Antipapæ, 6 suis beneficiis censetur priuatus, secundum Iacobinum in Tractat. feudorum, in verb. *de adherentibus*. Rebuffus ad titul. de Regia ad prælaturas nomina. §. monasteriis, ad verbum, *vacantibus*, in 31. modo vacandi. in Concordat. qui & id probari putat per ca. olim, de Accusation. Et notat solere Papam priuati beneficiis adhærentes Antipapæ, & breui manu, quando notoria est adhærsio, etiam illis non vocatis aliis conferre beneficia.

Tertio, vacat beneficium ipso iure homicidio 7 per assassinum, vt dicunt, facto, quod probatur ex Concilio Lugdunensi, cap. 1. de Homicid. in Sexto, cuius summa, vt quicumque princeps, prælatus, siue alia Ecclesiastica secularisve persona, quempiam Christianorum per assassinos interficere fecerit; vel etiam mandauerit, quamquam mors forsitan ex hoc non sequatur: aut assassinos receptauerit, vel defenderit seu occultauerit, excommunicationis & de

& depositionis à dignitate, honore, ordine, officio,
 & beneficio, incurtat sententias ipso facto: & illa li-
 berè aliis, per illos ad quos collatio pertinet, confe-
 rantur, &c. sit diffidatus omni populo Christiano,
 &c. Concilium ibi Lugdunense de assassinis tan-
 tum loquitur. Assassini proprio nomine Arfacidæ
 dicti ex genere quodam Persarum tempore Inno-
 centij 4. qui cum impietatis essent Mahometicæ
 coniurarunt in necem Christianorum tanta cum
 pertinacia, vt sibi persuaderent vitam se consecu-
 turos aeternam, si aliquem ex Christianis necas-
 sent. Et ideo, quo scelus facilius hoc nefandum im-
 plerent, discabant Christianorum idioma, vt cum
 didicissent; possent proditoriè incautos & non sibi
 prospicientes tollere, nihil metuentes morti si id
 executi deprehenderentur: vt ait Paulus Æmi-
 lius in 5. in Ludouico Iuniore. & lib. 7. in diui Lu-
 douici vita. & Polydor. Virgil. lib. 16. hystoriæ An-
 glicæ. Arfaces primus rex eius nominis Parthorum,
 successoribus regibus nomen dedit, qui ideo Arfa-
 cidæ dicti, de quibus Iustinus ex Trogo, li. 41. & 42.
 Ille Arfaces post annum 100. Alexandri Macedo-
 nis, vt scripsit Nicephorus, libertatem Parthis resti-
 tuit, cuius deinceps posteti imperium tenuerunt
 annis 400. vsque ad Artabanum postremum, subiu-
 gatis Medis & Persis. Artabanum autem Artaxer-
 xes Persa deuicit, & Persis veterem Imperij glo-
 riam, & nomen restituit. Remanserunt tamen
 plures ex illa regum familia qui postea Mahome-
 tani facti, Christianorum nomen & personas in-
 conciliabili odio prosequiebantur: de quibus præ-
 dicta constitutio Lugdunensis in ca. 1. de Hom. id.

in Sext. Sic Ioannes Andreas & Archid. ad d. c. i. & Aretin. consil. 163. & alij, & Glos. ibidem, ad verbum *Formidantes*, dixerunt, prædictam constitutionem habere tantum locū in illis qui assassini dicebantur & mittebantur à domino cui subuiciebantur. At Iubus Clar. lib. 5. Sententia. iuris, §. assassinum, adfert plurimum interpretum auctoritatem, qui tradunt dispositionem c. i. de homicid. in Sext. habere locum non tantum in eo genere hominum qui ex Persia assassini vel Arfacidæ dicebantur; sed etiam in alijs qui occidi Christianum pretio mandant, vel fidelis vel infidelis: requirit tamen quòd interfectus fuerit Christianus, quod & asserit Alexāder consil. 166. incip. *videretur foris*, volu. 7. Angel. consil. 14. incip. *Nos Carolus*, &c. Quæ tamen vera putanda sunt per similitudinem. Siquidem aliter constitutio tantum lata est de assassinis, & in eos qui ministerio Arfacidarum utebantur ad necandos Christianos proditoriè, ne ipsi id egisse viderentur quod per infideles fieri iubebant. Pretio necare hominem grauissimum crimen & capitale habitum, in l. Cicero, de Pœn. P.

Quamobrem & per similitudinem, si beneficiarius rectorem suæ Ecclesiæ occiderit, prorsus declaratur suo beneficio ipso iure priuatus. in ca. in quibusdam, 12. de Pœn. id ipsum & ait habere locum Felinus ad cap. inquisitionis, de Accusatio. si occiderit clericum, vel parentes, aut alterum eorum, vel fratres. Videndus Ioannes de Anania consilio 63. incip. *presupposito*.

Alter homicida quamquam propter irregularitatem non possit consequi beneficia de nouo sibi collata

collata; tamen iam tunc possessa & collata per su-
perueniens delictum homicidij, ipso iure non amit-
tit: nisi post sententiam & priuationem expressam.
Panorm. ad cap. vlt. de Excessib. praelat. Innocentius
ad c. cum nostris, de Concession. præben. Bald. ad l.
cum fratrem, de His quib. vt indignis. C. Philippus
Decius, consil. 166. incip. *Ego Philippus*, 1. volu. Diaz
de Luço in Practic. criminali canonũ, ca. 88. Rebut-
fus tractat. de Pacif. possessio. num. 261. 262. 263. 264.
Ioannes de Anama, ad ca. fin. de Homic. Iulius Cla-
rus §. sententiarum iuris, §. homicidium, nu. 21. Pro-
bat & cap. clericis, §. Ne cleric, vel man. sec. neg. se
immisc. ibi, *qui truncationem membrorum vel per se vel
per alium intulerit, honore priuetur quem genuit in Eccle-
sia: & in cap. ex literis, 10. de Excessib. praelat. Epif-
copus qui consentit directè vel indirectè homici-
dio seu suspensioni futis, qui in ferri candentis pro
innocentiæ probatione defecerat, debet cedere
Episcopatu, aliter eo priuato, alij conferetur. facit
& c. 2. de Cleric. pugnans in duello. Et hoc ipsum
verum esse putant, etiam si homicidium factum
fuerit ex industria per insidias, dicunt *De gnet à
pens. Galli*; vt non priuetur homicida beneficium
ipso iure sed per sententiam. Aufrer. decisio. 207.
Collectan. ad cap. inquisitionis, de Accusationib.
Singulari quoque illud, vt quamuis homicida fue-
rit de homicidio condemnatus, non dicatur ex eo
solo beneficium priuatus, nisi expressè per sententiã
illis priuetur. Præpositus in c. studeat, 50. dist. facit
c. fraternitati, 6. de Cleric. excomm. ministr. dum
dicitur, vt si præpter suos excessus excommunicatus
celebrat, possit spoliari beneficio: vnde colligitur,
per*

per condemnationem non fuisse priuatum. Id asserit & Bald. ad l. cum fratrem, de His quib. vt indign. Aufret. decis. 436. incip. *uem et cetera an si contra.* Multo magis reus homicidij factus non censetur ante sententiam priuatus beneficiis: vix autem accidit vt in sententia condēnationis homicidij potissimum ex insidijs facti non interueniat priuatio, quia quodocunque homicidium committitur per clericum, factō, praecepto, lingua, consilio, seu adhortatione, homicida est ab ordine & gradu deponendus, Gloss. ad c. sicut dignum, §. clericos, ad ver. *conclusum*, de Homic. cum similib. ibi nota. textus in cap. cum non ab homine, de Indic. ca. inquisitionis, de Accusat. c. 4. minor, 50. dist. Nisi forsan tam atrox homicidium vt clericus homicida sine degradatione condemnatur à Curia seculari morte. Is enim priuatae beneficiis sua sententia non potest: quamuis post condemnationem vltimi supplicij, remittat ad forum Ecclesiasticum, ante executionem, pro exauthoratione vel degradatione facienda.

Quartò, vacat beneficium ex delicto ipso iure, 10 in specie, cap. felicitis, de Pœnit. in Sex. quando quis persecutus fuerit Cardinalem hostiliter, vel percussit, aut ceperit, vel socius fuerit facientis, aut fieri mandauerit, aut factum ratum habuerit, aut consilium dederit, aut fauorem, vel postea scienter facientem receptauerit, vel eundem defenderit, vt sicut reus lesæ maiestatis sit infamis, diffidatus, intestabilis, &c. etsi quod beneficium vel officium Ecclesiæ habeat, si eis ipso iure priuatus, & possit conferri liberè, &c. & ad beneficiū & officium Ecclesiasticum in posterum sit inhabilis. Simile statu-

tar in Clem. 1. de Pœnis. de eo & beneficiis eius qui persecutus est, occidit, aut consilium & fauorem dedit persequentibus aut occidētibus Episcopum, vt priuetur ipso iure beneficiis quæ habet in Ecclesia eius Episcopi, & possint liberè alius conferri. Quod tamen olim fiebat per sententiam si nocati essent Episcopi à beneficiatis, cap. ad aures, 10. ca. in quibusdam, 12. de Pœn. apud Gregor. Notat tamen Glos. ad d. c. foelicis, ad verb. *percussent*, de Pœn. in Sexto, intelligi Decretalem, quādo illa facta essent iniustè contra Cardinalem, non etiam si se defendendo, quo casu cessaret dispositio & pœna, c. signifiasti, 2. de Homic. cap. si verò, 3. de Senten. excom. permittit defensionem ius naturale, & lex. l. vt vim, de Iust. & iur. P. cum simil. ibi nota. & qui auctoritate legis facit, pœnam non meretur, c. qui peccat, 23. quaest. 4. l. Gracchus, ad leg. Iul. de Adulter. C.

11 Quintò, qui veros Ecclesiasticos cœperit, & captos sua beneficia renunciare coegerit; si prælati sunt, suspenduntur per triennium à perceptione fructuum Ecclesiarum suarum; si inferiores, eo ipso obtentis beneficiis sunt priuati, Clem. multorum, 2. de Pœn. renunciationibus, vt ibi dicitur, nihilominus etiam per superiorem receptis & ratis habitis, nullis existentibus.

12 Sextò, propter falsum commissum in literis summi Pontificis beneficiatus priuatur suis beneficiis, c. ad falsariorum, de Crimi. fals. quod caput intelligunt interpretes de priuatione ipso iure: quamuis textus non meminerit: sed declarat priuandum. Sicque intelligit de ipso iure loquutum textum, Rebuffus in tractat. de Pacific. possessor. num 265.

Tutius autem erit statuere, non vacare ipso iure, sed per sententiam; eò quòd falsi crimen longam exigat indagacionem, & sic quoque resoluit Papius Tomo 3. Notarior. lib. 2. pag. 91. Neque etiam dicemus in omnibus criminibus in quibus etiam depositio ordinis & carcer perpetuus imponitur, vel pena etiam mortis, statim vacare beneficium admisso delicto, quamuis grauius sit superioribus, & nisi per iuris dispositionem expresse dicatur, delicto commisso, ad est, ipso iure, vacare: quamquam per condemnationem criminis priuatio fieri debeat. Si inueniantur alij tamen casus, superioribus addi poterunt, isti namque mihi nunc tantum occurrunt. Prorinde perueniamus ad vtilitatem & effectus vacationis inductæ ipso iure.

Effectus itaque primus erit qui ex superioribus 73 in summa colligitur, vt beneficia quæ vacant ipso iure, possint impetrari ante sententiam condemnationis, vel sine vacatione possidentis de facto, & sufficiat docete post impetrationem de causa vacandi, si priuatus intercedat, vel se obiciat, c. licet Episcopus, in 2. de Præben. in Sexto.

Secundò, quòd priuatus ipso iure, postea non 14 facit fructus suos, sed teneatur, ad restitutionem perceptorum, ea cum detestabile, de Simon. in Extrauagant. communib. Diuersum si per sententiam tantum sit priuandus; nam tunc vel à tempore litis contestatæ secundum aliquos; vel à tempore priuationis & sententiæ teneretur ad restitutionem. Panor. mit. ad ca. item cum quis, de Restitution. spolia. Postquam autem condemnatus & priuatus restituet tanquam prædo & intrusus, l. prædonis, de Pet.

hared.& ibi Angel.& Paulus,& Rebuffus de Pacif. possessor.263.

- 15 Tertiò priuatus beneficio ipso iure, amittit dispositionem sui beneficij à tempore quo ex facto inducitur priuatio: vt non possit renunciare aut permutare: quia nullum ius habet amplius in eo quo priuatur: cùm tamen posset renunciare & permutare ante condemnationem, qui tantummodo per sententiam priuandus est, quandiu in reatu esset. Glos.ad cap.2.ad verbum, *simia*, Vt lite pend.in Sex. in dicis.capellæ Tholosan.436. Rebuffus tractat. de Pacif.possessor.num. 261.262.latius postea in effectu vacationis per sententiam.
- 16 Quartus effectus,quòd priuatio ipso iure,agenti pro eo quo priuatur beneficio, in petitorio obici possit causa ex qua priuatus,vt quia hæreticus, Panormitanus. ad ca.inter dilectos, de Excessib. pralat. Bernardinus Diaz in practica criminali canonum,cap.106.
- 17 Quintus effectus, quando moriente reo criminis ex cuius delicto ante mortem vacabat beneficium, non debet beneficium impetrari per mortem;quia per mortem non vacat,cum ante vacaret, sed ex causa delicti, vel quasi, vt per hæresim, per non promotionem, &c. contrà in beneficiis quæ non adimuntur nisi per sententiam, quæ in reatu mortuis possessoribus, ante priuationem, impetrari possunt per mortem.Glos.in dicto ca.2. ad verbum, *simia*, Vt lite penden. in Sexto, cùm & morte reus sit lis,de reatu, illa etiam extinguantur & crimen. cap.quorundam,23.distinction.

De vacatione beneficij ipso facto tantum.

CAP. XXVII.

- 1 *Modi vacandi ipso facto tantum, sunt per retentionem:*
- 2 *Per coactam renunciationem:*
- 3 *Per absentiam:*
- 4 *Ante acceptationem collationis:*

Beneficia amittuntur seu vacant ipso facto tantum, & non iure, quando quis priuatur detentione corporali, & tamen remanet titularius. Primò, si quis detectus vi fuerit de possessione, vt in c. accepta con-
 questione, 3. & ca. olim, 18. de Restitution. spoliar. cum similib.

Secundò, si legitimè electus, fuerit coactus re-
 nunciare iuri suo per terrorem incultum à populo, c. ad aures, 3. de His quæ vi metusve causa fiunt. lib. 1. tit. 40. vel per metum principis, c. ad audientiam, 4. de His quæ vi met. fiunt.

Tertio, possemus dicere vacare beneficium ipso facto solum, quod pro derelicto habetur, non residentibus & absentibus titularibus. c. 1. & 3. de Cleric. non residen.

Quartò, vacare dicetur ipso facto, quandiu post collationem non fuerit acceptatum, vel non fuerit data realis possessio. cap. si tibi absenti, de Præbend. in Sexto,

De Vacatione seu priuatione aut amissione
beneficiorũ, ipso iure & facto: & pri-
mum per renũciationem simplicem,
& in fauorem certæ personæ.

CAP. XXVIII.

- 1 Renũciatione, & morte, ipso iure & facto simul, amittuntur beneficia. & renũciatio quid.
- 2 Resignare quid.
- 3 Cessio quid.
- 4 Renũciationis diuisio in tacitam & expressam: & de tacita.
- 5 Expressa quid.
- 6 Subdiuisio renũciationis, in puram, conditionalem; & qua sit pura: & quare non possit conditionalis fieri coram ordinario.
- 7 Quomodo tamen propemodum in fauorem fieri coram ordinario possit.
- 8 De renũciatione conditionali, & in fauorem certæ personæ: & quare non fiat coram alio quàm summo Pontifice.
- 9 Renũciatione in fauorem non admissa, remanet titularius resignans.
- 10 Et percipit fructus beneficij resignati, donec videat admissionem.
- 11 Quandoque vacatio inducitur ex renũciatione in fauorem

I Mittuntur & vacant beneficia ipso iure & facto, quando nec ius, nec possessio beneficij apud vllum est. Quod accidit pluribus modis, quorum potiores per renũciationem, & per mortẽ titularij, c. susceptum, de

de Rescript.in Sext. ca. quamuis tibi, 38. de Præben. in Sexto, cap. fin. de Verb. signifi. in Sexto. Dicamus primum de renunciatione: de qua & egimus lib. 17. Syntagma. cap. 17. vbi renunciationem definimus: iuris esse proprij remissionem, secundum Cardinalem ad Rubric. de Renunciat. in Sexto. Inueniuntur synonyma & pro eodem actu renunciare, resignare, cedere: vt renunciatio, resignatio, cessio, secundum Glossam ad Rubric. de Renunciat. in Clemen. quamquam inter Latinè loquentes & horum nominum alia possint esse significationes. Quemadmodum sapius vsurpant renunciare pro simplici nunciare, referre, dictum factumve narrare: nec tamen respuit puritas recti sermonis, dicere renunciare: pro eurare, dimittere, reculare; vt apud Ciceronem; *Verina. Atque idem Sthenio vehementer insensus, hospitium ei renunciat, domo emigrat.* Dixit & idem ad Atticum, *Renunciare conditionem.* id est, vt ait Ascon. *Pædia. Irritam nunciare.* Sic apud Caum in l. 2. §. in repudis, & sequentib. de Diuor. lib. 24. P. tit. 2. *In repudis (inquit) id est, in renunciat. ne comprobata hac sunt verba, tuas res tibi habeo: et in hac, tuas res tibi agito: in spons. libris quoque discutendis placuit renunciat. nem interuenire oportere: in qua re hac verba probata sunt, conditione tua non utar: sine autem ipsi presenti renunciatur, sine absenti per eum qui in potestate eius sit cuiusve is eade in potestate eius sit, nihil interest.*

Vtitur & nomine resignationis pro renunciat. 2 tione: & ita resignare aliquando inter probè loquentes, reddere est, vt apud Horatium libro 3. carmin. Ode 19. de fortuna.

Si celeres quatit pennas, resigno qua dedit.

Et i. Epist. i. Epistola.

Hac ego si compellar imagine cuncta resigno.

Sic in c. i. de Renunc. in Sex. quòd proponit Bonifacius quaesitum, num sum. Pont. possit pontificatum sum. renunciare, resoluit, statutum esse, posse cum liberè resignare.

- 3 Utitur & nomine cessionis pro renūciatione, vt in c. ex literis, 10. de Excessib. pralat. iubetur vt beneficio cedat, i. vt resignet. & in ca. susceptū, de Rescript. in Sex. quod dictum est beneficiū vacare per resignationem vel mortē, postea explicatum per cessionem, vel mortē. Sic vsurpatur & in c. quidam cedendi, de Renunc. & in Clem. i. eod. tit. de Renunc. Confunditur autē nimium subtilis differētia, quam adfert Gloss. ad regul. Cancell. 43. dum tradit cessionem dici, quando quis tantum dimittit ius quod habet: renunciationem verò, quando quis possidet beneficium & illud dimittit. Nam & renunciate liti dicimus, etiā si de iure lis mota est, l. postquam liti, 4. de Pact. C. Et cessio contra bonorū dicitur, quando dimissis bonis, eorū possessionem relinquimus, toto tit. de Cession. bonor. lib. 42. P. tit. 3. & qui bonus cedere possunt, lib. 7. C. tit. 71.

- 4 Renunciatio beneficij aut tacita, aut expressa. Tacita est, quæ & præsumpta, & ex consequentia actus contrarij retentioni colligitur, vel ex rei euidētia, vel ex authoritate canonis seu legis, quando quis facit actū ex quo lex inducit vacationem, veluti dum adeptione secūdi beneficij incompatibilis cum possessō, vacat primum, ca. de multa, de Præb. c. i. de Offic. Vicar. cum similit. vel si aliud incompatible

libile acceptet, Clem. gratiæ, de Reser. si ingredia-
tur seu profiteatur religionē, vel alia faciat ex qui-
bus paulò antè diximus ipso iure vacare beneficiū.
Si etiam qui ius habet patiatur aduersarium in pos-
sessione per triennium, nec persequatur litem, in
regula Cancell. de Triennali possess. Cæterùm vbi
canon, vel ius non inducit amissionem vel renun-
ciationem ex actu, diligens indagatio voluntatis
præsumptæ eius qui ex aliquo actu præsumitur re-
nunciassē, concurrere debet. Cùm nemo præsuma-
tur facillè spontè resignassē beneficium, quod forsan
multis laboribus & expensis quæsiuit, c. super hoc,
5. de Renun. ca. quia venisimile, de Præsumpt. lib. 2.
tit. 23. vt neque præsumitur renunciassē spontè qui
spoliatus renūciat quamuis non renūciatur omninò
exceptio, quod spontè renunciauerit, si proberit:
ca. 2. de Restit. Spol. lib. 2. tit. 13. Quamobrem & qui
reddit suas literas prouisionis beneficij capitulo, se
subiciēs eius misericorditæ, non censetur renūciare
vni quod in beneficio habebat, ratione literarum,
cap. Janè dilecto filio, 7. de Renunc. nisi expressè in-
strumēta collationis vel beneficij, in manibus supe-
rioris ea intēctione resignauerit, vt in c. cùm pridē, 4.
de Pact. eo enim modo cōtēta in instrumētis vidētur
vnà resignata, l. 2. Quæ res pign. oblig. poss. C. l. qui
Chirographū, de Leg. 3. alioquin nemo generaliter
præsumitur iactare iurū, l. cū de indebito, de Prob. P.

Expressa resignatio dicitur efficax, quæ à verò s
utulatio spōte fit, & verbis accōmodis & volūtatē
apertè declarantibus, vt in c. 1. de Renuncia. in Sex.
& Clementin. quemadmodum expressum dicitur,
illud quod fit specialiter per verba clara & aperta,

non per signum aut per verba generalia, vt colligitur ex Clemen. appellanti, de Appellat. Illud & in hac distinctione notabile, vt quoties consensus expressus in iure requiritur, non sufficiat tacitus: seq; maxima differentia ita inter expressam & tacitam renunciationem, c. admonet, de Renunciat. c. quod in dubiis, eod. tit. quemadmodum inter expressam & tacitam professionem maxima est differentia, c. porrectum, de Regulari. & ibi Hostiensis. quia magna est vis in verbis, pro quo & facit c. tua, & c. fin. de Spons. c. cum Martha, de Celebr. Missar. ca. de Baptis. c. fin. de Re iudic. in Sext. & vbi cumque iura statuunt de expressa faciēda mentione alicuius rei, ibi non sufficit tacita etiam æquipollens, vt in cap. cæterum, c. si proponente, c. ad aures, ca. ad audientiam, c. cum adeo, ca. constitutus, de Rescript. c. de Constitu. in Sex. c. si motu proprio, de Prab. in Sex.

6 Resignatio expressa rursus, vel pura, vel conditionalis est; Pura simplex dicitur, sine modo, die vel conditione; vt & puram dixit stipulationem Iustinian. in §. omnis stipulatio, de verb. oblig. qua nihil aliud habet admixtum, & præsentem habet effectum, non ad diem, vel sub conditione suspensum. iunge §. sub conditione, eiusdem tit. l. obligationum ferè, 44. de Actio. P. Pura itaque renunciatio fit & simplex, quando quis à se beneficium submouet & dimittit in manibus superioris vel collatoris, qui de eo tanquam vacante possit libere cui voluerit providere. vt in c. 2. 3. 4. & seq. de Renunc. Et hæc est quæ tantum fieri potest coram ordinario collatore, coram quo prohibita est renunciatio in fauorem alicuius certæ personæ, sine vitio simoniæ quamuis

quantius ea fieri possit coram sum. Pontif. Felin. ad c. ad audientiam. in 2. de Rescrip. Gomes ad regul. Cancell. de Triennali possess. quæst. 13. nisi & qualitas beneficij renunciandi prohiberet coram alio fieri quàm summo Pontif. non tunc nec pura coram ordinario possit fieri renunciatio, vt si de Episcopatibus agatur, à quibus abire prelati nequeunt nisi dispensante & volente summo Pontifice, ca. pen. & fin. de Transact. Episcop. ca. 1. & c. nisi cum pridem, in fine de Renunc. §. quibus, & ibi Gloss. de Elect. in Pragm. sanct. Constituunt & aliqui aliam exceptionem prohibentē renunciationem puram etiam fieri coram summo pōtifice, si procuratio facta iam fuerit ad resignandum in manibus summi Pontificis, & iam procuratio Romam missa fuerit & manus (vt dicunt) summus Pontif. apposuerit in beneficio siue purè, siue in fauorem, siue ex causa permutationis. dicunt enim ex eo, habere manus ligatas, nec posse resignantem etiam post reuocationem procuratoris in Curia, resignare coram ordinario. Ioannes de Selua tracta. beneficiorum 3. parte q. 6. Barbatia. consi. 48. volum. 4. Felinus tamen contrariam sententiam defendit, ad c. ex parte, de Rescrip. quæ & videtur æquior & receptior, dummodò reuocatio procuratoris in Curia Romana constituti, fiat re integra, & cognita fuerit procuratori, & ita videtur expressè textus concludere in Clem. vnic. de Renunc. Et proinde Felino quoque subscribo, etiamsi iurauerit qui dedit procuratorem se non reuocaturum. Nam licet perurus efficiatur reuocando, & ex eo imponi ei debeat penitentia, tamen re vera post reuocationem procuratori deest con-

sensus:

sensus : ideo nihil efficaciter ex mandato reuocato agere poterit. *Gloss. ad ca. fin. ad verb. reuocatum, de Procuratori. in Sex. & per ca. sicut, & ca. inter. de Sponsalib, nisi procuratio esset ad renunciandum ex causa permutationis, quia tunc pars illius contractus renunciationis, videtur esse procuratio ad resignandum & inuito alio cuius interest reuocari non potest, Felin. ad d. c. ex parte decani, de Rescr.*

7 Nihil tamen vetat, renunciationem hoc modo fieri coram ordinario, & rogare eundem renunciantem ipsum ordinarium, vt velit illud beneficium renunciatum tali conferre dummodo id ipsum sine pactione fiat, neque inducetur inde simonia collatione alteri ad preces renunciantis facta, quia liberum est collatori, conferre cui voluerit. Quemadmodum reputatur quidem simoniacum, si clericus offerret omnia bona sua capitulo, ea pactione vt reciperetur in canonicum, & bona data sibi relinquere pro præbenda: non etiam si offerret quidem bona sua, & rogaret se recipi in canonicum & retinere bona quandiu viueret, cessante pactione; c. tuos, 34. *Simon. c. tuam in domino, 10. de Ætat. & qualit. ordinan.*

8 Sub conditione & non purè fieri potest renunciatio, in fauorem alterius, cum reservatione pensionis cum regressu, ex causa permutationis & non aliàs: videamus pauca de singulis. Renunciatio in fauorem certæ personæ tantum, & non aliàs, nec aliter, fit coram summo Pontifice, vt in ca. ex parte, 12. de Offic. delegat. & ibi *Gloss. & interpretes. Rebuff. in praxi beneficior. titulo de Resignatione condition. num. 1. & 2. Panorm. ad Rubric. de Sin*

& in c. susceptum, de Rescript. in Sex. Refert Papius in Rhapsodia arestorum lib. 2. titul. 8. arest. 20. ex Rebuffo in tract. de Pacif. possess. num. 154. Resignationes factas coram ordinario, vel coram alio quam summo Pontifice, reddere nullas collationes in vim earum factas, & sine effectu, & quod illis non obstantibus resignans remanet beneficii resignati dominus, ut ante resignationem, ut neque ex ea vacet beneficium: & ita iudicatum Parisius in Senatu: anno Domini 1513. inter Hardonium Fornerium appellansem à præposito Parisiorum, & Renatum Vallanium appellatum. Cur autem coram summo Pontifice solum, & non coram ordinario possit fieri hæc renunciatio in fauorem certæ personæ, erit ratio; quod renunciatio in fauorem, habere videatur speciem simoniæ, dum collatio fit sub eo pacto si tali personæ conferatur & non aliter, nec alias velit renunciare, & pactum simoniæ in beneficis inducat. c. quam pio, l. q. 2. c. cum pridem, & c. fin. de Pact. Et committitur simoniæ, non tantum ex pacto pretiõve, sed etiam ex obsequio & gratia, c. ordinationes, ca. sunt nonnulli, l. q. 1. Summus autem Pontifex potest dispensare in his quæ simoniaca præsumuntur ratione prohibitionis iuris: & quæ simoniaca dicuntur, quod tanquam simoniaca sint à iure positivo definita; quæuis non possit dispensare in simoniacis quæ talia sunt, non ideo quia fuerunt prohibita, sed quia fuerint prohibita quia talia erant; quæ venditio sacramentorum, & rerum spiritualium negotiatio. ut notat Glos. ad d. c. ex parte, in primo, ad verb. *dimittet*, de Offic. deleg. glos. ad c. tuam in domino, ad verba, *nullum prorsus*, de Ætat. & qualit. quam

quam impugnat Durandus lib. 4. Sententiar. dist. 25. quaest. 5. defendit tamen Sotus lib. 9. de Iustit. & iure, quaest. 5. artic. 2. Quare summus Pontifex solus confirmat pactiones, sub nomine amicabilem compositionis factas à litigantibus de beneficio, sub beneplacito summi Pontificis, quibus vnus ex contendentibus aliquo recepto alij cedit beneficium litigiosum, ca. super eo, 7. de Transact. ca. nisi essent viri prouidi, de Præben. eoque summus Pontif. sit supra ius positium, & plenam habeat potestatem, maxime in causa beneficiorum: cap. proposuit, de Concession. præb. & de eo quod ius non est, ius facere potest. vt colligunt ex ca. 10. hæc quippe, 3. q. 6. Sic simonia eo hoc modo distinguere & approbante, non dicetur committi in Curia Romana: quemadmodum nec in Curia principis dicunt habere locum legem Iuliam de Ambitu. l. 1. ad leg. Iuliam, de Ambit. P.

- 9 Singulare in hac resignatione quæ fit in fauorem & non alia, &c. si summus Pontif. non admiserit renunciationem in fauorem eius, cuius causa resignatio fit, & non alias, vt is qui resignauit ea conditione censetur esse semper dominus vel possessor seu titularius beneficij: ne alij conferri queat, ca. inter cetera, 7. de Præb, vbi videtur textus expressus, quia & potest reuocari procuratio ad resignandum facta antequam ea impleatur, Clement. v. in de Renunciat. nisi sit procuratio facta ad resignandum ex causa permutationis, conuentione facta permutando, quia tunc constitutio procuratoris in ea conuentione facta, non potest reuocari, veluti pars contractus. Bald. ad l. fin. de Contrah. emptio, P. Paul.

Paul. ad l. post rem, de Re iudic. P. Guido Papæus, singula. 273. Boerius decis. 207. incip. *ad secundam*. Alioquin dum quis renunciat vt conferatur tali N. nec alias, nec alio modo, talia verba habent vim conditionis, Bald. ad Authen. ingressi, colum. 4. de Sacrosanct. Eccles. atque efficiunt, vt nihil videatur actum quod contra determinationem illorum fuerit. Glos. & Bald. ad l. si quidem, C. de Exceptionib. Baldus ad §. denique, col. vltima, quæ fuit prima causa beneficij amittendi. an V. s. feudor. Atque illa verba id ipsum operari tradit glo. 1. ad d. l. si quidem, Iason consil. 86. incip. *in causa*. in fine volum. 3. limitata causa limitatum producit effectum, l. in agris, de Acquiren. rerum domin. cum fines mandati diligenter seruandi sint, cap. cum dilecta, vbi & plenè Felinus, de Rescript. l. diligenter, Manda. P. tractat & in hypothesis, de Renunciatione contra modum procurationis factæ, vt non valeat, Panormit. ad c. cum pridem, de Rescript. quia nec actus agentium operentur ultra eorum intentionem, l. non omnis, de reb. credi. & conditiones implendæ sunt in forma expressa in specie, l. qui hæredi, l. cum quardam, l. Marcius, de Conditio. & demonstrat. P. l. 2. §. fin. de Donatio. causa mor. Et proinde antequam is qui ea conditione in fauorem & non alias renunciauit beneficio, priuatur eodem opus est vt is cuius fauore renunciatio fit, acceptauerit beneficium, & adeptus sit eius possessionem, vt annotauit Rebuff. in praxi beneficior. t. c. de Resignatio. conditionali, nu. 4. 15. 16. 17. 18. 19. sicque textus prouisionis fieri debere monet. Neque enim intelligitur amissum, quod alteri quæsitum non est, l. nec vtilem, 20. Ex quib. causis.

caus. maior. lib. 4. P. tit. 6. Notat & Gloss. ad ca. inter
 cetera, 17. ad verba, *assignari debeat*, de Præben. non
 videri possessionem beneficij amisisse renūciantem
 ex causa permutationis, si alij collatum esset quam
 compermutanti: quia sub modo tradidit, facit l.
 verba, de Conditio. institutio. l. actus, de Regul. iur.
 P. videtur enim sub conditione tradidisse, c. olim,
 de Restit. spolia. & qui sub conditione tradit pos-
 sessionem, & ab ea ita recedit, non amittit eam si
 non impleatur conditio, l. si sine, 34. l. qui absentis,
 38. §. si quis, de Acquir. posses. P. quamquam inquit
 d. Gloss. verum sit, vacationem inductā per resigna-
 tionem: sed nō impleta permutatione Papam vti-
 que restituisse beneficium. in d. cap. inter cetera, de
 Præb. Scribit & Rebuffus in tracta. nominationum,
 quæst. 21. nu. 22. pronunciatum a seculo Senatus Pari-
 siensis, 23. Januarij, anno 1549. pro quodam Boche-
 telo canonico Cathedralis Ecclesiæ Bituncensis,
 qui resignauerat in fauorem nepotis qui noluerat
 acceptare, beneficium, penes eum remansisse, vt
 antea, & semper canonicum fuisse. Et quia capitu-
 lum ei noluerat fructus præbendæ canonialis di-
 stribuere, condemnatum fuisse ad damnum refar-
 ciendum, & id quod eius inteterat & expensas
 Scripsit & idem de hoc ipso plenè in praxi benefi-
 ciali, in rescripto resignationis permutationis causa.

10 Sic etiam is qui constituit procuratores ad resi-
 gnandum, quandiu resignatio facta non erit ei in-
 sinuata vel quandiu erit incognita percipit fructus
 beneficij etiam in conscientia, vt ait Gloss. finalis. ad
 §. volumus, ad verb. *vacantia*, de Coll. in Concord.
 Quia antequam certior factus fuerit admissio

renunciationis potuerit veuſimiliter præſumere quòd ſuperior noluerit admittere reſignationem: vel quòd procurator non reſignauerit: vel quòd is in cuius fauorem reſignauerit, nolent acceptare: arg. l. ſed & ſocius, 17. §. ſi abſenti, Pro ſocio. in P.

Hic tamen obſeruandum erit, quòd reſignatio ^{II} inducit aliquando vacationem in fauorem alicuius facta, etiam ſi admiſſa non fuerit: videlicet ſi dolo vel culpa ipſius reſignantis vel reſignatarij non poſſit ſortiri effectum, vt ſi beneficium quod eſt iuris regalæ, renūcietur in fauorem alicuius, ſpieto nec habito conſenſu vel authoritate regis, nam ſtatim vacat poſt renunciationem in regalia: & quamuis impediatur reſignatio ſortiri effectum, quod dolosè vel culpa reſignantis omiſſo cōſenſu principis facta fuerit: tamen non pertinet ad ipſum renunciante, ſed vacat, & conferri poteſt iure regalæ, vt notat Ruſeus de Iure Regaliorū. In ſimili caſu tractat etiã Rebuffus ad §. 1. de Regia ad prælaturas nominatio. ad verba, *per ceſſionem*, in Concordat. Quod ſi quipiam reſignauerit coram ſum. Pontif. Episcopatum in Gallia exiſtētem in fauorem nepotis, & non aliter, nec aliàs, &c. & ſummus Pontifex huic ſine nominatione & conſenſu regis contulerit, & alius, à rege, ad eundem Episcopatum fuerit nominatus, potior erit nominatio regis, nepote excluſo & renunciante, qui voluerunt dolo ſuo, aut culpa quod non conſuluerint regē, eandem ſuo iure fraudare: maximè ſi in conſtitutione procuratoris ad renunciandum Episcopatū, non ſit appoſita clauſula nominationis habendæ, vel conſenſus regis. Et ita etiam generaliter tractant Doctores ad ca. licet, de

Rer. permutat. in Sext. & ad Clem. vnic. eod. titul. quod si resignatio non potest fortiri effectum propter dolum vel culpam compermutantium, tunc resignatio & ex ea vacatio firma remanet. Sed hæc hæctenus de renūciatione in fauorem: agamus nunc de renūciatione cum modo aut conditione reservationis pensionis.

De Renūciatione conditionali, seu sub modo reservationis pensionis,

CAP. XXIX.

- 1 *Resignatio cura reservatione pensionis in pecunia, vel fructibus, & de eius permissione.*
- 2 *Quomodo reservatio pensionis repugnet iuri communi,*
- 3 *Quibus & quomodo permissum alius quam summo Pontifici imponere beneficiis pensionem,*
- 4 *Pensiones aut personales aut reales sunt, & de utriusque;*

¶ **S**ecunda species conditionalis renūciationis est, quæ fit cum reservatione pensionis certæ, in pecunia, vel fructuum parte, c. nisi essent, 21. de Præb. quæ etiam coram summo Pontifice fit tantum: propter suspicionem simoniæ ex reservatione Jilla. Rebuff. in 3. parte praxi beneficior. titulo de resignatione in fauorem, num. 23. fit aliquando in renūciatione Abbatia vel Episcopatus, retentio vel reservatio collationum beneficiorum, vt meminit Rebuffus ad §. 1. ad verbum, *unum*. de Mandat. Apostol. Prohibita in Gallia reservatio omnium fructuum beneficij resignati

resignati pro pensione, Auferrius in stilo parlamenti, aresto 192.abi, Item die 19. mensis Aprilis, &c. Boerius decis. 2. primæ partis. Neque verisimile est, aut non præsumitur summum Pontificem tales resignationes admisitæ facili, vt ait Felinus ad c. nonnulli, de Rescript. Addit tamen idem Boerius prædicto loco, reservationem medietatis fructuum pro pensione receptam aliquando per arestum Curie Parlamenti Burdegalensis, mense Aprilis, anno 1534. quia ex media parte fructuum resignatarius viuere possit; quod aliter accidit si vniuersi fructus remaneant penes resignantem, & resignatarius cogatur munus obire Ecclesiasticum in beneficio, & de suo viuere, contra ea. cum secundum Apostolum, de Præb. Quæ ratione ego quoque dicerem, pensionem relictam resignanti medietatis fructuum non esse recipiendam, si tam exigui fructus sint, vt de alia parte media resignatarius viuere non possit, quare si imposita sit pensio beneficio, resignatario mortuo, eius in beneficio successor potest experiri ad supplementum portionis, vt commodè viuere possit contra resignantem, ea. auariæ, de Præbend. Hic singulare, quodd resignatio facta cum reservatione omnium fructuum, est reprobanda tanquam abusiuæ. Et quamuis post procuracionem ad renunciandum cum reservatione omnium fructuum. procurator, qui viderit ita fieri non posse, consentiat ad mediam partem tantum, & ita fuerit admisa renuntiatio cum reservatione mediæ partis adhuc dicamus renunciationem ita factam & admittam nullius esse momenti. Idem mortuo resignante possessore vacare dicatur beneficium per mortem resignantis,

& excludatur resignatarius. Contra si procurator cum potestate resignandi cum retentione omnium fructuum, eo modo tantum cōsentiat, nempe omnibus fructibus referuatis. Papa autē in admissione renunciationis, ex officio admittat cum restrictione ad mediam partem: valebit enim tunc admissa ea lege renuntiatio, dummodò postea renūcians consentiat huic reductioni, vel restrictioni non aliter quia is sub conditione tantum fecit renūciationem, quæ si non admittatur in sua specie referuationis omnium fructuum, non cogitur aliter ratam habere admissionem renunciationis, c. cum dilecti, de Rescript. & ita hæc fuere decisa duobus Senatufconsultis Curiarum supremarum, Parisiens. & Burdigalens. relatis in Rhapsodia arrestorum, lib. 2. tit. 8. arrest. 6. & 27.

² Referuatio pensionis vel constitutio eius super beneficio videtur habere ius quoddam singulare à iure communi semotum; quia prohibitum, tãquam simoniacum, prioratus & alias Ecclesias annua distractione vendere, c. non satis, 8. de Simon. & iure ipso communi diuisio beneficiorum quæ inducitur per pensiones, prohibita est, iuxta Concilium, Turonense, c. maioribus, & ca. vacante, c. auaritia, & Præben. permissio autem constitutionis vel referuationis pensionis, oritur, vel ex potestate permittentis, vel ex causa iusta concessionis. Potestas & autoritas summi Pontif. sine causa expressa, sufficit ad referuationem pensionis defendendam, vt tradunt interpretes ad ca. quæ in Ecclesiarum, de Constitution. Gigas tractat. de pensioni. q. 6. num. 7. ex qua & fieri ita potest referuatio super beneficio,

vt tran

vt transeat etiam præstatio ad successores in beneficio, vt in ca. prohibemus, de Censib. & c. pastoralis, de His quæ fiunt à prælat. sine consens. capitul. Felin. ad cap. ad audientiam, num. 2. de Rescriptis. cùm in his quæ sunt iuris positiui, sufficiat voluntas summi Pontificis pro iusta causa: Innocentius & Panorm. ad ca. cùm ad monasterium, de Stat. monach. vide quæ traduntur in cap. non est, de Voto. Cuius generis esse sæpe dictum est fructus beneficiorum & ipsa beneficia eorundemque dispositio quæ subicitur plenæ potestati vt iuris positiui summi Pontificis, ca. proposuit, de Concessioni. præbend. sicque potest concedere, vt & qui titulum beneficij non habet, possit fructus percipere beneficij. vt in c. si propter, de Rescrip. in Sext. c. si tibi concessio, de Præbend. in Sexto.

Alius quam summo Pontifici hæc potestas tributa non est, sed si pensiones illis permittatur imponere beneficiis, cum quadam definitione & limitata potestate, interueniente iusta causa, cõceditur; aut cum comprobatione sum. Pontif. Sic pro bono pacis & concordie permillum, approbante sum. Pontif. in c. nisi essent, de Præb. Statuitur & regula generalis, quod prælatus vel possessor beneficij, prior vel alius, potest alteri Ecclesie, clerico vel laico dare pensionem super fructibus beneficij ad tempus & quandiu vixerit, sine consensu capituli & superioris, contra si velit in perpetuum constituere quæ de facto constituta, & reuocaretur per successorem in beneficio. Archidia. ad can. possessiones, 26. quæ t. 1. & c. 1. in fine, de Reb. Eccl. non alien. & ita iudicatum tradit Guido Papæus, decision. 179.

Ita Episcopus potest authorare pensiones à possessoribus beneficiis impostas, præstandas quandiu illi qui imponuat vixerint ex causa: sed ita demum, ne oneretur beneficium, ca. prohibemus, 7. & seq. 8. præterea, ad Censib. Prohibetur & ne imponantur pensiones in fraudem Concilij Lateranensis, quod vetat pluralitatem beneficiorum. c. ad audientiam, 31. de Rescrip. ca. extirpandæ, in fine de Preben. ca. audiuimus, de Collation. deleg. In fraudem autem fiet, si is qui beneficia non potest tenere vnum habet tantum, & plures pensiones constitutas super alius. Abbas, prior, aut prælatus alius, potest imponere pensionem beneficio sine consensu capituli pro remuneratione seruitiorum & obsequiorum prestitutorum ipsi beneficio, ad certum vsq; tēpus, non in perpetuum sine consensu capituli, vt dictum est.

- 4 Pensiones aut personales, aut reales sunt. Personales sunt illæ pensiones quæ ita constituuntur, vt soluantur quandiu qui soluit, vel is cui soluenda vixerit: quare extinguuntur cum personis, l. quæ tale, Solut. matr. P. Reales, quando non persona beneficiati, sed beneficium pensione oneratur, vel quando præstandæ sunt pensiones, non certo preposito Ecclesiæ, sed ipsi cuiusdam Ecclesiæ: quare & hæ pensiones trāseunt in successores beneficij, si modo auctoritate summi Pontificis cōfirmantur, & causa cognita. Guido Papæus, decis. 179. Si tamen qui succedit in beneficio onerato pensione, inueniat nimium onerosam pensionem, poterit experiri pro reductione pensionis, vt non excedat tertiam partem fructuum, quanquam qui constituent excedentes si vixeret, non posset ad reductionem agere: qui

sibi imputare debet, quòd onere se spontè subiecit: non potuit in præiudicium successoris, beneficium supra modum onerare, ideòque successor pro reductione & extinctione agere poterit, cap. si quis presbyterorum, de Reb. Eccles. non alien. cap. vnic. Ut Ecclesia. benefic. sine diminut. conferan. & ita iudicatum refert Papius, lib. 3. Rhapsod. arest. tit. 5. arest. 8. Reuocatur facilius pensio imposita beneficis quæ nihil amplius quàm quotidianas habent distributiones, quia illis imponi non debent, per rationem quæ prohibet alimenta futura venire in remissionem & transactionē, l. cum hi, 8. de transactio. P. l. de alimentis, 8. C. eod. tit. Neque clericus potest obligare omnes decimas sui beneficij, pro pensione, in c. peruenit, de Arbitris, & ibi Bald. nec athleta spem præmiorum futurorū. l. spem præmiorum, Quæ res pign. oblig. possunt. lib. 8. C. tit. 17. facit l. 4. de Executio. rei iudica. C.

De renunciatione, cum regressu, & ex causa permutationis. CAP. XXX.

- 1 *Renunciatio cum regressu & accessu, qua & quando rejciatur, & quare.*
- 2 *De regressu & coadiutoris prohibitis.*
- 3 *De renunciatione & causa permutationis.*

Renunciatio cum regressu ea fieri dicitur, t
 que illa conditione fit, vt si quando
 contingat eum cuius fauore resignatio
 fit, præmori resignanti, possit resignans
 mortuo resignatario, redire ad beneficium, de quo

Rebu. in proxi benefic. in tit. de Resign. in fauorem. Habet resignatio hæc cū accessu & regressu speciē quandā successionis hereditarię, quæ reprobatu in c. Apostolica, 8. q. 1. c. ex transmissa, & c. ad extirpandas, de Filiis presbyt. c. cōsultus, de Iure patron. c. ad hæc, de Decim. quamobrē & in Gallia hæc species resignationis nō admittitur magis quam reservatio omnium fructuū, vt notat Papius lib. 2. Rhapsodia, tit. 8. arest. 3. & Rebuff. qui ita fuisse iudicatum dixit, ad rubr. de Reseru. in Concor. in Senatu Parisiensi, anno Domini 1496. Addit tamen, quod etiā in Gallia hodiē si quis resignauerit cū regressu, valebit resignatio, quāuis inualidetur regressus: quia vtile per inutile nō vitiatu in his quæ diuidi & separari possunt, c. vtile, de Reg. iur. l. sancimus, C. de Dona. l. §. pen. de Verb. oblig. c. si eo tēpore, 9. de Rescri. in Sex. Nō prætermittā tamē arestū singulare quod videtur repugnare reprobationi regressus, prolatū in sacro regis Galliarum consilio 29. Aprilis anno 1558. quo Ioannes Benedictus Doctor Theologus, restitutus est suis beneficiis quæ renunciauerat in infirmitate constitutus presbytero, suo Vicario nomine Semelle, ea conditione, promissione & fide data, quod ei restitueret si ab infirmitate illa conualesceret, non aliter, & nisi sub ea fide data renunciaturus. Statutumq; dictum Semelle in restitutione contumacem, cogendum renūciare per captionem etiam personæ in manibus ordinariorū collatorum, quibus quoque iniunctum, eadem conferre iterum dicto magistro Benedicto: cautum insuper per modum edicti generalis, per vniuersam Galliam huiusmodi placitum seu arestum publicandum, vt pro lege

lege in posterum esset in similibus causis contingentibus, Inuiti autem mihi videtur æquitas huius edicti fidei datæ de restitutione faciendâ in casu conualescentiæ ab infirmitate, sine qua non renunciasset infirmus, c. super hoc, de Renunciat. ubi, *aut promissione extortum*. Quemadmodum & placuit fideicommissa necessitatem restitutionis continere debere, quanquam fideicommissa ex eo appellata sint, quia nullo vinculo antea iuris, sed tantum pudore eorum qui rogarentur, continerentur, §. I. de Fideicommissis. hære. Cæterum alia videtur ab illa hypothesis, ex iudicio decisa, cõtrariam habens, vt videtur, conclusionẽ, cuius meminit Papius lib. 2. Arest. titul. 8. aresto 10. per quam Senatus Parisiensis, 7. Septemb. anno Domini 1550. renunciationem, vt sequitur, qualitibus definitam, reprobavit. Prõtonotarius quidã & monachus, inter se concordatum & pactione inierat, per quã protonotarius resignabat in fauorẽ monachi prioratũ litigiosum, ea lege & cõditione, quòd monachus promitteret & teneretur reddere dictũ prioratũ dicto protonotario resignanti, aut alteri personæ quam protonotarius resignans ei nominaret, intra duos annos post approbationem prædicti concordati: & casu quo per occasionẽ impedimẽti iuris vel facti resignatarius non posset restituere prædictũ prioratũ, monachus teneretur facere prouidere eidẽ resignanti protonotario, vel alteri personæ quã dictus protonotarius nominaret, de beneficio seculari nõ religioso, nec pensione onerato, valoris annuæ ducetarum librarũ, & pendente tẽpore prædictorũ duorũ annorũ, teneretur soluere prædicto protonotario pensionẽ ducen-

tarum librarum. Et ad illum effectū & finem donec impleretur prædictum Concordatum, beneficium in locationē datum pro eadem summa fuit & obligatum protonotario. Improbata autē fuit hac occasione hæc renunciatio, quòd postquam pactum seu Concordatum fuisset approbatum à summo Pontifice, resignatione admilla & monachus nactus possessionem prioratus continuatam per annum & dimidium viuente protonotario, post mortem eius protonotarij quāuis viueret monachus, tertius quidam impetrauit beneficium prioratus per mortem protonotarij. Et non obstāte exceptione vel intercessione monachi, impetrauit, iuncto procuratore regio, literas appellationis ab executione Bullæ admillæ resignationis factæ, à protonotario: & ita tanquam ab abusu, & executione Bullæ continentis simoniam, litèq; cognita pronūciatum est pro tertio impetrante per mortem protonotarij, & adiudicatus prioratus, & monachus damnatus ad expensas, damna, & ad id quod intererat impetrātis, à die intercessionis eius & pronotationis. Sed & in Cōcilio Tridentino sess. 25. ca. 7. de Reformatio. regressus & accessus in beneficiorū resignatione his verbis reprobat, & coadiutoria quoque cum successione.

Cum in beneficiis Ecclesiasticis ea que hereditaria successione imaginem referunt, sacris constitutionibus sint odiosa, & patrum decretis contraria: nemini in posterum accessus aut regressus, etiam de consensu ad beneficium Ecclesiasticum cuiuscunque qualitatē concedatur: vel hæctenus concessi, suspendantur, extrudantur aut transferantur. Hòcque decretum in quibuscunque beneficiis Ecclesiasticis, ac in quibuscunque personis

etiam

etiam Cardinalatus honore fulgentibus, locum habeat.

In Coadiutoris quoque cum futura successione, idem 2 post hac obseruetur: ut nemini in quibuscumque personis Ecclesiasticis permittantur. Aut si euident utilitas postulet prelati dari coadiutorem, id non alias cum futura successione detur: quam hac causa prius diligenter à sanctissimo Romano Pontifice sit cognita, & qualitates omnes concurrere in illo certum sit, quæ à iure & decretis huius sanctæ Synodi in Episcopis & prelatiis requiruntur: alias concessionem super his factam subreptivæ esse censentur. Videntur istæ coadiutoriæ cum successione post mortem eius cui datur coadiutor detestabiles in iure: sicque his verbis explicat Alexand. 3. in c. accepimus, 5. de Pact. Accipimus quod quadam sunt Ecclesia clericis tali tenore concessa, quod post eorum obitum, alij nominati succedant: verum quoniam hoc iniquum est, & sacris canonibus inimicum, & ideo non debet aliquatenus tolerari, mandamus quatenus huiusmodi successiones, tam detestabiles & iniquas, appellatione cessante prohibeas & omnino firmas, & inanes decernas.

Est alia renunciatio quæ fit ex causa permutationis, & non alias, nec aliter: quæ & sub modo videtur, facta, in eo autem conditionalis, dum includitur conditio si permutatio sortiatu effectum, cui & aliæ conditiones possunt accedere veluti renunciatio ex causa permutationis si patruus meus voluerit: quæ tamen renuncietur, ut notatur in c. ex parte de offic. deleg. super verbo, omnino. Dubitatur tamen, num sub conditione ita apposita facta ex causa permutationis resignatio, retineatur, improbata & reiecta solum conditione in quo quidam dixerunt, reiecta

reiecta conditione, valere: argumento notatorum ad l. per servum, de usu & habitatione. P. quamvis contraria sententia verior, sit, nempe, ut corruente conditione & renunciatio ex causa permutationis corruat: ut scribit Rota decif. 6. de Renunciation. incipien. *quidam renuncianerat*, in Antiquioribus collectis per Auditorem Rotæ de Bisigneto. fact. Ioannes Andreas, ad c. electionibus, de Election. in Sext. super verbo, *electio*.

De effectu & communi causa Renunciationum. CAP. XXXI.

- 1 *Renunciatione inducitur vera vacatio iuris & facti.*
- 2 *Renuncians ex causa permutationis, facit vacare beneficium: sed num permutatione non implata possit quis redire ad beneficium renunciatum sine nova collatione, disputatur.*
- 3 *Renunciationis valida circumstantia.*
- 4 *Ut fiat à sano mente.*
- 5 *Sponte, sine metu: & num metu facta ipso iure nulla sit*
- 6 *Item ut & procuratio ad renunciandum liberè fiat.*
- 7 *Minor 25. annis, an validè possit renunciare beneficium.*
- 8 *Calore iracundie facta renunciatio, an valeat: item si in nimia letitia, & ibi de letitia.*
- 9 *Num si ab ebrio fiat, valeat.*
- 10 *Si ab aegroto.*
- 11 *Renunciatio beneficii coram quo fieri debeat ut sit efficax.*
- 12 *In renunciationibus que debeant considerari regula*

Cancellaria: & prius de regula de infirmis renunciantibus, & in quibus locum habeat.

- 13 *Num in maioribus & translationibus pensionum habeat locum.*
- 14 *Etiā bullis non confectis.*
- 15 *Num auferri locum habeat in renunciatis ex causa permutationis*
- 16 *Disputatur etiā, num predicta regula, habeat locum in renunciacionibus factis coram ordinario.*
- 17 *Quis debeat probare tempus viginti dierum.*
- 18 *De regula Cancellaria, de publicandis renunciacionibus.*
- 19 *Sex menses regula de publicandis renunciacionibus, à quo tempore incipiant computari.*
- 20 *Possessio beneficij resignati intra quod tempus capi debeat.*
- 21 *Publicatio renunciacionis ubi facienda, & de excusacionibus, quòd intra predictum tempus non fuerit facta.*
- 22 *Quæ requirantur in summa, in regula de publicandis resignacionibus.*

Renunciacionum effectus varij sunt; præcipuos indicabimus, Et primum ille substantialis, vt per puram renunciacionem inducatur vacatio beneficij, c. susceptum, de Rescript. in Sext. c. ex transmissa, 3. c. super hoc, 5. de Renunciat. c. 3. & 4. de Restitut. spolia. cap. quàm periculosum, 7. quæst. 1. etiā si Papa Pontificatum resignaret, 1. de Renunciat. in Sext. Ita per renunciacionem amittitur ciuilis & naturalis possessio beneficij, & alterius rei renunciatae, vt ait decif. 1.

Rotæ de Renunciat. in Nouis, etiam dato quòd renuncians insistat de facto detentioni rei, à qua non possit amoueri nisi citatus, ca. licet canon, de Elect. in Sext, quamobrem post renūciationem admissam, possessio seu detentio nihil proderit renuncianti, ad hoc vt dici possit pacificus possessor; neque in hoc casu adhibetur differentia an tacita vel expressa sit renunciatio. Panorm. & alij ad ca. ex oie, de His quæ fiunt à maior. parte capitul. Gomes ad regul. Cancell. de Triennal. possess. quæ. 10. facit regula Cancell. 34. vbi. si quis resignauerit beneficium in Curia, quod fuerint mihi collatum, & publicatione non facta intra sex menses, remāserit in possessione postea per tres annos, poterit adhuc molestari, quia nullum habeat titulum. Quare si resignans mortuus non facta Publicatione, & per me non peuta possessione cui fuit collatum beneficiū resignatum, dicetur beneficium vacare per mortem, & non per resignationē. Auriolus in repetitio. cap. eam te, nu. 267. de Rescript. Rebuffus tractat. de Pacif. possess. num, 285. Veruntamen si procuratio facta fuit ad resignandum, non tamē statim aut simul cum mandato de resignādo, resignatio vim habebit, sed non priusquam ipsa facta fuerit ita illud est resignare, aliud mandare resignari. Quia resignatio facta, reuocari non potest, c. 3. de Renunciat. d. ca. quàm periculosum, 7. quæst. 1. nec remittentibus actiones suas datur regressus, l. quaeritur, §. si venditor, de Ædilit. edict. P. l. postquam liti, C. de Pact. At procuratio ad resignandum, reuocari potest antequam executioni mandetur. Clemen. vnic. de Renunciat. Et si non sit admissa renūciatio beneficiū non vacat.

c. quod in dubiis, & c. admonet, de Renuncia. cap. si quis verò, & c. si quis presbyter, 7. quæst. 1. quare alij non confertur. c. cum nostris, de Concession. præb. Si quâdo tamen postulasset titularius, & impetrasset facultatem renunciandi beneficium, non posset postea reuocare procuratorem constitutum ad cedendum quia cogeretur renunciare, secundum ca. quidam, 12. de Renunciat. ex Concilio generali Lateranensi, cap. 28. Quod in praxi vix seruatur, vt ait Rebuffus ad Rubricam de Sublatio. Clementinæ literis. in Concord. Dehinc & differunt resignatio, & procuratio seu mandatum ad resignandum: quòd qui resignauit non potest percipere fructus beneficij resignati, vel suos facere in consciëntia, sed tenetur ad restitutionem quia nullo iure percepit, vt scribitur in libro Prouinciali. Contrà, si tantum constituerit procuratores ad renunciandum: nam & facit fructus suos, aut percipit in consciëntia. Quia potest ignorare admissionem renunciationis: & potest præsumere quòd superior noluerit admittere, vel quòd procurator non resignauerit, vel quòd is in cuius fauorẽ resignauit, noluerit acceptare. Probus in Additionib. ad Monachum, ad c. 2. de Rescript. in Sext. Rebus. ad §. volumus, in fin. Gloss. de Colla. in Concord. fit & procuratio ad resignandum nulla post lapsum anni, computandi ab eius constitutione secundum edictum regis Galliarum & per Senatusconsultum Curie Tholosanæ supremæ quod refertur per Rebuffum ad regulam, de veritabili notitia. Gloss. 7.

In renunciatione quoque facta ex causa permutationis, vacare dicitur beneficium: vt qui resignauerint

uerint non dicantur amplius possessores, & ad implendam permutationem rursus opus sit collatione, ut notatur ad c. vnic. de Ret. permut. in Sext. & ad Clemen. vnic. eod. tit. Rota decis. 398. *nota quod beneficia*, in Antiq. Atque secundum vnam sententiam, resignans beneficium ex causa vel ob causam permutationis quæ non habuerit effectum, non potest ad suum beneficium sine noua collatione redire. Panormit. Felinus, & alij in c. cum venerabilis, de Excep. Ioannes de Selua tractat. de Beneficio, 3. par. quest. 24. quamuis de consuetudine Galliarum, non requiratur in hoc noua collatio. Quæ consuetudo pluribus Curiarum supremarum placitis firmata fuit, quæ referuntur à Rebuffo tractat. de Pact. possess. nu. 145. Ita (inquit) & vna Ecclesia compermutata, euicta ab eo, cui pro sua beneficio data erat, potest qui suum beneficium pro eo dedit, illud repetere, & possessor tenetur illud restituere cum fructibus perceptis à tempore interpellationis reddendi vel euincendi datum beneficium. Et si quando beneficium resignatur ex causa permutationis & non aliàs, si non admittatur illa permutatio, potest Episcopus dare licentiam cuiuslibet compermutantium reuertendi ad sua beneficia resignata, Rota decis. 101. & 363. in Ant. Socinus consi. 168. in c. *in primis*. volu. 2.

3 Cæterum, quod diximus per renunciationem vacare beneficium, intelligi debet, si modo rectè ea facta fuerit, & ab eo qui potest renūciare; & coram eo qui admittere factum possit; & si fuerit admissa ab eo qui habeat potestatem, non aliter. Itaque qui renunciat debet esse mentis compos, qui intelligat quid agat, & velit illud agere.

Quare

Quare furiosus resignare non poterit quandiu 4
 furore detinebitur, arg.l. in negotiis, de Regul.iur.
 P.cum ignoret quid agat, Clem. si furiosus, de Ho-
 micid.cum similibus ibi nota.c.12.si quis insaniciens,
 15. quæst.1.l.diuus, de Offic.præsid.

Improbatur & metu nec sponte facta resigna-
 tio, & in irritum reuocatur, c. Abbas, c. ad audien-
 tiam, de His quæ vi metusve caus. fiunt. argumento
 matrimonij quod plena cum libertate & voluntate
 vt firmum sit, contrahi debet, cap. cum locum, de
 Sponsalib. c. accedens, de Procurat. similitudo au-
 tem est matrimonij & gubernationis Ecclesiæ præ-
 posito commissæ ad vitâ, in c. inter corporalia, c. 2.
 de Translat. Episcopi. Nec etiam electio facta per
 impressionem & metum valet: rescindenda tamen
 per officium iudicis, aut per edictum quod metus
 causa, nec ipso iure nulla est: quia voluntas, coacta
 quamuis, tamen voluntas est, can. merito, 16. qu. 1.
 si tamen facta fuerit beneficij renunciatio per cap-
 tionem seu detentionem personæ renunciantis,
 conclusæ vel detentæ per personas seculares, re-
 nunciatio erit ipso iure nulla, ex decisione noua
 Clem. multorum, §. sanè, de Pœn. quare si detentio
 nulla interuenerit, vel captio, metu facta valebit,
 nisi postea irritetur. sic resoluit Rota, decis. 374. in-
 cipient. *fuit dubitatum*, in Nouis.

Eodem quoque modo dicimus procuratorem 6
 ad renunciandum liberè sine metu vel coactione
 constitui debere, alioquin non valebit procuratio,
 ca. accedens, 10. de Procurator. Metus hic iustus im-
 probat resignationem coactâ, non tantum qui un-
 fertur in ipsum resignantem, sed etiam qui com-

mittant ob eam resignationem obtinendam in personam proximorum resignantis. Quare Barthol. ad constitutionem seu Authen. cassâ, C. de Sacrosanct. Eccles. Præpositus ad cap. cum locum, de Sponsal. Rota dec. 460. Cosmas Guimier. seu Glos. antiqua, ad §. item non credit, ad verbum, *visio eius*, de Elect. & reservatio. in Pragmat. sanction. tradunt, non valere resignationem beneficij propter liberationem fratris de carceribus, veluti propter iustum metum intercurrentem in resignante, ex personis coniunctis perterritis. vt in listi quidem, Quod met. cau. 1. & 2. 31. quæst. 2. in aliis & impressio vel metus, in persona consanguineorum, censetur iustus metus eius qui eorum contemplatione mutus agit. c. quicumque pro eo, 11. ibi, *aut bonis suis, aut suorum*, de Sent. excommun. in Sext. sic qui grauiamen intulerit personæ electoris, & non tantum eius personæ, sed etiam consanguineis, vel Ecclesiis, vel honis eius, pro eo quoddam elegerit eum pro quo rogabatur, ipso facto est excommunicatus. cap. sciant cuncti, 12. de Elect. in Sext. facit & c. quoniam, de Immuni. Eccl. Refertur in Rhapsod. arrestorum Papi lib. 2. titu. 8. arrest. 2. placitum Curiaë supremæ Parisien. quo 12. Aprilis 1510. Episcopus fuit condemnatus multa centum librarum, ad damna, interesse & impensas ultra retrocessionem beneficij coactè resignati, quod incarcerationem suam receptorem denegantem resignare suum beneficium.

- 7 De minoris viginti quinque annorum renunciatione beneficij dubitari possit, num valeat? Respondendum autem, renunciare posse minorem, nec restitui in integrum prætextu solius minoris ætatis,

atatis, nisi in ea renunciatione circumuentus vel deceptus fuerit: quod disputat in vtramque partem Glos. ad c. ex parte, 14. ad verba, *quamuis minor*, de Restitut. spoliator. Ratio autem cur non restituatur aduersus renunciationem beneficij: quod minor habeatur pro maiore in spiritalibus causis, ca. fin. de Iudicis, in Sexto. Ex leuiori tamen causa quem maior circumuentus restituetur, & ex leui metu, quamuis talis non sit qui non cadat in constantem vitium, prout iudicatum fuisse in Senatu Parisiensi, duobus parentis robat Papius, lib. 3. Arest. tit. 11. a. est. 1. & 2. si minor viginti quinque annis forsan meretricum blandimentis impulsus fuerit vt persuasus beneficium eiurare, potest inutilis declarari.

Dicunt quidam & non valere renunciationem § calore iracundiae factam, Felinus, ad c. Matthaeus, de Simon. Iason ad l. si filium, C. de Inoffic. testa. quod ego existimarem verum tantum, si statim reuocetur: & multo magis si re integra, nodum collatione alij facta: contra, si ex interuallo reuocetur, vt notat Prapositus, Dominicus, & alij, ad c. quam periculosum, 7. quaest. 1. Decius ad c. 2. de Rescrip. iungenda l. quicquid calore iracundiae, 49. de Regul. iur. P. l. locatio, 9. de Publica. P. l. 3. de Divortis. P. quaquam in delictis, in quibus praerudicium & damnum alteri fit, illa reuocatio, ad eluendum omnino delictum non sufficiat, l. si non conuicij concilio, 5. de Iniur. lib. 9. C. tit. 35. l. qui ea mente, de Furt. P. & ita commissum punitur, l. aut facta, 16. §. causa, de Pecn. P. & in Nouella Constantini, 2. Porphyrogeneta, in fine. vidend. Iulius Clar. lib. 2. Sentent. §. iniuria, in fine, & §. fin. q. 60. num. 4. Idipsum

dixerunt de renunciatione facta ab eo qui nimia lætitia esset, vt ita non valeat, quin extra lætitiã reuocari statim possit: quemadmodum ratum esse non debere promissum inter pocula tradunt, ex c. 8. vnusquisque, 22. quæstion. 4. Dubitarem, ego, nisi tam effusa sit lætitia vt penè animum aut rationem sustulisse videatur: tunc enim ebrio hunc lætium dicemus similem & mente capto, si nulla ratio vel occasio renunciandi possit cum hac lætitia concurrere, quæ videtur etiam & renunciantem sanum, ad similem faciendum renunciationem impulsisse. Læticia dicitur exultatio quædam animi cum gaudio efferuentiore euentu rerum experitarum, Gellius lib. 2. c. 27. & gaudium est animi diffusio in conceptione conuenientis boni; dissipaturque animalis facultatis robur, & resoluitur spiritus; & tanta est passio interdum animi, vt possit etiam ob nimium gaudium vel lætitiã anima efflari. Sicut & nos exemplis docuimus lib. 28. Syntaxeos artis mirabilis, ca. 25. plures mortuos gaudio repentino eoque numero. Vt Sophoclem, Dionysium Tyrannum, Diagoram, Rhodium, M. Iuuenium, Thallã consulem, Polycratam è Naxo insula sceminam, Philippidem comœdiarum Poetam. De quibus & fidem faciunt Gellius lib. 3. c. 15. Valer. Max. lib. 9. c. 12. Plinius lib. 7. c. 37. prohibitum & in l. i. publicæ lætitiæ, vel consulum nunciatores, & c. ne publicæ lætitiæ nunciatores, vel nunciij donationis officiorum quid accipiant immodicum; ne turpi colludio quærat ex miseris pretium gaudiorum nunciatorum, l. vnic. lib. 8. Codicis Theodosia. tit. 4. & CC. Theodos. & Valens in l. 2. de Consuli. & non spargen. ab his

pecu

pecuniis, &c. & lib. 12. C. tit. 3. prohibent profusas & temerè factas à magistratibus populo largitiones, initio initi magistratus de nono consecutis, ne veluti ebrij dignitate noua, prodiga vteretur largitate: à qua se temperare ob lætitiã aliter vix poterant.

Si ebrius quoque renunciauerit, & statim defruẽscẽte, vino, reuocauerit renunciationem de ea admonitus, non oberit renunciatio, cum ebrij promissio non valeat, c. sane 15. question. 1. & excusetur à facto, vt in Lomne delictum 9. §. per vinum aut lasciuia, de Re milit. P. l. vnic. Si quis Imperator maledix. lib. 9. C. tit. 7. l. milites, 12. §. si tamen per vinum, de Cust. reor. lib. 48. Pand. tit. 3. Hicquẽ vel maximè erit considerandum iudici, si quando resignatarus, vel per se, vel per alium inebriauit resignantem: nam & dolus vltra prædicta & maleficium resignatarij, iure resignationis priuare eum debet, sine damno resignantis, per l. quẽ adulterium 29. ad Leg. Iul. de Adulter. C.

Ex feruore rursus ægritudinis & in dolore infirmitatis renunciationem factam non valere putant, ex c. l. Gõfaldus, 17. q. 2. sed ille canõ loquitur quando æger in dolore renūciasset in manibus aduocati Ecclesiæ vel alterius quã collatoris, vel eius qui habet potestatem admittendi, vt notat eius Glos. ad d. c. Gõfaldus, quia non debite vel legitime facta renunciatio, nemini præiudicat. vt c. denique, 6. q. 3. l. legatus, de Offic. præf. P. l. fin. C. de Defens. ciura. Cõtra si illa renūciatio fieret ab infirmo in manibus superioris, seu prælati sui, dũmodo tẽpore renunciationis fuisset mentis cõpos, vt ait Gl. ad d. c. Gõfaldus, ad verbũ, *refutauit*, per c. 3. de Succes. ab intest.

- II Hic alia circūstantia requisita in efficaci renun-
 ciatione annectenda, vt fiat coram eo qui potēsta-
 tem habet conferendi, vel superioris, vel ex man-
 dato eorum, coram eorum Vicario vel delegato in
 iudicium iuris superioris fiat, si aliter permit-
 teretur. Tenetur enim prælatus vel ius conferendi
 habens conferre beneficium vacans intra sex men-
 ses, vel cogere renunciantem redire ab eodem,
 aliter deuoluitur ius conferendi ad proximum su-
 perioiorem, vt notatur per Innocentium ad c. admo-
 net, de Renunciation. per Rotam decis. 289. incip.
nota quod licet haberi, num. 2. in Antiq. Sic non va-
 let renunciatio absolute, quæ fit per Abbatē exem-
 ptum suæ dignitatis seu abbatiæ facta in manibus
 monachorum suorum: & si reipsa fiat, reuocatur à
 summo Pontifice, in cuius manibus postea fieri de-
 beat. c. fin. de Renunciat. vbi notat Glos. ad verba,
in manibus: quod recepto resignationis ad illam per-
 tinet, ad quem pertinet confirmatio. per c. Abbas,
 18. quest. 2. facit & ca. demique, 6. quest. 3. vbi qui
 vult renunciare, debet sui superioris non alicui
 prestolari iudicium. Renunciatio beneficij simpli-
 citer reseruati, potest fieri in monibus ordinarij, &
 admitti, licet ordinarius non possit conferre. Rota
 decis. 14. de Renunciatione. in Antiquis, & decis. 1.
 aliàs 23. incip. *fuit dubitatum vtrum beneficia*, &c. de
 Rerum permutat. in Nouis. Ita & ordinarius re-
 nunciationem ex causa permutatiōis admittet &
 recipiet, quamuis pro collatione sit recurēdum ad
 summum Pontificem. Rota decis. 10. *nota quod resi-
 gnatio*, aliàs 398. de Renunciat. in Antiq. At si vltra
 reseruatiōem simplicem, persona quæ resignat sit
 quoque

quoque exēpta à iurisdictione Episcopi, vt Capellanus Papæ, vel alius, non poterit beneficium reseruaturn resignare in manibus ordinarij, vel alterius quàm summi Pontificis: sicq; intelligendus Aneas de Fulcombus tractat. de Reseruationibus quæst. 4. in 8. effectu. Videndus Iacobus Simoneta, tractat. de Reseruationibus beneficiorum, quæstion. 46. & ibi Paulus Gramitius. Ex quibus & liquere potest, aliquando renunciationem fieri posse coram eo qui conferre non potest: quemadmodum & addere licet aliud exemplū, vt renunciatio fieri possit coram Vicario Episcopi, qui tamen conferre non potest, nisi ex licentia expressa Episcopi, iuxta cap. fin. de Offic. ordin. in Sext. & notat in specie Rota decis. 43. incip. *nota quod Vicarius*, in Antiq. quemadmodum contrà, aliquando qui habet potestatem conferendi concessam, non potest admittere renunciationem volentium resignare, eò quòd in resignationibus plura possint interuenire, in quibus propter factum resignantis posset affici damno is ad quem pertinet collatio. pro quo facit c. dudum, de Præb. in Sext. & in specie ita resoluit Rota decis. 217. *nota quod cui datur*, in Antiq. & decis. 530. *quaritur vtrum executores*, &c. in Antiq. Neq; etiam is quibus committitur potestas recipiendi resignationes, eadem commissione datus potestas cogendi inuitum nolentem resignare: neque delegatus ad recipiendam alicuius resignationē, eo mortuò sine resignatione poterit eius beneficium per mortem eius conferre, quod nihilominus potuisset conferre, si antequam mortuus fuisset resignasset, c. susceptum, de Reser. in Sex. Quare requiritur ad renūciationē efficacem

ex qua conferri possit beneficium, vt fiat in manibus, eius qui habet potestatem instituendi & destituendi. Et proinde non debet fieri in manibus ordinarij collatoris, si inferior sit Episcopo, qui, quamuis possit conferre, tamen destruere nequit ordinatos. Rota decisione 5. *utrum renunciat*. In Antiquioribus Collectis per Bisignetum. Innocent. ad cap. quod in dubiis, de Renunciatione. Felinus ad cap. auditis, versic. *fortius dicit*, Rota de Præscriptionib. Illud quoque notabile, vt quamuis renunciatio beneficij non valeat coram non suo prælato facta, ad effectum collationis faciendæ tanquam vacantis; tamen quod pertinet ad ipsum renunciantem, hanc vim habet, vt non possit renunciatum propria autoritate repeti, quia ex eo ipso solo quod voluerit sine superioris autoritate renunciare, spoliandus est beneficio; vt in cap. quod in dubiis, 8. de Renunciatione, & Rota decisio. 353. incip. *si opponatur spoliatio*, in Nouis, tradit quod si ostendatur instrumentum puræ & simplicis renunciationis in manibus ordinarij factæ, licet non doceatur admissa, renunciationem illam obstare agenti, quod per illam renunciationem in superioris manibus factam licet non admissam, renuncians amiserit possessionem & proprietatem, quamuis in illo est. ita & Glossa ad dictum cap. quod in dubiis, notat & remunerationem factam coram alio quàm suo prælato vel superiore, valere, quod pertinet ad resignantem; vt ipse non possit reuocare: sed non quod pertinet ad superiorem, qui potest, si velit, resignationem retractare, & resignantem ad Ecclesiam

clesiam reuocare renunciatam & relictam, ca. non oportet, 7. question. 1. cap. mulier, 33. question. 5. argumento acceptilationis inutilis, quæ etsi non teneat, tamen videtur habere tacitum pactum ne petat qui accepto tulit. leg. si vnus, §. penultimo, de Pactis. cap. eos, 7. quæstio. 1. Dicemus, & renunciantem in manibus non habentis potestatem admittendi renunciationem, non priuari omnino iure suo, licet ex eo possit priuari ab ordinario, dicto cap. quod in dubiis, de Renunciationib. quare posset ante admissionem pœnitere, argumento leg. 3. & leg. quem pœnitet, de Cession. bonorum. Pand. Et posset agere contra se intrudente beneficio resignato. Et si obüciatur, quod coram alio quàm suo prælato renunciatio facta valeat & teneat, contra renunciantem, replicabitur verum illud esse, si ageret contra ordinarium ad restituendum beneficium. Quia cum in eius potestate sit ita renunciantem sine sua autoritate priuare, & remouere à beneficio: ita & eum agentem repellere ratam habendo renunciationem: argumento leg. inuitum, §. cui damus, de Regulis iuris. sicque in hac specie resoluit Rota, decisio. 3. de Renunciatione, in Antiquioribus collectis per de Bisigneto: dicitur tamen decisio. 1. eodem titulo & collectione eadem, quod antequam ordinarius possit conferre beneficium in manibus alterius resignatum, debeat resignantem priuare seruato ordine iudiciario, eoque vocato, iuxta Innocentium, ad dictum cap. quod in dubiis, de Renunciationib. Si quis tamen ius ad rem non in re

seu beneficio habeat, efficaciter poterit renunciare in manibus etiam solius notarij gratiæ suæ. Rota decisio. 289. in Antiquit. & facilius renunciatur iuri quærendo quàm quæsito, Innocent. in dicto cap. quod in dubus, Archid. ad cap. deliberatione, de Offic. legat. Notabile & quod obseruat Rota decis. 235. *nota quòd resignatio*, in Antiq. quòd resignatio facta simoniacè, non tenet etiam in præiudicium renunciantis. iuxta Innocentium ad cap. cum Vniuersorum, de Ret. permut. Archid. ad cap. dudum, de Præbend. in Sexto. Vide quæ tradit Geminian. consil. 125. Nihilominus tamen verum erit priuandum beneficio qui commisit simoniam, vt scribit Gloss. ad cap. super hoc, ad verbum, *pecunia*, de Renunciation.

12. Porro in renunciationibus considerandæ erunt maximè duæ regulæ Cancellariæ Romanæ; quarum prior est numero 18. de infirmis renunciâtibus, alia est 34. de Publican. resignationi. De priore prius, quæ est Bonifacij 8. qui eam edidit Calend. May Pontificatus sui anno 8. innouata à Martino V. & Nicolao V. verba eius, *Item voluit* (Bonifacius 8.) *quòd si quis in infirmitate constitutus resignauerit beneficium, siue simpliciter, siue ex causa permutationis: & postea infra 20. dies, a die per ipsum resignantem præstandi consensus computandos, de ipsa infirmitate decesserit, ac ipsum beneficium conferatur per ipsam resignationem sic factam, collatio huiusmodi nulla sit, ipsumque beneficium per obitum vacare censatur.* Addidit Nicolaus V. quòd literæ resignationis expedientur viuente resignante, alioquin omnia essent iurta. Julius 2. etiam addidit, quod in nouis regulis est

appositum, quòd dies viginti, à tempore præstandi consensus computarentur. Adrianus verò sextus admittit, *quavis auctoritate conferantur*, sub qua clausula videbantur contineri & resignationes factæ coram legatis & ordinariis, quod tamen dubium fuit in Rota tempore Clementis 7. decisum. videtur autem sumpta regula ex c. 2. de Renun. in Sexto. Eadem regula videtur Rex Galliarum in officiis & beneficiis quæ iure regalitæ confert; vt si ex causa renunciationis fuerint collata à rege & resignans mortuus intra viginti dies, beneficium dicatur vacare per mortem, & non per resignationem, vt Curia placito fuisse pronunciatum Lutetiæ ait Papius lib. 3. Rhapsod. arestor. tit. 2. at esto 2. & fin. Regula generaliter locum habet in omnibus personis beneficiatis exemptis & non exemptis; non priuilegiatis & priuilegiatis renunciantibus, vt docet per quinque quæstiones Gomes ad illam regulam, & in summo Pontifice, Cardinali, familiaribus eorum, curialibus, & aliis. Lex enim vniuersaliter loquens, cuiusmodi est prædicta regula, omnes includit, ca. si Romanorum, 19. distinct. quare & priuilegiatas personas comprehendit, vt notat Barthol. ad l. in fraudem, de Testam. milit. P. Maxime quia hæc regula est introducta pro bono publico, ad euitandas fraudes, & ad animæ utilitatem. De fraudibus quæ hic committi possunt, agitur in c. fin. de Renunciation. in Sexto. Nempe, ne propter has suppositas vel procuratas renunciationes, ordinarij à collatione, & expectantes in vim mandati, à suis iuribus excludantur, Et rursus, ne beneficiis per obitum vacaturis, per modum vltimæ voluntatis, vt de hæreditate dispona

disponatur sub velamine renunciationis, contra ca. 7. Apostolica, & quaest. i. c. præsentium, de Filiis presb. cum siml. Continebuntur idcirco & ratione istius æquitatis, non solum viri: sed etiam & mulieres habentes beneficia, vt in c. in dēnitatibus, de Elect. in Sex. Gomes ad dictam regulam, q. 6. nec in causa animæ differentia erit sexus, vt quæ malitiis hominum obuiam eatur. l. in fundo, de Rei vindicat. P. quæve ad delinquendum inducere possunt, iubent. reiici iura. l. conuenire, de Pact. dotal. P. l. alia lege, §. eleganter, Solut. matrimon. P. Cæterùm Gomes q. 7. ad illam regulam, tradit regulam illam de viginti diebus, non habere locum in sene renūciante sine alia infirmitate; nisi tantæ decrepitudinis esset, vt procul dubio moriturus intra paucos dies præsumeretur: tradit quæ regulam de infirmis resignantibus, loqui tantum de morbo affectis, quales sunt qui febre, aliave infirmitate detinentur. argum. inquit, eorum quæ tradit Barthol. in l. 1. §. hoc interdictum, per illum textum, de fonte. refert tamen contrariam sententiam & in vtrâque partem, rationes, quas apud eundem viderelicet, videtur & q. 8. ad eandem regulam, asserere, non habere locum in morientibus resignantibus sine infirmitate, si superuemente casu moriatur: veluti si (inquit) ingressurus natum. vel in eminenti periculo mortis constitutus sine infirmitate, beneficiorum renunciet, & moriatur ex illo periculo intra viginti dies; tunc enim non putat vacare beneficium per obitum, sed per resignationem, quod cesset. ratio & mēs regulæ. Cùm magna sit differētia inter infirmitatem & magnum periculum mortis. Vt notat Panormit. ad ca. quod

quod de his, in fine de Sentent. excommunicat. per illum textum. Id ipsum concludit quæst. 9. in renunciantie beneficium tempore pestis sine infirmitate eo tamen ab alio separato; nam si moriatur peste superueniente, dicit non vacare beneficium ex illa regula per obitum. Et postea quæstione 11. id quoque asseuerat de vulntrato moriente, quia si vulnere accepto renunciauerit, & moriatur post vulnus illatum post triduum, non censeatur mortuus ex illa infirmitate, sed ex alia; ideo non dicatur mortuus ex illa infirmitate, in qua resignauit, quod exigit regula Cancellariæ, sed ex alia, si ex vulnere conuauerit & egerit quæ solent sani agere. Bald. consil. 328. incipien. *in vulnus fuerit per: ale. 2. volumine.* Hic obseruandum quod scribitur Exod. ca. 21. vers. 18. *Si rixati fuerint viri, & percusserit alter alterum, pugno vel lapide, & ille mortuus non fuerit, sed iacuerit in lectulo: si surrexerit & ambulauerit foris super baculum suum, innocens erit: ita tamen ut opera eius & impensas in medicos restituat.* Aliud etiam est teneri de vulnerato, aliud de occiso. Nam si vulneratus, ex alio ictu alterius, vel aliunde quàm ex eo vulnere moriatur, non censeatur occisus, litem Mella. §. celsus, & Linde Nerarius, §. fin. cum 3. sequentibus, ad leg. Aquil. P. Quia puribus aliis modis quàm ex vulnere mori potest, & alia actio de occiso, alia de vulnerato; & duo sunt delicta, leg. illud quæsitum est. 32. ad l. Aquil. Et si seruus fuerit vulneratus, non mortifere, negligentia autem aliqua perierit, de vulnerato, & non de occiso actio erit l. qui occidit adulterum, §. fin. eod. id ipsum, si negligentia domini vel imperitia medici, perierit, l. si ex plagis, §2. eo. tit. l. Acq. P.

Sed

13 Sed neque ratione qualitatis beneficiorum : habebit locū prædicta regula de infirmis resignatibus in commendis tēporalibus: in perpetuis contra, cum sint hodie loco tituli, vt ait Gomes ad eam regulam quæst. 13. vbi & tradit in vtramque partem rationes. Dehinc secundò in quæst. 14. negat habere locum in beneficiis quæ conceduntur in Consistorio Papæ, per renunciationem ; quòd propter interuentum Papæ cesset in illis fraudis omnis suspicio omnisq; solemnitas regularum Cancellariæ, vt & illa de valore exprimendo. Tertio, in quæstione 16. ait, non habere locum in trāslationibus pensionum quæ sūt coram summo Pontifice, quia non renunciari aliter, sed transferri possunt cum eius licentia: neque pensio beneficium est. c. quamuis plenissima. 4. de Præb. in Sex. Neque per eam quispiam intitulatur, aut ad residentiam obligatur, ca. possessiones, 16. quæst. 1. ca. illud, 16. quæst. 6. Quarto sub ea regula nō comprehenduntur beneficia iuris patronatus, Gomes quæst. 17. vbi suprā, quare si præsentatus & non institutus, renunciet infirmus & in infirmitate moriatur ante viginti dies, non dicitur beneficium renunciasse; nec tenetur regula: quia per solam præsentationem ei ius tantum ad rem non in re acquisitum fuit. Rota decis. 328. in Antiq. Panorm. & alij ad ca. quod autem, de Iure patron. Idem & dicendum si institutus vellet renunciare sine consensu patroni, quod facere non potest. Innoc. in c. fin. de Renunc. Rochus Curt. tractat. de Iure patrona. ad verbum, *honorificum*, in 3. & 35. quæstion. Item si institutus cum consensu patroni renunciet: nam fraus renunciantis cessat, nisi appareat renūciationi patronum
per

per sordes consensisse in fauorem alicuius indigni, non aliter, Gomes in proximè citato loco. In reliquis autem feiè omnibus beneficiis, locum habebit regula cuiuscunque qualitatis & dignitatis erunt in Episcopatibus, Abbatis, & aliis maioribus dignitatibus: quamuis enim non veniant sub simplici appellatione dignitatis. c. venerabilis, de Præb. Glo. ad cap. 2. eod. tit. in Sext. tamen in illis habet locum ratio regulæ de infirmis resignantibus, & de viginti diebus. Idcirco Rex Galliarum poterit iure suo in illis nominare, vacatione inducta per resignationem & per obitum, & nominando in vacatione per resignationem, non censetur nominasse ad vacationem postea per obitum contingentem: quia diuersi modi sunt vacandi, per resignationem & per obitum, c. susceptum, de Rescript. in Sext. & actus agentium non operantur ultra eorum intentionem. l. non omnes, de Reb. cred. P. Neque præsumitur intentio Regis nominantis ex causa resignationis, nominasse adueniente vacatione per obitum resignantis intra viginti dies, ad vacationem inductam per obitum, quæ vel maxime intentio constabit, si post mortem alium nominet.

Habebit etiam locum regula de infir. religio. in renunciatione beneficij obtæti per supplicationem, nondum expeditis bullis, quia & ante expeditione bullarum à prouiso renunctari potest, Gomes q. 18. ad dic regulam. vbi & ita indicatum fuisse in Rota scribit, anno Domini 1544. quia statim vbi supplicatio fuit signata quæsitum ei ius, & gratia in se perfecta fuit: vt notant Archidiaconus & Ioânes Andreas, in proæmio Sexti, partiæque censentur ius habere ad reu

ad rem consequendam, & ipsam rem, l. qui actionem, 15. de Regul. iur. P. Et quemadmodum rem, sic & ius eiurare potest. facit & decif. Rotæ 882. incipit, *nota quod ubi grassa est facta*, in Antiq. conueniunt & rationes regulæ huic casui, ne fiat fraus in beneficiis, néve fiant hereditaria. Nec obest quod dicitur, ius esse informe literis nõ confectis & expeditis per ipsam signaturam. Quia id verum est ratione canonizationis (vt loquuntur practici) in iudicio faciendæ in quæstione regulæ Cancellariæ de non iudicando literis non expeditis, & quando titulus est authoratus in lite producendus: diuersum autem in iure, quia sola signatura tribuit ius considerabile in extraiudicialibus, vt ait dicta decif. Rotæ. 882. in Antiq. quinimo & tale ius consideraretur in iudicio ad effectum canonizationis, si non exciperetur de regula.

- 15 Habebit & locum regula & cancell. de infirmis, in renunciatione facta ex causa permutationis, vt probat Andreas Gámarus, auditor Rotæ, id ca. 1. de Rerum permut. in Sext. Gomes tamen ad regulam de infirm. renunciantib. quæst. 19, distinguit vt habeat tantum locum in renunciatione ex causa permutationis impari; quando infirmus renunciat beneficium pingue, & permutat cū minimo vel nullo, seu simulato, quod vocant, *beneficium de pertica* quia tunc censetur ea renunciatio facta in fraudem expectantium & ordinariorum, ne possit vacare vel dari per mortem illius. Id ipsum cum accedit suspicio ex persona eius cui renunciatur, vel cum quo permutat infirmus, nempe si amicus, si consanguineus &c. Sic enim videtur subsistere ratio etiam

alia, quod ea permutatione pinguis beneficij, procurauerint beneficia esse hæreditaria: quæ omnia conueniunt cum c.2. de Renunciati. in Sext. ex cuius medullis decerpta dicitur prædicta regula, de infir. resignant. Et ita intelligi debet decisio. Rotæ 361. *Nota præsumitur, &c.* in Antiquis, & decisio Thomæ Fastoli, *in causa*. 6. dubio 20. diuersum autem dicendum in permutatione æquali, in qua fraus non præsumitur, utpote quæ non dicatur fieri in præiudicium ordinarij, qui poterit a quæ bonum beneficium datum infirmo per permutationem, si moriatur, conferre: perunde ac contulisset, quod infirmus dedit: & hæc distinctio mihi probatur.

Verum magis dubitaretur, Num regula de infir- 16
mis resign. & de viginti dieb. locum habeat coram ordinario renunciatione facta, quemadmodum in renunciatione facta coram sum. Pontifice, eamque quæstionem disputat Gomes ad dictam regulam, quæst. 20. Atque ibidem Gomes existimat, & coram ordinario locum habere, quod fraudes illæ, de quibus antea, possunt fieri coram ordinario in permutatione & renunciationibus aliis. consentit Gomesio Rebuffus, qui idipsum disputat in tracta. Nominat. quæst. 18. num. 5. Riparius ad c.2. in fine de Rescrip. dum scribit regulam Cancellariæ de verisouli notitia habere etiã locum in ordinario: eò quod esset extracta ex corpore iuris, videlicet ex c. detestandæ, de Concession. præben. in Sexto. idipsum & in hac regula quæ est extracta ex eodem corpore iuris, ex d. cap. 2. de Rescript. in Sext. & ex ca. 1. de Præbend. Neque dicunt melioris conditionis esse debere ordinarium sum. Pontifice. Dehinc quia hæc regula,

Cancellariæ, vt lex generalis, liget omnes, vt Extrauagans alia quælibet, iuxta Ioan. Franciscum, in præfationib. ad Extrauagantes Ioan. 22. & cap. 1. de Constitution. Addit & Rebuffus ad tollendas omnes ambiguitates, Paulum Papam 3. adiuuasse regulæ prædictæ, verba, *quæuis auctoritate conferantur*. Sicque iudicatum pro magistro Francisco de Bourges, contra Bricon. anno Domini 1539. in Senatu Parisiensi. id ipsum defendit Rebu. contra Decium, ad §. 1. de Regia ad prælaturas nominatio. ad verb. *dissensuè*, dum tradit illam regulam Cancellariæ 18. locum habere in præsentatione etiam à patrono facta, & in collatione facta ex causa resignationis. Contrariam tamen sententiam defendit & sequitur Decius consil. 224. incip. *in casu proposito*, in fin. & non habere locum regulam de infirmis resign. coram ordinario, & debere tantum intelligi de his tantum renūciationibus quæ fiunt in manibus Papæ, argum. cap. sua, de Offic. Vicarij, l. quæritur, de Stat. homin. Secundo, quia facilius summus Pontifex decipi & fraudari quam ordinarius possit. vt nota. in Ciemen. fin. de Offic. ordin. ideo maiori cautione vitur cum ordinarius facilius ob proximitatem & notionem locorum & personarum fraudem detegere possit. Tertio, adducuntur pro ea sententia verba ipsius regulæ, quæ meminerunt de viginti diebus computandis à die præstiti consensus, & non resignationis, quæ ad formam renūciationis factæ in Curia Romana vel Cancellaria referenda, & distinguunt renūciationem ab ea quæ coram ordinario vnico cõtextu fit. Et cum non conueniant verba dispositionis regulæ ordinario, nec etiam eius dis-
positio,

positio, argum. l. hos accusare, §. in omnibus, de Accusation. P. Quartò, quòd quando sum. pontifex vel eius legatus conferunt ex causa resignationis, sequi debent conditionem appositam, *in fauorem eius non alias*. At ordinarius in omnibus cuius fit resignatio purè & simpliciter, potest si velit admittere, vel alij conferre, & si conferat alicui de quo rogatur per resignantem, cum non teneretur, debet sibi imputare, si moriente ex infirmitate resignante, se ipsum priuauerit collatione quæ cõpetitura erat illi per mortem eiusdem intra viginti dies, quia simpliciter contulit & non ex necessitate facit, ca. quod in dubis, de Renunciation. l. inter stipulantem, §. sacram, de Verbor. oblig. Quintò, regula illa de infirmis resignantibus & de viginti diebus, est contra ius commune in quo ius statuit, renunciatione admissa & collatione facta, perfectam esse concessionem, quæ ex sequente causa infirmari non debeat, d. c. quod in dubis. Et hæc etiam sententia posterioribus temporibus tanquam verior recepta fuit accuratè vtriusque opinionis rationibus discussis, & pluribus Senatusconsultis comprobata: quæ refert Papius lib. 3. Rhapsodiæ arestor. titul. 1. Arest. 1. nisi quando ex causa permutationis, facta fuisset coram ordinario permutatio, vt habetur in dicto lib. 3. tit. 2. Arest. 2. quia in eo casu videatur ordinarius coactè admisisse renunciationem ex causa permutationis. Sicque matura deliberatione solemnè arestò conclusum & pronunciatum sublatis antiquis dubiis in suprema Curia Papiorum 14. Augusti 1550. in fauorem Curionis *de Baiffiere*. Si tamen consideremus permutationem æqualem, ob-

feruabimus eadem quæ dixi paulò ante obseruandum in permutatione, eoràm summo Pontifice quæ hîc mea sententia sunt repetenda. Poterit tamen summus Pontifex in admissione resignationis, derogare regulæ Cancellariæ de viginti diebus: illa autem derogatio expressè inferi debet. Verûtamen hîc dubitatur, si beneficiatus renūcians sit infirmus ex leui infirmitate vel non lethali, veluti podagra, quartana, &c. & Papa admittat renūciationem cum derogatione regulæ, per illa verba, *quatenus ex illa infirmitate moriatur*, &c. si renūcians moriatur infirmus intra viginti dies ex superueniente graui infirmitate, num censeatur regulæ de rogatum per predicta verba; de qua quæstione disputat Gomes ad dictam regulam quæst. 27. & resoluit, quòd non extendatur: quia qualitas superueniēs alterat ipsum subiectum, & reponit in diuersam speciem, l. quæsitum, §. illud, de Lega. 3. P. l. i. de Donation. cap. statutum, de Election. in Sext. Sic tamen si in resignationis collatione & impetratione apposita sit clausula generalis, *vel alias quouis modo vacet*, &c. beneficij prouisio quæ non valet per resignationem moriētis intra viginti dies ex infirmitate in qua renūciauit, valebit per obitum eius. quod probat Gomes & submouet dubia, in quæst. 34. ad dictam regulam, de Infirm. resig.

- 17 Cæterùm in quæstione regulæ Cancellariæ de viginti diebus, qui infirmitatem proponit, ex qua mortuus dicitur resignans intra viginti dies, debet illam probare. vulgata l. qui accusare, de Edendo. C. cum similibus. Gomes ad eam regulam, quæstion. 35. Et, vt idem ait quæst. 36. terminus 20. dierum, incipit à die

à die præstiti consensus renunciationi, non à die renunciationis, quod & regula ait idipsum ait Guido Papæus consil. 172. veri. *non quod regula Cancellaria* ibi tamen addit quòd viginti dies possunt computari à die renunciationis factæ coram notario & testibus, pernotata per Glossam, Innocentium, Ioannem, Andream, ad c. quod in dubiis, de Renunciat. quia vere notarius vt persona publica potest accipere nomine absentis ordinarij renunciatione puiè & simpliciter factam, iuxta l. 2. Rem papill. saluam fore & leum pro quo; de In ius vocan. P. Et sic bis iudicatum in Senatu Tholosano, 22. Augusti, 1519 inter magistrum Ioānem de Collace, & Magistrum Guy de Colaire. & 20. Februarij, 1525. inter magistrū Garun & Magistrum Ioannem Rossihes, & Germanum la Roque. Quāuis tamen incipiat tempus viginti dierum computari à tempore præstiti consensus renūciationi, tamen ipse dies quo præstat, non computatur, vt notat in simil. Gl. in c. 3. de Præb. in Sext. in Clem. sicut de Appell. Neque etiā considerabimus in computatione viginti dierum, tempus adhibiti cōsensu procuratoris pro expeditione bullarum post resignationem admissam, quia per responsum Pontificis fiat, gratia censetur perfecta & negotium expeditum, & ab eo tempore procurator cogi potest ad præstandum consensum expeditioni bullarum, per c. quidam cedendi, de Renun. nec postea variare potest resignans, Clem. vnic. de Renunciat. Quinimo moriente renunciante ante expeditionem bullarum post viginti dies, & post mortem eius procurator potest consentire expeditioni bullarum; quia nihil noui procurator facit;

sed executur tantum rem factam, dummodo ipse habeat penes se procuracionem seu mandatũ, l. hæredes palam, §. si quid, de Testa. ca. pastoralis, §. fin. de Appell. l. Iulianus, Qui satis. cogan. quod habet locum ex iure communi & in Gallia, vbi non seruantur regulæ Cancellariæ, 50. Sixti Papæ. 46. Alexandri 4. & 40. Innocenti 8. quibus prohibitum est omni modo expedire bullas seu literas resignationis, sine expresso consensu ipsius resignantis si Romæ est; vel si abest, sine consensu suorum procuratorum expressè ad id constitutorum, & nisi pendente vita resignantis: quod non seruetur in Gallia si procurator primus qui cõsensit resignationi, post mortem resignantis habeat penes se procuracionem. Vide Aresta apud Papum, lib. 2. Rhapsod. arestorum titul. 8. aresto. 13. & 14. Et hæc dicta sufficiant pro regula de infirmis renunciantibus, quæ in Gallia seruetur tanquã lex Canonica, vt neque reuocare permittat eam morte summi Pontificis sicut videre licet apud Papum lib. 3. Rhapsod. arest. tit. 1. aresto. 1.

18. Nunc agamus de alia regula Cancellariæ consideranda in renunciationibus, quæ est 34. de publicandis resignationibus. Cuius hæc verba. *Item dominus noster statuit & ordinavit, quòd quacunque beneficia Ecclesiastica, sine in Romana Curia vel extra eam resignata; nisi de illis factæ resignationes, si in Romana Curia, intra sex menses; si extra dictam Curiam factæ, intra mensem, ex tunc vbi ipsa beneficia consistunt sint publicata, & possessio illorum ab eis: quos id contingit petita fuerit; si resignantes post modum in eorundem resignatorum possessione decesserint, non per resignationem sed per obitum huiusmodi vacare censentur.*

Collationes quoque de illis tanquam per resignationem vacantibus facta, & inde secuta, nullius sint roboris vel momenti. Cuius regulæ rationes adferri possent, illæ autem præcipuæ: ad euitandas fraudes circa retentionem & nundinationem beneficiorum; & ad utilitatem Ecclesiarum & animarum & expectantium beneficia ita placuisse. Iuxta notata per Conneum consil. 137. in 3. vol. consil. quemadmodum & insinuatio donationum (quæ publicationis loco est) inuenta est ad euitandas fraudes quæ in clandestinis donationibus committi possunt, l. data, C. de Donatio. Id ipsum & in testamentis in l. testamenta omnia, 18. & l. consulta diuina, 23. de Testamen. C. in l. repetita, 41. de Episcop. & cleri. C. Clandestine renunciations & collationes celatæ fraudis habent suspicionem, in cap. vnic. Vt Ecclesiast. benefic. sine diminutio. cõferan. lib. 3. tit. 12. cum altoquin contrà occultè dantes, vel facientes, præsumatur fraus, ca. Anastasius, 19. distinct. ca. consuluit, de Offic. deleg. c. cum ex inuncto, de Hæret. c. perniciosam, 18. q. 2. l. non existimo, de Admi. tuto. P. l. ita fidei, de Iure fisc. P. cum simil. vt nec electiones ea ratione clandestinæ valeant. c. quia propter, de Election. Et ex eo vel solo quodd resignans remanet in possessione renunciati beneficij, præsumitur fraus & collusio cum resignatario, vt in l. sicut, §. superuacuū, quib. mod. pignus vel hypoth. solui. Et hanc collusionem & fraudem dignam esse priuatione iuris beneficij tradit cap. 3. de Collusione detegen. libr. 5. titul. 12. Utilitas animarum verò & Ecclesiarum ex illa regula consequitur in eo quodd cognoscant suum patrorem proprium Pastores dicuntur, Ecclesiarum

prælati & rectores, c. quamvis, de Re iudic. c. quicquid, l. quæst. 1. Pastores autem cognosci debent ab omnibus, vt & oues à pastoribus, *ego sum pastor bonus, &c.* D. Ioan. c. 10. l. Petr. 5. *pastor debet vulgum gregis sui cognoscere.* Prouerbio. 27. Ecclesiastici 32. cap. l. edes Apostolica, de Præbend. in Extrauagantib. commun. sequitur & ex illa relatione renunciationis quodammodo Ecclesiæ vacatio saltem de facto, quandiu velus pastor non comparet. Quàm sit verò Ecclesiis ipsarum dispendiosa vacatio: quàm periculosa etiam soleat animabus, non solum iura testantur, sed etiam magistra rerum efficax experientia manifestat, cap. quàm sit Ecclesiis, 6. de Elect. in Sext. c. ne pro defectu, & c. cum inter diuersas, eodẽ titulo, apud Gregor. de Electio. cap. postquam, 50. distinct. Interest autem & expectantium beneficia, & ordinariorum collatorum quod per istas clandestinas renunciationes beneficiorum videatur quædam negociatio ex qua mandatarij Apostolici excludantur aduente morte renunciantis vel resignatarij: prouentur etiam collatione collatores. Dubitatum tamen dicit Gomes dum explicat prædictam regulam, q. 3. num ea habeat locum in permutatione seu in renunciatione ex causa permutationis, si non publicetur intra præfinitum tempus regulæ, & disputat quæstionem in vtramque partem, nihil tamen concludit, eò quòd dicat suo tempore in Rota sub iudice causam esse non adhuc decisam. Ego autem arbitror locum habere si fraus in permutatione præsumatur.

- 19 Sex menses porrò dati ad publicationem resignationis in Curia factæ, vel mensis extra Curiam, incipiunt

incipiunt computari à tempore adhibiti consensus resignationi, non à tempore constituti procuratoris ad resignandū. Quia ante consensum resignantis & resignatarij, resignatio est informis & sine effectū, à qua & resignans resilire possit, Clement. vnic. de Renunciat. facit ca. si tibi absenti, de Præb. in Sext. Et ita iudicatum per Rotam tradit Gomes ad dic. regul. de Publican. renun. quæstion. 7. anno Domini 1534. Et in Gallia mensis consideratur in renunciationibus admittis coram legato summi Pontificis: cum is ibi habeatur pro ordinario, vt scribit Carolus Molinaeus. Quare sola supplicatio non consideratur, nisi bullæ vel literæ videantur in quibus sit expressio consensus in manibus notarij Cancellariæ: nec ante potest fieri publicatio eius quod non est. In Gallia tamen tempore belli sufficeret supplicatio seu signatura, vt dicunt, verificata per peccatos Bancharios rei alios: quemadmodū eadem eodem tempore, sine bullis sufficit pro adeptione possessionis beneficij, vt fuit pronunciatum Aresto Senatus Pausiensis, 1532. Papus lib. 3. Rhapsod. arestor. tit. 1. Aresto 7. facit Felinus ad c. dilectus, limitat. 7. de Rescriptis.

Ceterum sufficit intra prædicta tempora publicare renunciationem, nec necessarium est ideo adipisci possessionem intra eadem, vt decisum in Rota anno 1535. 19. Februarij in causa canonicius sanctæ Mariæ in via lata, Gom. ad dict. regulam Cancell. quæstio. 8. & licet tempus publicationis faciendæ daret tantum per sex menses in Curia, vel per mensem ex resignatione facta; tempus tamen petendæ possessionis vsque ad obitum resignantis durat,

vt colligitur ex verbis prædictæ regulæ de Public. ibi si resignantes in possessione decesserint. Quocirca in summa : in hac regula duo exigemus ; primum , vt renunciatio facta in Curia , fiat publicatio intra sex menses ; si extra in partibus vt dicunt intra vnum mensem , secundum , vt petitio vel adeptio possessionis fiat postea & ante mortem resignantis. Attamen si possessio sit petita & intra tempus datum ad resignandum acquiratur , & in ea per mensem resignatarius pacifice remaneat , talis possessio habet vim & effectum publicationis requisitæ , vt alia non exigatur solemnitas. Ita decisum in Rota notat Gomes ad dic. regulam , quæst. 8. videbis & apud illum quæst. 12. quia ratio finalis ob quam inductam publicationem tradit Romanus consil. 433. incip. *in primo dubio* , militat omnino in isto casu.

- 21 Publicatio debet fieri in loco beneficij , vel in Ecclesia , præsentem multitudinem populi , Panor. consil. 99. 1. volum. Corneus consil. 137. 3. volum. Gomes ad dictam regulam , quæstio. 9. vide Clem. 1. in fine , de Concession. præben. facit & Clem. quamuis , de Foro compet. c. vbi periculum , §. porro , de Electio. in Sext. Quod maximè locum habet in dignitatibus & beneficiis curam animarum habentibus , vel iurisdictionem. In simplicibus , namque & quæ sunt sine animarum cura , sufficeret fieri resignationem coram notario Cancellariæ & testibus , vel in audientia contradictarum. Excusabit autem à mora non publicatæ renunciationis intra sex menses , vel mentem impedimentum iustum , si quod interuenierit : per rationem l. non videtur frustrandæ , de Iudic. veluti , si in Ecclesia , vel loco beneficij pestis grasset

gratuletur, vel si aliud quod impediatur, Roman. consi. 433. incip. *quod ad primam*, Felinus ad c. cum dilecta, 7. limitatione, de Rescript. Et adueniente iusto impedimento sufficere, si publicatio Romæ facta fuerit, per affixionem in acie campi Floræ, vel in valuis Cancellariæ. Gomes ad dictam regulam quæst. 13. Si bella quoque vel incarcerationio vel detentio publicare debentem impediatur, excusabitur, dummodò, dum detinetur protestetur coram notario & testibus, ex impedimèto se eo quo publicatio faciendâ est, non posse proficisci ad publicandum, Gomes ubi proximè, facit l. 2. de Naufrag. lib. 10. C. tit. 5. & iure civili receptum est, quoties per eum cuius interest conditionem impleri, non stet quominus impleatur, perinde haberi ac si conditio impleta fuisset, l. in iure civili, 122. de Regul. iur. P. 1. in omnibus causis, 40. eod. titulo.

Caterùm, vt in summa nos hinc expediamus; vt regula Cancellariæ de publicandis resignationibus locum habeat, & beneficium ex ea per obitum non per resignationem non publicatam, vacare dicatur, tria requiruntur concurrentia, primum quòd non fuerit facta publicatio: secundò quòd non fuerit petita possessio: tertio quòd resignans post sex menses, vel mensem mortuus fuerit in possessione: quod si aliquod horum trium deficiat, regula locum non habet. Gomes ad eam regulam, q. 15. Quin & possessio illa debet peti suo nomine. nam si possideret nomine resignatarij, nõ prodesset ei possessio eo nomine à resignante habita; aliter contra, si post resignationem, resignans possideret nomine resignatarij, nomine locatõnis vel alio ipsam beneficium.

arg. l. quod meo, de Acq. poss. dūmodò vera sit con-
 ductio & non simulata cum collusione. Nam si pro-
 pter dissimulationem nihil perciperet resignatarius,
 resignante moriēte in possessione, diceretur vacare
 per obitum beneficium. vt decisum aresto Parisiēsi,
 13. mensis Augusti, 1540. pro Guilberto de Columba,
 ad regul. Cancell. de Publ. nu. 7. Rebu. Possessio ta-
 men resignati beneficij capi debet à resignatario in-
 tra tres annos, numerandos à die suæ provisionis.
 Alioquin enim si per illos tres annos permittat re-
 signantem beneficium possidere, ius amittit, tam
 ratione possessorij quàm petitorij, in §. 1. & ibi Glo.
 ad verbum, *tenentur*, de Pacif. possess. in Concordat.
 quod intelligitur cum vterque & resignatarius &
 resignans viuit; quia si resignans moriatur, & post
 sex menses non reperiatur resignatarius fuisse in
 possessione, beneficium vacat per regulam 34. de
 Publicand. resign. Poterit nihilominus extēdi tem-
 pus sex mensium alios sex menses pro publica-
 tione, per expressam provisionem summi Pontifi-
 cis, maxime in locis in quibus sum. Pontifex liberè
 disponit, propter plenā potestatem, quā habet in his
 quæ sunt iuris positivi & beneficis, c. proposuit, de
 Concession. prebend. Et quia etiam regula Can-
 cellariæ non ita strictè ac ius commune obliget,
 in Gallia tamen, vbi regula de Publicandis pro lege
 seruatur, derogatio illa & extensio non admittetur,
 nisi ex graui causa & ex expressa provisione ob
 impedimenta, quæ alioquin iure comuni admit-
 tunt dilationis excusationem. Alioquin si alia causa
 dispensatio vel prorogatio fiat, datur aduersus eam
 remedium ordinarium; vt liceat appellare ab exe-
 cutione

entione clausulæ eius dispensationis tanquam ab abusu. Et hæc dicta sint de vacatione per renunciationem. Dicamus de vacatione per mortem vel obitum titularij vel possessoris legitimi beneficij.

De Vacatione per mortem seu per obitum.

CAP. XXXII.

- 1 *Morte vacat beneficium, & num morte civili vel naturalis tantum.*
- 2 *De regula, de impetrantibus beneficia viventium.*
- 3 *De clausula, de non tollendo iure alteri quesito.*
- 4 *De regula Cancellaria, de verisimili notitia.*
- 5 *De celante copus vel obitum defuncti beneficiati, ut beneficium prior impetraret.*
- 6 *Clausula, vel aliâs quouis modo vacet, num impedat regulam de verisimili notitia.*
- 7 *Et an ei derogare possit.*

Morte inducitur vacatio iure & facto, dum titularius seu legitimus possessor beneficij moritur, cap. susceptum, de Rescript. in Sext. ubi Glossa penult. tradit, illud intelligendum de morte naturali non de civili, idem & in ca, quamuis, in l. de Præb. in Sexto. mortis etiam appellatio absolutè intelligitur de naturali, non de civili, l. cum pater, 77. §. Hereditatem, de Legat. 2. l. sed si mors, §. si igitur, de Donat. inter vir, & vxor. P. quemadmodum & ætas legitima, intelligitur de naturali, nõ de impetrata à principe, l. fin. de His qui ven. ætat. imp. C. Mors naturalis est quæ dissolvit animam à corpore, & ita distinguitur à deportatione & aliis quæ nõ. dissoluunt, l. si mater

l. si mater, C. de Institution. mors hæc omnia soluit,
 §. deinceps, de Nuptiis. in Nouellis. Notat casus in
 quibus fit per mortem solutio Hipolitus, in l. si
 numer. 30. & seq. de Quæstion. P. inter alios est vt
 soluaturs vsusfructus & vsus, morte vsusfructuarij. §.
 finitur, de Vsusfruct. apud Iustinian. l. 3. §. fin. Quib.
 modis vsusfruct. amittit. l. 8. de Annus legat. l. 39. de
 Vsusfruct. legat. P. l. 3. 10. 12. 16. C. de Vsusfruct. Benefi-
 ciatus autem vel vsuratio, vel vsusfructuatio com-
 paratur, c. fin. de Offic. ord. in Sext, annotat & Ioan-
 nes ad ca. placuit, 16. quæst. 1. & Glossa ad c. suscep-
 tum, de Rescrip. in Sext. ad verba, *non morte*, nun-
 quam mortem ciuilem naturali comparari, nisi in
 casibus expressis in iure. facit l. facit lex parte: 21, §.
 in insulam, de verbor. obligat. notat & ibi Glossa.
 Eoque modo exaudiendum quod dicitur, mortem
 ciuilem & naturalem æquiparari, ex l. si decesserit,
 Qui satisfar. cogat. l. 1. §. penult. de Bonor. possess:
 contra tab. P. Mortuus ciuilitè is dicitur, cui ius
 ciuile admit potestatem ea agendi quæ iure ciuili
 permittuntur & probantur, vel per dispositionem
 ipsam iuris, vel per sententiã ex pœnæ impositione,
 vt si deportetur. §. cum autem. Quib. mod. ius pat.
 potesta. solui. Sic interire dicuntur homines, vt
 morte, aut maxima, aut media, capitis diminutione,
 l. verum, 63. §. societas, Pro socio. in P. l. 1. §. filium
 habuit, de Bonor. possess. contra tabu. lib. 37. P. tit. 4.
 fiebat & tamquam mortuus & seruus pœnæ, in me-
 tallum damnatus, §. pœnæ seruus, Quib. mod. ius
 patriæ potest. solui. quamuis hodiè nemo benè na-
 tus à principio, ex supplicio fiat seruus. Authen. sed
 hodiè, de Donation. inter vir. & vxor. C. & Nouella

22.c.8. Seruus quoque pro mortuo habetur, l. seruitutem, & l. quod attinet, de Regul. iur. Nec officit quod diximus per ingressum, seu professionem religionis, amitti & vacare beneficium, c. beneficium illius, 4. de Regularib. in Sext. cap. ex transmissa, de Renunciat. cap. Gonsaldus, 17. quæst. 2. qui casus est mortis ciuili, quod monachus mortuus mundo censeatur, c. 8. placuit, in 2. 16. quæst. 1. l. Deo nobis, C. de Episcop. & cler. Nam verum est, pro mortuo haberi monachum, in his quæ secularis vitæ sunt, & beneficio seculari Ecclesiastico per ingressum & professionem religionis priuari: sed illud non accidit ex morte ciuili tantum, sed ex priuatione iuris, Nam, vt diximus in capite 25. & 26. de vacatione ipso iure, nemo priuatur beneficio ipso iure, nisi expressè ita in iure priuatio præscripta fuerit, alioquin & possunt habere regulares beneficia, maxime sui ordinis regularia, in quibus non habentur pro mortuis, c. cū de beneficio, 5. & c. cū singula, 32. de Præben. in Sexto. mortui enim seculo, viuunt Deo, cuius cultui in beneficiis seruiunt.

Considerabimus in vacatione per mortem vel obitum, duas regulas Cancellariæ: vnã, de impetrantibus beneficia viuentium; aliam, de verisimili notitia. Prioris hæc verba sunt, *Si quis supplicauerit, sibi beneficio quocunque tanquam per obitum alicuius tunc viuentis, vacante provideri, & postea per obitum eius vacet: provisio dicto supplicanti per obitum huiusmodi, de nouo facienda nullius sit roboris vel momenti:* Quæ regula habet locum, non tantum in impetratione facta coram summo Pontifice, sed etiam si fiat à legato eius, vel ab ordinario collatore. Decius

cuius consil. 398. in fine. Epitome regulæ erit, beneficium viuentis, per obitum eius impetrari nõ posse, pœnãque eise vnã impetrantis, vt cùm postea per obitum possessoris vacauerit, impetrari ab eo qui viuẽtis impetrauerat, non possit. Ratio cur non valeat impetratio, prima est, quia modus vacandi expressus in impetratione, per obitum eius qui viuit, falsus est: & ita vitiatur, propter clausulam vel expressam vel semper subintellectam rescriptorum validitati, *si preces veritate nitantur*, in c. 2. de Rescrip. l. fin. de Diuer. rescrip. C. cum similib. quare cùm eo tempore quo prouisio fuit impetrata, beneficium eius qui vivebat non diceretur vacare, nulla est collatio. Habemus enim rationem datæ ipsius concessionis, c. tibi qui, de Rescript. in Sext. c. eam te, eod. tit. apud Gregor. c. cum cui, 7. de Præb. in Sext. & quo tempore hic collatio facta fuit; viui beneficium nec promitti nec conferri potuit, c. 2. de Concess. præb. apud Greg. c. detestanda, c. ne captanda, eod. tit. in Sext. ita non poterit extendi adueniente vacatione per mortem, ad tempus quo postea impetrari poterat per obitum, cap. si eo tempore, 9. de Rescript. in Sext. ab initio enim vitiosum non potest ex post facto confirmari, quãuis res in casum inciderit à quo incipere potuisset, l. quod initio vitiosum, 29. & l. penult. quæ initio, de Reg. iur. P. ca. non firmatur, eod. tit. in Sext. c. 1. de Despons. imp. in Sext. cap. 1. §. 1. de Prohib. feudi alienat. in vsib. feud. §. 1. de Exhæred. libero. apud Iustinian. Quando videlicet consideratur initiũ, quod cum vitiosum sit, & nihil per se inducat, non potest rei alteri initium dare, & quando actus ab initio statim valere debet,

nec

nec remanet in suspenſo, vt ſcribit Barthol. ad l.l. de Regula Catonia. P. in l. oppoſitione: quemadmodum impetratio vel promiſſio beneficij viuentis, ſtatim ab initio nulla eſt: nec poteſt eſſe in ſuſpenſo vt effectum ſortiatur, quando poſſeſſor morietur, vel donec per alium modum poſtea vacauerit. facit Rota deciſ. 431. ſi impetrans, &c. in Nonis. vt nec pactio valet de hereditate viuentis, l. ex eo inſtrumento, C. de Inutilib. ſtipulat. l. fin. C. de Pact. l. hereditas, C. de Pact. conuen. neque tractatus deliberatiuus de futura electione valet, antequam beneficium vacet, c. bona, in 2. de Election. Sicuti nec prodeſt aditio facta hereditatis eius qui viuit, quãuis poſtea mortuus fuerit. l. neminem pro herede, 27. de Acquir. hered. P. l. qui ſuperſtitus, 94. & l. qui hereditatem, eod. titu. de Acquir. hered. P. l. pro hered. P. l. opinione, C. eod. tit. pro hered. cum nec hereditas viuentis dici poſſit. l. l. de Hered. vel act. ven. P. Ita, quemadmodum nemo ambigit beneficium viuentis cõferri non poſſe per c. l. de Concef. præben. cum ſimilibus ibi per Gloſſam notatis: ſic reſoluendum eſt, neque impetrationem beneficij factam per obitum eius qui viuit, pertinere ad vacationem aduenientem per obitum eiufdem. Adde quod in Concilio Toletano ſ. c. 4. vt habetur in 2. Tomo Conciliorum tempore Honorij I. ſum. Pontificis, anno Domini 1522. imperante Heraclio, & ſub regno Chintelli regis Hiſpaniarum, excommunicantur omnes qui inquitant & ſingunt ſe eſſe ſollicitos quis rex eorũ erit poſt mortem eius qui adhuc viuit: illud ipſum decretum fuit confirmatum in 6. Concilio Toletano. Illud tamen dubitã-

tionem habere posset; num pari poena puniendus sit qui beneficium impetrauit per obitum viuentis, ac is qui beneficium viuentis impetrauit, de quo in d. c. 1. de Concess. præb. cui dubio respondendum, cum, qui per obitum ita impetrauit eius qui viueret, si iusto errore ductus putaret mortuum, & si sine dolo ita impetrauerit, euitare poenas d. ca. 1. de Concessio. præb. at nullam consequi utilitatem ex ea impetratione, neque tunc, nec in futurum adueniente verè morte eius cuius beneficium erat impetratum. Et hoc conforme iuris communis est dispositioni, vltra tamen additum in regula hac de impetrantibus beneficium viuentis: vt si mortuo postea eo cuius viuentis erat beneficium impetratum, iterum de nouo idem per obitum impetret, non valeat impetratio, nisi in ea impetratione fiat mentio prioris impetrationis obtentæ per falsum expressum obitum, & ita dispenseur. vt scribit Gomes ad dictam regulam de impetrationibus benef. viuen. qu. 3. Decius ad l. fin. C. de Pact. & consil. 398. Oldiadus consil. 304. Ratio non omnino erit aliena, si dicamus, ideo id statui, quòd debeat quis puniri in quo peccauit, cap. prouida, de Elect. in Sext. c. literas, de Tempori. ordin. c. postulastis, §. de Cleric. excomm. minit. constit. omnes peregrini, cap. communia, de Succession.

- 3 Addi potest alia ratio cur impetratio beneficij viuentis nihil operetur, etiam postea contingente vero obitu. Quod in omnibus impetrationibus beneficiorum censeatur clausula appositae vel apponatur: dummodò tempore datae literarum non sit alteri ius in beneficio questum, Felinus ad c. capitulum

col.17. versic. *de duobus*, de Rescrip. facit c. *extuarum*, de Authorita. & usu pallij. arg. l. 2. §. si quis à principe, Ne quid in loco publ. P. Etiam si gratia sit motu proprio summi Pontificis concessa. Quia & in ea intelligitur, dummodò alteri ius non fuerit quaesitum. Rota decisio. 443. incipien. *nota licet proprius motus*, &c. in Antiquis.

Altera regula, quæ consideranda in collatione 4 facta per mortem vacatione inducta, est his verbis concepta, 28. de verisimili notitia. *Item voluit & ordinavit quòd omnes gratie quas de quibusvis beneficiis Ecclesiasticis cum cura & sine cura, secularibus & regularibus, per obitum quarumcunque personarum vacantibus, ni antea fecerit, nullius roboris & momenti sint, nisi post obitum & ante datam gratiarum huiusmodi tantum tempus effluxerit, quod interim vacationes ipsæ de locis in quibus persona prædicta decefferint ad notitiam eiusdem Domini nostri verisimiliter potuerint pervenire.* Tribuitur hæc regula Ioanni 23. probata per Martinum V. & Nicolaum V. Adfert Ioan. 23. in præmio regulæ causas & rationes eius, nempe evitandas fraudes quæ committuntur in beneficiis, ut seruetur puritas conscientiæ, & præcludatur ambitionis via ambitiosis. Fraus cum delicto præsumitur, ut is qui accelerat impetrationem videtur determinasse mortem beneficiati; sicque hac regula Cancellariæ vitatur occasio captandæ mortis, iuxta ca. ne captanda, & cap. detestanda, de Concessio. præbend. in Sexto. Erat & alia fraus præcisa, qua plures pluries ante vacationem impetrabant, ut veluti iacto hamno, si casu vacatio se offerret, beneficium illud piscarentur, eaque de causa

renouabant impetrationes, vt etiam nunc curiales fraudulentò Romæ clam facere solēt. Neq; tamen malitiis hominū est indulgēdum.ca.sedes, de Rescr. l. in fundo, de Rei vindic. P. Quibus & rationibus conclusum est, eandem regulā de verisimili notatiā, habere etiam locū corā ordinario in collatione per illum factā, beneficij per mortē beneficiati; vt non valeat si verisimiliter cognitio obitus non potuerit peruenire ad collatorem intra tēpus mortis & collationis. sic tuctur Gl. antiqua ad d. regulā, & Deci. confi. 398. incip. *in causa domini*, & Colmas Guinier, ad §. neque etiā collationes, ad verbum, *faciendas*, de Collation. in Pragmatic. sanction. quo loci & refert, se vidisse quandam constitutionē legati Othonis, prohibentem ne prætextu opinionis vel famæ quæ sit de morte beneficiati absentis, eius beneficium conferatur; & cauentem expectare debere prælatum, donec plenius de morte instruatur ante collationem. Quod tamen postremum in dubio mortis, si per longū tempus beneficiatus abfuerit, vt ignoretur quò profectus sit, admittere posset exceptionem vt beneficium eius cum rumore mortis eius habito pro certo, possit conferri, non obstante regula de verisimili notitiā, quemadmodum notat Rebuffus ad præmium Concordatorum ad verb. *fav.* Siquidem, vt ait Gl. ad can. non oportet, 36. ad verbum, *proficisci*, de Consecr. dist. 5. si clericus tandiu absit vt dubitetur de eius vita aut morte, desinit habere administrationem, per §. quid autem, de Usucapion. veruntamen si post collationem alij factam reuertetetur, dicunt posse repetere beneficiū, arg. Auth. hodiè, de Repud. C. collationēque reddi nullam

nullam fecundum Cardinalem, consil. 44. incipiens
pro domino. Ego tamen tutius acturum ordinarium
 puto, si ante collationem beneficij titularij per lon-
 gum tempus absentis, cum ignoratur ubi sit, propo-
 fuerit Episcopus in Ecclesia beneficij citatione seu
 vocatione firmam aut perceptoria, & postea eo intra
 tempus edictis constitutum non venientem, cum prius
 beneficio, & demum alij conferat, iuxta formam ex tuar
 deuotionis, n. de Cler. non resid. Sed & in legati ut
 ordinarij collatione, habere locum, predictam regulam
 Cancellariae de verisimili notitia, tradit Ioan. Franc.
 de Sancto Nazario, de Ripa, consil. 16. posito in lib. 1. de
 Legibus & consuet. & idem de Ripa ad c. 2. de Rescr.
 Nam quamvis materia sit odiosa, tamen fit eius ad alia
 extensio ex paritate rationis, si agatur de euitandis
 fraudibus, ut in c. si ciuitas, de Sct. excom. in Sex. Gl.
 f. in c. quaquam, de Usu. in Sex. c. inter ceteras, cum simi.
 ibi a Gl. notatis, l. a Titio, de Verb. obl. P. Quomodo
 enim per impetrationem in Curia Romana
 ante tempus factam, contra intentionem sum. Pontif. or-
 dinariorum collationibus fraus fieret: sic per anticipa-
 tiones illas contra ordinarius factas, fraus fieri posset
 collationi & praeventioni sum. Pontif. sic autem sum.
 Pont. vult aliorum conseruare, ut propria non negli-
 gat, c. licet, de Suppl. neg. prael. ca. quoniam, de Immu.
 Ecclesia. in Sex. & in Extr. Ioan. 22. si fratrum, Ne sed.
 vacat, aliquid inno. Probata & sententia quod regula
 de verisimili notitia habeat locum in ordinario, per
 Senatusconsultum prolatum Lutetiae in magna camera
 Inquestarum, 29. Augusti. 1537. per aliud in Curia su-
 prema Tholosana pronunciatum in vigilia Virgi-
 nis beatae Mariae, Augusti mense eiusdem anni,

maximè quando ordinarius confert per obitum. Alioquin enim quædam ei eſſet excuſatio fraudis, ſi alio modo & ſub conditione ſi vacet conferatur, Gloſ. in c. 2. de Election. in Sext. attamen ſi abſolute conferatur, non potèſt evitari ſuſpicio iniqua fraudis, ex dicta regula, vide Rebutium in pocmio Concordatorum, ad verbum, *ſat.*

- 5 Dignum & hinc erit obſervatione, vt regula de veriſimili obitus notitia, que ad fraudes vitandas pertinet, comprehendat calum quo quis corpus beneficiati mortui, vel mortis eius tempus ex induſtria celauerit, donec beneficium à Papa impetràſſet; & ne interim celato obitu, ab ordinario cõferri poſſet, Nam non valebit impetratio, niſi à tempore quo reuelata & manifeſtata fuerit mors, quia antè veriſimilis notitia ceſſat. Clemen. vnic. in fine, de Conceſſion. p. tab. promde, ſi ante veriſimilem notitiã obitus ante reuelationem fuerit facta collatio beneficij impetranti, & alteri poſt reuelationem ab ordinario, præferenda eſt ordinarij collatio, alia propter fraudem reiecta, & ita refert iudicatum Boernus deciſ. Burdiga. 287. Eò pertinet ordinatio regia Franciſci I. Regis Galliarum, anni 1539. art. 56. Rebut. in 2. Tomo conſtitutionum Regiarum, tit. Ne beneficiatorum cadauera cuſtodiantur. & ad §. declarantes, ad verbum, *preuentur.*, de Mandat. Apoſtolic. in Concordat. Ratio, quia dolus & fraus nemini debet patrocinari. c. ſedes, & ſeq. de Reſcr. l. in fundo, de Rei vindica. cum ſimil. Neque quiſquam ex dolo lucrum debet conſequi, ex quo prænam metetur, l. nemo ex dolo, de Dolo. P. l. non frãdantur, 177. §. nemo, de Regul. iur. l. legata multiter

tiliter, de Adimen. legat. P. Pœnam autem quis ex eo meretur quod sepulturam cadaveris mortui distulerit, quo alium deciperet, l. cum sit iniustum, 6. de Sepulc. viola. lib. 9. tit. 19. & Nouella 60. Ut defuncti funera non iniurient, officiumque prætoris est, prouidere ne corpora defunctorum detineantur, aut ne quid fiat quominus sepeliantur, l. ne corpora, 38. de Religios. & sumpti. funer. lib. 11. P. tit. 7. cum inter sit reipublicæ, corpora defunctorum in sepultura iacere: l. si quis sepulchrum, 12. §. hoc editum, de Religios. & sumpti. funer. lib. 11. P. tit. 7. Nam hinc aeris proximi sequitur infectio, & horior ex putrefactione eius: sepulchriq; violati crimine tenetur ex lege Iulia, de Vi publica, ex ea parte, qua tenetur qui aliquid fecerit quominus aliquis funeretur, sepeliaturve, l. sepulchri violati, 8. de Sepulchro viola. lib. 47. P. tit. 2.

Tradit Cosmas Guinier ad §. nec etiam collatio- 6
nes, ad verbum, *faciendas*, de Collat. in Pragm. sanction. in renunciatione admissa, cum claufula, vel aliis quouis modo vacet, hanc regulam de verisimili notitia locum non habere. Si (inquit) in partibus existens constituit procuratorem ad resignandum beneficiũ in Curia Romana, etsi facta est prouisio per resignationẽ aut mortẽ, aut aliis quouis modo vacet, & ille qui procuratorem constituerat pridie illius resignationis mortuus fuerit, videtur valere prouisio: quia ob alium modum vacationis procurator Romam iueiat, ideoque prouisionis origo inspicienda est. l. tutor, de fideiussori. l. 3. C. ad Senatuscons. Macedon. consentire videtur Glos. ad dict. regul. de verisimili notitia. Cæterum pro contraria

sententia, & quòd regula illa de verisimili notitia locum habeat, non obstante illa clausula, *vel alias quovis modo vacet*, posita in renunciatione, consistit Gomes ad illam regulam, quaest. 3. & ait secundum hanc iudicatum in Rota tēpore Iulij Papæ 2. vultq; illam clausulam in renunciatione positam, *vel alias quovis modo*, extendi tantum ad casus similes, vt si vacaret beneficium per incapacitatē renunciantis, vel per eius matrimonium; non autem ad casum mortis qui longè diuersus à renunciatione in cap. susceptum, de Rescript. in Sexto.

- 7 Habet stilius signaturæ Romæ, quòd derogatio istius regulæ, non detur nisi in Francia; extra quam derogatio data solet cassari, ex bulla reformationis Curie Romanæ, quādo agit de reformatione signaturæ, idq;e communiter. Nam & hodiè ex gratia, signatura pro meritis personæ ei stilo deroget aliquando nec seruet illam constitutionem, Alexã. 6. vt notat idem Gomes ad dictam Regulam quaest. 7. oportet autem expressè derogari regulæ de verisimili notitia, aliter nihil efficeret clausula illa, *etiam si per obitum*. &c. Fuerunt aliqui, qui vt fraudem facerent regulæ de verisimili notitia obitus, supplicationem suam impetrationis in hęc formam composuerunt, vt eis beneficium conferretur vacās per incapacitatem, incompatibilitatem, deuolutum, aut aliàs, nulla mentione habita mortis, ea fraude, vt postea in concessione obtinerent illam clausulam, *aut alias quovis modo vacet, etiam si per obitum*. Quod tamen non prodesset impetranti in fraudem regulæ. Declaratum fuit & inutilem ad id esse illam clausulã, si modò verisimile sit impetrantē veniſſe

vel misisse ad impetrationem obtinendam, ante mortem ultimi possessoris, nec habendam esse rationem derogationis, quia nō potest Papæ, vel non solet huic regulæ derogare, vt scribit Rebuffus in tractat. Nominationum, quæst. 18. & in Practica beneficiaria, ad illam regulam, Gloss. 5.

De Vacatione per sententiam.

CAP. XXXIII.

- 1 *Vacatio beneficij per sententiam, quid: vs in clerico non residente.*
- 2 *Si turpiter clericus viuat.*
- 3 *Si crimen graue commiserit, ante condemnationem tamen renunciare & permutare rem potest beneficium.*
- 4 *Exceptiones ponuntur.*

Xpeditis tribus speciebus vacationis beneficiorum, ipso iure tantum, ipso facto tantum, ipso iure & facto simul; agamus de quarta quæ fit per sententiam. Vacatio itaque per sententiã accidit, quando iudex sua sententia priuat aliquem suo beneficio vel ob contumaciam, vel actum aliquem seu crimen: veluti si beneficiatus absens non resideat in loco beneficij exigentis residentiam, & vocatus iudicè à suo prelato, sine aliqua dispensatione vel iusta aut legitima excusatione, redire contempserit, vocatus expectatus, vt contumax, suo beneficio priuari potest. c. 2. c. relatum, 4. c. ex parte, 8. cum tribus sequentib. de Cleric. non resident. Ante contumaciam autem

& vocationem, clericus etiam si vagus sit, non debet priuari beneficio, nec censetur is habuisse beneficium pro derelicto, nisi aut males fiat, aut contrahat matrimonium. *Glos. ad c. qualiter, 9. ad verb. quadriennium, de Cleric. non resident.*

- 2° Secundò, clerici qui turpiter & cum scandalo viuunt, postquam promoniti fuerint, coerciti, & castigati si incorrigibiles in sua nequitia permaneant, beneficiis priuari possunt iuxta Concilium Tridentinum, sessio. 21. c. 7. c. inuentum, 16. quæst. 1. c. felicitis, de Pœnis. in Sext. Clem. multorum, de Pœnit.
- 3° Tertio, si crimen aliquod graue commiserit beneficiatus, ex quo tamen non vacat ipso iure beneficium, opus est ad inducendam vacationem sententia priuatiua beneficij. Vnde sequitur ante sententiam priuationis, habere administrationem & dispositionem liberam sui beneficij reum criminis, & posse permutare & renunciare, *Glos. ad c. 2. ad verb. pmissa, Ut lite penden. in Sext. decis. Capellæ Tholo. 436. Rebuffus tractat. de Pacif. possess. num. 261. & 262. Gomes ad regulam, de Anna. possess. quæst. 42. Neoter. ad c. 2. de Rescript Felinus ad c. inquisitionis, de Accusat. Rota decis. 5. de Re iudic. in Antiquioribus collectis per Bernardum de Bisigneto auditorem Rotæ, & postea factum Cardinalem. vbi postquam in contrariam partem pluribus vsus est rationibus, tandem ita concludit, vt etiam condemnato reo ad perpetuos carceres, & ita eo mortuo ciuilitè nõ inducatur vacatio vel priuatio, nisi per sententiam quoque priuetur expressè beneficio, vt etiam notat Innocentius, ad cap. qualiter & quando, de Accus. in Gl. super verbo, *diminutionem.*
verf.*

vers. *credimus tamen*, & ita iudicatum in Rota. facit Felinus ad c. *caterum*. de Rescript. Sic iure civili, si quis post accusationē, in custodia fuerit defunctus indemnatus, testamentum eius valebit, l. si quis, 9. de Testam. & qui testa. face. poss. valet & post contractum capitale crimen donatio honorum à reo facta ante condemnationem, quamvis condemnatione sequatur honorum confiscatio, l. post contractum, 15. de Donation. P. Et reus criminis solvere debitum potest, vt & ei solui, l. reo. 41. & seq. 42. de Solu. P. l. auferatur, §. in reatu, de Iure fisci. Quinimò & post sententiam priuationis beneficij, si appellatio interposita sit, & pendente ea renunciauerit vel permutauerit, tenebit permutatio vel renunciatio. vt ait Rebuffus in tractat. de Pacif. poss. numer. 262. facit l. qui à latronibus, §. 13. §. fin de Testam. Pand.

Excipi videntur duo casus: primus, si suspicio fraudis sit quod in fraudem priuationis quam præuidebat, certò sine aliqua necessitate vel causa renunciauerit, vel permutauerit, c. quod translatione, de Renunciation. idèò resignatio vt careat fraude, debet fieri antequam procurator regius vel trium iuri capitalium causarum, concuserint ad pœnam contra reum beneficiatum, l. qui pœnæ, 8. §. diuus quoque Pius, de Manumissio. lib. 40. P. titul. 1. ibi *quia iam lege Cornelia damnatus esset vel iam futurum prospiceret ut damnetur*: & sic concludit Felinus ad dict. ca. inquisitionis, de Accusat. facit ca. 2. de Renunciatio. in Sexto. Dubito tamen ego in beneficio illam suspensionem admittere, cum dixerimus & post cõdemnationem priuationis, posse interposita
 appella

apellatione renunciare. Eamque sententiam probarem, cum bona confiscanda & beneficium non æquiparentur in hoc, cum beneficium det tantum vsum non proprietatem: quod nec confiscari possit. Secundus casus excipi videtur in grauioribus criminibus, in quibus ipso iure videntur confiscata bona, vt in crimine perduellionis, in quo ipso crimine commisso, quis amittit rerum & bonorum suorum administrationem: vt nec alienare, nec testari de his possit, l. fin. C. ad Legem Iul. maiesta. I. quisquis, §. emancipationes, eod. tit. C. l. donationes quæ in concubinam, 31. §. fin. de Donation. P. Sed nec hæc exceptio pertinebit ad priuationem seu vacationem per sententiam, sed ad vacationem quæ inducitur ipso iure, de qua antea diximus suo loco capite vigesimo octauo. Porro, hæc de amissione & vacatione beneficiorum dicta hactenus sint: videamus nunc de Acquisitione seu collatione, & concessione eorum iuxta legitimam methodum.

De Acquisitione seu de collatione beneficiorum. CAP. XXXIII.

1 *Beneficia personis conferenda, quæ habeant qualitates beneficis conuenientes: & de illis in summa.*

Acatione adueniente beneficiorum, vel quando ad vacatura ius dandum erit, considerabimus primum naturam beneficiorum cuiusmodi sit; vt secundum qualitatem beneficij ei persona idonea & conueniens

ueniens præponatur. Secundò, quæ requirantur in idonea persona ad beneficium suscipiendum. Tertio, quæ sit legitima persona ad conferendum, & postremò, modos conferendi. Quod ad primum pertinet, beneficiorum naturas, qualitates & distinctiones, iam antè c. 10. tradidimus, vnde haurire liceat. Vt in summa, exempli causa, perpendemus si beneficium sit Theologalis præbenda, eam requirere dicemus Theologum reipsa, qui studuerit sufficienter & muneri sit idoneus. cap. penult. de Magistr. §. statumus, de Collation. in Concordat. si beneficium sit sacerdotale vt præponatur ei sacerdos, cap. ei cui 29. de Præbend. in Sexto. cum distinctione, cap. licet canon, & cap. commissa, de Election. in Sexto. si regulate sit, detur regulari; & contra, seculare seculari. cap. cum de beneficio, de Præbend. in Sexto. §. volumus, de Collation. in Concordat, & secundum regulam beneficij, eiusdem regulæ ordinis detur tantum hominibus, cap. cum singula, de Præbendis. in Sexto. Si beneficium in Gallia villæ muratæ, detur tantum graduatis, iuxta Concordata, titulo de Collation. & conseruatis legibus regnorum, ne dentur Allophylis sine venia principis, vt fusè nos de his docuimus lib. 17. Syntagmatis cap. 6. Cùm itaque de qualitate beneficiorum dictū sit, de personis eorum quibus beneficia conferenda sunt, & eorum qualitate legitima dicendum erit.

I N S T I T U T I O N E S N O V Æ
De personarum beneficiandorum qualita-
tibus & primùm de legitimis eorum
natalibus. C A P. X X X V.

- 1 Beneficia non nisi idoneis conferenda, & in quibus consistat idoneitas.
- 2 Illegitimè nati non sunt idonei beneficiis tenendis.
- 3 Ratio prima, à puritate & munditiâ Ecclesie.
- 4 Secunda ratio, à poena exemplari parentum transcurrente i liberos, ut & ipsi & alij meliores fiant.
- 5 Tertia ratio, quòd vitia parentum sint filijs hereditaria aliquando.
- 6 Quare dispensatiuè spuris dari possint beneficia.
- 7 Qua sint obseruanda in dispensatione spuriorum circa beneficia.

N summa, beneficia nõ sunt conferenda nisi idoneis & capacibus, ex constitutione Concilij generalis in c. graue, 24. de Præben. c. relatum, de Concession. præben. c. 2. de Institution. quod in omnibus pro beneficiis quæ illis conferri possunt, statuit Alexan. 3. in ca. causam quæst. 8. de election. cum in omnibus gerendis negotijs, pro modo eorum personæ sint eligendæ capaces & sufficientes operi, leg. viuc. §. ideoque, de Nouo Codi. faci. C. l. vt gradatum, de Muneri: & honor. Capacitas porrò & idonea qualitas beneficiandorum, consistit in legitimis natalibus, ordine Ecclesiastico legitimo, legitima atate, bonis moribus, & sufficiente scientia.

- 2 Legitimi natales sunt, cum natus quis ex legitimo matrimonio; & ideo dicimus eum cui beneficium

ficiū dandum est, esse debere legitimū & naturalem. c. cū in cunctis, & c. innotuit, de Electio. Nec permittuntur regulariter ad Episcopatū conscendere illegitimè nati, c. Cœmomanensem, 15. & seq. 56. distinct. Atque in Deuterono. c. 23. scriptum, *non ingredietur manzer*, id est, de scorto & alieno femine natus, *Ecclesiam Dei, & sive ad decimam generationem*. In sacerdote, inquit Philo Iudæus in decalogo, genus examinatur ut sit inculpabile. Et Plato sexto de Legibus, qui per suffragium tribuum & sortem, ad sacras res tractandas ex lege eligi debet: eligi debet qui sit integer ac legitimus: deinde ex domo quam maximè mūda, expertus quoque cordis, omniumque huiusmodi quæ aduersus leges committuntur, cuius pater matèrve similiter vixerint. Eadēque in mulieribus factis, quæ in viris statuit. Et Gregorius 9. in c. fin. de Filio presbyt. prohibet, ne admittātur illegitimè nati ad personatus, dignitates, vel alia beneficia Ecclesiastica; & statuit, ut promū ex Ecclesia extrudantur, nisi dispensatio Papæ accesserit. & in cap. 1. eius tituli prohibetur idipsum.

Cur autem filios illegitimos arceat ab Ecclesiastico ministerio placuit, inter ceteras causas, prior hæc erit ratio: quòd Ecclesia, munus in quo macula esset, oblatum teneret. Leu. 21. c. hinc etenim, 49. distinct. & ita in Ecclesia non minus quàm inter mulieres illustres, iuxta l. si qua illustris, ad Sena. Ophi. C. castitatis præcipuum debitum est, & non dari spūtos satis inuitiosum, satisque acerbum: cū n. augeri Rempublicā magis, & multis hominibus legitimè genus frequentatī, quàm impiis

periuriis affici, visum sit iustius vel Iustiniano in l. 2. §. fin. de Indict. viduit. tollen. lib. 6. C. tit. 40. Sed & Ecclesia Dei quæ præcepta eius iubet custodiri, & quæ iuxta præceptum, *non mœchaberis*, detestatur fornicationem, quodammodo confunderetur, si ex illegitima coniunctione progenitos passim & sine discretionem in ministerium Dei admitteret, & veluti ex probatione geniti, dare videretur delinquendi occasionem. ita & Iustina. in l. legem. C. de Naturalib. liberis. *Sciant* (inquit) *omnes, legitimis matrimonii legitimam posteritatem quarendam. Iniusta namque libidinum desideria nulla de cetero venia defendet, &c.* Conuentio reprobatur, aliudve, quo quis induci posset ad delinquendum, l. alia causa, §. eleganter, Solutio matrimonio. P. l. conuenit, de Pact. dotal. P. Et ea de causa non recipit Ecclesia oblationes ex iniuste quæsitis, c. oblationes, 90. dist. cap. miror, 17. quæst. 4. cap. 3. de Vfur. cap. super eo, de Raptor. Pulcher & iam textus Cœcilij Toletani 9. cap. 10. relatus in ca. 3. Cùm multæ super incontinentia, 15. quæst. 8. vbi propter frequentiam inemendabilem clericorum, in progeniem eorum illegitimam etiam sæuitum est, & nati ex illis non tantum incapaces hæreditatum declarantur, sed etiam efficiuntur serui Ecclesiarum.

- 4 Proinde secunda ratio colligitur, vt incontinentie & criminis paterni detestationem transire in filios: vt in his & parentes magis affligantur, & resipiscant, vel alij exēplo horum ab illicitis amplexibus abstineant. sic Iustina. in l. si. de Naturalib. lib. C. prohibuit mulieribus, liberis naturalib. totum patrimonium, vel quantum voluerint relinquere, quod

vitium parentum ex eo putaret refranandum iri. Torquentur & patres grauis in iniuria filius illata, quam in propria personæ cõtumelia, listi quidem, §. si. Quod in et. caus. maledictio peccati Cham imposita filio eius Chanaan, Genes. 9. cap. cum ego, §. sed qui pro persecutionibus, 24. quest. 3. Pro hæresi patris etiam filius adimitur beneficiorum Ecclesiasticorum possessio, c. vergentis, de Hæret. Authent. Gazaros, C. co. tit. & in crimine læsæ humanæ maiestatis, filij perduellionum efficiuntur successione omnis incapaces. I. quisquis, §. 1. ad Leg. Iuliam maiest. C. Adimuntur tēporalia filis eorum qui committunt crimina detestabilia, quæ merentur pœnam exemplarem, non tam in pœnâ seu damnâ ipsorum filiorum, quam, si benè omnia perpendantur, in eorum vtilitatem. Monentur enim filij illa temporali priuatione futurorum temporalium, vt cauèant ne in morbum paternum incidant; & rapiuntur seu inuoluuntur plures boni pœnæ seu punitioni malorū, ne malitiaviuentibus mutet à bono in malum intellectum; vel propter eorum probationem, vt illis hoc ipsum cedat in magnum beneficium, non in pœnam; vt explicatur in cano. si ex bono in malum, 8. de Consecration. distinct. 4. Ex diui Augustini libro de correptione & gratia, ca. 8. & cap. 9. ita inuoluti pœnæ Sodomitarum paruuli, Genes. cap. 19. & populus cum peccato Agag, & Amalechitarum 1. Reg. 15. Et in summa, pro peccato parentum, temporaliter aliquando puniti filij, temporaliter, sed non atei nè. c. vergētis, in fine, de Hæretic. sicque terror pœnæ transit per comminationem in filios, vsque ad tertiam vel quartam gene-

rationem, cap. 1. 24. q. 1. & poena Davidis transfata in posteror. & Regis Achab. 4. Reg. 21. cap. Achab, capitalis, de Poeniten. distinct. 3. Iudicia Dei hic abyssus multa, cuius consilium omnibus non patet, ideo relinquendum est eius maiestati: facit tamen detestatio criminis, & ut poena exemplaris ad cautionem aliorum pertineat. Ut etiam aliquando instrumeta & animalia bruta quorum medio crimen patratum est, in vindictam trahantur, ut Levit. cap. 20. & can. mulier, 15. quæst. 1. Suidas in verbis *ἑνὶ πρὸς τρεῖς*. Sic Deus iussit thuribula quibus ignis alienus contra præceptum à sacerdotibus igne cõsumptis oblatas erat, in laminas duci, & affigi tabernaculi ianuis ad perpetuam vindictæ sceleris memoriam. Num. 16. cap. denique, 7. q. 1. c. & dixit, de Consecr. dist. 2.

- 5 Et postremò, repudiantur ab Ecclesiâ spurij vel illegitimè nati, quòd in criminibus, maxime in vitis corporis, exempla patrum in filiis tanquam hæreditaria metuamus. ca. si quis militibus, 6. quæst. 1. l. quisquis, ad Leg. Iul. Marest. Et ipsum de incontinentia patrum quæ facillè continuatur in filiis expresse decisum est, in cã si gens Anglorum, 56. dist. Eaque ut opinor fuit ratio, cur in Ædilitio edicto statutum fuit, ut venditor mancipiorum vendendorum nationem in venditione pronuntiet. Plerumque enim, ut ait Paulus Iuriconsult. natio serui aut prouocat, aut deterret emptorè: quia præsumptum est, quosdam seruos esse bonos, quia nationis sunt non infamata: quosdam malos, quia eius nationis sunt, quæ magis infamis est. l. quod si nolit, 31. §. qui mancipia, de Ædil. Edict. Horatius libr. 4. Carmi. Ode 4.

*Fortes creantur fortibus & bonis,
 Et in iuuentute, est in equis patrum
 Virtus: nec imbellem feroces
 Progenerant aquile columbam.*

Et Pindarus, Ode 8. Pythior.

Φυλῆ γενναῖον

Ἐπιτρέπει ἐκ πατέρων: πάσιν λῆμα. id est,

Quo est generosius natiua

Adiacet ex patribus: liberis fiducia.

omitto similia quæ tamen à communiter contingentibus concludunt, cum vulgari proverbio sæpe solet filius similibus esse patri vel matri, cum imago patris filius, & eius institutio moresque maxime pendeant ex consuetudine & observatione paterna, quæ maximè in teneris annis ad patris exemplar formatur.

Nihil tamen prohibet, quin dispensatiuè vel ob⁶ merita spurij, eraditionem singularem, bonosque & probos mores eius, cum potissimum Ecclesiatarum necessitas ob aliorum legitimorum penuriam postulat, illegitimi ad beneficia, dignitates & munera Reipub. admittantur vt in c. literas, de Filiis presb. c. fin. cod. tit. in Sext. Defectus quippe dicitur inesse non vitium aut culpa spurij, c. nasci, §6 distinct. ca. accedens, de Purga. cano. idè defectus ille potest repleri vel suppleri sciètia, moribus & necessitate, de quibus, num sufficiant suo iudicio, cognoscit princeps spiritalis, vel secularis, & sua dispensatione supplementum sufficere declarat, miserationeque dignus est alioquin idoneus, qui alieno vitio laborat, l. legem, C. de Naturalib. liber. Iure Romano quoque, spurij & ex incestu nati, decuriones fieri

possunt: quia, inquit Papinian. non est impediendâ dignitas eius qui nihil admisit. l. spurij, 6. de Decurion. lib. 50, P. titu. 15. Consentit Ulpian. in l. 3. §. spurios, eod. tit. Vbi tamen annotat, concurrentibus legitimis & naturalibus cum spuris in petitione dignitatis, præferendos naturales & legitimos & rescripto Imperatorum fratrum ad Iulianum Avitum Bythunæ præsidé. facit pro Papiniani ratione, quòd filius illegitimè genitus, ex eo qui deliquit non fiat deterior, l. lege duodecim tabularum, de legitimis hæredit. l. maximum vitium, de Liber. prate. Delicta quippe personalia, nec per se transeunt in successores. l. crimen paternum, l. si qua pœna, de Pœnis. P. l. sancimus, C. eod. l. 1. Ne filius pro pat. C. Ezechie. cap. 18. & can. crimen, 14, quæstion. 4. In Gallia quoque bastardi seu spurij, possunt officia regia & magistratus gerere, sine expressa dispensatione principis, non possunt tamen beneficia Ecclesiastica possidere, absque summi Pontificis dispensatione, qua etiam legimus fieri potest, ca. per venerabilem, Qui filij sint legitimi.

- 7 Est autem in hac dispensatione distinctio beneficiorum & potestatis dispensantis adhibenda, quæ traditur in cap. 1. de Filiis presbyter. in Sexto. lib. 1. titu. 11. his verbis. *Is qui defectum patitur naturalium, ex dispensatione Episcopi licetè potest, si aliud canonicum non obsistat. ad ordines promovèri minores, & obtinere beneficium cui cura animarum non imminet, dummodo sit salus super quo per ipsum Episcopum valeat dispensari. Ad ordines quoque maiores, vel beneficia curam animarum habentia, super quibus Episcopus neque*

quit dispensare, sine dispensatione sedis Apostolica promoueri non potest. Dispensat tamen, in quibus potest etiam dispensare Episcopus: nempe in simplicibus beneficiis & Papa: cap. literas, de Filiis presbyter. potest tamen summus Pontifex vna dispensatione cum illegitimis, ad omnes ordines & omnia beneficia dispensare, vt postea non sit opus Episcopi dispensatione, cap. 2. de Filiis presbyt. Et Glos. ad d. cap. 1. de Filiis presbyt. in Sext. ad verbum *beneficium*, notat dispensare posse Episcopum in simplici beneficio, etiam si sit canonica Ecclesie cathedralis secundum Archidiaconum: attamen non posse in personatu vel dignitate, etiam si sit sine cura. cap. adhuc, de Filiis presbyt. cap. fin. de Præbend. cap. dudum, in 2. de Elect. Consentit Dominicus ad dictum caput primum, de Filiis presbyt. Hic obseruandum rursus, dispensationem natalium pro beneficiis obtinendis expressè fieri debere: alioquin enim dispensatio non inducitur ex collatione beneficii simpliciter facta, de ea nulla mentione habita: quamuis verissimum sit, non posse conferri aliis quàm legitimè natis, quod latè videbis tractatum in Glossa cap. vnici, ad verbum *dispensare*, de Ætat. & qualitat. præficien. in Sexto. Et dispensatio expressè fieri debet ab eo qui Potestatem habet dispensandi, cap. fin. de Schismat. nec sufficit collationem fieri ab eo qui dispensare potest cum indigno promisso, nisi etiam in actu collationis fiat dispensatione expressè memoria; vt in cap. diuersis fallacis, de Cleri. coniug. cap. qui in aliquo, si. distinct. cap. quicumque, in fin. si. distinct.

vbi ponit in quibus publicus concubinarius ordinatus ab eo qui poterat dispensare cum eo, non ordinatur efficaciter, quia cum eo expressè non fuit dispensatum, haberetur tamen pro expressione si causa impedimenti fuisset proposita, & non obstante ea & mentione facta eius, fuisset actus peractus: nam tunc censetur dispensatio facta, cap. cleuico tacente, 50. distinction. cap. cum pro utilitate, 16. quaestion. 1.

De Ordine Beneficiandorum.

CAP. XXXVI.

1. Beneficia tantum conferenda clericis, exceptis mulieribus debitis.
2. Clericorum & laicorum distinctio, & unde laici & clerici dicti.
3. Ordo quid & de clericorum ordinibus.
4. Clericorum nomen quantum pateat: & quod eorundem alij regulares alij seculares: & de prima, tonsura.
5. Secularium clericorum subdiuisio.
6. Ordinum Ecclesiasticorum distinctiones & numerus, & quando simplex clericatura & Episcopatus an numerari debeant inter ordines Ecclesie.
7. Litera tonsura, in omnibus beneficiis requiruntur.
8. Qua obseruanda in tonsura literis, & 9. & seq. ut si tempore collationis, &c.
9. An tonsuratus à non suo Episcopo & sine eius licentia gaudeat privilegio clericali, disputatur. item & titum. 10. 11. 12.

- 13 *Tonsura & ordines ab alieno Episcopo suscepti non debent reperi à proprio, & qn r.*
- 14 *Nisi à non Episcopo deniur.*
- 15 *De rescripto, perinde valere, in tonsura.*
- 16 *Episcopus proprius quis dicatur in dandis ordinibus.*
- 17 *Domicilium ubi quis habere dicatur. & 20.*
- 18 *Municeps & eius quis.*
- 19 *Parochianus in confinio duarum parochiarum, cuius parochia dicatur.*
- 21 *Patria que censetur.*
- 22 *Quomodo probanda tonsura.*
- 23 *Clericus possessio quando relinet à probatione eius.*
- 24 *Ordines extra tempora, aut inordinatè, aut ab Episcopo qui renunciant Episcopatu, Suscipiens, quomodo inhabilis est ad beneficia.*
- 25 *De recipientibus ordines ab excommunicato Episcopo.*

Beneficia requirunt secundò, personam, quæ inscripta sit matriculæ eorum qui in sortem Domini transierunt speciali ordinatione: pròinde beneficia, non nisi clericis conferri iure communi possunt, non autem laicis, c. 2. de Institution. c. ex literis, de transaction. c. cum adeo, de Rescript. docuimus & hoc alibi in finitione beneficij: obseruabimus tamen in beneficis Ecclesiasticis, debitis & conferri solitis mulieribus, non requiri clericaturam: eò quòd non tonsurentur, nec alium ordinem Ecclesiasticum consequi possint, c. vxoratus, 8. de Conuersion. coniug. lib. 3. Decret. tit. 32. Pròinde in monialibus & eatura

beneficiis, sequenda est propria sexui decisio, c. in demnitatibus, de Election. in Sexto.

- 2 Duo sunt genera Christianorum, unum clericorum, quod mâcipatum est speciali destinatione diuino officio, deditum contemplationi & orationi, qui ab omni strepitu téporali cessare debet, in sortem seu partem domini translatus. Aliud laicorum quod rebus temporalibus & profanis maximè curam adhibet, cap. duo sunt, 12. quæst. 1. can. clericos, 21. dist. λαὸν populum & turbam Græci dicunt: & quibusdam λαός quasi λαός, dicitur, quod iactis in tergū lapidibus, fingant Deucalionem & Pyriam eius uxorem, λαός seu populos reparasse. vt communis interpres Homeri notat in primam Rhapsod. eius.

--Vnde homines nati, ἀκτῆ γενεῆς (inquit Vugilius.)

Et Ouid. 1. Metamorph.

Vnde genus durum sumus, experierique laborum,

Et documenta damus qua sumus origine nati.

Notat & Eustachius, dictam ὄχλον λαόν, quod Cecrops videns Atticam. πολλὰν θρωπέσσαν, conuocabat τὸν ὄχλον, & numerum notabat λάσιον, lapidibus. Adfert & aliam deriuationem à λαῖ Epitatico, & αἶεν, id est, φωνεῖν, quoniam πολύφωνος est ὁ λαός.

- 3 Ordo est, quem Græci τάξις dicunt, digestio & collatio facta rerum vel personarum per loca quædam propria; vt apud Romanos tres personarum distincti ordines, Senatorum, Equitum & plebis, apud Plinium lib. 33. ca. 3. & apud Iustinian. §. plebis scitum, de Iure naturæ, cum similib. Et tempore Romuli duo, Patritiorum & plebeiorum. Secundum Dionys. Halicarnas. in 2. ἐκκλησιαστικῆ τάξις ordo, seu Catalogus Ecclesiasticus dicitur etiã καιὸν, in Laodicensi

dicensi Synodo, cap. 24. eorum qui in quocunque munere in Ecclesiis seruibant.

Clericorum nomen ad omnes ordines Ecclesia-
sticos pertinet generaliter, titulo de Vita & honestate clericorum, titulo & Authentica presbyterios, & diaconos, de Episcopis & Clericis. C. Nouella 123. cap. 19. quia ex clericis fiunt ordinati: & primus gradus ad ordines simplex clericatura est, quæ sit per leuem tonsionem vel abscissionem capillorum in vertice capitis existentium, vnde & prima tonsura vel corona dicitur, quæ vel ab Episcopo proprio diœcesanis, vel ab Abbate monachis, concedi potest, cap. cum contingat, 11. de Ætate & qualitate ordinan. vbi & notant interpretes eum gradum clericaturæ esse omnium ordinum ianuam, vt & in Clementi. 2. de Vita & honestate clericorum. Clericorum duo genera, secularium & regularium. Regulares qui aliquam regulam seu genus aliquod monasticæ vitæ professi sunt: seculares, qui non sunt professi, vt in cap. licet in corrigendis, 12. de Offic. & potestat. iud. ordinat. cap. inter, de Religios. domib.

Secularium Clericorum duæ rursus species; eorum vna qui vxorati dicuntur: alia, qui vxore carent, titulo de Clericis conjugatis. Non conjugatorum tot rursus gradus, quot sunt Ecclesiastici ordines: sic continentur ea appellatione Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, Lectores, Cantores, & alterius cuiusque ordinis. canon. clericos, 21. distinctione, capit. de persona, 11. quæstion. 1. §. si quis contra aliquem, de Sanctissimis Episcopis. 17. Nouellis.

Considerantur isti ordines, vel prout sunt distinctiones descriptionis ministeriorum Ecclesiasticorum, vel prout sunt sacramenti vel characteris participes, si agamus enim de distinctione & dispositione graduum ministrorum Ecclesiasticorum, constituemus secundum canonici iuris interpretes, novem gradus. Clericatum, Otiaratum, Psalmistatum, seu Lectoriatum, Exorcistatum, Acolythatum, Subdiaconatum, Diaconatum, Presbyteratum, Episcopatum. Exemplo novem ordinum sacrorum qui in caelo faciunt hierarchiam, de qua Dionysius Aieopagita. Imitatur enim Ecclesiastica hierarchia caelestem, ad probandos ministros, ne rudes in tractandis inferioribus sacris ministeris temerè & inordinatè conscendant ad maiora: ne prius efficiantur Doctores quam discipuli, & milites prius quam fuerint Tyrones, c. si officia, cum tribus sequenti. 59. distin. gradatum quippe & expertis maiores deferri debent honores, & non neophytis aut rudib. cap. sicut neophytus, 48. dist. ca. legimus. 93. distinct. Scio Theologos contendere non esse Clericatum Ecclesiasticum ordinem, nec Episcopatum: sed illum, ianuam ordinum: hunc, apicem ordinum, quod & alibi disputo lib. 16. Syntagmat. cap. 1. vbi & de aliis ordinibus & aliis sequentibus capitibus, quod relego lectorem. Sufficit hic admonere inter ordines seu gradus Ecclesiasticos, annumerari primam quidem tonsuram, in dicto c. cum contingat, de Aetat. & qualita. Episcopatum autem in cap. fin. de Presbyt. non baptiza. ministr. in c. fin. de Sacram. non iteran. c. ordinationes, 75. distin. Prout verò ordines sunt sacramenti vel characteris participes, non tot sunt quot enim

enumerat Hostiensis in summa in principio ad titulum de Temporib. ordinatio. suntque tres sacri-
dicti tantum maiores ordines, Subdiaconatus, Dia-
conatus, & Presbyteratus: & alij quatuor minores
non sacri, post clericatum simplicem, Ostiarius,
Lectorius Exorcistatus & Acolythatus, c. 1. & 3.
de Temporib. ordin.

In beneficiis ordines considerantur pro diuersa 7
qualitate eorum, quædam enim possunt conferri
clericis simplicibus; & sufficit eos habere primam
tonsuram, quam si non habeant, incapaces eos dice-
mus, c. ex literis, de Transact. cum similib, quædam
beneficia exigunt diaconum, quædam presbyterum,
c. 1. de Ætat. & qualitat. quædam subdiaconum, vel
presbyterum, c. præterea, de Ætat. & qualit. c. licet
canon, de Electio. in Sext. c. cui de non sacerdotali,
de Præb. in Sex. ca. si pro clericis, §. eo. tit. de Præb.
in Sex. Sunt & quædam beneficia cum cura, quæ
exigunt vt intra annum, à die adeptæ pacificæ pos-
sessionis, prouisus promoueat ad sacerdotium;
alioquin vacant: licet canon, & ca. commissa, de
Elect. in Sex. sunt & alia quæ non nisi actu presby-
teris conferri possunt ex fundatione vel consuetu-
dine, quo casu debet tempore collationis esse pres-
byter. In omnibus tamen beneficiis, siue maiores,
siue minores ordines exigant, prima tonsura legi-
timè concessa exigitur, & ostendi debet: quia cum
iapua sit omnium ordinum, per eam intrare oportet,
ne sit locus titulo, de clerico per saltum promoti,
nèue obucitur, quod dicitur in c. relatum, de Iure
patronatus, quod is sit fur & latro, aliunde intrans
in Ecclesiam quam per ostium. Producuntur itaque
necessario

necessario in cōtrouersis seu litibus beneficiorum, & insinuantur quoque cum litem gradus, ad fluendum nominationum Academiaium ad beneficia utilitate, literę tonsurę, quia hæc qualitas est extincta, quæ non præsumitur nisi probetur, Glos. ad ca. si forte, 11. ad verb. *scientiæ*, de Electiõ. in Sexto. Doctores ad l. sciendum, 30. de Verbor. obligat. P. & ibi Glossa finalis. Rebuffus in tractat. Nommat. q. 14. num. 42. Et petens beneficium, debet se probare clericum. Archidiaconus & Ioannes Andre. & textus in cap. si iudex, 12. versic. *non sis*, de Sent. ex comm. in Sexto. nec sufficeret probare se reputatum fuisse & habitum pro clerico, sed oportet ordinationem probare. Dominicus consil. 91. incip. *promissio*, &c. Nec probaret bulla, in qua Papa eum nominaret clericum, ut ait Ioan. Andreas in Mercual. in reg. *non licet actori*, de Regul. iur. in Sexto. Doctores in dic. c. si iudex, 15. de Sentent. excommun. Siquidem verba narrativa non probant extra substantiam rei gestę posita, ut in l. ex hac scriptura, 16. de Donat. P. c. si Papa, 10. de Priuileg. in Sexto. c. 2. de fide instrumento. refertur enim narratio, quod quis sit clericus, ad alium actum de quo fieri fides debet, Authent. si quis in aliquo, C. de C. Edēdo. Quinimo Clem. literis, de Probatio. dum decidit narrationem summi Pontificis per ipsum fuisse factam reservationem, aut admisisse resignationem beneficij, vel alij commisisse faciendam, vel aliquem suum familiarem fuisse, vel capellanum, vel alia similia, in quibus fundata fuisset eius gratia vel intentio, fidem plenam habere, sublata est in Consilio Basiliensi, & placuit non habendã ei fidẽ, nisi quoque per instrumenta

mentia vel alias probationes legitimas, idipsum quod narratur, doceatur. tit. de Sublat. Clementinæ literis, in Pragmat. sanction. & in Concordatis, vbi & Glossæ sunt hac de re singulares legendæ. facit c. ad audientiam, de Præscrip. hinc obseruandum, interdum diuino nutu & extraordinariè aliquos ob vitæ probitatem ex laicis creatos Episcopos & ordinatos, vt Ambrosium, Seuerum, D. Nicolaum, vt notissimum item Sergium Rauenat. Archiepiscopum, Stephanū, Neapolitanorū, imò Constantinum quendā laicum in sum. Pont. Platina in Stephano 3.

In literis Tonsuræ consideramus, primum, num 8 data seu tonsura præcesserit collationem beneficii, an posterior fuerit. Nam oportet tempore collationis, esse clericum tonsuratum, nec ei prodest ad illud beneficium possidendum, quòd post collationem tonsuratus fuerit. Quia quod ab initio non valet, tractu temporis conualescere non potest. l. quod in initio, & l. penul. de Regul. iur. P. c. non firmatur. cod. tit. in Sexto. Et expressè hoc probatur, inspici datam collationis debere, vt si tempore eius non fuerit tonsuratus, non profit postea tonsurati ad firmandam illam nullam collationem, per c. ex literis, 6. & ibi Glos. fin. de Transaction. atque in his principium considerandum, in c. dudum, de Elect. & c. principatus, l. quæst. 1. At si tonsura sequatur gradum magisterij, vel Baccalaureatus, idem non vitabitur gradus. vt notat Rebuffus tractat. Nominationum, q. 9. num. 54. si tamen nominationes ante tonsuram impetrauerit, in vltm gradus, putarem exéplo mandati, quia eo tempore non fuit capax beneficiorum: neque per consequens nominationum, tonsuram superue

superuenientem non ratificare nominationes , arg. c. si eo tempore , de Rescrip. in Sext. & eorum que diximus in tonsura necessaria.

- 9 Secundò perpendimus , vt tonsura concessa sit à proprio Episcopo , quemadmodum de aliis ordinibus dicitur à propriis Episcopis loci vbi natus est beneficiatus, vel vbi habet beneficium, conferri debere, vel de permissione eorum, ab aliis, ca. clericis, c. si quis ausus, c. de aliena, c. illud , 71. dist. melius in c. 1. 67. dist. Et punitur Episcopus per suspensionem ordinum , si alterius Episcopi scienter vel affectata ignorantia sine eius licentia, vel summi Pontificis ordinauerit diocesanos, ca. 1. & 2. & 3, de Tempori. ordina. in Sexto. Dantur porrò dimissoria seu litteræ permittentes ab extraneo Episcopo ordines suscipiendi , absente Episcopo , per eius Vicarium generalem: vel sede vacante, per capitulum, vel per eum qui de tempore gerit administrationem. ca. 3. de Tempori. ordinatio. in Sext. non autem per officialem, dicto ca. 3. neque per Archidiaconum , ca. significasti, de Offic. Archidiac. qui à non suo , aut sine eius licentia ab alieno ordines impetrauerit, ab ordinum executione susceptorum , quandiu ab ordinario suo videbitur expedire , suspenditur , in Concilio Tridentin. session. 23. c. 8. de Reformatio. & sic ordinatio ita ab alieno facta, non habetur rata quo ad executionem, tota 9. q. 2. & can. 1. 71. distinct. quædam & iura dicunt ordinatos hoc modo deponendos, vt in ca. Episcopus in diocesim, 7. quæst. 1. verùm Concilium Tridentinum proxime citatum, explicat & verum est, ordinationem quidem tenere reuera factam ab Episcopo etiam alieno qui Episcopus

scopus est, qui ordinando imprimit characterem: sed ordinatio non tenet quoad executionem, si interdicitur a proprio Episcopo, non aliter: secundum Glossam ad cap. 2. ad verb. *statuunt*, de Temporibus ord. in Sext.

Ceterum Bartholo. Cassaneus ad §. 6. *des iustices*, 10 ad verba, *missiers & sergens sont crans*, circa finem, numer. 14. in consuetud. Burgun. ait, ordinatum ad clericatum à non suo Episcopo, sine literis dimissorius non gaudere privilegio clericali: quod probari ait ex Glossis, cap. 1. & 2. de Tempor. ordin. in Sext. & ita se vidisse iudicari in materia beneficiali, in recredentia tradit: hoc videtur etiam tenere Ioan. Andreas, ad c. fin. de Tempor. ordin. in Sext. Glo. quippe ad c. 1. ad verb. *clericum* de Temp. ordi. in Sexto. ait, dispositionem illius capituli, non solum habere locum quâdo iam clericus effectus ab Episcopo proprio, ab extraneo alios ordines sine permissione suscipit: sed etiam, quando laicus efficitur clericus. Eò quod eadem ratio in eo militat capituli primiti: nempe, quod laicus excôcommunicatus, vel non idoneus in fraudem possit ab extraneo clericaturam accipere. Addere possumus c. f. eius tit. cuius verba, *Nullus Episcopus, vel quivis alius insanit, nisi forte religiosem miraret, seu illiterato: sed neque abique sui superioris licentia, homini diœcesis alienae, clericalem praesumat conferre tonsuram; nec etiam cum vga'o, nisi volens intrare religionem, prout est in sacris canonibus definitum.* & ibi Glossa notat expressè, ad verbum, *homini*. Coniungo c. primatus, 6. iuncta Glossam ad verb. *obteneat*, 71. distinction. vbi, ex Concilio Carthaginiensi l. c. statutum, ne Episcopus etiam laicum de plebe

plebe aliena, vsurpare possit sine conscientia Episcopi de cuius plebe est, & ibi Glossa notat, quòd Episcopus potest ordinare extraneum in clericum si in suam diocesim transtulerit domicilium: non autem non translato domicilio: sicut nec alios ordines conferre, vel sacramenta alia præbere. vt in ca. placuit, de Pœnitent. distinct.

- II Ceterùm Guido Papæus, in quæstio. 449. incip. *laicus effectus est clericus*, &c. contrariam tuctur sententiam; & posse ab extraneo Episcopo conferri laico primam tonsuram, sine consensu Episcopi proprii. Pior ratio eius est, quia laicus dum laicus est, non est de foro Episcopi, sed de iurisdictione temporalis tantum, quare cum laicus possit iurisdictionem iudicis alterius temporalis prorogare sine licentia sui iudicis. l. 1. de Iudic. P. l. si conuenerit, de Iurisdiction. omn. iudic. P. ita & poterit à non suo Episcopo, primam tonsuram sine sui Episcopi licentia accipere; eaque ratione nititur euitare contraria iura. cap. 1. & 2. de Temporib. ordina. in Sext. dum ait, ibi agi de clerico iam factò à suo Episcopo, vt non possit ab alieno sine sui licentia alios ordines accipere: quia, inquit, iam clericus, fuit factus per clericatum de iurisdictione sui Episcopi; & clericus non potest sine licentia sui Episcopi; alterius iurisdictionem prorogare. cap. significasti, de Foro compet. c. 14. nō liceat, 3. q. 6. vbi Glossa plura ea de te notat. Quæ tamen ratio mihi non videtur concludere diuersitatem inter clericos & laicos. Ex eo quòd agatur de rebus sacris obtinendis, non de eligendo iudice: & eadem ratio militet in laicis ac in clericis ratione causæ spiritalis, & expressè quoque videtur

videtur reiecta hæc distinctio in c. primatus, 71. dist. ubi de laicis expressè: & quæstio de clericatu spiritualis dicitur, & fœu Ecclesiastici, in c. si iudex, 15. de Sentent. excommun. in Sexto. Addit prædicto loco Papeus, aliam rationem quòd non inueniit prohibitum laico accipere tonsuram ab alieno: sed quia falsum hoc arguitur ex expressò textu, cap. fin. de Temporib. ordin. in Sext. non immorabor.

Existimarem ego priorem Chassançi sententiam ¹² veniorem esse, si modo distinguamus & dicamus; verum esse tonsuratum à non suo Episcopo & sine eius vel summi Pontificis licentia, incapacem esse beneficiorum, ex eo quòd suspensus est ab executione clericalis priuilegij, quàmuis habeat verè tonsuram, cum qua suspensione olim Episcopus poterat dispensare, vt c. quod translationem, de Tempo. ordin. vel patientia, vel alio modo post interdictionem. Hodie nequaquam: quia nec egemus interdictione, quum ipso iure sit suspensus ab executione ordinis ab alieno Episcopo sine licentia suscepti, quare adeundi sunt penitentiarij summi Pontificis, qui etiam non nisi cum speciali licentia eius, cum taliter ordinatis & suspensis, dispensant. c. 1. §. fin. de Temporib. ordin. in Sext. & ibi Glos. ad verba, *abs quo ipse*: iunge pro hac dispensatione summi Pontificis, c. Salomitanæ, 63. distinct. Sic nec habet locum sententia Glossæ ad can. ill. ad, 1. 71. dist. ad verbum, *ordinatio*, dum ait ordinationē suā diocesani factam ab alieno Episcopo, proprium Episcopum ratam habere posse, si aliàs canonicè & sine alia priuilegiata facta esset, vt & statuebat cap. 10. Lugdunensis, 9. quæstion. 2.

13 Remanet tamen adhuc scrupulus, num si quis à non suo Episcopo, & sine licentia eius vel eorum qui licentiam dare possunt, acceperit ab alieno clericatum vel ordines, possit illud vitium purgare vel tollere, accipiendo iterum tonsuram & eodem ordine à proprio Episcopo? In qua quaestione breviter respondendum, repetitionem tonsuræ, vel ordinum improbatam esse: etenim, quamvis à non proprio Episcopo accipiantur, verum est nihilominus concessos esse, si alioquin qui contulit potestatem habeat conferendi, idè irregularis efficitur qui iterum tonsuram vel alios ordines accipit, & quæ dicuntur de Baptismo non iterando, eadem locum habent in tonsura, confirmatione & aliis ordinibus iteratis, vt notat Hostiensis in summa de Sacramentis non iteran. cap. dictum est, 8. de Consecration. distinct. 5. cap. 65. confirmandum, 50. distinctio. ca. 1. de Sacramen. non iteran. lib. 1. titul. 16. l. 1. C. Ne sanctum baptis. iteretur lib. 1. titul. 6. quia per reiterationem, fit iniuria sacramento, quod semel conferri debet. c. ostenditur, 32. de Consecration. dist. 4. & c. 97. quod quidam, 1. q. 1. Fit & iniuria ei qui ante contulit, quia arguitur ex repetitione, perinde ac si non habuisset potestatem conferendi, cap. fin. de Consecration. distinctio. 2. neque enim ordinatus, vel tonsuram accipiens ab alio quàm suo pralato, reicitur tanquam non ordinatus, sed tanquam ordinatus ab alieno, quare opus hinc non est iterata ordinatione, sed approbatione eius ordinationis quod pertinet ad executionem, & pœnitentia, quod sua culpa ab alieno est ordinatus, vt in c. 1. sicut semel, 68. distinct.

Nisi quis forsan recepisset tonsuram vel ordines ¹⁴
 ab eo qui non habebat ordinandi potestatem; vel
 qui non dedisset in forma Ecclesie Catholice, vel
 intentione agendi quod Ecclesia agit: nam & à pro-
 prio tunc posset accipere, quia nõ esset iteratio eius
 quod non fuit concessum. ca. presbyteri, §. quod
 verbo, 68. distinction. veluti non dicitur rebaptiza-
 tus, baptizatus in Ecclesia, qui antea ab hæreticis
 Arianis esset lotus vel baptizatus; cum enim ipsi
 non cõfiteantur trinitatem personarum diuinarum,
 non verè quoque baptizasse dicuntur. ca. in synodo,
 83. & can. hi verò, 84. de Consecration. distinctio. 4.
 Cum dubitatur etiam, nec testis est qui posuit scire
 an quis sit baptizatus; quia forsan puer expositus
 inuentus est, baptizari potest, quamuis forsan antea
 fuerit verè baptizatus: idque, ad cautelam tutiorem,
 ca. paruulos, no. cum duobus sequentibus, de Con-
 secration. distinct. 4. cum illa tamen protestatione,
si tu non es baptizatus, ego te baptizo c. 2. de Baptismo.
 In dubiis enim, quod tutius est, erit sequendum, c.
 iuuenis, de Sponsalib.

Cæterum, quando quis tonsuram ab alieno accepit ¹⁵
 Episcopo, vt tutus sit ab hac irregularitate & inca-
 pacitate tenendi beneficia, debet impetrare à sum.
 Põr. rescriptum, quod dicitur, *perinde valere*, vt impe-
 tratio perinde valeat, ac si à proprio Episcopo fuisset
 collata: quo obtento nihil poterit ob eam tonsuram
 opponi: quod tamen debet impetrari ante cõsequu-
 tionem beneficij, nam postea impetratum nõ valeret
 in præiudicium alterius. per c. quamuis, de Rescr. in
 Sex. & hæc cautelam ponit Rebuff. tract. Nominat.
 quest. 14. numer. 42. vocatur gratia perinde valere,

gratia reuadicatoria, per quam principalis gratia sustinetur. quando ex prima beneficiū acceptari non potest. vt notat Gomes ad regulam Cancell. de non iudicando secundum formam supplicatio. quæst. 7. & csetur e habere vim nouæ prouisionis, vt ait Agidius decif, 635.

- 16 Obseruatione hîc dignum existimo proprium Episcopum in ordinibus cōferendis idoneum dici Episcopum loci vbi ordinandus natus, est vel vbi domicilium habet, vel vbi habet beneficium. cap. cū nullus, 3. de Tempor. ordination. in Sexto.
- 17 Domicilium porro quis habere dicitur, vbi natus est, per l. penult. de Senatori. & in pluribus locis, si æqualiter in pluribus habere soleat. l. assumptio, 6. §. viris prudentibus &, l. eius qui manumissit, 27. §. Celsus, ad Municip. P. ca. ex parte, 15. de Foro compet. lib. 2. tit. 2. c. 2. de Sepultur, in Sext. Sola possessio domus quam quis habet in alia ciuitate in qua non habitat, non facit domicilium, l. libertus, §. sola domus, ad Municip. P. l. 4. de Incolis. lib. 10. C. tit. 39. Habere etiam dicitur ibi quis domicilium, vbi maiorem partem habet facultatum suarum & assiduè conuersatur: ibique conueniri debet, & forum potest fortiri. l. Senatores Vbi Senato. vel clarif. C. vel etiam vbi vendit, emit & contrahit, festosque dies celebrat. l. Labeo, §. ad Municipales. Pand.
- 18 Municipem, id est, ciuem seu participè munerū & functionum facit, inquit Vlpianus, in l. 1. eqd tit. aut natiuitas, aut manumissio, aut adoptio, aut allectio. l. ciues, 7. de Incolis. lib. 10. C. In dubio, præsumitur habere quis domicilium in loco vbi residere tene

tenetur, vt in beneficio, si habeat iniunctā residētīā, c. 3. de Tempor. ordinat. in Sext. Si plura habet beneficia talia, & in pluribus habebit. Regulatus Abbas in loco monasterij censetur habere solū domicilium, vt notat Inoc. ad c. ex ore, de Priuil. De monachis idē dicendum, qui sine proprio claustro non magis quā pisces sine aqua viuere possūt. c. placuit cōmuni, 16. q. 1. Et monachorum monasteria subsunt Episcopo in cuius diocēsi sunt, nisi sint exempta. c. monasteria, 18. q. 2. conquerente, de Offic. ordin. & visitāda sunt & corrigenda, c. visitādi, c. Abbas, & 4. sequētibus eadē 18. q. 2. c. peruenit. 16. q. 1. & expresse in c. 3. §. f. de Temp. ordin. in Sext. cautum, quod religiosi à suis superioribus in nō exēptis prioratibus deputati priores, & eorū socij, possunt à locorū diocēsanis, quandiu morātur in ipsis prioratibus, ordinari licet: licet nō sint de eorū diocēsisbus orandi. & ibi Gl. notat pen. quodd in beneficijs Ecclesiasticis etiā nō perpetuus, Episcopus eius loci proprius est, & dat cōmēdatiōnes, & finalis Gl. addit religiosos & ibi, & in loco originis posse ordines accipere, Dat etiam monachis suis prelati proprius, vt Abbas, Prior, licentiam promouendi ad ordines, sine qua non possunt promoueri, ca. ad aures nostras, 5. de Temporib. ordin. vni ratio.

Si quis domicilium habet edificatū in loco qui¹⁹ duarū parochiarū est, putā in confinio, & solo duarū parochiarū, quod pertinet ad iura parochialia, non cēsetur parochianus eius parochiæ in cuius solo habet portam seu exitū domus, sed eius, in cuius parochia est residuum domus. vt notat Gl. ponens casum ad c. 1. de Consecr. Ecclesiæ, vel altari. in Sex

pro quo facit textus ibidem in fine, vbi & paries intermedius, diuisionē inducit inter duo cæmeteria, vt altero polluto alteram non censeatur pollutum. Si tamen duæ domus coniunctæ sint, & illæ sint in solo diuerso duarum parochiarū, si in vtraque habitet æquaiiter, duæ parochiæ diuidunt æqualiter iura parochialia, id ipsum si vna domus æquè ædificata in confinio duarum sit parochiarum: vt notat Glos. ad cap. 2. ad verbum, *in .i. alia, de Sepultur. in Sexto.* Sicut arbor in confinio duorum prædiorum posita est communis dominorum fundorū, l. arbor, Com. diuid. P. & insula in confinio vtriusque ripæ posita communis us qui æquè distant vtriusque ab ea. §. insula, de Rerum diuis. apud Iustina. & Ecclesia posita in confinio æquè duarum dioceseon, ad vtrumque Episcopum pro indiuiduo pertinere potest, vt notatur in can. 15. licet in regulis, 16. quest. 3.

20 Domicilium habere potest & relegatus, eo loci vnde arceatur eius qui manumisit, 27. §. fin. ad Municip. lib. 50. P. tit. 1. & in summa nihil est impedimento, quominus quis vbi velit habeat domiciliū, quod ei interdictum non sit, teste Marcello, in l. nihil est, 31. ad Municipal. P. Et placet etiam, filios-familias domiciliū habere posse. l. 3. ad Municipa. vbi & notat Bartol. domiciliū habere posse & constituere sibi filios-familias etiam sine consensu patris. Difficile autem est aliquem inueniri sine domicilio, nisi forsitan qui nauiget domicilio relicto, vel iter faciat quærens quod se conferat vel constituat. Nā hunc, inquit Iulianus, puto sine domicilio esse. l. eius qui, 27. §. penult. ad Municip. P. Miles ibi domiciliū habere intelligitur vbi meret, si nihil aliud

aliud in patria possideat. Hermogen. in l. municeps, 23. §. fin. ad Municip. P. studiorum causa tamen alicubi habitātes, non censentur ideo in illo loco elegisse domicilium; nisi per annos decem ibi habitauerint. l. 2. de Incol. lib. 10. C. aut aliter ibidem sedes delegerint. Quæ omnia notabilia sunt pro tonsura & gradibus obtinēdis: vt videantur obtineri à proprio Episcopo, si ab Episcopo domicilij obtineātur, iuxta c. 3. de Temporib. ordinat. in Sext. quia translato domicilio, relicta censetur iurisdictio Episcopi prioris domicilij, & admissa Episcopi adepti, ca. fin. de Paroch. & alie. paroch.

Eadem considerabis in patria, ex illo dic. ca. 3. de 21
Temporib. ordinat. & dicemus eum qui ex vico ortus esset, eam patriam habere intelligi debere, cui reipublicæ vicus ille respondet. l. qui ex vico, 30. ad Municipal. P. patria proprie locus vel ciuitas, vbi quis natus est, quasi communis parēs natorum: extenditur & appellatio patriæ ad suburbia, & aliquando ad totam prouinciam. vt l. vxorem, 41. §. legauerat, de Legat. 3. l. nam quod liquidè, 4. §. si ita legatur, de Penu legata. lib. 33. P. tit. 9.

Tertiò, considerabimus in tonsura, vt ea pro- 12
betur per literas in forma probate expeditas. Nam Ægidius Bella-mera, consil. 10. incip. *fact. im.* dicit non posse probari per protocollum notarij mortui; quia protocollum non habeat omnia necessaria, requisitave in instrumento: maximè quando caret subscriptione notarij. Ita protocollo non creditur mortui, donec de mandato iudicis per alium notarium publicum, cui commiserit, protocollum notarij redactum fuerit in formam publicam: facit

Lcontractus, de Fide instrument. C. §. 1. de Tabel. in
 Nouell. Nou. 44. Bartholomæus Chassa. ad §. 6. *des*
iustices. ad verba *seroni cruz* num. 14. notat clei-
 catum debere probari per literas testimoniales, &
 hunc esse ex casibus qui requirunt pro probatione
 scripturam. Et Iacob. Butrigarius ad l. si qua per ca-
 lumniam, 22. C. de Episc. & cler. tenet clericatum
 non probari per testes, lexque ibi literas Episcopi
 exigit. in §. fin. & in Nouel. 86. At Guido Papaus in
 quæstio. 474. tradit, si literæ tonsuræ sint deperditæ,
 quòd clericus, qui priuilegio clericali vult gande-
 re, petere poterit fieri in formationes per testes, per
 l. si solemnibus, 7. C. de Fid. instrum. ne veritati per
 deperditionem instrumentorum fiat præiudicium,
 & quia in examinatione literarum nulla fit status
 mutatio, l. statum, 6. C. de Fide instrum. Matthæus
 de Afflictis, etiam in constitutio. Sicilia, quæ inci-
 pit, *Afflictationes*, docet quando clericatus probetur
 per duos testes, & per vnum; & per literas superio-
 ris ordinis. Possit & probatio hic admitti testium
 singularium, vt notat Ange. ad l. 2. Quemad. testam.
 apellan. P. inò vnus testis sufficeret ad probandum
 clericatum, & ad probandum baptismum: si nulli
 præiudicium fieret. vt notat textus cum Glossa, in
 c. parulos, & ea. eum. itaque, de Consecration. dist.
 4. Iason ad l. rescripta, de Preci. Impera. offeren. C.
 Hippoly. de Maribus ad l. 1. §. idem Cornelio, de
 Quæstion. in P. Existimarem ego antequam ad tes-
 tes perueniatur, recurrendum esse ad librum seu
 regestum Episcopi, à quo accepta tonsura dicitur, &
 petitione seu libello porrecto ea de re iudici, etiam
 quò controuertitur causa clericatus, iudicem parte
 vocata,

vocata, statuere debere diem qua fieri posset sumptum à commissario seu delegato depurato, præsentibus partibus contendētibus & quorum interest, ex registro Episcopali. Quòd si casu registum perierit, putà incendio, vel hostili prædatione, tunc ad testes perueniendum erit ni fallor optimè, qui examinabuntur & deponent, quòd vel interfuerint cùm tonsura clerico daretur: vel quòd viderint ita scriptum in registro, vel quòd aliquando viderint easdem literas tonsuræ. Alioquin certè requiruntur literæ pro probatione clericatus, si in controuersiam deducatur: & literæ quoque singulorum ordinum: neque minores ordines probantur per literas maiorum. Bald. in l. si solemnibus, C. de Fid. instrument. Nam & ius dubitauit de hoc, & vim facit in titulo, de Clerico per saltum promotò. Et Felinus in c. super hoc, de Accusation. requirit, quòd quis habeat literas de vnoquoque ordine; aliter præsumeretur promotus per saltum, quo casu non valeret electio, seu quæuis alia prouisio de beneficio eodem facta, vt tenet Præpositus ad can. sollicitudo, § 2. dist. Et si opponatur contra aliquem quòd non est promotus à suo Episcopo, vel sine literis admissus, vel quòd non est subdiaconus, incumbit ei probatio, non opponenti: vt dicit Felinus in proximo citato loco, & ad cap. sicut, de Re iudic. nec obest, quòd impetrans beneficium censetur prima fronte idoneus, nisi contrariam doceatur. cap. fin. de Præsumptio. & cap. i. & cap. vt circa, de Election. nam hoc verum est præsumi in his quæ interius considerantur, non in his quæ exigunt externam idoneitatem.

23 Resoluit etiam Rota in decis. 263. *nota quòd talis est opinio*, in Antiquis. quòd ubi clericus fuit in possessione per aliqua tempora, & vixit vt clericus, sufficit probare possessionem clericatus: licet alias per literas, vel per testes nò probetur titulus, iuxta Innocentium ad cap. super his, circa finem magnæ glossæ, de Accusat. & c. innotuit, de eo qui furtiue ordines susce. sed licet possessio clericatus sine alia probatione inducat præsumptionem in causa possessionis, iuxta cap. si iudex, de Sentent. excomm. in Sexto. argum. l. Barbarius, de Offic. prætoris. P. & l. C. de Testam. tamen in beneficialibus præsumptio illa non est sufficiens ad adiudicandũ titulum, nisi verus titulus probetur, iuxta cap. 1. de Regul. iur. in Sext. & ita notat Innocentius ad cap. illud, de Præsumpt. & Archidia. ad cap. ordinarij, per illum textum, de Offic. ordin. in Sext. Carterum si clericus sit possessor iam beneficij, & fuerit in possessione clericatus: non tenetur ostendere aut probare titulum clericatus, Ioã. Monach. & Archidia. in c. si iudex, de Sentent. excomm. in Sex. Sic & resoluit Rota in decis. 311. *nota quòd clericus existens*, in Antiqu. ibidemque additur, quòd non clerico, si tamen sit in habitu & tonsura, potest conferri beneficium, & valet collatio; posito quod vt clericus impetret beneficium: quia habitus & dispositio animi sufficiunt ad hoc, vt quis clericus reputetur, vt sic nò clerico vt clerico beneficium conferri possit. vt notat & Compostellanus ad cap. cum adeo, de Rescript. & Bern. ad cap. 2. de Institution. & possessio clericatus releuat curiam Ecclesiasticam à probatione tituli, per ca. si iudex, de Sentent. excommunicat. in Sexto.

quia præsumitur pro possessore aduersario nihil probante, l. fin. C. de Rei vindica. l. cogi. de Petitio. hered. C. sicque expressè resoluit in clericatu Rota, decis. 865. inci. *mortuo Titio*, in Antiquis. Et si verum dicat, in pœnalibus ratione cano. si quis suadente diabolo, 17. quæst. 4. possessionem quod quis pro clerico habeatur non sufficere ad feriendum laicum percutientem pro clerico habitum, nisi doceat is de clericatu, & in Decision. Rotæ 2. incip. *contra quemdam obicitur* titu. de Probationibus. in decisionibus Antiquioribus collectis per Bernardum de Bisigneto, Auditorem Rotæ & postea Cardinalem.

Requimus tursum in ordinibus eorum qui beneficia adepturi sunt, vt temporibus à iure statutis accepti fuerint, nam qui die qua non debuerunt, ordinati sunt, à susceptis ordinibus tandiu expertes sunt donec à summo Pontifice restitutionis gratiam consequantur, c. cum quidam, 8. de Tempor. ordin. lib. 1. tit. 11. id est, suspenduntur ab executione ordinis accepti, donec a summo Pontifice irregularitas inde concepta, aboleatur. cap. literas, 13. eod. titul. Quamuis & Episcopus possit dispensare, c. consultationi, 16. eod. titu. de Temporib. ordin. & quia suspensus ab ordine, est inhabilis ad ministerium, ob eundem Ecclesiasticum, erit & ad beneficium, quod non datur nisi propter officium; ca. pastoralis, 53. §. fin. de Appell. c. fin. de Rescr. in Sex. c. latores de Cleric. excon. minuit. Atque inhabiles istos esse extra tempora ad ordines promotos, docet Socin. in rep. ca. ad audientiam, §. 7. de Homic. eod quod sint irregulares, vt traditur in lib. provinciali omnium Ecclesiarum. Rebuffus in Praxi beneficior.

& tractat. de Pacif. possess. num. 192. Vbi et idem dicendum putat, de promotis ad ordines per saltum, id est inordinatè accepto maiori sine minore, per c. fin. de Cleric. excommunic. ministr. Domin. r. consil. 91. incip. *promitto*. col. 2. Dicemus idipsum in ordinatis ab Episcopo qui renuciavit Episcopo, tui, & loco & dignitati. Nam is conferre tantum potest minores, non sacros ordines: & qui ordinatus ab illo in illis maioribus est scienter, non habet executionem officij, quia ipse indignum se eo effectit, si verò ignoranter, poterit cum eo Pontifex discretus dispensare: nisi crassa & supina fuisset ignorantia. c. 1. de Ordin. ab Episcop. qui renuncia, Episcop. lib. 1. titu. 13. Suspendus & est qui à suspendo accipit ordines. ca. statumus, § 191. Qui ab Episcopo qui renunciauit omnino, accipit ordines vt à suo, videtur reuera ab alieno accepisse; quòd si is non renunciauit ordini sed loco tantum, vt & ab alieno accipiens etiam iudicandus, & in culpa est, ca. Lugdunensis, 6. q. 2. idcò & eget dispensatione, maxime, quando is non habebit executionem officij, ratione cuius alius conferre queat. c. Darbeitum, § 7. & pro non dato habetur quod datur ab eo qui iure dare non potest. c. quod autem, de Iure part. Quare necessaria dispensatio in vtroque casu erit.

- 25 Dehinc recipientes ordines ab Episcopo excommunicato ignoranter, suspendos dicere possumus, & posse à proprio Episcopo dispensari cum illis. ca. fin. de Ordin. ab Episc. qui renun, Episcop. ca. ab excommunicatis, 9. quæst. 1. non vti que si scirent excommunicatum; c. ordinationes, & c. ab excommunicatis, 9. quæst. 1. possent tamen adire summum

num Pontificem vt habeant executionem, quippe quòd excommunicati Episcopi non amittunt characterem ordinis per excommunicationem. Ideo quamuis etiam heretici ordines dant, si seruata sit forma Ecclesiæ. d. c. ab excommunicatis, & c. ordines, 9. quæst. 1. sed quia ipsi tunc non habent executionem ordinum, sic neq; illam dant suis ordinatis. ca. 1. ca. ventum est, ca. perfectionem, 1. quæst. 1. cap. quomodo, de Consecr. dist. 4. De iis qui furtiuè ordines susceperunt, id ipsum dicendum, vt suspendantur, nisi cum iis, dispensetur. c. 1. 2. 3. de iis qui furtiuè ordin. suscep. lib. 5. tit. 30.

De Ætate legitima beneficiandorum, moribus & scientia. CAP. XXXVII.

- 1 Ætas, mores, scientia, exiguntur in beneficiandis.
- 2 Ætas rationis ordinis quomodo in beneficiis consideranda,
- 3 Ordinatio ante ætatem debitam facta, an profit beneficiatio.
- 5 De beneficiatio ordinato & suspensio ab ordinibus post susceptos ordines.
- 5 Quæ ætas in beneficiando, ratione qualitatis beneficiorum requiratur.
- 6 Quam ætatem exigant beneficia mulierum, & de Diaconissis earumque munere.
- 7 De ætate Episcopo requisita.
- 8 Mores eius, cui est beneficium dandum, quales exigantur.
- 9 Infames quomodo à beneficiis repellantur.
- 10 Fures, banniti, inhabiles beneficio.

- 11 *Excommunicato conferrī nequit beneficium, non publico aleatori, aut usurario, haeretico, bigamo, schismatico, simoniaco, sacrilegio, falsario, &c.*
- 12 *Boni mores prepositorum aliis debent esse exemplo, ut & illi scientia sint potiores.*
- 13 *De scientia beneficiandorum. & 15.*
- 14 *De Episcopi scientia.*
- 16 *De scientia regularium in beneficiis.*
- 17 *De scientia idiomatis loci, & lingua Latina.*
- 18 *Scientia in beneficiis prerogatiua.*

1 **R**ertid exigimus ad hoc, ut idoneus censeatur beneficiandus, ætatem legitimam & competentem beneficio, grauitatem morum, & literarum scientiam. ca. cum in cunctis, 7. de Elect. c. eam te, 4. de Ætat. & quali. ord. c. graue nimis, de Præben. Atque in comitiis Aureliæ habitis anno 1560. artic. 4. constitutionum, iursum ut & in Concilio Viennensi, in c. i. de Æta. & qual. in Clem. lib. 1. tit. 6. diocæsanis Episcopis, ut curent iura quæ de his loquuntur seruari: cum ob minus idoneam scientiam, mores, & ætatem eorum qui præficiuntur Ecclesiæ, grauiapropter hoc (ut docet experientia) nonnunquam perferant in spiritalibus & temporalibus detrimenta.

2 Sunt quædam beneficia quæ ordinem certum, ut paulo antè admonuimus desiderant. c. 1. præterea, de Ætat. & qualit. c. cum in cunctis, §. inferiora, de election. in his ætas ordinum requiritur. Alioquin si eius ætatis non fuerit prouidendus, quæ requiritur in ordinibus qui in beneficiato exiguntur, non valet impetratio beneficij sine dispensatione: quam-

uis post impetrationē possit impleri illa ætas, cum inspiciamus tempus datæ impetrationis, quo tempore ætas adesse debet. c. si eo tempore, 9. de Rescr. in Sexto. & c. 1. & c. 11, 29. de Præb. & dignit. in Sexto. In mandato concessio ad vacatura beneficia obtinenda, intelligitur conditio, si eius ætatis tunc sit, cum vacabit beneficium, qua possit habere ordinem quem beneficium vacans desiderat in proposito. Diximus autem libr. 17. Syntagmat. per singulos ordines ministrorum Ecclesiasticorū quæ ætas cuiq; requiratur, idè nihil addam: annotasse enim sufficet, si in summa moneamus, primam tonsuram anno 7. ætatis obtineri posse. cap. fin. de Tempor. ordina. in Sexto. Acolythatum anno 14. cap. in scripturis, 77. distinct. olim Subdiaconatum 20. cap. de his, 28. distinct. Diaconatum 25. cap. Subdiaconatus, cap. placuit, 77. distinct. non ante, etiam si alioquin valde essent digni, c. 2. & sequentib. 78. distinct. Presbyteratum & olim vt Episcopatum 30. c. in veteri lege, 77. dist. & tota 78. Hodie Subdiaconatum potest quis assequi anno 18. Diaconatū 20. Presbyteratum 25. Clement. fin. de Ætat. & qualib. ordin. c. cum in cunctis, §. inferioribus, de Elect. Iure Codicis Iustiniani, quod tamen nō seruetur, in Presbyteratu vel Episcopatu, constituti 35. anni. In Lectoriatu, 18. in Subdiaconatu, vel Diaconatu, 25. Auth. presbyterum, de Episc. & cleric. C. ex Nouella 13. cap. 23. Eodem iure civili, olim Diaconissa id est, quæ ministrat mulieribus, quinquaginta vel sexaginta aliàs, debebat esse annorum, l. nulla, 9. de Episc. & cleric. C. & priore ad Timoth. c. Nouella 6. c. 5. in Chalcedonensi synodo c. 15. in sexta synodo in Trullo c. 14.

ex Nouella verò 123.c.12. sufficiunt illi quadraginta anni. Authen. Diaconissam, de Episc. & cler.

3. Hic tamen disputatur commodè quæstio: num si quis ante legitimam ætatem, vel ante annos ad ordinem suscipiendum definitos, fuerit promotus ad ordinem, quem requirit beneficium, possit dici capax beneficij: de qua quæstione, ex professo agit Gloss. ad c. ei cui prouideri, 29. ad verbum, *ætatē*, de Præbend. in Sext. atque videretur dicendum, nihil ultra inquirendum in prouiso, quàm an habeat ordinem illum quem beneficium exigit, omni quæstione num præmatuè ante annos fuerit ordinatus: quia qui ante ætatem legitimam ordinatus, verè recipit ordinem. c. vel non est compos, 14. de Tempor. ordina. lib. 1. tit. II. Sed contrarium Glossa prædicta verius notat, & ibidem Archidiaconus, quia quamquam ante legitimam ætatem ordinatus recipiat ordinem, tamen non habet executionem ordinis, donec ad legitimam ætatem peruenerit, d. ca. vel non est, sicuti ordinatus extra tempora contra iuris prohibitionem, recipit quidem characterem ordinis, sed pro delicto non potest illum exercere donec pœnitentia imposita, illi permittatur, ca. 2. c. cum quidam, 8. & ca. consultationi, 16. de Tempor. ordinar. facit textus in c. vnic. de Cleric. per saltum promo. lib. 5. tit. 29. iuncta Gloss. ad verbum, *discretio*: quare cum beneficium requirat ordinem legitimè concessum, non inspicimus quod malè factum est: nec habebimus rationem ordinis non concedendi concessi, sed eius quod agendum est. vt dicitur in c. eum causam, 27. de Electio. cap. legimus, 93. distin. I. sed licet, de Offic. præsid. P. Dehinc non debet

debet esse melioris conditionis qui deliquit, quam qui non deliquit. cap. cum qui, de Præben. in Sext. At deliquit qui sine dispensatione se ingerit ante legitimam ætatem ad sacros ordines suscipiendos, c. vii. de Cler. per fal. promo. & dicto c. vel non est, de Tempor. ord. & Archidiacon. & Ioan. Andreas, ad d. c. ei cui, 29. de Præb. in Sext. dixerunt & videntem diplomate ordinum obtentorum ante legitimam ætatem, velut falsarium puniendum, per l. eos, §. fin. ad leg. Cornel. de Fal. P. non debet ergo lucro & beneficio affici, ex eo ex quo poenam meretur: ne eo qui non impetrauerit ordinem qui beneficium consequi nequit, melioris sit conditionis. Et postremò paria sunt non esse vel esse peiperam: & quòd fortunè non possit effectum. l. quoties, Qui fatidant cogant. P. l. fin. & ibi Gloss. ad legem Fauiam, de Plagiar. C. Perinde autem erit, quod pertinet ad beneficium, non habere ordinem: vel habere sed ab executione esse suspensum vel prohibitum: nam perinde non poterit implere minus beneficij qui ordine uti non potest, ac is qui non habet, quando agitur de conferendo beneficio.

Cæterùm si post obtentum beneficium, ob ma- 4
lè susceptos ordines quis suspendeatur ab illorum executione, possit cum suspensio in beneficij detentione dispensari misericorditer. Ne sustentatione priuatus, ad seculi negotia reuertatur. c. fin. de Cler. excommun. ministran. lib. 5. tit. 28. c. studeat, 50. dist. c. presbyterum, 28. distinct. Multa enim facta tenent quæ si facienda essent non fieret, l. patre furioso, de His qui sunt sui vel alie. iur. P. cum siml. Atque in opprobrium esset cleri si clericus suspensus men-

dicaret, c. diaconi, 93. distinct. c. ad supplicationem, de Renunciat. quia etiam depositus clericus tenetur clericaliter vivere. cap. dictum, 81. distinctio.

- 5 Extra considerationem ordinū requisitorum in beneficio, ætas, generaliter idonea & accommodata beneficis sic determinabitur, quòd beneficia simplicia quæ teneri possint cum simplici tonsura, contenta sint ætate 14. annorū, c. indecorum, 3. de Ætat. & qualit. & c. 2. in fin. vt c. super inordinata, 35. & ibi Glos. pen. de Præb. per cap. de his, 28. distinct. & c. in singulis, ca. quicumque, 77. dist. notant & ibi Glossæ ad cap. si eo tempore, 9. ad verbum, *atque*, de Rescript. in Sext. minores quidem septennio omnium beneficiorum esse incapaces & ordinum: maiores septennio verò, quædam beneficia & quosdam ordines consequi possent, nam clericatus ordinatio non fiebat olim sine aliquo titulo Ecclesiæ, cui erat beneficium Ecclesiasticum. c. 1. 70. distinct. Inde enim & clericus, quod in partē Ecclesiastica seu solem, quæ clericos, recipiatur. cap. clericos, 21. distinctio. cap. cum secundum Apostolum, de Præben. Potest autem tonsura dari clericali anno septimo. cap. fin. de Tempo. ordin. in Sext. cum dispensatione autem sum. Põntificis possit dari infantibus beneficia tradit Oldra. consil. 329. & de his quæ possunt opponi dispensationibus minoribus concessis, idem Oldrad. consil. 325. cum duob. sequentib. Non dubito autem quin sum. Põntif. habeat potestatem dispensandi propter plenitudinem potestatis in beneficiis, cap. proposuit, de Concession. præben. sed non possum non tacere, has dispensationes esse maximè damnosas Ecclesiæ, & habere maximū animæ & pectorū
&

& impetrantiū periculū , dare gubernacula pueris, cōmittere lumen cæcis. facere enim non potest dispensatio, quodd infans mētem habeat, vel alius cōiunctum beneficio diuinum exerceat. quia naturæ lex ei mentem negat, quæ infringi nulla potest dispensatione vel lege ciuili. *l. cas, de Cap. dim. in P. §. sed naturalia, de Iur. natur. probandū facilius, si fructuū aliqua portio ad certum tēpus pueris daretur ex beneficiis ex aliqua causa: vt quia parentes eius benemeriti fuerint de Repub. Christiana: vel quia pauperes sunt, ob elemosynam: at in titulum dare non ita potest habere facilem causam, nisi beneficia requirant ordinem quem minores non possint accipere, meminit & c. ex eo, 32, de Election. in Sext. de canonico in pupillari ætate constituto, qui canonicus verus dicitur, quamquam vocem suffragij non habeat in electione propter infirmum consiliū eius ætatis. Et canonicatum teneri posse in decimo anno. *regul. 17. Cancellariæ tradit iure etiam regaliæ, canonici septenni dari possunt. Ruseus tractat. de Iure regali. priu. 24. Beneficia alia etiam simplicia, prioratus, & alia quibus cura animatum non adhæret, non possunt iure communi concedi, nisi prouidendi attigerint 25. annum & impleuerint. 24. c. cū in cunctis, 6. inferiora, de Elect. Dispensare tamen poterit Episcopus cum maiore viginti annorum, in dignitatibus & personatibus non curatis, si aliud non obstat, canonicum. *ca. unico, de Ætat. & qualitat. & ordine præficiendorum. in Sexto, lib. i. titul, 10. Sic dispensatiuè puer habere beneficium dicitur in c. 2. de Ætat. & qual. apud Greg. vbi & eo casu nō habet administrationem beneficij, sed loco***

eius dantur clerici administratores. Alia beneficia quæ regimen animarum habent, & prælaturæ, maturam ætatem exigunt viginti quinque annorum, ad minus, d. ca. cùm in cunctis; quia infra hanc ætatem minores egent curatore, vt liquet titulis de Author. tuto. hic in conuentualibus prioratibus requiruntur 25. anni, nisi cura animarum regatur per alios quàm per priores, quo casu sufficiunt 20. completi anni. Clementin. ne in agro Dominico, §. cæterùm. de Stat. monach. in Clemen. Et indecorum visum est, vt qui seipfos regere nequeunt, aliorum regimen præponantur: ca. indecorum, de Ætat. & qualitat. & Ecclesiastes ca. 10. *va tibi terra cuius rex est puer.*

- 6 Beneficia prioratum & Abbatiarum in fœminis, exigebant olim sexaginta annos. cano. iuuen-culas. 20. quæst. 1. hodiè triginta tantum, ca. indemnitatibus, de Election. videntur ista beneficia & præposituræ fœminarum, successisse in locum diaconatum quibus Diaconissæ præpositæ erant mulieribus religiosis quas procurabant, & sua diligentia obseruabant, illis ministrantes. de quibus & meminit D. Lucas in Actis Apostolorum. c. 6. vers. 1. & D. Clemens lib. 3. Constitutionum Apostol. c. 19. vbi de diaconis agens. *Ac mulier (inquit) mulieres curare studeat, vterque id diaconus & diaconissa, nunciandi, cursandi, ministrandi, inferuendi officia absoluat.* & c. 16. in baptismo viros diaconus: mulieres, diaconissa suscipere debebat ex aqua, vt decore traditio infrangibilis sigilli administraretur. Datur & lib. 2. ca. 61. officium diaconissis, vt quemadmodum diaconi & hostiarum obseruant introitum vitorum in Ecclesiam

Ecclesiam, & ibidem disponunt unicuique locum proprium; sic & diaconissæ faciant in mulierum ingressu. In Nicena Synodo cap. 19. constituuntur duæ species diaconissarum, vna earum quæ non erant in Catholico canone, tanquam laicarum, alia consecratarum. In Calcedonenſi etiam synodo, c. 15. de eius ordinatione sic statuitur, & de eius ætate: Diaconissam non debere ante quadraginta annos ordinari, & hoc cum diligenti probatione. Si verò suscepit inquit ordinationem & quantumcumque tempore obseruauerit ministerium, & postea se nuptis, tradiderit, iniuriam faciens Dei gratiæ, hæc anathema sit, cum eo quæ in illius nuptiis conuenit quæ conueniunt nostris sanctimonialibus Deo deuotis. Ponitur & apud Clementem Romanum lib. 8. Constitut. Apostolic. cap. 26. oratio qua utebantur Apostoli in ordinatione diaconissæ.

In Episcopis ius commune desiderat triginta 7 annos completos, c. cum in cunctis, de Election. ca. presbyter, 78. distinc. vbi & ratio ex Concilio Neocæsarenſi, c. 11. *Presbyter (inquit) ante triginta annorum ætatem non ordinetur: quamuis sit probabilis vite, sed obseruet vsque ad præfixum tempus. Dominus enim Iesus Christus vigesimo baptizatus est, & tunc predicauit.* Ex Concordatis Galliæ in §. 1. de Regia ad prælaturas nominatione, in prælatorum seu Episcoporum nominatione requirantur viginti septem anni, & in Prioratibus & Abbatibus viginti tres sufficiunt. §. monasteriis, eod. tit. de Reg. ad prælat. nominat. vide quæ diximus de ætate beneficiandorū, & de dispensatione ætatis. lib. 17. Syntagm. iur. c. 6. & in tractat. Rescriptorum. fit dispensatio ætatis ex

necessitate, & aliis ex causis, vel propter utilitatem Ecclesiarum, vel ob raritatem seu præstantiam personarum, ca. fin. 78. c. præterea, de Ætat, & qual. ca. talis, 1. quæst. 7.

8 Mores tales exquiruntur in beneficiato, quales in ordinandis, quia nec olim ordinatio fiebat sine titulo beneficij, c. 1. & 2. 70. distinct. Et ideo debent esse in beneficiandis irreprehensibiles, sine crimine ex quo scandalo essent populo. 1. ad Timothe. c. 3. & ad Titum c. 1. cano. vnum orarium, 25. dist. Qui per reatum adulterij, penurij, homicidij vel falsi testimonij bonum conscientie recte perdidissent, si proposita crimina ordine iudicatio fuerint comprobata vel aliàs notoria, prohibentur sacros ordines accipere, vel in acceptis ministrare. ca. fin. de Tempor. ordina. cum similib. ibi notat. Sortilegi clerici, incantatores, magi seu malefici, sunt ab Ecclesia, si iam in ea sunt, eiciendi, & ab eius ministerio & ordinibus deponendi, & honore priuandi, vt & eorum consultores, ca. non oportet, 4. & seq. si quis Episcopus, ca. aliquanti, 6. & ca. augurium. ca. quicumque sacerdotum, 13. 26. quæst. 5. ca. 2. de Sortileg. lib. 5. titul. 21.

9 Generaliter infames ad beneficia non possunt vocari c. inter dilectos, de Exces. præl. quia infamibus porta dignitarum non patent, ca. infamibus, de Regul. ar. l. 2. de Dignita. lib. 12. C. Et quamuis infamia superueniens non semper priuet dignitate infamatum, nisi sententia interuenerit, tamen semper infamia impedit habere de nouo beneficium seu dignitatem, vt notat Nicolaus Boerius, in additionibus ad Dinum, super regulam infamibus, de Regul.

Regul.iur.facit l.infamia, de Decur. & facilius quis repellitur ab obtinendo beneficio, cap. super his, & ibi Felin. de Accusat. Barbatia. consil. 55. incip. *non nominat* vol. 1. cum & multa facta teneat, quæ si facienda essent, non tenerent. l. patre furioso, de His quæ sunt sui vel alien. iur. P. Et multa per patientiã tolerantur, quæ si in iudicium venirent reprobarentur. c. cum iam dudum, 18. de Præb. Hac ratione generali infamæ, admonebitur lector, plures esse remotos ab acquisitione beneficij, quod infames & viles sint persone. Qui autem sint infames, docet l. 1. de His qui notant. infra. P. cap. infames, 3. quest. 7. videndus & Diuus ad c. infamibus, 87. de Regul. iur. in Sext.

Fur ita inhabilis ad beneficium, cap. fin. de Fur. 10
Bannitus, qui & aliunde incapax quod inseruire non possit beneficio, vt iudicatum Tholosæ, anno 1539. in vigilia Natiuitatis virginis Marię. Talibus autem beneficia sunt conferenda qui velint & possint beneficio inseruire. c. super inordinata, 35. de Præben. cap. relatum, 4. de Cler. non residen.

Ea & ratione potest improbari collatio benefici- 11
cij facta excommunicato, cum quo dispensatum non est, in c. postulastis, de Cler. excommun. minist. quia cum illo communicare non possumus: & ided nec beneficio potest inseruire: quamquam & alia sit ratio, quod rescriptum à sum. Pontif. pro beneficio impetratum, sit nullum ipso iure, & quequid ex eo fuerit secutum. cap. 1. de Rescript. in Sexto. que de maiori excommunicatione intelligenda; quæ non solum prohibet à sacramentorum participatione, vt minor, sed etiam à communione fidelium, cap. penult. de Senten. excommunicat. cap. secundo, de

Except. c. Engeltrudam, 3. q. 4. Ob non probos mores cassatur collatio beneficij facta publico aleatori & vsurario, in c. inter dilectos, de Excessib. praelat. Et Hæreticus qui extra Ecclesiam est, & excommunicatus, beneficiorū incapax. c. excommunicamus, de Hæretic. Bigamus cap. vnic. de Bigam. in Sexto. Schismaticus non recõciliatus Ecclesiæ, c. nos consuetudinem, 12. distinct. c. quia diligentia, 5. de Elect. Simoniacus, c. cum clerici, & ibi Panorm. de Pact. c. nobis, & seq. de Simo. Sacrilegus, c. venerabilem, de Elect. falsarius literarum Papæ, c. ad falsariorum, de Crimin. falsi. & in summa foris, canes, venefici, impudici, homicidæ, Apocal. cap. fin. de quibus & aliorum incapacitate, vide Rebuffum tractatu de Pacifi. possessor. à numer. 185. vsque ad 251.

- 12 Boni mores magis commendant Christianum, & maximè Deo dicatum, qui ceteris præluce debet, quàm sciëntia: clerici & beneficiati, debent esse exemplo bono omnibus laicis. ca. qualis, 8. quest. 1. cap. beatus, 6. questio. 1. cap. statuimus, cum duobus sequentibus, 4. distinctio. vita quoque praelatorum debet esse exemplo clericis & laicis, ca. 58. cum pastons, 2. questio. 7. & ita debent professionem suam manifestam facere in habitu, in incessu, in morib. c. clericus, 41. distinct. c. his igitur, 23. distinctio. cap. Ecclesiæ, 35. dist. c. Episcopus, 41. dist. tota 44. distinct. cum simil. Iudices apud Ægyptios, idem quondam fuerunt qui & sacerdotes; in his princeps erat sententiæ maximus natus, & in omnes statuendi ius habebat: eum omnium esse hominum iustissimum & sincerissimū oportebat, qui circa collū imaginē ex Saphiro gemā confectā gestabat, quæ appellabatur veritas

veritas. vt scribit Ælia. lib. 14. de Varia historia. quo symbolo docetur, sacerdotes, & cultui diuino mancipatos, potissimū digniores, bonis moribus & virtutibus etiā in veritate, apud alios fulgere debere.

Scientia in quibusdam beneficiis maior, in aliis minor exigitur. In omnibus sufficiens oneri esse debet, & sufficit mediocris, quāuis maior vtilior esse possit, c. nisi cum pridem, §. pro defectu, de Renun. ca. cum nobis olim, de Elect. si modo talis sit qualis communiter requiritur, vt in l. sciendum, 19. §. illud, & l. si quid venditor, 18. de Ædilit. edict. P. Illiterati ab omnibus Ecclesie ordinibus repelluntur. cap. illiteratos, 36. distinctio. cap. fin. de temporib. ordin. in Sext. cap. pœnitentes, 55. distinct. ca. cum in cunctis, de Electio. Eò pertinet sciutium quod fit in ordinatione, & per quod non nisi qui dignus pronunciatu sit per Archidiaconum presentantem, ab Episcopo ordinatur, in cap. vnic. de Scruti. in ordin. facien. lib. 1. tit. 12. Repullus à beneficio Episcopali, qui non nouerat Grammaticā, nec vnquam legisset Donatum. cap. fin. de Ætate & qualita. tales præficiendi sunt qui non tantum præesse, sed etiam prodesse nouerint. cap. qui Episcopatum, 8. quæstion. 1. In illis quibus beneficia curā animarum habentia committuntur, maior quàm in iis qui ad alia promouentur, sufficientia requiritur, c. cum in illis, 16. de Præben. in Sext. debent enim alios, nempe subditos parochianos, regere & pascere: vnde & pastores dicuntur. ca. si in plebibus, 63. dist. cap. ecce ego, 95. dist. quia & ab eis pabulum verbi Dei, & sacramentorum animabus parochianorū exhibetur, vel exhiberi debet, ca. 1. de Sepultu. Et cura animarum,

ars artium dicitur, in c. cum sit ars artium, de Aetat. & qualit. ordin. quæ si non ab idoneis exerceatur, habet periculum animarum. c. 1. de Præbend. in Sex. cap. extirpandæ, eod. tit. apud Gregor. Prædicatores per quos Ecclesia fouetur sacris literis semper debent insistere, ne tunc quærant discere, cum ex officio alios debeant docere, c. 2. §. hinc etiam, 36. dist. quod periculosum est: si enim cæcus cæcum ducat, ambo in foueam cadunt, cap. 5. quæ ipsis sacerdotibus, 38. distinction. cap. graue, de Præbend. Diui Matthæi cap. 15.

- 14 : Episcopatum etiam desideranti obtinere, maior debet inesse scientia, talisque qui per ordinem Ecclesiasticis disciplinis sit imbutus, & in diuinis officii eruditus. c. qui Ecclesiasticis, 2. 36. distinct. vbi & in §§: eius canonis, ex sacra pagina producantur pulchra testimonia de eruditione & peritia, quæ prius debet adesse præpositis quàm subeant munus præposituræ. Ex Malachia c. 2. *Læbia sacerdotum custodiens scientiam, & legem requir. n. de ore eius, quia Angelus Domini exercituum est.* Et D. Petrus cum rectoribus Ecclesiæ scriberet, 1. Petri cap. 3. *Parati esse debetis (inquit) reddere rationem omni poscenti vos satisfactionem de ea fide & spe, quæ in vobis est.* Et diuus Paulus 1. ad Timothæum 4. *Attende lectioni & exhortat. oris & doctrinæ.* cap. fin. 2. quæstion. 7. Episcopus munus habet coniunctum docendi, & iudicandi. Tanquam Doctores & verbi Dei prædicatores, debet instructus esse in lege Domini, in sacris canonibus, Ecclesiasticis disciplinis. Tanquàm iudex curam habet corporum subditorum, vt in c. de persona, 11. quæstion. 1. cap. præcipimus, 12. quæstion. 1.

& annuarum, cap. 5. quæcumque, 10. quæstion. 1. Sunt & duo communèta in eo. quæ sunt ordinis, & quæ sunt jurisdictionis: & cura Ecclesiarum & bonorum earum. d. c. quæcumque, cum similibus aliis pluribus. Et proinde adesse debet Episcopo, tam spiritualium quàm secularium rerum scientia, vt multis exemplis docetur in principio 39. distinctionis: & talis hoc tempore in regiminis debet arce constitui, qui non solum de salute animarum, verum etiam de extincta subiectorum utilitate & cautela, sciat esse sollicitus. ca. 1. eadem 39. distinct. sicque scribit Beatus Gregorius clero & nobilibus Neapolitanis, lib. 8. Epistola. ca. 40. Et rursus idem Gregorius lib. 5. Epistolarum epistola 29. seu ca. 129. Secundino seruo Dei, de Mariano Episcopo sic scribit, *Dic ergo ei, ut cum loco mures & mentem: Non sibi credat, solam lectioem & orationem sufficere, ut remotus studeat sedere, & de manu inimicò fructificare. Sed largam manum habeat, necessitates patientibus concurret, aliam inopiam suam credas, quia si hac non habet vacuum nomen Episcopi tenet.* Docetur idipsum ex ordine Romano, dum apponuntur de quibus debet inquiri in persona Episcopi, quæ referuntur a Burchardo lib. 1. Decret. c. 8. & à Gratiano in c. 2. qui Episcopus ordinandus, 23. dist. inter quæ inquitendum dicitur, vt sit natura prudens, docibilis, moribus temperatus, vita castus, sobrius, suis negotiis cauens, literatus, in lege Domini instructus, in scripturarum sensibus cautus, in dogmatibus Ecclesiasticis exercitatus, fidei documenta verbis simplicibus asserat, &c.

Sunt

Sunt & in iudiciis causarum Ecclesiasticarum seruandi canones Ecclesiastici à sum. Pontificib. editi, ca. 1. & fin. de Constitut. ca. 1. de Confang. & affinit. cum similibus, nec debet Ecclesia domini regenda cedi iis qui legitimarum institutionum nescij sunt: c. statuiamus. 8. 61. distin. debetque adherere iudicans Episcopus, potius sanctionibus & legibus Pontificalibus, quàm explicationibus sacræ pagine Doctorum etiam Sanctorum, quia illi non habuerunt potestatem statuendi, sed tantum explicandi, quæ alia est. vt docetur in principio 20. distinctionis apud Gratia. Debet & cognitionem habere legum secularium, quibus Ecclesia vitur in temporalibus, c. 8. quoniam idem mediatur, 10. distinct. ca. 1. de Oper. noui nuncia. Singulare quod notat Panorm. ad ca. fraternitas, de Cleric. non residentibus, quod canonista cæteris paribus, debet præferri Theologo in prælatura obtinenda. Hostiensis & alij in ca. 1. de Confanguin. & affinita. etiam notant, in dissensu quis eligendus, an purus Theologus, an purus canonista eligi debeat in prælatum, eligendum purum canonistam, potius, si Ecclesia sit remota ab hæreticis, & consistat in iurisdictione & ventilatione causarum pro maiori parte; quia ex canonibus potest spiritalibus & temporalibus commodè prouidere. ca. nouit. 12. ca. 1. 10. distinct. Si autem Ecclesia vicina esset hæreticis, purum Theologum præferendum, c. in causis, in fine, de Election. c. excommunicamus, §. si qui, de Heretic. Si tamen mixtus, ex vtraque scientia concurreret, is vtrisque esset præferendus. facit Gl. ad c. Officij. 38. ad verbum, *inconsueti* de Election.

In Concilio Tridentino sessio. 22. in decreto, 15
 de Reformation. c.2. statuitur, vt qui ad Ecclesias
 parochiales in posterum erit assumendus, is non so-
 lum natalibus, ætate moribus, & vita, ac aliis quæ à
 sacris canonibus requiruntur plenè sit præditus; ve-
 rum etiam in sacro ordine antea, saltem sex men-
 sium spatio fuerit constitutus: scientia verò præter
 hæc eiusmodi, polleat, vt muneris sibi iniungendæ
 necessitati possit satisfacere. Idcoque antea in vni-
 uersitate studiorum magister, siue Doctor, aut licen-
 tiatus, in sacra Theologia aut iure Canonico sic
 promotus; aut publico alicuius Academiæ testimo-
 nio idoneus, ad alios docendos ostendatur. Quod si
 regularis fuerit à superioribus suæ religionis simi-
 lem fidem habeat. Et in sessio. 24. c.12. de Reform.
 statutum, ne Archidiaconi qui dicuntur oculi Epi-
 scopi, fiant in Ecclesiis, nisi sint magistri Theo-
 logia, seu Doctores, aut licentiati iure Canonico.
 Et ne admittatur quis ad dignitates curam anima-
 rum habentes, nisi qui vigesimum quintum suæ
 ætatis annum attigerit, & in clericali ordine versa-
 tus, doctrina ad suum munus exequendū necessaria,
 ac morum integritate commendetur. Ad cæteras
 autem dignitates, vel personatus: quibus animarum
 cura nulla subest, clerici alioquin idonei, & viginti
 duobus annis non minores, assumantur.

In regularibus beneficis, hæc eadè de doctrina 16
 resoluenda, vt non nisi idoneis, id est, qui regulam
 & ordinem nouerint & professi fuerint, præficiantur,
 cum in magistrum assumi non debeat qui for-
 mam discipuli non assumpsit, cap. Officij tui, 38. de
 Election. cap. cum in magistrum, 49. cod. de Elect.
 quod

quod in omnibus clericis etiam secularibus, regu-
lare est, ut primò sint discipuli, quàm magistri, ca.
ordinatos, 30. dist. & ca. miserum, 61. dist. ca. si cle-
ricatus, 16. quest. 1. multo tempore discendum, que
postea doceamus, ca. sic viue, 16. quest. 1. Et qui
remum tenere non dicit, secundum locum in ta-
bernaculo tenere, non debet presumere. cap. ante
omnia, 40. dist. In Concilio Basiliensi & Pragmatica
sanctione, titu. de Collationibus, §. tertia pars, defi-
nitum, ut tertia pars præbendarum conferretur gra-
duatis aliis idoneis, videlicet, magistris aut licenti-
atis seu Bacchalaureis formatis in Theologia, qui per
decennium in aliqua vniuersitate priuilegiata: Do-
ctoribus seu licentiatis in altero iurium vel Medi-
cina, qui per septem annos in sua facultate studue-
rint in vniuersitate: Magistris seu licentiatis in arti-
bus cum rigore examinis, qui per quinquennium in
aliqua vniuersitate, à Logicalibus inclusiue in arti-
bus vel in aliqua superiori facultate studuerint: nec
non in Theologia qui per sex annos, vel in vtroque
vel altero iurium Bacchalaureis, qui per triennium si
nobiles ex vtroque parente & ex antiquo genere,
aliàs autem per quinquennium consimiliter in ali-
qua vniuersitate priuilegiata ad minus suum studiũ
peregerint. In eodem Concilio Basiliensi, in Pragm.
sanction. titu. de Numero & qualitate Cardinaliũ,
de Cardinalibus sic statutum, *Sint viri in scientia,
moribus ac rerum experientia excellentes & non mi-
nores triginta annis, magistri, Doctores seu licentiatis
cum rigore examinis in iure diuino vel humano. Sit sub-
ter tertia aut quarta pars de magistris aut licentiatis
in sacra scriptura. Inter eos autem aliqui esse po-
erunt*

valdè admodum pauci, filij, fratres, aut nepotes regum seu magnorum principum, in quibus cum circumspectione & maturitate morum, competens literatura sufficiat. Ex Concordatis Galliæ, scientia per gradus & testimonia eorum definita est. §. i. de Regia ad prælaturas nomination. vt adueniente vacatione prælaturarum Rex Franciæ vnum grauem magistrum seu licentiatum in Theologia, aut in vtroque, seu in altero iurium Doctorem, aut licentiatum in vniuersitate famosa, & cum rigore examinis, & in 27. ætatis suæ anno ad minus constitutum alius idoneum, intra sex menses à die vacationis Ecclesiarum computandos, teneatur summo Pontifici nominare. Rursum in aliis beneficiis, idoneos Concordata requirunt; & in beneficiis villarum vel oppidorum muribus cinctorum, exigunt gradum aliquem docturæ testificatum ab Academicis. §. præfatiq̄ue ordinarij, & §. præterea, de Collation. in Concordat. & in constitutione Ludouic. ii. arti. 7. 9. 11. Et vacantiæ certis mensibus ibidem non possunt conferri nisi graduatis, & prouide si ordinarius conferat non graduato tanquã graduato, collatio nulla est, quam sine expressione gradus non graduato facta, non idèõ irrita sit: quia deficientibus graduatis, aliis idoneis, et si graduati non conquirantur, conferri potest etiam in illis mensibus. §. teneantur. & ibi Rebus. ad verbum, *alter.* de Collation. in Concord. Ludouic. Roman. singular. 496. incip. *primus consil-tationis*, de Selua tractat. Benef. 3. par. q. 41. explicat & distinguit Rebuffus tractat. Nominatio. quaest. 21. num. 3. quem videndum censeo, & ad §. si quis verò, ad verba, *ipso iure*, de Collation. in Concordatis.

vbi notat, quando non perfequente graduato subsistat collatio alij facta non graduato. Iura etiam Pontificia non aliter præponi beneficiis ab Episcopis voluerunt, quàm ab illis vel eorû Archidiaconis examinatos. c. ad hæc, 7. de Officio Archidiac.

- 17 Consideranda in sciētia quæstione regula Cancellariæ de idiomate quoque, cuius verba: *Item voluit, si contingat ipsam (scilicet sum. Pontif.) alicui persona de parochiali Ecclesia providere, seu mandare provideri vel gratiam expectatiuam concedere, nisi dicta persona intelligat, & intelligenter loquatur idioma loci vbi Ecclesia huiusmodi consistit, provisio seu mandatum vel gratia desuper, quoad parochialem Ecclesiam, nullum sit momenti.* regula est Gregorij eius nominis II. & Eugenij 4. Ita in rectore qui curam animarum habet, duæ saltem linguæ requiruntur; vna Latina, ex qua hauriat quæ possit docere, & ided illiteratum esse non posse beneficiatum & clericum, antea monuimus. ca. cum in cunctis, §. inferiora, de Electio. cap. 2. 36. distinct. c. si. de Tempo. ordinat. in Sext. Altera communis & vulgaris, qua possit quod nouit alius declarare; per illam discit: per hæc docet, alioquin erit quibus loquitur si non intelligant, barbarus: secundum D. Paulum I. ad Corinth. cap. 14. Huic regulæ coniungi possunt aliæ Cancellariæ, vt regula de oriundis, regula expectatiuarum, quæ specialiter disponit, nullû extra suam nationem gratiam expectatiuam obtinere posse. Ided censetur gratia & impetratio subreptitia, si exterus impetrat beneficium, non facta mentione originis, Glos. in c. si proponēte, ad verb. *menis mem.* de Rescript. & ibi Panorm. & Felin. ad c. sicut tuis, de

de Simon. Ioan. de Selua tractat. Benef. par. 3. qu. 26. Et ratio prior ex parte rerum tractandarum in cura duci potest, cur nosse idioma loci debeant curationes: nempe ut officio fungi suo possint, essent enim inutiles si non possent intelligere vulgus, nec intelligi: pabulum enim verbi Dei debent suis ouibus, *Nec ex solo pane viuit homo, sed ex omni verbo quod procedit de ore Dei*, c. inter cætera, 15. de Offic. ordin. DD. Matthæi 4. Lucæ 4. Deutero. 8. Clem. 2. de Sepultu. debent & confessiones audire, & peccata confessa distinguere. c. omnis vtiusque sexus, de Pœn. & remiss. quæ omnia illisq; alia similia sine intelligentia idiomae expediri nequeunt: videntur c. 1. sit rector discretus, 43. distin. & c. quoniam in plerisque, cap. 14. de Offic. ordi. vbi & in ciuitate vbi confluunt diuersarum linguarum populi, præponi debent à beneficio, Vicarij, qui idioma illorum intelligant ut animabus illorum conuenientiâ exhiberi possint. Quare & extranei & alienæ linguæ, si intelligant & intelligantur in loco beneficij, si quid aliud non prohibeat, censentur esse idonei ad beneficia. ita Innocentius 3. an ead. decorem, 5. de Institution. lib. 3. tit. 7. reprehendit Constantinopolitanum Patriarcham, quòd satageret tatum Venetos in Constantinopolitanis Ecclesijs collocare; & mandat, ei, ut viros literatos & alias idoneos vnde cumque originem duxerint, in prædictis Ecclesijs maximè in maiori, instituere. Non enim locus vnde natus est clericus, vel parentes eum commendant. cap. nos qui, c. non loca, 40. c. vnde cumque, c. nasci, ca. dominus, 56. distinct. posset alia ratio reddi etiam non admittantur extranei in quibusdam Regnis

extra regulam de idiomate quamquam cognouerint idioma regionis; ne videlicet regni secreta detegant, & proditiōis vel defectionis causam promoueant. l. mercatores, 4 de Commer. & mercato. lib. 4. C. titul. 53. Exploratores qui secreta nunciant hostibus, proditores sunt; & capitis pœnas luunt, l. omne delictum, 6. §. exploratores, de Re militar. lib. 49. P. tit. 16. l. si quis aliquid, §. transfugæ, de Pœn. P. Extranei seu peregrini aut alibi quam in Gallia nati: nisi literas adoptionis seu naturalizationis acceperint à rege, beneficia Ecclesiastica nequeunt possidere. Glos. in prologo Pragmat. sanctionis, ad verbum, *xxiij. iij. m.*, Rebuffus in 3. parte Beneficior. in regulam de idiomate, Ludouici 12. & ea de re extat constitutio, Rubrica, *Des Præsidents & Conf. llers*, & in stylo parlamenti, titulo de Præbendis, constitutio. 3. Est & Caroli 7. constitutio anni 1431. Hoc privilegio concessum regno Galliarum notat Cosmas Guhier, in Glossa, ad verbum, *xxij. iij. m.*, in fine, in proœmio Pragmaticæ sanctionis. In Regno Hungariæ quoque, alienigenam beneficium non capere, videtur innuere cap. bonæ memoriæ, in 2. §. fin. & ibi Glossa, ad verbum, *alienum*. In Britannia etiam lex, seu in Anglia: Sacerdos Gallicus in Britannia ne occupato beneficium. Bononiæ quoque, nec exteis conferuntur officia aut beneficia. Barbata. consil. 23. vol. j. idipsum & cautum in Veronensi statuto. Bald. consil. 46. volum. j. & in Pannonia. Istæ consuetudines & similes, suas habent rationes quibus consistere possint: vt & alię quę his cõtrariæ sunt;

sunt; suas, quibus inhibetur ne beneficia conferantur ciuibus loci, quemadmodum legi in Chronico M. Alberti Argentinensis in anno millesimo trecentesimo quinquagesimo quarto, talem esse Ecclesiæ Herbipolensis consuetudinem. Verba enim eius sunt. *Isacm temporibus de Hohenloh Episcopus Herbipolensis, de auxilio Moguntini & comitum de Vuirtenberg & aliorum, ciuitatem Herbipolensem potenter obsedit, pro eo quòd vnus Ciuitatensis prabendam Ecclesia Herbipolensis contra Ecclesia consuetudinem, qua nunquam Ciuitatenses receperat, impetrauit à sede, & non obstante appellatione capsuli ad inuocationem executoris bona capsuli occupauit, & ueniens rex ibi negotium reformauit; ita quòd ciues curias canonicorum, quas interim destruxerant, reedificare deberent, & qualibet pars in suis libertatibus remanere. Ius tamen commune aliud statuit. Neque etiam antiquos patres admisisse facile in Ecclesia gubernanda clericum peregrinum seu alienigenam, docet can. penul. 71. distinction. Imperatores etiam Arcad. & Honorius in l. in Ecclesiis, xj. de Episcop. & cleric. statuerunt, vt in Ecclesiis, quæ in possessionibus (vt fieri assolet) diuerforum, vicis etiam, vel quibuslibet locis sunt constitutæ, clerici, non ex alia possessione vel vico, sed ex eo vbi Ecclesiam esse constiterit, ordinentur. Idèd & in maioribus beneficiis, ex propriis Ecclesiis, qui ibi ministrauerint, præfici debent; vt qui in eis laborauerint, in honoribus & stipendiis extraneis, & alterius Ecclesiæ clericis non postponentur, tuncque alte-*

rum alterius Ecclesiae eligi debere placuit, si de civitatis ipsius Ecclesiae clero, nullus dignus poterit reperiri, ut scribit Celestinus Papa, ad Episcopos Galliae epistola. 2. ca. 5. & refertur in ca. 13. nullus inuitis, 61. distinct. facit in argumentum l. dui, 24. de Tutoribus & curatorib. datis ab his, &c. lib. 26. P. tit. 5. dum Paulus Iuricons. respondit: *Si quando desinzi in ciuitate ex qua pupillis oriunds sunt, qui idonei videantur esse tutores; officium sit magistratum inquirere ex vicinis ciuitatibus honestissimum quemque, &c.*

- 18 Scientia rursus in beneficiis & insignis literatura habet maiorem saepe fauorem quam communiter mediocri tribuatur. ca. de multa, & ca. penult. de Præbend. Ex quo & colligitur differentia inter gratias quæ fiunt fauore pauperum clericorum, & nominationes quæ fiunt in gratiam scientiæ, seu pauperum eruditorum: quia non tam paupertatis quam scientiæ, conceduntur etiam habenti beneficium vel beneficia, dummodò illud vel ille, simul non excedant summam ducentorum aureorum seu florenorum auri. §. volumus, de Collation. in Concord. & §. quod si quis ex dictis, de Collation. in Pragmat. sanction. cum tamen gratiæ in forma pauperum, locum non habeant, si impetrans habeat exiguum beneficium, c. si pauper, de Præbend Sext. vide aliam differentiam apud Rebuffum in commentar. ad Concordat. in §. volumus, ad verbum petere, de Collation.

De Personis quæ conferre possunt.

CAP. XXXVIII.

- 1 Conferentium persona ut habeant potestatem, considerantur.
- 2 Qui ordinarij & extraordinarij collatores.
- 3 Collatio est iurisdictionis voluntaria: ideo potest fieri extra Episcopatum.
- 4 Episcopus quomodo det Vicario potestatem conferendi.
- 5 Collatio beneficiorum, aliquando communem, aliquando disiunctim ad Episcopum & capitulum pertinet.
- 6 De potestate summæ Pontificis Collationibus.
- 7 Papa mandatarius præfertur graduatis nominatis nisi iam acceptauerint.
- 8 Præventionem dubiam quis præferatur ex pluribus concurrentibus prouisis.
- 9 De concursu collationis factæ diuersis ab Episcopo & eius Vicario.
- 10 De præventionem in executione gratiarum.
- 11 Præuentio temporis per qua probari possit.
- 12 Præventionis quæstio quando tractanda.
- 13 Præuentio summæ Pontificis quando non obest impetranti ab ordinario.
- 14 Laici quando conferant ex privilegio.
- 15 De præscriptione in iure collationis.
- 16 Collatio quomodo fiat iure deuoluto.
- 17 Oeconomus qui possit beneficia conferre.
- 18 Sequester num possit beneficia conferre.
- 19 Litigiosa existente Ecclesia, qua habet ius collationis, quis ex litigantibus conferet vacantiis beneficiis litigante.
- 20 Coadiutor prelato datus non confert beneficia.

IN collatione beneficiorum maximè persona consideranda eius qui confert: Nemo enim potest dare quod non habet, ca. perfectionem, & c. ventum est, 1. q. 1. ca. quomodo, de Confecr. distin. 4. l. si vniversa, C. de Lega. & donatio nihil potest transferre vltra potestatem & facultatem seu ius dantis. l. traditio nihil amplius, 20. de Acquiren. rer. dom. l. nemo plus iuris, de Regul. iur. cum simili. Collatio sola canonica, etiam sine possessionis adeptione dat ius in beneficio. c. si tibi absenti; & ca, quorundam, in fine, de Præbend. in Sexto. c. execrabilis, §. porò, eod. tit. in Extrauagant. Ioan. 22. canonica autem esse non potest, nisi fiat ab eo qui potest.

2. Possunt porò quidam iure ordinario, quidam ex priuilegio consuetudinèque conferre: ordinarij collatores generaliter possunt etiam appellari, qui conferunt siue Episcopi sint, siue alij, quibus ius conferendi datur ex priuilegio & consuetudine, auctoritate principis, vt ita semper conferant statuti. arg. cap. 33. à iudicibus, 2. quæst. 6. sic ordinarij collatores qui ius habent collationis extra Episcopum, in c. 3. §. in conferendis, de Offic. ordina. in Sext. Clem. 1. & ibi Glof. Vt lite pēden. c. si soli, de Concess. præb. in Sex. & §. præfati que ordinarij, & §. præterea, de Collat. in Concordat. dicitur & ordinarius iudex, qui subiectus & inferior Episcopo, in c. cum ab Ecclesiarum prælatis, de Offic. ord. verùm hic ordinariam collatorem, qui ex iuris cōmunis dispositione, extra consuetudinem priuilegiūque dicemus Episcopum, non alios absolutè eò quòd alij inferiores, communiter teneantur institutionem ab eo impetrare

trare post collationem, & ita ordinario iure confert vnusquisque Episcopus beneficia Ecclesiarum suæ diœceseos: in quibus institutio & destitutio præpositorum ad illum pertinet, c. conquerente, de Offic. ordin. vbi & diximus, & c. ex frequentibus, & c. cum venissent, de Institutio. c. cum ex iniucto, de Hæretic. cap. 1. de Capella monach. cum cura Ecclesiarum illi demandata fuerit, cap. omnes Basilicæ, & can. nullus, 16. quæst. 7. cap. regenda, 10. qu. 1. Distribuit hæc potestatem Episcopis summus Pontifex, eos in partem sollicitudinis vniuersalis Ecclesiæ sibi concessit assumens, c. mandata, de Præsump. ca. ad honorem, de Author. & vsu pallij. dummodò sint confirmati; nam antè, quamuis quædam alia tractare post electionem vel prouisionem possint, tamen non possunt cõferre, c. nosti, 9. c. trãmissam, 15. c. qualiter, de Electio. apud Gregor. ca. auaritiæ, 5. eod. titu. in Sext. eò quòd iurisdictionis sit collatio, consequatur autè per confirmationem iurisdictionem in prædictis iuribus.

Et quia iurisdictionis est voluntariæ collatio, nempe quòd non exercetur nisi inter volètes, non contra inuitum qui non cogitur acceptare si nolit beneficium, c. si tibi absenti, de Præbend. in Sexto. idèd exerceri potest extra locum Episcopatus, & collatio per Episcopum alibi fieri potest. ca. nouit, iuncta Gloss. de Offic. legat. Glossa expressa in ca. 3. ad verb. *in remotis*, de Præbend. in Sexto. Quæ enim iurisdictionis huius voluntariæ sunt, fieri possunt extra territorium. l. 2. de Officio Proconsul. & leg. P. non etiam ea quæ sunt iurisdictionis contetiosæ, vt ibidem dicitur: contetiosa enim reddit ius etiam

contra inuitum. L. inter stipulantem, §. i. de Verbol. obligat. l. i. Si quis ius dicen. non obtemp. P. l. fin. de iur. om. indic. P. Ex quibus elicitur differentie ratio, cur in concessione iurisdictionis facta Vicario vel Officiali per Episcopum, non transeat potestas conferendi beneficia, nisi expressè quoque ea potestas detur, vt habetur c. fin. de Offic. Vicar. in Sext. Cur etiam mortuo Episcopo, non transeat ad capitulum potestas conferendi, c. illa, Ne sede vacan. c. i. cod. titu. in Sexto. Nempe, quod illa translatio censeatur iurisdictionis contentiosæ non voluntariæ: Sic & institutio & confirmatio collationum ab aliis factarum, quæ pendent ex necessaria iurisdictione Episcopi, transeunt ad capitulum sede vacante, vt in c. ad abolendam, de Hæret. c. his quæ, xj. & c. cum olim, r4. de maioritat. & obedi. non autem collationes quæ à solo Episcopo faciendæ sunt, quæ sede vacante reseruantur successoribus in Episcopatu, vt alij fructus. ca. 2. Ne sed. vacan. Glos. ad cap. cum olim, de Maior. & obedi. potest tamen capitulum dare vacantibus beneficiis sede vacante: & cononum, cap. cum vos, de Offic. ordin. & potest etiam interim summus Pontifex ea conferre, vt per præuentionem & concusum.

- 4 Episcopus potest dare potestatem conferendi beneficia vacatura generaliter Vicario suo, cap. fin. de Offic. Vicar. in Sext. certum tamen beneficium conferendi vacatui in specie, potestatem non dat, c. constitutus, de Conces. præbend. si tamen certum beneficium vacat iam, potest dare potestatem illud conferendi, vt ibidem notatur, & per Glos. in c. de liberatione, §. prohibemus, de Offic. legat. in Sexto.

Potest

Potest & coniunctim collatio beneficiorum & 5
 disiunctim cum Episcopo ad capitulum pertinere,
 vt in c.1. Ne sed. vacan. in Sexto. & in §.1. & fin. eius
 capitis; interdum ad capitulum vel alium collatio
 pertinens, fieri debet cum consilio Episcopi: vel ad
 Episcopum, cum consilio capituli; interdum ad so-
 lum Episcopum pertinet de quibus etiam in ca. ex
 frequētibus, de Institution. cap. cum in illis, 16. §. fin.
 de Præbend. in Sext. cap. cum Ecclesia, de Election.
 Potest & collatio pertinere ad vnum canonicum
 ratione suæ hebdomadæ, c. mandatum, & ibi Glos.
 & c. inter P. de Præb. in Sext. decis. Rotæ 383. *nota 172*
diu. est, in Antiquis autem confert vice capituli, Fel-
 linus ad c. eam te, & c. causam, de Rescrip. potest &
 alternis vicibus ad Episcopum & capitulum per-
 tinere collatio. Clement. plures, de Iure patron. d. c.
 cum in illis, §. fin. de Præb. Sed & ex priuilegio vel
 præscripta consuetudine quidam prælati, quæ non
 sunt propriæ collationis iure communi, conferunt
 iure singulari: quemadmodum Ecclesiæ Mediola-
 nensis consuetudo est vt Archiepiscopus conferat
 beneficia vacantia per matrimonium vel interse-
 ctionem clericorum: vt refert Glossâ in cap. cum in
 Ecclesia, ad verbum, *dictam*, de Præb. in Sexto.

Confert etiam summus Pontifex beneficia, non 6
 tantum sui Episcopatus & propriæ dioceseos, sed
 etiam totius orbis, iure deuoluto per negligentiam
 proximè inferiorum non conferentium, ca. licet, de
 Suppl. neglig. prælat. sex mensibus enim elapsis ne-
 gligentes non possunt cōferre, aut purgare moram,
 nec tenet post elapsos menses definitos collatio, ca.
 fin. eod. titu. nisi prouisi ita de misericordia & cum

dispensatione in beneficio tolerantur. c. literas vestrae discretionis, eod. tit. Sunt & propriae collationis summi Pontificis, beneficia exempta ei immediatè subiecta, vt cap. fin. de Renunciat. Beneficia ei referuata generali vel speciali referuatione, quæ ab alio conferri quàm summo Pontifice non possunt, vt curialium, & quæ in Curia Romana vacare dicuntur, vt c. 2. 3. & ca. præsent. 34. de Præb. in Sexto. vt plenius suprâ docuimus in principio vacationis, cùm dicebamus alia vacare beneficia in Curia, alia extra Curiam, c. 24. sunt & ad solius Papæ collationem maiora beneficia relata, vt trãslatio Episcoporum, c. 1. & seq. de Translat. Episcopi. Habet & sum. Pontifex ius conferendi omnia oibis beneficia per concursum seu præuentionem, id est, vt si vacante beneficio, prius quis à summo Põtifice, & alius postea ab ordinario impetrauerit, præferatur prouisus à sum. Pontif, vt contrã: si quis impetrãuerit prius ab ordinario, præferatur impetrãti postea à sede Apostolica, ca. si à sede, 31. de Præb. in Sext. Clem. 1. Vt lite pendente nihil inno. lib. 2. tit. 5. Non enim tantam potestatem ordinarius vel alius conferendi concessit, quin similem vel maiorem sibi retinuerit. c. dudum, 14. §. nos igitur, de Præben. in Sexto. Et in partem sollicitudinis vocati sunt tantum ordinarij, non autem in plenitudinem potestatis, dicto c. ad honorem, de Authorita. & viu pallij. c. mandata, de Præsumpt. Plenitudo potestatis in beneficiis ad summũ pertinet antistitem, qui de illis ex nutũ disponit, & de fructibus & collationibus eorum, c. proposuit, de Concessio. præb. c. 3. de Præb. in Sext. Clem. 1. Vt lite penden. Episcopi semiplena cõtenti esse

esse debent erga beneficia potestate, quatenus eis iure conceditur, Glossa ad ca. consequens, II. dist. ita Legati Cardinales seu à latere, qui summi Pontificis honoris prerogatiua lætantur, in prouincia in qua legatione funguntur, possunt conferre beneficia per concursum & prouentionem ordinarij: Legati autem nati vel missi nequaquam sine speciali mandato & potestate: c. I. de Offic. legat. in Sex. vbi & Glos. ad verbum, *ampliori*, notat eo modo posse concurrere tres collationes eiusdem beneficij vacantis, nempe summi pontificis, legati à latere in prouincia & ordinarij, & potiore priorum. Vide Ioannem de Selua, in tractat. Beneficiorum, parte 2. quæst. 3. ad eam rationem quoque Gregorius 4. in cap. II. Decreto 2. q. 6. decreuit, ne quid statuatur contra Episcopum ad sedem Apostolicam confugientem & ad eius auxilium, quæ ita suas vices alijs impertiunt Ecclesijs, vt in partem sint vocatæ sollicitudinis, non in plenitudinẽ potestatis. id ipsum & scripsit Vigilius Papa in epistola ad Euthereum, c. fin. relatum in ca. 12. qui se scit, eadem 2. quæstion. 6.

In concordatis etiam Gallicanis, §. declarantes, 7 de mandatis Apostolicis. statutum, quodd mandatarij qui à sede Apostolica ad beneficia Ecclesiastica prouisiones obtinuerint, præferantur quibuscumque graduatis nominatis & simplicibus & ordinarijs collationibus. idem in §. neque etiam, de Collationibus in Pragm. sanction. Si tamen per graduatum simplicem aut nominatum acceptatum fuerit, beneficium ante præuentionem Apostolicam, & habuerit graduatus collationem & nactus fuerit possessionem, manus Papæ erunt ligatæ & præfertur mandata

mandatario, vt habetur in ordinatione Ludouici II. artic. 13. Solam etiam requisitionem graduati vel nominati afficere beneficium, dum is requirit ordinarium, vel sede vacante capitulum vt sibi conferat, quamuis non fuerit collatus: & ita præueniri summ. Pontificem tradit Rebuffus ad §. declarantes, de Mandat. Apostol. in Concordat. ad verbum, *preuentione*; ex ordinatione Regia, de Rub. *des preuentions Apostoliques*. Præuentio facit, vt postquam vnus ex concurrentibus prior alio contulerit præuentus nõ possit se intromittere de collatione: quia postquam post collationem prioris quis præuentus est, beneficium non dicatur amplius vacare: Henrich. Bohic. ad c. auditis, de Election. citatur ca. 1. §. subiunctum etiam extitit, de Concession. præbend. in Sexto. Sicut quando statutum, vt vnus aut omnes, vel duo aliquid exequantur, vno eorum negotium inchoate commissum, alij nequibunt se intromittere de eodem, c. cum plures 8. de Offic. & potesta. iudic. delegat. in Sexto. cum similib. ibi notatis. Si plures pro eadem re sunt definiti iudices, vnus alium potest præuenire: c. penult. & ibi Socin. de Foro competẽ. l. si quis posteaquam, de Iurisdic. omnium iudic. idem si plures in solidum sint procuratores constituti. c. si duo, de Procurator. in Sexto. cap. penult. de Election. in Sexto.

- 8 Præuentio ratione temporis est, & ratione dignitatis conferentium, quare in incertitudine præuentionis impetrationis, si à sede Apostolica vel legato vni, & ab ordinario alteri eodem die, idem beneficium conferatur, nec appareat quæ collatio fuerit primo facta, erit potior conditio possidentis, d. c.

d. c. si à fede, de Præb. in Sext. Et si uterque possideat, qui prior nactus fuerit possessionem, ille prior erit, eò quòd qui nactus fuerit possessionem secundo loco alio possidente videatur violentus possessor & intrusus, per ca. eù qui, de Præbend. in Sext. l. extat. Quod met. caus. P. cum simil. & in dubiis pro possidente iudicatur. §. commodum, & de Interdict. l. fin. C. de Rei vindica. Ita in pari causa quandiu dubitatur quis prior prouisus sit, qui prior possessionem erit adeptus, præuenisse videtur. Si verò neuter possideat; in pari causa dubij, quis prior impetrauerit ab ordinario vel à summo Pontifice, is cui sedes Apostolica contulit, vel legatus eius, propter conferentis ampliorem prærogatiuam erit alteri præferendus, d. ca. si à fede, & ca. penult. versic. quod si forsan, de Rescrip. in Sext. quod accidere potest, si beneficium à tertio alio quàm ab impetrantibus possideatur: in quo casu præuentio, non ratione temporis, sed dignitatis collatoris consideratur. Quòd si summus Pontifex vel legatus eius, duobus idem beneficium eodémq; tempore, de cuius prioritate non constet, contulerint, si vni summus Pontifex, alij legatus, præfertur qui prior in possessione: si nullus possideat, prouisus à summo Pontifice. Si verò à summo Pontifice uterque eodém tempore prouisus, & alius prouisus ab ordinario, quo prouisi eodem tempore concursu se impediunt, iuxta l. duo sunt Titij, 30. de Testam. tutel. P. l. si ita fuerit, de Reb. dub. P. Et promde beneficium vacare adhuc intelligitur, & ab ordinario prouisus præferetur etiam si sit posterior eius collatio. Casus alius præuentiois summi Pontificis: quòd si sum.

PONTI

Pontifex ex causa resignationis in manibus eius factæ, confert resignatario ex ea causa cum clausula *vel al às quous modo vacet, etiam si per obitum*, & cum derogatione regulæ de viginti diebus; & ordinarius contulerit eodem die alteri idem beneficium vacans per obitum, præferatur à summo pontifice prouisus ei, qui ab ordinario obtinuit, quauis prior adeptus fuerit possessionem; propter fauorem resignationis qui dedit occasionem resignatario veniendi ad summum Pontificem, sicque iudicatum in Senatu Parisiorum 24. Decemb. anno Domini 1524. vt refert Papus. 3. Tomo notario. lib. 2. ca. *de concurrence*, & lib. 2. Rhapsod. aresto. tit. 9. arest. xj.

9 Contingit aliquando collationes eiusdem beneficij fieri ab Episcopo & Vicario eius, quo casu & seruanda resolutio, cap. si à sede, nempe vt prior prouisus præferatur: & si vno & eodem die vterque fuerit prouisus, præferatur qui prius adeptus fuerit possessionem, quòd si neuter adeptus fuerit, præferatur prouisus ab Episcopo ei, qui prouisus est ab eius Vicario, propter maiorem dignitatem: Vicarius quippe nomine & loco Episcopi confert. c. fin. de Offic. Vicar. in Sext. c. statutus, 16. quæst. 1.

10 Genus præuentionis aliud ponitur in executione gratiarum eiusdem diei; de quo non possemus dilucidius agere quàm tractauerit Bonifacius 8. in c. duobus, 14. de Rescrip. in Sexto. Cuius sunt hæc verba. *Duobus super prouisione simili sibi facienda in eadem Ecclesia, literas à nobis obtinentibus vna die, certis eis executoribus deputatis, si non appareat quis primò impetrauerit ex eisdem: et coram, cui canon-*
nicatum

nicatum contulimus, est in præbendâ præferendus alteri, qui à nobis canonicatum non est affectus: licet priusquam alius eum, ad quos spectat canonicorum receptio & collatio præbendarum, suas præsentauerit litteras, & ab eis in canonicum sit receptus. Si vero neutri eorum vel utrique canonicatum contulimus; tunc ex quo in gratia sunt æquales, is qui primò præsentauerit, erit potior in præbendâ. Quòd si forsan ambo in præsentando concurrant, hi ad quos, ut præmittitur, spectat canonicorum receptio & collatio præbendarum, vel eorum maior pars, ex eis alterum quem voluerint, eligere teneantur, quo electo, alius omnino careat impetratis; nisi ex tenore litterarum ipsius expressè appareat quòd utrique ipsorum voluerimus prouidere. In quibus postremis verbis, docetur posse & summum Pontificem utrumque iubere admitti, per clausulas quæ solent apponi, veluti: *Non obstante si pro alio scripsimus qui huiusmodi gratiam, &c. vel non obstante si per nos fuerit Ecclesia vestra grauata. vel non obstante si aliqui auctoritate nostra in canonicos sint recepti, vel: ut recipiantur insistant.* vide c. cum aliquibus; ca. susceptum, de Rescript. ca. si motu proprio, de Præbend. in Sexto.

Dubium præuentionis cessaret, si vna die collationes à diuersis de eodem beneficio diuersis personis factæ, possent per horâ, imò per momentum, præcessisse doceri: nam is, qui ita vel per momentum præuenisset alium, potior haberetur, ut notat Gl. in d. c. si à sede, 31. ad verba, *nec appareat*, de Præbend. in Sexto. Gloss. ad c. si duobus, ad verba, *si non appareat*, de Rescr. in Sex. Et usq; rei (ut ibidem dicitur) probatio fieri potest vel per adiectionem horæ, positæ

positæ in collatione, quamuis mos is non sit in usu. Si dicatur datum die tali ante meridiem, vel post vespervas: potest & probari prioritas per testes, qui dicant se vidisse prouisionem coram summo Pontifice legi vel scribi tali hora, vel quòd interfuerint cum tali hora collatio facta fuit, vel per aduersarij confessionem: si dicat primo aliam factam. Dicta testium, confessiones partium, & scripturæ fidem probationis faciunt in iudicio, c. cum ad sedem, 15. de Restitution. spoliator. c. 1. de Confessis, in Sexto. l. vnic. C. cod. cum similibus quæ in titulis P. & C. & iuris Pontificij ponuntur de testibus, de probationibus, de fide instrumentorum. Posset & esse praxis, in dubio prouisorum duorum eodem die à summo Pontifice, vel ab ordinario, vt is consulere-tur, & diceret quem prius instituerit: vel cui prius contulerit: vt notat Glossa ad c. si eo tempore, 45. ad verbum, iam, de Electio. in Sexto. per cap. penult. de Rescript. in Sexto.

- 12 Notandum, prauentionis questionē ita demum locum habere, si collatio legitimè vtraque facta fuerit: alioquin quæ nulla est, non impedit per prauentionem aliam: sicut citatio quæ nulla est, non inducit iurisdictionis prauentionem. Glo. ad c. cum plures, §. ad verba, *quæ potest*, de Offic. & potesta. iudic. delegat. in Sexto. Quemadmodum nec per captionem illegitimam seu prehensionem personæ iurisdictionis præuenitur: Angel. ad l. si quis posteaquã, de Iudic. P. neque contestatio non iure facta ius dat, sed pro non facta habetur. Res enim cum effectu est intelligenda, c. relatū, de Cleric. non resid. l. 4. §. condemnatum, de Re iudic. P. neque talis contestatio

statio nulla prescriptionem interrumpit. l. intra quatuor, de Diuicil. & temporalib. prescription. & paria sunt non esse, vel esse inutiliter, l. quoties, Qui satisfdar. cogan. P.

Hinc sequitur, quod præuentio summi Pontificis valebit, si præcedat, à die vacationis & tempore quo verisimiliter à loco obitus beneficiati notitia obitus potuerit peruenire ad notitiam eius: alioquin propter Cancellariæ 28 regulam de verisimili notitia, quæ ita disponit, prouisus ab ordinario posterior quâuis in data, præfertur prouiso à summo Pontifice ante tempus verisimilis notitiæ: idem si impetrans à summo Pontifice, celauerit corpus mortui beneficiati, ne innotesceret obitus ordinario, ut posset sua impetratione apud summum Pontificem, collationem ordinarij præuenire. Boerius decis. 287. incipien. *in dicto processu*. facit ordinatio Francisci. i. publicata anno 1539. art. 56. quia dolus & fraus nemini debet patrocinari cap. sedes, de Rescript. & sic collatio ordinarij contra hanc fraudem potior erit, etsi posterior. quod & notat expressè Rebuffus ad §. declarantes, de Mandat. Apostolicis, ad verba, *iure præuentiois*, in Concordat. Cosmas Guimer ante eum, antiquus interpres Pragmaticæ sanctionis, ad §. neque etiam, ad verbum, *taciendus*, de Collation. in Pragm. sanctio. Notat & Rebuffus in proximè citato loco, post præsentationē factam à patrono, si ante institutionem Episcopi summus Pontifex alteri conferat, iure præuentiois prouisum à summo Pontifice non esse præferendum: si Papa nullam mentionem præsentationis fecerit: contra si fecerit. videnda Glos. ad §. viiūm, ad verba,

non valent, de Collation. in Pragmatic. sanction. Nec minus notabile est quod Glossa antiqua notat in dict. §. neque etiam, ad verbum, *alius*, de Collat. in Pragmat. sanctio. non habere locum præventionem summi Põtificis, in beneficiis electivis, in quibus servanda est forma c. quia propter, de Election. quod & probatur in c. licet, §. i. statuit, de Electionibus. in Pragmat. sanction. Ea ratione, præsentatione facta à clerico patrono Episcopo, collatio præveniens non habet præventionem in effectu: quia illa præsentatio habet vim electionis, ca. cum autem, de Iure patronat. nisi forsan præsentatio esset facta à patrono excommunicato; quo casu vt etiam facta ad eius præsentationem institutio, pro nulla haberetur, & non impediret ex eo capite collationem seu provisionem summi Pontificis, vt liquere potest ex decisione Rotæ 526. incipiente, *nota quod patronus excommunicatus*, in Antiquis, & decis. 161. incip. *nota quod patronus*, de Iure patron. in Antiquis. Item non habebit locum præventio quando in ea violarentur privilegia à sede Apostolica concessa, veluti si summus Pontifex vellet præuenire Regem Galliarum in nominatione ad prælaturas, & vellet sine ea iure præventionis absolute conferre, contra titulum de Regia ad prælaturas nomination. in Concordat. vel si vellet conferre in vim reservationum in Regno prohibitarum, dicto §. declarantes, de Mandat. Apostolic. in concordat. & Rebuffus ad Rubric. de Reservation. sublat. in Concordat. Sunt etiã quædam beneficia, quæ iure regalix cõfert Rex Galliarum, & alij quoque principes: quorũ collationes non possunt à præuentione summi

summi Pontificis anteuerti. Nam & summus Pontifex vult seruari regalia quæ competunt curiam, vel ex fundatione, vel ex antiqua consuetudine: in ca. generali constitutione, 13. de Election. in Sexto. vel ex priuilegio, de quibus multa nos diximus in lib. 17. Syntagm. iur. ca. 7. quæ hîc cõiungendâ sunt, nolimus autem transcribere, ne tempus & chartas superfluè his impendamus.

Docuimus & eodem loco, conferre extraordinariè ex consuetudine vel priuilegio beneficia, etiã laicos, vt & in c. Adrianus. 63. distinct. c. dilectus, 3. de Præbend. quare in contentione beneficij pro eo iudicatur qui habet collationem ab eo qui est in possessione conferendi, c. penult. de Causa propr. & possess. porid sine priuilegio, laicus per se incapax est collationis actiue & passiuè; & ita non confert. c. si quis deinceps, cap. per laicos, & ca. laicis, 16. q. 7. neque consuetudo sine priuilegio vt laicus confert, posset dare ius, ca. Massaria, ca. sacrosancta, de Election. quia præscribere non potest laicus iura spiritualia vllò modo, ca. causam quæ, de Præscript. c. cum laici, de Iure patrõn. Neque etiam ex priuilegio collatio à laico facta ius spirituale acquirit ei cui collatum est, donec per Episcopum vel alium clericum fuerit institutus, c. in synodo, 63. distinct. Ioannes Montaigne, tractat. de Bigamis, q. 5. prodest tamen à laico prouiso, laici inuestitura, vt inuestitus possit recipere feuda, & alia bona temporalia. Cosetus tractat. de Potestate regia, q. xi. Hostien. in summa de Institution. In personis collatorum iursum requirimus, vt quo tempore cõferunt, capaces sint, nec prohibeantur, prohibentur veid conferre

legitimè, ex quibusdam causis relatis a Rebuffo in Praxi beneficiorum, cap. de requisitis ad collationem; vt si suspensi sint à dignitate, si hæretici, schismatici, excommunicati. Possè quoque ex priuilegio conferre beneficia dicimus scœminas, vt Comitissam Flandriæ. c. dilecto, de Institutio. Abbatissam, in decision Rotæ 196. in Antiquis. Vide Ioannem de Selua, in tractat. Benefic. parte 2. quæst. 23. confert & aliquando ex delegatione summi Pontificis, qui alterius non habet, c. 4. c. cum aliquibus de Rescr. in Sext. c. is cui conceditur, 19. de Præben. in Sexto. Docuimus & dicto lib. 17. Syntagmat. cap. 8. de Collatione & iure regaliz: & c. 9. de Collation. per ius deuolutum, ca. 10. de Collation. ex iure reservationis. ca. xj. de Collatione per mandata Apostolica: de quibus etiam tractauimus in Rescriptis abundè. In persona collatorum etiam requirimus, vt quo tempore conferunt capaces sint, nec prohibeantur. Prohibentur verò & non possunt legitimè conferre ex quibusdam causis relatis à Rebuffo in Praxi beneficiorum, ca. de requisitis ad collationem, vt si suspensi fuerint à dignitate, si hæretici, si schismatici, si excommunicati.

- 15 Possunt Abbates & alia: personæ Ecclesiastica: inferiores Episcopo, ex præscriptione ius conferendi defendere, quemadmodum & alia iura Episcopalia, c. cum olim frater, 18. & c. audietis, de Præscr. quod & in iure institutionis locum habere dicitur & destitutionis, in d. ca. cum olim frater. quâquam extra præscriptionem, inferior, qui habet ius conferendi, plenè non conferat, sed post collationem eius exigatur institutio prouisi Episcopi vel eius vicarij. ca.

fin.de Cleric.peregr.c.3.de Institut.

Iure deuoluto collatio fit per superiorem etiam ¹⁶
negligentis, vel delinquentis, vel denegantes colla-
tionem. ca.nullā, de Concession. præb.ca.licet, de
Supplend.negl. Prælat. estque collatio non libera,
quæ ita fit: nam collatio transit ad eum ad quem
deuoluitur cum suo onere, vt teneatur iisdē perso-
nis, & eodem modo conferre qui iure deuoluto cō-
fert, quibus tenebatur is à quo deuolutio fit. Cl. vn.
de Suppl.neglig. præl. Felin.ad.c. cū accessissent,
de Constit. Iure deuoluto etiam confertur benefi-
cium à superiore, si collatum fuerit ab inferiore in-
digno, quia ea vice priuatur collatione: Rebuffus in
Praxi.de forma signaturæ, vers. *ver incapacitatem.*

Collatio etiam ad œconomum seu visitatorem ¹⁷
vel administratorem Ecclesiæ, sede vacante bene-
ficiorum tempore quo administrat vacantium, per-
tinet. Si visitator is seu œconomus à summo Ponti-
fice ponatur, ca.obitum, 15. in fine 61. dist. expressus
in c.fin.de Suppl. neglig. præl. in Sext. quod locum
non habet in œconomio constituto à capitulo sede
vacante, c. cū vos, de Offic. ord. & dicto ca. si de
Suppl.neglig. prælat. in Sexto.

Sequestres etiam, si pēdente sequestro Ecclesiæ, ¹⁸
vacet beneficium pertinens ad electionem vel præ-
sentationem Ecclesiæ sequestratæ, præsentabūt aut
eligent, aut conferent. Rota decision. 323. incipien.
Nota Gloss. Innoc. & Host. in Antiq. per notata in 1.
Glos.ca.examinata. de Iudic. & in Clemen. vnic. de
Sequestra. possess. id affirmatur in sequestro ab Epi-
scopo posito, dum ait, plenam & debitam curam de
ipso beneficio gerere. sic & tradit Frederic. cōf. 166.

Siquidem ad sequestrum pertinet colligere fructus, fructuum autem nomine continetur electio & collatio, vt notatur ad ca. cum olim, de Maior. & obed. & per Felin. in c. cum Bertholdus, de Sent. & re iud. & secundum hanc sententiam iudicatum refert Cosmas Guinier Scholastes ad §. ita tamen, ad verbum, *Vicario*, de Collat. in Pragmat. function. & in hac fuit etiam sententia Octauia. Vuestrius, lib. 7. Introductionis in Romanæ aulæ actiones, c. 2. nu. 2. 3. 12. & Rufæus tract. regalia. p. 11. l. 10. Contrariam tamen defendunt aliqui, vt Pan. ad d. c. examinata, de Iudic. eoque sequester auctoritate iudicis positus non verè dicatur possidere, l. interesse, de Acq. pos. l. vn. C. de Sequest. pos. Item sequester nomine alieno non proprio fructus colligit, quos tenetur postea restituere victori. ca. 2. de Sequest. pos. Cle. vn eod tit. dehinc in ca. cum Bertholdus, de Sent. & re iudic. Creditor habens in pignus cum vniuersitate ius patronatus, non præsentat: quia nomine alieno colligit fructus. Notat & Henricus Bohic ad d. e. examinata. iniectionem manus regie in possessione non priuare aliquem possessione sua. Considerabuntur autem istæ sententiæ cum distinctione sequestri, si quidem si sequester sit voluntarius, hoc est, consensu litigantium à iudice positus, efficitur possessor, & contendentes desinunt possidere: & tunc plena ei competit administratio, & hic poterit cõferre, & præsentare, Rochus de Curte, in tract. de Iure patr. in verba, *ipsa velis*, q. 36. Ioan. de Selua, tracta. Benef. 2. par. q. 9. Scribit autem Rebuff. trac. No. q. 14. nu. 76. se vidisse sequestrum requirentem voluntatem colligantium cui cõferendum esset: & si in

vnum conuenirent, illi conferebatur à fequeſtro, ſi non conuenirent electum per illum vnum magis idoneum ex duobus nominatis per litigantes, idq; ita fieri, tutius ſibi videri. Quòd ſi ſequeſter appoſitus ſit citra conſenſum partium, ſequeſtratio non priuat poſſeſſione ſua antè poſſidentem, nec facit quin ea continuata vtatur ad præſcriptionem prædictam. l. intereſſe, de Acq. poſſ. Attamen Panor. ad d. c. examinata, tradit quòd nec in hoc caſu qui primo poſſidebat, poſt ſequeſtrū poterit percipere fructus vel colligere: is enim fuit finis ſequeſtrationis, ne ab aliquo litigantiū hoc fieri poſſit. Notabile tamen quòd ſcribit Lud. Gomes ad Reg. de Ann. poſſ. q. 46. ſequeſtrū appoſitum beneficio per iudices ſeculares, non impedire poſſeſſionē quoad effectum prædictæ regulæ Cancell. de Annali poſſeſ. & ita iudicatum in Rota. & ſequeſtrum auctoritate iudicis ſecularis qui nō habet poteſtatē, eſſe ſpoliationē, vt ait Anch. cōſ. 249. ad præſc̄ta dubia. Dec. cōſ. 25. col. 1.

Quòd ſi ſequeſtratio non ſit facta Eccleſiæ de ¹⁹ qua contenditur, & pendente lite vacatio acciderit beneficij pertinentis ad collationem eius Eccleſiæ, ad quē pertinebit eius collatio, quæſtio explicatur à Gloſſ. ſi. ad c. ex literis, 7. de Iure parr. & ad c. 2. de Reſtit. ſpol. Et reſolui poterit paucis poſſe vtrumq; litigantium conferre, illum autē ius habiturum, cui collatum eſt ab eo qui in lite vicerit, niſi alter litigantium probaret ſe habuiſſe poſſeſſionem conferendi, & in poſſeſſione contuliſſet ante litem, d. c. ex literis, & c. conſultationibus, de Iur. parr. ca. pen. de Cauſ. poſſeſ. notatur in ca. eum Eccleſia futrina, de Cauſ. poſſ. Ioan. de Selua tractat. Benef. quæſt. 7.

Coadiutor prælato datus, non potest conferre beneficia Episcopi, Ioan. Mor. & Archidiaconus, ad c. i. de Cleric. & g. i. in Sex. per illum textum, quo prohibetur coadiutori Ecclesiasticarum rerum alienatio, etiam si coadiutor datus fuerit à Papa, cum in generali mandato Vicariatus, non contineatur potestas conferendi beneficia. ca. fin. de Offic. Vica. in Sext. Si tamen coadiutor datus sit ad spiritualia Episcopo, conferet prælatus de consilio coadiutoris, nisi forsitan prælatus esset omnino mente captus, quia tunc conferret solus coadiutor, maxime si impedimentum sit perpetuum, ob quod datus coadiutor. Oldr. conf. 44. Domm. ad d. c. i. de Cleric. & g.

De modis conferendi beneficia.

CAP. XXXIX.

- 1 *Collationes alia libera alia, non libera, & de ea. un differentis: coram ordinario vel aliis: & de signatura.*
- 2 *De bullarum formula & robore.*
- 3 *Collationes non libera in mandatis in beneficiis patronatibus, in nominationibus regis, aut graduatorum & nominatorum Academicarum.*
- 4 *In his in quibus locum habet optio, & de optioe.*
- 5 *Non habet & locum libera collatio, in aacatione ex causa permutationis.*
- 6 *Si authorisatio petenda sis ab alio collationi*
- 7 *Aut confirmatio.*
- 8 *Collationis, presentationis, & institutionis differentia.*
- 9 *Titulus beneficij unde oritur.*

- 10 *Quando collatio eiusdem beneficij eisdem vel alijs, bis vel pluries fieri possit.*
- 11 *De demotione iuris conferendi vel eligendi per negligentiam collatorum, vel electorum, & ad quos pat.*
- 12 *Collatio debet fieri sine vi vel metu.*
- 13 *Pure.*
- 14 *Aperie.*
- 15 *Sine diminutione.*
- 16 *Gratis.*
- 17 *Congruo tempore.*

ollatio, seu beneficij concessio, vel est libera, vel est non libera: libera est, cum is qui potestatem habet conferendi, sponte cui vult, dummodò idoneo, confert: cap. relatum, in ceta Glossa, de Præbend. est enim in libera collatione locus gratificationi, pluribus existentibus idoneis, §. statumus, de Coll. in Cõcor. La fit, vel motu proprio conferentis, vel ad supplicationem prouisi, ca. si motu proprio, & c. si tibi absentis, de Præb. in Sext. Supplicatio, vel verbo fit, vel scripto verbo fit, vt plerumque coram ordinario collatore. Consequenter & concessio vel collatio fit eodem modo, cap. institutionis, 25. quæstion. 2. ad cuius tamen probationem, titulus & scriptura datur subscripta & sigillata, adhibitis duobus testibus, qui adesse debent. Rota decis. 348. in Nouis, & ita fieri tantum ad vitandas fraudes, Senatusconsulto cautum & inunctum ordinarius, ne dent collationes sine testibus, secretario, vel duobus notariis: testes autè, sine exceptione maiores, non domestici,

& quibus imperari non possit, iuxta cap. in literis, de Testib. quæ pluribus tractat Rebuff. ad Rubr. de Collat. in Concord. Supplicatio scripto maxime proponitur summo Pontifici, cuius responsio quoque scripto constat & signatura, unde impetratio ipsa vel supplicatio, dicitur signatura, de qua & de formula, & vi eius nos copiose tractauimus in tracta. de Rescriptis, circa finem. & lib. 17. Syntagmat. cap. 15. tractat & Rebuff. in Praxi beneficii. titu. de Supplicatione, & sequentibus, de forma eius, & in 3. parte Praxis. titu. de Breui Apostolico.

- 2 Accedit collationi per signaturam concessa, formula bullarum, quæ super signatura expediuntur, de quibus etiam diximus in tractatu de Rescript. circa finem, & agitur in cap. licet, de Crimin. falsi. Bullæ non tam collationi vim quam probationem firmiorem supplicationi, aducere videntur, quando de beneficio, vel titulo in iudicio disputatur, qua ratione dicitur gratia esse informis ante expeditionem literarum seu bullarum plumbo sigillatarum, in quibus clausulæ gratiæ & supplicationis extenduntur. Rota decis. 19. de Concell. præb. in Nouis. & in regula Cancellariæ, de Non iudicando iuxta formulam supplicationis, sed literarum expeditarum. Alioquin enim gratia, in essentia perfecta, & ius dat per signaturam ante expeditionem bullarum, statim ubi facta est responsio per, fiat, Calderic. ad c. quisquis, de Elect. plura conuenientia his, & probationes congerit Andreas Siculus, ad c. in nostra, 5. colum. nu. 19. de Rescriptis.
- 3 Collatione non libera conferuntur beneficia, quando qui cõfert tenetur certæ personæ vel certo perso

personarum generi, etiam nolens conferte, veluti primo si mandatum habenti, & acceptanti primo vacatum beneficium teneatur conferre vel providere. c. si duobus, ca. si tibi, de Rescrip. in Sexto. diximus plene de mandatis Apostolicis in tractat. de Rescrip. & lib. 17. Syntagm. c. xj. vide & Rebus. in Concord. sub titul. de Mand. Apostol. Secundò, dum presentatum à patrono laico vel clerico, tenetur quis instituire, sine presentatione enim conferre nequit, c. illud, c. relatum, de iure patiò. ca. decernimus, 16. quest. 7. diximus de hoc iure patronatus, lib. 17. Syntagm. c. 4. consulere quoque poteris tractatum de iure patron. Rochi de Curte, Papiensis, & Pauli de Citadins Mediolanensis. Tertio, quòdò providetur tantum à summo Pontifice in praelaturis, vel aliis beneficiis ad nominationem Regis vel alterius principis pertinentibus, §. i. de Regia ad praelat. nominat. in Concord. Quarto, inter collationes non liberas ponitur collatio quæ sit graduatis vel simplicibus, vel nominatis in vim nominationum & literarum gradus concessarum ex privilegio ab Academicis, §. quia verò, & §. ult. de Collation. in Concordat.

Quinto, quando ratione optionis debetur beneficium antiquiori optandi, libera non erit collatio, ⁴ ut in c. fin. de Consuet. in Sext. habita ratione consuetudinis quæ prescribitur in distinctis præbendis, per spatium quadraginta annorum & in indistinctis, per decem, ut scribit Rota decis. 460. incipien. *q. ut sitar quante tempore*, in Novis. ubi plura notabilia de optione. Quando videlicet possunt beneficia optari, non aliter, veluti non possunt optari si beneficia

beneficia essent referuata, vt notatur in additionibus decision. Rotæ 23. *fuit dubitatum, utrum beneficia referuata*, in Nouis, aut si beneficia vacent & resignentur tantum ex causa permutationis, vt ibidem dicitur per D. Petrum in cap. quæsitum, vlt. quæst. de Rer. permut, quamquam habeat locum optio, in beneficiis ad summum Pontificem ex negligentia collatorum iure deuoluto delatis. Ioan. Andre. ad cap. fin. ad verbum, *vacantibus*, de Consuet. in Sext. vide & in additione dictæ decis. 23. quæ tamen non admitteretur si beneficium vacaret in Curia Romana. in decis. Rotæ 296. *sicut canonicatus*, in Nouis vel si optandi consuetudini derogetur per clausulas mandati de providendo, vt notat & disputat Rota in decis. 300. *si mandatur ab eis*, in Nouis, & rursus decis. 218. *nota quod secundum, ca. cum, in tua*, in Antiq. vbi secundum. cum in tua, de Consec. in Sext. optio non habet locum in beneficiis referuatis, nec contra Apostolicos inpetrantes, propter clausulas derogatorias positas in literis.

5 Sextò, non erit libera collatio, quando fit de beneficiis ex causa permutationis renunciatis: quia debent necessario conferri compermutantibus. Cl. vnic. de Rer. perm. cap. vnic. eod. titul. in Sexto. Idipsum septimò dicemus, in renunciatis in fauorem & non aliàs, Clem. 2. de Renunc. c. olim, §. 1. de Restit. spolia. cum similib. de quibus egimus antea cum de renunciatione loquebamur.

6 Octauò, non erit libera, quando institutio vel auctorizatio adhibetur collationi factæ ab alio inferiore ab ordinario, vt in ca. 3. & ca. cum venissent, de Institut. c. præterea, 4. de Iure patron.

Nonò , confirmatio habet quodammodo collationem necessariam, quæ firmat & ratam habet electionem de aliquo factam. Confirmatio sequitur electionem, ca. postquam, de Elect. Electio ius tribuit electo. c. fin. de Elect. in Sext. Confirmatio ius dat administrandi, ca. transmissam. ca. nihil est, de Elect. vide quæ ex professo tractauimus de electione, ad c. quia propter, de Elect. & lib. 17. Syntagm. c. 12. & de Confirmatione, eod. lib. c. 13.

Ex quibus facilis erit dignotio regulæ quæ adfertur in ca. cum in illis 16. §. cum autem, de Præb. in Sext. cuius hæc sunt verba. *Cum assueti inter collationem, presentationem, & institutionem, differentia magna esse noscatur; si cui de beneficio ad alicuius collationem spectante providers mandetur, de illo quod ad eius presentationem vel institutionem pertinet provide-ri non poterit, nec etiam è conuerso, Expresso enim uno casuum prædictorum mandatum super hoc factum, quod habet de sui natura restringi, ad alios extendi non debet.* Hinc fit quòd capitulum non confert sede vacante beneficia quæ pertinent ad collationem Episcopi, c. 2. Ne sede vacan. apud Gregor. ca. vnic. eod. titul. in Sexto. instituit tamen sede vacante instituendos ab Episcopo si viueret, cap. 1. de Instit. in Sext. c. cum olim, de Maior. & obediën. id ipsum & in Vicario dictum in c. fin. de Offic. Vicar. in Sexto. ca. ex frequentibus, de Institut. Notandum tamen quòd si ordinarius non præcedente collatione eius qui ius cõferendi habet, inuestiat aliquè de beneficio quòd talis inuestitura habetur pro collatione, Pã. ad c. autoritate, de Inst. arg. c. 1. de Conf. recti feud. in Vlib. feud. Ioan. de Selua. in tract. Benef. 3. part. q. 10.

Oritur

- 9 Oritur ita titulus beneficij ex collationibus prædictis liberis, vel necessariis, ex quibus ius in beneficio quæritur prouiso; habet & inuestitura vim tituli ab Episcopo facta in beneficio suæ dioceseos vacante, cuius iure communi dispositio & prouiso ad eum pertinet, c. cum ex inuncto, de Hæret. ca. 1. de Capell. monach. cum similib. pro vero quoque titulo habetur, tolerantia Papæ in beneficio, cuius institutio aliàs non secundum ius esset facta, in ca. literas, de Suppl. neglig. præl. & sola tolerantia eius tacita, dummodò constet de eius voluntate, dat ius in beneficio, iuxta Gloss. c. si aliquando, de Sent. excomm. Clem. si summus eod. tit. Potest & summus Pontife. nullum titulum validum reddere, per rescriptum, *perinde valere*, vel alio modo, ob plenitudinem potestatis quam habet in beneficia, ca. proposuit, de Concessio. præb. Si quis etiam existens in possessione eligendi vel præsentandi, elegerit vel præsentauerit, licet postea declaratum fuerit ius ad eum non pertinuisse, tamen electio & præsentatio, & ad illam facta confirmatio vel institutio valet, nec electus vel præsentatus destituetur. ca. consultationibus, de iure patron. c. cum Ecclesia, & ibi Panoim. de Caul. possessio. & propri. facit l. Barbarus Philippus, de Offic. Prælat. P. l. i. C. de Test. Inuentur & triennalis præscriptio, quæ roborat titulum possessori beneficij, qui alioquin non sustineretur in c. i. de Præscriptio. & in regula Cancel. 33. & titulo de Pacificis possessor. in Pragmatica sanct. & Concord si modò, vt ait regula, ingressu Simoniaco beneficia careant, nec beneficia sint reseruata reseruacione generali in corpore iuris clausa, æqui-
- para

parat enim præscriptionem beneficiorum, quæ in mobilibus videtur consistere, præscriptioni rerum mobilium, quæ triennio perficitur. §. i. de Vfuscap. l. vnic. de Vfuscap. transfor. C.

Propter diuersos modos conferendi, ordinarius collator vel Summus Pontif. potest vnum & idem beneficium vni, vel pluribus, diuersis temporibus pluries conferre, & sic prima collatio non impedit secundam: veluti si ordinarius iure ordinario conferat, & postea idem beneficiũ secundo conferat ex necessaria collatione, veluti requisitus in vim gradus à graduato vel simplici vel nominato in vim Concordati prima collatio non impediret secundam. nec præstat impedimentũ quæ de iure non est sortita effectum. c. non præstat, de Reg. iur. in Sext. quemadmodum, si patronus contulit beneficium cum non possit, poterit nihilominus præsentare ad illud iterum. c. si. de Iure pat. Similiter si Episcopus contulerit sine præsentatione patroni, rursus præsentante patrono tenetur instituere, c. decernimus, iunc. glo. q. 7. facit c. ex insinuatione, de Iure patr. in alius & ponit exempla Gl. antiqua ad §. quod si quis cuiuscunque status, de Collat. in Pragma. sanctio. & Rebuff. ad §. si quis verò, ad verbum *Dispositiones*. de Coll. in Pandec. sic discretia iura talia remanent, quamuis ad eandem personam peruenerint. l. tutorem, de His quib. vt indig. ideoq. quando duo iura diuersa concurrunt in vna persona, illa loco duarum personarũ est, l. si Consul, de Adopt. l. Papinianus, §. sed nec impuberis, de Inoffic. test. P. dùmque plura iura diuersa vni dantur, vno sublato aliud nihilominus remanet, l. si domus, de Seruitut. urban. prædio.

P.l.quoties duplici, & ibi Decius, de Regu. iur. P.
 Alioquin si diuersi modi non sint conferendi, semel
 collatio vel electio facta impedit secundam fieri,
 donec prior fuerit improbata, seu vt dicunt cassata,
 post electionem, §. quoniam, de Concess. præb. cap.
 inter dilectos, de Excessib. prælatorum: adque pro-
 pter variationem quæ improbat in ca. considera-
 uimus. & c. auditis, de Elect. Clem. vnic. de Renunt.
 & qui contulit semel etiã indigno functus est nu-
 nere, quod ad se pertinet, & vt dicitur de electione
 indigni, qui scienter talem elegit, priuatus est ele-
 ctione pro illa vice, c. cum in cunctis, §. si. de Elect.

II Iure deuoluto confert etiam qui aliter non po-
 terat conferre; per negligentiam eorum, qui cum
 potestatem haberent eligendi vel conferendi, non
 contulerunt vel elegerunt intra sex menses in mi-
 noribus beneficiis à tempore notitiæ vacationis &
 cessationis legitimi impedimenti, ca. 2. & c. quia di-
 uersitatem, de Concess. præben. cap. licet, & c. si. de
 Supplenda neglig. prælat. & si agatur de maioribus
 prælaturis, si non elegerint intra tres menses, ca. ne
 pro defectu, de Election. fit autem deuolutio interd-
 im ratione coniunctionis collationis, à capitulo
 ad Episcopum; & cõtra, ab Episcopo ad capitulum,
 & ab utroque, ad superiorem Archiepiscopum. vt
 notat dictum cap. 2. de Concess. præbend. vt ad im-
 mediatum superiorem: & ab Archiepiscopo ad
 Patriarcham, vel ad summum Pontificem in casu
 negligentia inferiorum, habita ratione loci in quo
 positum est beneficium; vt non conferente eo qui
 infra Episcopum conferre debet, deuoluatur ius
 collationis ad eundem Episcopum loci, Clem. vni.

inſta Gl. de Suppl. neg. prel. de quo vide latè apud Rebuff. in d. §. ſi quis verò, ad verb. *immediatum*; de Coll. in Concor. vbi & notat, poſſe immediatū dici ſuperiorē ad quem fit deuolutio, ipſum Episcopum qui interfuit collationi factæ à capitulo tanquā canonicus; non tanquā prælatus, nam tūc non poſſet ſupplere ſuam negligentia. c. pen. de Conceſſ. præb. dicitur autem intereſſe ſeu adeſſe capitulo tāquam canonicus Episcopus, quādo ibi nō habet primūm locum, Glo in c. à collatione, de Appell. in Sex. Pari modo ſi Abbatiam & Episcopatū ſub quo Abbatia fit, vnus poſſideat, ſi tanquā Abbas non contulerit, vel per negligentia poſt tēpus cōferat, fit deuolutū ad eundē tanquam ad Episcopū & immediatum, c. cauſam quæ, de Iudic. ſicq; conſuluit Dec. cōſil. 641. incip. *in duobus*. Fieret tamē & in deuolutione propter delictum conferentiū, deuolutio ad Papam in maiorib. dignitatibus, c. quāquam, de Elect. in Sex.

Inter modos conferēdi, non alienū eſt admonere, collationem fieri debere liberè, id eſt, ſine vi & metu illatis conferēt; aliter inſinuari poterit c. 2. & c. ad aures, & c. pe. de His quæ vi metuſve cau. ſunt.

Secūdo, item fieri debet purè ab ordinatio, ſine pacto & cōditione, ne inde ſimonia cōſequatur, c. f. cap. cū pridem, de Pactis, c. quam pio. l. qu. t. ſt. 2.

Tertio, apertè, nō clādeſtinè, c. l. Vt Eccle. benef. ſine dim. conf. c. clericus, 81. diſt. facit Inō exiſtente, de Admi. tut. ſi tamē collatio facta fuerit capaci, nec ſuſpicio fraudis fit, non ideo improbatu collatio quod domi in camera, nec palā facta ſit. argu. l. de Delato. lib. 10. C. dūmodò teſtes adſint, & forſandæ, de quibus dixi ſuprà hoc eodem capite, in princ.

- 15 **Quartò**, ex integro sine diminutione, vel retentione rerum eius, cap. vnic. Vt Eccles. benefic. sine diminut. confer.
- 16 **Quintò**, gratis fieri debet, alioquin simonia eam infirmat, c. ordinationes. & tota l. quæst. 1.
- 17 **Sextò**, requirit collatio vt fiat suo tempore; nam post sex menses, facta post deuolutum non tenet. cap. fin. de Suppl. neglig. præl. cap. de monachis, & c. auaritia, de Præb. facit cap. prohibemus, c. grauis, de Censib.

De Iudiciis & controuersis, seu litibus beneficiorum, CAP. XL.

- 1 *Lites beneficiorum summarie & de plano tractanda.*
- 2 *Lis super beneficiis, & de titulo, & de possessione, & de rebus moueri potest.*
- 3 *Beneficium litigiosum quando dicatur omnino, aut pacificum.*
- 4 *Quando ex vna tantum litigantium parte litigiosum.*
- 5 *Lis cæpti, quando dicatur.*
- 6 *Qua actione experiatur pro iure beneficij beneficia-rii.*
- 7 *De triennali possessione.*
- 8 *De controuersia rerum beneficij, differente à controuersia beneficia.*
- 9 *Lis beneficij incipit ferè semper à possessorio.*
- 10 *De iudice competente litis beneficiariis.*
- 11 *Spoliationis causa, aliis quæstionibus possessionis & proprietatis præponitur.*
- 12 *De iudicibus propriis beneficiorum datis in partibus beneficij.*

- 13 *Adoptionis & possessionis formula, in beneficiis.*
- 14 *Num cum signatura quis possit nancisci possessionem beneficij & de regula de non iudicando iuxta formam supplicationis.*
- 15 *Differentia possessionis violenter adeptæ, & propria auctoritate acceptæ.*
- 16 *De possessione beneficij absenti quaerenda.*
- 17 *De possessione in iure regaliæ consideranda.*
- 18 *De iudiciis adiudicandis in quaestionibus beneficiorum.*
- 19 *Titulus quis sit Canonicus ad defendendam possessionem.*
- 20 *Missio reservanda causa in possessionem, non habet locum in beneficiis, & quare.*
- 21 *Quid remedium detur contra litigantem de beneficio. Iudicium de beneficio contra absentem ferri, nec est eod.*
- 22 *Sequestratio beneficij vel fructuum, quando fit.*
- 23 *Sequestrationum beneficiorum utilitas.*
- 24 *De pœna impediens vel spoliatus sequestrum.*
- 25 *Modi ordinarij revocandi sequestrationem.*
- 26 *Differentia inter recedentiam beneficij & amissionem manus regaliæ.*
- 27 *De subrogatione litigantium permissa vel vetita.*
- 28 *Subrogatio quare intra annum impetranda.*
- 29 *De pleno possessorio beneficij iudicando, & probatione plena.*
- 30 *De iuramento in supplementum probationis in causa beneficiaria.*
- 31 *De probatione tituli diversa, in interdicto adipiscenda, & recuperanda.*
- 32 *Titulum sue possessionis quædo qui cogatur ostendere.*

33 *Fructuum restitutio in sententia pleni possessorij quid continere debeat.*

34 *De expensis & damnis litis.*

35 *De sententia proprietatis beneficij.*

26 *Quæ sint in appellatione in beneficiis servanda.*

1 **P**ostrema pars tractationis beneficiorum consistit in litibus eorum, quæ ratione cupiditatis, ambitionis & fraudum, prope modum infinitæ sunt. Clemens quintus in Clem. 2. de Iudic. admonet lites moveri super electionibus, postulationibus, vel provisionibus, aut super dignitatibus, personatibus, officiis, canonicatibus, vel præbendis, & quibusvis beneficiis Ecclesiasticis, aut super decimis, & vult de cætero in his simpliciter & de plano, & sine strepitu iudicij procedi,

2 In summa autem, vel pro beneficiis principaliter & pro iure, aut pro possessione eorum; aut separatim de rebus ad beneficia pertinentibus litigatur. Agitur & petitorio & possessorio iudicio. in Clem. vni. de Causa possess. & propriet. lib. 3. tit. 3. Lis simpliciter super beneficio introducta, & ad titulum seu proprietatem, & ad possessionem pertinet, ut notat Cassiodo. decisio. 9. num. 3. de Caus. possess. & propriet. etiam si causa vel lis esset super iactationibus, & molestationibus introducta, si modò molestationes narrentur super beneficio: contra, si super possessionem tantum, quia isto casu sola possessio esset litigiosa, perinde ac si de possessione expressè fuisset introducta, quo casu lis ad proprietatem beneficij non extenderetur. ut eadem decisio scribit Cassiodo

lodo.num.8.& 10.& decif.4.num.1.

Incidit in beneficiorum tractatum sæpè quæstio, num beneficium sit litigiosum, & quomodo discernatur pacificum à litigioso; ex qua plures effectus & utilitates colliguntur: vt beneficium possessum pacificè per triennium non potest controuerti, nec in petitorio nec possessorio, per regulam Cancellariæ 33. confirmatam ex Pragmat. sanction. & Concoctatis Galliarum, & summi Pontificis, titulo de Pacific. possessorib. ibique & iuxta ca. 1. de Præscr. lib. 2. tit. 16. veluti pendente lite beneficij, si ex duobus electis litigantibus alter renunciet vel moriatur, vel excludatur, non potest procedi ad electionem vel presentationem alterius, donec finiatur lis cum colitigante superstite. c. 1. & 2. Vt lite pen. nihil inno. lib. 2. tit. 8. in Sex. Sic & consideratur in Clem. 1. eo. tit. Vt lite pend. lib. 2. tit. 5. in beneficio litigioso altero vel utroque ex contendentibus decedente, in quæstione, num vacet in curia Romana vel extra. Sed neque prouisus de beneficio curam animarum habente, tenetur promouere se ad sacerdotiũ intra annum, si litigiosum sit; & nisi à tempore pacificæ possessionis, in c. commissã, c. licet canon, de Elect. in Sex. in quo casu & dicunt pacificã possessionem dici, obtenta recedentia, si per tres annos non moueatur cõtrouersia ei postea, & ideo teneri promoueri statim post triennium nõ sacerdotem ad sacerdotium, alioquin vacare beneficium per non promotionem, vt scribit Rebuff. tract de Pacific. possess. nu. 67. per caput licet canon, & c. commissã, de Elect. Beneficium quoque litigiosum mandatarius non tenetur acceptare, quia non est conferendũ pendente

lite, viuente alterutro litigantium, d. ca. fin. Vt lite pendem. in Sex. Clem. 1. eod. tit. regula Cancell. 27. sic decisum in decis. Rotę 608. *si aliquis*, in Antiq. latę Rebus. ad §. declarantes, ad verbum, *comprensensa*, de Mandat. Ecclesia. in Concord. Rota decis. 582. incip. *virum, c. si bi*, in Antiq. quod in nominatis ab Academicis videretur iisdem rationibus habere locum. Tamen hodię poterunt in Gallia acceptare si velint litigiosa per obitum alterutius litigantis vacantia, & effectus litis seu exitus potent probare num vacauerit ex persona mortui litigantis, an alio modo. vide Rebutsum in quaest. 15. na. 44. Potest & lite pendente nouum ius impetrari, veluti gratia si neutri, & noua prouisio, dummodò in ea fiat mentio de lite. Staphile. tract. de Gratis & expectatiuis. §. in primis, num. 50. qui porrò ita impetrauerit admittetur seu coniungetur liti, in eodem statu quàm reperit, Clement. 2. Vt lite pendem. Pacificę possidere beneficium dicitur, cui non mouetur controuersia iuris vel facti, in iudicio, nec extra Glof. & Doctor. in Clem. gratiæ, de Rescip. Rota decis. 61. *sufficit*, in Nouis. facit c. cum olim, 7. de Dolo & contum. ibi. *pacifica possessione gaudere*, lib. 2. tit. 14. ca. ex parte, 7. de Testib. lib. 2. tit. 20. Litigiosum contra dicitur, secundum Glossam ad c. 1. ad verbum, *litigantibus*, Vt lite pendem. in Sext. de cuius dominio quæstio vertitur inter petito rem & possessorem, conuentione iudiciali vel precibus principi, aut iudici oblati, & per eum futuro reo cognitis, Authent. litigiosa, C. de Litigios. Videnda Clem. 2. & ibi Glof. Imola, Zabarella, Vt lite pen. Et quamuis quasi ceptum dicatur iudicium,

vocatione in ius quod pertinet ad perpetuandam iurisdictionem iudicis, cap. gratum, 20. de Offic. & pot. iud. deleg. tamen, res litigiosa adhuc non dicitur proprie, nisi sex concurrant quæ faciunt litis pendentiam: primum quod citatio emanauerit, & à competente iudice. Secundò, dehinc tertio, quod ad citatum peruenerit, vel per eum steterit quominus perueniat. Quarto, quod ex tenore citationis potuerit cognoscere, de qua re sit futura controuersia. Quintò, quod citatio sit apta. Sextò, quod apparitor seu nuncius eam legitime & sufficienter inlinuauerit: quæ colliguntur ex Clem. cum litem, iunctis Glossis, & Zabarella, in verbo *plene*, Ut lite pend. Gui. Papæ, dec. 48. Atque in præscriptionis interruptione per citationem requiri in citatione ait Guido Papæ, dec. 416. num. 2. vt saltem sit citatio cognita, & per eam instructus de causa reus propter quam citatur, aliter simplex citatio non interrumpet præscriptionem: sicq; intelligendas ll. sicut, omnes, cum notissimi, de Præscript. 30. vel 40. ann. sic & intelligendus idem Guido Papæ dec. 488. dum ait nu. 9. simplicem citationem interrumpere vsucapionem odiosam, sic secundum diuersos fines, potest dici pēdere lis, & non pēdere. Pendere nāque potest per oblationem libelli, l. 1. C. Ut lite pend. Secundò, per appellationem, tit. nihil noua. appella. pend. Tertio, per relationem & consultationem factam superiori. Quarto, per iudicis recusationem. c. secūdo requisitis, & c. cum speciali, de Appel. l. apertissimi, C. de iudic. Quintò, per restitutionem in integrum, C. vt in integr. restitutio. postula. nihil no. Sextò, per porrectionē libelli factam

principi, l. i. & 2. quand. libel. princ. oblat. litis cont. fac. Septimò, per impetrationem iudicis, ca. suggestum, de Iudic. c. causam, de Testib. Cardinal. ad Cl. 2. Ut lite penden. Octauò, per commissionem causæ, vt ibi ait Cardin. quæ etiam vera sunt ad prohibenda nouam iudicis impetrationem, non etiam ad reparationem attentatorum, in qua requiritur citatio. Glossa etiam ad §. lis autem, de Pacif. posses. ad verb. *terminorum*, in Pragm. sanction. expressè notat, antequam beneficiũ dicatur litigiosum, tria requiri, primum quòd emanauerit citatio executioni demandata: secundò, quòd titulus agentis fuerit in iudicio competenti parti aduersæ exhibitus: tertio, quòd omnes dilationes ordinariæ iuris vel suli, quæ dantur ad litem contestandam, sint elapsæ ante finem triennij.

- 4 Inteidum tamen beneficium dicitur esse litigiosum ratione actoris, & non ratione rei: sufficit enim quod pertinet ad actorem, citationis decretum, quamuis non fuerit facta citationis executio, certus enim amplius certiorari non debuit: c. cum qui certus, de Regul. iur. in Sext. c. ab excommunicato, de Rescript. l. i. §. fin. de Actio. empt. P. & sic quoad illum, beneficium dicitur litigiosum: sicque iudicatum in Rota tradit Gomes in compedio vtriusque signaturæ. Ea ratione reus conueniendus, posset beneficio cedere sine metu prohibitionis cessionis de beneficio litigioso: actor non posset, & si faceret, reuocaretur: quamuis ante terminum articulandi vel contestationis, renunciaret, Clem. i. §. si veidò, Ut lite penden. in decis. Rotæ 3. & 10. Ut lite pendente, in Nouis. Ægid. Bella-mera, decision. 102.

At in

At in quaestione regulæ de Pacificis possessoribus, seu triennali possessore, & ad hoc ut quis dicatur vel non dicatur pacificus possessor, intelligitur pacificus si ad executionem citationis, iurisque sui in iudicio exhibitionem ac terminorum omnium observationem processum fuerit. §. lis autem in hoc casu, de Pacific. possess. in Pragm. sanct. titulus verò de Pacificis possessoribus in §. 1. sic statuit: *Statuimus quòd quicumque, dummodò non sit violentus, sed habens coloratum titulum, pacificè & sine lite pralatum, dignitatem, personatum & administrationem vel officium vel quodcumque beneficium Ecclesiasticum, triennio proximo hactenus vel pro tempore possederit, seu possidebit in petitorio vel possessorio, à quoquam, etiam ratione iuris nouiter reperti, molestari nequeat, præterquam prætextu hostilitatis, aut alterius legitimi impedimenti, de quo protestari, & illud iuxta concilium Viennense intromitti debeat: quam resolutionem pluribus explicat Rebuffus proprio tractatu de Pacific. possessor. Quare hinc non dicitur pacificè possidere, qui habuerit fiduciariam possessionem, quam in Praxi vocamus recredientiam in possessorio, si ei moueatur lis in petitorio. Gloss. in §. item quod vniuersitates, ad verbum, *possid. bunt.* de Collation. in Pragm. sanction. aut si adhuc litiget super possessorio, Glos. in cap. commissa, de Electio. in Sexto. Dicunt & pacificum possessoré ad effectum triennalis possessionis, eum quidem qui contra aliquem litigauit per triennium, qui ab aliis non fuit lite pulsatus, & eorum respectu: nam etsi quod pertinet ad eum qui cum eo litigauit, dici non possit pacificus, tamen quod ad alios pertinet, qui cum eo*

non litigarunt, dicitur pacificus: exemplóque seruitutum aduersus eos liberatas eades habet. l. loci, §. pen. Si seruitu. vendice. P. nam interruptio ciuile prodest tantum agenti. l. inter quatuor, de Diuersi. & tempora. præscr. P. l. cum notissimi, de Præscript. trigin. vel quadra. anno. C. nisi forsan in aliis quàm beneficiis interruptio fiat ab vno ex correis credendi, quo casu prodesset alteri. l. fin. & ibi Gloss. Baldus & Angelus. C. de Duo. reis. vitium alioquin litigiosi, afficit partem colligantem, non autem tertium, qui nõ est in lite, decisi. Rotæ 3. Ut lite pen. in Nouis. Glo. in l. creditor, ad verbum, posse, in fine, Manda. P. Felin. ad c. exceptio, versic. *quomodo fallit*, de Excep. Lud. Gomes, ad regulã de trien. possess. q. 41.

5 Generaliter lis incipitur per litem contestationem: c. super quæstionum, §. intentionis, de Offic. delega. nec prius propriè lis dicitur mota, ca. ex parte, 2. de Verbor. signific. neque antè quis petere dicitur, sed magis velle petere. l. hoc amplius, rem rat. haber. P. Sic autem contestatio definitur, vt sit petitio in iudicio proposita. cum sequente responsione rei, c. 1. & 2. de Litis contesta. lib. 2. titul. 5. l. 1. C. eod. tit. cap. dudum, in 2. de Elect. contestatio etiam fit per negationem conuenti iudicalem, l. rem non nouam, §. patroni, de Iudic. Authentica offeratur, & ibi Bal. de Litis contest. C.

6 Cùm omnis controuersia in beneficio de possessione, aut de petitorio sit, vtraque mouetur ab eo qui præsupponit sibi esse ius in beneficio, & habere titulum ratione collationis: nam per collationem Canonicam, etiam sine traditione tribuitur ius in beneficio. cap. execrabilis, §. porro, ibi, *Dummodo sit*

eo ex collatione canonica *competat ius*, &c. de Præb. in Extrauag. Ioan. 22. c. si tibi absenti, de Præbend. in Sext. ca. quorundam, & ca. accedens, eod. titu. Quare pro beneficio collato & eius iuribus, agi potest per beneficiatum actione in rem etiam possessione nondum apprehensa. vt notat Glo. ad d. Extr. execrabilis, §. porro, ad verba, *Competat ius*. per Compostellanum ad ca. Cùm Martinus, de Constit. quod singulare dicitur in beneficiorum iure: nam in rebus profanis iure cõmuni aliter receptum est, l. seuũ, C. de Rei vend. l. traditionibus, de Pact. facitq; in his possessionis datio plenũ ius, vt in l. quoties, C. de Rei vëd. & diuerso modo ius acquiritur in beneficiis & in profanis: item diuerso modo possessio vtriusq; acquiritur, vt notat Innocen. ad c. in literis, super verbo *Præus*, de Restit. spol. Aliquando autem possessio solũ, aliquãdo petitorio tantum, aliquando possessio & petitorio simul agitur. c. 1. 2. 3. de Causa possess. & proprie. aliquando solo interdicto retinendæ, aliquando recuperandæ, Possessionem beneficij quis tuetur per exceptionẽ quòd per annum proximum possederit, & quòd is qui impetrauerit per non titulum possessoris, vel alia ex causa viuentis possessoris, certum modum vacandi non expresserit, nec nomen, gradum aut nobilitatem possessoris, & quot annos illud possederit, iuxta regulam Cancellariæ de annali possessore: aut quod à die impetrationis, infra sex menses ad iudicium possessorem vacari nõ fecerit, vt ait prædicta regula, quæ & aducit, quomodo impetrans ita beneficiũ viuentis, nec seruans regulam. condemnandus sit in quinquaginta florenos auti Camere Apostolicæ,

cum

cum damnis & expensis, & quod non ideo dicatur beneficium factum litigiosum. Quod si pendente lite possessorij vel petitorij, contra possessorem, interpetitorem & possessorem beneficij sit prolata vna definitiva sententia à qua ipse appellet quavis sententia dicatur nulla, tunc sequestratio fit beneficij, dummodo possessor contra quem iudicatum sit, non fuerit triennis. c. vnic. de Sequest. poss. in Clem. vide decis. Rotæ 390. incip. *Si feratur sententia definitiva*, in Nouis. Et fit sequestratio non fructuum tantum, sed etiam beneficij, inter quæ maximè interest: nam alij possunt dari fructus beneficij, & alij potest dari ius & titulus eiusdem beneficij, ca. si tibi concessio, 26. de Præben. in Sext. & ibi Gloss. ad verb. *fructus*. Quare sequestrato beneficio, sequester possessor administrabit & exercebit iura beneficij & beneficiati, c. examinata, 15. de Iudic. & ibi Innoc. notat, sequestrum posse præsentare & conferre. Interdicit & sequestratio ne is qui antea possessor, vel alius, extra sequestrum iuribus Ecclesiæ se intromittat. *Ægid. Bellam. conclu. 428. néve seruitium Ecclesiæ faciat, vel ibidem prædicet sine licentia sequestri, & Episcopi Ægid. conclus. 420. 429. aliter incidit in pœnã §. I. Cl. vn. de Sequest. posses. Exigit Clem. vni. de Sequest. benef. quod sententia sit prolata contra possessorem pro petitore, antequam fiat sequestratio, si modò ea fuerit prima. A loquim si pro possessore iam prima sententia fuerit, & postea succubere possessore in appellatione alia fuerit sententia lata contra possessorem, & ab ea appellauerit, non fiet sequestratio, vt scribit Ioan. Andr. in addit. ad Specul. in tit. de Sequest. poss. & Card. ad d. Cle.*

Excipit

Excipit verò eadem Clem.vn, de Sequest. trien-
 nalem possessorem, nempe, quòd si quis pacificè &
 per triennium possederit beneficiũ, & postea de eo
 ei lite mota, sequuta fuerit prima sententia definitiua
 contra illum, & appelletur, quòd non possit pen-
 dente lite sequestrari beneficium: hoc firmavit re-
 gula Cancell. de Trienniali posses. facit l. i. C. de Fidei.
 Presumitur ex trienniali possessione pro iure posses-
 sionis, & pro eo indicatur, si habeat titulum vel ve-
 rum vel coloratum, si possederit per triennium cõ-
 tinuum sine lite, & alio modo sit habilis, vt expli-
 cant plenè Rebuffus ad tit. de pacificis possessor. &
 tract. de Pacificis possessor. Gomes ad regulam de
 Trienn. posses. Tradit & praxim Rebuffus ad dictũ
 titulum: & in exceptione triennialis possessionis; vt
 si quis molestetur super beneficio, quod possederit
 cum vero vel colorato titulo per triennium com-
 pletum, & perfectum, impetret in Gallia literas à
 regia Cancellaria, directas iudici coram quo causa
 mouetur, & petat illas comprobari & interinari.
 Et tũc pars aduersa petat titulũ ab impetrante exhi-
 beri, quod & impetrans facere debet, cum beneficiũ
 sine canonica institutione possideri nequeat, c. i. de
 Reg. iur. in Sex. debetq; probare exceptionẽ super
 qua innituntur vel fundatur litera antequam actoi
 probet suum titulũ, per not. ad c. i. de Litis cõtest. in
 Sex. Cum quis post triennalem pacificam posses-
 sionem impetrauerit has literas de Pacificis, curat per
 has fieri inhibitionẽ parti aduersarię ne illum mole-
 stet, & in casu oppositionis fit præsentatio illarũ &
 approbatio coram iudice. vide latius Reb. in Const.
 Regis, tomo 3. tit. de Causis possessionis benefic.

Agitur

§ Agitur de proprietate Ecclesiarum aliquando inter aliquos beneficiatos, & tunc illa controuersia non respicit titulum beneficiis prouisorum, sed res ad titulum pertinentes, ca. 1. de Dol. & contuma. c. 2. Ut lite non contestata, & c. quæ controuersia dif. fert à controuersia de beneficio, in qua mitti non potest actor in possessionem beneficij ob contumaciam possessoris, rei seruandæ causa, cum tamen possit, si agatur de proprietate: ca. vii. & ibi iuncta Glo. ad verbum, *uisus*, de Eo qui mittit. in poss. rei seruan. caus. in Sex. lib. 2. tit. 7. constituitur & ibidem alia differentia iudicij: quòd dum agitur de beneficio absente & contumace possessore etiam lite nõ contestata, potest procedi ad iudicium contra absentem, & ad testium examinationem, in aliis nequaquam: c. contingit, de Dol. & contuma. ca. quoniam, §. porro, Ut lite non contest. non proced. ad test. exam. vide Ioan. Andream, & Glo. ad dictum c. vii. ad verba, *eum qui*, de Dol. & contum. Eadem & controuersia proprietatis, adfert controuersiam precedentem possessionis, vel retinendæ, vel restituendæ, vel transferendæ ratione contumaciæ, & ex aliis causis, vt in c. 1. & 2. de Eo qui mittit. in possess. causa rei serua. vt liquet ex titulis, de In integr. restitutio. lib. 1. tit. 41. de Causa possessio. & propriet. lib. 2. tit. 12. de Restit. spoliator. lib. 2. tit. 13. cum sim. Agitur & inter beneficiatos de decimis & aliis iuribus Ecclesiarum, & de possessione & proprietate earum, vt c. dilecti, 8. c. suggestum, 9. c. cum contingat, 29. de Decim. cum simil. Clem. 1. de Iudic. Quæ tamen controuersia non tam beneficia ipsa quam iura beneficiorum, & res respiciunt; proinde illas

illas relinquemus dispositioni communi contro-
uersiarum forensium, & tantummodo admone-
bimus ea quæ ad lites, super iure beneficiorum,
pertinent.

Omnis ferè his beneficij incipit à possessorio in 9
quo & sequitur controuersia de proprietate seu
de iure tituli: quia in beneficialibus causis oportet
possessionem aliquo colore tituli defendi, cum sine
canonica institutione teneri non possit. cap. benefi-
cium, de Regul. iur. in Sext. docet & e. ad decimas,
de Restit. spohat. in Sext. idque ne vitiosus detur ad
beneficia ingressus. cap. vnic. de Eo qui mittitur in
possessione. causa rei seruan. in Sext. lib. 2. titul. 7. Agit
de sola possessione beneficij titularius qui prouisus
est de beneficio vacante ipso iure; cum is ex cuius
persona vacat, vel factò incumbat nihilominus
possessioni, in quam nouus titularius induci non
potest nisi eo coram iudice vocato ad relinquen-
dam occupatam detentionem, cap. licet Episcopus,
28. de Præb. & dignitat. possessor. quippe qui ex ali-
quo titulo licet iniusto possidet, non debet sua pos-
sessione priuari sine causæ cognitione: can. volu-
mus, 16. quæst. 4. & sic intelligi debent, ca. in literis,
de Restitut. spolia. c. 2. de Causa possessio. & propr.
c. cum nostris, de Conces. præb. pro possessore enim
præsumptio est iustæ detetionis, donec contrarium
appareat. l. fin. de Rei. vendi. C. l. qui accusare, C. de
Edend. l. siue possideris. C. de Probatio. cum simil.
Causæ cognitio hæc consistit in discussione colla-
tionis petentis, num sit canonica, & an detentio
possessoris sit iniusta. Archidia. ad c. olim, de Reser.
& Ioannes Andreas ad c. cum nostris, super Glos. 2.
de

de Concess. præben. alioquin si habens canonicum titulum, alio possidente, beneficij nancisceretur propria autoritate possessione, ius quod haberet, amitteret tanquam intrusus, c. eum qui, de Præben. in Sext. & violentus efficeretur & illegitimus possessor, l. extat, Quod metus caus. l. penult. ad l. Iuliam, de Vi priuata. l. si quis in tantam, C. Vnde vi. atque aduersarius posset uti interdicto restitutionis tanquam spoliatus, per cap. in literis, & tot. tit. de Restitutio. spoliat. & esset ante omnia restituenda naturalis possessio spoliato, cunctaque quæ ablata essent. cap. 1. cap. 2. cap. redintegrandi & seq. 3. qu. 1. Et possessio in pari causa tituli dat ius, c. si à sede, de Præbend. in Sex. quòd si violentus possessor spoliator careat titulo, quamuis idè non possit dici intrusus, ut notat Dominicus ad cap. eum qui, in 2. notabili, de Præb. in Sex. attamen, tanquam violentus, nõ poterit iuari possessione illa, ut possit præscribere. l. sequitur, §. quod autem, de V. l. ca. P. §. furtiua, eod. tit. apud Iustin. nisi prius purgatum fuerit vitium violentiæ, §. aliquando, eod. tit. cum improba possessio priuet omni beneficio iuris, l. improba, de Acquir. possessio. ut non possit violentus possessor referre quæstionem domini, etiam si agatur petitorio. l. si quis emptiois, §. sed hæc super, C. de Præscript. 30. vel 40. annor.

- 10 Quæstio de beneficio agitur coram iudice Ecclesiastico iure communi, ca. 3. de For. compet. nulla distinctione vel exigua, num agatur de possessio vel de petitorio: tum ratione personarum Ecclesiasticarum contendentium, tum beneficiorum, quæ sunt fori Ecclesiastici; de rebus enim Ecclesiæ
 se im.

se immiscere non debent iudices laici. c.2. de Iudi. c.cum laicis, de Reb.Eccl.non alien.ca. Ecclesia, de Constitut.c.contingit, de Arbit.c.benè quidem, 96. distinc.de personis Ecclesiasticis idipsum statutum ne de illis iudicent, c.1.& 2.c.quod clericis, 9.c.si diligenti, 12.de Foro compe.cap.placuit, c.in olita, xj. quæst.1.Nouella, Vt clerici apud proprios Episc. §. statuimus, de Stat. & consuet.in feud, Auth.statuimus, de Sacrosanct.Eccle.C.In Gallia tamen iudex regius, Senarchus seu Bailliuus, cognoscit de causis beneficialibus, si agatur interdicto retinendæ, vocant *maintenue*, vel recuperandæ, in causâ spoliationis vel turbationis possessionis. Explicat Guido Pappæus, decis.1.vbi & refert Martini quinti sum.Pontificis rescriptum, quo nominatim hoc Regni Franciæ priuilegium vel vsus approbatur. Maximè quia quando agitur super possessorio vel quasi, etiam in spiritalibus vel beneficialibus causis, iudex laicus est iudex competens. Ioan. Andreas ad cap. fin.de Iudi.cùm possessorium in spiritalibus etiam videatur esse temporale non spiritale. Archidiaconus ad ca.1. de Restitut, spolia.in Sext. Franciscus Zabarella, ad Clem.dispendiosam, de Iudic, Guido Pappæus.conf.78. incip.*circa processum*, sic in ca.causam, in 2.sic incip. *quis filij sicut legitimi*, sum. Pontifex relinquit iudiciū possessorium regi Angliæ. Et pro vi turbatiua in causis beneficialibus in Gallia intentant casum nouitatis: vt notat Ioan. Faber ad §.retinendæ, de Interdict. & est textus expressus in c.significauerunt, 21.de Iudic.vbi Florentina potestas, & ita iudex laicus, cognoscit vt iudex de possessione vel quali possessione eligendi rectorem, inter personas Ecclesiasticas: quauis de proprietate postea agi coram

Ecclesiastico possit: quo textu praxis Gallicana, etiã
 si non haberet priuilegium, firmatur; & in aliis re-
 gionibus posse idipsum, ratione possessorij, habere
 locum probat. Quare & cognoscit Curia parlamen-
 etiam inter duos presbyteros in possessorio retinen-
 dæ, in causis beneficialibus. Guido Papæ consil. 49.
 & decif. 85. De possessorio verò adipiscendæ posses-
 sionis, non cognoscit quia habet quæstio plus peti-
 torij quàm possessorij, Guido Papæ decif. 1. num. 3.
 quemadmodum nec cognoscit principaliter de pe-
 titorio, cuius causa non sit cõmunis cum possesso-
 rio, iuxta l. naturaliter, §. nihil commune, de Acqui.
 possess. P. Vt plerumque tamen dum agitur de vi
 turbatiua in casu vt dicunt nouitatis, seu in inter-
 dicto retinendæ, concurrat proprietatis quædã con-
 sideratio, & inter contendentes de beneficio fiunt
 productiones titulorum; quia hoc interdictũ habet
 causam proprietatis annexam. l. 2. §. quædam, de In-
 terdict. P. interpret. ad Clem. vii. de Causa possess.
 & propr. & adjudicatur possessio ei cui iustior est
 titulus. iuxta ea quæ notantur in ca. cum venissent,
 de in integrum restit. c. ex insinuatione, de Procht.
 facit expressè, l. edicto, de Edicto diui Adria. tollen.
 C. l. si duo, Vti possid. P. l. l. C. eo. tit. debentque par-
 tes audiui in Curia temporali litigantes super pos-
 sessorio beneficij, si velint coniungere materiam
 petitorij ad corroborationem sui possessorij, Guido
 Papæ decif. 71. ex Speculat. in titu. de Testib. §. nunc
 videndum. Eò quòd in materia interdicti *vt possi-*
deru. is obtinet qui potiora iura probat in petitorio.
 cap. audita querela, de Restit. spoliat. apud Gregor.
 cap. ad decimas, eod. de Restitut. spoliat. in Sexto,
 notatur ad c. licet, de Probat.

Si tamen quaereretur de restitutione spoliati, 17
 prius de ea quàm de titulo vel proprietate agendū
 esset, in literis, de Restitu. spol. cum simil. ibi not.
 sufficit interdicto recuperandæ, ostendere agen-
 tem se fuisse in possessione tempore spoliationis, l. si
 quis ad se fundū, ad leg. Jul. de vi public. C. Aufrer.
 15. Cappellæ Tholos. decis. Et ordinarij iuris est, vt
 prius de possessione agatur. l. si de vi, de Iudic. §. re-
 tinenda, de Interdict. nihil tamen prohibet de vtro-
 que simul agi, & vtrumque iudicium simul termi-
 nari, c. 2. & c. dilectus, de Causa posse, & prop. imo
 in Gallia præuenta cognitio quæstionis beneficia-
 lis, in possessorio coram iudice regio temporalis, im-
 pedit ne agi petitorio super eodem beneficio co-
 ram iudice Ecclesiastico possit, ex Constit. Fran-
 cisci 1. publicata anno domini 1539. articulo 48.
 Item & singulare, quòd si quis agat de proprietate
 beneficij, cum posset de spoliatione & possessorio
 agere, & perseveret vsque ad conclusionem litis,
 non possit ad possessionem redire. c. pastoralis, §. de
 Causa possessio. & propt.

Iudices proprij beneficiorum, maximè in Gallia, 12
 sunt qui habent iurisdictionem regiam in locis be-
 neficij vel Episcopi diceceseos, exceptis maioribus
 causis, neque hac de quæstione quis tenetur adite
 summū Pontificem, qui etiam si ad eum appellatur,
 debet appellationis decisionem delegare terminā-
 dam iudicibus in partibus datis, vt habetur in titu.
 de Causis. in Pragm. sanct. & in Concord. ad vitan-
 dos sumptus & calumnias litigantiū, & vexationes
 temerè agentium: & quia probationum testium &
 instrumentorū in partibus & locis litigiosè rei, faci-
 lior & certior est editio. l. 2. vbi de Ratioc. ag. oport.

C. l. i. Quando Imperator inter pupillos & viduas,
 C. Sicque conformis fit hæc sanctio iuri communi,
 quod statuit, conueniendum esse vnumquemque
 in sua prouincia, tota 3. quæst. 6. quòdque ordo con-
 fundantur, si sua iurisdicção cuique illibata non ser-
 uatur: ca. peruenit, xj, quæst. i. licet olim & in prima
 instantia, summus Pontifex à quolibet adiri posset,
 vt iudex ordinarius totius orbis. ca. fi. de Foro com-
 peten. vide copiosè disputatum de hoc articulo, in
 Glos. ad §. i. ad verbum, *finiantur*, de Causis, in Prag-
 mat, sanctio. excipiendæ sunt lites beneficiorum,
 quæ iuris seu collationis sunt regaliæ, quæ alibi
 quàm in suprema Curia Parisiorum agitari vel de-
 cidi nequeunt, ex constitutione Ludouici xj, edita
 anno dom. 1463. 24. Maij. vide iudicia eius rei apud
 Papum lib. 2. Rhapsodiæ aresto, titu. 3. arest. 14.
 Præuentio cognitionis in possessorio coram iudice
 seculari regio, efficit in Gallia & impedit, ne pro
 eodem beneficio de petitorio coram alio iudice
 agi possit, iuxta constitutionem Francisci i. eius no-
 minis regis, editam anno 1539, art. 48.

- 13 Disputatur in possessione beneficij; an quis be-
 neficij possessionem vacuam facit legitime adeptus,
 an alio possidente, vel vi, vel sine vi. Et formam
 adipiscendi possessionem beneficij quidè præcipit
 Henricus Galliarum rex anno dom. 1550. die 24. Iulij, vt
 fiat in loco beneficij, vel in atrio Ecclesiæ publica-
 tio prouisionis seu collationis, & insinuatio us quo-
 rum interesse potest sine armis & vi aliqua, nõ propria
 auctoritate. Mittit verò in possessionem beneficij
 collati per sum. Pontif. delegatus ad eam dandam
 in prouisione. Potest & fieri missio in possessionem,
 per presbyterum, vel alium clericum diocesanos
 virtute,

virtute clausulæ quæ apponitur in collationibus, & dirigitur vniuersis & singulis personis Ecclesiasticis, ad fines mittendi in possessionem prouisum, adhibemus & notarium, vel Apostolicum vel regium retinentem instrumentum missionis in possessionem, adhibitis testibus, vt Rebuffus docet, in tractatu beneficiorum, tit. de Missione in possessionem num. 14. 20. & 21. Ordo adipiscendi possessionem, vt si nemo contradicat: adeatur Ecclesia post publicationem collationis, & prouisus in eam inductus soleat aquam benedictam aspergere, adire altare maius, eum suppliciter osculari, adorata sacrosancta Eucharistia; pulsari & debent campanæ ne clandestina sit possessio, debetque duci ad fontes baptismales, si Ecclesia sit Parochialis; si canonicatus, debet duci & installari in choro & in capitulo. Quod si alius de facto possideat nec tutò possit adiri Ecclesia, vel ea sit clausa, sufficit post publicationem, per tactum ianue vel pessuli adipisci possessionem, cum ea intentione, vt reliqua per hanc additionem velit possidere. l. 3. de Acquiren. possess. P. quod si adhuc tutum non sit appropinquare Ecclesiam, sufficit per visum pinnaculi Ecclesiæ nancisci possessionem: nam & oculis & affectu potest quis possessionem nancisci. l. 1. §. penul. de Acqui. possess. Hic duo notanda pro controuersis possessionis, primum quod in vim tituli lecti seu collationis publicatæ fit missio in possessionem: quare quia titulus in possessione adesse debet, eadem ratione titulo defendenda. Et qui sine titulo adipiscitur possessionem, videtur priuatus ipsa dispositione iuris, eo iure quod in beneficio haberet, tanquam intrusus. c. 1. de Elect. in Sext.

Vnde & dubitatum fuit, num cum simplici signatura, posset quis bullis de super non confectis, nancisci possessionem, quibusdam allerētibus non posse sine vitio intrusionis, quia non detur delegatus in simplici signatura ad dandam possessionem, & ideò propria autoritate videatur ingressus beneficium qui per signaturam prouisus est: vt notat decis. Rotæ 458. in Nouis, facit regula Cancellariæ de non iudicando iuxta formam supplicationis: in quam notant Glossæ, supplicationem ante expeditionem bullarum esse gratiam informem, habita ratione clausularum quæ extenduntur in literis bullarum. Plura adhæc adiicit Ægidius Bellamera consil. 33. quæ & certè sententia obtinuit aliquando de rigore iuris. Alij fuerunt in contraria sententia, & hoc iure vtimur, vt possit quis nancisci possessionem in minoribus beneficiis, virtute signaturæ prouisionalibus verificata: ex licentia præstita ad petitionem beneficiati, coram cõmissario & Bancharius, qui illarum expeditionibus dant operam: si quidem per verbum fiat, perficitur gratia, & quamuis demus signaturam non habere ante literas expeditionis plenam formam, tamen nemo dubitabit, sufficere signaturam tanquã coloratum titulum ad possessionem nanciscendam, vt scribit Cassiodor. decis. vltima, de Restitut. spoliator. Resoluit & Gomes ad dictam regulam de non iudicando iuxta formam supplicatio. habere locum quando agitur de titulo controuerso in iudicio & authorisabili. alioquin enim esse gratiam completam, vt non sit opus expectare ad perfectionem, bullas, nisi in signatura & bullis aponantur pro executione iudicis delegati, qui non possunt in causâ signaturæ procedere

procedere absque bullis quæ commissionem vel delegationem continent. Rota decis. 458. in Nou. iuxta cap. pastoralis, §. fin. de Rescript. atque ita regula, de non iudicando, iuxta formam supplicationis habet tantum locum, vt Rota explicat, in iudicio petitorio, non in possessorio. Et ca. 1. de Electio. in Sext habet locum in Archiepiscopatibus, Episcopatibus, Abbatibus & aliis maioribus dignitatibus, quæ propter pericula & damna quæ inde sequi possent, nec possideri vel teneri possunt sine productione bullarum. Quare in alius praxis est, vt lite mota qui obtinuit per supplicationem provisionem, actor vel defensor, seu qui se opposuit, vel possessionem adeptus est, possit producere signaturam pro corroboratione sui tituli. Et si aduersarius eam impugnet, sufficiat ex autoritate iudicis coram quo mota lis, vel eius rescripto seu apunctamento, vt loquuntur pragmatici, parte vocata eam recognosci, à Bancharis vel peritis in cognitione signaturarum. Sed & hodie Concilio Tridentino, provisio beneficij fit in signatura in forma dignum, per quam summus Pontifex; non tam provideat, quam mandat Episcopo vt provideat: & idem approbata signatura & verificata censetur per Episcopi collationem, iuxta formam supplicationis quæ pender ex Clem. vni. de Concess. præb. cuius hæc clausula: *Mandamus, si post diligentem examinationem dilectum nostrum P. ad obtinendum beneficium idoneum esse repereris, super quo tuam conscientiam oneramus, eidem auctoritate Apostolica & nostra conferas & provideas, &c.*

Secundum, quod notabile videtur, consistit in¹⁵ differentia possessionis violenter adeptæ, & propria auctoritate. Nam violentus possessor, & propria

auctoritate nactus possessionem, habent similitudinem in eo, quod uterq; habet vitiosum ingressum, si alio possidente & contradicente possessionem nanciscantur. c. eum qui, de Præben. in Sext. Ceterum violentus possessor in eo c. eum qui, iure quod habet ipso iure per intrusionem priuatur: at non propria auctoritate adeptus, id est, sine solemnitate, dummodò realem possessorem non spoliauerit, ut ait Felin. tractat. beneficiorum questio. 15. Quare ex sententia Iasonis ad l. si ex stipulatione, de Acquiren. possess. P. Si quis adipiscatur propria auctoritate possessionem beneficij, quæ à nullo occupatur, non debet puniri; tutius tamen erit, solemnitatem non omittere, & cum auctoritate superioris, vel cum forma iam dicta nancisci possessionem. Pro adeptione autem possessionis ex superioris auctoritate & permissione ingrediendi realem possessionem, habetur inuestitura quæ datur ab Episcopo, vel palei clericalis, vel pennæ, vel alterius symboli; ratione cuius potest ingredi possessionem realem sine reprehensione: dummodò beneficium ab alio de facto nõ possideatur, vel nisi alius intercedat, seu (ut dicunt) se opponat possessioni adipiscendæ, quo casu supersededum erit, & in casu oppositionis vocandi opposites coram iudice.

- 16 Possessio beneficij, ut & beneficium, absenti per alium seu acceptantem & procuratorem, dari potest, c. accedens, 24. de Præb. c. si tibi absenti, eod. in Sex. quia per alium nobis acquirere possumus possessionem & proprietatem nomine nostro: l. quicquid, de Acquir. possess. l. si procurator, 13. de Acquir. possess. l. qui mihi donatum, de Donatio. P. cap. quoniam, §. in aliis, Ut lite non contest. cap. si diligenti, de Præscriptio. c. cum venissent, de Restit. spolia. l.

quod meo, 18. §. 1. & l. 1. §. per procuratorem, de Acquir. posses. Dummodò qui adeptus fuerit possessionem per alium, eam ratam habuerit; nam ab eo tantum tempore ratificationis ei incipit tempus currere pacificæ possessionis triennialis, non antea in præiudicium tertij: & sic iudicatum in Rota refert Gomes ad regulâ de trienniali possessore quæst. 59. die 14. Decembris, 1537. faciunt notata per Glos. ad c. ratum, & ad c. ratihabitionem, de Reg. iur. in Sex. & ea quæ cumulat Decius ad l. semper qui non prohibet, col. fin. de Reg. iur. P.

Considerabimus etiam in quæstionibus benefici- 17
 ciorum collationis & iuris regalix, alio modo possessionem quàm in aliis. Cùm enim beneficiorum possessio possit dici vna iuris, alia facti, alia iuris & facti, consideramus pro possessione iudicanda beneficij vt cum titulo quis, id est, iure possideat, nec sufficit sola possessio de facto vsurpata sine titulo, capit. cum nostris, de Concessione præbend. Neque etiam sufficit iure solo & ciuilitè possidere, id est, habere iustum titulum, nisi quis inducatur in realem & actualè possessionem autoritate eius qui potest concedere, quia per collationem solam vel institutionem non trãsfertur possessio, ea. cum Bertoldus, de Re iudica. in illis verbis, *Is sum institutus in eadem, in possessionem eum induci faciens corporalem*: Glos. in ea. per tuas, de Donatio. atque in hoc casu, quamuis prouisio & titulus legitimè cõcessus, impediât ne beneficium iure vacare dicatur, tamen non idèd minus de facto vacare non adepta possessione dicetur. Et proinde collatio de eo alteri potest fieri iure regalix, tanquam de beneficio vacante. si tempore regaliq, non inueniatur prouisus ante

aperturam regaliae, in reali & actuali possessione per ipsum personaliter adepta: sic enim requiritur factum fuisse, cum regaliae collatio aperitur regi. Neque ea impediretur per adeptionem possessionis factam nomine titularij per procuratorem: quia profictitia possessionis adeptione ea habetur, & nulla fictio iuris remoratur vel impedit ius regaliae. Sicq; tractant qui explicat iura regaliorum & iudicia ea de re trita promuntur à Papo, lib. 2. Rhapfodię tit. 3. arest. 18. & 5. 6. 7. & 8. disputat & in 3. tomo Notario. lib. 3. *du droit de regale.* & Ægidius Magister in tractatu de eo iure. Videnda quæ nos diximus de Civili & naturali & mixta possessione, lib. 1. Syntag. iuris, cap. 13. & de fictitia possessio. lib. 20. Syntagm. ca. 10.

18 In contentione beneficij super possessione adiudicantur vindiciae, seu recredentia, ei qui prima facie videtur habere magis apparentem titulum & magis clarum, per l. si. de Electio dum Adrian. toll. l. quamuis, C. eod. notatur & in cap. licet, de Probat. & in istis quæstionibus habetur ratio iustioris tituli, iuxta notata ad c. cum venissent, de In integ. restit. & in c. ex insinuatione, de Procurat. & in c. in literis, de Restitut. spoliat. in l. si duo, Vt posside. P. & in l. i. C. eod. titul. cum similib. quæ citat Guido Pappus decis. 87. Et est ista summaria prima cognitio, suspensis probationibus falsitatis obiectæ, vel alius quæstionibus quæ longiorem recipiunt indaginem quæ post recredentiam examinantur. Massuet. titu. de possessorio, versic. *item si altera.* Rebuffin. praxi beneficio. titulo de Sentent. executoris, artic. 1. Et quamuis in rebus profanis possessorio pro his agens sit restituendus ante omnia etiam si non doceatur de titulo, l. si quis ad se fundum, C. ad Leg. Jul.

lul.de Vi publ. exceptis quinquaginta casibus traditis per Corsetum in tractatu de Potesta. regia. quæst. 72. tamen in beneficialibus quæstionibus, possessio debet fulciri & sustineri aliquo titulo, ca. ad decimas, de Restitut. spoliat. in Sex. Præposit. in summa 3. quæst. 1. ne vitiosus detur ingressus contra cap. 1. de Eo qui mitti. in possess. in Sext. nisi quis fuisset lite pendente spoliatus, sufficit enim tunc probare se fuisse in possessione tempore motæ litis. Aufrer. decis. capellæ Tholos. quæst. 15.

Titulus canonicus in beneficiis quo quis ius suum defendit, quod in his habet, est quilibet modus obtinendi beneficia à iure approbatus; si obtinuerit, vel per collationem puram, vel per renunciationem, aut per permutationem, præsentationem, institutionem, translationem summi Pontificis, de quibus Rebuffus tract. de Pacif. possess. num. 53. 54. 55. & 56. Quemadmodum & in aliis titulus possessionis, est causa propter quam quis se dicit iuste possidere, & quæ factum asserentis tuetur; est ita titulus initium possidendi l. per diuersos, Mandati. P. vt titulus pro Emptore, pro Donato, pro Hærede, &c. in Pandectis & Codice Iustiniano. Hinc & dicimus titulum bonum, hoc est, causam possidendi à iure probatam, vt pro emptore, pro donato, &c. Et titulum malum, vt in fure, raptoie, Tyranno, prædone, quando causa iusta possidendi adferri potest vel nō. l. qui interrogatus, iuncta l. seq. de Petit. hæc. Inde & titulus verus, putatiuus, falsus: verus, quando causa quæ præceditur verè inæruenit: Putatiuus, dum nō interuenit, sed putatur interuenisse. Falsus, quando suppositus est, quando verbis fingitur vel præsupponitur, & nulla alia præsumptio eum fuisse
 firmat.

firmat, secundum Gomes. ad regalam de Triennali
 possessore. q. 5. verus, legitimus & canonicus titulus,
 qui à lege vel ab homine potestatem habente est
 inuentus, & habet speciale nomen perpetui tituli,
 ca. 1. cum ibi nota. de Capell. monach. in Sext. facit
 textus in l. legitima & l. iurisgentium, de Pact. P.
 Præsumptum verò dicit Gomes titulum, qui non
 est visibilis, nec palpabilis, nec proueniens ex pro-
 uisione alicuius ordinarij viuētis, sed ex solo cursu
 temporis, vt decem annorum, vt in c. illud, de Præ-
 sumptio. Affinis titulus præsumpto est, qui dicitur
 coloratus, quamuis inter se differant. Nam, inquit
 Gomes ad dictam regulam de Trien. possess. q. 37.
 sufficit decennali possessori post, probatam suam
 possessionem, allegare solum titulum quem ma-
 luerit, & in iudicio deducere: quia nō cogitur illud
 probare, quia præsumitur, & propterea præsumptus
 dicitur. Sed triennali possessori, qui inuitur colo-
 rato titulo, non sufficit sola allegatio tituli colorati,
 sed requiritur eius probatio & productio. Et adhuc
 talis probatio colorati tituli triennem non nuuat
 possessorem, nisi in possessorio tantū, & non in pe-
 titorio. Panorm. ad cap. contingit, de Dolo & cont.
 idē postea probari debet, titulum esse verum &
 non coloratum: liquidem coloratur ad possessio-
 nem tantum pertinet in dubio. Colorari potest ti-
 tulus, ostendendo eum habitum ab eo qui confe-
 rendi habet potestatem vel ostendendo, quòd eius
 auctoritate fuit missus in possessionem; Innocent.
 ad cap. in literis, de Restitution. spolia. sufficit au-
 tem illa ostendi sine suspitione falsi extrinseca. non
 rafa, aut suspecta, reiecta quaestione ad indegatio-
 nem pleni possessorij; iuxta l. h. de Edict. diui

Adrian. tollen. Coloratus & dicetur titulus, si is qui cum se dicit habere ostendit aliquid gessisse quod ad munus beneficij pertinet præsentibus his qui potestatem habebant conferendi, vel repugnandi, vt si tanquam canonicus adfuit cum aliis canonicis, & præfente Episcopo. Innocent. in cap. bonæ, in 2. de Postulat. prælat. Cosmas Guimier ad §. de Pacif. possess. ad verbum, *coloratum*, in Pragm. sanctione. Post Panormit. Ioannem Calder. ad cap. cum nostris, de Concession. præben. & alios, colligit titulum beneficij dici omnino sine colore, quando possidens beneficium nullum non habet titulum ab eo ad quem collatio vel electio pertinet, vel si habet quidem ab eo qui habuit conferendi vel eligendi ius, quod fuit priuatus antè, potestate per sententiam, vel iure, vel ab homine. Si recipiat contra ius beneficium à laico non habente potestatem conferendi, ca. illud, de Iure patro. & vt ca. illa. Ne sede vacante. si fiat à capitulo sede vacante: si collatio fiat ab ordinario post inhibitiones conferendi factas ab executore literarum mandati propter decretum appositum, vel ob aliam causam, iuxta ea quæ traduntur in. c. si soli, de Conc. præben. in Sex. c. 1. & 2, de Elect. in pragm. sanct. & c. 1. de Coll. in eadem Pragm. Si fiat collatio de beneficio reseruato collationi Papæ, per reseruatiõem in corpore iuris clausam iuxta c. statutum, de Præb. in Sexto. si fiat à Vicario generali cui conferendi potestas non fuit data, c. fin. de Offic. Vicar. in Sexto. In summa, datus titulus ab eo qui potestatem non habet, non potest colorare possessionem, vt in l. minor autem, §. denique, de Minor. P. 1. hoc colore, de Inoffic. testam. l. nec vllam, §. omnibus, de Petit.

hæc d.

hæred. P. Contrà si habet ab eo qui potestate præ-
 ditus erat conferendi, quamquam ampliori proba-
 tione possit subuerti possessio per incapacitatem
 vel aliam indignitatem vel causam possessoris, inter-
 rim enim iudex factum superioris tuetur ex præ-
 sumptione quòd bene factum sit, donec postea ple-
 nius constare possit de cõtrario: l. 1. quod cum falso
 tuto, &c. c. in præsentia, de Renunc. Iuste possidet,
 de Reg. iur. P. ca. qui peccat, 23. quæst. 4. Sic electus
 ab iis qui potestatem habent eligendi, & confirma-
 tus, licet forsàn aliàs electio possit declarari inuali-
 da, tamen coloratum dat proculdubio titulum pos-
 sessori: nisi forsàn apertè constaret de inualiditate
 electionis. Calder. ad dic. c. cum nostris, de Concess.
 præb. facit etiam confirmatio electi colorem, quia
 secunda contra eam facta non valeat, nisi prima
 cassata, ca. inter dilectos, de Excess. præl. Tradit re-
 gula de Triennali possessore. quòd si quis sit trien-
 nalis possessor sine simoniaco ingressu, ex collatione
 vel electione eorum qui conferre vel eligere pos-
 sunt, dummodò non sint intrusi, non possint super
 possessione beneficij molestari: attamen titulum
 requiri coloratum, qui tamen coloratus censetur
 exhibitus, nisi qui dicit non coloratum, doceat non
 esse: eius enim censetur onus probandi qui agit, non
 possessoris triennalis qui non cogitur titulum suæ
 possessionis ostendere, l. cogi, C. de Petit. hæred.
 expressè Panorm. ad dic. c. cum nostris, de Concess.
 præb. Archidiacon. ad c. contra morem, centesima dist.
 Gomes ad regul. de Triennal. possess. quæst. 43. facit
 2. q. 5. in princ. nisi forsàn ius resisteret possessioni,
 putà quia possessor duo habet beneficia; quia tunc
 ipse cogendus esset docere de dispensatione, ca. 1. de

Præscript. in Sext. Teneretur etiam ex iudicis sententia, si cum ita quedam moueant ad iudicandum, possessor fidem facere, propter officium iudicis quod in quaestionibus bonæ fidei exuberat, cap. cum dilecti, de Elect. c. ex frequentibus, de Institut. cap. relatatum, de Iure patr. expressius in d. cap. 1. de Præscr. in Sext. Notat singulariter Gloss. ad §. 1. ad verbum, *coloratum*, circa finem in Pragm. sanct. titulum coloratum, qui requiritur in iustinenda possessione triennalis possessoris, à tempore initij possessionis requiri: quod & regula Cancell. de Triennali, statuit, dum non sustinet violentum aut intrusum. Alioquin, inquit, si ab initio incoloratus fuerit titulus, & cum eo quis ex triennio per biennium vel alio tempore possederit, & superuenerit titulus coloratus, tempus est computandum à superueniente tantum colorato; in quo tamen noua adeptio possessionis non requiratur, nisi titulus superueniens esset collationis iuris regaliæ: oportet enim in vim eiusdem, nouam beneficii adipisci possessionem, ut notant regaliæ: quamuis id in iure non probeatur, ex quo superueniente nouo bono titulo, ei qui antè erat incoloratus, nõ requiritur noua possessio. l. certæ, §. penult. de Preca. P. ca. penult. de Supplen. neglig. prælat. c. ex parte, de Concess. præb. cap. postulatu, de Cleric. excommunic. ministr. Cur autem exceptus fuit titulus proueniens ex iure regaliæ, vel collationis eius, potest recipere rationem; quòd qui habet collationem à rege, non possit se iuuare alia collatione etiam si à Papa emanauerit, & ita Rebuffus tractat. de Pacific. possess. num. 264. iudicatum fuisse ait in Senatu Parisiensi, 1538. die 3. Julij inter Magistrum Robertum Gay, & Robertum de Macheco

Machcolo ratione præbendæ Rotomagensis, quod non probat Rebuffus, verùm ego probo quodd beneficiæ quæ iuris collationis regalæ sint, à nemine alio quàm à principe possint cõferri, vt statuit Ludouic. xj. ann. 1463. 24. Maij, & proinde non est mirum si reiciantur alij tituli tanquam inutiles, dum conueniunt litigantes iuris esse regalæ collatione: arg. l. fin. C. de Donat. superflua enim expungenda sunt, l. i. Quod metus causa, P, ne litis series, titulum onere superfluo inuoluatur, Attamen Papus in Rhapsodia arestorum libr. 2. tit. 3. Aresto 9. videtur in contrariam sententiam citare dictum arestum Gay, cui addit aliud pronunciatum in eadem Curia latum, anno 1367. inter Procur. regium & Ægid. de Maletauerne ex vna parte, prouisum iure regalæ de thesauraria Rothom. & Bertrand. de la Mothe, ex quibus ait Regaliam audiendum esse & admittendum allegãtem pro se titulum seu collationem regalæ, & collationem simul S. Pont. & posse se vtroq; titulo defendere, quia quamuis diuersa media sint collationis regalæ & S. Põr. tamen concurrant ad vnum finem obtinendi beneficium contentiosum subordinatè, virtute alterutius collationis. Pugnanc certè istæ allegationes cum Reb. & necessariũ est alterũ illorũ deceptũ fuisse in aresto d. Gay, & si verũ sit quodd ait Papus, tam violatur constitutio Lud. xj. quæ prohibet collatione ab alio quã rege fieri beneficij q̄ incidit in ius regie collat.

Singulare est in lite super beneficio Ecclesiastico obtinendo, cum cõtra possessore instituta est, ne ob partis aduersæ seu aduersarij contumaciã, mittendus sit qui cum eo litigat in possessione beneficij, vt reseruandæ causæ ne per hoc ad possessione ingressus patere

patere valeat vitiosus. c. vn. de eo qui mittit. in possess. rei seru. causa. in Sex. lib. 2. tit. 7. Non enim per possessionem potest dari titulus & ius, sed per canonizantem institutionem, ca. 1. de Reg. iur. in Sex. c. ex frequentibus, de Inst. c. legum, 2. q. 1. Nec sola albi præscriptio, decurionem facit eum qui secundum legem creatus non sit, vt respondit Modest. Iurisc. in l. Herennius, 10. de Decur. lib. 50. P. tit. 4. consideramus namque in controuersia concurrentium ab beneficiu percipiendum, non proprietatem Ecclesie sed titulum. Si enim ageretur de proprietate & reali actione, tunc posset habere locum missio in possessionem: causa rei seruadæ contra contumacem, lite etiam non contestata. c. 3. & c. quoniam frequenter, §. in aliis, Vt lite non contest. lib. 2. tit. 6. cap. 1. de Eo qui mittit. in possess. causa rei seru. eod. lib. 2. ca. 15. dilecto, de Verb. sign. cum simil. posset & in aliis lite contestata adiudicari possessio actori reo contumace absente, salua absenti proprietatis actione, c. prout nobis, §. de Dolo & cont.

Remedium porro contra contumacem etiam lite non contestata est in questione beneficii, vt liceat in hoc casu contumacis absentiam diuina replente presentia, diligenter examinato negotio ipsum sine debito terminare. d. c. vnico, de Eo qui mittit. in poss. in Sex. videlicet, vt adiudicetur beneficiu presenti, si constet ex his quæ probauerit ius potius habere possessore contumace: si autem pro contumace absente ius sit, etiam non obstante absentia ei ius conferuetur, l. properandum, §. cum autem, C. de Iudi. facit c. si. de Arbit. in Sex. Neque enim sola absentia litigantis, debet esse causa tituli prohi eius qui nullum vel improbum habet, cum & absens, quod pertinet ad suum ius, de quo constat iudici, pro presente ha-

beatur, d. §. cùm autem, l. properandum, C. de Iudi. §. si verò neq; ipse, Vt omnes obediant iudic. prouin. Nouella 69. c. 3. Neque etiam quia non constat absentem ius habere, ided debet adjudicari res acton, nisi & de suo iure doceat. l. si. C. de Rei vind.

- 12 Quocirca, quando in controuersia beneficij vel presentibus litigantibus, vel absentibus ex productione titulorum super beneficij possessione, non plene liquet de alterutrius titulo, quo possit sustineri possessio petita, debent iudices sequestrare beneficium vel fructus beneficij, possunt enim & separatim fructus, vel fructus & beneficium ipsum sequestrari. Cle. vnic. & ibi Gl. ad verb. *beneficium*, de Sequest. possess. & fruct. Si condemnatus etiam fuerit possessor qui nõ possederit per triennium relinquere possessionem, quã non obtinuerat per recedentiam ex sententia prius, appellauerit, poterit sequestrari beneficium non obitante appellatione, d. Cl. vn. de Sequest. posse. maximè si dissipentur ab eo fructus, c. pen. & si. de Sequest. possess. lib. 2. tit. 17. l. Imperatores, de Appell. P. l. ab executore. Quorum appell. non recip. quia si confirmetur sententia priuationis possessionis, debet restituere fructus cum re perceptos post litem contestatã. l. certum, C. de Reivend. Interdum & est suspicio ob malitiam condemnati, ne ipse patiatur consumi fructus, cùm non habeat unde possit satisfacere, ided & sequestratio fit. vt in l. si fideiussor, §. 1. Qui satisd. cogon. sic, et si colonus reus velit possessiones conductas deserere, fit sequestratio. l. fin. de Agricol. & censit. lib. xj. C. adimitur ita dotalis res & sequestratur à marito vergente ad inopiam, vt salui sint vxorij pro oneribus matrimonij fructus. l. si cùm dotem. §. si autem in
sua: sũ

fruiſſimo, Solut. mart. P. Item ſequeſtratio fit inter-
 rim pendente appellatione, quia ea pendente qui
 contra poſſeſſorē obtinuit vindicias vel recteden-
 tiam non poteſt petere iatione l. 1. de Appellat. P.
 Ea ratione, in l. Senatus conſulto, 16. §. fin. de Offic.
 præſid. P. ſtatutum, ut præſidi vel rectori provinciæ,
 res ablata, lite cōteſtata deponatur: quia vltro pen-
 dente adminiſtratione agere nequit. Poteſt etiam
 ſuaderi iudici ſtatuerè ſequeſtrationē, ſi periculum
 ſit ne ad arma litigantes perueniāt pro perceptione
 fructuum. congruit enim bono iudici præcauere ne
 provincia violentis & armis infeſtetur, in l. cōgruit,
 de Offic. præſid. P. facit & l. ſi vſufructus legatus,
 14. §. fin. iuncta l. æquiſſimum, ſeq. de Vſufruct. lib. 7.
 P. tit. 1. citatur etiam pro hac cauſa ſequeſtrationis,
 l. ſi oleum, 10. de Dol. P. lib. 4. tit. 3. Sed melius ſe-
 queſtrationem fieri cūm timetur de violentia, de
 qua non poteſt ſufficienter caueri, doceri poteſt ex
 c. literas, in fine, de Reſtitut. ſpoliato. Hic erit etiam
 ſingulare, ut nō poſſit impediri ſequeſtratio ex præ-
 dictis cauſis, ſi propter dubium maxime tituli validi
 priuenit quis poſſeſſione, prætextu oblata ſatiſda-
 tionis ex parte eius cui admittitur poſſeſſio: quia ido-
 neè caueri pro non titulo & vitioſo ingreſſu non
 poteſt. Ideò fit ſequeſtratio iuxta l. ſi fideiuſſor. §. f.
 Qui ſatiſd. cogan. P. cūm etiam non ceſſet per fide-
 iuſſionem vel cautionem ſcandalum ex poſſeſſione
 litigantium, non poteſt per fideiuſſionem curari ſe-
 queſtratio, nec cōſtituta reuocari. c. literas, ad finem,
 iuncto c. tranſmiſſa, de Reſtit. ſpoha. Quamquam in
 aliis regulatè remedium ſatiſdationis contra ſeque-
 ſtrationem, fuit inductum c. 2. de Sequeſt. poſſeſſ.
 & expreſſè in l. ſi. de Ordine cognit. lib. 8. C. ut. 19.

Quemadmodum & alioquin regulare est, lite pendente neminē remoueri de possessione, nec possessori eam adimī vt sequestretur. ca. volumus, 16. q. 4. cap. nonne, 8. q. 4. c. 1. de Sequest. poss. l. viii. de Prohib. sequest. pecu. l. 2. C. de probat. toto tit. Vt lite pendente nihil innouetur. lib. 2. tit. 16. semper enim pro possessore p̄sumitur de iure possessionis: & actore non probante, reus absoluitur: c. fin. de Rei vindi. l. qui accusare, C. de Eden. d. l. 2. C. de Prob.

- 23 Favorabiles sunt istae sequestrationes beneficiorum, nempe in fauorē Ecclesiae, ne prae-textu tituli, qui non est non verus pastor iurepat, neue his maiorem ambitū accipiat: cumq; turpius eiiciatur quam nō admittatur hospes. Interim enim datur sequester qui & temporalia & spiritualia sedulo curare possit; qui maximē exigitur (si beneficio datur) vt sit persona Ecclesiastica. c. 2. de Aetat. & qualit. ordin. lib. 1. tit. 14. iura enim beneficij & beneficiari exercebit sequester qui possidet, Glad Clem. Vnic. in verbo, *beneficium*, de Sequest. possess. & ad c. examinata, de Iudi. et si forsan recipiantur fructuum sequester laicus, si separari possint à seruitio quod debetur ratione beneficij, non aliter: quare controuersia mota pro officio Ecclesiastico claustrali, committitur pro officio diuino monasterij religiosus vel monachus pro perceptione rerum temporalium laicus: quod si vtrumq; est inseparabile mensae conuentuali adiunctum & seruitio diuino, cōmittitur religioso, qui ex authoritate sui prioris vel Abbatis, subit onus reddendā rationē perceptorū, vt cautū aresto Senatus Parisiensis in Prioratu longi pontis, 29. Ianuarij, 1534.
- 24 Quod si quis sequestrum decretū beneficij impediens, vel fructus sequestratos quoquo modo p̄sumpserit

sumpserit occupare, excommunicationis incurrit sententia ipso facto, à qua nullatenus absolvendus, nisi impedimento prius amoto, & restitutus prius occupatis per illum fructibus: nihilominus si de litigantibus fuerit, hoc ipso à iure cadit, si quod in huiusmodi beneficio, vel ad ipsum forsitan competat, quamquam appellauerit à sequestratione, & contra eam opposuerit nullitatis sententiam. d. Cl. vni. §. f. de Seq. possess. atque si nullum sit sequestrum, tamen violans illud, ipso iure priuatur iure suo: vt decisum in decis. 2. Rotæ incip. *virum pœna constitutus*, de Seq. poss. in Antiq. collectis per Ber. de Bisigneto: Idque propter autoritatem iudicis, cuius sententia statuta possessio sequestro, quam idem iudex tueretur etsi nullâ, donec de nullitate liqueat, l. j. Ne vis fiat ei qui in possess. missus erit. hb. 43. P. tit. 4. committit & in legem Iuliam, de Vi, qui propria autoritate rem suam ab alio invito possessore capit: l. extat, Quod met. caus. P. l. penult. ad leg. Iul. de Vi priua. l. vnic. C. de Suffragan. & ius quod habet meretur amittere, per dictas leges, & in c. eum qui, de Preb. in Sexto. Quod sancte introductum est, ne eo pretextu, quoddam malè iudicatum esset, vel quoddam rem suâ quis diceret, vis committatur, & iure publica & priuata subuertantur, cum alioquin interit propter autoritatē rerum iudicatarum, etiam malè iudicata, donec de iniquitate iudicij liqueat, sortiri effectum l. si prætor, de Iud. P. l. si. Nequid in loco publico. P. Idcirco postquam quis violauit sequestrum, beneficiū ex sua causa facit vacare, & aduersarius etiā ex eius causa nouiter poterit beneficiū impetrare, vt decisum in Rota 16. Nouembus 1539. vt refert Gomes ad regulam, de Annali possess. quest. 5.

- 25 Ordinarium remedium rescissionis vel reuocationis sequeſtri datur aditio eiſdem iudicis, vel appellatio coram eodẽ iudice, poteſt quis tituli ſui de quo dubitatur ante ſequeſtrationem, veritatẽ & validitatem oſtendere, & ita recedentiam obtinere, quẽadmodũ & recedentiam alteri datam in ſe transferre, & ratione vberioris probationis plenum poſſeſſoriũ obtinere. Obſeruandũ tamen, vt ſi quãdo beneficium fuerit ſequeſtratũ, & poſt ſequeſtrationem actũ fuerit de momentanea poſſeſſione, & in ea vnus ex litigãtibus obtinuerit ſeu recedentiã fuerit à iudice conſequurus, debet cauere de reſtitutionẽ fructuũ, ſi quãdo dictũ erit poſtea reſtitutioni locũ fore. Si tamen obtinuerit recedentiam nullo antea conſtituto ſequeſtro non tenetur cauere: niſi vel iudex ita ſtatuat in dubio, vel ſi prouocatum fuerit à recedentia ſic iudicatũ in Sen. Pariſ. 10. Febr. 1526. vt ſcribit Papius li. 8. R. h. p. 1. A. reſt. ti. xj. a. reſt. 17. & 18.
- 26 Cõſtituunt Pragmatici differentiã inter recedentiã beneficij, & amotionẽ manus regiaẽ, *non recedentiã & manũ leuẽ*: quod recedentia non concedatur niſi exiſtentibus duobus vel tribus colligantibus, & vtrinq; ab illis productis titulis aut poſt perceptorias dilationes elapſas ad producendum. Sed amotio manus, *Manũ leuẽ*, datur vno ex litigãtibus tantũ requirete, & viſo eius titulo, nullo aduerſario exiſtente: quare nec amotio manus executioni demandari poteſt nõ obſtãte appellatione, nõ minus quãm nec recedentiã quã alicui erit conceſſã non auditis vtrinq; colligãtibus, veluti ob contumaciam aduerſarij, aut præcipiti iudicio adjudicata, & ſic iudicatum in Senatu Pariſienſi, 1536. Papius vbi ſuprà a. reſt. 2. Amotio manus ſuperioris eſt, quando beneficium

beneficium erat sequestratum & ita sub manu seu potestate iudicis vel principis regebatur.

Sæpe mortuo altero ex litigantibus, superstes qui¹⁷ ius suum persequitur curat celeriter productis suis titulis, sibi plenū adjudicari posse iurā, & manum leuari potiorē ut ipse capiat, siquidē ex Cl. i. Ut lite pend. nihil innouetur. lib. 2. tit. 5. mortuo vel renunciantē vno cum altero lis cœpta decidēda est, antequam alteri possit conferri per obitum colligātis, de cuius iure pendēte lite adhuc dubiū est num ad illum pertinuerit; per quā prohibitionē conferendi antequā lis fuerit decisa cū superstite, subrogationes in locū iuris & litis defunctorū sunt prohibitæ: nempe, quia prohibita est impetratio beneficij litigiosi per mortē vel renūciationem alterutrius litigantis, & id ipsum statutum in c. i. Ut lite pend. nihil inno. in Sex. l. 2. tit. 8. vt & secūda electio prima non cassata, nō valet. c. cōsiderauimus, de Elect. maximē quando de i. litigatur. Ratio adfertur in c. 2. Ut lite pen. in Sex. ne cedētibus vel decedētibus litigantibus propter novos aduersarios qui interdum malitiosē petitoribus subrogātur, litigia in Ecclesiā ū dispendium prorogari contingat, eō pertinet tit. de Alien. iud. mut. caus. fact. Sanē tamen, inquit d. c. 2. in §. fin. Ut lit. pen. in Sext. si ad defensionem ipsius litis, aliqui, scilicet non subrogati, petierint se admitti, eos in ipso statu in quo ipsā inuenerint possunt admitti. Sunt tamē certi casus in quib. petmissa subrogatio in locū litigantū, quæ dum spectatur solēt interim litigantes manus a motionē petere: statim enim post mortē possessoris per recedētīā vel alio modo, aduersarius colligās porrigit iudici coram quo lis mota est, libellū seu supplicationē, ad obtinendam

manus leuationem (vt dicūt:) potest tamē impediri, si tertius adhuc sit collitigans, quo casu vterq; producit suū titulū, & solet Curia celeriter productis & visis titulis ei adiudicare, qui habet apparentiorē titulum, vt ait Rebuff. titulo de Subrogat. num. 39. Subrogationes impetrātur vel à collitigantibus superstitibus, vel ab aliis post mortem, cessionem vel vacationem inductā ipso iure & facto, vt per matrimonium, per simoniā, vel alio modo. Regula Cancellæ. de Subrogādis collitigantibus permittit certo modo, non absolute hęc subrogationem; & statuit neminē ex collitigātibus posse subrogari in beneficio, vel ad ius collitigātis, vacans per eius obitum, contractū matrimonij ingressum religionis, vel aliū casum, nisi prius auditori causæ, de collatione sibi facta, vel alio colorato titulo docuerit, aut saltem iurauerit causam ipsam nō malitiosē nec fraudulenter, sed purē & bona consciētia inchoasse: ipsiq; etiā auditor hoc ipsum ex verisimilibus coniecturis ita visum fuerit. Quo casu ad prædictā subrogationem procedat: illa fuit antiqua regula Ioannis 23. summi Pontif. cui postea addidit quodd subrogatus in ius collitigātis præferatur. Alteri non collitigāti habenti prouisionem sub eadem data; id ipsumque voluit seruari in gratia, *si neutri*. Antiquā innouauit Martinus V. & anno Pontificatus sui 3. Calend. Nouembri aliam edidit, per quā statuit subrogationes, vel gratiam, *si neutri*. ad beneficia, vel ad ius collitigātis non valere; si apparuerit ipsos impetrātes cum pura & noua supplicatione possessore ipsum in causam traxisse, facitque eas irritas & inanes, tanquam dolosē obtentas; & declarat nullius roboris & momenti. Requirit regula, vt collitigans qui obtinuit

ius per renunciationem, vel aliter, faciat se subrogari
intra mensem, ad effectum ut præferatur aliis non
 colligantibus, impetrantibus beneficium per mor-
 tem, vel cessionem, vel alio modo colligantis,
 quem computat à die præstiti cõsensu resignatio-
 ni, vel mortis, vel vacationis, ut explicat ad illã re-
 gulam Gomes qu. 1. 10. & 17. Exigit insuper regula
 Cancell. ut colligans, qui petit se subrogari, non
 fuerit intrusus, quod explicat Gomes in eam regu-
 q. 4. Alius interdum quàm colligã impetrat sub-
 rogationem in locum colligantis, non iuxta iuris
 communis dispositionem, quia illa id prohibet, c. 1.
 & 2. Ut lite pend. in Sext. sed ex dispensatione, facta
 mentione in impetratione dispensationis, & dero-
 gatione adhibita regula de subrogandis Colligato-
 ribus, quæ illis solis permittit subrogationem, ad-
 hibita clausula, *dummodo nõ fiat cessio, in potentio-
 rem*, videlicet ne cogatur colligans, vi & metu poten-
 tioris subrogati cedere liti, & beneficio: ut tradit
 Gomes ad d. reg. Cancell. q. 1. In quo casu dicitur po-
 tentior cessionarius, quando is est superior, vel ha-
 bens iurisdictionem in superstitem colligantem:
 ut notat Innoc. & Host. in c. 2. de Aliẽ. iud. mut. caus.
 fact. vidẽdus Iason & ad l. 1. Ne liceat potent. & c. C.
 illud tamẽ prætereundũ non est, quod licet iure cõ-
 muni vno ex colligantibus moriente superstitẽ li-
 tem prosequẽte, alteri non possit eius beneficij fieri
 collatio, cessio tamen facta per tertiu lite pendente
 alicui ex litigantibus bene valet, ut ius iuri additum,
 ut decidit Rota decis. 176. incip. *commisso*, in Nouis.
 In Gallia hodiẽ non seruatur etiam prohibitio, Cl.
 vn. Ut lite pen. & c. 2. eod. tit. in Sex. quibus mortuo
 vel cedente altero ex litigantibus, collatio beneficij

quandiu cū superſtite his nō eſt decifa an ei ius com-
petat ſine diſpenſatione S. Pontif. non conceditur.
Nam ordinarius hodiè vel alius collator mortuo
colligante cōfert; & is cui de nouo collatio facta
eſt, impetrat literas à Cancellaria regia vel à rege,
vt ſubrogetur in ius & inſtantiam defuncti vel ce-
dentis, illiq; idipſum conceditur ex æquitate, vt ait
Ruſæus in tract. Iuris regali. §. priuilegio. Recu. ad
§. declarantes, ad verb. *ſucceſſores*, de Mand. Apoſt.
in Conc. vbi & plura digna obſeruatione notat de
ſubrogatione, potiffimū dū ait: quòd ſi tertius alius
quàm litigantes, prætendat ius in beneficio, quòd
poſſit impetrare eaſdè literas à Cancellaria, & petere
ſe iūgi liti vel proceſſui, admittiq; inta annū exem-
plo eius qui vult ſubrogari, ea tamen lege, vt non
poſſit de nouo litè inchoare: ſed teneatur vti ſtatu
cauſæ & proceſſus in quo erit tēpore conuictionis
his mota cū ſuperſtite, pro quo eſt textus in ca. ſi. Vt
lite pen. & deci. Rotæ 3. nota quòd *ſucceſſor*, in Antiq.
Quæ pertinere poſſunt ad impetrātes reſcripta cum
clauſulis *ſi neutri*. vel, *ſi nulli*. quæ habēt prouilionem
conditionalē ſi ad neutrū vel nullū ex litigantibus
pertineāt. de quib. reſcr. nos diximus in tract. Reſc.

Subrogatio hæc & coniunctio litis petenda eſt
intra annū computandū à die collationis ſibi factæ;
nam poſtea non admitteretur petitio in poſſeſſorij
actione: cū interdicta quæ de poſſeſſione ſunt, ſint
annalia. l. i. de Inter. P. propter iuriſdictionē prætoris
à qua proceſſerūt, quæ annalis erat primū. Et notat
Reb. ad d. §. declarātes, & ad verb. *ſucceſſores*, quòd
nec poſſit releuari moroſus per literas à lapſu anni,
vel biennij allegādo cauſas propter quas nō potuit
petere, eo q̄ poſſeſſio ſit momētanea, c. i. de Cauſa
poſſ.

poss. & prop. l. vn. si de Momēt. poss. & c. C. & resti-
 tutio nō datur pro re medica, l. scio, de In integ. res-
 titut. P. quare qui petit subrogari, debet exhibere
 titulum, vt sciatur num veniat intra annū : ne is qui
 nullum ius habet temerè alium vexet petendo sub-
 rogari, Glo. Gemin. & Doctores ad ca. 2. vt lite pen.
 in Sexto. Quod tamen intelligendum puto si quis
 velit se subrogari in locum eius qui possidebat;
 nempe in ius & possessionem, tunc enim causa an-
 nalis est, quòd si non possidebat is in cuius locum
 subrogatio petitur, post annum subrogatio peti po-
 terit: licque pronunciatum in Senatu Parisiensi fer-
 tut, anno Domini 1543. xj. Ianuarij. Hinc fit etiam,
 vt, si controuersia sit de beneficij iure, cuius colla-
 tio facta fuerit reseruatis collatori vel alijs fructi-
 bus, non inspiciamus annum subrogationi necessa-
 rium cum propriè deductis fructibus collatio facta,
 non faciat vere beneficij possessorem, ca. si propter,
 de Reser. in Sext. c. si tibi concessio, de Præb. in Sext.
 Si etiam is qui petit subrogationē in locū sui colli-
 tigantis, possedisset ante subrogationē, nihil efficit
 si intra annum nō petat subrogationem vel post, eò
 quòd iam sit nactus possessionē ratione cuius consi-
 deratur annus. Arg. l. vnicæ. de Alien. iud. mut. caus.
 fact. C. Possent etiam excusare dilationē vltra annū
 iusta impedimenta, quæ & excusant: quominus quis
 non fuerit nactus possessionem beneficij in c. com-
 missa, de Elect. in Sex. quando enim non datur ex-
 periūdi potestas, nō currit annus vt ilis l. i. Vt possi.
 Pan. l. annus, 6. de Calumnia. hb. 3. P. tit. 5. Proinde
 multò magis excusabitur. si impetrauit quidē literas
 subrogatiōis faciēdas: causa intra annū, sed nō potuit
 eas executioni demandare illo anno, causa iusta im-
 pediente,

pendente, & ita iudicatum in Senatu Parisiensi ex templo sedente magna camera, xj. Augusti. 1541.

19 * Post cōtrouersias possessionis momētaneæ, & expedito interdicto retinendæ vel recuperandæ, peruenitur ad plenam probationem titularum; & agitur de his quæ vitare possunt titulū, de intrusione, incapacitate, falsitate, & aliis quibus nullus vel inutilis redditur titulus, proceduntque iudices ad plenum possessorium definiendū, obseruatis breuioribus, dilationibus, & quantum veritatis indagatio petitur summarie & de plano sine strepitu & figura iudicij procedendo, iuxta formulam Clementinæ dispendiosam, de Iudiciis & iuxta præscripta à Pragmatica sanct. & Concordatis Gallicanis & Pontificalibus in Titu. de causis, obseruatis regū & principum constitutionibus, quæ de possessionis iuribus editæ sunt. Explicat autem Clem. sæpè, de Verbor. signif. quid velint sibi illa verba, *sine strepitu & figura iudicij*, quidq; *summarie & de plano procedere*. Sententia sequitur postea, per quam vel possessio conseruatur ei qui iam fiduciariam obtinuit, seu qui habuit recredientiam, condemnato aduersario ad sumptus litis: vel adimitur ei cui momentanea concessa erat, cognitione postea sequuta exactori de meliori aduersarij iure. Recredientia enim non dat plenum ius, sed conditionalē causam possidēdi, ea lege, vt si dictū fuerit sententia, restitutionem faciendā fiat: nec facit idēdō pacificum possessorē contra collitigātē, nec impedit petitorū. notat Rebuff. trac. de Pac. poss. nu. 166. facit l. vn. si de Momētanea poss. fuerit app. lib. 7. C. tit. 69. Attamen quāuis possessio recredētiæ triēnalis, post recredētiā nō possit obici collitigāti agēti post recredētiā de pleno possessorio vel petitorio: tamē cōtra aliū nō collitigātē

qui post triennalē possessionē à recredētia mouere vult ei quæstionem de beneficio, potest vti præscriptione possessionis triēnalis, tāquā pacificus possessor : quia contra alios quàm collitigantē i. pacificus dicitur, arg. l. loci, §. pen. si Seru. vend. P. facit l. Fulcinius, §. sed illud, Ex quib. caus. in poss. eat. P. Et lis duorū primi & secundi nō facit rē litigiosam cōtra tertium l. i. §. i. de Litig. sicque praxim esse seruatam contra Gomes. coneludit Reb. tract. de Pacif. poss. nu. 167. cui ego accedo iustis rationib. primū vt lites beneficiorū sopiantur, c. finē litibus, de Dolo & cōr. Si enim in aliis negotiis expedit citò lites circūcidi multò magis propter periculū animarum ignorato pastore in beneficiis, Clem. dispendiosam, de Iudi. Dehinc & placuit per non prosecutionē instātrę in aliis in quibus tantū periculū non est triēnio induci eremodiciū, seu peremptionē litis, l. properandum, C. de Iud. quare & aliquando placuit Sen. Parisiēsi, 1510. 17. Maij, etiā triennalē possessorē post recredētiā posse vti hac præscriptione contra collitigantē, si post illam sentētiā nihil in iudicio prosequutus fuerit, idq; in causa M. Tillon appellantis à Senarcho Andegauenſi: & iterū anno eodem 13. Aug. pronunciatū pro M. Bernardo Collard, contra Bernardū Roquart. Et idē hodie in Gallia procul dubio hæc resolutio recepta est, vt & qui obtinuit recredētiā beneficij cum cura seu sacerdotalis, & in ea fuit pacificè per triēniū, teneatur statim post triennium promoueri ad ordinē requisitū beneficio, alioquin priuatur beneficio per nō promotionem : quia pacificus est, iuxta c. cōmissa, de Ele. in Sex, & c. licēt canon, iuncta GLeo. ti. ita & tradit decisum Boerius decis, 171. inci. *super præb. Rebus. in praxi Benefic. &*

e. de Non promovēdo. Multo magis hæc verà & firmiora erunt, si quis non tantum post recedentiam, sed postquã obtinuit super pleno possessorio, possedit pacificè sine lite per triennium beneficiũ, sic enim & in iure Pont. receptũ est, valere sententiam cõtra ius litigatoris latam, si intra tẽpus à iure definitum, non fuerit remedia iuris vel appellationis vsus, in c. cum inter vos, 13. de Sēt. & re iud. Et hic est casus, in quo propter reg. Cancell. de Triennali possessore. quę ius facit, sentētia in beneficiis transit in rē iudicatam, & in quo nũ erit sequenda regula generalis contraria e. cũ olim Magalonenſis, Episc. 12. eod. tit. de Sent. & re iud. In his enim quę singulari iure recepta sunt non possumus sequi rationem iuris cõis. In his, 15. de Leg. P. estq; modus certissimus finēda litis per sentētia: Rota dec. 10. *Vt lite pend. in novis*, alias 41. incip. *Litẽ si lite pendēte*. maximè si ab ea non sit appellatum. Gl. in Cl. si. ad verb. *postquam*, *Vt lite pẽd. vel si appellatũ quidẽ est*, sed appellatio fuerit deserta, ex qua desertione cõsetur non fuisse appellatum, & sentētia transit in rem iudicatã. Cl. si cur; & Cl. si appellationem, de App. l. si. §. illud, de Tẽp. app. Sic res iudicata facit titulũ verum, quia pro veritate habetur. l. res iudicata, de Reg. iur. l. ingenium; de Str. hom. P. Hic tamen nõ prætermittã valde notabile quod in sentētia lata in causa beneficali, respectu quidẽ eius contra quã fertur, facit ius & transit in rem iudicatam, si colligator succubuit vel non appellavit, cũ iudex declaravit beneficiũ pertinere ad eum ad quẽ verè tamen non pertinet, & amplius non audietur post certũ definitũ tempus qui ius habebat de sentētia nõ cõquestus, c. eũ dilecti de Ele. c. cũ olim, de Dõ. Attamẽ, si is, pro quo sentētia lata

fuit, in veritate cognoscat sibi beneficiū fuisse iniuste adiudicatū, nullo tēpore potest illud beneficium salua consciētia sibi retinere, quia beneficiū sine canonica institutione possideri nō potest, c. 1. de Reg. iur. in Sex. & sentētia iudicis illi hō dat ius, sed tātū declarauit ius beneficij ad eum pertinere, ca. forus, de Verb. sign. l. sicut, §. & si quidem. Si serui. vend. P. Neque institutio beneficij pertinet ad iudicem cognoscentem de titulis, sed ad Episcopum conferentem, c. cum & plantare, de Priu. c. cum ex iniuncto, de Hær. Quæ quidem vera sunt in foro consciētiae, ratione cuius iuste possidere non potest iniuste detentum, sed non in foro contētioso, in quo tantum iudicatur de his quæ manifesta sunt, nō de occultis. ca. 1. Vt Eccl. benef. sine dim. conferan. & manifesta censentur in illo foro, quæ per sententiam iudicata sunt: c. f. de Cohab. cler. & mul. c. vestra, 7. eod. titul. Excepit tamen Cosmas Guimier in Gl. ad §. 1. de Pacif. possess. in verbo, *triennio*, in Pragm. sanct. casum, si is qui succubuit per viā denūciationis Euāgelicæ velit procedere, dicendo quōd peccat tenendo beneficium sine titulo: quia tunc audiretur, per notata per Innocentium, ad c. ad auies, & c. mandatum, de Rescr. & ad c. quemadmodum, de Iure iur. Panor. ad c. ad audiētiam, de Rescr. Possset etiā iudex superior inquirere de titulo ex officio, contra eum qui obtinuit, non obstante sentētia, quæ superiori non praiudicat. arg. c. cōstitutus, & c. oblatę, de Appel. c. cum olim, de Dol. & contu. facit expresse textus c. ordinarij, de Off. ord. in Sex. Docet idē Guimier ad §. ordinarij, ad ver. *inquirant*, de Pacif. poss. in Prag. sanct. quomodo sentētia sit ferenda in beneficiorum lite, & refert Doctores annotare ad cap. mandatum, de Rescript.

Rescript. quòd si reus fatetur defectum iuris sui, & stat in metis & puris terminis defensionis, & actor nihil probat de suo titulo, iudex absoluet reū tantum à petitione, quia actore non probante reus absoluitur: l. actor, de Prob. C. nec contra actorem pronuntiabit pro eo qui nihil petiit, quia alius iudex quàm Papa vel alius. cui suprema sit iurisdicctio, non potest vltra petitionem libelli iudicare cum libello ordinarius conformem debeat dare sententiam: c. licet, de Simo. l. vt fundus, Commun. diu. P. I. fin. de Fideicommissa. liber. videnda decis. Rotæ 120. incip. *actore nihil probante*, in Nouis. Si tamen reus petierit pronuciari secundum suum titulum & declarari suam institutionem canonicam sicut actor: & constet iudici de nullitate tituli, vel institutionis vtriusque litigantis, actoris & rei, non debet iudex simul vtrumque absoluerè à petitione reciproca & relinquere possidentem in possessione: sed debet pronuciare vtramque institutionem inualidam, & excludere vtrumque à beneficio. Sicque intelligi debet, cap. cùm super, de causa possessio. & proprie. Si tamen in lite facta fuisset semiplena probatio per alterum ex litigantibus, vel per vtrumque, sufficiet absoluerè vtrumque à petitione alterutrius, quia vterque in illa mutua petitione confirmationis sui tituli est actor. cap. ex literis, de Causa propriet. cap. licet, de Probation. compensatione facta expensarum vtrinque factarum vel reum absoluet ab instantia actoris si vnus esset, actor, alter reus, & si alter illorum possidet, non erit remouendus à possessione, quia pro possessore præsumitur etiam si nihil præstiterit. l. fin. de Rei vend. C. §. commodum, de Inter. hæcque plenè discutuntur

tiuntur in decisi. Rotæ 15. incip. *Si in causa beneficalis,*
in Nouis.

Quòd si neuter ex litigantibus possideat, & petant tamen sibi adjudicari beneficium, & vterque seu alter illorum semiplenè probet, altero nihil probante, non est pro aliquo iudicandum, ex quo dubiè & non plenè probatur, neque etiam erit locus delationi iuramèti ad supplendam probationem, vt in aliis forsan rebus ex c. mulieri, & c. fin. de Iureiuran. cap. vltimo, de Proba. quia in beneficiis agitur de titulo canonico vt possideri possint, cap. 1. de Reg. iur. qui titulus nec à iudice, neque à fide iurantis pendere potest: & hæc quando agitur de sententia ferenda super pleno possessorio obtinenda.

Nam in simplici possessione momentanea obtinenda, si agatur de adipiscendæ interdicto, sufficeret probare titulum quamuis non plenè, sed in apparentia validum, vt dixi ex l. 2. & l. fi. C. de Edict. diui Adria. tolle. possent tamen obici exceptiones, & defectus iuris, si in ipsa productione titulorum, probationes essent ad manus, quæ & à proprietate excluderent, vt notatur in c. 1. & ad cap. ex literis, de Restitutio. spoliat. l. 3. §. ibidem, Ad exhiben. Proponetur exemplum ex obiectione grauioris criminis in c. accedens, de Accusat. cap. cum olim, de Caus. proprie. & possess. Et ita proculdubio receptum in questione interdicti adipiscendæ, ab interpretibus; non tamen conueniunt si actum sit interdicto recuperandæ, in quo fuisse quatuor sententias diuersas eorum, refert Glossa in dicto c. in literis, de Restitutio. spol. & ipsa eligit sententiam Innocentij. Guimier verò, longa, subtili & vtillissima in vtramque partem discussione, ad dictum §. ordinarij, ad

verbum, *inquirant*, in Pragmat. sanction. contra Panormitanum & alios tandem resoluit, petentem restitutionem beneficij, licet ius commune faciat contra eum, non teneri probare verum titulum, sed sufficere colorare possessionem ex titulo primo aspectu validoud etiam defendit Ioannes Andreas ad Clem. de Caus. vnde possess. & propriet. & in additionibus ad Speculatorem in Kubr. eiusdem tituli. vt si prober institutionem, licet non prober praesentationem. Sine colorato autem titulo, non esse restituendum quod pluribus rationibus docet Guimier, quarum fundamentalis, quod sine titulo possideri non possit beneficium: c. 1. de Reg. iur. c. ex frequentibus, ca. ex parte, de Institutio. ca. legum, 2. quaest. 1. & possessio dicatur innixa proprietati. ca. 1. de Causa possessio. & propriet. cap. 1. de Sequest. possess. Glos. & Doctor. in. c. fin. de Iudic. & quia titulus proprietatis non obtinetur sine canonica institutione, ita nec annexa possessio. arg. c. quanto, de Iudic. Sed & vbi timetur de praesudicio irreparabili priuato, spoliationis non fit restitutio nisi maxime titulus coloratus accedat, vt in matrimonio, ca. literas. ca. ex transmissa. de Restitut. spolia. cap. 1. Vt lite non contestat. multo minus est facienda facile dum timetur de praesudicio publico. c. cum in cunctis, de Elect. cum utilitas publica praeserenda sit priuatae, c. bona, in l. de Postul. prael. Praesudicium autem publicum fit, & animabus datur irreparabile malum, sine iure pastorem indignum committere, c. dudum. de Elec. c. placuit, de Pen. dist. 6. c. omnis vtriusque, de Pen. & remiss. Ideo ne vitiosus detur ingressus, ab hac restitutione abstinendum seu potius possessione: Clem. 1. de Caus. possess. nam regressus dici non potest,

test, quia nulla possessio antè dicitur, sine titulo sufficienti vel apparente, sed occupatio indebita.

Et quamquam dictum sit vulgatis regulis, non cogendum possessorem ostendere titulū suæ possessionis, l. cogi, de Petit. hæ. C. c. licet, de Probat. cum similibus. tamen contraria regula id suadet. si contra possessorem vel petentem restitutionē ius commune faciat, ca. constitutus, de Filio presbytero. ca. quoniam, eod. ex quibus & doctores concludunt communiter in c. in literis, de Restitut. spolia. quod defectus notorius proprietatis pro exceptione admittitur in istis beneficialibus causis contra petentem restitutionem, quia non debet fieri restitutio cum peccato. ca. literas, de Restit. spol. c. gaudemus, de Duor. c. de benedicto, 32. quest. 1. Imò & receptū, agentem possessorio repelli per reservationem sum. Pontificis in decis. Rotæ 16. incip. *si contra agentem*, in Novis. in decis. 475. *nota quod agentis*, in Antiquis. nisi qui spoliatus fuisset pendente lite: Egid. decis. 536. & hoc decisum iterum in Rota, decis. 56, incip. *nota quod ubi aliquis* in Antiq. ubi hæc verba cū ratione. *Nota quod ubi aliquis tenet beneficium reservatum, quod si talis expellatur de beneficio, sibi nō datur interdictum: quia sicut reservatio alicuius beneficii ita & possessionem, cap. ut nostrum de Appell. & ibi. Innocentius ad quod l. si minor, de Servis exports. Bene tamen daretur officium iudicis, si esset expulsus iure pendente: in quo quidem officio non requiritur, sed sufficit quod susceptor expulsiōis detineat, ut notat Innocentius in cap. dilecti, de Minor. & obed. & c. Addenda decis. Rotæ 7. nota quod ubi agitur possessorio. in Antiq. Nota (inquit) quod ubi agitur possessorio iudicio in causis beneficialibus, & apparet de notorio non iure agētis, impeditur restitutio, de quo in c. ad*

decimas, de Restitut. spolia. in Sext. Innocent. in c. constitutus, de Falsis presbyt. &c. addenda decis. xj. de Causa posse. & proprie & 371. in Nouis. Omitto alia quæ possunt in utramque partem adferri, maximè quia quia superior resolutio mihi videtur tenenda, & quod reliqua copiosè possunt videri tractata apud dictum Cosmã Guymier & in citato loco, pergo ad alia quæ ad sententiam pertinent.

- 33 In sententia qua pronunciatum beneficium alicui debitum iudex potest etiam condemnare in fructibus, à tempore motæ litis perceptis per possessorè, etiam in libello non petitis, c. cum dilectus, de Iure patron. ca. cum causa, de Offic. deleg. quia fructus sunt accessorij ad beneficiũ, & veniunt idèd à tempore motæ litis, iuxta communes iuris vtriusque regulas, & in aliis in quibus fructus considerantur, restituendis cum distinctione c. grauis, de Restitut. spolia, ca. conquerente, eod. c. cum causa, de offi. deleg. l. videamus, l. mora, §. in bonæ fidei, de Usur. arg. c. cum Ecclesia Sutrina, de Causa possoss. c. dilecto, in fine, de Præb. cum similib. quæ in hac hypothesis adfert decisio Rotæ 186. incip. *auditor qui pronunciat* & 183. incip. *sicut auditor*, in Nouis. Quod intelligendum, si ante motam litem habere videbatur causam detinendi, & censeretur bonæ fidei possessor, alioquin, si ab initio occupationis detegatur malæ fidei possessor, putà quia vi occupavit, vel alio illicito modo, ad restitutionem fructuum perceptorum, etiam ante motam litem tenetur. l. conquirebatur, C. Vnde vi. l. certum, & l. dominium, C. de Rei vendic. l. sed si ante, de Petitio. hæred. P. & si vis inueniatur, non tantum restituit perceptos, sed etiã qui precipi potuissent, dictis iuribus. Et hæc disputant

disputant & concludunt duæ decisiones Rotæ 24. *fuit dubitatum virum detentio*, &c. & 25. *Ex quibus inferebatur*, in Nouis. Notat Cosmas Guinier ad §. statuit eadē. ad verb. *nequiver*, de Causis, in Pragm. sanction. valere appellationem interpositam à possessorio lato in casu saisitæ & nouitatis omni iure, quia obtinens in illo, lucratur fructus, nec restituit etiam si succumbat in petitorio: & ita grauamen illatum, quoad ius fructuum non potest reparari in petitorio. Citat Barthol. ad l. i. de Appell. P. & Bald. ad l. si clericus, de Episcop. audien. sed nec subrogatus vel successor in beneficio, tenetur restituere fructus quos prædecessor percepit: quia ius ab ea non habet; Perusinus ad c. præsentī, de Offic. ord. in Sex. facit l. i. de Administr. tuto. Et sic iudicatum in Senatu Parisien. anno 1536. in mense Februario, nec ad expensas nisi à die subrogationis, prout in eodem Senatu fuit conclusum anno 1508. 3. Aprilis, nisi purè, & simpliciter receperit processum & arramenta causæ, vt decisum in eodem Senatu 27. Augusti, 1492. quia tunc tenebatur subrogatus ad omnes expensas sui prædecessoris, quod Senatusconsultis firmatum refert Rebuffus ad §. declarantes, ad verbum, *successores*, de Manda. Apolto. in Concor. Verum distinctio ibidem postea notanda adhibetur: quod si resignatarius qui petit subrogari in locum resignantis post recedentiæ sententiã latam contra suum resignantem non subrogabitur, nisi soluat omnes expensas & fructus quos resignans restituere debebat: secus si petat subrogari in locum sui resignantis qui resignauerat ante sententiã quia tunc non tenetur nisi ad expensas & fructus sui temporis: & ita in Senatu Parisiensi iudic. 13.

Aprilis, 1540. & II. Maij 1542. quia beneficium acceptatū videtur cum suo opere, l. alienatio, de contra. empt. P. I. Pomponius, de Acquiren. possess. curia tamen solet prospicere in hac subrogatione, dicendo dum admittit subrogationem petitam per resignatarium, quod resignans nihilominus remanebit in processu fructibus & expensis.

Non est omittendum in litis beneficiorum sententia illud cum aliis commune, vt victus & temerarius litigator condemnatur ad sumptus litis & viatica & damna iuxta c. cæterum, ca. fin. de Rescript. c. ex literis, de Dol. & contum. & iuxta l. cum quem temerè, de Iudic. P. I. propterandum, §. fin autem, C. eod. tit. Cassiodor. decis. 13. de Rescriptis. Quare refarciende vtilis necessaria, illaque moderatæ expensæ, sicut notatur per Glos. ad ca. finem litibus, de Dolo & contum. vbi plenè. Si tamen habuisse iustam causam litigandi aliquam inueniatur condemnatus, excusatur à damnatione sumptuum litis: vt l. qui solidum, §. etiam, de Lega. 2. c. i. in fine, de Elect. in Sext. & ibi notatur. Alius tamen modus taxandi expensas cõtumaciæ, quæ maiores sunt, alius illas definiendi, de quibus latè tractat Rebuffus in commentariis constitutionum Gallicarum, tractatu de expensis, artic. 5. num. 55. & artic. 8. num. 24. cum seq. lib. 3. Lanfrancus de Oriano, ad c. quoniã contra, in verbo, *expensi*, num. 24. de Probat. videntus & Ioan. Andreas post Speculatorem, ad titu. de expensis. Iason ad dic. l. propterandum, §. fin autem, & ad l. sancimus, num. 8. C. de Iud. Butigat. ad ca. finem litibus, de Dolo & contum.

Observatis superioribus, iudices in Gallia qui de beneficio cognoscunt, super pleno possessioe pronunciant

pronunciare, neque hac sententia neglecta litigantes ad iudices Pontificios remittere, neque etiam cum sententia facta pleno possessorio, eius remissionis meminisse debent: verum litigatores, si eis videbitur, super proprietate beneficij iudices Pontificios adire poterunt post sententiam pleni possessorii executioni demandatam, vt notatur in ordinationibus regis per Rebuffum tit. de possessione beneficiorum, artic. 7. 8. 9. & 12.

Tractatur in litibus beneficiorum de appella- 36
tionibus quoque, sed illæ pauca habent separata à communi appellationum consideratione, ideo & pauca admonentes reliqua ad ius commune reuertimus. Appellatur in Gallia à regis iudicibus qui de possessione beneficiorum cognoscant, ad curiam immediatè supremam parlamenti eius loci: in alijs regionibus & in Gallia, si de beneficijs agatur coram iudicibus Ecclesiasticis appellatur ad proximum superiorem; vt ab Episcopo ad Archiepiscopum. Si verò immediate foras summo Pontifici subiciatur vel causa, ad eum prouocatur vt in cap. constitutis in presentia, 46. de Appell. licitum & iure scripto, omisso medio appelle summo Pontificem, vt in cap. de priore, 31. & c. si duobus, 7. de Appell. verum remissio vt plerumque ad medium fit iudicem, & ex Concilio Buiheni titulo de causis, in Pragmat. sanct. prohibetur ne omisso medio appelletur: & si quispiam à iudicè sedis Apostolicæ immediate subiecto, ad ipsam sedem duxerit appellandum statutum, vt causa per rescriptum sequè ad finem litis inclusiue committatur in partibus, nisi fortè propter defectum iustitiæ aut iustum metum, etiam in partibus cõuenis, de quibus in com-

missione exprimendis, legitimo prius documento aliàs quàm per iuramentum summarè constiterit, apud ipsam sedem foret meritò retinenda. Idipsum confirmatum in Còcordatis, titulo de Causis. Et ibi lege sancitum est, quod antea solebat vt plerumque fieri à summo Pont. vt in c. qua fronte, 25. §. sanè, de Appellat. Æquitati enim & rationi id maximè congruit, propter Curia Romanæ distantiam à locis vbi litigantes degunt, testes & probationes habent, quæ non facilè & sine magnis sumptibus aliò & in tam longam viam traduci possunt: iuxta l. 2. vbi de Ratiocin. agi oportet. C. nisi ita sint magnæ causæ vel reseruatæ solius summi Pontificis iudicio, vt ordinarij vel inferiores non sint potestatis necessariæ ad eas decidendas idonei; quales notantur per Gloss. & interpretes ad cap. sicut vnire, de Excess. præl. c. vnico, de Cleric. agrot. in Sext. per Speculat. tit. de Lega. §. nunc ostendendum, qualitates personarum quibus delegantur causæ à summo Pontifice ponuntur in cap. statutum, xj. de Rescript. in Sext. Vide quæ nos diximus de sententiis formandis in genere, lib. 50. Syntagm. iur. c. i. de Appellationibus, eodem lib. cap. 2. vide titulos in iure Pontificio & ciuili, de Appellationibus: vide quædam singularia in appellatione electionis. in c. i. de Elect. in Sexto.

De Transactione litis beneficiorum.

CAP. XLI.

- 1 *Translatio in lite beneficij, quare prohibita.*
- 2 *Admirabilis compositio contra, quare permissa.*
- 3 *Arbitri quatenus possunt super beneficiorum lite statuere.*

4 Num simonia sit, dare pro redemptione vexationis litis beneficis.

Ostremò in litibus beneficiorum queri potest, num transigere vel pacisci liceat, & iure communi non licere placuit, quia hæc transactio simoniam contineat cap. constitutus, 4. c. super eo, 6. c. præterea, 9. & 10. & sum. de Transact. omnis enim pactio de spiritualibus aliquo dato vel retento; inhibita, cap. fin. de Pact. cap. cum clerici, eo. can. eos, 1. q. 1. c. quam pio, 1. q. 2. cap. si quis præbendas, 1. quæst. 3. cum simil.

Cæterùm prohibitum non est, sed permissum litigantibus, gratis & amicabiliter inter se componere litem, dicto c. super eo, 6. de Transact. Sub beneplacito etiam summi Pontificis, inter se convenire, id est, ea lege transigere, & à lite discedere præscriptis conditionibus, si sum. Pontif. eas velit probare, & non alias vel aliter: vt in alijs Ecclesiasticis compositio tenet de assensu superiors facta, cap. veniens, 8. c. 2. c. de cætero, 5. de Transact. c. nuper, cap. ex multiplici, de Decim. Conveniunt sæpè lites agitate, de beneficio & sumptibus actis vnde deveniunt ad pactum, quod compositionem vocant, quã oportet fieri sub beneplacito sum. Pontif. & ab illo approbari & discuti, num cõtineat simoniã, aliàs non admittitur: c. cum pridẽ, 4. de Pact.

Permissum & arbitris à collitigantibus electis in quos compromiserunt, pro bono pacis pensionis & dationis & cessionis beneficij legem præscribere, dummodò summus Pontifex cõsentiat, c. nisi essent, 21. de Præb. non aliter, quia nec arbitri, nec litigantes sibi titulum dare possunt beneficij, quod vt ante sæpè

dictum fuit, sine canonica institutione possideri nequit: c.1. de Reg. iur. c. legum, 2. quæst. 1. quemadmodum in matrimonio: idem ultra alias rationes non potest constitui arbitrium iudicis vel compromissi, sine voluntate contrahentium legitima. c. penult. in fine, de in integ. restit. in c. fin. de Pact.

- 4 Permissum & aliquando possessoribus beneficiorum citra labem simoniæ, aliquid largiri ad redimendam vexationem, qua afficiuntur ab his qui nullum ius habent in beneficio: c. dilectus filius R. 28. de Simon. vbi Glossa distinguit & Beat. Thomas quoque 2. 2. quæst. 100. artic. 2. ad 5. argu. Possent his plura addere, sed iustus tractatus manum à tabula reuocat; cum etiam de beneficiis alibi sparsim, & in Syntagmate dixerimus: vnum reliquum est, vt Deo ineffabili gratias agentes, ei vt reliqua nostra omnia, consecremus, cum ea supplici oratione, vt si quæ sint in hac enarratione quæ ad laudem gloriámque nominis sui faciant, vtilitatémque populi Christiani, dignetur ea tanquam sua munera tueri & conseruare. Siquid autem sit quod piis auribus fideique Catholice possit offendiculum dare, permittat emendari & expungi. Semper enim in omnibus quæcumque vnquam dixerim scripserimve, ea mihi fuit mens & intentio, nequid assererem aut negarem quod censuræ fidei Catholice aduersaretur, paratus in omnibus ei obtemperare. Eaque de causâ plura subiciui, quæ quamuis fidei matris Ecclesie non contradicant, tamen ob temporum malitiam & peuersitatem seu inuidiam aliquorum, possent in vtramque partem aliter quam decreuissem conuerti: satiusque mihi visum est in illis silere, quam delinquendi occasionem, aut calumniandi causam præbere. Potuissem & abu

& abusus aliquos beneficiorum ex parte personarum possidentium palam reicere, nisi me similes rationes reuocassent: & ultra quòd ista ad speculatores & enariatores verb Dei, magis pertinere videbantur nec mittenda erat falx in messem alienam.

VERITAS DOMINI MANET
IN ÆTERNVM.

INDEX RERVM ET VERBORVM MEMORABILIVM QVÆ
continētur in tractatu beneficiorum:
cuius numerus i. caput : numerus
2. numerum capituli sub
quo inueniantur,
significat.

Abbas diocesanus vel pro diocesano aliquando. cap. 3. num. 12

Abbas sus vniendi Ecclesie sibi subiectas quando habeat. 20 7

Abbas qua decent esse etas. 37. 7

Abbatia beneficium minus. 10. 9

Abraham altare quo iure edificauerit Deo. 3 3

Absens beneficentus in quibus habetur pro presente. 7. 9

Absens excusatur à residentia si absit pro suis vel Ecclesie sue negotiis 7. 6. vel dispensatione habita. eod 17

Absens à beneficio quomodo priuatur beneficio. 33 1

Abfente ligante & contumace & pro eo iudicari debet si ius illius appareat. 40. 21

Ajuntia

INDEX INSTITUTIONVM

<i>Absentia magistratus damnosa populo.</i>	73
<i>Absentia rationabilis excusat à non residentia.</i>	7.13
<i>Absentia nō reficiētis quibus modis excusetur. 7.8. & seq.</i>	
<i>Absentia excusatio quando cesset.</i>	7.17
<i>Academia seu collegia ex professo corrupta in odiū Christianorum.</i>	4.11
<i>Acta, terra quantum contineat.</i>	17.3
<i>Actio in rem datur beneficiario pro beneficij iure.</i>	40.6
<i>Actus simplex & quadratus quid.</i>	17.3
<i>Adam primus inter homines exercuit & docuit cultum verum Dei, isque unus ex authoribus psalmorum dicitur.</i>	3.2
<i>Administratio in beneficio cum administratione qua contineat.</i>	10.18
<i>Adoratio Dei quare versus Orientem fit.</i>	14.7
<i>Adrianus quomodo à persecutione Christianorum destiterit.</i>	4.7
<i>Aedificans Ecclesia eo ipso videtur se obligasse ad dotationem eius. 15.2. & haeredes suos.</i>	cod.3
<i>Aedificium pium seu Ecclesiae intra quod tempus perficere qui capit cogitur.</i>	15.3
<i>Aeduii & adili circa ades sacras reficiendas & conseruandas cura.</i>	11.7
<i>Aegyptij primi idolis seu diis suis aras & simulachra posuerunt.</i>	14.1
<i>Aegypti prouincia.</i>	4.5
<i>Aegri renunciatio num valeat.</i>	31.10
<i>Aetas qua requiratur in beneficiandis habita ratione qualitatis beneficiorum.</i>	37.1
<i>Aetas requiritur in beneficiandis legitima, & quomodo ea est consideranda ratione diuersitatis beneficiorum & ordinum.</i>	37.1
<i>Aetas legitima, de naturali non de imperata intelligi-</i>	

- Affecta beneficia summo Pontifici qua* 24.16.
Aldenburgum ciuitas sub diuione Episcopi. 53
Aleatori publico beneficium conferri non potest. 37.12
Alexander Senerus fuit Christianus & adorabat Christi & Abrahami imagines. 4.10
Alienatio rerum Ecclesie sine solemnitate iuris facta quamuis nulla, tamen si praelatus successor noluerit renouare, valida erit. 13.12
Alienigena beneficiorum capaces. 37. 17. alicubi non & nisi agatur de cura habentibus. eod.
Alitarchia quid. 6.3
Altare portatile seu tabula conseruata facit ut in loco non consecrato mysteria diuina celebrari possint. 22.9
Altare confracctum quando eget noua consecratione. 22.4
Ataris de dicatio. 16.3
Altaris mobilis, & immobilis differentia. 16.5
Amadeus Dux Sabaudia, postea Heremita, postea summus Pontifex, abdicauit se pontificatu in schismate contra Eugenum 1.7
Amicabilis compositio in spiritualibus quare valeat. 41.2
Amicabiles compositiones recepte admisse à summo Pontifice, 28.8
Angarie, quid. 6.10
Anglorum cultus diuini. 3. 1. eorum creatio an prior quam mundi. eod.
Animarum cura ars artium est. 37.13
Animarum reddere rationem debent prepositi, si eorum culpa perierint. 7.4
Annata beneficiorum qua & quando praestantur. 6.8
Annata debite summo Pontifici in beneficiis non dantur in Gallia. 15.8. quid alibi seruetur. eod. & de inuentione earundem.

INDEX INSTITVTIONVM

<i>Anteferra clausula quid operetur in gratis.</i>	20.13
<i>Antoninus Philosophus Imperator persecutor Christianorum.</i>	4.8
<i>Apostolorum in locum, successerunt Episcopi.</i>	4.4
<i>Appellationis consideratio in controuersis & libris beneficiorum.</i>	40.36
<i>Aqua benedicta vis unde ad expiationes pollutionis.</i>	22.6
<i>Aras & templa & simulachra qui prius posuerunt & qui non respuerunt.</i>	14.1
<i>Arbitri quatenus super lite beneficiorum componere possunt litigantes.</i>	41.3
<i>Archadius Imper. prohibuit donari Ecclesiis.</i>	4.74
<i>Archidiaconus non dat literas dimissorias.</i>	30.9
<i>Archidiaconatus.</i>	10.23
<i>Archidiaconatus habet curam animarum.</i>	10.11
<i>Archiepiscopatus quare dicatur prouincia.</i>	4.5
<i>Archiepiscopatus beneficium maius.</i>	10.6
<i>Archiepiscopatum erigendorum que congrua sunt loca.</i>	14.4
<i>Archipresbyter habet curam animarum.</i>	10.18
<i>Archipresbyteratus.</i>	10.24
<i>Argumentum ab auctoritate legis receptum.</i>	12
<i>Aripentum terra qualem habeat mensuram.</i>	17.3
<i>Aristoteles Philosophus, Christianus factus.</i>	4.7
<i>Arriani cur non dicantur baptizare.</i>	36.14
<i>Arrianorum Ecclesia quare consecrentur à Catholicis.</i>	22.5
<i>Asfacida qui.</i>	26.7
<i>Asiarchia quid.</i>	6.3
<i>Assassinus quis & quomodo priuetur beneficio ipso iure.</i>	26.7.
<i>Aurelianus Imperator primus Diadema capiti imposuit fuit que persecutor Christianorum.</i>	4.13
B aptismus quando & quomodo uerari potest.	36.14
<i>Basilienfis concilij auctoritas & tempus.</i>	17
<i>Bastardi</i>	

RRI BENEFIC.

<i>Rastardi, vide spurij.</i>	
<i>Beatus unde discatur.</i>	6.1
<i>Beneficium omne exigit residentiam.</i>	7.1
<i>Beneficium amittit quis per sententiam per non residentiam. 33.1 exturpi vsta. 33.2. ex certis criminibus. 33.3</i>	
<i>Beneficium litigiosum quando discatur.</i>	40.3
<i>Beneficium regulariter non potest uniri cum alterius diocesis beneficio.</i>	20.5
<i>Beneficium viventis impetrans per eius obitum, quando vere vacabit per obitum impetrare iterum non potest.</i>	32.2
<i>Beneficium vacat ipso iure per professionem religionis.</i>	25 18
<i>Beneficium unicum vivente possessore non vacat per eius obitum, nec debetur mandatarius.</i>	20.15
<i>Beneficium absentis quomodo sit conferendum.</i>	32.4
<i>Beneficium ab infidelibus occupatum desinit esse.</i>	21.5
<i>Beneficium affectum reservationi summi Pontificis, quando desinat esse affectum.</i>	24.15
<i>Beneficium extinguitur per destructionem edificij vel beneficij 21 1 per ademptionem dignitatis cuius divini, & minorum eod. num 2</i>	
<i>Beneficium sine dispensatione ostensu possessionis, quod eget dispensatione ipso iure vacat.</i>	25 13
<i>Beneficium vacans per non promotionem possessoris ipso iure, quomodo & quando poterit resignari & permittari.</i>	25 11
<i>Beneficium, qui redditus vel proventus non constituent. 15.5 & qui constituent.</i>	eod. nu 4
<i>Beneficium vacans quid.</i>	24.1
<i>Beneficium extinctum quomodo restitueretur.</i>	22.4
<i>Beneficium de pericula, quid.</i>	31.15
<i>Beneficium viventis conferri nequit.</i>	9.3
<i>Beneficium concessum à principe non habet finem loci vel temporis.</i>	9.3
	Benefi

INDEX INSTITUTIONVM

<i>Beneficium Ecclesiasticum datur propter officium.</i>	611
<i>Beneficij lis incipit à possessorio fieri. 40.9. ad quod sequitur disputatio tituli & iuris.</i>	ead.
<i>Beneficij controuersia alia à controuersia rerū beneficij.</i>	40.8
<i>Beneficij controuersia coram iudice laico tractari non potest iure, & nisi coram Ecclesiastico in Gallia tantum possessorium agitur coram laico. 14.10. ubi rationes.</i>	
<i>Beneficij controuersia vel de possessorio vel de peistorio est.</i>	40.6
<i>Beneficij dispositionem amittit priuatus ipso iure beneficio.</i>	26.15
<i>Beneficij inuestituram ab Imperatore vel laico accepisse, habitum pro simonia & heresi.</i>	26.4
<i>Beneficij suppressi quomodo fiat restitutio.</i>	22.1
<i>Beneficij secundi adeptione vacat primum.</i>	25.2
<i>Beneficij diuisio non mutat qualitatem loci vel fines seu limites secularis iurisdictionis aut Episcopalis.</i>	17.6
<i>Beneficij suppressio quid. 19.1. & quare fiat.</i>	ead.
<i>Beneficij contentiosi iudex laicus nihil indicat, nec mentionem facit de proprietate beneficij.</i>	40.35
<i>Beneficij titulus unde oritur.</i>	39.8.9
<i>Beneficij de nouo creandi que debent esse causa.</i>	12.3
<i>Beneficij Ecclesiastici finitio. 6.5. munus spiritale seu officium eius.</i>	ead.
<i>Beneficij appellatio quando omnia genera beneficiorum contineat, & quando certas species.</i>	6.4
<i>Beneficij nomen in genere quid continet.</i>	6.1
<i>Beneficij recenter erecti effectus & priuilegia, per totū c. 17</i>	
<i>Beneficij Ecclesiastici synonyma.</i>	6.3
<i>Beneficij diuisio quando inuito presbytero possessore fieri possit, & à quo.</i>	13.11
<i>Beneficio priuatus ipso iure non facit fructus suos.</i>	26.14
<i>Beneficia clericis tantum conferenda non laicis.</i>	36.1

Beneficia

<i>Beneficia non nisi idoneis conferenda, & qui dicantur idonei.</i>	35 1
<i>Beneficia curata prioratus & alia quam aetatem desiderant in providendis.</i>	37. 9
<i>Beneficia maiorum dignitatum quomodo & ubi dicantur summo Ponti. reservata.</i>	24. 16
<i>Beneficia que dicantur vacare in curia Romana.</i>	24 3
<i>Beneficia mulieribus debita qualē exigāt in illis aetate</i>	37 6
<i>Beneficia vacantia & non vacantia uniri possunt.</i>	20 4
<i>Beneficia que pueris & minoribus conferri possint.</i>	37. 5
<i>Beneficia que possint uniri vel non.</i>	20. 5
<i>Beneficia quibus modis extinguantur.</i>	18. 3
<i>Beneficia vacantia sede Episcopalis vacante vacant in curia.</i>	24. 18
<i>Beneficia nominata & innominata, que.</i>	10 21
<i>Beneficia collata iure regalia à principibus laicis non proprie beneficia.</i>	11. 14
<i>Beneficia improprie que.</i>	11. 2. & seq.
<i>Beneficia innominata.</i>	11. 1
<i>Beneficia simplicia que.</i>	10. 11
<i>Beneficia patronata an possint uniri sine consensu patroni.</i>	20 5
<i>Beneficia maiora & minora ex relatione.</i>	10. 10
<i>Beneficia villa murata que.</i>	10 17
<i>Beneficia vacantia per adeptionem alterius quando vacent in Curia Romana.</i>	24 9
<i>Beneficia electiva non subiciuntur praeuentioni Papa.</i>	38. 13
<i>Beneficia que habeant dignitatem, personatum, officium, administrationem, praeposituram.</i>	10. 18
<i>Beneficia patronata & non patronata que.</i>	10. 16
<i>Beneficia alia cum cura, alia sine cura, explicantur.</i>	10. 11
<i>Beneficia manualia qua sint.</i>	11. 12
<i>Beneficia regularia & secularia que.</i>	10. 12

INDEX INSTITUTIONVM

<i>Beneficia hereditaria iure per possessores relinquere non possunt, aut renouari.</i>	96
<i>Beneficia maiora & minora, & qua dicuntur maiora.</i>	102
<i>Beneficia conceduntur promissis in perpetuum.</i>	91
<i>Beneficia ad tempus potest conferre sum. Pontifex.</i>	93
<i>Beneficia collegiata aut simplicia qua.</i>	1014
<i>Beneficia duo iure cōmuni quare quis possidere nequeat.</i>	7.1
<i>Beneficia propriè alia, alia improprie.</i>	10.1
<i>Beneficia seu annone qua dabantur in primitiua Ecclesiæ ministris Ecclesiæ.</i>	42
<i>Beneficiorum lites, de proprietate, titulo, possessione, rebusque esse possunt seorsum.</i>	402
<i>Beneficiorum incapaces qui sunt ratione morum, & criminum.</i>	37.11.
<i>Beneficiorum transformandorum species.</i>	23.1
<i>Beneficiorum fundandorum quomodo.</i>	12.2
<i>Beneficiorum onera reals.</i>	67. & seq.
<i>Beneficiorum de nouo creandorum cause quadam.</i>	12.4
<i>Beneficiorum in diuisiones tractantur.</i>	1010 cap. 10
<i>Beneficiorum capaces tantum clerici non laici.</i>	97
<i>Beneficiorum in genere extra Ecclesiastica diuisio.</i>	6.2. in
<i>secularia & Ecclesiastica, & mixta.</i>	cod.
<i>Beneficiorum bona non possunt in suos, usus conuertere beneficiorum, si de proprio patrimonio viuere possunt. & 6. alioquin sacrilegi eod. & quatenus in suos usus vel suorum conuertant licet & quatenus largiri possint proximis.</i>	
<i>Beneficiorum lites quare frequētes tractantur de beneficiis.</i>	1.1
<i>Beneficiatus non est proprietatis ususfructus dominus.</i>	95.
<i>nec testatur de fructibus nisi ex dispensatione S. P. eod.</i>	
<i>Beneficiatus non dicens horas canonicas an teneatur ad restitutionem percipientium fructuum.</i>	6.12. & de pœnis
<i>non dicentium diuina officia.</i>	cod.

REI BENEFIC.

- Beneficiatus non resistens, non est ipso iure priuatus beneficio, sed priuandus, & quomodo.* 7.7
- Beneficiati an usurarij aut vs. fructuarij sint disputatur.* 9.4
- Bigamus incapax beneficiorum.* 37.11
- Bona naturalia unde dicta.* 6.1
- Roma quando & quando priuata sit, & curia S. P. & incommoda eius mutationis, & de tēpore restitutionis.* 7.5
- Bonem primus fertur Adam sacrificasse.* 3.2
- Bullarum formula & scriptura. 39.2. & robur.* eod.
- C***Anones in quibus vincant leges civiles.* 1.4
- C***anonicalis prebenda ius in quibus consistat.* 10.28
- Canonicatus regularis beneficium.* 10.28
- Canonicatus in minori etate pupillari quomodo possideri possit.* 37.5
- Canon ei vel iure cathedra conferentes, conferunt ioco capuli.* 38.5
- Canonicos quot esse possunt in seruitio Episcopi ut excusentur.* 7.9
- C***apella & capellania quando non dicantur beneficia, & sine Episcopo dotari à fundatore possint* 11.10
- Capitulum sede vacante exerceat que iurisdictionis contentiose sunt non que voluntariae. 343 nec conferi beneficia quamuis vacantibus & æconomum.* eod.
- Capitulum sede vacante quomodo reuocare vel dissolueri possit unionem.* 22.3
- Capitulum sede vacante an unire possit beneficia Episcopatus.* 20.8
- Capitulum Ecclesie Cathedralis unde dictum, & eius auctoritas.* 10.15
- Capitulum quando interesse debet unioni beneficij facte ab Episcopo.* 20.6.
- Cap. 1 de Homicidio in Sexto explicatio.* 26.7.
- Cap. Ioannes, 7. de clericis conjugatis explicatio.* 25.4.

INDEX INSTITUTIONVM

<i>Cap. cum in cunctis. in §. inferiora, de Electione explicatio conciliatio cum c. licet canon. de Elect. in Sex. 25. 8</i>	
<i>Cardinales aut Episcopum persequens, ledens, vel fauens persequentibus ipso iure priuatur beneficiis.</i>	26. 10
<i>Cardinales in loco tu. residere tenentur, aliter priuantur 7 3</i>	
<i>Cardinaliū qua exquiratur sciētia Cōcilio Basiliensi 37 16</i>	
<i>Cardinalatus beneficium dicitur. 103. Cardinalium excellentia.</i>	103. eod.
<i>Caroli Magni fundationes seu erectiones Episcopatum aliquot.</i>	13. 5
<i>Caroli 7. Regis Galliarum cōciliū Basiliēsis approbatio. 1. 7</i>	
<i>Castriatem iura ciuilia & Pontificia amplectuntur. 35. 3</i>	
<i>Causa edificandi Ecclesiam populo est proponenda. 12. 3</i>	
<i>Cecrops apud Grecos prior Iouis simulachrum posuit. 14. 1</i>	
<i>Cecrops Atticam ornauit.</i>	36. 2
<i>Cessio quid.</i>	28. 3
<i>Chorepiscopatus beneficium maius.</i>	10. 8.
<i>Christi sicla acta & Palati, cōtra Christianos docta iussu Maximini.</i>	14. 11
<i>Christiani quando dicti fideles.</i>	4. 2
<i>Christiana religionis & sacrificij ortus, & progressus per totum c. 4</i>	
<i>Christianorū persecutiones illata per Ethnicos, 4. 7. & se.</i>	
<i>Ciues à præbendis Herpolensis Ecclesie obtinendis incapaces.</i>	37. 17
<i>Ciuilis mors quibus imponitur.</i>	32. 1
<i>Citatio qua requirat ut interrumpat prescriptionem. 40. 3</i>	
<i>Cuentas quid.</i>	10. 17
<i>Claustralis prior quis dicatur.</i>	10. 22
<i>Clausula in collatione beneficiorum intellecta vel apponi solita, dummodo alteri iam non fuerit questum. 32. 3</i>	
<i>Clausula anteferri vis.</i>	20. 15
<i>Clemens 5 sedem transfudit in Galliam.</i>	7. 5
	Clemens 4

REI BENEFIC.

- Clementis 4. S. P. de dotanda nepte praclaræ sententia. 5.6.
 Clericus cōiugatus quomodo potest possidere beneficia. 25.4
 Clericus etiam depositus tenetur vivere clericaliter. 37.4
 Clericus non debet mendicare. *ibid.*
 Clericus de quibus possit fructibus testari vel disponere. 9.5
 Clericus ad quod officium, seu ad quas preces discendas
 teneatur. 6.11. & 12
 Clerici non plures in Ecclesia recipi debent quàm possint
 nutrir. 19.2
 Clerici surpiter viuentes quomodo beneficiis præmuntur. 33.2
 Clerici patrimonium improprie beneficium. 11.4
 Clerici numquam olim sine titulo Ecclesia. 8.1
 Clerici quibus contributionibus & præstationibus muro-
 rum, vel pontium, vel aliarum rerum teneantur. 6.10
 Clerici seu Ecclesiasticæ personæ secularibus se immiscētes
 turbant totam politiam humanam. 13.8
 Clerici olim nihil habebant proprii, quare vivebant ex bo-
 nis Ecclesiæ, 5.6
 Clericorum nomen quomodo late ad omnes pertineat ordi-
 nes. 36.4 eorum alij seculares, alij regulares. *eod.*
 Clericorum vita munda exemplo debet bono esse laicis. 25.7
 Clericale priuilegium num detur à consuetate à non suo
 Episcopo, & sine eius licentia. 36.10 & num proficit ad
 beneficia. *eod.*
 Clericatus possessio, quando & in quibus reuocet probatione
 clericatura, 36.23
 Coadiutor prelato dai^o nō cōferri beneficia prelatura. 38.25
 Coadiutor qualis datur beneficiato, & quando. 7.13
 Coadiutoria cum successione in beneficiis prohibita. 30.2
 Coadiutoria. 11.2
 Cœnobita quæ Ecclesiæ. 10.2
 Collatio iurisdictionis est voluntaria idē, extra Episcopatu-
 m fieri potest.

INDEX INSTITUTIONVM

- Collatio beneficij eiusdem quantitate vni vel duobus vel pluribus ab eodem collatore fieri possit.* 39.10
- Collator beneficij ordinarius & extraordinarius quis* 38.2
- Collatio beneficiorum sede vacante num. pertinet ad capitulum.* eod.
- Collatio nisi fiat ab eo qui habet potestatem non valet.* eod. 1
- Collatio differt ab institutione & presentatione.* 39.8
- Collatio ordinarij qua formula & testimonio concipi possit.* 39.1
- Collatio beneficiorum coniunctim & disiunctim potest pertinere ad capitulum & Episcopum.* 38.5
- Collatio per sum Pont. vel per concursum aliorum ordinariorum, vel singulari iure praeter alios de quibus.* 38.6
- Collatio beneficiorum praescriptibilis.* 38.15
- Collatio beneficij vacantis existente Ecclesia qua confere litigiosa, ad quem pertinet ex litigantibus.* 38.19
- Collatio canonica tribuit ius & titulum beneficij etiam ante possessionem.* 40.6
- Collatio debet fieri sine metu, 39. 12. pure num. 13. aperte, num. 14 ex integro, num. 15. gratuito, num. 16. & congruo tempore.* eod. 17
- Collatio beneficiorum fieri debet personis habentibus qualitates beneficio necessarias.* 34.1
- Collationis beneficiorum reservatio in reservationis Abbatia vel Episcopatus.* 29.1
- Collationis beneficiorum potestas penes alios esse ex privilegio quam ordinarium.* 38.14
- Collationis solius Pontificis sunt vacantia beneficia, si antea in his constituerit pensionis reservationem. 24.5 si dignitas vacet per depositionem praelati. 24.6. si ante beneficium erat datum in commendam. 24. 8. si electores elegerint scienter indignum. 24. 7. si vacauerint per ademptionem,*

REI BENEFIC.

- adeptiones aliorum beneficiorū. 24 9. per reservationes
 summorum Pontificum, & si afflata sunt beneficia. 24.
 18. 19. & si q. alternatim cū capitulis in Germania. co. 22*
*Collationes non libera in mādatis, in beneficiis patronatus
 in nominationibus regis, in d:ctis graduatis antiquo-
 ribus. 39. 3. in debuis per optionem. eod. 4. si vacent ex
 causa permutationis. nu. 5. vel requiratur auctorisatio.
 6. vel confirmatio. 7*
*Collationes libera & nō libera, motu proprio & ad suppli-
 cationem. 39. 1. & seq.*
*Collator quando variare nequit, id est, duobus conferre
 nequit. 39. 10*
*Collatores ordinarij non conferunt beneficia qua dicantur
 vacare in Curia Romana. 24 3*
Collegium quot faciant. 15. 3
Collegium quot personis & quibus necessariis fiat. 10. 14
Collegialia loca improprie quando beneficia. 11. 8
Colligata beneficia qua. 10. 14
Collegiatarum Ecclesiarum species. 10. 15
Coloratus & non coloratus quādo dicatur titulus. 40. 19
*Commenda data per Ep. opium expirat post sex mensis,
 nō etiā cōmētia data per sum Pōr. in perpetuum. 25. 17*
*Commenda beneficij reservat illud collationi summi Pōr.
 dum vacaverit nisi in Gallia. 24. 8*
Commenda quando est beneficium, & quando non. 11. 13
*Commenda quod beneficium sit. 10. 13. & ibi de duplici
 commenda, temporali & perp. tua.*
Commenda mil. tum sacrorum num beneficia. 11. 11.
*Compositio amicabile super rebus spiritalibus & benefi-
 cius, quare valeat. 41. 2*
*Concordata Gallicana, quanta auctoritatis. 1. 8. Germa-
 nica. eod. & 24. 20*
Concubinarius quis dicatur. 25. 7. & de penis eius. eod.

INDEX INSTITUTIONVM

Concubinaris clericus, quādo deponi potest ab Episcopo.	
25.6. Cōcubina nō relinquētes clericos excommunicāda. ca.	
Concubinarij clerici num priuentur ipso iure beneficij, dis-	
sputat. 25. 6. & ibi de distinctione oculi & publici	
concupinarij.	
Confirmationis beneficij ius non inducit vacationem in	
Curia.	24.13
Congregatio ex quot hominibus constat.	15.3
Continentia seu patientia excusat à residentia.	7.8
Consecrantur semel tantum Ecclesia.	16.4
Consecranda quando est Ecclesia reparata, vel altare rea-	
dificatum.	22.4
Consecratio quid, & quomodo fieret.	16.1
Consecrationis Ecclesiarum ritus.	16.3
Consecrationis & destructionis consecrationis solus ido-	
neus minister Episcopus.	16.5
Concilium Basiliense cuius auctoritatis 1.6. & quando fa-	
ctum. eod. Constantiense.	eod.7
Constantiensis concilij auctoritas.	1.7
Constantinus magnus quando Imperator & Christianus	
fuerit factus, & de eius munificētia in Ecclesiam. 4.14	
Constantinus magnus habuit secum altare portatile seu	
Ecclesiam, ad quam perpetuò aderant ministri cultus	
diuini. 14.6 primus fodis terrā templi Lateranēsis. 14.7	
Consuetudines Ecclesiarum sequenda.	19
Consulentium impar numerus facilius negotiū cōcludit. 15.3	
Contumacia litigantis non inducit possessionem rei seruanda	
causa.	40.20
Cōtumacia litigantis de beneficio quomodo priuatur. 40.21	
Conueniualis prior quis sit.	10.12
Conueniualis Ecclesia qua	10.15
Corona simplex aut tonsura, quomodo ordo Ecclesie.	36.6
Corruptionis & interitus causa.	9.1

<i>Creatio beneficij quid.</i>	12.2
<i>Criminum actorum instrumenta ad vindictam reuocantur & poenam, ad detestationem criminis.</i>	35.4
<i>Crucom figit Episcopus in loco designato ad adificandam Ecclesiam.</i>	14.7
<i>Cura animarum in beneficiis duplex est.</i>	10.11
<i>Curā animarū habentes quibus nominibus dicuntur.</i>	10.26
N <i>Quid templam adificare prohibitus à Deo, quòd bella gessisset, & fudisset sanguinem.</i>	13.10
<i>Decismatus.</i>	10.14
<i>Decima Pontificali super beneficia. 6.9. & quomodo concedatur principibus laicis.</i>	ead.
<i>Decime & primitie quando data sacerdotibus antiquæ legis.</i>	3.4
<i>Decime data ex quibusdam sacerdotibus Ethnicorum.</i>	2.5
<i>Decius Imperator octauam Ecclesie concitauit persecutionem.</i>	4.12
<i>Decretalis & iuris Pontificij decisio præferenda auctoritati & sententiæ Sanctorum interpretum.</i>	37.14
<i>Dedicatio Deo quid, & quomodo ferret.</i>	16.1
<i>Dedicationis templi vel Ecclesie prima rudimenta & progressus.</i>	16.3
<i>Deuoluto iure quomodo fiat collatio.</i>	38.16
<i>Deuoluto iure quomodo conferat S. Pont. beneficia.</i>	38.6
<i>Deuolutio iuris conferendi vel eligendi quando per negligentiam collatorum vel electorum, & ad quos, & quando fiat.</i>	39.11
<i>Dei cultus ab omni seculo.</i>	2.1
<i>Dei cultus verus fuit prius inter Angelos. 3.1. & quomodo deinceps successerit in hominibus.</i>	ead.
<i>Dei cultus ordinem accepit tempore Moysis.</i>	3.4
<i>Deo diuersa in sacrificium oblata.</i>	2.3
<i>Deum veram in omni loco adorabunt qui eum cognoscerit ant</i>	

INDEX INSTITUTIONVM

<i>à principio sine certi loci definitione pro templo.</i>	14.2
<i>postea factum tabernaculum & templum.</i>	eod.
<i>Diaconi Episcoporum quare creati.</i>	4.4
<i>Diaconissa & eius etas.</i>	37.2
<i>Diaconissa antiquorum cuius essent numeri in Ecclesia, & nunc sint. 37.6 earumq; species.</i>	ibid.
<i>Dignitas in beneficiis quid.</i>	10.18
<i>Dimissorias literas ad ordines ab alieno Episcopo susci- piendos quis dare potest.</i>	36.9
<i>Dioecesis quare Episcopatum dicatur locus iurisdictionis. 4.5. & quid dioecesis.</i>	
<i>Discretam gravissima Christianorum persecutio.</i>	4.13
<i>Dionysius S. Pont. quando dimisit parochial. um Ecclesiarum terminos.</i>	4.5
<i>Discipulus quis prius esse debet quam magister.</i>	37.16
<i>Dispensatio ordinati ab Episcopo alieno à summo Pontif. obtinenda.</i>	36.12
<i>Dispensatio ad plura benef. excusat à residetia alicuius.</i>	7.8
<i>Dispensatio in etate à quo fieri possit. 37.5. & quando in beneficiis fiat pro infantibus.</i>	eod.
<i>Dispensatio à quo & in quibus dari possit spurio ad possi- denda beneficia.</i>	35.7
<i>Dispensatio in beneficiis est ostendenda ordinariis inquir- rentibus.</i>	25.12
<i>Dissentendi facilitas in hominibus.</i>	15.3
<i>Distributiones reddituum in beneficiis quatuor habet spe- cies.</i>	15.8
<i>Distributiones quotidiana non sunt computanda in va- lore censendo beneficij.</i>	15.5
<i>Distributiones quotidiana prebendarum qua non debeantur canonicis studentibus.</i>	7.12
<i>Divinus cultus ut augeatur, omnes curare debent.</i>	12.4
<i>Divisio beneficij non tollit mandata vel iurisdictionem & procuram</i>	

REI BENEFIC.

<i>precatationem Episcopi.</i>	17.6
<i>Dolo contractus inius non rescinditur à dolo si adversarius volens contractum probare.</i>	13.12
<i>Domestici qui dicantur.</i>	7.9
<i>Domicilium ubi quis dicatur habere.</i>	36.17. & 19
<i>Domus liberè de rebus suis disponere in vita & in morte. erga eum quem voluerit potest.</i>	55
<i>Domitiani persecutio in Christianos, quando.</i>	4.7
<i>Dos Ecclesia quanta sit statnenda.</i>	15.3
<i>Dos datur pro sustinendis oneribus matrimonij.</i>	15.2
<i>Dos Ecclesia qualis quantave esse debet.</i>	15.1
E <i>ry renuciatio beneficij quando non valeat.</i>	31.6
<i>Eccl'ia quando cœpi immobiliâ possidere.</i>	4.9.
<i>ibi que ratio.</i>	
<i>Ecclesia portatilis in castris. 14. 6. ut apud Ethnicos: eod 2</i>	
<i>Ecclesia extinguitur dum adimitur dignitas, vel clerici, vel cultus divinus vel ministri in perpetuum.</i>	21.2
<i>Ecclesia quas contributiones & exactiones prestat.</i>	6.10
<i>Ecclesia in quantum & quando succedat suo patrono ab intestato cum literis aut sine illis.</i>	15.3
<i>Ecclesia edificata sine Episcopi consensu, num idèo ratam edificatione habente Episcopo impediatur petere dotem ab edificatione & non impediari docetur.</i>	13.12
<i>Ecclesia bona alienans temerè ipso iure beneficio privatur</i>	22.16
<i>Ecclesia bona olim in soli dispensatione Episcopi, qui per totam diocesim univique clericorum & Ecclesiam distribuerebat necessaria.</i>	4.9
<i>Ecclesia aut bona in his non erant ubique, tempore Ethnicorum Imperatorum: & quando cœperunt publicè construi.</i>	4.6
<i>Ecclesia cœversa in propriū usū desinunt esse beneficia.</i>	21.3
<i>Ecclesia</i>	

INDEX INSTITUTIONVM

<i>Ecclesia cur se & sua & fenda quidam potius subiecerint, quam temporalibus potestatibus.</i>	3.3
<i>Ecclesia destructa vel exusta quando egent noua consecratione, vel non.</i>	22.1
<i>Ecclesia ex quibus causis de loco in locum transferi possim vel relinqui.</i>	14.5
<i>Ecclesia in locis congruis edificari debent.</i>	14.3
<i>Ecclesia edificanda que dos dari debet.</i>	15. 1. & seq.
<i>Ecclesia minister ali debet ex bonis Ecclesie.</i>	5.6
<i>Ecclesia polluta per hereticos quando consecranda à Catholicis 22. 5. quid, quando polluantur effusione sanguinis vel seminis.</i>	eod. 6
<i>Ecclesia constructe inssu Constantini magni, & ex uectigalibus publicis data eis annone.</i>	4.14
<i>Ecclesia Orientalis & Occidentalis in matrimonio distinctio.</i>	25.5
<i>Ecclesie que uniri possint vel non.</i>	20.5
<i>Ecclesia caput quare versus Orientem.</i>	14.7
<i>Ecclesia dos in quibus possit constitui.</i>	15. 4. & 6
<i>Ecclesie edificanda causa loci dominus cogitur uedere.</i>	14.8
<i>Ecclesie noua fundatio non mutat qualstatem loci ubi fundatur.</i>	17.6
<i>Ecclesie edificatio cum pacto, ut diuidantur oblata, reprobatur.</i>	12.6
<i>Ecclesia noua, in preiudicium antiquarum sine necessaria causa edificari non debent. 12. 5. & de remediis contra edificantem.</i>	eod.
<i>Ecclesia edificatio non passim omnibus permittenda.</i>	12.3
<i>Ecclesia edificium quomodo debet disponi per portas.</i>	14.7
<i>Ecclesia destituta residentia pastorum in bonis & edificis maxima dispendia patiuntur.</i>	7.5
<i>Ecclesia reditus in quatuor partes olim quomodo & quare diuisi.</i>	5.6
	<i>Ecclesie</i>

REI BENEFIC.

- Ecclesia noua adificationis debet adhiberi consensus eorum quorum interest non adificari.* 13.11
- Ecclesia tantum semel consecratur. 16.4 ibi exceptiones.*
- Ecclesiam adificandi causa neecessitas, honestas, utilitas, incrementum fructuum, conuersio infidelium, fidelium multiplicatio, multiplicatio cultus diuini, difficultas itinerum ad unam adeundam.* 12.4
- Ecclesiam adificare seu templum prohibitum David ob furtum in bello sanguinem.* 13.10
- Ecclesiam qui cepit adificare intra quod tempus perficere compellitur.* 15.3
- Ecclesiam nouam adificare populo indigenti Episcopus cogi potest.* 13.3
- Ecclesiarum edificandarum potestas quando seperata.* 5.1
- Ecclesiarum alia onera.* 6.10
- Ecclesiarum subiectio differt ab unione.* 20.2
- Ecclesiasticarum personarum gradus & ordines quando distincti.* 4.4
- Ecclesiarum reparationi pars fructuum beneficij debita.* 5.6
- Ecclesiarum foundationibus que persona auctorantes requirantur. 13.4 nempe maiores Episcopatum S.P eod. 5. alie Episcopi. eod. 6. exemplis locis, sum. Pont. eod. 7*
- Ecclesius singulis limites constituunt proprii, nec due in isdem limitibus ponenda Ecclesie.* 14.4
- Ecclesius Catholicis quando permissum donare & prohiberetur fuerit.* 4.14
- Ecclesius costruendis de nouo, que persona sunt perpedenda. 13.1*
- Ecclesius quare licet reliquere, & donare, & immobilia retinere, tractatur per totum c. 5. tractatus beneficiorum.*
- Ecclesias fundare & dotare, omnes cuiuscumque sexus non prohiberi possunt. 13.1. dummodo sint fideles.* 13.2
- Ecclesiasticorum tempore Christi diuitia. 4. 2 & tempore Apostolorum 4. multiplicatio & abundantia.* co. 4
- Electio*

INDEX INSTITUTIONVM

<i>Electio quanto ipso iure admittit vacationem.</i>	25.12
<i>Electio tractatus nõ valet antequã beneficiũ vacet.</i>	32.3
<i>Electiua beneficia non subiiciuntur preventioni Papa.</i>	38.12
<i>Eligens scienter indignum priuatur ipso iure potestate eligendi.</i>	39.16
<i>Enoc filius Seth primus Dei publicus sacerdes.</i>	3.2
<i>Episcopali sede priuati Scillaceni quod duos proprios Episcopos necassent.</i>	14.5
<i>Episcopales & Archiepiscopales quomodo dicantur Imperatores erexisse.</i>	13.5
<i>Episcopatus facit ciuitatem.</i>	17.2
<i>Episcopatus quare dicitur diœcesis.</i>	4.5
<i>Episcopatus an sit ordo Ecclesie.</i>	36.6
<i>Episcopatus quare in diuersis regnis & regionibus habere possint Ecclesias & fines sui Episcopatus.</i>	13.4
<i>Episcopatus iura pro dote.</i>	13.7
<i>Episcopatus beneficium maius.</i>	10.7
<i>Episcopatum erigendorum que congrua sint loca.</i>	14.4
<i>Episcopatum & Archiepiscopatum, quando distinctiones, & termini positi.</i>	4.5
<i>Episcopatum foundationi adesse debet summi Pontifici auctoritas, & quare.</i>	13.4
<i>Episcopatum vnico ad solum Pontificem pertinet.</i>	20.6
<i>Episcopus quare propriè ordinarius collator beneficiorum non alij dicantur.</i>	38.2
16 <i>Episcopus quando tanquam prelatus, & quando tanquam canonicus interest capitulo, & quid operetur illa distinctio.</i>	39.11
<i>Episcopus priuatus Episc. quod nõ nosset grãmaticã</i>	37.13
<i>Episcopus consecrans Ecclesiam indotatam: an teneatur eam dotare.</i>	15.3
<i>Episcopus proprius quis dicatur in ordinibus concedendis Ecclesiasticis.</i>	36.9
	<i>Episcopus</i>

REI BENEFIC.

- Episcopus quando ex bonis Episcopalis Ecclesia, & quaerens dando Ecclesiæ fraudare non possit. 13.11
- Episcopus proprius quis dicatur pro concessione tonsuræ & ordinum. 36.16
- Episcopi & Archiepiscopi, quare & quando in maioribus urbibus sint positi. 4 4
- Episcopi soli olim dispensatores omnium bonorum Ecclesiarum diœceseos. 4.9
- Episcopi in electione & concursu canonice puri & puri Theologi, quis preferri debeat. 37.14
- Episcopi qualis debet esse scientia. 37.14
- Episcopi promoti ad Episcopatum beneficia vacant. 24.10
- Episcopatum occidens vel persequens iniuste, ipso iure priuatur suis beneficiis. 26.10
- Episcoporum absentium per annum castigatio. 7.3. & ne absint, propria auctoritate. eod.
- Episcopus qua ætas requiratur. 37.7
- Eucharistia S. P. quando diuisit titulos curionū Rome. 4 5
- Iugeny 4. sum. Põnsicis concilij Basiliensis impugnatio 1.7
- Excommunicationis sententia, siue iusta, siue iniusta timenda. 21.1. casusq; ibi in quibus non sit timenda.
- Excõmunicatus Episcopus an possit ordines cõferre. 36.25
- Excõmunicato beneficium conferri nequit. 37.11.
- Expensa litis & damna quomodo in condemnationem uentiant. 40 34
- Expressum quid. 28.5
- Extinctionis beneficii summarie species. 18.3
- F**alsarius literarum Papa incapax beneficiorum. 37.11
- Falsarius literarum summi Põns. an amittat ipso iure beneficia. 26 12
- Familia & familiarum appellatio quos contineat. 7 9
- Familiaris Episcopi sui S. P. habetur pro presente. ibidem.
- Fama quid & unde dicta. 16 1

<i>Feudum Ecclesiasticum improprie beneficium.</i>	11.3
<i>Feudum inter beneficia.</i>	6.2
<i>Fily quare aliquando puniantur pro delicta parentū.</i>	35.4
<i>Fily illegitimi clericorum serui Ecclesie.</i>	35.3
<i>Filius familias ubi habet domicilium.</i>	36.20
<i>Felix 3us sum Pontif. antea dictus Amadæus.</i>	1.7
<i>Fructus tenetur perceptos restituere post priuationē beneficii ipso iure beneficiatus.</i>	26.14
<i>Fructuum restitutio quid continere debeat, in sententia ple- ni possessory fructuum.</i>	40.33
<i>Fundatio Ecclesie quomodo intelligatur.</i>	15.1
<i>Furi beneficium conferri nequit.</i>	37.10
<i>Furiosus renunciare non potest.</i>	31.4
G allia non solum annatas nec tenetur exprimere va- lorem beneficiorum impetrans.	15.8
<i>Gallie privilegia in nominationibus non tolluntur pra- uentione Papa.</i>	38.13
<i>Gallie privilegium ut cognoscat de possess. beneficiorū.</i>	40.10
<i>Galliarum rex habet ius exigendi decimas ex beneficiis sub nomine doni gratuiti.</i>	6.9
<i>Galienus filius Valeriani restituit pacem Ecclesie.</i>	4.11
<i>Gardianus fratrum minorum praelatus.</i>	10.20
<i>Germani templa non habebant quare.</i>	41.1
<i>Glossa cap. presenti, de Offic. ord. in Sex. explicatio.</i>	9.5
<i>Graduatis concessi 6. menses pro beneficiis vacantibus illis conferendis, ut quibus aliis aliquādo conferri possint.</i>	37.16
<i>Gradus potest obtineri in Academia sine tonsura.</i>	8
<i>Grammatica saltem necessaria clericis.</i>	37.13
<i>Gratia in forma pauperum quomodo differant ab expecta- tione in fauorem scientie.</i>	37.18
<i>Gregorius 11. sedem Romam Auinione transtulit.</i>	7.5
H æreditas vacans.	24.1
<i>Hæresis Henriciana.</i>	26.4
<i>Hæresis</i>	

REI BENEFIC.

<i>Hæreticus quomodo ipso iure priuatur beneficio.</i>	ead. 5
<i>Hæreticus sui patronatus acquirere nequit.</i>	13.2
<i>Hæretico beneficium conferrî nequit.</i>	37.11
<i>Hæreticorum contra Ecclesiam persecutiones.</i>	4.15
<i>Herbipolësis Ecclesia nõ admittit ciues in canonicos.</i>	37.17
<i>Hermanus Episcopus Metensis.</i>	5.6
<i>Historia originis beneficiorum repetita.</i>	per totum c.2
<i>Homicida non est capax accipiendi beneficij, acceptis verò non priuatur ipso iure nisi per sententiam, etiamsi per insidias homicidium commiserit.</i>	26.9
<i>Homicida clericus sui rectoris ipso iure priuatur suis beneficiis.</i>	26.8
<i>Homicida quando priuatur ipso iure, vel per sententiam beneficio.</i>	26.7
<i>Homicida debent prohiberi à fundatione Ecclesiarũ.</i>	13.10
<i>Homicidium per assassinos quod.</i>	26.7
<i>Hora dicendæ sunt secundum usum loci beneficij. 6.13. vel secundum usum Episcopi, cui quis inseruit. ead. quid si plura habeat beneficia diuersarum prouinciarum ead.</i>	
<i>Horas canonicas an teneatur dicere clericus.</i>	6.11
<i>Idiomatica quãdo inter benef. Ecclesiastica numerantur.</i>	11.6.
I <i>dioma loci curionis est intelligendum.</i>	37.17
<i>Idolorum templa Constantinus iussit ubique claudi.</i>	4.14
<i>Idonei qui dicantur ad beneficia.</i>	35.1 & seq.
<i>Illegitimè nati non obtinent iure communi beneficia.</i>	35.2
<i>rationes.</i>	in num 3 & seq.
<i>Illiterati nõ sunt admittendi ad ordines ullos Ecclesia</i>	37.13
<i>Illyricana utriusque regionis prouincia & diœceses.</i>	4.5
<i>Imparitas consensuum faciliorem habet conclusionẽ.</i>	15.3
<i>Impedimenta qua excusent negligentiam.</i>	25.12
<i>Imperatorium Diadema quis sibi imposuerit.</i>	4.13
<i>Indi sine templis.</i>	14.1
<i>Infantes quomodo beneficiorum sunt incapaces.</i>	37.9

INDEX INSTITVTIONES

<i>Infirmitas qua cōsideratur in regula de infirmis resignantibus.</i>	31.12
<i>Infirmi tatis causa excusat ab omisso officio.</i>	7.13
<i>Inimicitia carnales excusant à nō residētia, & quare.</i>	7.14
<i>Interdictum adipiscenda & recuperanda possessionis in quibus in probatione differant.</i>	40.31
<i>Interdictum retinenda ut plerūque habet causam proprietatis annexam.</i>	40.10
<i>Intrusus iure suo priuatur.</i>	25.15
<i>Inuestiturā à laico benef. accepisse simonia & heresis.</i>	26.4
<i>Isdegerdis & Gorrani filij, regum Persarum, contra Christianos annorum 30. persecuciones.</i>	4.15
<i>Iudex secundum leges iudicare debet.</i>	1.2
<i>Iudex competens quis dicatur pro lite de beneficio.</i>	40.10
<i>Iudices cur in paribus dantur per sum. Pontificem</i>	40.12
<i>Iudicium impar numerus habet facultatem sententiā.</i>	5.3
<i>Iugerum terre quantum contineat.</i>	17.3
<i>Julia lex de ambitu non habet locū in curia principis</i>	28.8
<i>Julianam apostata Imperatoris persecutio in Christianis</i>	4.15
<i>Iuramentum in supplementum probationis cur non deferatur in semiplena probatione iurati.</i>	40.30
<i>Iurisdictio Episcopalis contentiosa sede vacante transit in capitulum, siā non voluntaria.</i>	38.3
<i>Iurisdictio voluntaria potest exerceri extra territorium</i>	38.3
<i>Iurisdictio habet curam animarum.</i>	10.11
<i>Iurisditiones temporales possunt possideri ab Ecclesia.</i>	15.4
<i>Iurisditionem prorogat actor externi Iudicis.</i>	11
<i>Iurisditione Episcopali Vicario cōcessa, non censetur data potestas conferendi vacantia beneficia, & quare.</i>	38.3
<i>Ius canonicum in quibus libris consistat.</i>	1.5
<i>Ius quomodo certum & finitum.</i>	1.3
L abor, via redeundi in paradysum.	4.2
L etitia quid, & quomodo ob nimiam letitiam plures perierunt	

perierint.	318
Laici incapaces beneficiorum Ecclesiasticorum unde dicti. eod. 2	
Laicum & quando conferre beneficia possint. 38. 14. & quando ex persona qualitate prohibeantur. eod.	
Laici beneficiorum Ecclesiasticorum sunt incapaces. 97	
Legatus à latere confert in provincia beneficia per concursum ordinarij, legatus alius nequaquam sine expressa potestate. 386	
Legatus de latere non potest dissolvere uniones hospitalium quod in hospitalibus potestas eius sit restricta. 22. 3. & in dignitatibus quibusdam. eod	
Legatus de latere quae beneficia potest, vel non possit unire, & quod alius legatus non unat. 20. 6	
Leprosae improprie beneficia. 116	
Leuitibus quare electa ad sacerdotium. 3. 3	
Lex i. C. de Iudeis, cuius sit. 414	
Leg. i. de Iudeis, C. qua mens. 4. 8	
Lex bona signum, si conueniat negotiis. 1. 3	
Leges ciuiles in quibus viciantur a iure Pontificio. 1. 4	
Leges sunt principia eorum quae bene geruntur. 1. 2	
Leges à quibus conduntur obseruanda. ibid.	
Legum defectus qualis in beneficiis habendus. 1. 4	
Libri Christianorum combusti publice. 4. 13	
Libri consilij contra Christianos. 4. 11	
Linguas duas ad minus cognoscere debet curio, Latinam ut discat vulgarem suae parochiae, ut doceat. 37. 17	
Lites coepa quando dicatur. 40. 5	
Lites quot modis institui & pendere dicatur. 40. 3	
Lites beneficiorum cur frequentes. 1. 1	
Lites beneficiorum summaris, & de plano terminanda. 40. 1	
Litterae dimissoriae à quibus concedantur. 36. 9	
Litterae de unoquoque ordine fieri debent. 36. 22	
Litigantium subrogatio in locum cedentium aut mortuo-	

INDEX INSTITUTIONVM

<i>rum quando permiffa.</i>	40.27
<i>Litigiofum beneficium, & res quando dicatur.</i>	40.3
<i>Litigiofum beneficium quomodo conferri, aut accipiari potest.</i>	40.3
<i>Litigiofum ex vna parte beneficium num ex omni parte dici aliquid poffit.</i>	40.4
<i>Locus in nouis Ecclefijs adificandis qualis vt conueniat eligendus.</i>	14.1
<i>Loca congrua eliguntur Ecclefijs adificandis, vel ratione dignitatis beneficij erigendi. 14. 4. vel ratione falubritatis aeris & vtilitatis, fecuritatis ab improbis, &c. 14. 5. fine feruitute & onere. eod. ex arbitrio Epifcopi. eod. 6. designanda ab Epifcopo & cruce signanda. eod. 7</i>	
<i>Luci pro templis, & quid lucus ac fanum & vnde.</i>	14.1
<i>Ludi prouinciarum eam à facerdotibus.</i>	9.3
<i>Lugdunenfis primatus.</i>	10.5
M <i>Agifter non debet dici qui nūquam bonus fuit difpulus.</i>	37.16
<i>Main leuée, qui differt à vindictis feu recredientia.</i>	40.16
<i>Mandatum Apoftolicum de prouidendo, non impedit fieri unionem.</i>	20.5
<i>Mandatum de prouidendo non pertinet ad beneficium de nouo creatum.</i>	17.1
<i>Mandata Apoftolica ad beneficia non dātur nifi exiftentibus ex natione, cuius erunt beneficia. 37. 17. nifi fiat mentio originis.</i>	eod.
<i>Manna refiftebat igni & liquefibat radio folis, quare</i>	14.7
<i>Marfum terræ quid,</i>	15.4
<i>Manualia beneficia, improprie beneficia.</i>	11.12
<i>Manus prehensorem mancipi facit & acquisitiones.</i>	16.2
<i>Martini 5. Sum Pont. Præuilegium de agnitione poffefforij beneficiorum laicis iudicibus Gallie conceffum.</i>	40.10
<i>Matr fpirituale interpofitum & Ecclefiā indiffolubile.</i>	9.2
<i>Matrimonium</i>	

REI BENEFIC.

- Matrimonium habent sacerdotes orientales & quare potius quàm Occidentalis Ecclesia, & quando.* 35.5
- Matrimonio clerici in minoribus ordinibus constituti contracto vacant eius beneficia statim. 25.4. etiam si matrimonium separetur postea. eod. quid si in maioribus constitutus contrahat.* eod.5
- Maximus Imperator septim^o persecutor Christianorū 4.11*
- Maximian^o cōsortis Diocletiani persecutio in Christianos. 4.13*
- Maximin^o cōsortis Cōstānini persecutio in Christianos. 4.14*
- Mlechisedech quis fuerit.* 3.3
- Mendicare non debet clericus.* 37.4
- Mendicitas clerici est in opprobrium cleri.* 19.2
- Mise sue vel capnuli nō potest unire Episcopus benef. 20.6*
- Mensis collationis alternativa Ecclesiarum, & summi Pontificis in Germania.* 24.20. & 21
- Menses sex vel unus quando in regula, de Publicandis resignationibus sint considerandi.* 31.19
- Mercenario reddenda merces.* 56
- Mortu facta renunciatio an ipso iure nulla sit.* 31.5
- Mezēsius Rutulorū Imperator, cur dicit^o cōcēptor Deorū. 2.5*
- Michas idololatra, eiusq; cultus idoli.* 2.5
- Minister seu Guardianus fratrum minorū prelatus est 10.20*
- Minor indefensus sententiam contra se latam potest retractare si velit quod si nolit valida erit.* 13.12.
- Minor 25 annis an validè possit renunciare suū benef. 31.6*
- Missae quando audienda non sit à concubinario.* 25.7
- Missae dicende quotidie onus beneficio imponi potest. 6.5*
- Missio in possessionem rei servandae causa non habet locum in beneficiis contra contumacem.* 40.20
- Monachatus beneficium.* 10.27
- Monachus quomodo habetur pro mortuo.* 32.1
- Monachi & Abhates 2 bis dōmōcōmū in aītur habere. 36.18*
- Monachi novae religionis & fuzationis possunt turbare*

- rempubi:cam.* 13.8
Monachorum ambitio & vanitas in nouis monasteriis fundandis cauenda. 13.6
Monasteriū quod monachos ad minus habere debet. 10.14
Monasteria non debent adificari aut fundari sine licentia & auctoritate Episcoporum. 13.6
Mores boni requiruntur, in beneficiandis. 37.1
Mores eius cui beneficiū dari debet, quales esse debent. 37.8
Mores boni magis quam scientia in personis Ecclesiasticis requisiti, & quare. 37.12
Mortis pronūciatio ad naturalē tātū nō civilē pertinet. 32.1
Mortem beneficiati celans ut impetraret eius beneficium quomodo puniatur. 32.5
Mortis quomodo dicatur vacare beneficium. 32.1
Mortuorum causa, curio quadam ratione consuetudinis laudabilis potest licitē accipere. 15.6
Mulier vacans quas. 24.1
Mundus num prior creatus quam Angeli. 3.1
Municeps quis dicatur. 36.18
Munus quodupliciter in iure sumitur. 6.6
Nero persecutor, & calumniator Christianorum. 4.7
Nicolaus 5. sum. Pontifex. 1.7
Noe altare domino erexit, & sacrificauit. 3.3
Nominationes Academicarum obtenta ante primam consuetudinem non proficiunt ad beneficia. 36.8
Nubēium ob benedictionē licitē accipit ex consuetudine curio. 15.6
Nunciatio noui operis habet locum in noua adificatione Ecclesie. 12.5
Nunciationis noui operi vis 21.1
Obedientia sui prelati preponenda actioni bona. 7.10
Oblationes offerentium Deo & Ecclesie non sunt res spūenda ex bona voluntate facte. 5.2

R E I B E N E F I C .

- Oblationes sola Ecclesia non constituunt beneficium. 15.5
 Oblationes factæ in redēptionem animarum offerentiū. 5.4
 Oblationes ex malè quasius respicit Ecclesia. 35.3
 Oeconomus sede vacante, quando possit beneficia vacantia conferre. 38.17
 Officialis non dat literas dimissorias. 36.9
 Officiū foreaneum quare Episcopi creare teneantur. 13.4
 Officiū dimini quale dicere, & quādo teneatur cleric. 6.11
 Officiū in beneficiis quid. 10.18
 Officia Ecclesiastica non collata in titulum non sunt proprie beneficia. 11.17
 Ολδος quid apud Græcos, & ἑλσιθ. 6.1
 Operaria improprie beneficium. 11.7
 Opus beneficiorum quanto tempore præscribatur, & in quibus locum non habeat. 39.4
 Orandi locus non semper fuit determinatus. 14.1
 Oratorii quilibet & in domo sua & alibi, dūmodo ibi sine licentia Episcopi non celebretur, edificare potest. 13.3
 Ordinatus ab excommunicato eget dispensatione. 36.25
 Ordinatus ante aetatem legitimam habet ordinem, sed non habet executionem ordinis. 37.3
 Ordinatus extra tempora ordinandi recipit quidem characterem, sed non habet sine dispensatione exercitiū. 37.3
 Ordinatio ab alieno Episcopo facta sine propriæ licentiæ, imprimis characterem, & habet tantum suspensionem ab executione. 36.9
 Ordinatio in ecclesia non fit sine titulo, 8.1. vel patrimonio, & si fiat ordinans nutrire debet ordinatum. eod.2
 Ordo regula sublatus extinguēs eius ordinis beneficia. 21.6
 Ordo quid. 36.3
 Ordines iterari semel accepti etiā ab alieno Episcopo non debent. 36.13
 Ordines Ecclesiastici habent sua propria munera. 6.6

INDEX INSTITUTIONVM

<i>Ordines probantur suscepti per lteras ordinationis.</i>	36.22
<i>Ordines extra tempora destinata recipiens est irregularis, & ad illos promotus per saltum, & accipiens ab Episcopo qui renunciauit Episcopatu.</i>	36.24
<i>Ordines Ecclesia debent concedi à proprio Episcopo, vel de licentia eorum.</i>	eod. 9
<i>Ordines graduum in Ecclesia distincti ab Apostolis.</i>	4.4
<i>Ordinum accipiendorum qua esse debeat aetas.</i>	37.2
<i>Ordinum Ecclesia distinctiones.</i>	36.6
<i>Ordinum susceptorum post beneficium suspensio, non adimit beneficium, & ratio.</i>	37.4
<i>Orientem versus adorabant Christiani, & quare.</i>	14.7
P <i>acificus beneficii possessor, & non pacificus quis.</i>	40.3
<i>Papa quanta potestas in beneficiis.</i>	24.22
<i>Papa mandatum praefertur expectantibus privilegiatis.</i>	38.
<i>7. nisi iam acceptauerint.</i>	eod.
<i>Papa auctoritas supra beneficia.</i>	28.8
<i>Papa potestas in beneficiis conferendis per concursum & iure singulari.</i>	38.6
<i>Papatus seu Pontificatus maximi proprii redditus.</i>	15.8
<i>Papatus prima & praecipua sedes.</i>	10.2
<i>Paradisus in parte Orientali erat.</i>	14.7
<i>Parangaria quid.</i>	6.10
<i>Parochia quid.</i>	10.26
<i>Parochiarum per orbem diuisio quando facta fuit, & de nomine parochia.</i>	4.5
<i>Parochianus habens domum in duabus parochiis, cuius censetur.</i>	36.19
<i>Pater quis dicitur ratione creationis, generationis, & aliarum causarum.</i>	15.2
<i>Patris vitium saepe in filios transit.</i>	35.5
<i>Patria qua censetur.</i>	36.21
<i>Patriarchatus beneficium maius. IO. 4. & sunt quatuor. eod</i>	
<i>Primo</i>	

REI BENEFIC.

- Patrimonium clericum improprie beneficium.* 11.4
Patrimonium clericorum vel personarum Ecclesiasticarum, tantum intelligitur, quod pertinet ad dispensationem. 9.5
Patronatus ius non queritur ex fundatione vel dotatione Ecclesiarum non Christianis. 13.2
Patronata Eccl. nō vnitur alteri sine cōsensu patroni. 20.5
Patronata beneficia non conferuntur sine presentatione patroni, nisi post mortem eius. 10.16
Patronata beneficia qua. ibid.
Patronus efficitur ex fundatione, & quando ex una Ecclesia alia fit quis fiat patronus. 17.3
Patronus Ecclesia quasi pater eius. 15.2
Patronus alii debet ab Ecclesia. 6.10
Patronum faciunt fundatio, dotatio, &c. si modo ante consecrationem fiant & debito modo. 17.4, interdum & dotatio post consecrationem per retractionem. eod.
Patroni plures eiusdem Ecclesia esse possunt etiam si aequaliter non contribuerint adificationem. 17.5
Pauperibus pars fructuum beneficii debetur. 5.6
Pensio beneficialis improprie beneficium. 11.5
Pensio & in quibus in beneficio imponitur. 6.7
Pensionis beneficialis reductio à quo & ad quam quantitatem peti possit. 29.4
Pensionis super beneficio reservatio iure communi cur censetur prohibita. 29.2. quis eae imponat. eod. & 3
Pensiones aut reales aut personales, & de utrisque. 29.4
Peregrinatio cū licētia Episcopi excusat à nō residētia. 7.15
Permutare nō potest bene qui eo est privatus ipso iure. 26.15
Permutatio beneficiorum qua aequalis & vera: qua inaequalis & simulata. 31.15
Permutatio beneficii vacantis per non promotionē ipsi iure coram quo fieri potest et valeat. 25.11
Permutationis causa renuncians ea non sortiente effectum,

- An possit redire ad renunciatum beneficium absque noua collatione.* 31.2
- Permutationis causa facta renunciatio quid cōtineat.* 30.3
- Perpetuum quid in iure.* 9.1. nihil natura tale & quare eo.
- Persa nec statuas nec simulachra diis posuerūt, quare.* 14.1
- Persecutiones insigniores cōmota contra Ecclesiā & Christianos.* 4.7. & sequentib. 1. sub Scribis. 2. sub Nerone. 3. sub Domitiano. 4. sub Traiano, & c.
- Persona qua sint in beneficiis etigendis cōsiderāda.* 10.6.13
- Personatus in beneficiis quid.* 10.18
- Persona in noua edificatione Ecclesie consideranda.* 12.1
- Petitorio utens priuatus ipso iure beneficio exceptione submouetur.* 26.16
- SS. Petrus & Paulus, sub Nerone martyres.* 4.7
- Philippus, priuus Roma Caesar Christianus, & quādo.* 4.6
- Plebana quid.* 10.26
- Plinius nepos excusauit Christianos apud Traianum.* 4.7
- Pœnitentiary Pape dispensant in suspensione ordinum ab alieno Episcopo susceptorum.* 36.12
- Pallitatio operis publici habet obligationem maxime si quis cœperit prestare.* 13.3
- Pontianus summus, Pontifex quo tempore sederit.* 4.10
- Pontificatus summus beneficium est.* 10.2
- Portio congrua Vicario perpetuo ex quibus debet accipi.* 15
- Possessio beneficij quomodo defenditur.* 40.6
- Possessio eligenda vel presentandi tribuit ius electo vel confirmato, quamuis postea possidens priuatus fuerit iure possessionis.* 39.9
- Possessio benef. quomodo in iure regalie cōsideratur.* 40.17
- Possessio benef. per procuratorē quari absenti potest.* 40.16.17
- Possessio beneficij vacātis ipso iure non debet adimi possessori de facto, sine iudiciali cognitione.* 25.2. quia possessiones potest defendere, etsi iure priuatus. eod. 25.3
- Possessio propria auctoritate adeptā ab alio possessore facit*

REI BENEFIC.

- intrusum & iure suo priuatum. 40. 9. violenta & propria auctoritate habita in quo differant. eod 15
- Possessionem adipiscēda forma beneficiorum in Gallia. 40 13
- Possessionem beneficij nactus propria auctoritate alio possidente iure quod in eo habet priuatur. 25.15
- Possessionem resignati beneficij intra quod tempus teneatur adipisci. 31 20 & 22
- Possessor decennalis & triennalis in beneficij possessione, in quo differant. 40 19
- Possessor triennalis beneficij, uti potest defensione regula de trienali in benefic. possessis sine dispensatione, & in aliis possess. excepta simoniaca, & qua intrusionē habet. 25 13
- Possessor pacificus quando non dicitur. 25.10
- Possessor pacificus nō dicitur post renunciationē possidēs 31.1
- Possessoris triennalis auctoritas. 40.7
- Possessoriuū plenū quomodo iudicatur in libris benef 40.26
- Præbenda in specie beneficium nominatum, eaque simplex vel canonicalis, & de utraque. 10.28
- Præbende tēpore Apostolorū que data Ecclesiasticis. 4 2
- Præbende assignata mercedi non sunt proprie benef. 11 15
- Præbende quando constant ex distribucionibus quotidianis, & quando non. 15 8
- Præceptoris militum sacrorum qualia beneficia. 11 11
- Præceptoris merces non imputatur in pensione beneficij quod possidet, quia alio ex labore fit. 15.5
- Prælatis residere tenentur, & non residentes puniuntur. 7. 2
- Prælatura dignitatem habet. 10.20
- Præpositura quale beneficium. 10 19
- Præscriptio habet locum in collatione beneficiorū. 38 15
- Præscr. triennalis in possessione benef. quare pro titulo. 39. 9
- Præscriptio ut citatione interrumpatur que exigat in eadem citatione. 40.3
- Præscriptio mutat qualitatem beneficij. 10.12

INDEX INSTITVTIONVM

<i>Prescriptio iuris uniendi.</i>	20 7
<i>Prescriptionis per litem interruptio, quando prodest non litigantibus, vel non.</i>	40 4
<i>Præsentia eorum qui præsumunt negotiis multum prodest ut oportet expediendis.</i>	7 6
<i>Præses prouincia non poterat abnoctare extra ciuitatē.</i>	7 5
<i>Præstimoniam quando beneficium est.</i>	11 9
<i>Præuentio temporis per qua probari possit.</i>	38.11
<i>Præuentio S. P. quādo nō obest impetrati ab ordinario, eo.</i>	13
<i>Præuentio in executione gratiarum concurrentium quomodo obseruetur.</i>	ead. 10
<i>Præuentio inter S. P. & ordinarium in collationibus.</i>	38 6 7
<i>Præuentio quæstio tractanda si concurrentes habeant titulum bonum, non aliter.</i>	38.12
<i>Præuentio tempore dubio quis præferatur in concursu promissi per summum Pontificem, & per ordinarium, & dum duo concurrunt promissi ac eodem.</i>	38.8
<i>Pragmaticæ sanctionis qualis authoritas.</i>	1 6
<i>Præmatia beneficium maioris IO 5. Primiceriatus.</i>	10.25
<i>Primitiæ ab Ethnicis Deo oblatae.</i>	2 5
<i>Primogeniti fuerunt aliquando omnes sacerdotes.</i>	3 3
<i>Principum magnorum aut regum filij nepotes aut fratres non magnā exigū sc. etiā qualitātē pro beneficiis.</i>	37.16
<i>Principia propria sunt in legib. quemadmodum in reliquis scientiis.</i>	1 2
<i>Prioratus beneficia, & eius species. 10. 22. de regularibus & secularibus, de que conuentualibus & claustralibus prioratibus, qui dicantur.</i>	ead.
<i>Priores conuentuales perpetui sunt dicti prelati.</i>	10. 20
<i>Præuatio benefi. quādo faciat illud vacare in curia.</i>	24. 14
<i>Præuilegiarum generalis reuocatio non pertinet ad præuilegia in corpore iuris clausa.</i>	7 12
<i>Procuratio ad renunciandum liberè, & sine metu fieri debet.</i>	

<i>debet.</i>	31.6
<i>Procuracionis vis anno expirat.</i>	31.1
<i>Procuracionis ad resignandū & resignationis differentia.</i>	31.1
<i>Procurator an possit consentire expeditioni bullarum post mortem resignantis.</i>	31.17
<i>Promotionis ad sacerdotium intra tempus constitutum non facta excusationes adferri possunt.</i>	25.9
<i>Protocollum notary quando probet.</i>	36.22
<i>Prouincia Archiep. scopatus quare dicatur locus iurisdictionis. 4 s. ibidem, quid prouincia & quomodo fierent.</i>	
<i>Prouincie uniantur à solo principe.</i>	20.6
<i>Prouinciaryum diuisio & vno facta per principes laicos, cur non officiat limitibus antiquis Ecclesiarum.</i>	13.4
<i>Publicatio resignationis intra qua tempora fieri debeat. 31. 20. & possessionis adeptio quando est pro publicatione, & quando resignatarius debeat eam adipisci, eod in quo loco fieri debeat.</i>	31.21
<i>Pueri beneficia qua & quomodo dari possunt.</i>	37.5
<i>Punendus quis in eo in quo peccauit.</i>	3.22
<i>Quadratus Athemensis Episcopus.</i>	4.7
R <i>Atificatio quid operetur.</i>	13.12
<i>Recredentia in beneficiis visis titulis.</i>	40.18
<i>Recloria quid.</i>	10.16
<i>Regalia iure conferenda beneficia non impetrantur per summum Pontificem per praventionem.</i>	38.13
<i>Regalia singulare in superueniente titulo incolorato.</i>	40.19
<i>Regalia ius quomodo possessione beneficij considerat.</i>	40.17
<i>Regalia ius facit ut renūciata beneficia etiam in fauorem statim vacent antequam admittatur renunciatio</i>	28.11
<i>Regula Cancellaria de non indicando iuxta formam supplicationis explicatur.</i>	40.14
<i>Regula Cancellaria de idiomate, de oriuntis.</i>	37.17
<i>Regula de verisimili noua, an tollatur per clausulam impetra-</i>	

INDEX INSTITUTIONVM

- impetrationis vel alias quousinodo vacet.* 32. 6. an possit illi regula derogari. eod. 7
- Regula cancellaria de impetrantibus beneficia vincunt* 32. 2. & explicatio.
- Regula iuris quod ab initio, quomodo intelligenda.* 32. 2
- Regula de publicandis renunciationibus quid in summa contineat ut habeat locum.* 31. 22
- Regula Cancellaria de verissimili noticia obitus qua & quomodo intelligenda.* 32. 4. & in quibus locum habeat, de publicandis renunciationibus explicatur proposita. 31. 18. danturque rationes eod. & a quo tempore sex menses vel unus mensis publicationis incipiant computari. 31. 10
- Regula de infirmis resignantibus quando habeat locum in renunciationibus ex causa permutationis.* 31. 15. an habeat in renunciationibus factis coram ordinario. eod. 16 quod possit per Papam et derogari. eod.
- Regula Cancellaria de infirmis resignantibus quid contineat.* 31. 12. & quis eam edidit. eod. non habet locum in moriete extra infirmitate. eod. non in vulnerato. eo non in comendis in aliis contra etiam maioribus resignatis. eo. 13 etiam bullis non confectis monentibus resignantibus. eo. 14
- Regula de Trien. possess. habet locum in possidente beneficia qua egerit dispensatione, & vacanti ipsi iure.* 25. 13
- Regula alicuius ordinis improbata, extinguuntur omnia eius regula. beneficia.* 21. 6
- Regularia beneficia qua dicantur.* 10. 12
- Regularia beneficia non possunt uniri parochialibus.* 20. 5
- Regularium beneficiador. qua debeat considerari sciencia.* 37. 16
- Relegatus ubi habeat domicilium.* 36. 20
- Religio semper fuit erga Deum.* 2. 1
- Religio non permittit ut unusquisque faciat prout sibi bonum videbitur.* 12. 3
- Religionis*

REI BENEFIC.

- Religionis professione amittitur & vacat ipso iure ben. 25. 18
 Religionis fauor pro maxima ratione. 5. 5
 Religionis noua fundatio vel nouus habitus prohibetur ante
 approbationem sum. Pontificis. 13. 8
 Religionis Christiana ortus, sacrificia, ministri. 1010 c. 4
 Religionem nouam vel liberam habere apud Ethnicos etiam
 prohibitum, & quare. 13. 9
 Religione aliqua improbata omnia eius collegia & bene-
 ficia corrumpunt. 21. 7
 Reliquias SS. venerari non oportet nisi fuerint S. approb. 13. 9
 Reliquiarum defectus impedit esse beneficium, nisi abusus. 21. 4
 Remuneratio laborum iuris naturalis. 5. 6
 Renunciare non potest ben. qui priuatus est eo ipso iure. 26. 15
 Renunciatio extorta per carcerem a beneficiato, nulla, etiam
 admissa 26. 11. & qui cogit renunciare priuatur ipso
 iure beneficiis. eod. aut tacita aut expressa, & quot mo-
 dis tacita. 28. 4. quid expressa. eod. 5.
 Renunciatio in fauorem alicuius beneficii quare fieri non
 possit coram ordinario collatore. 28. 6. cum regressu &
 accessu quando & ubi valeat. 30. 1. quid sit 28. 1. cum
 reservatione personis, vel fructuum quatenus permittat-
 tur 29. 1. & ratio singularitatis eius, eod. 2. cum minore
 facta an valeat. 31. 6. an si fiat calore iracundia, eod. 7.
 vel in nimia leuita eod. 8. in ebrietate eod. 9. in agriva-
 dine. eod. 10. ex causa permutationis quomodo dicatur
 inducere vacationem 31. 2. in fauorem certa persone quo-
 modo fiat. 28. 8 & quare non fiat nisi coram S. P. O. eod.
 coram quo fieri debeat. 31. 11. quomodo possit fieri quo-
 dammodo coram ordinario in fauorem alicuius licite. 28. 7
 ex causa permutationis, quomodo proprie & improprie
 contineat conditionem & quomodo implenda sit. 30. 3
 Renunciationis subditio in puram & conditionalem. 28. 6
 & qua dicatur pura. eod. & quomodo coram ordinario

INDEX INSTITUTIONVM

- tantum fieri possit. eod. & qua beneficia non possint renunciari coram ordinario. eod.
- Renunciationis valide circumstantia ponuntur. 31.3
- Renunciationem fieri coram ordinario num prohibeat iam facta procuratio. & missa Romã ad renunciãdũ. 28.6
- Renunciationũ beneficiorũ effectus tradũtur in c. 31. per tot.
- Rescriptum perinde valere in tonsura & ordinibus à non suo Episcopo susceptis. 36.35
- Reservatio benef. per S. P. facta nõ impedit fieri unioẽ. 20.5
- Reservationis Pontificis beneficij species est unio. 20.3
- Reservationes generales & speciales qua impediãt collationem ordinariorum, & qua non in Germania & in Gallia. 24.16. & 21. mentales. eod. 12. & quando dici possit beneficium reservatum summo Pontifici. eod. 17. effectus. 25. affectiones. 26. quando extinguãtur. eodem.
- Reservationes Pape quando expirant in beneficiis. 24.18
- alternatiua collationis cum S. Pont. 24.20. & 21 & 26
- Reservata collationi sum. Põtif. censentur resignata in curia 24.11. item resignata ex causa permutationis. eod. 12. & luigiosa in Curia. eod. 13. si in Curia Romana quis beneficio fuerit priuatus. 24.14
- Residentia omissa quomodo puniẽda, & quod nõ priuet ipso iure ben. 7.7. quibus modis absens non residens excusari possit. 7.8. prepositi in omni benef. requiruntur. 7.1. etiã si modici sit valoris eo. ubi ratio, vel maiora eod. 2. ratio. 4
- Resignare & procurationem ad resignandum facere, quomodo differant. 31.1
- Resignans in fauorem quandiu non admittitur resignatio, vel ignorat num fuerit admissa, fructus recte percipit beneficium. 28.10. & quando ante admissionem renuntiatio inducit vacationes. eod. 11
- Resignans post resignationem debet viuere per viginti dies ab ea admissa. 31.12. probatio eius temporis competit ei qui

REI BENEFIC.

- qui asserit non tot vixisse dies. 31.17
- Resignatio quid. 28.2. beneficij vacantis per non promotionem coram quo fieri debet, ut sit valida. 25.11
- Resignatio publicatio intra qua tempora fieri debeat. 31 10
- Resignationis admissio cum reservatione pensionis an faciat illud collatoris summi Pontificis. 24 5
- Resignatione in favorem non admissa, remanet titularis resignans. 28.9
- in Resignationibus sunt obseruanda due regule cancel. de Inpr. resignantib⁹. & de publicandis resignationibus 31.12
- Resignata beneficia etiam ante admissionem quando vacant in regia. 28.11
- Resignata beneficia coram quo renunciari debet. 31 11
- Reservata bē. collationi S P. vacā in Curia Romana. 24.4
- Restitutio beneficij suppressis venit ut fiat. 22.1
- Restitut. presupponit amissionem 18.1. & quid restituere eod.
- Restitutio est & instauratio absolut. 18 2
- Rem criminis potest ante sententiam, & post eam si appelletur penderē appellatione beneficia liberē permutare & renunciare 33.3. exceptiones. 4
- Roma cur Cathedra summi Pontificis posita 4.4
- S**acerdos Dei primus publicus Enos. 3.2. & qui fuerint alij post illum.
- Sacerdotis & sacerdotij in omni religione necessitas. 2.4
- Sacerdotum Ethnicorum annone & sacerdotia. 2 5
- Sacerdotum honor ex Deo pender. 2.4
- Sacerdotium Ecclesiasticum & gentiliū quid. 6.3
- Sacerdotium dicitur presbyteratus & Episcopatus. 6 3
- Salarium debetur laboranti. 5 6
- Sanctorum reliquia non debent permitti venerari, nisi fuerint à summo Pontifice approbati Sancti. 13 9
- Sacrificare quid. 2 3. & ibi de diversis sacrificiis.
- Sacrificium sacerdotum nouū, ex translatione antiqui 4.1

INDEX INSTITUTIONVM

<i>Sacrificium panis & vini.</i>	33.
<i>Sacrificia quando introducuntur.</i>	22
<i>Sacrilegus beneficij incapax.</i>	37.11
<i>Sacrum quid. 16. 2. quomodo ad profanos usum transit</i>	21.7
<i>Sacrorum ministeria ordinata & reparata.</i>	3.5
<i>Sanballat princeps Chanaanum seu Samaritanorum.</i>	14.2
<i>Saporis regis Persarum tempore 13. Christiani persecutio.</i>	4.15
<i>Saxones cur maluerint subesse prelati Ecclesia quam Imperatori.</i>	53
<i>Schismaticus quomodo ipso iure priuatur beneficio possessore.</i>	
26.6. Schismaticus uocatur heretico.	13.2
<i>Schismatico beneficium conferri nequit.</i>	37.11
<i>Scholasticus ubi habeat domicilium.</i>	36.20
<i>Schol. num teneatur horas canonicas in studiis dicere.</i>	6.13
<i>Scholastici pro presentibus in loco beneficij habentur.</i>	7.10.
& num debeant habere licentiam abscondi ea de causa ut utantur privilegio absentia. eod. & quando durat hoc privilegium.	7.11
<i>Scholastici studiorum causa absentes fructus beneficiorum capiunt quibusdam deductis.</i>	7.12
<i>Scientia requisita maior vel minor secundum qualitatem beneficiorum, in beneficiandis.</i>	37.13. & 15
<i>Scientia literarum exigitur in beneficiandis.</i>	37.1
<i>Scientia in beneficiandis prerogatiua.</i>	37.1
<i>Scillaceni sede Episcopali priuati, quod duos sibi datus Episcopos necassent.</i>	14.1
<i>Scotatio quid.</i>	16.2
<i>Scriba Hierosolymorum sunt persecuti Christianos.</i>	4.7
<i>Secularia beneficia qua dicantur.</i>	10.12
<i>Secularium clericorum species.</i>	36.5
<i>Sententia in possessore beneficij quando transit in rem iudicatam.</i>	40.29
<i>Sepulchra excommunicati polluitur Ecclesia, & eget reconcilia</i>	

<i>conciliatione.</i>	22.6
<i>Sepulchrum aliquomodo impediens quomodo puniatur & noceat Republica.</i>	32.5
<i>Sequester num possit beneficia conferre vacantia peruen- tina ad collationem beneficij sequestrati.</i>	38.18
<i>Sequester cuius qualitatis debet esse ben. vel fructuū.</i>	40.23
<i>Sequester beneficij spolians vel impediens, quomodo pu- niatur.</i>	40.24
<i>Sequestratio beneficij quādo statuēda. 40.6. qua efficiat. eo</i>	
<i>Sequestratio beneficij vel fructuum quando fieri debeat</i>	
40.22 <i>quando impediiri possit per successorem. eod.</i>	
<i>Sequestrationis in beneficiis utilitas.</i>	40.23
<i>Sequestrationis reuocanda modi.</i>	40.25
<i>Sequestrationē bene. impediens ipso iure priuatur. eod.</i>	25.14
<i>Serenus Grannius.</i>	4.7
<i>Seruitus à loco ubi adificanda Ecclesia abesse debet.</i>	14.5
<i>Seuerus & filius eius Bussianus persecutores Christia.</i>	4.8
<i>Signatura sola bullis non confectis num sufficiat ad nan- ciscendam beneficij possessionem.</i>	40.14
<i>Signatura bullis nō confectis ad quid utilis in benefic.</i>	31.19
<i>Signatura quid summi Pontificis.</i>	39.1
<i>Siluestri sum. Pontificis tempus.</i>	4.14
<i>Simonia non est dare aliquid possessori iusto beneficij ad redimendam vexationem lris.</i>	41.4
<i>Simonia habita accepisse inuestiuram ab Imperatore be- neficij Ecclesiasticis. 26.4. quare non dicatur habere lo- cum in Curia Romana.</i>	28.8
<i>Simonia crimen quōdo faciat vacare benefi. ipso iure</i>	26.1
<i>& de qua simonia intelligi id debeat cōventionali, reali aut mēiali. eod. quid si committatur simonia ab alio quā à possessore. & num dispensatio & à quo obtinenda. eod.</i>	
<i>Simoniacus in beneficio, an alia etiam amittat beneficia non simoniaca obienta.</i>	26.2

INDEX INSTITUTIONVM

Simoniaci benef. impetrantur ante declaratā simoniā.	26.3
Simoniaci beneficij incapax.	37.11
Simoniaci qua committantur dispensationi S. Pont.	28.8
Simplicia beneficia ratione collegiatorum qua.	10.14
Simulachra qui prius posuerunt.	14.1
Spoliationis causa omni alij quæstioni præponitur.	40.11
Spoliationis restitutio quādo statim fieri non debet.	40.31 32
Sponsalia de præsentis à clerico contracta inducunt vacationem beneficiorum eius.	25.4
Spuri non possunt tenere beneficia. 35. 2. rationes sequuntur. 3. & seq ex dispensatione possunt.	35 6.
Spurij in Gallia & iure civili possunt munera Reipublice & magistratus gerere.	35 7
Studiorum tempus quod requirit concilium Basiliense in graduandis & beneficiandis.	37 16
Studiorum completorum causa quod tempus exigitur.	7.11
Stilus Curie Romana, pro iure.	1.4.
Subiectio Ecclesiarum aliud quàm unio.	20.2
Subr. in locū litigantū aut creditū quādo pmissa est.	40.27
Subrogatio litigantium quare tantum intra annum permissa 40 28. & ibidem exceptiones.	
Subrogatus quando teneatur ad expensas, fructusve perceptos sui prædecessoris.	40.33
Successio ab intestato inter Ecclesiam indotatam & suum patrum	15.3
Suppressio beneficij quid. 19.1. Syriarchia quid.	6.3
T emplum aliquando denegatum Samaritanis à Iuda. 5. 14. 2. quando eis datum & quale.	eod
Templum in castris etiam portatile fiebat.	14.1
Templa, aras & simulachra qui prius posuerunt. qui non habuerunt.	14.1. & eod.
Templa idolorum quando per orbem clausula.	4.14
Tempus studiorum completorum scripturernū & aliud.	7 11
	Teglar

REI BENEFIC.

- Testari de quibus fructibus possit clericus. 9.5
 Tolozanus Episcopatus quādo erectus in Archiepisc. 14.4
 Titulus eiusq; probatio in omni quaestione possessionis benefi-
 cii exigitur. 40.31
 Titulus beneficii quis canonicus, ad defendendam posses-
 sionem beneficii. 40.19. & ibi de zero falso praesumptio.
 colorato, & c. & quomodo coloretur.
 Titulus beneficii unde oritur. 39.9
 Titulus patrimonii, clerici non potest alienari. 8.2
 Tituli clericorum & beneficiorum unde orti. 8.1
 Titulum sua possessionis aliquando, & quando quis tenea-
 tur ostendere. 40.32
 Titulos beneficiorum quis prius distinxerit. 4.4
 Tolerantia Papa in beneficio loco tituli. 39.9
 Tonsura non datur mulieribus. 36.1
 Tonsura debet haberi à proprio Episcopo. eod.9.
 Tonsura prima in omnibus beneficiis requiritur. 36.7. &
 ibi quomodo probanda sit.
 Tonsura debet precedere collationē beneficii aliter sequens
 non prodest. 36.8. requiritur in beneficiandis. 36.1. pri-
 ma clericalis anno 7. dari potest. 37.1. quo anno dari
 possit clericalis 37.5. iterari non debet etiam ab alieno
 prelato habita, & quare. 36.13. ab alieno Episcopo re-
 cepta quomodo rata fiat. 36.15. prima quando & quo-
 modo dicitur ordo Ecclesie. 36.6
 Tōsuræ literæ quā cōsiderationē, & in quibus exquirat. 36.8
 Tōsurā accepisse quis probat per literas & aliis mod. 36.22
 Tōsuratus à nō suo Episc. sineq; eius licētia, an dicatur cle-
 ricus & gaudeat privilegio clericorū disputatur. 36.9
 Traditio translationis domini species. 16.2
 Traiani & Adriani CC. persecutio in Christia. quādo. 4.7
 Transactio in lite beneficii quare prohibita. 41.1
 Tribuno plebis uno die Roma abesse non licuit. 7.5

- V**acat beneficium renunciatione, quāvis insistat possessioni renunciāns. 31.1
- Vacat ipso facto tantum beneficium expulsionē. 27.1. renunciatione coacta. eod. 2. absentia beneficiāli. eod. 3. ante acceptationem collationis. eod. 4
- Vacare beneficia qua dicantur extra curiam 24. 30. reservationes qua Concilio Tridentino sublata. 24. 27
- Vacans beneficium quando dicitur. 24. 1
- Vacantia beneficia ipso iure impetrari possunt sine vocacione possessoris de facto. 26. 13
- Vacatio beneficii ficta & vera quid 24. 2. in curia & extra curiam beneficium. 24. 3. quando ipso iure inducitur per non promotionē. 25 & ipso iure sine crimine ex quibus inducatur. 25. 1. ipso facto quot modis inducatur beneficii 27. 1. & quid. ex renunciatione ex causa permutationis quomodo inducatur. 31. 2. per mortem quomodo inducatur 32. 1. ipso iure & facto simul quibus modis inducatur per 101. cap. 28. benef. per sententiam in quibus exigitur, 33. 1. ipso iure in quibus inducitur in causa electionis. 25. 12
- Vacationis certae quatuor modi ipso iure solum, ipso facto solum ipso iure & facto, & per sententiam, & quando ipso iure ex delicto vel quasi. 25. 1
- Vacationis beneficii ipso iure effectus tractatur. 26. 13. & se.
- Vacatione inducta ipso facto non debet impetratio fieri per mortem priuati. 26. 17
- Valeriani persecutio decima contra Christianos. 4. 12
capius us à Sapore. eod. Verborum magna vis. 28. 5
- Vestales alia ex publico. 2. 5
- Vestales Romanorum non habebant ius capiendi relicta ex testamento. 4. 14
- Vexilla seu signa sua milites Romani in castris venerabamur. 14. 1

REI BENEFIC.

<i>Via redeundi in paradysum labor.</i>	4.2
<i>Vicariatus vel officialatus non sunt propriè benefic.</i>	11.16
<i>Vicariatum perpetuum & beneficium, vel duas vicarias perpetuas nemo potest iure communi possidere.</i>	7.1
<i>Vicarius Episcopi quomodo conferendis generalem vel alicuius beneficij potestatem accipit.</i>	38.4
<i>Vicarius perpetuus ex quibus congruam portionem in beneficio accipere dicatur.</i>	155
<i>Vicarius perpetuus quis dicatur.</i>	10.22. & 26
<i>Vicario conferente beneficium, & Episcopo quoque diversis quis preferantur.</i>	38.9
<i>Vicus quid & unde dicatur.</i>	10.17
<i>Villa murata & villa que dicatur.</i>	10.17
<i>Villa murata beneficia exigunt graduati.</i>	ead.
<i>Vindicta s. u. recedentia, & amotio manus regia in quo differant.</i>	40.26
<i>Vindicta in litibus beneficiorum visis titulis.</i>	40.18
<i>Vnive sua mensa Episcopus non potest.</i>	20.6
<i>Vniendi beneficia que iusta causa esse possunt.</i>	20.14
<i>Vniendi ius prescriptibile est.</i>	20.7
<i>Ulpianus Iuriconsultus hostis Christianorum.</i>	4.10
<i>Vnio non fit beneficiorum diversarum diocesion.</i>	20.5
<i>Vnio quid & eius species.</i>	20.2
<i>Vnio quomodo restituatur seu dissolvatur. 11. 2. expressè. vel tacitè.</i>	ead
<i>Vnio in fauorem pers. na ubi reprobata.</i>	20.3
<i>Vnio reservationis species est.</i>	20.3
<i>Vnio cum causa iusta fieri potest. 20. 11. eaque vera, sed quid si sub falsa fiat quid agendum.</i>	ead. 13
<i>Vnio perpetua quomodo differat à temporali.</i>	20.3
<i>Vnio beneficij non potest fi. in sede vacante.</i>	20.5
<i>Vnio Ecclesiarum facta ab Episcopo an exigat consensum capituli</i>	20.6

INDEX INSTITVTIONVM

<i>Vnio quare possit fieri non vocatis possessoribus beneficia- rum potius quam diuisio beneficij sine possessoris voca- tione.</i>	13.12
<i>Vnio fit beneficiorum vacantium & non vacantium.</i>	20.4
<i>Vnio extinctionis beneficij est species.</i>	20.1
<i>Vnio duarum Ecclesiarum diuersa diocesanos vel exempta- rum à quo fiat.</i>	20.9
<i>Vnionis effectus.</i>	20.15
<i>Vnionis in solutione qui vocandi sint & qui eam facere possint.</i>	22.3
<i>Vnionis solutio causa cognitionem quomodo exigat.</i>	22.3
<i>Vnioni qua adhibenda sit solemnitas.</i>	20.10
<i>Vnioni faciēda consēsus possessoris benef. non exigitur. ibid.</i>	
<i>Vnionem non impedit reservatio beneficij per S. P.</i>	20.5
<i>Vniones temerè faciēda non sunt & quare, & temerè facte dissoluēda.</i>	20.11
<i>Vniri qua Ecclesia possunt.</i>	20.5
<i>Vniri beneficia qui possunt.</i>	20.6
<i>Vnitum beneficium per se non dicitur vacare.</i>	20.1
<i>Vniuersali nomine appellata non referuntur ad singula 15.4. vt peculium, hereditas, grex, &c.</i>	ead.
<i>Vrbanius x summ. Pontifex, quando Cathedrā adeptus.</i>	4.9
<i>Vrbs quid.</i>	10.17
<i>Vsuarj & usufructuarij differunt.</i>	9.5
<i>Vulneratus mortuus quando censeatur mortuus ex vul- nere.</i>	31.12
X	
<i>Xenodochia improprie beneficia.</i>	11.6

